NANMEEBOOKS

ชะตากรรม
ในโฆษยามแห่งวิกฤต
อิสรภาพที่แลกด้วยน้ำตา
และความขมขื่น

Siamese Tears

หยดน้ำตาสยาม

Claire Keefe-Fox

สุมาลี แปล

Siamese Tears

หยดน้ำตาสยาม

Claire Keefe-Fox
สุมาลี แปล

NANMEEBOOKS

Siamese Tears

หยดน้ำตาสยาม

Claire Keefe-Fox เขียน

สุมาลี แปล

ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์ รศ. ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร คำนิยม

พิมพ์อนงค์ ริมสินธุ บรรณาธิการต้นฉบับ

พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2558

ราคา 295 บาท

Original Title: Siamese Tears

Copyright © by Claire Keefe-Fox

© ลิขสิทธิ์ภาษาไทย 2558: บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

คีฟ-ฟอกซ์, แคลร์.

หยดน้ำตาสยาม. -- กรุงเทพฯ: เอโนเวล, 2558.

392 หน้า.

1. นวนิยายฝรั่งเศส. I. สุมาลี, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

843

ISBN 978-616-04-2951-6

กรรมการผู้จัดการ สุวดี จงสถิตย์วัฒนา • รองกรรมการผู้จัดการ คิม จงสถิตย์วัฒนา • ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ ราตรี สังสกฤษ • หัวหน้าบรรณาธิการ อาจารีย์ สุทธิโรจน์ • บรรณาธิการเล่ม ท.คุณาฒัย • หัวหน้าพิสูจน์อักษรและตรวจสอบ ดวงพร วิญญูธรรมรัตน์ • พิสูจน์อักษร รณชัย ทุมรัตน์ • ผู้จัดการกองศิลปกรรม กฤษดา เส่งสงค์ • ผู้ช่วยผู้จัดการกองศิลปกรรม สุนันท์ เพชรวาว • กราฟิก ปัทมา แดงวิจิตร • หัวหน้าประสานงานการผลิต จรัสศรี พรหมเทพ • ประสานงานการผลิต ฉัตรทิพย์ กลิสิทธิ์

เพลตที่ กรกนก พรีเพรส โทร. 0-2876-2142 พิมพ์ที่ ยูแพด อินเตอร์ โทร. 0-2424-8382

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์เอโนเวล ในเครือ บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

จัดจำหน่ายโดย

NANMEEBOOKS

บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

เลขที่ 11 ซอยสุขุมวิท 31 (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 0-2670-9800, 0-2662-3000 โทรสาร 0-2662-0919

e-mail: editorial@nanmeebooks.com • www.nanmeebooks.com • www.facebook.com/nanmeebooksfan

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ช่วยในการถนอมสายตา เนื่องจากสะท้อนแสงเพียงเล็กน้อย
และใช้หมึกธรรมชาติจากน้ำมันถั่วเหลือง จึงปลอดภัยต่อมนุษย์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หากหนังสือเล่มนี้ผลิตไม่ได้มาตรฐาน สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนเล่มใหม่ให้ โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น
โปรดส่งไปเปลี่ยนตามที่อยู่บริษัท หรือติดต่อ Nanmeebooks Call Center โทร. 0-2662-3000 กด 1

คำนิยม

ผมได้ร่วมงานกับ แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ หลายปี ในสมัยที่เธอมาเป็นผู้อำนวยการสมาคมฝรั่งเศส (Alliance Française) จึงได้รู้ฝีมือด้านภาษาควบคู่กับความสนใจด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการเมืองระหว่างประเทศของเธอดี

แคลร์ เป็นลูกครึ่งฝรั่งเศส-อเมริกัน สามีเธอเป็นชาวอังกฤษ ชีวิตราชการในอดีตของเธออยู่กับกระทรวงการต่างประเทศของฝรั่งเศส ภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษของเธอดีเยี่ยม ในระดับที่เคยเป็นล่ามให้ประธานาธิบดีชีรักมาแล้ว

ในช่วงที่เป็นนายกสมาคมฝรั่งเศส แคลร์เป็นผู้รับผิดชอบในการย้ายสมาคมจากที่ตั้งเก่าแก่บนถนนสาทร มาอยู่ที่ตั้งปัจจุบันหลังสถานทูตญี่ปุ่น เธอทำงานนี้อย่างเข้มแข็งมาดมั่น เสร็จแล้วก็ลาออกจากราชการฝรั่งเศส มาใช้เวลากับการเขียนหนังสืออย่างเต็มตัว

ผลงานทางวรรณกรรมของแคลร์ที่ผ่านมาซึ่งผมได้อ่านคือเรื่อง Le Roi Des Rizières ซึ่งได้รับการแปลจากฝรั่งเศสเป็นไทยชื่อ **ตากสิน มหาราชชาตินักรบ** เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ สมัยปลายอยุธยาถึงต้นกรุงธนบุรี โดยมีตัวเอกเป็นชายหนุ่มชาวฝรั่งเศสที่เข้าร่วมกู้ชาติไทยในกองทัพพระเจ้าตากสิน เป็นการสะท้อนเหตุการณ์ในสมัยนั้นผ่านสายตาชาวฝรั่งเศส

สำหรับนวนิยายเรื่อง Siamese Tears หรือ **หยดน้ำตาสยาม** แคลร์เขียนต้นฉบับต่างภาษา ต่างยุคจากเรื่องแรกเป็นภาษาอังกฤษ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ตัวเอกเป็นผู้หญิงลูกครึ่งฝรั่งเศส-อังกฤษที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยในช่วงที่สยามต้องเสียดินแดนให้ฝรั่งเศสเพื่อแลกกับการรักษาเอกราชของประเทศ มีการสะท้อนถึงวิถีชีวิตของฝรั่งในไทย และกลยุทธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศหลากหลายเหตุการณ์ อ่านแล้วก็นึกถึง

เรื่อง “ทวิภพ” ของทมยันตี ที่สะท้อนถึงเหตุการณ์นั้นๆ ผ่านนางเอกที่เป็นสตรีไทย

แม้ **หยดน้ำตาสยาม** เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ มีจินตนาการผู้เขียนเป็นองค์ประกอบที่ปฏิเสธไม่ได้ ไม่สามารถอ้างอิงเป็นเอกสารวิชาการทางประวัติศาสตร์ได้ แต่ก็เป็นนวนิยายที่อ่านได้อย่างน่าติดตาม โดยเฉพาะเมื่ออ่านคู่กับ “ทวิภพ” ซึ่งได้รับการดัดแปลงมาเป็นละครและภาพยนตร์ เป็นไปได้ว่า **หยดน้ำตาสยาม** ของ แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ก็อาจจะถูกนำมาดัดแปลงเป็นละครและภาพยนตร์เช่นกัน

ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์

ประธานกรรมการ สมาคมฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

คำนิยม

หยดน้ำตาสยาม: เมื่อสยามเกือบต้องตกเป็นอาณานิคม

การเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไม่ใช่งานง่ายเพราะต้องค้นคว้าข้อมูลในอดีตให้แม่นยำ อีกทั้งยังต้องมีจุดยืนว่าจะเล่าเรื่องด้วยทัศนะหรือมุมมองอย่างไร และยิ่งเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ให้อ่านได้สนุก มีวรรณศิลป์ให้ชวนติดตามด้วยแล้ว ก็ยิ่งเป็นงานที่ต้องใช้การค้นคว้าข้อมูลและความสามารถเชิงวรรณศิลป์อย่างสูง

หยดน้ำตาสยาม (Siamese Tears) นำเรื่องราวสำคัญมากในประวัติศาสตร์ไทยคือวิกฤต ร.ศ. 112 ที่สยามเกือบต้องสูญเสียเอกราชให้กับจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสมาเล่าผ่านตัวละครเอกคือ **แหม่มชุลีหรือครูจูลี่** สาวลูกครึ่งฝรั่งเศส-อังกฤษซึ่งเดินทางมาเมืองไทยเพราะความรัก ติดตามสามีนักพฤกษศาสตร์ชาวฝรั่งเศสซึ่งอยู่ในคณะของเมอซีเยอร์ปาวี หรือ โอกูสต์ ชอง-มารี ปาวี กงสุลฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ ในช่วง ค.ศ. 1892 แม้ว่าเริ่มแรก เธอจะรู้สึกเพียงว่าสยามเป็นดินแดนล้าหลัง ยากลำบาก และสภาพดินฟ้าอากาศก็ทำให้อ่อนเปลี้ยเพลียแรง แต่เมื่อวันเวลาผ่านไป เมื่อเธอมีโอกาสได้เข้าไปสอนภาษาฝรั่งเศสให้เจ้านายฝ่ายหญิงในพระบรมมหาราชวัง อีกทั้งยังอยู่ในแวดวงที่สัมพันธ์กับวงการทูตและการทหารทั้งฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศส ทำให้ได้รับรู้เรื่องราวความขัดแย้งระหว่างสยามกับจักรวรรดินิยมทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษ เรื่องราว “วงใน” ของเหตุการณ์ความขัดแย้งในยุคล่าอาณานิคมจึงน่าสนใจยิ่งเพราะเป็นการเล่าเรื่องผ่านทัศนะของแหม่มชุลี ซึ่งแม้จะเป็นสัญชาติฝรั่งเศสแต่ก็รับรู้ความเจ้าเล่ห์เพทุบายและความเลวร้ายของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของเมอซีเยอร์ปาวีอย่างตรงไปตรงมา นวนิยายเรื่องนี้บอกเล่าบรรยากาศในช่วงวิกฤต ร.ศ. 112 ที่สยามต้องหวั่นวิตกอย่างยิ่งกับภาวะ

คุกคามของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส และที่สำคัญยิ่งคือการกล่าวถึงเรื่องราวจากมุมมองของฝ่ายราชสำนักสยาม แหม่มชุลีซึ่งค่อย ๆ รักดินแดนแห่งนี้และตระหนักถึงคุณค่าของความรักและมิตรภาพของมิตรชาวสยาม จึงเข้าใจและเห็นใจที่สยามต้องอยู่ในสภาวะที่ถูกกดดันจากเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส

"หากสยามไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตยุทธศาสตร์ ไม่ได้อยู่ระหว่างอาณานิคมพม่ากับมลายาของอังกฤษทางทิศตะวันตกและใต้ และขนาบด้วยอินโดจีนของฝรั่งเศสทางทิศตะวันออกละก็ ราชอาณาจักรแห่งนี้ก็คงไม่มีใครไยดี โดยเฉพาะฝรั่งเศสที่ทะเยอทะยานอยากครอบครองดินแดนในบริเวณนี้มากขึ้น แน่นอนว่าชะตากรรมในภายภาคหน้าของสยามไม่ได้อยู่ในมือของชาวสยามในราชอาณาจักรแห่งนี้ แต่ถูกกำหนดอย่างลับ ๆ ที่กรุงลอนดอนและปารีส ระหว่างมหาอำนาจเจ้าอาณานิคมคู่แข่งสองชาติที่เป็นมิตรแต่ชิงชัยกันอย่างดุเดือดในเกมหมากรุกครองโลก"

หยดน้ำตาสยาม ไม่เพียงนำเสนอวิกฤตดังกล่าวด้วยทัศนะของเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส แต่ที่น่าสนใจยิ่งคือการนำเสนอทัศนะและเสียงของสยามต่อวิกฤตคุกคามดังกล่าวผ่านการบอกเล่าในบันทึกของแหม่มชุลี ที่ถ่ายทอดทัศนะ อารมณ์ และความรู้สึกของชาวสยามต่อภาวะวิกฤตในครั้งนั้น

"...พระราชอาณาจักรมีอำนาจเหนือกัมพูชาและลาว แล้วตอนนี้ดูเราสิ ทำไมเราถึงจะต้องทำตามที่พวกยุโรปบอกเราให้ทำด้วย พวกเขามีสิทธิ์อะไรที่จะมาตัดสินว่าเราควรจะอบรมสั่งสอนพวกประชาชนของเราอย่างไร จะตัดสินคดีความอาชญากรอย่างไร พวกเขามาจากโลกอีกซีกหนึ่ง เอาสิ่งที่เรียกว่าอารยธรรมมาให้เรา แต่ที่ให้เราจริง ๆ ก็ไม่ใช่อะไรอื่นเลย มีแต่ความขัดแย้งและทุกข์โศก..."

หยดน้ำตาสยาม จึงน่าสนใจยิ่งเพราะเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าวิกฤตของสยามที่เขียนโดยนักเขียนฝรั่งเศส แต่วิพากษ์การกระทำในอดีตยุคอาณานิคมของชาติตนเองด้วยน้ำเสียงและทัศนะเห็นอกเห็นใจผู้ถูกไล่ล่า เปิดพื้นที่ให้เสียงของสยามได้มีโอกาสตอบโต้และแสดงทัศนะรวมทั้ง

พรรณนาถึงความระทมทุกข์ที่ต้องเผชิญ

ความน่าสนใจและชวนติดตามอีกประการหนึ่งคือการเผยให้เห็นเพศสถานะและเพศวิถีของชาวฝรั่งเศส นับตั้งแต่เปิดเรื่องที่ให้ภาพของชายชราชาวฝรั่งเศสหรือที่ชาวบ้านอาจเรียกว่า “กะเทยแก่จอมดัดจริต” กลับมาใช้ชีวิตยามสนธยาแห่งวัยกับหนุ่มชาวพื้นเมืองสยามที่เชียงใหม่ เรื่องราวของแหม่มชุลีซึ่งต้องกลายเป็นแม่ม่ายในวัยยังสาวและตัดสินใจแต่งงานกับญาติซึ่งเป็นเพื่อนสนิทรู้ใจและเป็นกะเทยคนนั้น การต้องต่อสู้กับความรู้สึกผิดที่ไปมีเพศสัมพันธ์กับช่างภาพหนุ่มจนเกิดลูกสาว และชีวิตที่ล่มสลายเพราะสูญเสียทั้งลูกสาวและสาวใช้คนสนิท เธอจะตัดสินใจอย่างไรในภาวะวิกฤตของชีวิตเช่นนี้ เป็นเรื่องที่น่าติดตามไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสถานการณ์บ้านเมืองที่มีรายละเอียดของเหตุการณ์มากมาย

หยดน้ำตาสยาม จึงมีคุณค่าและน่าสนใจยิ่งเพราะเล่าเรื่องวิกฤตยุคอาณานิคมผ่านมุมมองของผู้ที่เป็นเชื้อสายของเจ้าอาณานิคมแต่เผยถึงเสียงของผู้ที่ถูกคุกคามจนเกือบต้องตกเป็นอาณานิคม เป็นเรื่องเล่าที่เผยถึงตัวตน เพศสถานะ เพศวิถีของชาวฝรั่งเศส และเป็นความพยายามในการเยียวยารอยร้าวในอดีตเพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยมิตรไมตรีในปัจจุบันของนักเขียนชาวฝรั่งเศสผู้ประพันธ์

สำหรับนักอ่านชาวไทย นอกจากคุณค่าและความสนุกสนานจาก **หยดน้ำตาสยาม** ดังได้กล่าวแล้ว ยังให้แง่คิด สะกิดใจให้เราได้กลับไปเรียนรู้เรื่องราวในอดีตเพื่อเป็นบทเรียนในปัจจุบันว่า จริงหรือที่สถานการณ์เช่นนั้นหมดสิ้นไปแล้ว หยาดน้ำตานั้นเหือดแห้งไปแล้ว อาณานิคมในรูปแบบใหม่ยังมีหรือไม่ เสียงชาวสยามท่ามกลางน้ำตานั้นยังคงเป็นอยู่ในปัจจุบัน...มิใช่หรือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร
ผู้อำนวยการศูนย์วรรณคดีศึกษา
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำสำนักพิมพ์

วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 นับเป็นเหตุการณ์สำคัญที่สุดเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย เป็นเรื่องราวความสูญเสียที่ยังคงตราตรึงอยู่ในความทรงจำของคนไทยร่วมสมัย ในขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้ราชอาณาจักรสยามกลายเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกอย่างโดดเด่นด้วยพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในเหตุการณ์ดังกล่าวยังมี “ฝรั่ง” หลายชาติหลายภาษาที่มีบทบาทสำคัญต่อชะตากรรมของสยาม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีชื่อปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง เช่น “โรลัง-ยัคมินส์” หรือเจ้าพระยาอภัย ชาวเบลเยียมผู้รับหน้าที่ถวายคำปรึกษาแด่รัชกาลที่ 5 ในวิกฤตการณ์ดังกล่าว หรือโอกูสต์ ปาวี นักสำรวจชาวฝรั่งเศสผู้เป็นแรงผลักดันสำคัญในการขยายอิทธิพลของฝรั่งเศสในลุ่มน้ำโขง นอกจากนี้ยังมีชาวต่างชาติอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้ปรากฏชื่อร่วมอยู่ด้วย

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยเล่มล่าสุดของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ เรื่อง **หยดน้ำตาสยาม** นี้ ได้เลือกใช้ประโยชน์จากช่องว่างทางประวัติศาสตร์เพื่อบอกเล่าวิกฤตการณ์ดังกล่าวผ่านสายตาของจูลี่ หญิงสาวลูกครึ่งฝรั่งเศส-อังกฤษผู้เดินทางติดตามสามีนักสำรวจในคณะของโอกูสต์ ปาวีมาพำนักอยู่ในเมืองหลวงของสยามที่ได้ชื่อว่า “เวนิสแห่งตะวันออก” ชะตาชีวิตของจูลี่ต้องผกผันไปพร้อมๆ กับชะตากรรมของราชอาณาจักรทางทิศตะวันออกที่เธอเริ่มตกหลุมรัก

เส้นทางชีวิตของจูลี่ตกอยู่ภายใต้ความกดดันจวนเจียนจะแตกสลาย เช่นเดียวกับสยามที่กำลังถูกคุกคามจากลัทธิอาณานิคม แคลร์ถักทอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวในจินตนาการเข้าด้วยกันอย่างแนบสนิท ฉายให้เห็นบรรยากาศของบางกอกเมื่อยามที่ความหวังและความตึงเครียดคละเคล้ากันอยู่

ในหมู่ชาวสยามและชาวต่างประเทศ รวมถึงร้อยเรียงแผนการต่อรองทางการทูต ที่เข้มข้นระหว่างฝ่ายไทย ฝ่ายอังกฤษ และฝ่ายฝรั่งเศสให้โลดแล่นน่าติดตาม

นานมีบุ๊คส์หวังว่า **หยดน้ำตาสยาม** จะช่วยให้ผู้อ่านได้สนุกสนานกับประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งของประเทศไทยและคนไทย ได้เห็นทั้งความสูญเสียและความหวังของบรรพบุรุษ ในทางกลับกันก็เห็นสายใยความรักบางๆ ระหว่างมนุษย์ที่ข้ามพ้นขอบเขตภาษาและเชื้อชาติด้วย

สำนักพิมพ์เอโนเวล

คำผู้แปล

ดิฉันประหลาดใจมากเมื่อนานมีบุ๊คส์ขอให้แปลนวนิยายเรื่องใหม่ของคุณแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ เพราะความรู้ภาษาฝรั่งเศสมีแค่หางอึ่ง แต่บรรณาธิการรีบชี้แจงว่า เรื่องนี้คุณแคลร์เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ชื่อ Siamese Tears ดิฉันสนใจขึ้นมาทันทีเพราะเป็นแฟนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของคุณแคลร์ ทั้งเรื่อง **ฟอลคอนแห่งอยุธยา** และ**ตากสิน มหาราชชาตินักรบ** จึงอยากรู้นักว่า Siamese Tears คราวนี้ จะเป็นเรื่องอันใด พอได้ต้นฉบับ เปิดอ่าน ก็พอใจมาก เพราะเป็นเรื่องราวในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ดิฉันเคยศึกษาค้นคว้ามาก่อน ดิฉันอ่านต้นฉบับจบอย่างรวดเร็ว และรีบตอบบรรณาธิการว่า ยินดีแปลอย่างยิ่ง คุณแคลร์เขียนได้ถูกใจดิฉันเหลือเกิน และอยากให้คนไทยได้อ่านกันด้วย

เรื่อง **หยดน้ำตาสยาม** ที่คุณแคลร์เรียบเรียงนี้ บรรยายถึงเหตุการณ์ในกรุงเทพฯ ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพียง 6 ปีเท่านั้น คือ ระหว่าง ค.ศ. 1890 ถึง ค.ศ. 1896 หากเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญยิ่งยวดในประวัติศาสตร์ไทย เนื่องจากเวลานั้นเมืองไทยตกอยู่ในภาวะ “หน้าสิ่วหน้าขวาน” เผชิญหน้ากับการแผ่ขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจสองประเทศที่ต้องการแสวงหาอาณานิคมในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ประเทศอังกฤษซึ่งได้ครอบครองพม่าเพื่อนบ้านทางทิศตะวันตกของเราเป็นอาณานิคมไปแล้ว กับประเทศฝรั่งเศสซึ่งก็ได้ยึดครองเพื่อนบ้านทางทิศตะวันออกคือ เขมรส่วนนอก แคว้นอันนัม และตังเกี๋ยที่ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของเวียดนามเป็นอาณานิคมด้วยเช่นกัน

ประเทศทั้งสองต่างแข่งขันกันขยายเขตอิทธิพลของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ อังกฤษพอใจที่จะแสวงหาผลประโยชน์การค้าในดินแดนสยาม และพยายามกีดกันไม่ให้ฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองในสยามหรือยึดครอง

สยามเป็นอาณานิคม ทั้งนี้ก็เนื่องจากไม่ต้องการมีพรมแดนติดต่อกับอาณานิคมฝรั่งเศสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันจะสร้างภาระทางทหารและการคลังเพิ่มขึ้น ในขณะที่ฝรั่งเศสเองต้องการหาเส้นทางการค้าทางบกจากอาณานิคมของตนเข้าไปสู่ตอนในของประเทศจีน เห็นว่าประเทศราชของไทยในเวลานั้นคือลาวมีทรัพยากรธรรมชาติมากและอาจเป็นเส้นทางผ่านไปสู่ประเทศจีนได้ดี นอกจากนี้ ฝรั่งเศสยังต้องการยึดเขมรส่วนใน อันได้แก่ บริเวณเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณไปจากไทยด้วย เพราะเห็นว่าเคยเป็นส่วนหนึ่งของประเทศเขมรที่ตนได้ครอบครองไปก่อนหน้าแล้ว

นวนิยายเรื่องใหม่ของคุณแคลร์ **หยดน้ำตาสยาม** นี้ ตัวนำเรื่องเป็นสาวชาวปารีสที่เดินทางติดตามสามีมาพำนักที่กรุงเทพฯ หรือที่ชาวต่างประเทศสมัยนั้นเรียกขานกันว่าบางกอก เธอแตกต่างจากชาวฝรั่งเศสส่วนใหญ่ที่พำนักอยู่ที่สยามในเวลานั้น ตรงที่เธอเป็นลูกครึ่งฝรั่งเศสกับอังกฤษ เธอจึงมีสายสัมพันธ์กับคนทั้งสองเชื้อชาติ ที่แข่งขันชิงดีชิงเด่นกันอยู่ในบางกอก จูลี่ กาเล สาวหัวแข็ง หน้าอ่อน ร่างเล็ก ได้บันทึกเรื่องราวชีวิตประจำวัน สิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็น ผู้คนที่ได้รู้จักในเมืองบางกอกอย่างมีสีสันและตรงไปตรงมา จุดเด่นของเรื่องคือเหตุการณ์การสู้รบระหว่างไทยกับฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. 2436 ที่นักประวัติศาสตร์ไทยเรียกว่า วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 และชาวอังกฤษเรียกว่า Paknam Incident

แม้ว่าคุณแคลร์จะเขียนหนังสือเล่มนี้ในฐานะนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ แต่งตัวละครเพิ่มเติม เสริมจากตัวละครที่เป็นบุคคลจริงๆ ในประวัติศาสตร์ หากงานนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเธอได้ค้นคว้าข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลากหลายจากทั้งฝ่ายฝรั่งเศสและอังกฤษ มีข้อมูลรายละเอียดหลายประเด็นที่ทำให้ดิฉันเข้าใจการเมืองการตัดสินใจนโยบายต่างๆ ของฝ่ายไทยดีขึ้นด้วย นอกจากนี้ คุณแคลร์เองยังสร้างมิติทางประวัติศาสตร์ให้สมจริงเท่าที่จะทำได้ ตัวละครของเธอ “อยู่” ในสมัยนั้น เวลานั้น ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจอันเกิดขึ้น

ภายหลังเมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไปแล้ว ผู้อ่านคนไทยอาจสังเกตเห็นความผิดพลาดคลาดเคลื่อนบางประการในคำพูด ความเห็นของตัวละคร บางอย่างไม่ตรงกับข้อมูลประวัติศาสตร์ฝ่ายไทย หรือข้อเท็จจริงทางคติธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย หากดิฉันคิดว่านี่แหละคือศิลปะของการประพันธ์สร้างสรรค์ความสมจริงที่เหมาะสมกับความคิดความเห็นหรือข้อจำกัดของตัวละครในยุคสมัยนั้นๆ ด้วย โปรดอย่าลืมว่านี่คือหนังสือนวนิยาย ไม่ใช่งานวิชาการประวัติศาสตร์

ในการแปลนวนิยายเรื่องนี้ ดิฉันพยายามใช้คำศัพท์สำนวนที่ใกล้เคียงกับที่ใช้กันในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ดูขัดตาหรือทำให้ผู้อ่านงุนงง เช่น Custom House ในกรุงเทพฯ สมัยนั้นเรียกว่า ศุลกสถาน ดิฉันก็นำมาใช้ เพราะคิดว่าผู้อ่านคงพอเดาได้ว่าคือโรงศุลกากร พระยศของเจ้านายก็ใช้ตามที่ทรงพระยศในรัชกาลดังกล่าว เช่น เสด็จกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ ไม่ใช่พระยศสูงสุดที่ทรงได้รับในภายหลัง เช่นเดียวกันชื่อภาษาต่างประเทศต่างๆ ดิฉันพยายามใช้ให้ตรงกับหนังสือประวัติศาสตร์ไทย เช่น โอกูสต์ ปาวี โรลัง-ยัคมินส์ กรอสกุรัง แทนที่จะออกสำเนียงตามเจ้าของภาษา

ดิฉันขอขอบคุณคุณแคลร์ ที่อุตสาหะเขียนนวนิยายเรื่อง **หยดน้ำตาสยาม** และดีใจที่ได้มีส่วนร่วมถ่ายทอดนวนิยายที่มีคุณค่านี้ให้ผู้อ่านคนไทยได้ร่วมชื่นชม เชื่อว่าผู้อ่านทั้งหลายคงเห็นเช่นเดียวกับดิฉัน ซาบซึ้งในพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและผู้นำไทยทั้งหลาย ที่ช่วยกันประคับประคองนาวาสยามให้แล่นผ่านมรสุมทางการเมืองนานาชาติมาได้อย่างปลอดภัย รักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้ได้ แม้ว่าจะต้องเสียดินแดนที่เคยเป็นประเทศราชและดินแดนบางส่วนที่เคยเป็นของไทย แต่สามารถรักษาดินแดนส่วนใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ให้คงอยู่เป็นที่พำนักอาศัยทำมาหากินของลูกหลานไทยสืบมา

สุมาลี

เชียงใหม่ ภาคเหนือของสยาม เมษายน ค.ศ. 1938

คนแก่มักชอบพูดกับตัวเอง

ฉันเป็นคนแก่ เพราะฉะนั้นฉันก็ทำแบบนี้เช่นกัน เวลาลุกจากเก้าอี้ก็สาปแช่งหัวเข่าที่ทั้งขัดๆ แข็งๆ ทั้งปวดตุ้บๆ ถามตัวเองว่าแว่นตาหายไปไหน บ่นงึมงำเรื่องความเป็นไปของโลกเมื่ออ่านหนังสือพิมพ์ที่ส่งมาจากพระนคร ซึ่งเดี๋ยวนี้ใช้เวลาไม่ถึงสัปดาห์ก็มาถึงมือฉัน อ้อ แล้วก็ชอบเอ่ยปากสำแดงความฉลาดให้ใครก็ได้ฟัง

พูดกันตรงๆ ฉันกลายเป็นตาแก่หงำเหงือกแบบที่ฉันเองเคยพยายามหลีกเลี่ยงอย่างที่สุดเมื่อครั้งที่ฉันยังหนุ่มแน่นฉลาดเฉลียว และคิดว่าชะตาชีวิตจะไม่มีวันปล่อยให้ฉันกลายเป็นตาแก่อย่างที่เป็นอยู่นี่

วันนี้หลังจากเหวี่ยงหนังสือพิมพ์*บางกอกไทมส์*ลงอย่างท้อแท้ใจ ฉันก็เดินกระย่องกระแย่งออกไปที่สวน ส่งเสียงบอกก้อนเมฆดำๆ ที่ลอยลิ่วผ่านมาว่า สงครามกำลังจะเกิดขึ้น และทวีปยุโรปก็จะถึงจุดจบเป็นแน่ ฉันว่าพวกฮั่นกำลังจะยาตราทัพอีกแล้ว และถ้าหากพวกคุณคิดว่าสงครามครั้งสุดท้ายนั่นคือจุดจบของอารยธรรมละก็ กรุณาคอยดูเมื่อแฮร์ฮิตเลอร์ได้ทุกอย่างตามที่เขาประสงค์เถอะ จากประสบการณ์ในฐานะนักการทูต ฉันประเมินว่าเขาใช้เวลา

ไม่เกินสองปีหรอก เพราะรู้ดีว่ากระดูกสันหลังของบรรดารัฐบาลต่างๆ นั้นเป็นเช่นไร ดีแต่ทำทีขู่ฟ่อๆ แล้วก็ยอมจำนน

แต่ละคนพยายามหลีกเลี่ยงสงครามครั้งใหม่กันหัวซุกหัวซุน ทั้งประชาชนและผู้นำ เพราะใครเล่าจะลืมเวลาหลายๆ ปีที่ผ่านมาได้ลง ตลอดหลายปีที่ต้องเห็นพวกเด็กหนุ่มถูกห้ำหั่นล้มตายหรือรอดกลับมาอย่างพิกลพิการ มีบาดแผลรอยไหม้ และประสาทเสียจากแก๊สพิษไปตลอดชีวิต ถ้าพวกเขาคิดว่าจะซื้อการคุ้มครองได้ด้วยการส่งมอบดินแดนอีกแห่งหรือกลุ่มชนอีกชาติหนึ่งให้แฮร์ฮิตเลอร์ละก็ พวกเขาก็คิดผิดถนัด ไม่รู้หรือว่าคนที่ชอบข่มเหงผู้อื่นน่ะไม่เคยพอ นี่พวกเขาเคยเรียนรู้อะไรกันบ้างนะ

แต่ฉันเองจะโทษพวกเขาได้หรือ ฉันเป็นใครกันถึงได้ลุกขึ้นมาตัดสินพวกเขา การนั่งวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในที่หลบภัยเล็กๆ ท่ามกลางยอดเจดีย์สีทองและทิวเขาปกคลุมด้วยหมอกนั้นเป็นเรื่องง่ายดาย ฉันไม่ได้เป็นทหารในมหาสงครามที่ผ่านมา เวลานั้นฉันประจำอยู่ที่เมืองจีน และขี้ขลาดเกินกว่าจะทำเรื่องขอให้ส่งตัวไปรับใช้ชาติในสนามเพลาะเหมือนเพื่อนผู้ร่วมงานคนอื่นที่กล้าหาญกว่า แต่ก็นั่นแหละ ฉันหวั่นใจจริงๆ เรื่องเหตุการณ์ภายหน้า ครั้งนี้ไม่ใช่เพราะรักตัวกลัวตาย แต่ฉันพรั่นใจแทนมนุษยชาติทั้งปวง

ฉันไม่เคยพูดออกมาดังๆ หรอก ที่แน่ๆ ไม่เคยพูดกับพ่อเลี้ยงและผู้จัดการป่าไม้สองสามคนที่ฉันร่วมดื่มเบียร์ด้วยบ้างบางครั้งบางคราวที่สโมสรอันไม่เป็นทางการที่นี่ พวกนั้นคงจะพึมพำลับหลังฉันด้วยความพรั่นใจแทนมนุษยชาติทั้งปวง ฟังไอ้กะเทยแก่จอมดัดจริตนี่สิ...สมบุญได้ยินเสียงฉันแล้วออกมาถามว่าจะรับน้ำชาไหม

ฉันว่าเขารู้ซึ้งถึงอารมณ์ขึ้นๆ ลงๆ ของฉันดี เขารู้เสมอละ แต่ไม่เคยเอ่ยปากถามเลยว่าทำไมถึงเป็นแบบนี้ หลายครั้งทีเดียวฉันปวดใจที่เขาไม่นึกอยากรู้อยากเห็นเอาเสียเลย แต่ส่วนใหญ่แล้วฉันก็รู้สึกดีใจที่เขาเป็นเช่นนี้ รอยยิ้มผาสุกแม้จะไร้ฟันของเขาไม่เคยผันแปร ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ตราบเท่าที่เขารู้ว่า

ฉันรักเขา ซึ่งเป็นความจริงแท้ เขาพอใจแล้ว เพราะฉะนั้นถือว่าฉันโชคดีมาก ดังเช่นที่ลอว์เรนซ์ญาติหนุ่มของฉันพูดเน้นเมื่อเขามาเยี่ยมเมื่อปีก่อน

“มีผู้ชายที่คุณรู้จักสักกี่คนล่ะที่มีคนรักและดูแลอย่างดีแบบนี้” เขาถาม

เป็นความคิดเห็นที่น่าพิศวงเมื่อออกมาจากปากของผู้เยาว์วัยปานนี้และจากผู้ที่แวดล้อมด้วยความรักมาชั่วชีวิต แต่นั่นแหละ อย่างที่เขาพูด ในฐานะคนที่อยากเป็นนักเขียนนวนิยาย เขาจำเป็นต้องสร้างสรรค์ความเป็นจริง และเท่าที่ผ่านมาความเป็นจริงก็สำแดงให้เขาเห็นว่าความรักไม่ใช่สินค้าที่ใครๆจะมีอยู่ล้นเหลือ ในเมื่อ...เขาพูดว่าอย่างไรหนอ อ้อ ใช่แล้ว “ในเมื่อคนผู้นั้นไม่ได้น่ารักน่ามองเหมือนลูกพีชที่เพิ่งจะสุก”

ตัวลอว์เรนซ์เองสิกลับน่ารักน่ามองดุจลูกพีชที่เพิ่งสุก หรือบางทีอาจจะน่ารักยิ่งกว่านั้นเสียอีก

อันที่จริง ครั้งแรกที่เขาย่างเท้าเข้ามาในสวน มีเด็กลูกชายคนสวนวิ่งนำหน้าส่งเสียงร้องแหลมๆว่า “ฝรั่ง! ฝรั่ง! ฝรั่ง!” ราวกับไม่เคยเห็นชาวยุโรปมาก่อน ใจฉันกระตุกวูบทันที รู้สึกทั้งชื่นบานและปวดร้าวไปพร้อมๆกันเหมือนสมัยอยู่ที่ออกซ์ฟอร์ด แต่วิธีที่เขาสบตาฉันปราศจากมารยา หรือ...ความเข้าใจความรู้กันเป็นนัยๆ หรืออะไรก็ตามที่ทำให้ฉันเคยพูดได้ในอดีตว่า “อ้อ ใช่แล้ว เขาเป็นพวกเดียวกับเรา” ทำให้ฉันรู้ได้ทันทีทันใดว่าหนุ่มน้อยลอว์เรนซ์ไม่ใช่พวกเดียวกับเรา เขารักผู้หญิง ดังนั้นฉันจึงรู้สึกกระดากใจ สงสัยว่าเขาจะคิดอย่างไรกับญาติแก่ๆน่าสมเพชที่อยู่กับผู้ชายพื้นเมืองยิ้มแฉ่ง พูดภาษาไทยเสียงดังกุกๆกักๆระหว่างที่เดินประกบพาเขาเข้ามาหา

ก่อนที่เขาจะเดินทางมาถึง หลุยส์ พ่อของเขา ศัลยแพทย์ผู้มีชื่อเสียงแห่งถนนฮาร์ลีย์ส่งจดหมายมาบอกล่วงหน้าแล้ว หลุยส์เป็นหนึ่งในบรรดาพวกผู้ชายที่ทั้งกายและจิตวิญญาณบอบช้ำเป็นแผลมาจากสงครามสนามเพลาะ และตามที่แม่ของเขาเล่าให้ฉันฟัง เขาแทบจะไม่เคยยิ้มอีกเลย ฉันรู้จักหลุยส์เมื่อครั้งที่เขายังเป็นเด็กน่ารักน่าชัง เป็นพระสหายของเจ้าชายและเพื่อนเล่นของเด็กๆ

ยากไร้ ตอนนั้นเขาพูดไทยคล่องพอๆกับพวกเด็กข้างถนน เขาเป็นลูกชายของลูกพี่ลูกน้องที่ได้กลายเป็นเพื่อนสุดที่รักของฉัน จดหมายที่เขาเขียนมานั้นแสดงอุปนิสัยของเขาอย่างชัดเจน ห้วนๆ เก็บงำอารมณ์ แต่แจ่มแจ้งชัดเจนจนน่าใจหาย

> *ลูกชายของผมชื่นชอบนายมาลโร นักผจญภัยที่ผันตัวมาเป็นนักเขียนนวนิยาย คุณคงเคยได้ยินชื่อเขานะครับ ลูกชายผมอยากเป็นนักเขียนกับเขาบ้าง ผมเองหมดหวังแล้วเรื่องที่เขาจะมาเป็นหมอเหมือนอย่างผม ดูเหมือนว่าสมัยนี้คนที่อยากเป็นนักเขียนจะต้องเดินทางรอบโลก ถึงผมจะยกตัวอย่างนักเขียนเช่น เจน ออสเตน หรือดิกเกนส์ไปก็เปล่าความ เพราะเขาก็อ้างชื่อคิปลิงย้อนกลับมา ต้องยอมรับว่าผมเองก็อยากให้เขาตระเวนอยู่ในเขตบูรพาทิศมากกว่าที่จะให้เขาเตร็ดเตร่อยู่ที่ออกซ์ฟอร์ดและเข้าไปพัวพันกับการเมือง ไมเคิลที่รัก คุณคงไม่รังเกียจที่จะให้เขาพักอยู่ด้วย แล้วช่วยพูดให้เขาได้สติคืนกลับมาหน่อยนะครับ*

แน่ะ ไม่ใช่แค่ได้ยินชื่อเสียงนายมาลโรผู้นี้ ราวๆสิบปีก่อนฉันเคยพบเขาที่กรุงพนมเปญด้วยซ้ำ มีบางคนบอกว่าเขาเป็นนักเขียนชั้นเยี่ยม แต่ภาษาฝรั่งเศสของฉันไม่ดีพอที่จะตัดสินเรื่องนี้ ถึงแม้ฉันจะรับประกันไม่ได้เรื่องศีลธรรมจรรยาของเขา แต่ฉันพูดได้เต็มปากเต็มคำว่านายมาลโรผู้นี้มีรสนิยมดีหาที่ติมิได้ในฐานะหัวขโมยชั้นสูงที่ลักเอาโบราณวัตถุมาสนองผลประโยชน์ของตนเอง

อ้อ แล้วนี่ฉันจะต้องเตือนสติหนุ่มครึ่งเทพครึ่งมนุษย์จากวิทยาลัยบัลยัลผู้เพิ่งได้รับใบปริญญาสาขาวิชาปรัชญามาใหม่เอี่ยมกระนั้นหรือ หนุ่มที่มีแววตาเหม่อลอยไร้เดียงสา ผิวเนียนนุ่มดุจเด็กหญิง และกระตือรือร้นอยากจะเห็นโลกกว้าง

เอ้า ถ้าอย่างนั้นฉันน่าจะเริ่มต้นด้วยการอธิบายเรื่องสมบุญ

เมื่อพวกชาวยุโรปมาเยี่ยมฉัน อ้อ ขอเล่าแทรกไว้ตรงนี้ว่าฉันเข้าใจว่าหนังสือนำเที่ยวแบเดเคอร์ได้ใส่ชื่อฉันไว้เป็นหนึ่งในสิ่งที่ต้องมาดูเมื่อมาถึงเมืองเชียงใหม่ ตาแก่ชาวอังกฤษผู้รู้ทุกเรื่องเกี่ยวกับของโบราณในสยาม และพวกนักท่องเที่ยวเหล่านี้ก็คาดหวังจริงจังว่าฉันจะตั้งแสดงของเก่าต่างๆ ไว้ราวกับว่าฉันเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น บ่อยครั้งทีเดียวที่สายตาของพวกชาวยุโรปจะมองผ่านตัวสมบุญไปราวกับว่าเขาไม่มีตัวตนหรือมองไม่เห็นเขาเลย ฉันไม่เคยรู้ว่าระหว่างเราสองคนนี้ใครจะรู้สึกละอายใจมากกว่ากัน แต่ลอว์เรนซ์ไม่ใส่ใจกับการแนะนำที่ตะกุกตะกักของฉัน เขายกมือไหว้สมบุญอย่างเรียบร้อย ฝรั่งหลายคนคิดว่าแค่ยกสองมือขึ้นมาประกบกันแบบส่งๆ ก็ถือว่าเป็นการไหว้ทักทายแล้ว แต่ผลก็คือมองดูกะเร่อกะร่า ลอว์เรนซ์สิไหว้แสดงความเคารพอย่างพอเหมาะ โน้มตัวลงมาจากสะเอว “ผมรู้ครับ คุณปู่น้อยไมเคิล สมบุญเป็นเพื่อนคู่ใจของคุณปู่ พ่อบอกผมครับ”

ตลอดเวลาที่ผ่านมานี้ หลุยส์ก็รู้เรื่องสมบุญด้วยหรือ เขาเดาว่าฉันย้ายกลับมาเมืองสยามก็เพื่อจะได้อยู่กับสมบุญใช่ไหม เพื่อจะได้ตักตวงเอาความสุขที่ยังพอหาได้ในวัยที่พวกเราเรียกขานกันอย่างชวนหดหู่ใจว่า ชีวิตยามสนธยา

เวลาเขียนจดหมายเทศกาลคริสต์มาสประจำปีถึงสมาชิกครอบครัวที่เหลืออยู่ไม่มากแล้วในอังกฤษ ฉันจะระวังปากระวังคำเสมอ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้พวกญาติๆ ต้องกระดากใจมากกว่าจะทำเพื่อตัวฉันเอง แต่นั่นแหละ ฉันว่าเรื่องซุบซิบนินทาก็คงแล่นไหลไปๆ มาๆ ระหว่างบางกอกกับลอนดอนด้วยเป็นแน่

เราคุยกันจนไม่รู้ว่าดึกแค่ไหน เราดื่มวิสกี้ที่ลอว์เรนซ์รอบคอบนำมาฝาก เป็นของฝากพิเศษที่มาแทนรสชาติของเหล้าข้าวหมักพื้นเมือง เราคุยกันจนดึกจนกระทั่งกบเงียบเสียง และสมบุญโงกหลับอยู่บนพื้น หลังพิงกำแพง

เขาอยากให้ฉันเล่าเรื่องทุกอย่างเกี่ยวกับเมืองสยาม ทุกอย่างที่ฉันและคุณย่าของเขา จูลี่สุดที่รักของฉันรู้ดี เรื่องจริงที่เกิดขึ้นเมื่ออังกฤษและฝรั่งเศส

จวนเจียนจะรบกันเพราะดินแดนที่งดงามแต่น่าสงสารที่ต้องดิ้นรนเพื่อรักษาเอกราชแห่งนี้ เขาอยากรู้เรื่องพระเจ้าแผ่นดิน ฉันต้องใช้เวลานานแค่ไหนถึงพูดไทยได้ และหัดพูดไทยนี่ยากมากใช่ไหม แล้วเรื่องคุณย่าของเขาล่ะ คุณย่าอยู่แถวไหนเมื่ออยู่ที่บางกอก พ่อเขาตอนเด็กๆ ล่ะเป็นอย่างไร ทั้งหมดที่ลอว์เรนซ์รู้ก็คือว่าพ่อเลี้ยงชะนีไว้ตัวหนึ่งชื่อว่า เพื่อน...

ฉันดูเขาเสียงอ่อนๆ นั่นมันเรื่องตั้งนมนานมาแล้ว เกือบห้าสิบปีมาแล้วนะ ฉันไม่แน่ใจหรอกว่ายังจำได้...ว่าแต่ว่า ใช่สิ ไอ้ชะนีตัวนั้น พระเจ้าช่วย ไม่ได้คิดถึงมันมาเป็นสิบๆ ปีแล้ว มันซนจริงๆ แต่ก่อนตายจูลี่ไม่ได้เล่าความหลังให้เธอฟังบ้างหรือ

“คุณย่าเสียเมื่อผมอายุแค่สิบสองน่ะครับ...เหลือแค่สมุดภาพทิ้งไว้หลายเล่ม มีรูปแปลกๆ หลายรูป รูปคุณย่าใส่ชุดกระโปรงยาวไปงานเต้นรำ มีรูปคุณด้วย แต่งชุดเป็นนักล่อวัวกระทิงขี่ม้า ผมว่าเป็นงานเลี้ยงตอนค่ำแต่งชุดแฟนซีน่ะครับ แล้วก็มีอีกรูปเป็นพวกผู้หญิงใส่ชุดแบบไทย แล้วมีข่าวตัดจากหนังสือพิมพ์อีกเยอะแยะ แต่คุณย่าแทบจะไม่เคยเอ่ยถึงชีวิตท่านที่บางกอกเลย อ้อ คุณย่าก็เล่าบ้าง แต่จะเล่าเป็นทำนองนิทานก่อนนอนให้ผมฟัง เล่ามาจนกระทั่งผมโตเกินกว่าที่จะให้คุณย่ามาบอกราตรีสวัสดิ์ก่อนนอนแล้ว แน่นอนครับ เวลาผ่านไปอีกหลายปี ผมถึงคิดออกว่าจริงๆ แล้วคุณย่าเล่าเรื่องที่ท่านได้เห็นได้ยินมาให้ผมฟัง คุณย่าเริ่มต้นเหมือนๆ กันทุกครั้งเลย ‘กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในอาณาจักรที่สวยงามและอยู่ไกลโพ้นอีกมุมหนึ่งของโลก มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งประทับในพระราชวังที่หลังคาทำด้วยทอง และมียักษ์เฝ้ายามอยู่ตามประตู’ ผมจำได้ว่าครั้งหนึ่งคุณย่าเล่าว่าพระเจ้าแผ่นดินทรงเศร้าโศกมาก เพราะนางพญางูที่อยู่ในแม่น้ำขโมยพระมเหสีและพระธิดาของพระองค์ไป นางพญางูอิจฉาที่มเหสีและพระธิดางดงามและมีความสุขมาก ก็เลยฉุดทั้งสองพระองค์ลงไปอยู่กับนางท่ามกลางกอต้นกกและเมือกโคลน ผมจำได้ว่ากลัวจนขนหัวลุกและฝันร้ายไปหลายคืน แม่ผมโมโหใหญ่เลย และอีกเรื่อง คุณย่าเล่าเรื่องพระเจ้าแผ่นดิน

ทรงช้างไปออกศึก ผมชอบเรื่องพวกนี้มากๆ...” เสียงของเขาทอดแผ่วเบาลง เรานั่งอยู่เงียบๆ

ฉันหวนคิดถึงจูลี่ สะเทือนใจกับการตายของเธอ รู้สึกระทมทุกข์ยิ่งยวดอีกครั้งเหมือนเมื่อสิบปีก่อนตอนที่รู้ข่าวว่าเธอจากไปเสียแล้ว ฉันแทบไม่ได้พบเธออีกเลยในบั้นปลายชีวิตของเธอ แต่สำหรับฉันนั้น เธอยังคงเป็นสาวน้อยที่มาถึงบางกอกเช้าวันที่พายุฝนลมมรสุมซัดกระหน่ำ เสื้อผ้าเปียกโชก มีน้ำหยดติ๋งๆ จากปอยผม และจะคงเป็นเช่นนั้นตลอดไป

ตอนนี้เองที่สมบุญพูดขึ้นมา เขาตื่นขึ้นและนั่งฟังการสนทนาของเราอยู่พักหนึ่งแล้ว ฉันมักแปลกใจเสมอเรื่องที่เขาเข้าใจภาษาอังกฤษได้ดีมาก ทว่าขี้อายเกินกว่าที่จะลองพูดออกมา

“ทำไมคุณถึงโกหกล่ะครับ ทำไมถึงบอกว่าจำไม่ได้ คุณก็รู้อยู่แก่ใจว่าจำได้ทุกเรื่อง จะดีกับคุณเองด้วยถ้าเล่าเรื่องพวกนี้ให้คนที่ไม่เคยได้ยินมาก่อนฟัง แล้วยังมีสมุดบันทึกของมาดามจูลี่ด้วย คุณควรยกให้เขานะครับ”

ด้วยเหตุนั้นฉันจึงสารภาพกับหลานชายของจูลี่ว่าฉันมีสมุดบันทึกของเธอที่เขียนไว้เมื่อหลายสิบปีก่อนโน้น เธอให้ฉันไว้ก่อนที่จะลงเรือไปอังกฤษและไม่หวนกลับมาอีกเลย

“ฉันจะตั้งต้นชีวิตใหม่” เธอบอก “ฉันไม่อยากจะรื้อฟื้นความทรงจำเกี่ยวกับคนที่ฉันทิ้งไว้ข้างหลังนี่หรอก ฉันไม่อยากจมอยู่ในอดีต” เธอไม่ได้บอกฉันให้เก็บเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ แต่ฉันทึกทักเอาเองว่าเธอคงไม่อยากให้สมุดบันทึกทั้งหลายนั้นตกไปอยู่ในมือของคนที่อาจจะไม่เข้าใจ

อย่างไรก็ตาม สมบุญคิดถูกแล้ว ลอว์เรนซ์ควรจะได้สมุดบันทึกไป

สมุดบันทึกพวกนั้นเก็บไว้ในหีบไม้จากพม่า ห่อด้วยผ้าไหมอาบน้ำมันและมีแก่นไม้จันทน์เทศซุกไว้เพื่อป้องกันปลวก ฉันไม่ได้หยิบมาอ่านนานหลายปีแล้วเพราะดูเหมือนว่าฉันกำลังย่างกรายเข้าไปในดินแดนต้องห้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างจูลี่ที่ฉันรู้จักที่บางกอกกับสุภาพสตรีสาวสังคม

ที่ฉันพบเมื่อกลับไปเยี่ยมลอนดอนครั้งหลังๆ

ฉันน้ำตาคลอเบ้าเมื่อยื่นห่อนั้นใส่มือลอว์เรนซ์ ฉันคิดว่าตาเขาก็เปียกชื้นด้วยเช่นกัน

เวลาที่เหลือหลังจากนั้นเขายกให้กับทั้งอดีตและอนาคต หากดูจากมุมมองที่น่าอิจฉาของคนหนุ่ม มั่งคั่ง และเพิ่งสำเร็จการศึกษามาจากออกซ์ฟอร์ด

"เป็นอนาคตที่ฉันไม่อยากมีส่วนร่วมด้วยเลย" ฉันบอก "ต้องเลือกระหว่างระบบฟาสซิสต์กับคอมมิวนิสต์ ก็เหมือนต้องเลือกระหว่างความชั่วกับความเลว คิดสิว่าทำไมฉันถึงเลือกมาอยู่ที่นี่ ที่ซึ่งไม่เคยมีอะไรเกิดขึ้นเลย"

ลอว์เรนซ์ใจดีเกินกว่าที่จะบอกว่าคนอย่างฉันนั้นไม่มีอนาคตเสียแล้ว จะมีก็แต่เวลาในปัจจุบันเป็นช่วงๆ เช่น แดดยามเช้าที่ฉายแสงต้องยอดพระเจดีย์ ดนตรีจากเสียงหยาดฝนที่ตกต้องใบกล้วยในสวนยามดึก หรือกลิ่นหอมรวยรื่นจากดอกลั่นทมยามฉันเปิดหน้าต่างออกไป

เมื่อสองสามวันก่อน ฉันได้รับกระดาษพิมพ์ดีดเรียบร้อยปึกหนึ่งที่ห่อไว้อย่างหลวมๆพร้อมกับจดหมายปะหน้า

ไมเคิลที่เคารพรัก ฉันยืนกรานให้เขาทิ้งคำว่า "คุณปู่น้อย" ไปเสีย บอกเขาว่าคำนี้ทำให้ฉันรู้สึกเหมือนเป็นตัวละครในนวนิยายสมัยวิกตอเรีย *นี่เป็นเรื่องของคุณและของจูลี่ด้วย หวังว่าคุณคงเห็นว่าผมเขียนได้ถูกต้องนะครับ จาก ลอว์เรนซ์ของคุณ*

สมบุญเห็นว่าฉันซึมเซา เขาจึงหยิบงานประพันธ์ชิ้นเอกของลอว์เรนซ์มาให้เขาคิดว่าชะตาชีวิตของคนแก่ก็คือต้องลี้ภัยไปอยู่ในอดีต เพื่อจะได้ไม่ต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่จะมาแล้วผ่านไป

ก็ขอให้เป็นเช่นนั้นเถิด

บทที่ 1

บางกอก วันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1890

สำหรับนักการทูตหนุ่มที่ทะเยอทะยาน สยามไม่ใช่ที่ประจำการที่เหมาะสมเลย ดูเหมือนไม่เคยมีอะไรเกิดขึ้นในราชอาณาจักรเล็กๆ ที่ล้าหลังและมีแสงสีระยิบระยับฉูดฉาดแห่งนี้ และถ้าแสงสีระยิบระยับคือสิ่งที่ปรารถนาแล้วละก็ การได้ไปประจำที่ปารีสหรือเวียนนา แม้กระทั่งโรมและเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กก็ยังน่าพึงใจกว่า

สภาพอากาศที่นี่ทำให้รู้สึกอ่อนเปลี้ยเพลียแรง แต่ดังเช่นที่ ฯพณฯ เฟรนช์ (เป็นเรื่องตลกมากที่กงสุลใหญ่ของสมเด็จพระราชินีนาถประจำกรุงสยามชื่อว่าเฟรนช์) กล่าวไว้เสมอว่าไม่ได้เลวร้ายไปกว่าที่เมืองสิงคโปร์และปีนังเลย แต่สิงคโปร์หรือปีนังนั้นเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิ ก็เปรียบเสมือน *chez soi* คือลานหลังบ้าน เราไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับพระราชวงศ์และราชสำนักที่ล้อมกรอบด้วยพิธีการอันเข้มงวดกวดขันและไม่มีวันเข้าใจได้ ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับเหล่าข้าราชการที่มีเสน่ห์แต่ลึกลับและไว้ใจไม่ได้

พวกคุณหญิงคุณนายทั้งหลายเล่าก็ไม่ชอบที่นี่เลย ผิวพวกเขาเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอมเหลือง อารมณ์แปรปรวน โกรธง่าย และเบื่อหน่ายตลอดเวลา

งานเลี้ยงเต้นรำที่นี่เป็นงานเล็กๆ ไร้ความสำคัญ ไม่มีโรงละคร ไม่มีการแสดงดนตรี คนรับใช้พูดอังกฤษแทบไม่ได้ และไม่สมควรเลยสำหรับใครก็ตามที่อยากกินไข่ต้มสุกๆ หรือสตูที่ไม่ถูกกลบด้วยพริกจะต้องมาหัดเรียนภาษาไทยเพื่อการนี้โดยเฉพาะ

หากสยามไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตยุทธศาสตร์ ไม่ได้อยู่ระหว่างอาณานิคมพม่ากับมลายาของอังกฤษทางทิศตะวันตกและใต้ และขนาบด้วยอินโดจีนของฝรั่งเศสทางทิศตะวันออกละก็ ราชอาณาจักรแห่งนี้ก็คงไม่มีใครไยดี โดยเฉพาะฝรั่งเศสที่ทะเยอทะยานอยากครอบครองดินแดนในบริเวณนี้มากขึ้น แน่นอนว่าชะตากรรมในภายภาคหน้าของสยามไม่ได้อยู่ในมือของชาวสยามในราชอาณาจักรแห่งนี้ แต่ถูกกำหนดอย่างลับๆที่กรุงลอนดอนและปารีส ระหว่างมหาอำนาจเจ้าอาณานิคมคู่แข่งสองชาติที่เป็นมิตรแต่ชิงชัยกันอย่างดุเดือดในเกมหมากรุกครองโลก

ดังนั้นเจ้าหน้าที่ในคณะทูตอังกฤษที่บางกอกจึงเขียนรายงานถอดเป็นรหัสลับส่งโทรเลขแจ้งข่าวหรือข่าวลือล่าสุด เช่น พระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรอีกแล้ว หรือเชื่อได้ว่าประชวร หรือข่าวฝรั่งเศสส่งคณะที่อ้างว่ามุ่งสำรวจทางวิทยาศาสตร์และทำแผนที่ไปเมืองลาว หรือข่าวทหารกองใหม่มาประจำการที่ตังเกี๋ยแล้ว หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ก็จะสลัดเสื้อนอก ถอดผ้าพันคอออกอย่างโล่งอก แล้วออกไปตีเทนนิสที่สนามแถวถนนสุรวงศ์

ไมเคิล ครอว์เฟิร์ด เลขานุการเอกแห่งสถานอัครราชทูตอังกฤษไม่เคยมีความคิดเห็นเยี่ยงเพื่อนร่วมงานเลย แต่เขาไม่กล้าที่จะเอ่ยปากยอมรับเรื่องนี้

เขายืนพิงราวไม้เหนือท่าเทียบเรือที่ศุลกสถาน เหม่อมองดูน้ำสีน้ำตาลแดงขุ่นคลั่กที่กระเพื่อมๆในแม่น้ำสายใหญ่เบื้องล่าง เขามาเร็วไป เจ้าพนักงานศุลกากรบอกว่าอีกหนึ่งชั่วโมงเป็นอย่างน้อยเรือกลไฟ*อินดีเพนเดนต์* จากสิงคโปร์จึงจะมาถึง เพราะน้ำขึ้นน้ำลงน่ะ เจ้าพนักงานอธิบาย ทำสีหน้าภาคภูมิอย่างรู้ดีราวกับว่าเขาเองเป็นคนควบคุมน้ำขึ้นน้ำลง

ท้องฟ้าเปลี่ยนเป็นสีขี้เถ้า ฝนคงตกหนักในไม่ช้า อากาศที่ร้อนอบอ้าวนี้คงจะเย็นลงบ้าง ไมเคิลไม่เคยเห็นบ้านเมืองที่เป็นเช่นนี้มาก่อนเลย ทุกอย่างที่ดีต้องมีส่วนเสียปนอยู่ด้วย อากาศชื้นแฉะเหลือทนจนรองเท้าขึ้นรา เครื่องเรือนไม้ทาน้ำมันชักเงาก็เหนียวหนืบติดนิ้ว และหนังสือพิมพ์แทบจะเปื่อยยุ่ยคามือเวลากางออกมาอ่าน หมึกเปรอะเลอะเปื้อนไปทั้งมือ ตกดึกก็ต้องนอนพลิกไปพลิกมาเป็นชั่วโมงๆ อยู่ในมุ้ง ฟังเสียงยุงบินหึ่งๆ เรื่องจะนอนหลับได้นั้นคอยไปเถิด เพราะในหน้ามรสุมสถานทูตทำงานช้าลง เวลาตอนบ่ายก็อุทิศให้กับการนอนพักผ่อน อย่างน้อยพวกนักการทูตรุ่นผู้ใหญ่ก็งีบหลับตอนบ่าย ส่วนนักการทูตหนุ่มๆ ที่เป็นโสดก็ปล่อยตัวปล่อยใจให้สาวๆ ชาวสยามที่ดูเหมือนจะมีเลี้ยงเก็บไว้ที่บ้านกันทุกคนคอยปรนเปรอ พวกเขาพูดคุยเล่าเรื่องนี้ หัวร่อต่อกระซิกกันอย่างโจ่งครึ่ม นั่นหลังจากที่กวาดตาดูให้แน่ใจแล้วว่าไม่มีพวกเมียๆ ชาวอังกฤษคอยฟังอยู่ใกล้ๆ

แต่ไมเคิลไม่เคยทำอะไรเช่นนี้เลย เขาไม่เคยพูดคุยว่าทำอะไรบ้างในยามบ่าย

เรือขายของกินลำน้อยจอดใกล้ท่าน้ำ ระลอกคลื่นเล็กๆ ที่เกิดจากลมกระโชกซัดกระแทกเรือให้ลอยขึ้นๆ ลงๆ หม้อน้ำเดือดบนเตาถ่านที่ชายชราเฝ้าประคองไว้ที่ท้ายเรือจวนเจียนจะล้มคว่ำ หญิงสาวผู้หนึ่งยืนจมอยู่ในน้ำแค่สะเอว สระผมอย่างใจลอย เธอดำผลุบลงไปในน้ำแล้วผุดขึ้นมา หยดน้ำไหลเป็นทางไปตามตัว ผ้าฝ้ายผืนยาวที่พวกคนจนทั้งชายหญิงในสยามนุ่งห่มกันเป็นประจำนั้นพันอยู่รอบตัว

อากาศทวีความร้อนขึ้น หมอกไอจึงก่อตัวหนาเหนือพื้นน้ำ จู่ๆ ทิวทัศน์ก็กลายเป็นภาพเขียนสีมืดคล้ำ ต้นไม้เกือบดำสนิทภายใต้ท้องฟ้าสีเทาเงินสีสันเดียวที่แต้มแต่งให้เห็นคือสีส้มแกมเขียวของหลังคาวัดใกล้ๆ

เขาคิดถึงรูปวาดที่เคยเห็นที่เมืองเวนิส ภาพวาดด้วยหมึก ระบายด้วย

สีน้ำเพื่อเน้นให้เห็นฉากงดงามสีขาวเหลือบมุก

"คิดดูสิ บางกอกนี่มีสมญานามว่าเวนิสแห่งโลกตะวันออก" แมกซ์ ฟิลลิปส์ หนุ่มเจ้าปัญญาประจำสถานทูตมักพูดเสมอด้วยเสียงขึ้นจมูกกลั้วเสียงหัวเราะ "แล้วลองนึกดู คนเมืองเวนิสล่ะจะพอใจไหมถ้าบอกว่า เขาอาศัยอยู่ในบางกอกแห่งโลกตะวันตก"

เขาถอนใจและคลี่จดหมายออกอ่าน จดหมายจากมารดา สาเหตุที่ทำให้เขาต้องมาอยู่ที่นี่ตั้งแต่เช้าตรู่ เขาอดยิ้มไม่ได้เมื่อเริ่มอ่านจดหมาย รู้สึกเหมือนเห็นมารดาอยู่ในห้องนั่งเล่นตอนกลางวันท่ามกลางหนังสือ รูปภาพ และงานเย็บปักถักร้อย ได้ยินเสียงที่รื่นหูของเธอแว่วๆ

ลอนดอน วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1890

ลูกชายที่รัก

ในฐานะแม่ที่ดี แม่จะถามแกแน่ๆ เรื่องสุขภาพ การกิน การนอน และเรื่องความเป็นอยู่ต่างๆ แต่ก่อนอื่นแม่มีเรื่องสารภาพ แม่ให้ที่อยู่ของแกกับลูกพี่ลูกน้องของแม่ แดฟนี ลูกัส-โซแวง แม่นึกภาพออกว่าแกคงจะเลิกคิ้วทั้งสองข้างแถมยักไหล่ขึ้นด้วย ทำให้แกดูเหมือนพ่อมาก ใช่แล้วจ้ะ แกรู้จักญาติแม่คนนี้ แม่พูดถึงเขาออกบ่อย เขาแต่งงานกับคนฝรั่งเศสที่ไว้จอนหนาๆ ยาวๆ น่าประทับใจมากยังไงล่ะ เขาร่ำรวยมากๆ ด้วย แน่ละว่าทำให้พอยอมรับเรื่องเชื้อชาติของเขาได้บ้าง ถ้าแม่จำไม่ผิด ดูเหมือนเขาจะมีโรงงานหล่อโลหะ หรืออะไรทำนองนี้ที่เปื้อนแปรอะพอๆ กันนั่นแหละ เราเคยไปพักผ่อนหน้าร้อนที่วิลลาริมทะเลของเขาที่เมืองบียาร์รีตซ์เมื่อแกอายุแปดขวบ ก่อนที่แกจะไปเข้าโรงเรียน แกเล่นสร้างป้อมปราการทรายที่ชายหาดกับลูกชายของเขาชื่อ วิกเตอร์ เห็นไหม แกนึกออกแล้วใช่ไหม

แกถามว่าทำไมแม่ถึงเอาที่อยู่ของแกให้เขาไปน่ะหรือ ก็เพราะจูลี่ ลูกสาวของเขาน่ะสิ จะไปถึงบางกอกวันใดวันหนึ่งในฤดูใบไม้ผลินี้ เพื่อจะไปอยู่ใกล้ๆ สามีของเขาที่ทำงานในคณะสำรวจทางวิทยาศาสตร์ค้นหาพืชหายากหรือแมลงที่ไม่เคยมีใครรู้จักสักแห่งหนึ่งในเมืองลาว ดูเหมือนว่าชีวิตที่เมืองลาวนั่นจะไม่เหมาะกับหญิงสาว ดังนั้นเธอจึงจะไปอยู่ที่บางกอก คอยให้สามีมาอยู่ด้วยเป็นครั้งเป็นคราวเวลาที่เขาไม่ต้องไปสำรวจค้นหาดอกไม้ ยักษ์กินคน หรือผีเสื้อพันธุ์ใหม่

แหม แม่ละอยากให้ผู้หญิงทุกคนสามารถตั้งต้นชีวิตแต่งงานได้แบบนี้ ที่อังกฤษพวกเราคอยให้สามีกลับมาจากสโมสรแต่โชคร้ายที่บรรดาสามีกลับมาบ้านทุกๆ คืนเลย

เอาละ เข้าเรื่องกันหน่อย จดหมายของแดฟนีน่ะแปลกๆ ชอบกล แม่ว่าค่อนข้างจะไร้ชีวิตชีวาเป็นบางช่วงแล้วกลับร่าเริงเล่าเรื่องมากมาย แม่ว่าเขาต้องไม่เห็นด้วยกับการมีคู่ครั้งนี้แน่ๆ แต่ลูกสาวยืนกรานจะแต่งให้ได้ ลูกสาวคงจะอายุครบกำหนดแล้วและมีเงินของตัวเองด้วย แม่จำได้ว่าคุณตาของเขา หมายถึงพ่อของแดฟนี แม่ไม่รู้สักนิดนะว่าคุณปู่ชาวฝรั่งเศสของเขาเป็นใครกัน แม่คิดว่าคุณตาน่ะจัดการแบ่งเงินแบ่งทองไว้ให้พวกหลานสาวทุกคนแล้ว เออ ไม่เช่นนั้นละก็อาจเป็นเพราะ...แต่แม่ว่าเป็นไปไม่ได้หรอกว่าลูกสาวเขาอยู่ในสภาพอะไรๆ ที่ทำให้ต้องรีบแต่งงาน งานแต่งงานนั่นมีขึ้นเมื่อหกเดือนก่อน แม่ขอยกที่แดฟนีเขียนมาบอกนะ "งานจัดขึ้นอย่างเร่งร้อน เพราะหลุยส์ (แม่ว่าคงหมายถึงสามี) ต้องเดินทางไปถึงเมืองไซ่ง่อนต้นเดือนตุลาคมเพื่อไปสมทบกับคณะสำรวจ"

ลูกรัก จดหมายนี่ยุ่งเหยิงเกินไปหน่อยหรือเปล่าจ๊ะ แก

ต้องหัดทนกับแม่ที่สมองปั่นป่วนหน่อยนะ

อย่างไรก็ตาม ต้องมีปริศนาแน่นอน ไม่เช่นนั้นแม่คงได้รับเชิญให้ไปร่วมพิธีแต่งงาน หรืออย่างน้อยเขาก็ต้องส่งข่าวมาบอกให้รู้ เพราะว่าจะได้รับโถเงินสำหรับเก็บเกลือจากห้างแอสปรีย์ที่แม่มักส่งให้เป็นประจำในกรณีแบบนี้

แกพยายามสืบข่าวมาเพิ่มเติมด้วย แกก็รู้ดีว่าแม่ชอบเรื่องอื้อฉาวของคนอื่นนักละ แม่ว่าคงเป็นเพราะแม่สลดใจที่ชีวิตแม่นี่ช่างไร้ตำหนิเสียเหลือเกิน พูดกันตรงๆ แม่อิจฉาผู้หญิงสาวๆ สมัยนี้จริงๆ สมัยแม่น่ะ เราไม่เคยทำอะไรที่น่าสนใจเลย แม้แต่จะแต่งงานแบบเร่งรีบ

แม่เดาว่าแกคงจะได้รับจดหมายอีกฉบับจากแดฟนีที่เล่ารายละเอียดต่างๆเพิ่มเติม แปลกนะ แม่จำจูลี่ไม่ได้เลยแล้วแกล่ะ

อย่างไรก็ตาม แม่หวังว่าแกจะยังสนุกสนานกับชีวิตในเมืองสยามนะจ๊ะ ลูกชายที่รัก จดหมายแกมีแต่เรื่องงานเต้นรำเรื่องไปปิกนิก แล้วก็งานเลี้ยงตีบิลเลียด แม่สงสัยจริงว่าแกเต้นรำแต่งชุดราตรีสโมสรไปได้อย่างไรในเมื่อร้อนอบอ้าวปานนั้น

คราวหน้าถ้าแม่พบนายกรัฐมนตรีของเราที่ควบตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศด้วย (ลอร์ดซอลส์เบอรียังคงว่าราชการควบสองตำแหน่งนี้ได้ใช่ไหม เขานี่ฉลาดจริงๆนะ) แม่จะเรียนท่านว่านักการทูตของเรานี่มีชีวิตยากลำบากมากๆ

ดอกโครคัสสีม่วงสีเหลืองบานสะพรั่งไปทั่ว งามน่ารักมาก ซีมอน แมวของแม่เพิ่งตกลูกมาครอกหนึ่ง เป็นลูกแมวแสนน่ารักห้าตัวจ้ะ แม่ไม่ยอมให้คนเอามันไปถ่วงน้ำหรอก ถึงเวลาที่แกกลับมาบ้าน แม่คงกลายเป็นยายแก่ตัวเหม็นหึ่งมีแมวรุมล้อม

พ่อของแกก็สบายดี

ขอส่งความรักที่สุดมาให้แกนะไมเคิล ช่วยดูแลจูลี่ด้วย

อย่างน้อยก็ในช่วงแรกๆนะจ๊ะ

แม่ของแก

ซินเนีย ครอว์เฟิร์ด

แม่เข้าใจผิด เขาจำหน้าร้อนนั้นได้ดี ป้อมปราการทรายบนชายหาด ต่อสู้กับวิกเตอร์ กอบทรายเต็มกำมือขว้างใส่ตากันอย่างดุเดือด ทั้งคู่ใส่ชุดว่ายน้ำที่น่าขบขันที่สุด ผ้าลายขวางๆทั้งแสบทั้งคัน เขาเกลียดจับใจ และที่เขารำคาญมากเหนือสิ่งอื่นใดคือวิธีการที่วิกเตอร์เปลี่ยนจากภาษาอังกฤษที่ใช้พูดกับแม่และพี่เลี้ยงมาเป็นภาษาฝรั่งเศสที่ฟังเสแสร้งและเข้าใจยากเมื่อพูดกับน้องสาว เด็กหงิมๆซึ่งคงจะเป็นจูลี่ที่เขาต้องมารับวันนี้

อันที่จริง ถ้าเขากับวิกเตอร์จะเห็นพ้องต้องกันอยู่เรื่องหนึ่ง นั่นก็คือต้องกันจูลี่ไม่ให้มาเล่นเกมด้วย ดังนั้นเธอจึงวิ่งร้องไห้ไปฟ้องแม่กับพี่เลี้ยง แต่กลับถูกอบรมว่าสุภาพสตรีน้อยๆที่เรียบร้อยจะไม่เล่นทำสงคราม หรือจะว่าไปต้องไม่เล่นกับพวกเด็กผู้ชายเลย

เขาจำแม่ของเธอได้ด้วย เขาเรียกท่านว่าน้าแดฟนี เธอสวยแบบบอบบาง ห่มผ้าคลุมไหล่รอบตัวเมื่อลมโชยมาแผ่วเบา ดวงตาสีม่วงลาเวนเดอร์นั้นดูเหมือนจะโตกว่าตาของแม่เขา ทั้งขนตาก็ดูดำกว่าด้วย จำได้ว่ามีทารกอ้วนๆอีกคนส่งเสียงอ้อแอ้อยู่ในอ้อมแขนของแม่นม หน้าแดงก่ำ และเท้าโตเบ้อเริ่ม

พวกเขาไม่เคยกลับไปพักร้อนที่เมืองบียาร์รีตซ์อีกเลย “ฉันน่ะรักลูกพี่ลูกน้องมากนะ แต่เขากลายเป็นคนฝรั่งเศสไปแล้ว ต้องนั่งรถไฟเดินทางนานเกินไป เพลียเกินไป” แม่ของเขาพูดขึ้นเมื่อกลับถึงบ้าน

หลังจากนั้นอีกหลายปี เขาถึงเข้าใจว่าแม้เครือญาติฝ่ายน้าแดฟนีจะมั่งคั่งกว่าตระกูลของเขามาก ทว่าพวกเขากลับดูถูกดูหมิ่นครอบครัวของน้าแดฟนี

อยู่บ้าง เพราะว่าเป็นพวก “พ่อค้า”

แม่ของน้าแดฟนีแต่งงานกับทายาทกองมรดกมหาศาลที่มาจากโรงทอผ้าฝ้าย ส่วนพี่สาวของเธอแต่งงานกับลูกชายคนสุดท้องจอมเสเพลของขุนนางระดับเอิร์ล นั่นคือคุณตาของเขา ฉะนั้นตระกูลทั้งสองสาขาจึงเหินห่างจากกัน จะพบปะกันบ้างก็ในงานสมรสหรืองานศพ ส่งจดหมายถึงกันในเทศกาลคริสต์มาส และแน่ละ พักร้อนด้วยกันหนึ่งครั้งเมื่อนานมาแล้ว

“การค้าเป็นประดุจเลือดที่หล่อเลี้ยงจักรวรรดิ” วันหนึ่งพ่อบอกเขาดังนี้ “แต่ต้องมีคนแบบพวกเรานี่แหละที่ช่วยประกันว่าจะมีจักรวรรดิตั้งมั่นให้เลือดได้ไหลเวียนหล่อเลี้ยง”

เสียงฟ้าร้องคำรามพร้อมๆกับสายฝนกระหน่ำลงมา ฝนเม็ดใหญ่ตกลงบนจดหมาย หมึกละลายพร่ามัว เขารีบหลบเข้าไปภายในตัวอาคารศุลกสถาน แม่น้ำทั้งสายหายลับไปจากสายตา ซ่อนอยู่เบื้องหลังม่านหนาของสายฝนที่บดบังท่าเทียบเรือเบื้องล่างด้วย

นี่ละหรือคือวันที่จะตั้งต้นชีวิตใหม่ เขารำพึงเมื่อลมกระโชกพัดเปิดประตูผางออกมา ผู้โดยสารเรือมาถึงแล้ว กุลีแบกของถลาไถลขวักไขว่ บ้างร้องเสนอบริการ บ้างก็แบกขนสัมภาระ ผู้โดยสารเรือจากสิงคโปร์เที่ยวนี้ก็เหมือนกับเที่ยวอื่นๆ ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายมารวมกัน มีชาวจีนท่าทางมั่งคั่ง แต่งกายแบบตะวันตกสองสามคน พวกนี้มีคนรับใช้กลุ่มใหญ่โค้งคำนับกราบกรานคอยต้อนรับ มีผู้ชายอังกฤษหน้าแดงก่ำและส่งเสียงดังอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นพวกพ่อค้ารายย่อยอย่างไม่ต้องสงสัย หญิงสาวอีกคนมีสาวใช้อุ้มทารกตามมาด้วย ฉะนั้นต้องไม่ใช่จูลี่แน่นอน แล้วก็คู่สามีภรรยาวัยกลางคนพูดภาษาเดนมาร์กหรือสวีเดน มีเด็กสาวตามมาติดๆ คงเป็นลูกสาวของพวกเขาอย่างไม่ต้องสงสัย แต่เด็กสาวคนนั้นเหลียวมองรอบตัวแล้วยิ้มอย่างโล่งอก ก่อนเดินตรงมาหาเขา

“พี่ไมเคิลใช่ไหมคะ”

เขาก้มลงมองเธอ ไม่นึกเลยว่าญาติสาวจะตัวเล็กเช่นเดียวกับเด็กสาวชาวสยาม ดูเหมือนเด็กอายุสักสิบสี่ปี เธอไม่ได้สวมหมวก แต่ถือหมวกกะโล่ไว้ในมือ เนื้อตัวเปียกโชกเสียจนกระทั่งมีน้ำหยดมาจากชายกระโปรงชุดผ้าเสิร์จที่ไม่เข้าท่าอย่างยิ่ง กลายเป็นแอ่งน้ำเล็กๆอยู่รอบๆเท้า

“ฉันจำคุณได้ละ ฉันคิดว่าจำได้นะ”

“ผมก็จำคุณได้”

หญิงสาวยิ้มน้อยๆ “จริงหรือคะ อ้อ ขอไปล่ำลาและขอบคุณพวกลาร์เซินก่อนนะคะ พวกเขาช่วยดูแลฉันระหว่างเดินทางค่ะ”

“แน่นอน ผมก็ต้องขอบคุณพวกเขาด้วยเหมือนกัน”

ทั้งคู่ต่างยิ้มแย้ม จับมือกับสุภาพสตรีชาวเดนมาร์กและสามีของเธอที่บอกลาพวกเขาด้วยสีหน้าเคร่งๆ แล้วจัดแจงกางร่มดำคันมหึมาก่อนจะเดินออกไปท่ามกลางสายฝนที่กระหน่ำลงมาอย่างหนัก

จูลี่หันกลับมาหาเขาและพูดเรียบๆ “อันที่จริง สองคนนั่นเมาเรือขนาดหนักเลยระหว่างที่ข้ามทะเลมานี่ ฉันไม่ได้เห็นหน้าเห็นตาพวกเขาเลยจนกระทั่งอาหารเช้ามื้อนี้ ไม่ใช่ว่าฉันจะต้องมีคนดูแลหรอกนะคะ เพียงแต่ว่าเพื่อนฉันที่สิงคโปร์รู้จักพวกเขา แล้วคิดว่าจะดีกว่าถ้าจะฝากฉันมากับใครสักคน”

เธอดูจะมั่นใจในตัวเองมากๆสำหรับคนที่เพิ่งจะเป็นเจ้าสาวมาไม่นาน ไม่เคิลคิด รู้สึกโล่งใจที่ภาษาอังกฤษของเธอดีไม่มีที่ติ เกือบจะไม่ติดสำเนียงฝรั่งเศสเลย ก่อนหน้านี้เขากังวลเรื่องนี้พอดู

“คุณเองล่ะครับ เดินทางราบรื่นดีไหม มีพายุในอ่าวแบบนี้ทะเลคงมีคลื่นลมแรงมากทีเดียว ไปกันเถอะครับ ผมเอารถม้าของสถานทูตมารับคุณ มันใหญ่กว่ารถม้าของผมเอง นี่กระเป๋าของคุณหรือ ส่งหมวกมาให้ผมเถอะ เวลามีมรสุมแบบนี้ไม่ต้องสวมหมวกเลยครับ อันที่จริงที่นี่ไม่มีใครสวมหมวกกันเลย เออ แล้วหีบเดินทางของคุณล่ะ ผมมีคนแบกของมาด้วย ส่งตั๋วให้เขาสิครับ เขาจะได้จัดการขนไปที่บ้านผม เอาละ ถ้าคุณจะยอมเดินฝ่าฝนอีกที อันที่จริงก็แค่เดินไป

ไม่กี่ก้าวหรอกครับ”

เขารู้ตัวว่าพูดพล่ามเหมือนคนขี้ตื่น แต่หญิงสาวที่มั่นใจในตัวเองมักทำให้เขามีอาการแบบนี้เสมอ นี่เขาจะอยู่ได้อย่างไรถ้าจะต้องมีเธออยู่ใกล้ๆ อีกตั้งหลายเดือน

ไมเคิลช่วยพยุงเธอขึ้นไปนั่งในรถม้า ตรวจดูให้แน่ใจว่าหลังคาที่ทำด้วยผ้าอาบน้ำมันสีดำและมีรูรั่วนั้นผูกยึดไว้แน่นหนาเท่าที่จะทำได้ หลังจากนั้นจึงเคาะหน้าต่างบอกให้คนขับรถม้าออกรถได้ เธอยังไม่พูดอะไรมากนักนอกจากขอบคุณที่เขาช่วยเธอขึ้นรถ แล้วเหลียวมองรอบตัว พยายามมองดูบ้านเมืองรอบๆ ผ่านหน้าต่างที่มีละอองน้ำจับฝ้ามัว

“นี่เป็นถนนสายหลักครับ” เขาอธิบาย “เราเรียกว่า ถนนใหม่ แต่คนสยามเรียกถนนนี้อีกชื่อหนึ่ง สถานทูตกับโรงแรมส่วนใหญ่ก็อยู่บนถนนสายนี้แหละ ดูนั่นสิ เห็นตึกหลังใหญ่นั่นไหม นั่นคือที่ทำการไปรษณีย์ ผมมีแบบฟอร์มไว้แล้ว ถ้าคุณอยากจะส่งโทรเลขถึงพ่อแม่คุณตอนสายๆ วันนี้ก็ได้นะครับ เดี๋ยวนี้เรามีไฟถนนเป็นไฟฟ้าแล้วบนถนนใหม่นี่ ตอนกลางคืนสวยทีเดียว และปลอดภัยมากขึ้นด้วย ก่อนนี้ไม่รู้เลยว่ารถม้าของเราจะไปชนกับเกวียนเข้าเมื่อไร ไม่เคยแขวนไฟสัญญาณไว้เลย ด้านหลังสวนนั่น ใช่แล้ว ที่มีต้นไม้สูงๆ เป็นแถว นั่นคือสถานทูตฝรั่งเศสครับ วันไหนสักวันในสัปดาห์นี้คุณคงต้องไปให้นามบัตรรายงานตัวไว้ ไกลออกไปหน่อยนั่นคือโรงแรมโอเรียนเต็ลที่มีชื่อเสียงครับ สถานทูตอังกฤษก็อยู่ใกล้มากๆ แต่ว่าอยู่ข้างหลังเรา อยู่ริมแม่น้ำ เหนือศุลกสถานขึ้นไปหน่อยหนึ่งครับ”

เธอเช็ดหน้าต่างด้วยมือที่สวมถุงมืออยู่ เพ่งมองออกไปข้างนอก ขณะที่รถม้าคันใหญ่กำลังจะเลี้ยวซ้ายตัดผ่านรถเข็น รถขนของ รถลาก ตลอดจนผู้คนทั้งชายหญิงที่เดินห่อไหล่ฝ่าสายฝนและแรงลมที่กระหน่ำลงมา บ้างก็แบกของหนักไว้บนหลัง บ้างก็หาบคอนกระบุงกระจาดบนไหล่ ช่างเหมือนกับที่บรรยายไว้ในหนังสือของมิสซิสเลียวโนเวนส์ ครูสอนภาษาอังกฤษถวายพระราชโอรส

พระราชธิดาของพระเจ้าแผ่นดินสยามไม่ผิดเพี้ยน ช่างเหมือนกับที่เธอเคยนึกฝันไว้ด้วยเช่นกัน แต่เหตุไฉนเธอถึงไม่รู้สึกตื่นตาตื่นใจมากไปกว่านี้เล่า หญิงสาวถามตัวเอง พยายามปลุกความคาดหวังตื่นเต้นที่ดูเหมือนสูญหายไปให้กลับคืนมา

เป็นเพราะสายฝนที่กระหน่ำลงมาอย่างไม่ปรานีปราศรัยบนดาดฟ้าเรือเมื่อเช้ากระนั้นหรือที่ทำให้เธอมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนอาบไล้ด้วยแสงแห่งความหดหู่ เมื่อตื่นขึ้นเช้านี้ เธอบอกตัวเองว่า ใช่แล้ว วันนี้แหละ ในที่สุดวันนี้เธอก็มาถึงบางกอก ทว่าตอนนี้เธอกลับนึกปรารถนาให้ตัวเองกลับไปอยู่ที่บ้านในกรุงปารีส

เธอมองเห็นเพิงหลังเล็กๆ เป็นโรงครัวและร้านขายอาหาร ผู้คนกลุ้มรุมกันอยู่ใต้ชายคาผ้าใบ ล้อมรอบเตาไฟควันโขมง เธอได้ยินเสียงแหลมๆ ร้องตะโกนได้กลิ่นปลาทอดลอยเข้ามาในรถม้าเมื่อรถกระชากทะยานไปข้างหน้า และค่อยๆ ผ่านเลยฝูงชนไป ที่นี่ต้นไม้สูงทอดกิ่งโค้งและสะบัดหยดน้ำลงบนถนนสายแคบๆ คนผ่านไปมาได้แต่นึกเดาสภาพบ้านและสวนที่อยู่เบื้องหลังกำแพงสูงที่ล้อมรอบ

“นี่คือ ‘ซอย’ ของผม ซอยในภาษาไทย แปลว่า ทางเล็กๆ เดี๋ยวคนสวนจะมาเปิดประตูให้ คอยจนกว่าเราจะไปถึงบันไดระเบียงแล้วค่อยลงนะครับ ทางเดินตอนนี้เป็นโคลน คุณคงเห็นแล้ว บ้านนี้อยู่ไม่ไกลจากสถานทูตเลย ถ้าเช้าไหนไม่มีฝน ผมก็เดินไปสถานทูต ไม่เช่นนั้นก็ไปรถราง มีรถม้าคันเล็กๆ ที่เราเรียกว่ารถเช่าด้วย แต่ผมไม่แนะนำให้คุณใช้บริการหรอกครับ รถเช่าพวกนี้สกปรกมาก เอาละ ถึงแล้ว!”

คนรับใช้ที่ใส่เสื้อนอกสีขาว นุ่งโจงกระเบนสีน้ำเงิน และมีผ้าโพกหัวรีบกางร่มออกมาต้อนรับ แต่ไม่เคิลโบกมือไล่

“ช้าไปแล้วผล เราเกือบจะขึ้นบ้านอยู่แล้ว ส่งมือให้ผมสิครับ เวลาฝนตกบันไดค่อนข้างลื่น”

ตอนนี้เองที่เขามองดูเธอเต็มตาเป็นครั้งแรก ทันทีทันใดนั้นก็ระลึกถึง

ตนเองเมื่อครั้งที่มารดาพาไปส่งที่โรงเรียนเป็นวันแรก ร่างเล็กๆ บึกบึนที่ไหล่ตั้งตรง เชิดคางสูง พยายามทำท่าหวาดหวั่นน้อยกว่าที่รู้สึกจริงๆ เขาบีบมือเธอที่ยังอยู่ในถุงมือเปียกโชก ส่งยิ้มแท้ๆ ให้เป็นครั้งแรก "นี่แย่มากๆ เลยใช่ไหม" เขาถาม "ต้องฟังเรื่องอะไรมากมายที่คุณยังจำไม่ได้ แล้วยังต้องมาอยู่กับญาติแปลกหน้า ผมว่าคุณกล้าหาญจริงๆ"

เขาหน้าแดงซ่านขึ้นมาทันควัน รู้สึกกระดากใจ แล้วปล่อยมือเธอ

จูลี่ยิ้ม แต่ไม่ตอบ เธอมองเลยไปยังห้องโถงทางเดินสลัวๆ พยายามซ่อนความคิดถึงบ้านอย่างรุนแรงที่พลุ่งขึ้นมา รวมทั้งความผิดหวังเมื่อเห็นบ้านหลังนี้ เมื่อคิดว่าจะต้องอยู่ที่นี่อีกนาน...นานแค่ไหนกันหนอ อย่างน้อยก็คงอีกหลายสัปดาห์ก่อนที่เธอจะหาบ้านได้ แล้วจะเป็นบ้านแบบไหนล่ะ ที่ไหนสักแห่งที่ชื้นแฉะ ชวนหดหู่ใจแบบบ้านหลังนี้น่ะหรือ เธอยอมแลกทุกอย่างให้ได้กลับไปอยู่ที่ถนนมัลแลร์บเบอะอีกครั้ง อยู่ในบ้านในเมืองที่คุ้นเคยและสะดวกสบาย มีหนังสือนวนิยายวางบนตัก มีถ้วยชาวางที่ข้างศอก และมีคุณแม่ที่รักคอยบอกว่าถ้าเธออยากจะหาสามีให้ได้ละก็ ควรจะละสายตาจากหนังสือ เกล้าผมเป็นมวยสูง ตอบรับบัตรเชิญไปงานเลี้ยงดื่มน้ำชา เต้นรำ หรืองานแสดงดนตรียามค่ำที่เธอเพิ่งได้รับมา

เฮ้อ ฉันก็หาสามีได้แล้วไง เธอคิด นี่แหละถึงได้ตกมาอยู่ที่นี่ ในบ้านหลังนี้ที่มืดๆ ซอมซ่อ ร้อนอบอ้าวเหลือทน และยังต้องเจอญาติผมสีทรายหัวเริ่มล้าน ที่เอาแต่พูดพล่ามไม่หยุด สั่งคนรับใช้ให้เอากระเป๋าของเธอขึ้นไปข้างบน ให้ช่วยจุดตะเกียงในห้องนั่งเล่น หีบเดินทางกำลังจะมาถึงแล้ว เธออยากได้น้ำชาหรือจะเอาน้ำมะนาว ถือเสียว่านี่เป็นบ้านของเธอด้วยนะ ทำตัวเหมือนอยู่ที่บ้านเธอเลย สั่งคนรับใช้ได้เหมือนเป็นคนรับใช้ของเธอเอง

เขาผายมือไปที่คนรับใช้ผู้ชาย

"ผลรู้ภาษาอังกฤษ พูดพอใช้ได้ แต่อย่าถือสาเลยนะครับถ้าเขาจะเรียกคุณว่า 'คุณผู้ชาย' พวกคนที่นี่เขาแปลคำว่า sir เท่ากับคำว่า 'คุณ' ซึ่งเป็นคำ

นำหน้าชื่อของทั้งผู้ชายแล้วก็ผู้หญิง”

ผลยิ้มแฉ่ง คำนับพร้อมยกมือขึ้นประกบตรงหน้า จูลี่เลียนแบบวิธีทักทายเช่นนี้อย่างเก้งก้าง

“ผมบอกผลให้จ้างสาวใช้ให้คุณคนหนึ่ง ผมฟังว่าเขาชื่อฝ้ายนะ เคยทำงานกับครอบครัวคนอังกฤษ แต่ถ้าไม่ถูกใจก็ไม่ต้องวิตก เขาจะหาคนใหม่ให้คุณได้”

เธอเดินตามเขาไป รู้สึกมึนงงเล็กน้อย ทางซ้ายมือคือห้องนั่งเล่น มีเครื่องเรือนหุ้มผ้าลายดอกโตๆ สีซีดๆ ตะเกียงน้ำมันสองดวงส่องแสงไปที่ตู้หนังสือฝุ่นหนา เรียงรายด้วยหนังสือที่ชอกช้ำเพราะผ่านการอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีก มีเครื่องถ้วยชามดินเผาสีเขียวๆ สองสามชิ้นตั้งไว้ รวมทั้งเทวรูปสัมฤทธิ์แปลกๆ ดูน่ากลัว ส่วนห้องทางขวามือนั้นเป็นห้องกินข้าว ตั้งโต๊ะไม้มหึมาสีแดง ชุดน้ำชาเงินหมองๆ วางอวดไว้บนโต๊ะ และมีเก้าอี้อย่างน้อยสิบสองตัวรอบโต๊ะ

“โรงครัวอยู่แยกจากตัวบ้านไปครับ อาหารถึงไม่เคยร้อนเลยเมื่อยกมาถึงโต๊ะ ที่ทำแบบนี้ก็เพราะไม่อยากเสี่ยงเรื่องไฟไหม้ บ้านพวกนี้สร้างด้วยไม้ทั้งนั้นนี่รู้ไหม พอถึงหน้าแล้ง คุณจะตกใจว่าบ้านไม้ของคนไทยไม่รู้กี่สิบหลังที่ถูกไฟไหม้ ก็แน่ละ พวกเขาไม่เคยระมัดระวังกันเลยเรื่องตะเกียงน้ำมัน”

ห้องของเธออยู่ชั้นบน จะมีคนเอาน้ำร้อนมาให้อาบ บ้านนี้ค่อนข้างมืดเขาเสริม เพราะว่ากรุมุ้งลวดเพื่อกันยุงไม่ให้เข้ามา แต่จริงๆ แล้วกันไม่ได้หรอก

“ผมต้องกลับไปสถานทูตแล้วครับ แต่จะกลับมากินมื้อเที่ยงด้วย หมายถึงอาหารกลางวันน่ะครับ คุณต้องหัดให้ชินกับสำนวนภาษาที่เราใช้กันที่นี่ด้วยนะรู้ไหม ประเดี๋ยวฝนก็จะหยุดตกแล้ว ทุกๆ อย่างก็จะดูสว่างไสวขึ้น ถ้าคุณจะลงไปชมสวนละก็ ระวังงูด้วย”

เขากุมมือเธออีกครั้ง สบตาเธอตรงๆ “อย่าเพิ่งใจเสียเลยนะ”

ระวังงูด้วย เธอทวนย้ำอยู่ในใจ เมื่อขึ้นไปดูห้องของเธอ มีเตียงใหญ่คลุมด้วยมุ้งผ้าโปร่ง โต๊ะที่ตั้งตะเกียงทองเหลืองสีออกเขียวๆ มีข้าวของอะไรๆ อีก

ไม่กี่ชิ้น อย่าเพิ่งใจเสียเลยนะ พูดน่ะง่าย ทำสิยาก เธอถอดถุงมือ ทรุดนั่งลงบนเตียง แล้วตั้งต้นปลดกระดุมรองเท้าบู๊ต น้ำตาเริ่มไหลรินลงอาบแก้ม เธอรู้สึกร้อนรุ่ม แต่เสื้อผ้าที่เปียกโชกนั้นเย็นชื้น เธอไม่เคยรู้สึกอ้างว้างเช่นนี้มาก่อนเลยตลอดชั่วชีวิต ประตูแง้มเปิดออก ร่างสีน้ำตาลแดงๆโผล่เข้ามา แบกถาดบรรจุกาน้ำชาและถ้วยมาด้วย

"แหม่มลิลลีคะ ฉันชื่อฝ้ายเจ้าค่ะ" ทั้งๆที่ผมตัดสั้น แข็ง ชี้ไปทั้งหัว แต่ดูแล้วเขาคงเป็นผู้หญิง คงจะเป็นสาวใช้ของเธอ หล่อนคลานเข่าเข้ามาในห้อง วางถาดบนโต๊ะข้างเตียงแล้วหมอบกราบ

ตายแล้ว! ความทรงจำเรื่องทาสที่นอบน้อมของมิสซิสเลียวโนเวนส์ผุดขึ้นมาในหัวของจูลี่ เธอรู้สึกขนลุก ไม่ใช่แน่ๆ ไม่มีทาง ผู้หญิงคนนี้ไม่ได้ถูกซื้อมาให้เธอใช้งานเหมือนเป็นสัตว์หรอกนะ

"ไม่เอา ฝ้าย ลุกขึ้นเถอะ" แต่ฝ้ายกลับคว้าข้อเท้าเธอแล้วตั้งต้นจัดการปลุกปล้ำปลดกระดุมรองเท้าบู๊ตอย่างคล่องแคล่ว ไม่ต้องใช้ตะขอที่เธอยื่นให้เลย ระหว่างนั้นหล่อนก็ส่งเสียงกุกกักในคอแสดงอาการไม่ชอบใจรองเท้าของเธอ สั่นหัวที่ผมตัดเสียสั้นให้ถุงน่องที่เปียกโชกไปด้วย หลังจากนั้นหล่อนก็ทำไม้ทำมือบอกให้เธอหันหลังมา จัดแจงปลดกระดุมเสื้อและเริ่มคลายเชือกที่รัดเสื้อชั้นในแบบรัดทรงออก

จูลี่ถอนใจยาวอย่างโล่งอก "เฮ้อ เธอไม่มีวันรู้หรอกว่าฉันรู้สึกดีแค่ไหนที่ได้ถอดคอร์เซต ตอนอยู่บนเรือจากสิงคโปร์ ฉันไม่มีใครช่วยก็เลยต้องทนนอนทั้งๆที่ใส่คอร์เซต"

ฝ้ายทำหน้ายิ้มๆราวกับว่าฟังเข้าใจ เดินไปเปิดประตูให้ขบวนคนใช้ย่อตัวเดินหมอบๆตามกันเข้ามา ถือถังน้ำร้อนควันฉุยเข้าไปในห้องอาบน้ำ พวกเขายิ้มอายๆ ก้มหัวต่ำในขณะที่เธอนั่งอยู่บนเตียง ทั้งเสื้อผ้าชั้นนอกและเสื้อชั้นในรัดทรงถูกปลดกระดุมปลดเชือกรัด เธอได้แต่พยายามหาทางปกปิดเรือนร่างให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

มีคนใช้สักกี่คน จูลี่สงสัย แต่เธอนับไม่หมด เห็นแต่ผ้าโพกหัวสีน้ำเงินและเสื้อนอกขาวๆ สักห้าคนเป็นอย่างน้อย

ระหว่างนั้นฝ้ายรื้อกระเป๋าเดินทาง ดึงชุดชั้นในต่างๆ ออกมา ส่งเสียงวิจารณ์ดังๆ พลางสั่นหัว

ในที่สุดเธอพบเสื้อคลุมอาบน้ำผ้ามัสลิน จึงตะเพิดไล่คนใช้คนสุดท้ายให้ออกไปจากห้อง แล้วถอดเสื้อผ้าจูลี่ออกหมด ดันเธอไปลงอ่างดีบุก ต่อจากนั้นก็ใช้ฟองน้ำก้อนใหญ่อาบน้ำถูสบู่ลูบไล้ไปทั่วตัว ทำราวกับว่าเธอยังเป็นเด็กเล็กๆ

จูลี่ตัดสินใจยอมจำนน ความแปลกประหลาดนี้คงจะเป็นเครื่องเยียวยาห้ามน้ำตาโง่ๆ ได้ดีที่สุดกระมัง

บางกอก วันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1890

คุณพ่อคุณแม่ที่รัก

เชื่อว่าคุณพ่อคุณแม่คงได้รับโทรเลขที่ส่งไปแล้ว บอกว่าลูกมาถึงอย่างปลอดภัย พี่ไมเคิลช่างคิด เตรียมแบบฟอร์มมาให้ลูกกรอก คนใช้ของเขาเอาไปส่งให้ที่ที่ทำการไปรษณีย์ เขาใจดีมาก บ้านของเขาก็สะดวกสบายดี ลูกมีสาวใช้ประจำตัวด้วย ชื่อฝ้าย เพราะฉะนั้นคุณแม่สบายใจได้ว่าลูกมีคนดูแลดีมาก แต่ลูกคิดว่าฝ้ายเขาไม่ค่อยชอบเสื้อผ้าของลูกหรอกค่ะ เห็นไหมคะแม่ไม่จำเป็นเลยที่ลูกต้องเอาสาวใช้ติดมาด้วย ไมเคิลพูดถูกแล้วเมื่อเขาเขียนบอกมาในจดหมายว่าหาเอาที่นี่ง่ายมาก

ดังที่ลูกรีบเขียนมาในจดหมายสั้นๆ จากสิงคโปร์ มิสซิสบาวเวอร์ส์เชิญให้ลูกไปพักอยู่ที่บ้านสวยงามของเธอเป็นเวลาห้าวันก่อนที่จะลงเรือกลไฟมาบางกอก เธอกับสามียืนกรานมาส่งที่ท่าเรือแล้วฝากลูกไว้กับสามีภริยาชาวเดนมาร์กที่พวกเขารู้จัก และเดินทางมาในเรือลำเดียวกันนี้

ลูกจะเขียนจดหมายไปขอบคุณป้าโรสค่ะ ฝากขอบคุณเพื่อนของท่านที่ช่วยแนะนำลูกให้รู้จักกับมิสซิสบาวเวอรส์ด้วย จะหาเพื่อนร่วมทางที่ช่วยดูแลลูกดีแบบนี้คงหาไม่ได้อีกแล้ว

จูลี่ยิ้มกริ่มเมื่อเขียนถึงตรงนี้ อันที่จริงชาร์ลอตต์ บาวเวอรส์เป็นหญิงสาวหัวสมัยใหม่ที่ค่อนข้างเหลาะแหละ หล่อนเดินทางไปอังกฤษเพื่อพาลูกชายไปส่งเข้าโรงเรียนประจำแล้วจึงกลับมาอยู่กับสามีที่สิงคโปร์ มิสซิสบาวเวอรส์ไม่ใช่ “แชเปอโรน” หรือพี่เลี้ยงอย่างที่คุณแม่ที่รักจะเห็นชอบด้วยเลย แต่เมื่อหล่อนไม่ได้เล่นหูเล่นตากับเจ้าพนักงานหนุ่มๆประจำอาณานิคมที่สวมเสื้อนอกผ้าฝ้ายหนาๆสีขาว พูดติดอ่าง และเหงื่อแตกซุ่ม หล่อนก็เป็นแหล่งข้อมูลที่เปิดเผยและน่าทึ่ง พูดถึงเรื่องราวต่างๆนานา ตั้งแต่เรื่องชีวิตแต่งงาน เรื่อยไปจนถึงชีวิตทั่วๆไปในอาณานิคมทั้งหลาย

“แน่นอน พวกผู้ชายส่วนมากก็มีผู้หญิงพื้นเมืองแอบๆไว้ทั้งนั้นละ แต่ถ้าสามีเธอพลอยมีกับเขาด้วย ก็ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ไว้นะ ห้ามใส่สเตย์เวลาอยู่บ้านเด็ดขาด ไม่งั้นผดผื่นขึ้นทันตาเห็นเลย” หรือ “พวกผู้หญิงน่ะเหมือนแมว รู้ไหม ต้องคอยจับตาเฝ้ามองไว้ดีๆนะ ยิ่งเธอเป็นสาวฝรั่งเศสด้วย จะต้องถูกสอดส่องนินทาแน่ๆ แต่จะว่าไปผู้หญิงบางคนก็สนุกดีนะ ข้อสำคัญคือต้องเลือกให้ดีๆว่าจะเป็นเพื่อนกับใคร”

ลูกเขียนเล่าจากเมืองพอร์ตซาอิดว่าเมาเรือมากตอนอยู่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แต่พอเรือแล่นมาถึงคลองสุเอซก็เหมือนขึ้นสวรรค์เพราะน้ำเรียบมาก หลังจากนั้นดูเหมือนลูกจะเจอ “ขาทะเล” ตามสำนวนคนเรือ ไม่เมาเรืออีกเลย

ลูกไม่มีโอกาสได้เที่ยวชมสิงคโปร์ให้ทั่วถึง มิสซิสบาวเวอรส์คะยั้นคะยอให้ลองกินอาหารค่ำใส่เครื่องแกงที่ลือชื่อที่โรงแรมแรฟเฟิลส์ แล้วต่อด้วยเต้นรำ สนุกดีค่ะ

ลูกติดใจสวนของโรงแรมมาก มีต้นไม้แปลกๆที่มีคนบอกว่าชื่อ “ปาล์มนักเดินทาง” หรือ “กล้วยพัด” แล้วลูกจะถามหลุยส์ว่าเราจะส่งต้นเล็กๆสักสามสี่ต้นไปให้แม่กับพ่อเอาไปปลูกที่วิลลาที่บียาร์รีตซ์ได้ไหม

มิสซิสบาวเวอรส์ชวนให้กลับไปเยี่ยม อาจจะเป็นช่วงคริสต์มาส เขาบอกว่าไม่มีการฉลองเทศกาลนี้สักกี่มากน้อยในสยาม ลูกผิดหวังบ้างเล็กน้อยที่ไม่มีข่าวคราวจากหลุยส์รออยู่เมื่อมาถึง แต่คิดว่าเขาคงจะอยู่ห่างจากที่ทำการไปรษณีย์เลยไม่ได้เขียนจดหมาย

ไมเคิลเพิ่งกลับมาถึงค่ะ ลูกต้องลงไปข้างล่างไปกินมื้อเที่ยงแล้ว เห็นไหมคะ ลูกกลายเป็นสาวอาณานิคมเต็มตัวแล้ว

คุณพ่อคุณแม่ที่รักยิ่ง คิดถึงเหลือเกินค่ะ คิดถึงวิกเตอร์และโอกูสตาด้วย แต่ขอร้องว่าอย่าห่วงลูกเลยนะคะ เมื่อไรที่อยากจะห่วง ก็ให้นึกไว้ว่าลูกมีความสุขค่ะ

ลูกสาวของพ่อกับแม่
จูลี่ กาเล

บทที่ 2

ปารีส เมษายน ค.ศ. 1889

ทีแรกนั้นใครๆก็หลงคิดว่างานนี้จะเป็นงานเลี้ยงอาหารเย็นที่เหมือนกับงานอื่นๆ แถมอาจจะน่าเบื่อมากกว่าก็เป็นได้ แน่นอนนางแดฟนี ลูกัส-โซแวง ไม่คาดหวังว่าเธอจะเพลิดเพลินมากนักในคืนนี้ สามีภริยาบัวซองแฟรเจ้าภาพนั้นเป็นหนึ่งในบรรดาเศรษฐีใหม่ของสังคมปารีสที่ชอบวางโต คุยโอ้อวดเสียงดัง ช่วยไม่ได้ที่เธอจะเห็นว่าพฤติกรรมเช่นนี้หยาบกระด้าง ไม่ประณีตเอาเสียเลย แต่นายอองรี บัวซองแฟรเป็นนายธนาคารที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองต่างๆ อย่างแข็งขัน ส่วนโอกูสต์ สามีของเธอเล่าก็ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งยวดที่จะต้องสนิทสนมกับผู้ที่มีอำนาจไว้

ไม่มีใครจะรู้หรอก จริงไหม ว่าจูลี่ ลูกสาวที่ยังโสด เอาแต่อ่านหนังสือและจู้จี้ อาจจะพบใครสักคนในงานเลี้ยงคืนนี้ก็เป็นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ชายคนนั้นฉลาดพอที่จะไม่ใส่ใจกับท่าทางพร้อมหาเรื่องของจูลี่ เขาก็จะเห็นว่าดวงตากลมโตสีเทาของเธอนั้นเป็นประกายแวววาวที่สุด และเธอมีรอยยิ้มที่สวยน่ารัก ถ้าหากว่าเธอจะยอมยิ้มแย้มบ้างนะ ยิ่งไปกว่านั้น เธอเป็นสาวน้อยที่มั่งคั่งเอามากๆ น่าจะชดเชยได้กับความประพฤติที่ไม่ค่อยจะอยู่ในกรอบธรรมเนียม

ประเพณี

แน่นอนว่าโอกูสต์ตามใจลูกสาวเหลือเกิน เขาแค่หัวเราะเมื่อเธอประกาศว่าบรรดาผู้ชายที่เหมาะสมทั้งหลายที่เธอพบนั้นล้วนแต่ทำให้เธอเบื่อจนแทบน้ำตาตก และบอกกันตรงๆว่าเธอยอมอยู่เป็นโสดดีกว่าที่จะต้องทำเป็นพูดเสียงเบาๆ แต่งตัวพิถีพิถัน หัวเราะเสียงแหยๆเพื่อดึงดูดผู้ชายที่เธอเองไม่นึกอยากจะเสียเวลาอยู่ด้วยเลยแม้แต่คืนเดียว ไม่ต้องพูดถึงตลอดชีวิต

“แกก็เหมือนคุณนั่นแหละ” เขาบอกอย่างเอ็นดู “เป็นผู้หญิงที่มีความคิดเห็นเป็นของตัวเองไงล่ะ แต่คุณเชื่อเถอะ สักวันหนึ่งก็ต้องมีใครสักคนที่สามารถเปลี่ยนใจแกได้”

ภริยาของเขามักจะตอบอย่างหงุดหงิดเสมอว่า ในความเห็นของเธอผู้หญิงเราควรจะแต่งงาน และต้องแต่งกับคนดีๆด้วย และที่แน่ๆคือต้องแต่งงานก่อนอายุยี่สิบสี่ปี ทว่าถ้าพูดกันอย่างยุติธรรม จูลี่แทบจะดูเหมือนอายุไม่เกินสิบแปดปีด้วยซ้ำไป เป็นความดีของเธอประการเดียว และแดฟนีก็พยายามใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

จูลี่มักทำตัวราวกับว่ามีอายุน้อยกว่านั้นเสียอีก ผมมวยหลุดลุ่ยเป็นประจำ เดินก็เร็วเกินไป ส้นรองเท้าเกี่ยวชายกระโปรงขาดอยู่เรื่อย ชนเครื่องเรือน ทำของหล่น พูดเสียงดังมาก ทั้งไม่ไยดีคำสอนของแม่ที่อดทนพร่ำบอกเรื่องกิริยามารยาทการวางตัว

สรุปแล้วจูลี่นั้นเหมือนกับครอบครัวทางฝ่ายพ่อ แน่นอนว่าโอกูสต์จะต้องไม่เห็นด้วย “ไม่มีผู้หญิงที่เอาแต่อ่านหนังสือในครอบครัวผมเลย” เขายักไหล่ “ผมว่าจูลี่นี่คือสุภาพสตรีอังกฤษที่ทำตัวแปลกพิลึกขนานแท้เลย” ต้ายตาย พูดอะไรน่าขันแบบนี้...เธอถอนใจ บางทีอาจจะเป็นคำนี้ก็ได้กระมัง อย่างน้อยก็รู้กันดีว่าสามีภริยาบัวซองแฟรเลือกคบแต่พวกที่มั่งคั่งและโก้ๆ แน่นอนว่าคงจะมีพวกปัญญาชน นักเขียน ศิลปิน หรือใครๆทำนองนั้นมาร่วมงานด้วยสักหยิบมือหนึ่ง การสนทนาพูดคุยคงจะครื้นเครง แม้ว่าอาจจะไม่*ถูกต้องตาม*

ธรรมเนียม สักเท่าไร

อาหารในงานเลี้ยงของเขาก็ชั้นเยี่ยมเสมอ โอกูสต์พูดเป็นประจำ ดังนั้น แดฟนีจึงแต่งตัวอย่างพิถีพิถันเช่นเคย และจัดแจงให้จูลี่สวมชุดกระโปรงผ้าไหมบางเบาสีครีมที่ช่างตัดเสื้อนำมาส่งเมื่อสัปดาห์ก่อน เมื่อตอนลองเสื้อชุดนี้ครั้งสุดท้าย จูลี่รำพึงรำพันอย่างอ่อนใจว่าเสื้อชุดนี้ทำให้เธอดูเหมือนเด็กนักเรียนอย่างน่าขัน

"เหลวไหล" แม่ของเธอตอบกลับทันที "ทำให้เกดูเป็นเด็กสาวไร้เดียงสาต่างหาก เป็นความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงน่าประทับใจมากจริงไหม แม่แต่งเองไม่ได้หรอก ไม่งั้นคงเหมือนเอาแกะแก่มาแต่งตัวเป็นลูกแกะ เห็นด้วยไหมล่ะ"

ขอบคุณสวรรค์ที่ค่ำนี้จูลี่ไม่ทำตัวดื้อรั้นเหมือนทุกที เธอแค่กลอกตาแล้ววางหนังสือลงเมื่อแดฟนีบอกเรื่องบัตรเชิญและจะให้แต่งชุดอะไร "แม่จะให้แกยืมหวีมุกเสียบผมด้วยนะ" คุณแม่ที่อยู่ในห้องนั่งเล่นส่วนตัวร้องบอกตามหลังลูกสาวที่เดินหนีไป

หญิงสาวยังคงครุ่นคิดถึงนวนิยายที่เธออ่านเมื่อตอนบ่ายระหว่างที่นั่งให้สาวใช้เกล้าผม เธอทำใจยอมรับสภาพที่ต้องเสียเวลาคืนหนึ่งไปเปล่าๆ คุยเรื่อยเปื่อยน่าเบื่อกับหนุ่มๆที่อวดฉลาด ไม่น่าสนใจเลยสักนิด ดูเหมือนหนุ่มๆเหล่านี้จะแต่งตัวเหมือนๆกันไปหมด ผูกผ้าพันคอไหมสีเทา เสื้อนอกคับๆ และรองเท้าบู๊ตขัดมันวับ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำครั้งสุดท้ายที่เธอไปร่วมงาน หลังจากถามความเห็นเพื่อนร่วมโต๊ะที่อยู่ข้างๆเรื่องดนตรีและวรรณคดี--ซึ่งเขาไม่มีเลยนอกจากว่าไม่เห็นด้วยกับโซลา แต่ชอบโคลงกลอนบางบทของวีกตอร์ อูโก--เธอก็รู้สึกพอใจมากที่ได้ออกนอกลู่นอกทาง แสดงความเห็นเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิเลือกตั้งของสตรี ยังผลให้เกิดการอภิปรายโต้เถียงกันอย่างเผ็ดร้อนไปทั่วทั้งโต๊ะอาหาร ซ้ำร้ายเธอยังถูกมารดาบ่นว่าและขุ่นเคืองต่อไปอีกหลายวัน

คืนนี้เธอจะพยายามเลือกสนทนาแต่เฉพาะเรื่องที่ปลอดภัยก็แล้วกัน

ห้องรับประทานอาหารของตระกูลบัวซองแฟรนั้นโอ่โถงอย่างยิ่ง ใช้ไฟแก๊สอย่างทันสมัย และมีกิ่งเชิงเทียนเงินหนักๆ ส่องแสงสว่างฉายไปต้องภาพวาดสีน้ำมันแบบโบราณ มีทั้งภาพเหมือนสิ่งของต่างๆ และภาพทิวทัศน์หมู่บ้านเจ้าภาพหญิงผายมือไปทางภาพวาดเหล่านั้นเมื่อการสนทนาดำเนินไปถึงเรื่องศิลปะคลื่นลูกใหม่ที่เรียกว่า อิมเพรสชันนิซึม เธอเองชื่นชมภาพวาดของเมอซี-เยอร์โมเน เธอพูดกลั้วหัวเราะ แม้ว่าภาพพวกนั้นจะทำให้เธอรู้สึกว่าสายตาแย่ลง และภาพวาดทิวทัศน์ของเมอซีเยอร์เซซานคงจะให้บ้านมืดๆ เก่าๆ นี้เหมือนอยู่ในฤดูร้อนตลอดทั้งปี แต่สามีของเธอน่ะสิ ไม่ยอมเอารูปภาพอื่นๆ มาแขวนแทนภาพเขียนทึมๆ น่าหดหู่ฝีมือพวกชาวเฟลมิชนี่ เขาอ้างว่ามีม้าหรือดอกไม้ที่ดูเหมือนม้าหรือดอกไม้น่ะดีกว่า ทุกคนพากันหัวเราะคิกคักอย่างสุภาพ

เพื่อนร่วมโต๊ะทางขวามือของจูลี่เป็นนักหนังสือพิมพ์สูงอายุที่อยากพูดคุยอยู่เรื่องเดียวคือเรื่องละครต่างๆ ที่จูลี่ไม่เคยดูเลย หลังจากแลกเปลี่ยนคำสนทนากุกๆ กักๆ เป็นช่วงๆ กับเขาแล้ว จูลี่จึงตัดสินใจว่าจะจดจ่ออยู่กับกุ้งนางดีกว่า นี่เป็นกุ้งนางตัวแรกของเธอในฤดูนี้

ขณะที่เธอสาละวนอยู่กับเปลือกกุ้งลื่นๆ ก็บังเอิญได้ยินคำพูดเบาๆ มาจากทางซ้ายมือ ไม่ได้เจาะจงพูดกับเธอเลย “...อ๋อ แน่นอนครับ ถ้าเรียกว่า ‘หยดน้ำตาสยาม’ แล้ว ก็เป็นที่รู้จักกันดีเลย”

ส้อมปลาหลุดจากมือ หล่นลงไปกระทบจานกระเบื้องดังแก๊ง เธอหันขวับไปทางผู้พูด เอื้อมมือที่ยังสวมถุงมืออยู่ไปแตะแขนเขาเพื่อให้หันมามองเธอ “ขอโทษนะคะ คุณพูดถึงหยดน้ำตาสยาม หยดน้ำตาสยามนี่คืออะไรคะ”

ชายหนุ่มยิ้มให้ผู้ขัดจังหวะ เขามีหนวดสีบลอนด์ และคงจะไม่ใช่คนสลักสำคัญเช่นเดียวกันจึงถูกจัดให้นั่งติดกับเธอทางตอนปลายของโต๊ะตัวยาวเท่าที่ผ่านมา เธอแทบจะไม่ได้มองดูเขาเลยด้วยซ้ำ แค่สังเกตว่าเสื้อนอกเขานั้นดูใหม่มาก และเขาเองก็แทบจะไม่ได้พูดคุยกับเธอเลย เพียงแค่ทักทายสองสามคำตามธรรมเนียมเมื่อนั่งโต๊ะ เธอคิดว่าเขาไม่สุภาพเอาเสียเลย

เธอคงพูดเสียงดังเกินกว่าที่ตั้งใจ หรือบางทีอาจเป็นเสียงส้อมที่เธอทำหลุดมือก็เป็นได้ เพราะจู่ๆ ผู้ร่วมโต๊ะอาหารทั้งหมดหยุดพูดคุย หันมาจ้องมองเธอท่ามกลางแสงพร่างพรายของเทียนไขสีขาวๆ นับสิบๆ เล่ม

"แกมีเสน่ห์น่ารักนะคะ" เธอได้ยินเสียงมาดามบัวซองแฟรกระซิบกระซาบกับคุณแม่ มีพัดคลี่ป้องปากไว้ มาดามส่งสายตาชื่นชมเพ่งพินิจใบหน้าที่เกลี้ยงเกลา ไม่มีแม้แต่แป้งฝุ่น รูจทาแก้มแดงๆ ยิ่งไม่ต้องพูดถึง

"ทำให้เด็กสาวๆ ดูแก่แดดเกินไป" คุณแม่ประกาศเด็ดขาด "จริงๆ นะจูลี่ รอยกระบนหน้าแกก็แทบมองไม่เห็น" แน่ละ ถ้าเราจะออกนอกบ้านในหน้าร้อนโดยไม่กางร่มกันแดด และสวมชุดกระโปรงแบบเด็กสาวรุ่นๆ ที่น่าขันแถมคอเสื้อยังตั้งสูงจับจีบและแขนลีบที่ดูเรียบร้อยมากละก็ จูลี่เองคิดว่าในเมื่อเธออายุยี่สิบสี่ปี เธอก็น่าจะสวมชุดคอลึกหรือเปิดกว้างได้แล้ว ไม่ถึงกับลึกและกว้างเท่าคอเสื้อของเจ้าภาพหญิงงานนี้หรอกนะ หน้าอกอวบอิ่มเปล่าเปลือยที่ล้อมรัดด้วยผ้าไหมสีเทาจีบระบายซ้อนๆ กันหลายชั้น ขลิบชายด้วยลูกไม้สีชมพูนั่นชวนให้คิดถึงนกพิราบตัวเมียที่กำลังไซ้ขนจริงๆ

"ใช่แล้วครับมาดมัวแซล ผมกำลังพูดถึงศาสตร์เก่าแก่เรื่องการทำน้ำหอม หยดน้ำตาสยามเป็นชื่อเรียกกันทั่วๆ ไปของกำยาน ชันน้ำมันที่ใช้มาตั้งแต่ยุคโบราณ ที่เรียกกันแบบนี้ก็เพราะชันน้ำมันจะไหลลงมาตามลำต้นราวกับว่าต้นไม้กำลังร้องไห้ครับ...เอ ผมเข้าใจละว่าคุณก็เหมือนสุภาพสตรีส่วนมาก สนใจตัวน้ำหอมมากกว่าวิธีผลิต..."

เธอกำลังจะเอ่ยปากแย้งว่าชื่อของมันต่างหากที่ทำให้เธอสนใจ แต่คุณพ่อพูดแทรกขึ้นมา และถามอย่างที่อๆ ตรงๆ ตามแบบของท่านว่า "คุณอยู่ในธุรกิจปรุงน้ำหอมหรือพ่อหนุ่ม"

คุณแม่สะดุ้ง ไม่ต้องสงสัยเลยว่าหลังจากนั้นเมื่อนั่งรถม้ากลับบ้าน คุณแม่คงถามคุณพ่อว่า "โอกูสต์ ทำไมคุณต้องพูดโพล่งแบบนั้นด้วยนะ ถามไปได้ยังไงกัน อยู่ในธุรกิจน้ำหอมหรือ" ส่วนมาดามบัวซองแฟรรีบอธิบายเป็นการใหญ่

หลุยส์ กาเล หลานชายของเธอเป็นนักพฤกษศาสตร์ต่างหาก

“เขาจะต้องจากไปเร็วๆนี้แหละค่ะ เพื่อเดินทางไปกับคณะสำรวจปาวี คุณพ่อของเขา น้องเขยของดิฉันต่างหากที่มีห้องทดลองปรุงน้ำหอม” เธอเสริมท่าทางเก้อเขินเล็กน้อย และยิ้มอย่างไม่เต็มใจที่ต้องยอมรับความเกี่ยวข้องนี้ “เออ อันที่จริงเขาเป็นเภสัชกรค่ะ เราไม่มีลูก หลุยส์ก็เหมือนลูกชายของเรา”

แต่โอกูสต์ ลูกัส-โชแวงไม่สนใจสีหน้าไม่เห็นชอบของภริยาและไม่ใส่ใจคำอธิบายของเจ้าภาพฝ่ายหญิง เออแน่ะ ธุรกิจน้ำหอมนี่ต้องทำกำไรมากๆทีเดียวเวลานี้ มีสาวๆมากมายทำงานในร้านขายของ ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า และงานอะไรต่อมิอะไร พอหาเงินได้แล้วสาวๆพวกนี้ก็คงเต็มอกเต็มใจจ่ายเงินซื้อของใช้เครื่องแต่งตัวหรูหราเช่นเดียวกับบรรดาภริยาของพวกเรา พวกผู้หญิงก็เหมือนกันทั้งนั้น จริงไหมล่ะ ไม่ว่าจะมีฐานะต่างกันอย่างไรในสังคม เขาถามพลางหัวเราะอย่างรู้ดี

ระหว่างที่บรรดาสุภาพสตรีทั้งหลายส่งเสียงร้องประท้วง ชายหนุ่มหันหน้ามาทางจูลี่ วิจารณ์เสียงเบาๆว่า คุณป้าของเขาคงตัดสินใจไม่ถูกว่าควรจะโกรธเรื่องไหนมากกว่ากัน ที่ถูกยกไปเปรียบกับสาวขายของ หรือที่ถูกตำหนิว่าใช้เงินสุรุ่ยสุร่าย

“แล้วคุณแม่ของคุณล่ะครับ” เขาถาม

“แม่ของฉันเป็นคนอังกฤษ” จูลี่ตอบอย่างตัดบท “ท่านไม่ยอมต่อปากต่อคำเรื่องแบบนี้หรอก”

“อ้อ อังกฤษ เพื่อนที่สำคัญของเราและคู่แข่งขันตัวเอ้ในเอเชีย แต่เราเป็นหนี้บุญคุณมากเหลือเกิน” หลุยส์พูดอย่างกระตือรือร้น ไม่ตระหนักว่าเธอกำลังปรามเขา

“คุณรู้ใช่ไหมว่า ราชสมาคมภูมิศาสตร์เป็นผู้ออกเงินให้คณะเดินทางสำรวจของมูโอไปค้นพบเมืองโบราณอันมหัศจรรย์ที่นครวัด”

“นครวัดในกัมพูชาน่ะหรือคะ”

“เอ๊ะ คุณต้องได้ยินเรื่องนี้แน่ๆ สิ ก็หนังสือพิมพ์มีแต่ข่าวเรื่องข้อโต้แย้งของเรากับสยามเกี่ยวกับกัมพูชาเต็มไปหมด”

แน่นอน เธอรู้เรื่องนครวัด เธออ่านนิตยสาร “ลียูสตราซียง” นี่นา อันที่จริงเมื่อเร็วๆ นี้เพิ่งจะลงบทความเกี่ยวกับวัดต่างๆ มีภาพวาดประกอบสวยงามด้วย เธอบอก แต่ไม่เห็นบอกไว้เลยเรื่องอังกฤษให้ทุนอุดหนุนใครๆ อย่างไรก็ตาม เธอเน้นว่าพวกเขากำลังออกนอกเรื่องเสียแล้ว

“ย้อนกลับมาเรื่องสยามเถอะค่ะ เมอซีเยอร์ คุณเพิ่งพูดเรื่องจัดหากำยานมาจากสยามใช่ไหมคะ ฉันคิดว่าคุณเรียกว่ากำยาน ขอโทษค่ะ แต่ฉันฟังไม่ถนัดว่าคุณพูดอะไร”

“ไม่ใช่จากสยามหรอกครับมาดมัวแซล จากเมืองลาวต่างหาก เรียกกำยานว่าหยดน้ำตาสยามนี่ทำให้เข้าใจผิดแท้ๆ ต้นกำยานที่เรากรีดเอาชันน้ำมันมาได้นี่ ส่วนใหญ่แล้วมีอยู่ในลาวครับ”

กำยานเปรียบเสมือนหนังสือเดินทางนำเขาสู่อิสรภาพ เขาพูดเสริมด้วยเสียงฝันๆ จนเมื่อเขาสัญญาว่าจะจัดหากำยานจากลาวมาให้พ่อได้ในราคาที่ย่อมเยา ในที่สุดพ่อของเขาจึงยินยอมให้ร่วมเดินทางไปกับคณะสำรวจปาวี และเขากำลังจะลงเรือไปเมืองไซ่ง่อนในอีกสามเดือนข้างหน้า จากนั้นก็จะเดินทางต่อไปลาว อาศัยสายสัมพันธ์ทางการเมืองของคุณลุงที่รัก เขาจึงได้รับคัดเลือกให้เป็นสมาชิกคนหนึ่งของคณะสำรวจ

“คุณคงนึกออกนะ เพราะว่าผมยังไม่ใช่นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายๆ คนที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าผมแย่งกันอุตลุดเพื่อให้ได้ไปกับคณะสำรวจด้วย ก็เลยต้องออกแรงใช้เส้นใช้สายสักหน่อย”

จูลี่จ้องมองเขา อ้าปากค้างอย่างพิศวง เธอแทบไม่เคยคิดถึงเมืองลาวว่าเป็นสถานที่ซึ่งมีอยู่จริง แต่เป็นเพียงชื่อที่เธอเห็นในหนังสือพิมพ์บางครั้งบางคราว ทว่าที่อยู่ตรงหน้าเธอนี้คือคนที่พูดราวกับว่าเป็นเรื่องธรรมดาสามัญที่สุดในโลกว่าเขากำลังจะไปลาวในอีกสามเดือนข้างหน้า

เธอไม่อยากให้เขาหยุดพูดเลย คณะสำรวจปาวีคืออะไรคะ

“เป็นคณะเดินทางสำรวจทางวิทยาศาสตร์และทำแผนที่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงครับ ผมหวังว่าจะค้นพบพืชชนิดใหม่หลายๆชนิด จะได้บรรยายลักษณะและจัดทำรายการบัญชีพืชพวกนี้ด้วย บางทีจะได้ส่งตัวอย่างไปให้พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ธรรมชาติ เพราะว่าสภาพภูมิอากาศและธรณีวิทยาของที่ราบสูงและที่ราบทางเหนือของลาวนั้นแตกต่างจากแถวตังเกี๋ยมากๆ ดังนั้นประเภทของพืชพันธุ์ต่างๆก็น่าจะไม่เหมือนกัน”

การสนทนารอบๆตัวพวกเขา หันเหมาสู่เรื่องทวีปเอเชีย พวกสุภาพบุรุษกำลังอภิปรายกันเสียงดังว่าจำเป็นต้องขยายดินแดนอาณานิคมในอินโดจีนหรือไม่ พ่อของจูลี่มีความเห็นว่าอาณานิคมนั้นก่อให้เกิดปัญหาต่างๆมากกว่าจะทำเงินให้ฝรั่งเศส

“จำสงครามที่ตังเกี๋ยได้ไหม จำได้หรือเปล่าว่าเราสูญเสียอะไรไปบ้าง รวมทั้งนายกชูล แฟร์รีต้องหมดอำนาจ พวกคุณอยากให้เกิดจลาจลเหมือนเมื่อสองปีก่อนอีกหรือ ประชาชนเดินขบวนประท้วงการล่าอาณานิคมในเอเชีย จำคำผมไว้ให้ดี ระวังนายเดอลงเกลอกับพวกพรรคอาณานิคมหัวรั้นไว้เถอะพวกนี้แหละจะทำให้ฝรั่งเศสล่มจม!”

“เมอซีเยอร์เดอลงเกลอเป็นเพื่อนของผมเอง” นายบัวซองแฟรตอกกลับเสียงเย็นชา เขาคิดว่าประชาชนนั่นก็ไม่เห็นอะไรไกลเกินปลายจมูก ฝรั่งเศสจำเป็นต้องมีอาณานิคมในเอเชียเพื่อถ่วงดุลอิทธิพลของอังกฤษ นายบัวซอง-แฟรยังยืนกรานเรียกอังกฤษว่า “แอลเบียนขี้โกง” ทั้งๆที่ภริยาของเขาส่งเสียงไอขรมไม่หยุด และคุณแม่ของจูลี่ซึ่งไม่สนุกกับงานเลี้ยงคืนนี้เลยจ้องเขาตาเขม็ง

“ได้โปรด ขอพระเป็นเจ้าทรงเมตตา” จูลี่อธิษฐานอย่างตั้งอกตั้งใจ “อย่าให้แม่รีบร้อนกลับบ้านทันทีที่พวกเราลุกจากโต๊ะอาหารเลย นี่เป็นครั้งแรกที่ฉันรู้สึกสนุกที่จะคุยกับผู้ชายหนุ่มๆ เฮ้อ แต่ว่าเขาเป็นนักพฤกษศาสตร์และเป็นลูกชายของเภสัชกร...หมดหวังแน่ๆ...เขาคงไม่รวยพอสำหรับพ่อและไม่ได้

เกิดในตระกูลดีพอสำหรับแม่" อดีตนางสาวแดฟนี คาร์ตไรต์ ลูกสาวมหาเศรษฐี เจ้าของอาณาจักรโรงงานทอผ้าในแมนเชสเตอร์ และมีวงศาคณาญาติที่เป็นขุนนางตำแหน่งสูง ระหว่างพักร้อนที่เมืองบียาร์รีตซ์ เธอพบและแต่งงานกับผู้ชายที่สร้างทรัพย์สมบัติมหาศาลจากอุตสาหกรรมหล่อโลหะ หลังจากที่หมั้นกันอย่างเป็นทางการแล้ว เธอถึงทราบว่าเขาเป็นมหาเศรษฐี "ที่ก่อร่างสร้างตัวเอง" ดังที่เขาอธิบายอย่างจริงใจให้พ่อของเธอรับทราบด้วยภาษาอังกฤษแบบงูๆปลาๆ เป็นเรื่องธรรมดาที่เขาจะจงใจไม่บอกว่าเขาเพิ่งใช้นามสกุล "ลูกัส-โซแวง" เมื่อไม่นานมานี้เอง โดยเติมชื่อของพ่อมาไว้หน้านามสกุลของเขา ทำให้ดูน่าประทับใจมากกว่านามสกุล "โซแวง" เดิมที่ดาษดื่น

เขาตั้งต้นชีวิตการงานเป็นช่างหลอมเศษทองเหลืองและเหล็ก จากนั้นอาศัยการทำงานหนัก เล่ห์เหลี่ยม และโชค ขยายกิจการใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ จนท้ายที่สุดได้เป็นผู้รับเหมาส่งโลหะให้กับกองทัพบกฝรั่งเศส สงครามครั้งล่าสุดแม้ว่าฝรั่งเศสจะพ่ายแพ้ปรัสเซียด้วยพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า แต่กลับส่งผลดีให้เขา

"ไม่เสียหายเลยที่สร้างเงินสร้างทองด้วยตัวเอง" นี่เป็นความเห็นของนายคาร์ตไรต์ ซึ่งเตือนภริยาว่าคุณตาของเธอก็เคยเป็นช่างปั่นด้ายในโรงงานทอผ้าแห่งหนึ่งของครอบครัว

ถึงตอนนั้น แดฟนีก็ตกหลุมรักผู้ชายห้าวๆแต่ใจดีคนนี้เสียแล้ว และเขาเองก็ชื่นชมบูชาเธอ ทว่าแดฟนีไม่อาจสลัดความรู้สึกที่ว่าเธอแต่งงานกับคนที่ต่ำกว่าไปได้ และตั้งใจแน่วแน่ว่าจะไม่ยอมให้ลูกสาวทำผิดพลาดเช่นเดียวกับเธอ

"คุณสนใจเอเชียเป็นพิเศษหรือครับ มาดมัวแซล"

จูลี่ลังเล เธอควรตอบว่าอะไรดี

แม่กับครูพี่เลี้ยงบอกเธอเสมอว่าพวกสุภาพบุรุษนั้นกลัวและคอยหลบหลีกพวกผู้หญิงที่คงแก่เรียน ทั้งคู่ชอบยกตัวอย่าง โอกูสตา น้องสาวของเธอเป็นประจำ จูลี่เห็นว่าน้องสาวไม่เคยมีความคิดอะไรอยู่ในหัวสมองเลย อายุเพียงสิบแปดปี

ก็ได้แต่งงานกับบารอนหนุ่มจากนอร์มองดีผู้มีเสน่ห์แต่ยากจน ผู้ซึ่งแสวงหาเงินสินสอดไปซ่อมหลังคาคฤหาสน์ที่ค่อนข้างชื้นแฉะชวนหดหู่ของเขา

อย่างไรก็ตาม เธอคิดถึงวิกเตอร์ พี่ชาย ที่ดูถูกพวกสุภาพสตรีสมองว่างเปล่าเสมอเวลาที่เขาเต้นรำกับพวกเธอในงานเลี้ยงของนักเรียนเตรียมทหาร เธอจึงตัดสินใจว่าจะไม่เป็นทั้งพวกสมองกลวงหรือสาวคงแก่เรียน เธอจะทำตัวตรงไปตรงมาด้วย ดังนั้นเธอจึงส่ายศีรษะ ไม่ใช่หรอก เป็นเพราะคำว่า “สยาม” ต่างหาก เธอเพิ่งอ่านหนังสือที่ผู้หญิงอังกฤษคนหนึ่งเขียน หล่อนเป็นครูพี่เลี้ยงให้พระราชโอรสพระราชธิดาของพระเจ้าแผ่นดินสยาม หนังสือนั่นน่าอ่านมาก นอกจากนั้นแม่ของเธอยังมีหลานชายที่เป็นนักการทูตประจำอยู่ที่บางกอกด้วย

“เพราะเหตุนี้เวลาที่คุณพูด...” เขาไม่ได้สนใจฟังเธอพูดเลย กลับจ้องมองใบหน้าเธอ จู่ๆก็ยกนิ้วขึ้นมาแตะแก้มเธอ แล้วกระซิบว่าดูเหมือนเธอจะมีเกสรดอกไม้โปรยปรายอยู่บนใบหน้า “คุณเหมือนดอกลิลลี่ที่บานเต็มที่ มาดมัวแซล”

จูลี่สะดุ้ง รีบเหลียวมองรอบตัว สำรวจว่ามีใครเห็นกิริยาอันอุกอาจของเขาหรือไม่ ขณะเดียวกันก็นึกขอบคุณมารดาที่ห้ามไม่ให้ผัดแป้ง ไม่เคยมีใครเปรียบเธอกับดอกไม้มาก่อน

เขารู้ว่าเธอคงเขินอาย จึงเอนตัวกลับและมองเธออย่างเพ่งพิศ “อันที่จริงคุณดูเหมือนนกฮูกมากกว่านะ ตากลมโตสีเทาดูเอาจริงเอาจัง ขอโทษ ผมไม่ได้หมายความไปในทางเสียหาย” เมื่อเห็นใบหน้าเธอหมองลง เขาก็รีบคว้ามือเธอที่อยู่ใต้โต๊ะมากุมไว้ “อย่าโกรธเลยนะครับ ขอทีเถอะ นกฮูกน่ะน่ารักมาก แต่ถ้าคุณไม่ชอบ แมวล่ะครับ แมวก็มีตาโตสีเทาเหมือนกัน เหมือนแมวดีกว่าไหม”

หญิงสาวพูดไม่ออก ได้แต่พยักหน้า แน่นอน เปรียบเหมือนแมวย่อมดีกว่ามาก

เป็นเรื่องธรรมดา ระหว่างที่นั่งรถม้ากลับบ้าน เธอคงถูกพ่อแม่ล้อเลียน กระนั้นก็ยังดีกว่าถูกตำหนิเรื่องพูดเสียงดังเกินไปที่โต๊ะอาหาร หรือมัวแต่พูดคุย

กับเพื่อนร่วมโต๊ะทางซ้ายมือโดยไม่เหลียวแลสุภาพบุรุษทางขวามือ

"เขามองดูแกราวกับว่าเป็นดอกไม้พันธุ์หายาก" หรือ "เขาเชิญแกไปเดินเก็บตัวอย่างพืชด้วยหรือเปล่า อย่างที่ถือแว่นขยายและที่ทับดอกไม้ไปด้วยน่ะ"

เป็นเรื่องแปลกประหลาดนักหรือที่จะมีหนุ่มมาสนใจเธอ ที่แปลกกว่านั้นคือไม่มีใครคิดเลยว่าเธอเองก็สนใจหนุ่มคนนี้

วันเสาร์ถัดมา เมื่อวิกเตอร์กลับมากินอาหารเที่ยงที่บ้าน เขาก้มมองเธอแล้วพูดเย้าว่า "ได้ยินว่าน้องสาวตัวเล็กๆ ประสบชัยชนะ พิชิตใจคนขายเครื่องยาได้ซะด้วย!"

จูลี่แทบจะไม่เงยหน้าจากหนังสือเล่มล่าสุดของคิปลิงที่ชื่อ "เดอะแมนฮูวูล์ดบีคิง" ญาติของเธอส่งมาให้จากแมนเชสเตอร์

"เขาเป็นนักพฤกษศาสตร์ต่างหาก" เธอตอบเสียงเรียบๆ

"แต่เป็นลูกชายของคนทำน้ำหอม" พ่อของเธอเสริม สีหน้าครุ่นคิด "เดี๋ยวนี้น้ำหอมทำเงินได้มากเลยนะ เพราะพวกสาวๆ ร้านขายของมีเงินทองจับจ่ายใช้สอย พวกบัวซองแฟรบอกว่าถือว่าเขาเป็นเสมือนลูกชาย...พวกบัวซองแฟรนี่มีเงินมากโขอยู่ด้วย น่าเสียดายที่พ่อหนุ่มคนนี้กำลังจะเดินทางไปอาณานิคม"

อาณานิคมตอนนี้คืออนาคตครับ วิกเตอร์แสดงความเห็นชอบ ลูบหนวดไปพลาง อ้อ คู่รักใหม่ของจูลี่จะต้องไปถูกอบไอน้ำในบูรพาทิศในไม่ช้าหรือนี่ งั้นก็ไม่มีคนขายเครื่องยาในครอบครัวเราน่ะสิ จูลี่ของเราสมควรได้คู่ที่ดีกว่านี้นะ แม้ว่าดูเหมือนเธอจะชอบหนังสือมากกว่าชีวิตจริง เล่มนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไรล่ะ ผจญภัยในอินเดียหรือไง จริงๆ นะลูกแมวเหมียว รู้จักโตเสียทีเถอะ!

เขาดึงหนังสือออกจากมือเธอ แล้วดึงตัวเธอไปเต้นรำจังหวะวอลตซ์รอบๆ ห้องนั่งเล่น หัวใจเธอพองบานด้วยความรัก คุณแม่จับตามองทั้งสองเต้นรำ เด็กสาวที่ผูกใจเขาได้คงจะเป็นคนที่โชคดีมาก และพระเจ้าโปรดทรงเมตตา อย่าให้เขาถูกส่งไปประจำในอาณานิคมเลย ถึงเป็นแอลจีเรียก็ไม่เอา แม้ว่าที่นั่นจะอยู่

ใกล้มากก็ตาม

“ไม่มีทาง” เธอพูดอย่างหนักแน่น “ไม่เอาคนขายเครื่องยาเด็ดขาดนี่แน่จูลี่ ไม่มี ‘นักพฤกษศาสตร์’ ในครอบครัวเรานะจ๊ะ ไม่จำเป็นต้องกังวลกับเรื่องนี้”

ไม่มีใครวิตกกังวลกับเรื่องนี้เลยจริงๆ ดังนั้นเมื่อมีจดหมายส่งมาในวันนั้น เชิญมาดมัวแซลจูลี่ ลูกัส-โซแวงให้ไปฟังการแสดงดนตรีเพลงของแบร์ลีโยซที่โรงละครชาตเลร่วมกับหลุยส์ กาเล และมารีน้องสาวตอนบ่ายวันต่อมาจึงไม่มีใครคัดค้าน แม้ว่าวิกเตอร์จะหัวเราะเสียงดังลั่น ยิ่งดีไปกว่านั้นอีกเมื่อคนรับใช้นำแขกทั้งสองคนเข้ามาในห้องนั่งเล่น ดูเหมือนทั้งคุณพ่อและคุณแม่ต่างก็ขมีขมันต้อนรับหลุยส์และน้องสาวให้รู้สึกสะดวกใจ อย่างน้อยก็ทำให้มารีรู้สึกเช่นนั้น

หลุยส์นั้นดูมั่นใจเต็มเปี่ยมเหมือนครั้งอยู่ในโต๊ะอาหารที่บ้านคุณป้าของเขา ชายหนุ่มพูดคุยกับคุณพ่อตามสบาย คุยเรื่องการส่งกำยานจากไซ่ง่อนเพื่อเลี่ยงภาษีในสยาม หรือส่งกำยานจากบางกอกเพื่อเลี่ยงค่าขนส่งทางบกที่สูงมาก

“เพราะอย่างที่ท่านรู้นะครับ แม่น้ำโขงนี่ไม่สามารถแล่นเรือผ่านได้ตลอดทั้งสาย จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงน้ำเชี่ยว แก่ง และน้ำตกด้วย”

โอกูสต์ ลูกัส-โซแวงไม่รู้หรอก แต่พยักหน้าทำท่าทรงภูมิ

มารีชมหมวกที่เธอเลือกสวม หมวกบอนเนตปีกแคบสีแดงขลิบด้วยแถบสีดำเข้ากับชุดของเธอ

“ฉันคิดว่าหยาบคายมากที่จะสวมหมวกที่มีขนนกใหญ่ๆ แล้วบังผู้ชมคนอื่นๆ” คุณแม่บอก ทว่าจูลี่เห็นว่าตาเธอหรี่ลงเมื่อพิจารณาเสื้อผ้าของมารีซึ่งไม่เข้ากับตัวเอาเสียเลย คุณแม่คงเห็นว่าเครื่องแต่งตัวของน้องสาวนั้นไม่โก้หรู เห็นได้ชัดว่าสามีภริยาบัวซองแฟรไม่ได้สนใจอุปถัมภ์หญิงสาวหงิมๆ คนนี้ แต่ดีที่เธอไม่แต่งตัวฉูดฉาด จูลี่โล่งอกเพราะคุณแม่เกลียดเสื้อผ้าที่ฉูดฉาดจับใจ

คุณแม่แนะนำหลุยส์ให้ตั้งใจเพลิดเพลินกับคอนเสิร์ตให้ดี เพราะเขา

จะไม่ได้ฟังอะไรที่ไพเราะเช่นนี้อีกนานหลายปี เธอเคยอ่านบันทึกความทรงจำของมิสซิสเลียวโนเวนส์ที่บอกว่า ดนตรีของเอเชียนั้นไม่เข้าหูชาวตะวันตกเลย บางทีที่ไซ่ง่อนอาจมีการแสดงคอนเสิร์ตบ้าง มารีสอดแทรกขึ้นมา แต่คุณพ่อหัวเราะ ตอบว่าไซ่ง่อนเป็นเมืองของพวกสำมะเลเทเมา พวกนักผจญภัยโหดเหี้ยม บรรดามิชชันนารีที่นั่นคงต้องวุ่นวายดูแลวิญญาณและเปลี่ยนศาสนาคนพวกนี้ เขาไม่คิดหรอกว่าจะมีการบรรเลงเพลงของแบร์ลิโยซที่นั่น หลุยส์ตอบอย่างร่าเริงว่า อย่างไรก็ตาม เขาคงไม่ได้อยู่ที่ไซ่ง่อนเกินกว่าหนึ่งสัปดาห์ ในขณะที่มารีหน้าแดงซ่านและหันไปง่วนกับกระเป๋าปักใบเล็กๆของเธอ

จูลี่ผุดยืนขึ้นและตั้งต้นสวมถุงมือเพื่อจะตัดบทการสนทนาเมื่อมารดาเริ่มซักถามหลุยส์เกี่ยวกับการนอนในเรือขุดแคบๆและเต็นท์ที่พักแรม

“ลูกชายของโซฟี เมโดวส์ เพื่อนรักคนหนึ่งของฉัน เออ เดี๋ยวนี้เธอคือเลดี้อาร์นีส์ ลูกชายเขาเป็นนายทหารประจำอยู่ที่อินเดีย เพื่อนฉันเขียนเล่าว่าหลายๆครั้งเพราะความที่ร้อนจัดมาก พวกเขาจึงต้องนอนกันกลางแจ้งใต้แสงดาว...”

จูลี่ยิ้มอย่างรู้สึกผิด รีบเร่งพาสองพี่น้องออกพ้นประตูบ้านก่อนที่คุณแม่จะพูดจบ

รถม้าสองล้อซึ่งที่นั่งคนขับอยู่ตอนท้ายจอดคอยอยู่ที่ริมถนน ในที่สุดเมื่อพวกเขานั่งเรียบร้อยในรถม้า หลุยส์ก็หันมาพูดกับเธอว่า “ผมทนไม่ได้ที่จะเดินทางไปโดยไม่ได้พบคุณอีกครั้ง แต่ผมก็นึกไม่ถึงเลยว่าคุณแม่ของคุณจะอนุญาตให้คุณมากับผมบ่ายวันนี้”

จูลี่ไม่อาจสบตาเขาได้ เธอพึมพำว่าเธอเองก็ประหลาดใจเช่นกัน “แต่คุณคงเข้าใจนะคะ เพราะท่านรู้ว่าคุณกำลังจะเดินทางไป ไม่เช่นนั้น...” เธอเงยหน้าขึ้นอย่างเขินอาย ในขณะที่มารีเสมองนอกหน้าต่างอย่างสุภาพ

พ่อแม่ของเขาเองก็พูดทำนองนี้เช่นกัน เมื่อได้ยินว่าเขาอยากจะเชิญมาดมัวแซลลูกัส-โซแวงไปฟังคอนเสิร์ต หลุยส์ตอบยิ้มๆเมื่อคิดถึงการสนทนา

ที่โต๊ะอาหารเช้าวันก่อนนั้น

“แม่สาวนั่นอายุเท่าไรแล้ว ยี่สิบสี่หรือยี่สิบห้าใช่ไหม ทำไมถึงยังไม่แต่งงานล่ะ พ่อแม่เขาคิดยังไงนะ” คุณพ่อของเขาอยากรู้

ส่วนคุณแม่ของเขาซึ่งได้พูดคุยกับพี่สาวบัวซองแฟรแล้วตอบว่า คำตอบก็เห็นกันอยู่ชัดๆ หล่อนคงจะรวยพอที่จะจู้จี้เรื่องเลือกคู่ได้ แต่ไม่มั่งคั่งเพียงพอที่จะฟื้นฟูฐานะของคนระดับดุ๊กหรือเอิร์ลน่ะสิ พ่อแม่ก็คงตามใจลูกสาวคนนี้ด้วยใช่ไหมล่ะ ว่าแต่หล่อนสวยไหม แม่สาวคนนี้น่ะ ดูเหมือนนกฮูก หลุยส์ตอบตาโตๆ สีเทาและหน้าตกกระ

“คุณพ่อคุณแม่ผมถามว่าคุณดูเหมือนอะไร ผมบอกพวกเขาว่าคุณเหมือนดอกลิลลี่”

จูลี่ไม่ชอบแบร์ลีโยซ เธอคิดว่าเพลงของเขาตื้นเขินเกินไป และแทบไม่มีอารมณ์โรแมนติกเลย เธออยากฟังเพลงของเมนเดลส์โซนหรือชูมันน์มากกว่า หรือถ้าจำเป็น แชงซองก็ยังดี แต่เธอมีความสุขมากๆ จนกระทั่งถ้าต้องฟังเพลงของวากเนอร์ก็ยังทนได้ เธอตอบคำถามของมารีว่าใช่ เธอเล่นเปียโนบ้างแต่ไม่ดีเลย แต่เธอชอบดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบร์ลีโยซ จากที่นั่งแถวหน้าบนระเบียง พวกเขาก้มลงมองผู้ชมที่อยู่เบื้องล่าง ในขณะที่มารีง่วนอ่านสูจิบัตร หลุยส์จะไม่คิดถึงของพวกนี้หรอกหรือ จูลี่ถาม ชี้มือไปที่โรงละครงดงามด้วยสีทองและแดง โคมระย้าสัมฤทธิ์และแก้วเจียระไน พวกผู้หญิงในชุดโก้หรูที่เดินเรียงแถวกันเข้ามา บางคนสวมหมวกประดับขนนกโตๆ อย่างไม่เห็นใจผู้ชมคนอื่น

“บางทีก็คงคิดถึง อันที่จริงผมจะไม่คิดถึงได้อย่างไร...แต่การได้อยู่ในคณะสำรวจนี้หรือคณะทำนองนี้เป็นความฝันของผมมาตั้งแต่เด็กแล้วครับ ผมเบื่อชีวิตแบบพ่อแม่ของเราที่ใจจดใจจ่ออยู่กับการค้าขาย กำไร และเงินๆ ทองๆ เท่านั้น...เอ้อ อย่าเข้าใจผมผิดไป ผมไม่ได้หมายถึงครอบครัวของคุณหรอกนะครับ คิดถึงครอบครัวของผมมากกว่า ผมอยากให้ประวัติศาสตร์จารึก

ว่าผมทำอะไรในชีวิตที่มากกว่าประดิษฐ์น้ำยาใส่ผมกลิ่นใหม่ แม้จะเป็นเพียงแค่ได้ตั้งชื่อพันธุ์ไม้เลื้อยหรือเฟิร์นใหม่ๆ ตามนามสกุลผมก็ยังดี เพราะฉะนั้นก็อย่างที่คุณพูด อาจจะต้องเสียสละของพวกนี้ไป แต่เป็นการเสียสละที่นับว่าเล็กน้อยมาก"

"ฉันอิจฉาคุณจริงๆ!" เธอกระซิบอย่างจริงใจ

เขาหัวเราะอย่างแปลกใจ อิจฉาหรือครับ เธออิจฉาชีวิตในอนาคตของเขาที่จะปราศจากเครื่องอำนวยความสะดวกสบายที่อารยธรรมหยิบยื่นให้ได้ ไม่มีดนตรี ไม่มีงานเต้นรำ ไม่มีการสนทนาดีๆ จะได้กินก็แต่อาหารที่แบกหามไปได้หรือที่จับได้เอง ไม่มีอะไรอื่นนอกจากหนังสือเพียงไม่กี่เล่มเป็นเพื่อนยามราตรี ใช่แล้ว เธออิจฉาเขา หญิงสาวตอบกลับอย่างหนักแน่น เธอนึกภาพชีวิตที่สวยงามกว่านี้ไม่ออกเลย ชีวิตที่มีประโยชน์มากกว่า น่าสนใจมากกว่า อุทิศให้แก่การศึกษา และ...เธอหยุดชะงักไปชั่วครู่ (แว่วเสียงคุณแม่พูดว่า "นี่แกต้องแสดงอารมณ์โจ่งแจ้งเวลาพูดคุยกันด้วยหรือจูลี่ รู้ไหมว่าไม่งามเลยสำหรับสุภาพสตรีสาวๆ") แล้วจึงพูดต่อไปอย่างค่อนข้างประหม่าว่า ทำให้เธอตระหนักว่าชีวิตของเธอนั้นทึมทึบเสียจริงๆ แต่เธอจะทำอะไรได้ ผู้หญิงทำอะไรไม่ได้เลย

ไฟในโรงหรี่ลง มารีเก็บสูจิบัตร หลุยส์ฉวยมือจูลี่มากุมไว้และกระซิบที่หูว่าเธอสามารถนำความสบายใจ ความรัก และพรอันประเสริฐมาให้นักสำรวจที่เปล่าเปลี่ยวได้ เพียงแค่มาปรากฏร่าง ณ ที่พักแรมและอยู่เคียงข้างเขา

เมื่อหมดเวลาพักระหว่างการแสดงทั้งสองคนก็หมั้นหมายกันเรียบร้อย สองเดือนต่อจากนั้นทั้งคู่ก็แต่งงานกัน

"นี่แหละ" จูลี่พูด "ฉันก็มาลงเอยอยู่ที่นี่ ทั้งๆ ที่อย่างน้อยฉันน่าจะแต่งงานกับนายเวนเดลล์ตามที่พ่อต้องการ หรือกับท่านคานต์แท้ๆ สักคนตามใจแม่ แม้เขาจะถังแตกก็เถอะ แน่นอน พ่อกับแม่รู้ดีว่าจะไม่มีวันเกิดขึ้นแน่ๆ ในเมื่อฉันอายุปานนี้แล้ว แต่นั่นแหละ ที่ฉันต้องเดินทางมาไกลโพ้นแบบนี้...ฉันไม่ได้ทำให้พ่อกับแม่ใจจะขาดหรอกนะ แต่ทำให้ท่านฝันสลายแน่ๆ พ่อกับแม่

ยืนหยัดไม่ยอมอนุญาตอยู่นานเท่าที่จะทำได้ ในที่สุดคุณพ่อยอมแพ้ก่อน คุณพ่อบอกคุณแม่ว่าท่านต้องการให้ฉันได้สองสิ่งในชีวิต นั่นคือให้ฉันมีความสุขในชีวิตแต่งงาน กับฉันต้องมีเงินมากพอที่จะไม่ต้องพึ่งสามี ใช่แล้วค่ะ พ่อฉันนี่ทันสมัยมากเลยใช่ไหม ในเมื่อฉันมีอย่างที่สองแล้ว ท่านก็จะไม่กีดกันไม่ให้ฉันได้อย่างที่หนึ่งหรอก พ่อบอกว่าฉันคงจากไปไม่นาน สักแค่สองปี เพราะเหตุนี้คุณแม่จึงยอมอนุญาตหลังจากที่หลบอยู่ในห้องกับถ้ำยาดมนานตั้งสองสัปดาห์ ทั้งๆที่ยังเคืองและไม่เต็มใจ"

เธอจิบน้ำ เธอไม่ต้องกังวลเรื่องน้ำนะ พวกคนใช้ต้มน้ำสุกแล้ว ไมเคิลบอกเธอไว้ก่อนหน้านี้แล้ว หญิงสาวหัวเราะ พูดเสริมว่า "แน่นอน คุณพ่อทำให้การแต่งงานของฉันกลายเป็นโอกาสทางธุรกิจด้วย ท่านลงทุนทำธุรกิจน้ำหอมกับคุณพ่อของหลุยส์ คุณแม่ตอนนี้ก็ลงแรงเสาะหาคู่หมั้นที่เหมาะสมให้วิกเตอร์เต็มที่ คนที่จะผลิตลูกชายมารับช่วงกิจการโรงหล่อทั้งหลาย แต่วิกเตอร์ยังไม่ยอมแต่งงาน เขาอ้างว่าเขายังอายุน้อยเกินไป ชีวิตของนายทหารก็ยังต้องเร่ร่อน เขาไม่ยอมลาออกจากทหาร ทั้งๆที่พ่อกับแม่อยากให้ออกเหลือเกิน น่าสงสารคุณพ่อกับคุณแม่ ดูเหมือนจะมีโชคก็แต่กับโอกูสตาเท่านั้น..."

ไมเคิลยิ้มตอบ "ผมน่าจะทำนายได้นะว่าวิกเตอร์จะต้องเป็นทหาร คิดถึงวิธีที่เขาสู้กับผมบนชายหาดเมื่อหลายปีก่อนน่ะ สำหรับคุณ ผมแน่ใจว่าคุณแม่ที่รักของคุณคงนึกเสียใจมากวันที่ใครสักคนเอาหนังสือของอิซาเบลลา เบิร์ดมาให้คุณอ่าน ผมพนันว่ามันคือเรื่อง 'สุวรรณภูมิ' ใช่ไหม อ้อ หรือจะเป็นเรื่อง 'เส้นทางที่ไม่เคยมีใครเหยียบย่ำในญี่ปุ่น' ด้วย ผมไม่เคยอ่านเล่มนั้นหรอกนะ มิสซิสเบิร์ดต้องรับผิดชอบเรื่องนี้ จริงไหม แต่ผมแน่ใจว่าผู้อ่านส่วนใหญ่คงจะแค่ถอนใจแล้วนึกปรารถนาว่าจะได้เดินทางไปบ้าง ส่วนคุณนี่น่าจะเป็นสาวน้อยคนแรกๆที่สามารถเดินตามรอยเท้าเขาได้ ผมประหลาดใจมากที่คุณยังอยากมาประเทศสยามหลังจากที่อ่านบันทึกความทรงจำของมิสซิสเลียวโนเวนส์แล้ว ก็เขาบรรยายถึงกษัตริย์ที่ทรงโหดร้าย ทาสที่ถูกกดขี่ และยังบ้านเมืองที่ยากจน

ข้นแค้นและโง่เขลา อ้อ คุณรู้ใช่ไหมว่าที่เขียนๆนั่นเขาแต่งเรื่องเองเสียตั้งเยอะ รวมทั้งเรื่องอิทธิพลของเขาต่อพระเจ้าแผ่นดินด้วย”

เธอเลิกคิ้วอย่างเห็นขัน อา เธอไม่รู้หรอก ว่าแล้วเธอก็ปัดปอยผมที่ถูกเครื่องโบกลมพัดรุ่ยลงมาให้พ้นไปจากใบหน้า เครื่องโบกลมที่ไมเคิลอธิบายว่าเรียกว่า พัดชัก เหมือนผ้าม่านฝุ่นจับ แขวนห้อยมาจากเพดานเหนือโต๊ะอาหาร ชักเคลื่อนไหวไปมา ทำให้เกิดลมโชย ต้นตอของการเคลื่อนไหวที่จูลี่เห็นคือเด็กผู้หนึ่งนั่งขัดสมาธิอยู่บนพื้น กระตุกเชือกเส้นยาวๆ ทุกอย่างล้วนแต่แปลกประหลาดและดูซอมซ่อ เธอคิด จานกระเบื้องบิ่นๆ แก้วน้ำเจียระไนหมองๆ ฝุ่นจับ เนยเหลวเป็นน้ำมันๆสีส้มๆอยู่ในกระป๋องดีบุก ขวดบรรจุชัตนีย์ยี่ห้อเมเจอร์เกรย์ที่เหนียวหนับ และโต๊ะอาหารที่จัดแบบส่งๆ บนผ้าปูโต๊ะมีรอยด่างเป็นดวงๆทั้งๆที่มีคนใช้หลายคนคอยเสิร์ฟอาหาร...นี่เธอจะอยู่ที่นี่อย่างสะดวกสบายได้หรือไม่หนอ

เขานิ่งเงียบ ทั้งคู่เสมองไปทางอื่น ไม่รู้ว่าจะพูดเรื่องอะไรดี ต่างก็นึกถึงว่าจะต้องนั่งรับประทานอาหารค่ำด้วยกันอีกนับครั้งไม่ถ้วนอีกหลายๆสัปดาห์ข้างหน้า ต่างสงสัยว่าพวกเขาจะกลายเป็นเพื่อนกันได้หรือเปล่า ทั้งสองนั่งเขี่ยของหวานคือข้าวเปียกกับแยมที่ผลเพิ่งวางไว้ให้ตรงหน้า

ท้ายที่สุด เนื่องจากไม่มีเรื่องอื่นๆจะพูดแล้ว เขาจึงถามเธอว่า เธอหลบหนีจากประเพณีไร้สาระของครอบครัวมาได้อย่างไร ธรรมเนียมที่ตั้งชื่อลูกสาวตามชื่อดอกไม้เท่านั้น หญิงสาวหน้าสดใสขึ้นมาทันที เธอหัวเราะคิก

“คุณพ่อน่ะสิคะ ท่านยืนกรานหนักแน่นมาก ไม่ยอมให้เรียกฉันกับน้องว่า ป๊อปปี้ ไวโอเลต หรือไอริส เด็ดขาด ท่านบอกว่ามันน่าขัน และไม่ใช่ชื่อแบบคริสเตียนด้วย โดยเฉพาะชื่อของคุณแม่คุณ ซินเนีย...อุ๊ย ขอโทษค่ะ”

“ไม่ต้องขอโทษเลย แม่ผมก็คิดแบบนี้เหมือนกัน แม่เกลียดชื่อของท่านจะตาย แต่แม่ก็ไม่กล้าพอที่จะต่อต้านธรรมเนียมของครอบครัว คุณรู้ไหม ผมมีน้องสาวชื่อดาเลีย เอาละ สาวน้อยที่รัก ตอนนี้เรามาจัดระเบียบชีวิตคุณที่นี่

กันดีไหม คุณบอกว่าสามีคุณน่าจะมาถึงบางกอกก่อนสิ้นเดือนนี้ แล้วหลังจากนั้นล่ะ”

เอ่อ จูลี่ลังเล เธอไม่ได้ข่าวจากหลุยส์ยืนยันหรือยกเลิกเรื่องที่เขาจะมาถึงอีกสามสัปดาห์ข้างหน้า เธอหวังว่าจะหาบ้านได้สักหลังที่เธอจะอยู่ได้สักปีหรือสองปี หลุยส์จะได้มาพักอยู่กับเธอด้วยเมื่อเขามาบางกอก แบบนี้พอเป็นไปได้ไหม ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นไปไม่ได้นะ ไมเคิลไตร่ตรอง แน่นอน บ้านเหมาะๆที่คนยุโรปจะอยู่ได้นั้นราคาค่อนข้างแพง แต่ก็มีให้เลือกได้ อย่างไรก็ตาม เขาขอถามว่าเธอจะไม่อยากอยู่กับเขาที่บ้านนี้หรอกหรือ จะปลอดภัยกว่านะ อ้อ ไม่เคยมีกรณีการบุกโจมตีผู้หญิงตะวันตกในสยามนี่หรอก เขารีบบอก แต่สามีของเธออาจจะอยากให้เธออยู่กับญาติมากกว่า และแน่นอน พ่อแม่ของเธอ...

“อ้อ แน่ละ คุณพ่อคุณแม่ต้องพอใจแน่ๆ ฉันบอกตรงๆนะว่าจดหมายคุณนี่เหมือนพระเจ้าทรงเมตตาส่งมาให้เลย ขอบคุณมากๆที่คุณเขียนไปถึงคุณแม่ ทำให้ตอนที่เดินทางจากมานี่คุณแม่กังวลน้อยลงและไม่จู้จี้นัก...ไม่ใช่ว่าฉันจะไม่สำนึกบุญคุณนะคะ ฉันซาบซึ้งใจมากที่คุณชวนให้อยู่ด้วย แต่ฉันขอสารภาพตรงๆว่าฉันนับวันเวลาคอยที่จะเป็นนายหญิงในบ้านของตัวเองค่ะ แล้วคุณเองล่ะ ไม่อยากให้ญาติแปลกหน้าชาวฝรั่งเศสนี่อยู่ให้ไกลๆหน่อยหรือคะ จะได้ปลอดภัย”

เขาจับตามองเธออย่างพินิจ แน่นอนว่าเธอไม่ใช่ผู้หญิงประเภทที่แม่ของเขาเรียกว่า “แม่พวกสาวัยกระเตาะ” ซึ่งเธอหมายถึงผู้หญิงอายุน้อยที่กระตุ้ง-กระติ้ง หัวเราะระริกระรี้ และมากมารยา เธอไม่ได้ทารูจที่แก้ม ผมก็ถักเป็นเปียและพันรอบศีรษะอย่างเรียบๆ แต่นั่นอาจเนื่องมาจากความอ่อนหัดของสาวใช้ไม่ใช่เพราะรสนิยมชอบความเรียบง่าย ส่วนเสื้อกระโปรงชุดตอนบ่ายเท่าที่เขาเห็นก็ดูไม่ได้ทันสมัยแบบสาวปารีสจนเกินไป

กระนั้น เขาตัดสินใจว่าเพิ่งรู้จักกันไม่นานพอที่จะพูดจากันอย่างหมดเปลือก

"เหลวไหลครับ...มีเพื่อนอยู่ร่วมบ้านน่ะสนุกดี" เขาพูดปด อย่างไรก็ตาม มีบางเรื่องที่เธอควรจะรู้ไว้ว่าชาวสยามมองชาวฝรั่งเศสที่อยู่ที่นี่อย่างไร "คนสยามหวาดระแวงว่าคนฝรั่งเศสพยายามจะยึดประเทศนี้หลังจากที่ยึดครองอันนัมและตังเกี๋ยไปแล้ว ผมบอกเพื่อให้คุณรู้ไว้ว่าควรระวังปากระวังคำเวลาพูดถึงสามีคุณกับคนที่นี่ คนสยามเห็นว่าคณะสำรวจปาวีนี่เป็นเสมือนหัวหอกนำกองทหารบุกเข้าเมืองลาว คุณคิดดูสิว่าทำไมจุดประสงค์หลักของคณะนี้คือการทำแผนที่ แน่นอน ผมก็คิดเหมือนคุณว่าหลุยส์เป็นนักวิทยาศาสตร์และสนใจแต่เรื่องงานวิจัยของเขา แต่เสียใจที่ผมอดพูดแบบนี้ไม่ได้เมื่อพูดถึงเมอซีเยอร์ปาวี"

เธอตะลึงงัน วางช้อนลง และจ้องเขาเขม็ง

"อะไรกันนี่ หมายความว่าที่ฉันมาเป็นแขกอยู่บ้านคุณนี่ไม่ใช่เป็นเรื่องเหมาะสมทางการเมืองสำหรับคุณเลยใช่ไหมคะ"

"เปล่าเลย เพราะในสายตาของคนอื่นๆ ถ้าคุณอยู่กับผมที่นี่ คุณก็เหมือน...เป็นคนอังกฤษมากกว่า แต่จะดีกว่าถ้าคุณจะไม่พูดเรื่องคณะสำรวจปาวี ไม่พูดเรื่องการส่งกำยานไปฝรั่งเศสมากเกินไป อืม ทั้งหมดนี่ก็แล้วแต่คุณนะครับ สำหรับพวกนักธุรกิจฝรั่งเศสและพวกบาทหลวงที่อยู่ที่นี่ไม่มีปัญหาหรอก อันที่จริงมีพวกบาทหลวงที่นี่มากพอดู ส่วนมากก็คนดีๆทั้งนั้น ท่านอุทิศตัวให้แก่สานุศิษย์พวกเข้ารีต แต่พวกนักล่าอาณานิคมในปารีสและพวกลูกมือของท่านน่ะสิ ผมคิดว่าปาวีเป็นหนึ่งในนั้นแน่ๆ พวกนี้สิที่คนสยามจับตามองอย่างไม่ไว้ใจ แล้วกัน สาวน้อย อย่าทำหน้าละห้อยสิครับ ไม่ใช่เรื่องสลักสำคัญอะไรหรอก แล้วก็ไม่เกี่ยวข้องกับคนอย่างเราๆด้วย...แต่เพราะเราได้รับเชิญไปกินเลี้ยงที่สถานทูตค่ำวันศุกร์นี้ ผมถึงอยากให้คุณรู้ไว้ก่อน จะได้ไม่เผลอพูดผิดไป อ้อ คุณคงไม่อยากกินข้าวเปียกให้หมดหรอกใช่ไหม มันไม่อร่อยเลยนี่"

ตอนแรกเธอไม่ตอบ เพราะรู้สึกสับสนและไม่สบายใจในเรื่องที่ได้ยิน แต่ก็พอใจไม่น้อยที่เขาไว้ใจบอกเล่าให้เธอฟังเสมือนหนึ่งว่าเธอเป็นคนที่เสมอกัน

ดังเช่นที่หลุยส์ปฏิบัติกับเธอ ถ้าอยู่ที่บ้าน คุณพ่อคุณแม่ก็คงแค่สั่งเธอให้พูดอะไรหรือไม่ให้พูดอะไร โดยไม่อธิบายให้ฟังว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น จู่ๆ หญิงสาวก็ตระหนักว่านี่แหละคือการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ที่นี่เธอสามารถพูดและคิดได้ดุจผู้หญิงที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว นอกจากนั้น ที่แน่ๆ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็หมายความว่าเธอจะต้องรู้จักหัดเก็บงำความคิดให้เป็น ฉะนั้นเธอจึงพยักหน้าบอกว่าเข้าใจ หยิบช้อนขึ้นมาใหม่ แต่แล้วก็เปลี่ยนใจเมื่อเห็นข้าวเปียกแห้งแข็งเหมือนก้อนหิน เธอผลักชามออกไปไกลตัว

"เอ้อ ฉันขอโทษนะ แต่ต้องบอกตรงๆ ว่ามันรสชาติแย่เอามากๆ เลย และถ้าฉันจะอยู่ที่นี่ ฟังให้ดีๆ นะคะ ฉันไม่ได้บอกว่าจะอยู่ที่นี่เลย ฉันอยากจะปรึกษากับหลุยส์ก่อนเมื่อเขามาถึง คือว่าถ้าฉันจะอยู่ที่นี่ ฉันจะสอนกุ๊กของคุณให้ทำอะไรที่ดีกว่านี้ค่ะ"

บางกอก วันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1890

อาเมลีที่รัก

ฉันแทบไม่มีเวลาว่างเลยตั้งแต่มาถึงนี่ ฉันอยากเขียนจดหมายยาวๆ ไม่ใช่แค่บันทึกสั้นๆ เล่าให้เธอฟังทุกเรื่องเกี่ยวกับชีวิตใหม่ของฉันที่นี่

ไม่ใช่ว่าฉันจะยุ่งตลอดเวลาหรอกนะ แต่ทุกอย่างล้วนต้องใช้เวลามากทั้งนั้น แม้แต่จะหาน้ำชาสักถ้วยหนึ่ง พวกคนรับใช้คอยเฝ้าเราอย่างเต็มอกเต็มใจดีหรอก แต่จะทำให้พวกเขาเข้าใจน่ะสิ ช่างยากเย็นเข็ญใจ

จะให้ฉันเริ่มต้นที่ไหนดีนะ เฮ้อ ก็ควรเริ่มต้นตั้งแต่การเดินทางข้ามมหาสมุทรมา จริงไหม

อย่างที่เธอรู้แล้ว ฉันลงเรือของบริษัทเพนินซูลาร์แอนด์ออเรียนทัล (Peninsular and Oriental) หรือที่พวกขาประจำ

เรียกว่า P and O ที่เมืองลิเวอร์พูล หลังจากพักอยู่ที่แมนเชสเตอร์กับคุณป้าโรสของฉันและลูกสาวท่านชื่อไอริสเป็นเวลาหนึ่งปักษ์ (คุณป้าเคี่ยวเข็ญให้ฉันซื้อหมวกสำหรับเมืองร้อนที่น่าขันมากที่สุด ปรากฏว่าไม่มีใครที่นี่สวมหมวกแบบนี้กันสักคน ฉันจะเผามันทิ้งทันทีที่มันแห้ง หมวกเจ้ากรรมเปียกโชกตั้งแต่วันแรกที่ฉันมาถึงที่นี่!) เรือลำนั้นหรูมาก ผู้โดยสารส่วนใหญ่เป็นชาวอังกฤษที่เดินทางไปสิงคโปร์ คุณป้าฝากฉันไว้กับเพื่อนของเพื่อนท่านคนหนึ่ง เป็นสุภาพสตรีที่ตลกมากๆ เขาเชิญฉันไปพักที่บ้านหลังงามของเขาที่ถนนออร์ชาร์ดด้วย ฉันหลงเสน่ห์ชีวิตสะดวกสบายในเขตเมืองร้อน! นึกถึงภาพห้องที่กว้างขวาง เย็นสบาย และคนรับใช้ชาวจีนนับไม่ถ้วนสิ และยังเครื่องเรือนสีเข้มสวยงามแปลกตา (ด้วยเหตุนี้ ดังที่ฉันจะบรรยายต่อไป ฉันถึงผิดหวังมากๆ เมื่อมาถึงที่นี่...)

บนเรือ ฉันมีห้องเคบินที่กว้างขวางและโปร่งสบาย พนักงานต้อนรับบนเรือดูแลให้ฉันได้ทุกอย่างที่ต้องการ ชีวิตบนเรือเต็มไปด้วยงานสังคม มีงานเต้นรำทุกคืน มีคอนเสิร์ต มีแม้กระทั่งงานเต้นรำแต่งชุดแฟนซี ฉันแต่งเป็นสาวยิปซี แต่อนิจจา ไม่ใช่ความคิดที่พิเศษเลย มีสาวยิปซีถึงสามคนแน่ะ

ความประทับใจครั้งแรกของฉันต่อเมืองบางกอกนั้นไม่ค่อยจะดีสักเท่าไร ฝนตกหนักมาก ตั้งแต่ออกจากสิงคโปร์ฉันไม่ได้นอนหลับเลยสักงีบ ทุกๆ อย่างดูแปลกและน่าหวาดหวั่น ฉันขอสารภาพว่าฉันเกือบจะเสียใจมากที่ไม่ยอมฟังคำขอของคุณแม่และคุณพ่อที่ให้อยู่ที่บ้านกับท่านคอยหลุยส์กลับมา แต่หลังจากที่ได้พักผ่อนแล้ว ฉันก็รู้สึกดีขึ้น ไมเคิล ญาติของฉันนั้นใจดี และเต็มอกเต็มใจต้อนรับ เขาดูแก่กว่าอายุ เพราะเขาไม่น่า

จะอายุเกินสามสิบปี อย่างไรก็ตาม บางครั้งบางคราวเขาก็ดูสดชื่นไม่เสแสร้ง และพูดคุยอย่างสนุกสนานน่าสนใจเป็นช่วงๆ

บ้านของเขา...เฮ้อ ไม่เหมือนบ้านที่ฉันพักที่สิงคโปร์เลยสักนิด เป็นบ้านหลังใหญ่ มีระเบียงที่กรุด้วยมุ้งลวดล้อมรอบทั้งสองชั้น ซึ่งหมายความว่าฉันมีเฉลียงที่ติดกับห้องฉันที่ฉันจะนั่งดื่มน้ำชาตอนเช้าได้ บ้านตั้งอยู่ในสวนที่กว้างขวางมากแต่ค่อนข้างรกเรื้อ เต็มไปด้วยพุ่มไม้ดอกไม้แปลกๆที่ฉันไม่รู้จัก แต่ฉันแน่ใจว่าหลุยส์คงสามารถบอกชื่อพวกนั้นได้ทั้งหมด ไมเคิลบอกว่ามีงูในสวนด้วย แต่ฉันยังไม่เคยเห็นสักตัวเดียว และถึงแม้ว่าจะมีคนรับใช้อย่างน้อยก็หกเจ็ดคน แต่ทุกๆอย่างนั้นอยู่ในสภาพถูกละเลย ฝุ่นจับทุกพื้นผิว เพื่อนรักจ๋า เธอไม่มีวันนึกภาพอาหารที่เสิร์ฟที่โต๊ะของเขาได้เลย! ไร้รสชาติ ต้มสุกนานเกินไป และเป็นอังกฤษเสียเหลือเกิน ฉันอาสาสอนคนครัวเขาให้ปรุงอาหารบางชนิดที่พอจะกลืนลง แต่อนิจจา อาเมลี สภาพครัวน่ะสิ...ใช่ว่ามันจะสกปรกมากกว่าส่วนอื่นๆของบ้าน เนื้อใส่ไว้ในถุงผ้าใบเลือดไหลหยดลงมาติ๋งๆ ถุงนั้นห้อยไว้กับตะขอเพื่อกันแมลงวันตอมและกันหนูไม่ให้มาคาบไปกิน ขาโต๊ะขาเก้าอี้ทั้งหมดก็ต้องมีชามใส่น้ำมันก๊าดหล่อไว้เพื่อไม่ให้มดไต่ขึ้นมายุ่งกับของทุกอย่างกระนั้น ตามที่อื่นๆก็มีแต่แมลงวันและมดทั่วทุกหนทุกแห่ง น้ำแข็งซึ่งมีคนเอามาส่งทุกๆวันเก็บไว้ในหีบใบใหญ่บุด้วยดีบุก มีปลาสดๆวางพาดไว้บนหีบคอยจ้องมองเวลาที่เธอเปิดฝาหีบทุกๆอย่างมีแต่กลิ่นคาวปลา แน่นอนละ ปลาเค็ม ปลาแห้ง และข้าวเป็นอาหารหลักของพวกคนรับใช้ที่นี่นี่นะ อาหารนั้นหุงต้มกันในกระทะใบมหึมาบนเตาที่ไฟลุกโพลง ในครัวนั้นร้อนระอุแทบทนไม่ไหว พ่อครัวเป็นผู้ชายตัวเล็กๆ ผิวคล้ำ หน้าตายิ้มแย้ม

เขายื่นมีดอีโต้ให้เมื่อฉันพยายามขอให้เขาทำให้ดูว่าปรุงอาหารอย่างไร ฉันก็เลยต้องรีบออกมาจากครัว เห็นได้ชัดว่าฉันจำเป็นต้องหัดเรียนภาษาไทยถ้าต้องการจะเปลี่ยนแปลงอะไรที่นี่ให้ได้

ยกเว้นวันแรกที่ฉันมาถึงซึ่งมีพายุฝนแล้ว นับตั้งแต่ฉันมาอยู่ที่นี่ ฝนตกตอนค่ำๆ ทุกคืน แต่ตอนเช้าและบ่ายแดดจ้าและอากาศร้อนมาก

เมื่อวานเราได้รับเชิญไปงานเลี้ยงที่สถานทูตอังกฤษ อัครราชทูตชื่อกัปตันโจนส์ เป็นสุภาพบุรุษแบบโบราณ เสียงดัง รื่นเริง และเป็นมิตร ทว่าฉันไม่อาจกล่าวเช่นนี้ได้กับภริยาของเขา ที่มองฉันตั้งแต่หัวจดเท้าอย่างไม่ถูกใจ บางทีคงเพราะฉันใช้รูจทาแก้มกระมัง สตรีส่วนใหญ่สวมชุดตัดเย็บด้วยผ้าไหมพื้นเมืองซึ่งสวยมากแต่เนื้อผ้าแข็ง ไม่เหมาะกับการจับจีบ ฉันสวมชุดผ้าไหมเนื้อบางสีเขียวน้ำทะเลซึ่งคอค่อนข้างจะกว้างลึกไปหน่อยสำหรับงานนี้ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อฉันถูกจัดให้นั่งติดกับสังฆราชชาวฝรั่งเศส มงซินญอร์แว ผู้ซึ่งต้องคอยเอี้ยวศีรษะไม่ให้ก้มลงมาดูหน้าอกฉัน) แต่สุภาพสตรีฝรั่งเศสผู้หนึ่งชื่อมาดามมัลแลร์บเบอะชมฉันว่าดูเหมือนสาวปารีสทีเดียว สามีของเขาเป็นตัวแทนบริษัทประกันภัยเรือที่ใหญ่มาก เขาเป็นคนน่าคบ เอ่ยปากจะพาฉันไปเที่ยวชมบางกอกด้วยรถม้าสี่ล้อของเขา เขาชื่อเลโอนี และแม้ว่าจะอายุมากกว่าฉัน มีลูกสาวสองคนเรียนอยู่ที่ฝรั่งเศส ฉันเชื่อว่าเราจะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันแน่ๆ นอกจากนี้ยังมีเจ้าชายสยามสองพระองค์ ตรัสภาษาอังกฤษดีมากแต่ดูไว้พระองค์ หรือบางทีอาจจะเพราะทรงขี้อายก็ได้ พระองค์เสด็จมากับพระอาจารย์ เป็นสุภาพบุรุษหนุ่มชาวอังกฤษชื่อโจเซฟ คอลฟีลด์ เจมส์ เขาเอาใจใส่ดูแลฉันดีมาก ก่อนหน้าที่ไมเคิลจะกระซิบบอกเขาว่าฉันแต่งงานแล้ว

ส่วนอาหารก็กินไม่ลงอีกเช่นเคย จริงๆ นะอาเมลี นึกดูสิว่าเขาเสิร์ฟปลาชาร์ดีนบนขนมปังปิ้งเป็นของเค็มกินเล่นหลังจากของหวาน ซึ่งคือขนมบลองมองช์ รสชาติแย่เสียยิ่งกว่าที่เรากินที่คอนแวนต์เสียอีก มาดามมัลแลร์บเบอะกับฉันแอบส่งยิ้มให้กันเมื่อเขาเสิร์ฟอาหารพิเศษแปลกประหลาดนี้

จำได้ไหมเมื่อฉันกับเธอยังเป็นเด็ก เราคุยกันเรื่องชีวิตในอนาคต เรื่องบ้านว่าเราจะตกแต่งบ้านอย่างไร เรื่องอาหารที่เราจะเสิร์ฟที่บ้าน เราจะทำทุกๆ อย่างให้แตกต่างจากคุณแม่ของเรา ใครจะนึกนะว่าบ้านหลังแรกของฉันจะอยู่ที่สยาม และแน่นอนละฉันต้องทำทุกๆ อย่างแตกต่างจากคุณแม่ ฉันนึกไม่ออกเลยว่าคุณแม่จะจัดการอย่างไรกับหัวหน้าคนใช้ชาวพื้นเมืองที่ฟันดำปี๋ (ไมเคิลบอกว่าเป็นเพราะพวกเขาเคี้ยวอะไรบางอย่าง) หรือสาวใช้ประจำตัวที่คลานป้วนเปี้ยนไปทุกๆ ที่ แต่ฉันต้องบอกตรงๆ ว่าเขาเก่งมากเรื่องแต่งผมให้ฉัน และเป็นคนเลือกเสื้อผ้าให้ฉันเองทุกๆ เช้าด้วย เขาไม่เคยให้ฉันต้องใส่เสื้อในรัดทรงเลย เพราะว่าเขาไม่เห็นด้วยกับเสื้อชั้นในรัดรูปทรงทั้งหลายแหล่ เขาแช่ดอกไม้สีขาวๆ คล้ายขี้ผึ้ง กลิ่นหอมหวานในน้ำสำหรับให้ฉันล้างหน้า และเตรียมดอกไม้นี้ไว้พร้อมเสียบที่มวยผมให้ทุกเช้า เพราะฉะนั้นฉันจึงเริ่มต้นวันใหม่อบอวลด้วยกลิ่นหอม

ฉันเคยบอกแล้วว่าฉันจำเป็นต้องตั้งต้นเรียนภาษาไทย ไมเคิลจัดการให้ฉันเรียนกับสุภาพสตรีคนหนึ่งชื่อแฟนนี นอกซ์ แม่ของเธอเป็นสตรีชาวไทย ส่วนพ่อเป็นกงสุลอังกฤษที่เคยอยู่ที่นี่เมื่อสิบปีก่อน ชีวิตของแฟนนีเป็นเรื่องโรแมนติกและโศกเศร้ามาก เธอแต่งงานกับขุนนางสยาม แต่ไม่ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน ขณะนั้นสยามปกครองโดย

ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน เพราะพระมหากษัตริย์ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ กล่าวกันว่าผู้สำเร็จราชการอยากให้มิสซิสนอกซ์แต่งงานกับลูกชายของท่านเอง ฉะนั้นสามีของเธอเลยถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏและถูกลงโทษประหารชีวิต เธอมีชีวิตที่คับแค้นมาก และดีใจที่จะได้มีงานสอน ฉันจะเล่าให้ฟังต่อไปเมื่อได้พบกับเธอแล้ว

เธอรู้สึกไหมว่าฉันเหมือนมีชีวิตอยู่ในนวนิยายเลยนะ ฉันรู้สึกอย่างนี้จริงๆ ฉันยังคอยข่าวจากหลุยส์ แต่อย่างที่เขาว่าไว้ไม่มีข่าว...

เพื่อนสุดที่รัก ฉันอยากให้เธออยู่ใกล้ๆเหลือเกิน จะได้เล่าทุกอย่างที่รับรู้ให้เธอฟังเหมือนครั้งที่ฉันฟังเรื่องเล่าของเธอเมื่อตอนที่หนูน้อยวิโอแลนของเธอเกิด

ขอส่งความรักไปให้แม่หนูและให้สามีที่รักของเธอ แล้วแน่นอน ให้เธอด้วยจ้ะ

จูลี่วางปากกาลง มองไปนอกหน้าต่างอย่างใจลอย เธอเริ่มชินกับห้องนี้แล้ว กำแพงฉาบปูนสีขาวและเครื่องเรือนน้อยชิ้น อย่างน้อยฝ่ายกับเธอก็เห็นพ้องต้องกันเรื่องที่ว่าต้องปัดฝุ่นเช็ดถูห้องนี้ให้เรี่ยม เธอยอมรับจิ้งจกตัวเล็กๆที่ไต่บนกำแพง ร้องเหมือนเสียงไอแหบๆ หลังจากที่รู้ว่าพวกมันช่วยกินยุงที่เล็ดลอดผ่านหน้าต่างมุ้งลวดเข้ามาบินหึ่งๆอยู่รอบมุ้งในยามกลางคืน แต่เธอรู้สึกอยู่ไม่สุขที่ผ่านมา แต่ละวันหมดไปกับการเขียนจดหมายแล้วก็เฝ้าคอยจดหมายตอบ เธอไม่ได้ออกไปไหนนอกบ้าน ยกเว้นเดินจากซอยไปที่ถนนใหม่หรือที่คนไทยเรียกว่าถนนเจริญกรุง แต่แล้วก็ต้องรีบเดินกลับ เพราะถนนจอแจไปด้วยเกวียนและกุลีแบกหาม อีกทั้งผู้คนที่เดินไปมาก็จ้องมองอย่างอยากรู้อยากเห็น

เธอเคยลองเดินลัดเลาะไปบนทางเท้า แต่กระโปรงก็คอยเกี่ยวกระจาดกระบุงของคนขายผลไม้อยู่นั่น หลังจากที่ต้องเดินย่ำลงไปในแอ่งน้ำโคลนหลายหนเพื่อหลบหลีกไม่ให้ถูกใครชน เธอตัดสินใจว่าจะดีกว่าถ้ากลับคืนสู่

สถานที่ซึ่งเธอเรียกว่าบ้าน ตอนนี้เธอมีเพื่อนแล้ว เธอสามารถจะเที่ยวชมบ้านเมืองส่วนอื่นๆได้ และเพื่อเริ่มต้น เธอจะไปทิ้งนามบัตรไว้ที่สถานกงสุลฝรั่งเศส ซึ่งมีคนบอกว่าเป็นบ้านที่สวยงามมากที่สุดหลังหนึ่งในบางกอก

ไมเคิลเคยบอกให้เธอใช้รถม้าสองล้อของเขาได้ แต่เธอไม่รู้ว่าจะไปที่ไหนได้ตามลำพัง ดีละ ในไม่ช้าทุกอย่างก็จะเปลี่ยนไป เธอจะไปบ้านมิสซิสนอกซ์แล้วไปเยี่ยมมาดามมัลแลร์บเบอะ และบางทีอาจจะไปสำรวจตลาดกลางแจ้งกับพวกเขาก็ได้ มีสิ่งต่างๆให้ดูให้ทำมากมายไม่ใช่หรือ

ไมเคิลยิ้มเมื่อเธอบอกเขาว่ารู้สึกอยากไปไหนมาไหนอย่างมาก

“อ้อ คุณยังไม่กลายเป็นคนเฉื่อยชาอย่างคนกินบัวน่ะสิ ไม่เหมือนพวกเราหลายคนที่นี่ ขอให้สนุกกับความเบื่อหน่ายเถอะนะ เพราะหมายความว่าคุณยังเป็นหนึ่งในบรรดาพวกที่รักชีวิต ไม่ใช่พวกรักฝันอย่างพวกเรา” เขาเตือนให้เธอระลึกถึงดินแดนของพวกโลทอฟาไจในมหากาพย์โอดิสซีย์ ณ ที่นั้นผู้คนมีชีวิตอยู่อย่างผาสุกโดยไม่ไยดีสิ่งรอบตัว

มีเสียงเหมือนคนข่วนประตู ฝ้ายคลานเข้ามา หล่อนปฏิเสธที่จะเดินตัวตรงตามปกติ แม้ว่าจูลี่จะทำท่าวิงวอนขอร้องเท่าไรก็ตาม “เป็นเครื่องหมายแสดงความเคารพ” ไมเคิลอธิบาย “คนที่มีฐานะด้อยกว่าจะไม่ยอมให้หัวของเขาอยู่เหนือหัวของคนที่มีฐานะสูงกว่า เพราะเหตุนี้พวกคนรับใช้ถึงได้ย่อตัวก้มหัวเวลาที่ผ่านข้างหน้าหรือข้างหลังคุณ”

เขาสอนเธอไหว้ด้วยเช่นกัน วิธีทักทายอย่างเป็นทางการที่สวยงาม ด้วยการยกสองมือขึ้นประกบกันตรงหน้าเหมือนจะสวดมนต์

“เวลาไหว้ผู้ใหญ่กว่า ไม่ว่าจะเป็นคนอายุมากกว่าหรือเจ้าชายเจ้าหญิง มือคุณต้องยกขึ้นมาอยู่ระดับตา ถ้าไหว้คนที่เสมอกันก็ยกไว้ที่ระดับปากหรือที่ตรงอก แล้วก้มหัวลงต่ำๆ ใช่แล้ว แบบนี้นุ่มนวลดีมาก อ้อ ห้ามไหว้คนรับใช้เด็ดขาด จะทำให้พวกนั้นเขินอายมาก”

ฝ้ายหมอบราบอยู่ตรงหน้าจูลี่ ชูมือขึ้น ขยับกระดาษมันบางไปมา พลาง

ส่งเสียงกุกๆกักๆอย่างตื่นเต้น หรือจะเป็น...

ใช่แล้ว โทรเลข โทรเลขที่ถูกพับแล้วพับอีก ค่อนข้างชื้นเพราะผ่านมือชุ่มเหงื่อมาหลายมือ

จูลี่ก้มตัวฉวยโทรเลขขึ้นมาอ่านทันที อ่านแล้วอ่านอีก ดวงตาปริ่มด้วยน้ำตาแห่งความดีใจ

ชีวิตที่แท้จริงของเธอกำลังจะเริ่มต้นขึ้นแล้ว เพราะโทรเลขนั้นนำสัญญาแห่งความสุขมาถึงเธอ ด้วยถ้อยคำที่แสนจะไม่หวานชื่นเลยสักนิด “มาถึงอยุธยาแล้ว อีกแค่สองวัน หยุด นับแต่ละนาทีเลย หยุด หลุยส์”

บทที่ 3

บางกอก สิงหาคม ค.ศ. 1890

ความทรงจำที่แสนสุข สิบห้าวันที่ได้อยู่กับหลุยส์...

จูลี่รู้สึกว่าความทรงจำนี้จะช่วยหล่อเลี้ยงชีวิตเธอไว้ได้จนกว่าเขาจะกลับมาอีกครั้งหนึ่ง นับตั้งแต่ความหวานชื่นนาทีแรกที่เขากลับมาถึง จนวันที่เขาต้องจากไป บางกอกนั้นอาบไล้ด้วยแสงสีทองที่แม้เมื่อมรสุมจะพัดกระหน่ำหลังคาบ้านและกระแทกบานหน้าต่างไม้สลักเสลาให้ดังปังๆ ทั้งสองคนนอนเหยียดยาวบนเตียง ฟังเสียงน้ำหยดจากใบไม้และเสียงไอแหบๆของจิ้งจก เสียงกระพือปีกของนกที่ส่งเสียงร้องบอกรักในยามรุ่งอรุณ

แรกทีเดียวเธอตกตะลึงเมื่อเห็นเขา ใบหน้าซูบตอบ ผิวหนังบางส่วนบนแก้มและหน้าผากถูกแดดเผาจนด้านเหมือนแผ่นหนัง เขาไว้เคราหร็อมแหร็มครูดไปบนแก้มของเธอยามเมื่อเขากอดเธอแนบชิดราวกับจะไม่มีวันยอมปล่อยตัว “ปาวีไว้เครา พวกเราก็เลยไว้กันบ้าง” เขายอมรับหน้าละห้อยเมื่อปล่อยตัวเธอ หญิงสาววาดนิ้วไล่ไปบนใบหน้าสามี

“รู้ไหม พวกเราไม่สามารถโกนหนวดโกนเคราได้ทุกวันหรอก”

เขายังคงเป็นหลุยส์ แต่เป็นหลุยส์ที่ต่างไป เพ้อฝันน้อยลง ดูหนักแน่น

มากขึ้น เป็นหลุยส์ที่มีดวงตาอันมองเห็นไกลออกไปพ้นจากห้องเงียบๆ ฝุ่นคลุ้งในบ้านเก่าๆ หลังนี้ หลุยส์ที่ใช้ถ้อยคำใหม่ๆ แปลกๆ ที่เขาบอกว่าคือภาษาลาว หลุยส์ที่พูดถึงเรื่องการสร้างชาติในดินแดนที่ไม่เคยมีชาติมาก่อน เขาเล่าให้เธอฟังเรื่องกลุ่มคนจีนที่เรียกว่า พวกธงดำและพวกธงแดง เล่าเรื่องสงครามที่พวกนั้นสู้รบกับพวกคนลาวที่ไม่อาจป้องกันตัวเองได้ และเรื่องข้าราชการสยามชั่วร้ายที่คอยรังควานคณะสำรวจ เมื่อฟังเขาเล่าเรื่องก็เหมือนฟังนวนิยายผจญภัยที่เธอชอบอ่าน แต่ตื่นเต้นเสียยิ่งกว่าเรื่องของแอลลัน ควอร์เทอร์เมน เพราะว่าหลุยส์สุดที่รักของเธอเป็นวีรบุรุษเสียเอง

เขากระโดดลงจากเตียง ตัวเปลือยเปล่า ค้นแฟ้มที่ใส่ภาพวาดร่างของเขากระจุยกระจาย เพื่อหยิบภาพวาดไม้เลื้อยที่เรียกว่าอัญชันมาอวดเธอ ดอกสีฟ้าม่วง ใบม้วนขดงอ

“ผมยังคงมองหากล้วยไม้ดอกเล็กๆ สีเทาเงิน จะได้ตั้งชื่อว่า จูเลียกาเลเซีย”

เธอเองก็มองดูแสงแดดส่องทาบเป็นดวงๆ ตามมัดกล้ามบนหลังผอมๆ ของเขา นึกขอบคุณโชคชะตาที่มอบสามีผู้นี้ให้กับเธอ ไม่ใช่แบบชอง-บาตีสต์ สามีของอาเมลี ซึ่งเป็นคนดี ดูแลรักษาพวกคนวิกลจริตที่โรงพยาบาลปีตีเย แต่เขามีกลิ่นยาฆ่าเชื้อครีโอโซตติดตัว และไม่เคยพูดถึงเรื่องงานของเขาเลย “ไม่อยากทำให้พวกผู้หญิงเสียขวัญ”

แล้วหลุยส์ก็กลับมาหาเธอ บรรยายถึงเรือขุดลำแคบๆ ที่พาพวกเขาทวนน้ำขึ้นไปตามลำน้ำโขงอันกว้างใหญ่ ผู้ชายทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนพื้นเมืองหรือชาวฝรั่งเศสต่างต้องช่วยกันจ้วงพายเพื่อพาเรือผ่านแก่งน้ำเชี่ยวกราก หลุยส์เล่าเรื่องปิ้งปลาที่จับได้เสียบไม้ย่างบนกองไฟในค่ายพักแรม และยังเรื่องขี่ช้าง สัตว์ที่แสนฉลาด อดทน และซื่อสัตย์ ที่บรรทุกของหนักอึ้ง และอาบน้ำอย่างร่าเริงกับพวกควาญในตอนค่ำ

“หมู่บ้านต่างๆ นะจูลี่ คุณไม่เคยเห็นความยากจนข้นแค้นแบบนี้ แต่ก็มี

ความสุขล้นเหลือด้วย พวกเด็กๆวิ่งเล่นตัวเปล่าเปลือย พวกสาวๆตาดำขลับนุ่งแต่ผ้าซิ่นผืนยาวสวยสง่า คนแก่ทั้งชายหญิงก็ดูภาคภูมิ" ปาวีที่พูดภาษาพวกนั้นได้ทำตัวเป็นกันเองเหมือนเป็นพวกเดียวกัน ปาวีรักพวกคนลาวพอๆกับที่พวกเขารักปาวี ปาวีคือมหาบุรุษอย่างแท้จริง

ไมเคิลฟังเรื่องที่หลุยส์บรรยายอย่างเพลิดเพลินและสนใจเช่นกัน เขาตั้งคำถามหลายข้อ ต่อเมื่อถึงค่ำวันที่สองหรือวันที่สามระหว่างที่ดื่มไวน์ชั้นเยี่ยม (แม้ว่าอาหารที่บ้านของเขาจะรสชาติแย่มากทั้งๆที่เธอพยายามแก้ไขแล้ว แต่ไวน์นั้นยอดเยี่ยม) ไมเคิลถึงได้พูดเรื่องจุดประสงค์ของคณะเดินทางสำรวจ "บางคนเชื่อว่าการสำรวจนี้มีจุดหมายเพื่อเตรียมการให้ฝรั่งเศสเข้ายึดครองลาว คุณคิดว่าอย่างไรครับ"

หลุยส์วางแก้วไวน์ลง มองตอบไมเคิลตรงๆ

"ถ้าเป็นเช่นนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งเลวร้ายไหม"

ไมเคิลรู้หรือเปล่าว่ารัฐบาลสยามนั้นออกข้อบังคับที่อยุติธรรมต่อพวกคนลาวที่น่าสงสาร

ไมเคิลคิดถูกสินะ จูลี่คิดอย่างไม่สบายใจ แต่เธอตัดสินใจเหมือนที่เคยคิดก่อนหน้านี้มาแล้วว่าเธอจะเก็บงำความคิดไว้กับตัว ยิ่งไปกว่านั้น เธอเป็นใครกัน ก็แค่ผู้หญิงธรรมดาๆคนหนึ่ง จะไปตัดสินเรื่องราชการบ้านเมืองได้อย่างไร

ไมเคิลไม่ตอบว่ากระไร ได้แต่รินไวน์เติมใส่แก้วให้

เขาไปที่สำนักงานบริษัทขนส่งอีสต์เอเชียติกกับญาติทั้งสอง หลุยส์จัดการส่งกำยานชุดแรกไปให้บิดาที่ปารีส "ผมต้องรักษาสัญญาทางฝ่ายผม!" แต่แน่นอน เขาไม่ได้ติดตามทั้งคู่ไปที่สถานกงสุลฝรั่งเศสที่ปาวีพักอยู่กับเมอซีเยอร์อาร์ดูแองผู้เป็นกงสุล

ชายผู้ยิ่งใหญ่จูบมือเธอและสรรเสริญที่เธอกล้าหาญติดตามสามีมาถึง "ดินแดนที่ป่าเถื่อนแต่เป็นที่รักแห่งนี้" เมอซีเยอร์อาร์ดูแองกล่าวยินดีกับเธอที่ตั้งใจจะเรียนภาษาไทย เขาเองก็เป็นผู้คงแก่เรียนพอตัว เขาบอกด้วยใบหน้าแดง

ระเรื่อว่าขณะนี้เขากำลังรวบรวมคำเพื่อทำพจนานุกรมฝรั่งเศส-ไทย

"เป็นภาษาที่ยากไม่ใช่เล่น แต่ผมแน่ใจว่าคุณจะพบว่ามันคุ้มค่าที่เรียน อย่างไรก็ตาม มาดามนอกซ์ครูของคุณ เอ หรือที่ถูกต้องคือบารอนเนสปรีชากลการอย่างที่เธอเรียกตัวเอง ผมว่า...เพราะว่าเธอแต่งงาน...กรุณาอย่าเอาตัวเข้าไปพัวพันกับ อ่า...การต่อสู้ของเธอเลยนะครับ เธอยังคงแค้นเคืองสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการอยู่จนทุกวันนี้ และยังโกรธพระเจ้าอยู่หัวว่าไม่ทรงยับยั้งการประหารสามีเธอด้วย เธอปฏิญาณว่าจะปรับปรุงระบบการศาลที่นี่ให้ได้ด้วยตัวเองเลยทีเดียว แต่เวลาที่เธอไม่คร่ำเคร่งกับเรื่องที่เธอมุ่งมั่นเอาเป็นเอาตายนี่ละก็ เธอก็เป็นเพื่อนคุยที่มีเสน่ห์มากนะครับ เธอพูดภาษาฝรั่งเศสได้ด้วย เคยไปอยู่ที่บียาร์รีตซ์มานานพอดู" อย่างไรก็ตาม เขาเสริมอย่างตรงไปตรงมา ไม่เกรงใจ ล้วงมือในกระเป๋าแล้วโยกตัวเอนไปมา ก้มลงมองเธอด้วยสายตาเพ่งพินิจ "เรื่องภาษาไม่เป็นปัญหาสำหรับคุณหรอกใช่ไหม คุณเป็นลูกครึ่งอังกฤษทางฝ่ายแม่ไม่ใช่หรือ ใช่สิ และคุณยังพักอยู่กับญาติของคุณ เพื่อนร่วมอาชีพของผมจากสถานทูตอังกฤษนั่น แต่ผมแน่ใจว่าคุณเป็นผู้หญิงฝรั่งเศสที่จงรักภักดีที่สุด" เขาเสริมอย่างเคอะเขินในที่สุด พยายามจะให้ฟังดูสุภาพ

จูลี่เลิกคิ้วและพึมพำตอบว่า ใช่ค่ะ แน่นอน แล้วเรื่องพจนานุกรมล่ะคะ ท่านกงสุลมีอะไรจะแนะนำหรือเปล่า แต่เขากล่าวขอตัว แล้วเดินไปกระซิบที่หูของปาวี หลังจากนั้นหลุยส์หลีกเลี่ยงที่จะอภิปรายเรื่องคณะสำรวจกับไมเคิล

ทั้งสองคนรับประทานอาหารค่ำตามลำพังที่โรงแรมโอเรียนเต็ลและดื่มแชมเปญด้วย โรงแรมนี้เกือบจะโอ่อ่าพอๆกับคาเฟเดอปารีส หลุยส์เหลียวมองไปรอบๆ ดูกล้วยไม้สีม่วงที่ประดับไว้ ดูเครื่องเงินและแก้วเจียระไนราวกับว่าเขาไม่เคยเห็นของงามๆเช่นนี้มาก่อน จูลี่เย้าว่าอีกหน่อยเขาคงไม่รู้ว่าจะทำตัวอย่างไรเมื่อไปร่วมรับประทานอาหารกับคุณป้าบัวซองแฟร

"เอ๊ะ แต่จะว่าผมทำตัวดีนักก็ไม่ได้หรอกนะ อย่างลูบแก้มคุณแบบที่ผม

ทำไปน่ะ รู้ไหมจริงๆแล้วผมอยากจูบคุณ และตอนนี้ก็จะทำละนะ”

พวกเขาจ้างเรือพาข้ามฟากไปที่วัดอรุณฯ ไต่บันไดสูงชันขึ้นไปบนพระปรางค์องค์ใหญ่ ซึ่งเป็นประกายระยิบระยับเลื่อมพรายในแสงแดดยามเช้า เศษกระเบื้องจากถ้วยชามจีนงามๆนับพันชิ้นโบกปูนฝังประดับองค์พระปรางค์ ไมเคิลพาพวกเขานั่งรถม้าไปเที่ยวชมสถานที่ราชการบริเวณรอบๆพระบรมมหาราชวัง ยอดปราสาทสีทองและหลังคาสีแดงสูงตระหง่านอยู่เหนือหัว และเลยไปถึงวัดโพธิ์ซึ่งอยู่ในละแวกใกล้ๆ หลุยส์คุกเข่าข้างๆเธอ ช่วยถอดรองเท้าให้ พวกเขาเดินสำรวจลานหลายแห่งในวัดซึ่งงดงามมีเสน่ห์อย่างโบราณ มหัศจรรย์กับพระนอนองค์มหึมา และทำบุญโดยหย่อนเงินลงในบาตรโลหะที่วางเรียงรายอยู่ข้างกำแพง จูลี่เพ่งมองดูรอยยิ้มสงบสุขบนทองสัมฤทธิ์ คิดถึงพระเยซูเจ้าที่ทรงถูกทรมานและพระแม่มารีย์ที่กำสรวลโศกา ขณะที่ไมเคิลอธิบายเรื่องนิพพานอันงดงาม

“นิพพานนี้จะมีขึ้นก็ต่อเมื่อหยั่งรู้ว่าความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงนั้นเกิดมาจากกิเลส จากความต้องการ แล้วแสวงหาวิถีทางปฏิบัติให้หลุดพ้นจากกิเลสนั้น ไม่เหมือนพวกกินบัวที่ผมเล่าให้ฟังหรอกนะ พวกคนกินบัวนั้นเป็นพวกขี้เกียจเหมือนผม การตรัสรู้นี้เป็นการแสวงหาปฏิบัติทางจิตวิญญาณ ต้องใช้เวลานานหลายสิบชาติถึงจะบรรลุผล” หลุยส์จูบเธออย่างลึกซึ้ง “ถ้างั้นจูลี่ของผมก็ยังอยู่ห่างไกลจากนิพพาน เธอยังรักชีวิตอยู่มากๆ”

แต่บัดนี้เขาเดินทางจากไปแล้ว เธอทำตัวเข้มแข็ง พยายามไม่ร้องไห้ เดินไปรอบบ้านอย่างซังกะตาย เธอพบว่าเพียงแค่จับไม้ปัดฝุ่น พวกคนรับใช้ก็จะละอายใจแล้วกุลีกุจอทำงานตามหน้าที่

“แต่คุณผู้ชายน่ะครับ” ผลบอกเธอ “คุณไมเกิ้นบอกไม่ให้แตะ ไม่ให้เราจับ” ไมเคิลรับว่าเขาบอกเช่นนั้นจริงๆ เขาเกรงว่าพวกคนรับใช้จะทำเครื่องสังคโลกของเขาแตก จริงๆแล้วเขาไม่ได้สังเกตเลยว่าบ้านมีฝุ่นเยอะ และ

ไม่รำคาญด้วยที่บ้านเปื้อนฝุ่น

"คิดดูสิจ๊ะจูลี่ เครื่องถ้วยชามพวกนี้ทำขึ้นที่สุโขทัย เมืองนี้เป็นเมืองใหญ่ทางเหนือ ผมขึ้นไปถึงที่นั่นเมื่อปีก่อน เมืองโบราณสวยมากและเคยเป็นเมืองหลวงมานมนานก่อนจะมีเมืองบางกอกนี่เสียอีก อย่างชามใบนี้ เก่ากว่าพันปีแล้วนะ" เขาลูบคลำถ้วยอย่างทะนุถนอม นิ้วโป้งเลื่อนไล้ไปบนกระเบื้องสีเขียวไข่กา เธอยักไหล่ ไม่เห็นว่าถ้วยใบนั้นจะสวยงามสักเท่าไร แต่สัญญากับเขาว่าเธอจะดูแลถ้วยชามพวกนั้นด้วยตัวเอง หลังจากที่เช็ดกวาดขัดถูบ้านจนสะอาดถูกใจเธอแล้ว เธอก็หมดเรี่ยวหมดแรง คอยแต่ผัดวันที่จะไปเรียนหนังสือกับมิสซิสนอกซ์

เธอรู้สึกอ่อนเพลียและง่วงนอนเกือบตลอดเวลา ถ้าไม่นอนหลับตอนบ่ายในมุ้ง เธอก็อ่านนวนิยายของไมเคิลที่เลือกจากตู้หนังสือ เธอไม่มีเรี่ยวมีแรงแม้แต่จะสู้รบตบมือกับพ่อครัว ไม่สนใจอาหารการกิน ดูเหมือนของที่เธออยากกินมีเพียงมังคุดแสนอร่อยและกล้วยที่ฝ้ายคอยปอกมาให้ และดื่มน้ำชาสมุนไพรที่ฝ้ายต้มให้เช่นกัน ไมเคิลเริ่มเป็นห่วง เขาเริ่มรักใคร่ญาติสาวที่ร่าเริงและไม่อยู่ในกรอบประเพณีคนนี้เสียแล้ว และไม่อยากเห็นเธอเซื่องซึม

"หลุยส์ไปได้สองเดือนแล้วนะ คุณไม่อยากให้เขาแปลกใจหรือเวลาที่กลับมาแล้วคุณพูดไทยได้ เขาว่าจะได้กลับมาอีกทีราวๆ เดือนตุลาคมใช่ไหม" ถูกแล้ว ไมเคิลพูดถูก เธอจะส่งจดหมายสั้นๆ ไปถึงมาดามนอกซ์ แต่...สัปดาห์หน้าก็แล้วกันนะ ตอนนั้นเธอคงจะมีเรี่ยวมีแรงมากขึ้น เพราะอากาศร้อนเหลือทนนี่เอง และยังมรสุมอีก ทำให้เธออ่อนเปลี้ยไปหมด หรือบางทีเธออาจจะกลายเป็นคนกินบัวไปแล้วกระมัง เธอพูดกลั้วหัวเราะ ไมเคิลเอียงศีรษะที่ผมเริ่มบางลงมองดูเธอโดยไม่พูดไม่จา

เลโอนี มัลแลร์บเบอะ มาบอกเธอเรื่องบ้านเช่าที่อยู่ไม่ไกลนัก เพื่อนของเธอจะย้ายออกเร็วๆ นี้ "เป็นบ้านที่เหมาะกับเธอที่สุดเลยนะที่รัก อยู่ใกล้พอให้เธอเดินไปบ้านญาติของเธอได้ ถ้าอยากเดินนะ และไม่ใหญ่เกินไป เป็นบ้าน

มีเครื่องเรือนพร้อม แต่ไม่เลวร้ายหรอก”

จูลี่ถอนใจ นี่เป็นสิ่งที่เธอต้องการ และหลุยส์ก็ให้เธอเป็นคนตัดสินใจ แต่เธอไม่มีแรงพอแม้แต่จะไปดูบ้าน แค่คิดเรื่องที่จะต้องจ้างคนรับใช้ก็ทำให้เธอหมดแรงเสียแล้ว เลโอนีขยับเก้าอี้มาใกล้ “ฟังนะ เธอซีดเซียวผอมลง ฉันเกรงว่าเธอจะกลายเป็นเหมือนพวกแหม่มเมียฝรั่งทั้งหลายที่หงุดหงิด ผิวคล้ำคร่ำครวญร้องหาแต่ประเทศอังกฤษ เอาละ เธอครวญหาสามีนั่นเป็นเรื่องปกติ แต่แสดงให้เขาเห็นสิว่าเขาไม่ได้แต่งงานกับพวกสาวๆ ไร้ค่าอย่างนั้น! ยกเว้นแต่ว่า...ขอถามหน่อยนะ เธอรู้สึกคลื่นไส้หรือเปล่าเมื่อเช้า ไม่เลยหรือ อ้อ ไม่ใช่ผู้หญิงทุกคนจะเป็นแบบนั้นนะ แต่ก็เถอะ...” หญิงผู้สูงวัยกว่าเอนตัวมาใกล้ กระซิบกระซาบตั้งคำถามเรื่องส่วนตัวที่หูจูลี่ ดูเธอหน้าแดงซ่าน แล้วเอนตัวพิงพนักเก้าอี้พร้อมกับยิ้มอย่างอมภูมิ

“อ้อ เธอว่ามีเลือดออกนิดหน่อย ฉันเคยได้ยินเหมือนกันว่าบางทีอาจเป็นแบบนี้ได้ เธอต้องไปหาหมอแล้วละ ฉันขอแนะนำหมอที่ฉันเชื่อถือที่สุด แต่ฉันรู้แล้วว่าหมอจะว่ายังไง เธอจ๋า เธอกำลังจะเป็นแม่”

“ฉันตะลึงเชียวละ” เวลาต่อมาวันเดียวกันนั้น จูลี่ก็เปิดเผยความลับแก่ไมเคิลผู้มีสีหน้าขวยเขินมากขึ้นทุกที ตามประสบการณ์ของเขา ผู้หญิงที่กำลังจะเป็นแม่นั้นจะปิดบังซ่อนเร้นสภาพของตนอย่างเชี่ยวชาญด้วยการห่มผ้าคลุมไหล่ เก้าเดือนหลังจากนั้นจึงเอาทารกออกมาอวด และแน่นอนจะไม่มีวันพูดคุยเรื่องนี้ให้ถึงหูพวกผู้ชาย

“ฉันหลงคิดว่าฉันไม่สบาย เป็นโรคเมืองร้อนอะไรสักอย่าง หรือ...” เธอหน้าแดงระเรื่อ “เอ้อ ไม่ต้องสนใจหรอกว่าฉันคิดว่าอะไร เพียงแต่ว่าฉันไม่เคยนึกถึงเรื่องนี้ คุณเห็นไหมว่าคุณแม่แทบจะไม่เคยพูดอะไรกับฉันเลยเรื่องพวกนี้ อาเมลีเพื่อนสนิทของฉันบอกว่าเขารู้ว่าท้องก็เพราะอาเจียนทุกเช้า ทั้งๆ ที่ไม่ได้กินหอยนางรมเลยสักตัว แล้วไม่เคยเห็นพูดเรื่อง...” เธออ้าปากค้าง แล้วยกมือ

ขึ้นปิดปาก หัวเราะเสียงดัง ดวงตาที่เห็นอยู่เหนือมือนั้นเป็นประกายร่าเริง

"ฉันขอโทษด้วย ไมเคิล คุณต้องยอมหน้าแดงไปกับฉันด้วยแล้วละ หรือไม่ก็ต้องทำตัวให้ชินกับเรื่องที่ฉันจะเล่าให้ฟังด้วย ฉันไม่รู้ว่าจะทำตัวเป็นสุภาพสตรีกระมิดกระเมี้ยนกับคุณได้อย่างไรในเมื่อเราอยู่บ้านเดียวกันแบบนี้ ฉันว่าฟังเรื่องแบบนี้จะทำให้คุณฉลาดขึ้นด้วยนะ แต่คุณนึกดูสิว่าฝ่ายรู้มาตลอดเลยนะ เลโอนีเรียกตัวเธอมาสั่งว่าต้องดูแลฉันยังไง อ้อ คุณพูดถูก ฉันต้องไปเรียนภาษาไทยแล้วละ ฉันอิจฉาเลโอนีมากเลยที่เขาคุยภาษาไทยกับฝ่าย ฝ่ายเล่าว่าเขาจงใจให้ฉันดื่มชาพิเศษและกินกล้วยเพื่อให้ฉันมีเรี่ยวมีแรงตลอดสองเดือนที่ผ่านมานี่ แต่เขาไม่เคยนึกจะบอกฉันเลย!"

ไมเคิลเรียกหาแชมเปญ ต้องมีขวดหนึ่งแช่ไว้ในหีบน้ำแข็งเสมอ หีบน้ำแข็งที่มีปลาตาโตจ้องมองมาจากฝาหีบ

"พวกคนรับใช้น่ะรู้ทุกๆเรื่อง และคงหัวเราะขำเราอยู่ลับหลังแล้วตอนนี้ เราต้องฉลองกันหน่อยนะ ญาติสุดที่รัก เป็นข่าวดีจริงๆ"

จูลี่รู้สึกเหมือนตัวลอย น้ำตาคลอเบ้า พวกเขาต้องส่งโทรเลขไปบอกหลุยส์ ไมเคิล คุณคิดว่าถ้าส่งผ่านไปทางกงสุลฝรั่งเศสที่หลวงพระบางจะถึงมือหลุยส์หรือเปล่า อ้อ พ่อกับแม่ของเธอด้วยนะ แต่นั่นเขียนเป็นจดหมายคงจะดีกว่า เธอฉวยมือไมเคิลมากุมไว้ "ฉันมีความสุขมากๆเลยไมเคิล ฉันจะไม่ย้ายบ้านหรอก ยังไม่ย้ายตอนนี้ จะย้ายทีหลัง เมื่อเด็กเกิดแล้วฉันคงต้องย้าย คุณคงไม่อยากให้มีเด็กร้องเสียงดังอยู่ในบ้าน จริงไหม ฉันสงสัยจริงๆว่าเจ้าของบ้านเช่าของเพื่อนของเลโอนีจะยอมคอยอีกสักสองสามเดือนได้ไหมนะ"

แม้ว่าความสุขและความรักชีวิตจะกลับคืนมา แต่พละกำลังของจูลี่ยังไม่กลับมาเหมือนเดิม กระนั้นเธอก็เริ่มไปเรียนภาษาไทยกับแฟนนี นอกซ์ วันแรกเธอกลับมาบ้านอย่างหมดแรง แทบจะรวบรวมพละกำลังขึ้นบันไดบ้านไม่ไหวเสียด้วยซ้ำ เมื่อไมเคิลกลับจากสถานทูตตอนค่ำ ฝนตกอีกตามเคย เขาพบเธอนั่งหมดแรงอยู่บนเก้าอี้ยาว มีฝ้ายนั่งพัดให้อย่างขมีขมัน เธอดูซีดเซียวแต่มีความสุข

กับเพื่อนคนใหม่

“เป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์มาก มีความรู้ดีด้วย แต่เศร้าเหลือเกิน สามีของเขาถูกตัดสินประหารชีวิตเพราะข้อกล่าวหาที่แต่งขึ้นมาทั้งเพ ตอนนั้นเขากำลังตั้งท้องลูกคนแรกด้วยละ คิดดูสิไมเคิล เขาอยู่ที่บียาร์รีตซ์ตั้งหลายปีนะ น่าแปลกใจที่ฉันไม่เคยเห็นเขาที่นั่นเลย แต่เขาบอกว่าเขาอยากอยู่เงียบๆ อ้อ แล้วก่อนที่เธอจะถาม เราไม่ได้คุยกันอย่างเดียวนะ เขาสอนสำนวนที่มีประโยชน์ให้ฉันหลายสำนวนเลย และให้หนังสือแบบเรียนให้ฉันเริ่มเรียนตัวหนังสือด้วย... ท่าทางจะยากเอาการเชียวละ”

แม้ว่าจะมีคนบอกจูลี่แล้วเรื่องฐานะการเงินที่ขัดสนของแฟนนี นอกซ์ กระนั้นเธอก็ยังอดประหลาดใจไม่ได้เมื่อได้เห็นบ้านไม้หลังกระจิริดที่ตั้งอยู่ในสวนเล็กๆ มีไก่คุ้ยเขี่ยหาอาหารบนดิน และมีคนรับใช้เพียงคนเดียวมาเปิดประตูรับและยกชามาตั้ง

ใช่แล้ว ผู้หญิงที่ได้แต่งงานกับขุนนาง และเท่าที่เธอได้ยินมา ครอบครัวฝ่ายไทยของเขาเองก็มาจากตระกูลผู้ดีมีเงิน ไม่น่าที่จะต้องตกอยู่ในสภาพที่น่าสังเวชเช่นนี้ แต่แฟนนีนั้น หลังจากต้อนรับเธออย่างดีอกดีใจแล้วก็ผายมือไปรอบๆห้องทึมๆที่ตกแต่งด้วยเครื่องเรือนราคาถูกๆเป็นเชิงขอโทษ และอธิบายว่าเงินทองทั้งหมดนั้นถูกราชการยึดไปหลังจากที่สามีเธอถูกจับกุม เธอเลี้ยงดูครอบครัว บุตรชาย และลูกเลี้ยงด้วยการขายเครื่องเพชรที่เหลืออยู่ เธอยังคงถวายฎีกาพระเจ้าแผ่นดินเพื่อขอให้ทางการคืนสมบัติของสามีกลับคืนมาให้ แต่...แม้ว่าผู้สำเร็จราชการแผ่นดินจะถึงแก่พิราลัยไปแล้วเมื่อหลายปีก่อน ทว่าครอบครัวของท่านยังคงมีอำนาจอยู่ในอาณาจักร เจ้าจอมสองคนก็เป็นลูกสาวของท่าน ความไม่พอใจเรื่องการแต่งงานของเธอก็ยังไม่เลือนหายไป เป็นเรื่องที่อื้อฉาวมากๆ เธอถูกบังคับให้หนีออกนอกประเทศ ได้กลับมาก็ต่อเมื่อผู้สำเร็จราชการแผ่นดินถึงแก่พิราลัยแล้ว บิดาของเธอซึ่งขณะนั้นเป็นกงสุลอังกฤษถึงกับต้องออกจากตำแหน่ง ถูกบีบบังคับให้เกษียณและไปพำนักที่

ฝรั่งเศสจนถึงแก่กรรมที่นั่น

"แต่ว่าพอแล้วละเรื่องเศร้าของฉัน" เธอพูดพร้อมกับยิ้มน้อยๆ "คุยกันเรื่องของคุณบ้าง"

จูลี่ยิ้มตอบ รู้สึกใกล้ชิดกับหญิงที่เป็นมิตรผู้นี้ เธอมีใบหน้าสวย สงบเยือกเย็น และผิวสีทอง เธอดูเหมือนผู้หญิงสเปนหรืออิตาลี แทบจะไม่มีลักษณะของหญิงชาวเอเชียอยู่เลย ยกเว้นดวงตาที่ดำสุกใสและผมดำเหมือนไม้มะเกลือ เธอสูงกว่าผู้หญิงฝรั่งเศสส่วนใหญ่ และไม่ได้เดินเหินอย่างนุ่มนวลเหมือนไหลเลื่อนแบบงูดังเช่นคนไทยทั้งชายหญิงที่จูลี่เห็น เธอรั้งผ้านุ่งสีน้ำเงินขึ้นด้วยเมื่อลุกขึ้นมารินน้ำชา

ทั้งสองคุยกันอย่างเพลิดเพลินเกือบหนึ่งชั่วโมง แลกเปลี่ยนความทรงจำเรื่องเมืองบียาร์รีตซ์และกรุงปารีส ก่อนที่แฟนนีจะตั้งต้นสอนเธอพูดวลีต่างๆ ในภาษาไทย คอยแก้สำเนียงเธออย่างอดทน และแนะนำเธอเรื่องตัวพยัญชนะต่างๆ

"ฉันใช้บทเรียนให้เป็นประโยชน์แล้วด้วย" เธอบอกไมเคิลอย่างภูมิใจหาวไปพลาง "ฉันขอฝ้ายให้เอาน้ำมะนาวมาให้เมื่อกลับถึงบ้าน เขาเข้าใจด้วยละ! และค่ำนี้ฉันบอกกุ๊กให้ทำอาหารไทย แต่..." เธอเปล่งเสียงแต่ละคำอย่างระมัดระวัง "*ไม่เผ็ด*นี่แปลว่าไม่ให้รสชาติเผ็ดร้อนมากเกินไป" หลังจากนั้นเธอก็หลับตา ไมเคิลประหลาดใจมาก เพราะเธอหลับผล็อยไปทันที

โทรเลขไปถึงสถานกงสุลฝรั่งเศสที่หลวงพระบางส่งต่อไปถึงมือหลุยส์ได้อย่างมหัศจรรย์ จดหมายของเขามาถึงอีกสี่สัปดาห์ต่อมาหลังจากที่ส่งข่าวไป

ภริยาสุดที่รักผู้เหมือนดอกลิลลี

ตอนที่ได้รับโทรเลข ผมตกใจมาก ขอสารภาพว่าลังเลอยู่นานกว่าจะเปิดออกอ่าน เพราะกลัวข่าวร้ายจากครอบครัวผม (ทำไมถึงคิดแบบนั้นก็ไม่รู้ ในเมื่อเท่าที่ผมรู้ ไม่มีเหตุผลสักนิด

เดียวที่จะต้องห่วงพวกเขา) แต่ไม่มีข่าวไหนจะทำให้ผมมีความสุขมากไปกว่านี้ได้เลย เมื่อได้รู้ว่าเรากำลังจะเป็นครอบครัวอย่างแท้จริงแล้วในปลายเดือนมีนาคมนี้ อย่างไรก็ตาม ตอนนี้ผมเริ่มห่วงคุณแล้วละสิ ผมขออ้อนวอนให้คุณดูแลรักษาตัวดีๆ รวมทั้งลูกของเราที่คุณอุ้มท้องอยู่ด้วย คุณไปหาหมอแล้วหรือยังครับ ปาวีบอกว่ามีหมอคนหนึ่งประจำอยู่ที่สถานกงสุลฝรั่งเศส มีสถานผดุงครรภ์ที่แม่ชีฝรั่งเศสตั้งขึ้นด้วย

ผมโล่งใจจริงๆ ที่คุณอยู่อย่างปลอดภัยที่บางกอกโดยมีไมเคิลคอยช่วยดูแล ที่นี่มีข่าวไม่สู้ดีเรื่องโรคอหิวาตกโรคระบาดทางเหนือของประเทศ ผมนึกอายเลยเมื่อนึกถึงอดีตตอนที่ผมไม่รู้ประสีประสา ไม่มีความรู้ดีพอเรื่องเมืองลาว จำได้ไหมที่รักผมเคยบอกว่าอยากให้คุณมาอยู่เคียงข้างผมที่ค่ายพักแรม ผมนึกขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ของคุณเป็นอย่างยิ่งที่ห้ามเด็ดขาดไม่ให้คุณมาอยู่ด้วย ผมแน่ใจว่าปาวีก็คงไม่ยินยอมเช่นกัน ลาวไม่ใช่ประเทศที่เหมาะกับผู้หญิงยุโรปเลย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงที่กำลังจะเป็นแม่

ได้โปรดอย่าทำงานหนักเกินตัวนะครับ จำไว้ว่าความสุขของผมอยู่ในมือของคุณ

นับตั้งแต่วันแรกที่ผมพบคุณ คุณก็นำมาแต่ความปีติยินดีให้ผม ผมขอบคุณโชควาสนาที่ทำให้คุณรักผม

จูลี่พับจดหมายเก็บใส่กระเป๋าไว้เพื่ออ่านทวนอีกหลายๆ ครั้ง เธอรู้สึกอ่อนเพลียเกินกว่าจะตอบทันทีแม้ว่าจะมีเรื่องเล่ามากมาย ทั้งเรื่องการเรียนภาษาไทย เรื่องหมอที่เลโอนีแนะนำให้ เป็นหมอชาวเยอรมันที่สวมแว่นตาหนีบจมูก มีดวงตาที่ใจดี เขาบอกเธอว่าอาการอ่อนเพลียจะหายไปเมื่อเธอตั้งครรภ์เป็นเดือนที่สี่ เขาแนะนำเธอให้ไปคลอดลูกที่โรงพยาบาลของไทยที่พระเจ้า

แผ่นดินทรงตั้งขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ “แม่ชีฝรั่งเศสมีสถานผดุงครรภ์สำหรับผู้หญิงพื้นเมืองก็จริง แต่ผมไม่คิดว่าจะเหมาะกับคุณหรอกครับ คุณอาจตัดสินใจจะคลอดลูกที่บ้านก็ทำได้ แต่ผมจะดูแลคุณเองไม่ว่าคุณจะตัดสินใจไปคลอดที่ไหนก็ตาม”

เธอยังไม่ได้ตัดสินใจ ปลายเดือนมีนาคมยังอยู่อีกไกลนัก เป็นอนาคตเลือนรางที่เธอไม่อาจนึกภาพออกได้เลย แน่นอนว่ามีอะไรหลายอย่างที่ต้องทำต้องเตรียม แต่อะไรบ้างล่ะ เสื้อผ้าเด็กที่ต้องตัดเย็บ แล้วสั่งตัดเสื้อหลวมๆ ให้ตัวเธอเอง เธอต้องถามเลโอนีและแฟนนีด้วย เพราะคุณแม่คงต้องอยากรู้รายละเอียดทุกๆอย่าง แต่ก่อนหน้านั้นก็ตั้งหน้าตั้งตารอคอยให้หลุยส์มาเยี่ยมอีกหน ได้แต่หวังว่าเมื่อถึงเวลานั้น เธอจะยังอยู่ในสภาพที่สามารถไปกินอาหารนอกบ้านได้ ไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆกับเขาได้ดังเช่นที่ทำเมื่อเขามาเยี่ยมครั้งแรก ทั้งหวังว่าจะเป็นไปตามที่นายแพทย์สัญญาไว้ คือเธอจะนึกอยากทำกิจกรรมอื่นๆด้วย ไม่ใช่เอาแต่นอนเพียงอย่างเดียว

หญิงสาวหยิบแบบเรียนที่แฟนนีให้มาขึ้นมาอ่าน เพ่งสายตาไปที่ตัวอักษรสวยงามแต่ไม่คุ้นเคย พึมพำชื่อแต่ละตัว ก ไก่ ข ไข่ ค ควาย ฆ ระฆัง ง งู... จนกระทั่งม่อยหลับไป

ที่นายแพทย์บอกไว้เป็นความจริง พละกำลังของเธอค่อยๆกลับคืนมา เธอค่อยๆโผล่ขึ้นมาจากสภาพเหมือนหลับฝันไป เธอพูดกลั้วหัวเราะ บอกไมเคิลตอนรับประทานอาหารเช้าว่า เหมือนเจ้าหญิงนิทราถูกมนตร์สะกดให้หลับไป

“แต่ฉันยังไม่อยากเชื่อเลยว่ากำลังจะเป็นแม่” หญิงสาวสารภาพขณะที่รับประทานไข่ซึ่งเธอเคยเบือนหน้าหนีเมื่อหลายเดือนก่อน “นึกสิคะว่าเมื่อฉันกลับไปปารีส ฉันจะมีอะไรเล่าให้เพื่อนฝูงฟังบ้างเมื่อคุยกันเรื่องการตั้งท้องคลอดลูก เช่น กินข้าวต้มกับดื่มชาพิเศษของฝ้าย หรือน้ำมะพร้าวสดๆที่เขาให้ฉันดื่มทุกวัน และมะม่วงดิบที่ให้ดูดเพื่อจะได้อยากอาหาร...”

“ทำไมคุณไม่เขียนบันทึกไว้ล่ะ จะได้ไม่ลืม” เขาแนะ “บางทีคุณอาจพิมพ์เป็นหนังสือเลยก็ได้นะ ต้องน่าอ่านกว่ารายงานสังเกตการณ์ของมิสซิสเลียวโนเวนส์ผู้เคร่งศาสนาและคิดไม่มีเหตุมีผลเอาเสียเลยนั่น” เธอหัวเราะเสียงใส ไม่เขียนเป็นหนังสือแน่นอน ใครจะอยากอ่านเรื่องการตั้งครรภ์ในสยาม แต่เขาพูดถูกนะ มีอะไรตั้งมากมายที่เธอไม่อยากจะลืมเลือน

วันที่ 28 กันยายน

ฉันเขียนนี่เพื่อหนู ลูกที่ฉันยังไม่รู้จักแต่ก็รักสุดหัวใจแล้ว เพื่อจะได้เล่าให้หนูฟังว่าชีวิตที่นี่เป็นอย่างไร ในบ้านเมืองที่จะเป็นแดนเกิดของหนู เพราะหนูคงจะลืมทุกๆอย่างที่นี่ เราคงจะกลับไปฝรั่งเศสเมื่อหนูโตพอที่จะเข้าใจตัวหนังสือเหล่านี้ หรือบางทีเราอาจจะอยู่ที่ไหนสักแห่ง มีชีวิตผจญภัยใหม่ๆก็ได้

อีกไม่นานพ่อของหนูก็จะมาถึงที่นี่แล้ว ไม่กี่สัปดาห์นี่ละเขาเดินทางมาจากดินแดนที่เรียกว่า ลาว นั่งเรือล่องลงมาตามสายน้ำที่มีชื่อว่า แม่โขง ต่อจากนั้นก็ขี่ช้างแล้วนั่งเกวียนเทียมวัวเดินทางมาถึงลำน้ำอีกสายที่ภาษาไทยเรียกว่า แม่น้ำ เพื่อจะต่อเรืออีกลำหนึ่ง นึกภาพสิจ๊ะ เจ้าชายหรือเจ้าหญิงของแม่...ฉันหวังว่าจะได้พาหนูขี่ช้างด้วยนะ

เราอยู่บ้านน่ารักหลังหนึ่งในสวนใหญ่เบ้อเริ่มกับคุณลุงไมเคิลของหนู เขาตลกและใจดี แต่หวาดกลัวมากที่จะมีเด็กเล็กๆมาอยู่ด้วย แม้เขาจะไม่ยอมแสดงออกมาก็ตาม

ที่เขายังไม่รู้ก็คือว่า เขาจะต้องเป็นพ่อทูนหัวของหนูด้วย ส่วนแม่ทูนหัวในอนาคตก็คือสุภาพสตรีฝรั่งเศสชื่อเลโอนีและสุภาพสตรีลูกครึ่งไทยอังกฤษชื่อแฟนนี พี่เลี้ยงของหนูชื่อว่าฝ้าย เขาไว้ผมสั้น ฟันดำ เขาบอกว่าจะเลี้ยงหนูเอง เพราะเขาไม่มีลูก

หนูโชคดีมากใช่ไหมที่จะมีครอบครัวที่ไม่ธรรมดาเลยแบบนี้

วันที่ 29 กันยายน

งานเลี้ยงตอนค่ำงานแรกในสยามที่บ้านแสนสวยวิจิตรของพวกมัลแลร์บเบอะ หนูนอนปลอดภัยอยู่ใต้เสื้อชั้นในของฉันนะจ๊ะ ไม่น่าจะมีใครสังเกตหรอกว่าฉันอวบขึ้นบ้าง ฉันสวมชุดเสื้อกระโปรงหลวมๆที่เหมาะกับงานตอนบ่าย เพราะฝ้ายปฏิเสธเด็ดขาด ไม่ยอมใส่เสื้อชั้นในรัดรูปให้ หล่อนบอกว่าเดี๋ยวจะรัดหนูแน่นเกินไป แต่ไม่ใช่เรื่องใหญ่เลย เพราะผู้หญิงหลายคนก็แต่งชุดหลวมๆปล่อยๆด้วย ยอมให้ทำได้เพราะอากาศร้อนมาก

เป็นงานที่วิเศษมาก เลโอนีเล่นเปียโน เขามีแกรนด์เปียโนสำหรับแสดงคอนเสิร์ตได้เลย ฉันขอตัวไม่แตะต้องเจ้าเปียโนนั่นซึ่งเป็นการสมควรอย่างยิ่งเพราะเลโอนีเล่นดีมากๆ หนูคงไม่อยากให้แม่ของหนูต้องอับอายต่อหน้าคนเยอะแยะแบบนี้นะ มีทั้งคนอังกฤษ ฝรั่งเศส ทั้งหญิงและชาย และคนเยอรมันอีกสองสามคนด้วย เมอซีเยอร์มัลแลร์บเบอะที่ฉันพบก่อนหน้านี้แล้วหนหนึ่งเป็นเหมือนหมีตัวใหญ่ๆที่อ่อนโยนมาก ไว้จอนหนาใหญ่ยิ่งกว่าคุณตาของหนูอีก เขาต้องเป็นคุณพ่อที่ตามใจลูกเอามากๆ เพราะเขาไม่ได้พูดเรื่องอื่นๆกับฉันเลย พูดแต่เรื่องลูกสาวสองคนที่เขาคิดถึงมากๆ

อาหารค่ำนั้นรสเลิศ มีทั้งไทยและฝรั่งเศส เสิร์ฟอย่างงดงาม ไม่ใช่เสิร์ฟแบบส่งๆเหมือนที่นายผลบริการเราที่นี่หรอก ที่ซุปมักล้นออกมานอกชามและของกินหล่นลงบนผ้าปูโต๊ะ ฉันอิจฉาเลโอนีมากที่จัดการบ้านเรือนได้อย่างวิเศษ อ้อนวอนขอให้สอนฉันด้วย แต่เขาบอกว่ามีประสบการณ์แล้วก็ทำได้เอง ตอนนี้

ที่ฉันควรตั้งใจทำก็คือพักผ่อนให้มากๆ เพราะฉะนั้นฉันจะไปนอนพักละนะ

วันที่ 3 ตุลาคม

ฉันอึดอัดใจจริงๆ ไม่รู้ว่าควรทำตัวอย่างไร ฉันจะบอกหลุยส์ก็ไม่ได้ จึงต้องเขียนเป็นตัวหนังสือบันทึกไว้ เพราะพูดออกมาดังๆไม่ได้

เรื่องเกิดขึ้นระหว่างนอนพักตอนบ่าย จู่ๆฉันเกิดนอนไม่หลับเพราะรู้สึกปวดแน่นในท้อง หมอแฮทซ์เคยเตือนไว้แล้วว่าอาจเกิดอาการทำนองนี้ และบอกว่าดื่มน้ำเย็นจะช่วยได้ ดังนั้นฉันจึงลงไปหาฝ้าย ได้ยินเสียงครางดังมาจากห้องของไมเคิล ฉันคิดว่าเขาคงไม่สบายเหมือนกันจึงเปิดประตู ฉันเห็นเขานอนเปลือยอยู่บนเตียงกับคนรับใช้หนุ่มคนหนึ่งที่ชื่อชิต ฉันคงร้องเสียงดัง ฉันรู้ว่าฉันต้องร้องออกมาแน่ๆ เพราะไมเคิลเงยหน้าขึ้นมามองโอ้ สีหน้าของเขาที่ฉันเห็นก่อนที่จะวิ่งหนีไป...

ฉันไม่มีวันลืมภาพนั้น ฉันรีบวิ่งไปที่ห้องน้ำแล้วอาเจียนยกใหญ่ ไม่รู้กี่หน ราวกับจะไล่ความตกใจออกมาจากคอ ฉันเชื่อว่าไมเคิลต้องได้ยินแน่ๆ

ฉันจะมองหน้าเขาได้อย่างไรกัน ฉันควรทำตัวอย่างไรตอนนี้เขาออกไปสถานทูตแล้ว แต่เมื่อเขากลับมาล่ะ...ฉันจะพูดว่าอะไรดี แน่ละ ฉันเคยได้ยินเรื่องผู้ชายแบบนี้ แต่นี่เขาเป็นญาติของฉันเอง ฉันคิดว่าฉันรู้จักเขาดี แล้วชิต...เขายิ้มแย้มน่ารักเป็นเด็กหนุ่มที่หล่อมาก ตาสวยเหมือนเด็กผู้หญิง ฉันเองก็สังเกตว่าเขามักพูดกับไมเคิลด้วยเสียงอ่อนเสียงหวาน เห็นว่าเขาเรียนรู้คำศัพท์อังกฤษมากกว่าคนรับใช้อื่นๆ...

พวกคนรับใช้อื่นๆรู้เรื่องนี้หรือเปล่า พวกเขาหัวเราะเยาะฉันลับหลังหรือเปล่า คิดว่าฉันนี่โง่เขลาเต็มประดากระมัง ฉันอยากหนีไปให้พ้นๆ แต่ฉันจะไปที่ไหนล่ะ

ต่อมา

ไมเคิลกลับมาแล้ว เขาเคาะประตูห้องฉัน ใบหน้าซีดเผือดพอๆกับฉันเลยกระมัง เขาดูอับอาย รู้สึกผิด และเศร้าเหลือเกิน เขาขอโทษที่ทำให้ฉันตกอยู่ในสภาพที่อึดอัดใจอย่างยิ่ง แต่เขาขอร้องไม่ให้ฉันบอกคุณพ่อคุณแม่ของเขา เพื่อไม่ให้ครอบครัวเขาต้องกระดากใจ

เธอไม่เคยนึกมาก่อนเลยว่าจะมีใครดูสับสนและปวดร้าวใจได้ขนาดนี้ เมื่อเขานั่งลงบนเตียงของเธอ ใบหน้ากลมซื่อๆนั้นไม่เบิกบานเช่นเคย เขาเสยผมหยักศกสีทรายที่เริ่มบางลงก่อนที่จะจับมือเธอ แล้วดึงเธอให้มานั่งอยู่เคียงข้าง เขาพูดเสียงต่ำๆอ่อนโยน เขาเสียใจจริงๆที่เธอต้องมาพบความลับของเขา และขอโทษอย่างยิ่งที่ไม่ระมัดระวังให้มิดชิด เขาทำผิดอย่างให้อภัยมิได้ แต่เขาจะไม่ขอโทษ และไม่อาจทำได้ด้วย เรื่องที่เขาทำในสิ่งที่เธอจับได้นั้น เขารู้ว่าทั้งโลกเห็นว่าเรื่องนี้ชั่วร้าย ผิดศีลธรรม แต่นั่นไม่ถูกต้องเลย

เขาเป็นเช่นนี้มาตลอด ก่อนที่เขาจะรู้ว่ามีเด็กผู้ชายอื่นๆที่เป็นแบบเขา แม้แต่ที่บียาร์รีตซ์ เมื่อไปพักผ่อนหน้าร้อนนานมาแล้ว เขาพูดแล้วหัวเราะอย่างเศร้าๆ เขาเล่นทำสงครามกับวิกเตอร์ นั่นเพียงเพราะคนอื่นๆคาดหวังว่าเขาต้องทำเช่นนั้น สำหรับเขา วิกเตอร์เป็นเหมือนสิ่งมีชีวิตจากโลกอื่น แตกต่างโดยสิ้นเชิง เช่นเดียวกับที่เขารู้สึกกับจูลี่ในเวลานั้น

ตลอดวัยเด็ก เขาฉงนสนเท่ห์และหวาดหวั่น ไม่รู้ว่าจะหันหน้าไปหาใคร แต่เขารู้ว่าไม่ใช่เรื่องที่จะปรึกษากับใครๆได้ ต่อมาเมื่อโตขึ้น เขาจึงพบคนอื่นๆ

ที่เหมือนกับเขา เฮ้อ เขาโล่งใจมากเมื่อรู้ว่า ใช่แล้ว เขาไม่ปกติ แต่ไม่ได้ผิดปกติเพียงคนเดียว

“คุณรู้ไหม มีคนแบบพวกเรานี้มากกว่าที่คุณจะคาดคิดนะ ผมแน่ใจว่าคุณเองก็คงเคยพบสักสองสามคนมาก่อนแล้วด้วย และชื่นชมพวกเขาโดยไม่รู้เลยว่าเขาเป็นแบบผม คุณเคยได้ยินชื่อ ออสการ์ ไวลด์ใช่ไหม ใช่แล้ว นั่นละ และยังมีอีกหลายๆคน อันที่จริง ถ้าคนแบบพวกเรามีไม่มาก คุณคิดหรือว่าจะมีกฎหมายออกมาลงโทษพวกเรา เราเกิดมาเป็นอย่างนี้เอง อันที่จริง คน...” เขาอึกอัก

“...เอ้อ เพื่อนรักคนแรกของผม...เป็นนักเรียนเทววิทยาที่ออกซ์ฟอร์ด เขาบอกว่าเขาเห็นว่านี่เป็นเพียงแผนการของพระผู้เป็นเจ้าที่ทรงวางไว้ให้พวกเรา เราแสวงหาความรักจากที่ที่เราจะหาได้ และความรักนั้นไม่รู้จักกฎเกณฑ์หรอก เมื่อคุณกับหลุยส์รักกัน คุณก็รู้ว่ามันตรงกันข้ามกับทุกสิ่งทุกอย่างที่คุณเคยถูกสอนมาเลยว่าให้ชอบ แต่กระนั้น คุณก็ยังเดินตามหัวใจของคุณ ผมก็เหมือนกัน”

แม้มารดาของเขาจะไม่รู้เรื่องนี้ ไม่มีวันให้รู้ได้แน่ๆ แต่เธอคงรู้อยู่แก่ใจในจดหมายของเธอทั้งหมด เธอไม่เคยพูดถึงเรื่องที่เขาจะพบหญิงสาวที่เหมาะสมกับเขาเลยสักครั้ง

“คุณรู้ไหม แม่รักผมอย่างที่ผมเป็น” เขาพูดเรียบๆ “ผมหวังว่าสักวันหนึ่ง ผมคงจะอธิบายเรื่องนี้ให้คุณรู้ได้ และคุณคงจะยอมรับได้เช่นกัน เพราะฉะนั้นผมถึงเสียใจจริงๆที่ตอนนี้คุณคงอยากจะไปให้พ้นๆบ้านหลังนี้แล้ว”

จูลี่นั่งฟังเงียบๆ น้ำตาไหลอาบแก้ม มือที่อยู่ในมือเขานั้นอ่อนปวกเปียก เธอมองดูศีรษะที่ก้มงุดของเขา พยายามสมมติตัวเองเป็นเขา เธอต้องการพูดสิ่งที่เธอรู้สึกจริงๆ ไม่ใช่พูดตามที่เธอคิดว่าคุณแม่หรือคนอื่นๆจะพูดถ้าหากรู้เรื่องนี้ “ทำไมล่ะ”

“ทำไมล่ะ ก็เพราะผมเป็นแบบนี้เองน่ะสิ จูลี่”

เธอสั่นศีรษะ ไม่ใช่ ทำไมเธอต้องไปจากบ้านหลังนี้ด้วยล่ะ

เขาก็ยังคงเป็นไมเคิล เธอก็ยังคงเป็นจูลี่ เธอไม่เห็นว่าจะมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปเลย ยกเว้นแต่ว่าตอนนี้เขาสามารถจะเปิดเผยกับเธอได้มากขึ้นแล้ว เขากลายเป็นเพื่อนสุดที่รักของเธอไปแล้ว

ตอนแรกเธออยากจะหนีไปให้พ้นๆ ก็เพราะว่าเธอรู้สึกละอาย เพราะเธอไม่เคยคิดเรื่องนี้ เพราะเธอไม่เคยสงสัย และเพราะเธอไม่เข้าใจ แต่เดี๋ยวนี้เธอเข้าใจแล้ว

"แต่ว่า" เธอเสนอด้วยเสียงสั่นๆ "ถ้าหลุยส์มา คงจะดีกว่านะถ้าคุณกับชิตจะระมัดระวังมากกว่านี้"

ฉันรู้สึกอายมากที่ไม่เคิลขอบใจใหญ่โตก่อนที่จะออกไปจากห้อง ขอบใจที่ฉันเข้าใจเขา ทั้งๆ ที่อันที่จริงฉันไม่สนใจเขามากพอจนกระทั่งถึงตอนนี้ ไม่เคยสงสัยว่าทำไมถึงดูเหมือนไม่มีใครในชีวิตของเขาเลย แม้แต่ "สาวพื้นเมืองเก็บไว้ที่บ้าน" แบบที่ชาร์ลอตต์ บาวเวอร์สบอกว่าพวกผู้ชายเขามีกันทั้งนั้นในบ้านเมืองเขตร้อนนี้

ฉันสิควรจะเป็นคนขอโทษเขา ฉันเห็นแก่ตัวจริงๆ ไม่ใช่เพื่อนที่ดีเลย ในเมื่อเขาเปิดบ้านให้ฉันพักอยู่ด้วยอย่างเอื้อเฟื้อที่สุด หวังว่าเขาจะไม่มองเห็นฉันทะลุปรุโปร่งหรอกนะ หวังว่าเขาจะไม่ตระหนักว่าฉัน...เออ...ไม่ใช่ว่าขยะแขยง...ไม่ใช่อย่างนั้น แต่...เออ...ใช่แล้ว

ฉันต้องซื่อสัตย์กับตัวเองด้วย ถ้าฉันจะพูดตรงๆ กับเขาไม่ได้ ก็ไม่อาจเขียนได้ว่า ทำให้ฉันรู้สึกกระอักกระอ่วน อึดอัด แต่เอาละ พูดกันตรงๆ อีกที ฉันไม่ได้ขยะแขยงพฤติกรรมนั่นตรงๆ...แต่ฉันขยะแขยงความใกล้ชิดสนิทสนมที่พฤติกรรมนั้นบ่งบอกน่ะสิ

สำหรับฉัน สิ่งที่เขาทำนั้นเป็นเหมือนเรื่องล้อเลียนสิ่งที่ฉันกับหลุยส์มีด้วยกัน แล้วนายชิตนั่น ถึงจะยิ้มแย้มและอ่อนหวานแค่ไหน ฉันแน่ใจว่าเขาไม่ได้รักไมเคิลเลยสักนิดเดียว ที่เขายอมโอนอ่อนเพราะไมเคิลเป็นเจ้านายของเขากระนั้นหรือ ไม่ใช่แน่นอน ฉันนึกภาพไมเคิลขู่เข็ญคนอื่นไม่ออกเลย สำหรับไมเคิลเป็นเรื่องง่ายขึ้นหรือที่เขาจะ...ฉันว่าใช้คำว่า "ฝึกฝน" คงจะเหมาะที่สุดกระมัง...เพราะว่าชิตเป็นคนพื้นเมือง นี่คือสาเหตุที่ทำให้ฉันไม่สบายใจใช่ไหม ถ้าชิตเป็นเด็กสาว ฉันจะรู้สึกอึดอัดเช่นนี้หรือเปล่า หรือเพราะว่าชิตก็เกือบเหมือนเด็กสาว อันที่จริงเขาก็ทำตัวเหมือนเด็กสาวคนหนึ่งด้วย เหมือนที่ฉันทำกับหลุยส์ ทำเสียงอ่อนเสียงหวาน หลบตาต่ำเวลาอยู่ในที่สาธารณะ ประหนึ่งสัญญาว่าจะมีอะไรๆมากขึ้นเมื่ออยู่กันสองต่อสอง

ฉันอยากปรึกษากับใครสักคนจริงๆ แต่ไม่มีใครที่ฉันจะพูดด้วยได้เลย แม้แต่หลุยส์ก็เถอะ แน่นอน ไม่ใช่อาเมลีในปารีส อันที่จริง คนเดียวที่ฉันนึกออกว่าน่าจะพูดปรึกษาได้ก็คือไมเคิลนั่นเอง

เฮ้อ ทำไมถึงได้ยุ่งเหยิงอย่างนี้นะ...

ฉันรู้สึกเหมือนแก่ไปสิบปีในวันเดียว

บทที่ 4

บางกอก วันที่ 13 ตุลาคม

คุณแม่สุดที่รัก

เราที่นี่ทุกคนต่างหัวใจแตกสลาย สองวันก่อนเราได้รับข่าวว่าหลุยส์ สามีของจูลี่ตายเสียแล้วที่ไหนสักแห่งใกล้ๆ ชายแดนสยามระหว่างที่เขาเดินทางมาจากลาว

เราแทบไม่รู้ข่าวอะไรเลยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่รู้กระทั่งว่าเกิดอะไรขึ้นจริงๆ ดูเหมือนว่าเขาจะล้มป่วยลงด้วยโรคติดต่อร้ายแรง ไม่รู้ว่าเป็นมาลาเรียหรืออหิวาตกโรค เขามีไข้สูงมากและตายภายในสามวัน

จูลี่ได้รับโทรเลขจากเมอซีเยอร์ปาวี หัวหน้าคณะสำรวจซึ่งอยู่ที่หลวงพระบาง ไม่รู้เลยว่าเขารู้เรื่องนี้นานเท่าไรก่อนหน้าที่จะส่งข่าวมา

หลุยส์กำลังเดินทางลงมาบางกอกเพื่อจะมาอยู่กับจูลี่สักพักหนึ่งก่อนที่จะเดินทางลึกเข้าไปในเขตแดนลาวเป็นเวลาอีกหลายเดือน เราไม่รู้แม้แต่ว่าศพของเขาฝังไว้ที่ไหน

เธอสลบไปทันทีหลังจากที่เปิดโทรเลขอ่าน ผล หัวหน้า

คนใช้วิ่งไปตามผมถึงสถานทูต หลังจากนั้นเธอก็มีอาการแน่นิ่ง ไม่เคลื่อนไหวเลย ไม่ร้องไห้ ไม่พูด ได้แต่นั่งเหม่ออยู่บนเตียง ไม่ยอมกินอาหารหรือน้ำ ผมเป็นห่วงเธอเหลือเกิน รวมทั้งเด็กในท้องด้วย หมอมาดูอาการแล้วบอกว่าเราต้องทำให้เธอกินให้ได้ แต่ผมจนปัญญา ไม่ว่าจะพูดอะไรก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะดูเหมือนเธอจะไม่ได้ยินหรือไม่แยแสเลย

แม้ผมจะรู้จักเขาไม่นาน แต่ผมว่าหลุยส์เป็นคนหนุ่มที่น่าคบ มีชีวิตชีวา วิธีที่เขามองดูสิ่งต่างๆ ว่าใหม่ น่าสนใจนั้นน่าทึ่งมาก เขาไม่เคยเห็นว่าคนพื้นเมืองหรือวัฒนธรรมของคนเหล่านั้นต่ำต้อยหรือมีค่าน้อยกว่าของเราเลย เขามีเรื่องแปลกไม่เหมือนใครเกี่ยวกับการเดินทางของเขาในลาวมาเล่า ดูเหมือนเขายังคงงงวยอยู่ที่โชคดีเหลือเกินที่ได้เดินทางไปที่นั่น และที่แน่ๆ เขารักบูชาจูลี่จริงๆ

ถ้าจูลี่รอดมาได้ ผมสวดมนต์ภาวนาให้เธอมีชีวิตต่อไป ผมไม่แน่ใจว่าเธอจะกลับมีชีวิตเหมือนเดิมได้อีกหรือเปล่า

เธอกลายเป็นเพื่อนที่รักยิ่งของผม ผมไม่เคยเล่าให้แม่ฟังว่าเธอทำให้ชีวิตผมที่นี่เปลี่ยนไป ทำให้บ้านน่าอยู่ขึ้นมาก สว่างขึ้น โปร่งสบายมากขึ้น ทำให้แน่ใจว่ากุ๊กจะทำอาหารอร่อยๆ ให้เรากิน แทนที่จะทำข้าวหมูมาให้กิน เพราะเขาคิดว่าคนอังกฤษทุกคนต้องอยากกินแบบนี้ การสนทนายามค่ำของเราก็สนุกสนานเพราะเธอช่างสังเกต พูดอะไรขำๆ แล้วก็คิดนอกกรอบประเพณีด้วย พวกคนรับใช้ทุกคนรู้สึกเหมือนผม ฝ้าย สาวใช้ประจำตัวหมอบอยู่ที่พื้นข้างเตียง ไม่ไปไหนเลย ผมกำลังจะเขียนว่าเหมือนสัตว์เลี้ยงที่อดทนและจงรักภักดี แต่นั่นก็เหมือนดูหมิ่นความรักความภักดีที่หล่อนแสดงออกมา ตาที่เปี่ยมด้วยน้ำตาจับจ้องที่ใบหน้าของ

จูลี่ คอยดูว่าวิญญาณของเธอไม่ได้จากพวกเราไป

ผมส่งโทรเลขไปถึงพ่อแม่ของเธอแล้ว ขอให้พวกเขาช่วยส่งข่าวบอกครอบครัวของหลุยส์ด้วย ผมไม่คิดว่าเมอซีเยอร์ปาวีจะส่งข่าวไปบอก อีกสักสองสามวันผมจะเขียนจดหมายอีกฉบับไปถึงคุณน้าแดฟนี ผมได้แต่หวังว่าถึงตอนนั้นจะสามารถรายงานได้ว่าจูลี่มีอาการดีขึ้น เมื่อแม่เขียนจดหมายถึงคุณน้า ขอให้พูดเป็นเสียงเดียวกันเหมือนที่ผมจะบอก คือขออย่าให้คุณน้าเคี่ยวเข็ญให้จูลี่กลับฝรั่งเศสทันที หมอห้ามเด็ดขาด บอกว่าตอนนี้เธอไม่แข็งแรงพอที่จะเดินทางทางทะเลนานๆ ได้

ลูกชายที่รักแม่มากแต่โศกเศร้าจริงๆ
ไมเคิล ครอว์เฟิร์ด

บางกอก วันที่ 17 พฤศจิกายน

คุณแม่สุดที่รัก

ขอบคุณครับสำหรับจดหมายที่อ่อนหวานมาก และถามไถ่อาการของจูลี่

อาการของเธอดีขึ้นบ้างแล้ว อย่างน้อยตอนนี้เธอก็ยอมกินอาหารและดื่มน้ำ แต่ยังไม่ยอมออกจากห้อง ยกเว้นไปฟังสวดที่อาสนวิหารอัสสัมชัญเมื่อวันระลึกถึงนักบุญทั้งหมด มงซินญอร์แวสังฆราชฝรั่งเศสจัดงานและให้มีการสวดเป็นพิเศษให้วิญญาณของหลุยส์ด้วย เธอไม่ใช่คนเคร่งศาสนาสักเท่าไร อันที่จริงดูเหมือนจะเคยไปโบสถ์แค่ครั้งเดียวก่อนหน้านี้ ที่ไปก็เพราะท่านสังฆราชสั่งให้ไป อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนการไปโบสถ์วันนั้นจะช่วยปลอบใจเธอได้อย่างน้อยก็พักหนึ่ง

เธอปฏิเสธไม่ยอมรับเชิญไปงานไหนๆ เลย ซึ่งก็เหมาะสม เพราะเธอกำลังอยู่ระหว่างไว้ทุกข์ แต่ผมคิดว่าไปกินมื้อกลางวันกับเพื่อนของเธอ ภริยาของนักธุรกิจฝรั่งเศสที่ตั้งรกรากอยู่ที่นี่นานแล้วน่าจะทำให้เธอรู้สึกดีขึ้น แต่เธอก็ยังปฏิเสธ แค่ยอมให้เขามาเยี่ยมได้ที่บ้าน เช่นเดียวกับเพื่อนอีกคนซึ่งสอนภาษาไทยให้ผมได้แต่คอยและหวังว่าเวลาจะช่วยเยียวยาได้

ฝ้าย สาวใช้ประจำตัวไม่เคยอยู่ห่างเลย ผมคิดว่าฝ้ายทำให้จูลี่รู้สึกดีขึ้น แม้ว่าทั้งสองแทบจะไม่ได้พูดจากันเลย

พ่อแม่ของจูลี่โทรเลขมาบอกแล้วว่าอยากให้เธอกลับฝรั่งเศส แต่เธอยังไม่อยู่ในสภาพที่จะเดินทางได้

เพราะฉะนั้น เห็นทีลูกของเธอจะต้องเกิดที่นี่เสียแล้ว

ไมเคิลวางปากกาลงแล้วถอนใจยาว

เมื่อหกเดือนก่อน ชีวิตของเขาก็นับว่าเพลิดเพลินดี ทุกอย่างเป็นไปตามที่คิด แม้ว่าต้องระมัดระวังและเสแสร้งบ้างเพื่อเก็บงำชีวิตบางส่วนที่อาจไม่เป็นที่ยอมรับทั่วไปไว้ไม่ให้รู้กันแพร่หลาย แต่นั่นเขาก็ทำจนชินเสียแล้ว เหมือนที่คุ้นเคยกับเพื่อนร่วมงานเสียงดังที่เขาเห็นว่าค่อนข้างตื้นเขินและหยาบคาย ชินกับเรื่องผู้หญิง คริกเกต และเทนนิสที่พวกนั้นชอบถกกัน แล้วยังทีท่าดูหมิ่นดูถูกที่พวกนั้นทำใส่เขาเพราะเขาสนใจศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของชาวพื้นเมือง อย่างไรก็ตาม ดังที่พวกนั้นมักชอบพูดแบบหยิกแกมหยอก ก็เขานั้นเป็นญาติกับจอห์น ครอว์เฟิร์ดนี่ ครอว์เฟิร์ดนักภาษาศาสตร์และนักการทูตผู้มีชื่อเสียง ผู้นำคณะทูตมาติดต่อสยามเมื่อกว่าห้าสิบปีมาแล้ว ของแบบนี้มันต้องอยู่ในสายเลือด

แล้วบัดนี้...การตายของหลุยส์ทำให้ทุกคนสิ้นหวัง แปรเปลี่ยนญาติที่น่ารักมีชีวิตชีวาให้เหลือเป็นเพียงแค่เงาของคนเดิม มันเกิดขึ้นไม่นานหลังจากที่เธอค้นพบความอ่อนแอน่ารังเกียจของเขาที่มีต่อชิต กับร่างกายของชิต กับมือที่เชี่ยวชาญ และกับหัวใจที่ไม่มีค่าพอ ทุกอย่างเปลี่ยนไปเมื่อจูลี่มาถึง เขาไม่ได้

โทษเธอเลย เขาจะโทษเธอได้อย่างไรกัน แต่ใจส่วนหนึ่ง ส่วนที่รู้สึกอับอาย อยากให้เธอหายดีแล้วลงเรือแล่นกลับไปฝรั่งเศสเสียที จะได้ปลดปล่อยเขาจากภาระรับผิดชอบที่หนักอึ้งที่เขารู้สึกต่อเธอและลูก

จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเธอคลอดลูกแล้วไม่รอด

ตอนกลางคืนเขานอนไม่หลับ คอยแต่วิตกกังวล ตอนกลางวันก็หลบหนีไปฝังตัวอยู่กับงาน เขียนรายงานอีกฉบับ บันทึกรายละเอียดทุกอย่างที่เก็บเกี่ยวมาได้เรื่องฝรั่งเศสพยายามปลุกปั่นให้เกิดความไม่สงบในจังหวัดเขมรสองจังหวัดที่อยู่ภายใต้การปกครองของไทย ได้แก่ พระตะบองและเสียมราฐ เจ้าหน้าที่ที่กระทรวงการต่างประเทศอ่านรายงานพวกนี้จริงๆหรือ เขาสงสัย

ไมเคิลลงชื่อในจดหมายถึงมารดา แล้วใส่รวมไว้กับเอกสารต่างๆที่จะส่งกลับไปอังกฤษในถุงไปรษณีย์ประทับตราของสถานทูต ค่ำนี้เขาต้องไปร่วมงานเลี้ยงที่เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศทรงจัดขึ้น

“เราทุกคนเสียใจที่ญาติของแกสูญเสียสามี แต่งานต้องเป็นงานนะพ่อหนุ่ม” อัครราชทูตบอกเขาตรงๆตามนิสัย เมื่อเรียกตัวเขาไปพบในห้องทำงาน “แน่ละ ฉันจะไปด้วย แต่อ้ายอาร์ดูแองมันต้องไปร่วมงานด้วยแน่ๆ แกพูดภาษามันได้ ฉันสิพูดไม่เป็น” เขาถอนใจ ลูบคลำมีดตัดกระดาษพลิกไปมา

“ขอให้ตั้งใจหน่อยนะ พยายามทุกทางให้มันพูดอะไรออกมาบ้าง อะไรก็ได้ที่เราจะรายงานกลับไปลอนดอนได้ ให้พวก ฯพณฯ ทั้งหลายนั่นเห็นว่าจะเข้าใจจุดมุ่งหมายของไอ้พวกฝรั่งเศสนี้ได้ไหม แน่ละ รัฐบาลน่ะไม่สนใจหรอกเรื่องกัมพูชากับลาว ตัดหางปล่อยวัดไปแล้ว รู้ไหม...ที่หมกมุ่นอยู่ตอนนี้ก็คืออยากรู้ว่าปารีสวางแผนจะสร้างทางรถไฟไปถึงยูนนานหรือเปล่า ในเมื่อตอนนี้เราประกาศไปแล้วว่าเราจะสร้างจากพม่าไป กระทรวงการต่างประเทศก็ไม่ยอมเลิกกวนใจฉันเสียทีเรื่องนี้ ยังกับว่าเราจะอ่านใจปารีสกับไซ่ง่อนได้กระนั้นแหละ... ทั้งหลายแหล่นี้ก็อยู่ที่ต้องการทำทางให้เข้าถึงเหมืองถ่านหินในยูนนาน พวกนั้นว่าอย่างนี้ อย่างกับว่านั่นจะทำให้คาดเดาได้ง่ายขึ้น อ้อ ใช่สิขอรับ ขอบพระคุณ

ขอรับท่านใต้เท้า โอ้ ถ้ามันเกี่ยวเนื่องกับถ่านหินละก็ ดังนั้นแน่นอนขอรับกระผมก็จะอ่านลูกแก้วพยากรณ์...บางทีฉันสงสัยจริงๆว่าพวกนั้นคิดอะไรกัน... ใช้สามีของญาติแกเป็นข้ออ้างที่จะคุยกับเขาสิ เออ ฉันรู้ว่าไม่ควรทำ ไม่รู้ละ แกคงคิดหาวิธีสักอย่างได้หรอกนะ"

เขาคงมีเวลาแค่กลับไปเปลี่ยนชุดที่บ้าน แล้วนั่งสักประเดี๋ยวในห้องจูลี่ระยะหลังนี้ ตอนค่ำทุกวันเขาจะอ่านหนังสือให้เธอฟังดังๆ แม้ว่าเธอจะไม่แสดงปฏิกิริยาใดๆตอบสนอง เขารู้ว่าเธอฟัง เขายังได้เห็นรอยยิ้มบางๆเมื่ออ่านประโยคขึ้นต้นเรื่อง "ไพรด์แอนด์เพรจูดิซ" ที่ใครๆก็จำได้ ไมเคิลรู้สึกผิดที่เขาจะไม่ได้อยู่กับเธอคืนนี้ แต่มันช่วยไม่ได้จริงๆ

เธอเพียงแต่พยักหน้าเมื่อเขาบอก หญิงสาวนั่งอยู่บนเตียง มือซีดยุกยิกอยู่ในมือเขา และเมื่อเขาถามว่า "คุณกินอะไรบ้างหรือเปล่าจ๊ะ รู้ใช่ไหมว่าคุณต้องกินอะไรบ้างนะ" เธอหันไปทางฝ้ายอย่างไม่แน่ใจ "กินซุปไก่มั้งฉันว่า ฉันไม่รู้หรอก กินอะไรก็ไม่รู้รสสักอย่าง"

เขาลุกจากเตียง เอนตัวไปจูบที่หน้าผากเธอ

"สักวันหนึ่งคุณก็จะกลับมารู้รสอีก เชื่อผมเถอะ ผมรู้"

เขาฉุนกึ๋กขึ้นมาทันทีเมื่อเห็นเธอเลิกคิ้วเป็นเชิงถาม ทำท่าสุภาพแต่ไม่สนใจไยดี เขาอดไม่อยู่ต้องถามออกไปว่า "คุณคิดว่าคุณเป็นคนแรกที่สูญเสียคนรักใช่ไหม" ว่าแล้วเขาก็ทรุดตัวนั่งลง ประหลาดใจที่พูดโพล่งออกไปเช่นนั้น

"ยกโทษให้ผมด้วย ผมควรจะจำได้สิว่า เมื่อคุณเศร้าโศก คุณก็เป็นคนแรกที่รู้สึกถึงความเจ็บปวดยิ่งยวดนี้ ราตรีสวัสดิ์จ้ะ"

จูลี่นั่งพิงหมอนตัวตรง น้ำเสียงของเขาทำให้เธอนึกละอายขึ้นมา

"อย่าเพิ่งไป เล่าให้ฉันฟังสิ..."

ดังนั้นเขาจึงเล่าเรื่องการตายของคนที่เขารักอย่างแท้จริงคนแรก เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ของเขา คนเดียวที่เขารัก เขาคนนั้นตายที่ทรานสวาลในสงครามบัวร์เมื่อเก้าปีก่อน

"ไม่มีสักวันเดียวที่ผมไม่คิดถึงเจมส์ เขา...รูปหล่อ มีพรสวรรค์ และละเอียดอ่อนด้วย ละเอียดอ่อนเกินไปสำหรับชีวิตทหาร แต่มันเป็นธรรมเนียมของครอบครัว พอจบจากออกซ์ฟอร์ดเขาก็สมัครเข้าประจำการที่เหล่าทหารราบปืนเล็กยาวของพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ก็เพราะครอบครัวของเขาต้องการ ไม่มีทางที่เขาจะทำอะไรที่ขัดกับความประสงค์ของพ่อ"

เขารู้ข่าวการตายของเจมส์จากหนังสือพิมพ์ ในรายชื่อผู้บาดเจ็บล้มตายจากการรบที่อินโกโก ชีวิตที่งดงามมีอนาคตต้องจบลงในแถบซึ่งมีชื่อน่าขันสิ้นดี ...ไมเคิลยังรู้สึกถึงกระดาษกระด้างที่อยู่ในมือเย็นเฉียบไม่ไหวติง ตัวอักษรบอกชื่อของเจมส์เต้นพร่าอยู่ตรงหน้า เขาอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีก อ่านแล้วอ่านอีก โกรธแค้นแสนสาหัสที่เขาต้องรู้ข่าวนี้พร้อมๆ กับผู้อ่านหนังสือพิมพ์*ไทมส์*คนอื่นๆ...ไม่มีใครที่เขาจะปรับทุกข์ได้ด้วย ความรันทดของเขาต้องเก็บงำเป็นความลับเช่นเดียวกับความรัก

"แต่นั่นแหละ คิดอีกทีก็ทำให้ง่ายขึ้น เสแสร้งต่อหน้าคนอื่นว่าไม่เคยมีเรื่องทำนองนี้เกิดขึ้น ก็หมายความว่าผมพลอยหลอกตัวเองไปด้วย เอาละพอกันที หยุดพล่ามเรื่องฟูมฟายของผมได้แล้ว ผมต้องไปเปลี่ยนเสื้อละพยายามนอนให้หลับบ้างนะจ๊ะ"

เมื่อบานประตูปิดหลังจากเขาออกไป จูลี่ก็เลื่อนตัวลงนอน เธอไม่ต้องพยายามให้หลับหรอก ที่จริง ตลอดทั้งวันเธอแทบไม่ได้ตื่นเลย ไม่ต้องสงสัยเลยว่าฝ้ายคงผสมสมุนไพรพิเศษของหล่อนในซุปที่หล่อนบังคับให้เธอดื่ม นั่นละดีแล้ว ยิ่งนอนนานเท่าไร เธอก็จะมีเวลาน้อยลงสำหรับคิดถึงอนาคตอันยาวนานที่ปราศจากหลุยส์ ต้องกลับไปปารีส ใช้ชีวิตแบบเดิมๆ ที่เคยคิดว่าหนีมาพ้นแล้วอยู่กับลูก ผู้ที่จะทำให้เธอไม่มีวันหันเหจากชีวิตเดิมๆ นั้นได้อีกต่อไป

อย่างน้อยไมเคิลก็มีแค่คนรักที่ต้องครวญหา เธอสิมีชีวิตที่เธอและหลุยส์วาดไว้ให้ครวญถึง ที่เคยนอนคุยเล่นกันยามเช้าเมื่อแสงแดดสาดส่องมาบนเตียง นิ้วของเขาสอดพันผมของเธอ วางแผนการเดินทางในอนาคต บางทีคงเป็น

อเมริกาใต้ สอนลูกให้ยอมรับวัฒนธรรมอื่นๆ ให้มองดูโลกด้วยความพิศวงและพอใจ

แล้วทีนี้ลูกจะมีชีวิตแบบไหนกันเล่า เธอมองเห็นเด็กชายตัวเล็กๆ ในชุดกะลาสีเดินไปตามทางเดินของพวกผู้ดีในสวนสาธารณะมงโซ ดึงเชือกลากม้าของเล่นไปตามทางที่เป็นระเบียบอย่างซังกะตาย มีพี่เลี้ยงหน้าเคร่งกำกับ ดุว่าเขาที่เดินย่ำลงไปในฝุ่น หรือเด็กหญิงตัวน้อยๆ หน้าละห้อยที่เฝ้าดูญาติๆ เล่นเป็นทหารกันบนชายหาดที่เมืองบียาร์รีตซ์ แล้วถูกดุที่ปล่อยให้ตุ๊กตาจมอยู่ในทราย ส่วนเธอเองก็คงจะถูกมารดายัดเยียดให้พ่อม่ายที่แก่ขึ้นอ้วนขึ้นทุกๆ ที ต้องสวมชุดสีดำอยู่สามปี แล้วเปลี่ยนเป็นสีเทา ต่อจากนั้นก็เป็นสีม่วงลาเวนเดอร์ ไปชั่วกาลนาน...หญิงสาวหลับตาและหลบหนีอนาคตเข้าไปสู่นิทรา

เมื่อถึงฤดูที่อากาศเย็นลงและไม่ชื้นแฉะ ก็ไม่ใช่เรื่องยากลำบากที่จะสวมชุดกลางคืนเต็มยศหางยาว คอเสื้อใส่แป้งรีดจนแข็ง ผูกผ้าพันคอและสวมเสื้อกั๊ก แต่กระนั้นเมื่อดื่มแชมเปญ ไวน์ และบรั่นดีตามหน้าที่แล้ว แขกฝรั่งทุกคนก็เริ่มเหงื่อแตกท่วมตัวเหมือนม้าลากเกวียน ไมเคิลครุ่นคิดระหว่างที่นั่งในเรือของสถานทูต แล่นทวนน้ำไปที่วังของเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

แต่นักการทูตสยามยังคงดูเย็นสบายโก้เก๋ ปรายตาดูพวกฝรั่ง จะมียกเว้นบ้างก็พวกเจ้าชายหนุ่มๆ ที่ยังคิดว่าตนอยู่ที่ออกซ์ฟอร์ดหรือไฮเดลแบร์ก จึงดื่มแข่งกับพวกฝรั่งแก้วต่อแก้ว แล้วส่งเสียงดังเอะอะ

เอาละ เขาควรจะดื่มแค่แก้วเดียว แต่ต้องแน่ใจว่าอาร์ดูแองนั้นดื่มหลายแก้ว

อย่างไรก็ตาม เขาต้องไปแสดงความเสียใจกับเพื่อนร่วมอาชีพชาวฝรั่งเศส ไม่ว่าจุดประสงค์ของคณะสำรวจปาวีคืออะไร เป็นที่รู้กันดีว่าคณะสำรวจนี้นำเสนอข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีเยี่ยม ราชสมาคมภูมิศาสตร์ไม่เคยเว้นที่จะยกคณะสำรวจนี้มาเป็นตัวอย่างเมื่อต้องการหาทุนสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ ของตน

แน่นอนว่าการสูญเสียนักพฤกษศาสตร์ย่อมเป็นเรื่องใหญ่สำหรับคณะสำรวจ

เนื่องจากมัวแต่ครุ่นคิดว่าเหตุใดฝ่ายสยามจึงเร่งรีบจัดงานเลี้ยงอาหารค่ำเช่นนี้ ไมเคิลจึงแทบจะไม่เพลิดเพลินกับการนั่งเรือเหมือนทุกที ปกติแล้วเขาเพลินใจที่ได้เห็นผู้คนอาบน้ำ มองเข้าไปในเรือนแพนับพันๆ เรือนที่เปิดโล่งรับลมเย็นตอนค่ำ ดูชีวิตผู้คนสามัญในแพ ตลาดน้ำจ้อกแจ้กจอแจ กลิ่นเครื่องเทศ กลิ่นธูปลอยคลุ้งปะปนกับกลิ่นผักเน่าๆ และกลิ่นรุนแรงกว่าที่โชยขึ้นมาจากน้ำลึก

ที่ท่าน้ำ พอขึ้นจากเรือยังไม่ทันทรงตัวให้ดี ก็มีคนส่งแก้วเหล้าให้แล้ว และนำเขาไปเฝ้าเสนาบดี คือกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ ซึ่งทรงเป็นชายเจ้าเนื้อพระอิริยาบถอ่อนโยน และยังทรงดูเยาว์พระชันษามาก พระพักตร์มีรอยแย้มพระสรวลน้อยๆ เสมอ แต่ดูขัดกับพระเนตรที่ระแวดระวังและวิตกกังวลเป็นนิตย์ เสนาบดีทรงยกพระหัตถ์ไหว้พร้อมๆ กับไมเคิล แต่ไมเคิลก้มหัวลงต่ำกว่าเพื่อให้สมกับฐานะของเสนาบดีที่ทรงเป็นพระอนุชาต่างพระราชมารดาของพระเจ้าอยู่หัว

“อ้อ คุณไมเกิ้น” เสนาบดีทรงตรัสทักทายเบาๆ เป็นภาษาอังกฤษที่ใช้การได้ดี แต่ไม่คงเส้นคงวา “ดีใจมากที่คุณมาได้ ฉันได้ข่าวว่ามาดามญาติของคุณสูญเสียสามี เสียใจด้วยนะ ช่วยบอกเธอด้วย”

มีอะไรบ้างที่พวกคนสยามไม่รู้ ไมเคิลนึกสงสัย นี่ไม่ใช่ครั้งแรกเลยที่เขาคิดเช่นนี้ ระหว่างนั้นเขาตอบขอบคุณ รับว่าจะบอกญาติสาวเรื่องที่ทรงฝากแสดงความเสียพระทัยไปด้วย

“ให้เธอมาสอนภาษาฝรั่งเศสให้ผู้หญิงในวังสิ ดีไหม ดีกว่าให้แม่ชีสอนใช่ไหม เธอจะได้ยุ่ง ไม่ต้องร้องไห้อีก”

ไมเคิลสั่นศีรษะ ยิ้มน้อยๆ เป็นเชิงขอประทานอภัย ญาติของเขายังไม่สบาย และ...

“ใช่สิ ใช่ เธอยังตั้งครรภ์อยู่นี่นะ” เสนาบดีทรงตัดบทอย่างรวดเร็ว พระทัยร้อน “แต่หลังจากนั้นให้มาก็แล้วกัน”

อ่า เขาไม่คิดว่า...

แต่เสด็จเสนาบดีทรงหันไปตรัสทักทายสมาชิกอาวุโสของคณะทูตเสียแล้ว คืออัครราชทูตอเมริกันผู้มีนามว่า เจคอบ ไชลด์ ซึ่งไม่ว่าเขาจะอยู่ที่ใดก็ตาม สามารถแสดงสีหน้าได้ทุกทีว่าเขานั้นอยากไปอยู่ ณ ที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขาจำเป็นต้องมางานเลี้ยงหรูหราแปลกๆของพวกสยาม ราวกับว่าเขาไม่อาจจะทนเผชิญหน้ากับพิธีการที่ไม่อาจเข้าใจและการสนทนาที่ไม่รู้เรื่องได้อีกต่อไปแล้ว

ไมเคิลเดินเอื่อยๆไปทางอาร์ดูแองซึ่งยืนคุยด้วยสีหน้ากังวลอยู่กับเดอปีนา เลขานุการเอกของสถานทูต เขายิ้มเมื่อเข้าไปทักทาย ไมเคิลไม่เคยนึกชิงชังนักการทูตฝรั่งเศสผู้นี้แม้จะพยายามอยู่นาน เขารู้สึกว่าตนเองมีอะไรที่คล้ายคลึงกับทูตฝรั่งเศสผู้นี้มากกว่ากับเพื่อนร่วมงานชาติเดียวกันกับเขาเสียอีก อาร์ดูแองเกิดที่ปีนัง เป็นบุตรเจ้าของไร่มะพร้าวและลูกจันทน์เทศ เมื่อเปรียบกับนักการทูตคนอื่นๆจากปารีส เขาแตกต่างอย่างสิ้นเชิง เขาพูดภาษามลายูและไทยคล่องมาก ไมเคิลแน่ใจว่าเขาต้องพูดอังกฤษได้ด้วย แม้ว่าจะไม่ยอมรับตรงๆก็เถอะ

และถ้าเขาจะรู้สึกฉุนเฉียวบ้างเมื่อต้องฟังเพื่อนนักการทูตอังกฤษหรือชาติอื่นๆพูดฝรั่งเศสกันอย่างเลวร้าย เขาไม่แสดงออกมาให้เห็นเลย

“ผมขอแสดงความเสียใจที่พวกคุณสูญเสียหลุยส์ กาเลครับ ถึงแม้ครอบครัวผมจะเสียใจมากกับการสูญเสียครั้งนี้ของเรา แต่เราก็ไม่ลืมเลยว่านี่เป็นการสูญเสียของฝรั่งเศสด้วย” เขาพูดเสียงไม่มั่นใจนักหลังจากที่ชายทั้งสองหันมาจ้อง

อาร์ดูแองพยักหน้า ตอบอย่างระมัดระวังว่า ใช่แล้ว หลุยส์ กาเลเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีอนาคตรุ่งโรจน์มาก มาดามกาเลล่ะเป็นอย่างไรบ้าง มาดามมัลแลร์บเบอะเพิ่งบอกเขาเรื่องน่าเป็นห่วงเกี่ยวกับสภาพจิตใจของเธอ ไมเคิลกำลังจะตอบ แต่เสนาบดีสยามตรัสเชิญพวกเขาให้นั่งโต๊ะ

“เป็นงานเลี้ยงกันเองนะคืนนี้ ล้วนแต่เป็นมิตรสหายกันทั้งนั้น” พระองค์รับสั่ง “เชิญเลย เชิญเลย”

พระองค์ทรงมีเรื่องจะประกาศ เสนาบดีตรัสอย่างนุ่มนวล มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารการปกครองในมณฑลบูรพา พระเจ้าอยู่หัวและเหล่าเสนาบดีทรงระลึกถึงบุญคุณของสหายชาวต่างชาติของสยาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝรั่งเศส ซึ่งสอนสยามเรื่องการบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก คำแนะนำนี้ช่วยให้สยามเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนเป็นรัฐที่มีการปกครองอันดีขึ้นและทันสมัยขึ้นด้วย

พระองค์แย้มพระสรวลน้อยๆ เมื่อตรัสต่อไปว่า ฉะนั้นพระเจ้าอยู่หัวทรงมอบหมายให้พระองค์ประกาศเรื่องการแต่งตั้งพระอนุชาสามพระองค์ดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่หรือผู้บังคับการสูงสุดในมณฑลชายแดนสามแห่ง ได้แก่ หนองคาย จำปาศักดิ์ และนครราชสีมา

ระหว่างที่เสนาบดีตรัสต่อไป ไมเคิลครุ่นคิดว่าพระอนุชาสามพระองค์คือใครบ้าง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระอนุชาพระกนิษฐาอย่างน้อยก็ตั้งแปดสิบพระองค์ การแต่งตั้งเจ้านายชั้นสูงดังกล่าวนี้ย่อมจะช่วยให้อำนาจของรัฐบาลมั่นคงขึ้นในเขตชายแดนของพระราชอาณาจักร พร้อมกันนั้นการปรับปรุงการปกครองก็จะช่วยเสริมความเข้มแข็งของที่มั่นทางทหารต่างๆ ในเขตดังกล่าว ทั้งเพิ่มจำนวนกองกำลังและปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามทฤษฎีทางทหารใหม่ล่าสุด

“ทั้งนี้เราเป็นหนี้บุญคุณประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสอย่างใหญ่หลวงที่ให้คำแนะนำ” พระองค์ตรัสเสริมและทรงโค้งคำนับน้อยๆ ไปทางหัวหน้าคณะทูตของทั้งสองประเทศ การปรับปรุงนี้ก็เพื่อให้การปกครองของสยามเหนือลาวดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งเพื่อให้ลาวและสยามมีความสงบมั่นคงมากขึ้นด้วย

อาร์ดูแองถึงกับหน้าเผือด มีคนได้ยินไซลด์ ทูตอเมริกันกระซิบกับแฮร์เคมเพอร์มันน์ ทูตเยอรมันว่า “ฮ้า แบบนี้ก็ทำลายแผนของฝรั่งเศสให้หมดท่าเลยสิ”

กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการแย้มพระสรวลอย่างพอพระทัย ทั้งหมดนี่

ต้องเป็นพระดำริของพระองค์แน่ๆ ไม่เคิลคิด ไม่ใช่ของพระเจ้าอยู่หัวหรอก เขารู้สึกเห็นใจอาร์ดูแองวูบหนึ่ง ดูเหมือนเขาจะพ่ายแพ้หมากรุกกระดานนี้เสียแล้วเอาละ อย่างน้อยความประสงค์ของปารีส ไช่ง่อน หรือที่ใกล้ตัวที่สุดก็ของปาวีคงจะกระจ่างชัดขึ้นแล้ว

ฝรั่งเศสมีทางเลือกอยู่สองทาง ทางแรกคือยอมทำตามสนธิสัญญาที่ได้ลงนามไว้เมื่อเกือบสามสิบปีก่อน ที่ยอมรับว่าสยามครอบครองดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงทั้งหมด ในขณะเดียวกันก็มีอำนาจตามประเพณีเหนือดินแดนทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงอีกเป็นจำนวนมาก ส่วนทางเลือกประการที่สองคือใช้กำลังเข้ายึดมณฑลที่ตนหวังครอบครอง

ถ้าฝรั่งเศสสามารถควบคุมที่ราบลุ่มน้ำโขงได้ทั้งหมด...แล้วจะมีอะไรมาหยุดยั้งไม่ให้พวกเสี่ยงโชคแผ่ขยายอำนาจลงมาตลอดจนถึงบางกอกล่ะ

ในกรณีนี้ อังกฤษก็จำเป็นต้องแทรกแซงเพื่อปกป้องความเป็นกลางของสยาม ทีนี้แหละจะยุ่งวุ่นวายกันไม่น้อย ไม่เคิลคิด ในขณะที่นักการทูตอื่นๆ จับตามองพวกอังกฤษแล้วก็ย้ายไปมองพวกฝรั่งเศส พยายามประเมินการเดินหมากต่อไปของพวกเขา

กัปตันโจนส์เป็นนายทหารอาวุโสที่ค่อนข้างจะเนือยๆ เสียแล้ว เขาผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆ มาโชกโชนจนไม่ทำตัวให้เดือดร้อนถ้ายังไม่จำเป็น เขายกแก้วให้มหาดเล็กเติมไวน์ แล้วพิจารณาชื่นชมสีไวน์ก่อนที่จะดื่ม

พวก ฯพณฯ ทั้งหลายที่ลอนดอนคงต้องคอยกันไปก่อน หรือไม่ก็ต้องไปหาหมอดูคนใหม่กันเอง คืนนี้คงไม่มีทางที่จะล่อหลอกถามอาร์ดูแองเรื่องโครงการสร้างทางรถไฟจากฝรั่งเศสไปถึงยูนนานแน่

“เขาคงจะต้องรีบวิ่งแจ้นกลับไปสถานกงสุลเหมือนค้างคาวบินออกมาจากนรก ไปส่งข่าวบอกปาวี” เขาพึมพำตรงหน้าชามต้มยำกุ้งรสเลิศที่เพิ่งมาวาง “จำคำฉันให้ดี ฉันให้เวลาปาวีสองอาทิตย์ เขาต้องโผล่มานี่ กรีดร้องว่าพวกคนไทยแทรกแซงกิจการภายในของลาว เฮ้อ ลงแบบนี้เรากินข้าวให้อร่อยดีกว่า”

บทที่ 5

บางกอก มกราคม ค.ศ. 1891

จูลี่ตื่นขึ้นมาจากการนอนหลับที่ปราศจากฝัน ซึ่งเธอพอใจมากเพราะมันช่วยทำให้เธอลืม แต่ลืมอะไรเล่า เธอแทบจะจำทั้งน้ำเสียงของหลุยส์ไม่ได้ รวมทั้งรูปมือของเขาด้วย

สิ่งที่คงอยู่เสมอไม่แปรเปลี่ยนและเจ็บปวดรวดร้าวยิ่งคือความว่างเปล่าที่ซึ่งครั้งหนึ่งเต็มเปี่ยมด้วยความสุข ความสุขที่ตายจากไปพร้อมกับหลุยส์ โลกสีเทาหมองมัวของเธอบัดนี้มีวงรอบอยู่กับลูกที่เธอรู้สึกแล้วว่าขยับได้ เตะได้ และกำลังแผ่ขยายอยู่ในตัวเธอ กระนั้นเธอก็ยังนึกภาพเด็กในท้องในฐานะสิ่งมีชีวิตไม่ออกเลย

เธอลุกขึ้นอย่างอุ้ยอ้าย เดินไปที่ห้องอาบน้ำ เธอปลดกระดุมเสื้อนอนทิ้งมันกองไว้บนพื้น แล้วมองดูร่างกายของเธอในตอนนี้ แทบจะจำตัวเองไม่ได้เลย สิ่งมีชีวิตที่มีใบหน้าร่วงโรย ซีดเซียว ท้องป่อง และดวงตาโศกสลดมองออกมาจากกระจกเงา เธอไม่แยแสสักนิดเดียว

ฝ้ายได้ยินเสียงเธอเคลื่อนไหว รีบโผล่มาที่ช่องประตู ไม่รู้ว่าเพราะอะไร หล่อนเลิกคลานเมื่ออยู่ในห้องกับจูลี่ ใช้วิธีเดินไปมาตามปกติ จะคลานก็ต่อเมื่อ

ต้องผ่านหน้านายหญิงตรงๆ ฝ้ายส่งยิ้มแล้ววางมือกดลงบนท้องของจูลี่อย่างทะนุถนอมรักใคร่ พยักพเยิดทำสีหน้าพอใจเมื่อเด็กนั้นขยับตัว “ดีมากเลยเจ้าค่ะ” หล่อนส่งเสียงหวาน มองสบตาจูลี่ในกระจกเพื่อคะยั้นคะยอให้เธอร่วมดีใจด้วย จะว่าไปฝ้ายกับไมเคิลดูจะตื่นเต้นเรื่องเด็กมากกว่าแม่ของเด็กเสียอีก ไมเคิลจ้างช่างทาสีและคนงานมาเตรียมห้องสำหรับเด็กที่ห้องถัดไป และพยายามให้ญาติของเขาบอกว่าชอบกำแพงสีไหนมากกว่ากัน ฟ้า เหลือง หรือขาว

“ทำไปทำไมกันคะ” เธอย้อนถามอย่างเหนื่อยหน่าย “ได้ใช้แค่ไม่กี่เดือนเดี๋ยวเด็กก็โตพอที่จะเดินทางกลับไปฝรั่งเศสได้แล้ว”

“อ้าว แต่คุณไม่จำเป็นต้องกลับไปทันทีนี่” เขาตอบอย่างระมัดระวังเหมือนไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน “ถ้าคอยไปก่อนสักปีหนึ่งอาจจะดีกว่านะ อย่าถามผมว่าแล้วคุณจะทำอะไรที่นี่ เพราะผมก็จะย้อนกลับไปว่าแล้วคุณจะทำอะไรที่ปารีส คุณยังจำที่คุณเคยพูดไว้ได้หรือเปล่า”

หญิงสาวหน้าแดงซ่านเมื่อนึกถึงเหตุการณ์ก่อนวันคริสต์มาส เธอร้องห่มร้องไห้ อธิบายให้เขาฟังถึงอนาคตมืดมัวไร้ความหวังที่เธอคิดว่าจะรอคอยเธอและลูกอยู่ที่ปารีส เขาเสริมต่อไปว่า เธออย่าลืมเรื่องที่เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศทรงขอให้ไปสอนภาษาฝรั่งเศสให้บรรดาเจ้าหญิงทั้งหลายในพระบรมมหาราชวังล่ะ

“คอยดูไปก่อนก็แล้วกัน” เธอถอนใจยาวในที่สุด

หญิงสาวปล่อยให้ฝ้ายอาบน้ำให้ด้วยน้ำเย็นๆหอมๆ ถักผมเป็นเปียแล้วพันรอบศีรษะ ฝ้ายไปสั่งช่างตัดเสื้อให้เย็บเสื้อผ้าฝ้ายบางๆตัวหลวมๆมาให้เธอสวมด้วย และมีผ้าอ้อมเด็กอีกมากมายที่ฝ้ายนำมาให้เธอตรวจดูเกือบทุกวัน

ขอบใจธรรมเนียมของสยามที่เดินเท้าเปล่าในบ้าน ตอนนี้เท้าของเธอบวมเป่ง เธอนึกไม่ออกว่าจะใส่รองเท้าเดิมๆได้อย่างไรกัน เธอเดินลงบันไดมือจับราวบันไดไว้แน่น ส่วนฝ้ายก็ส่งเสียงอยู่ในคอและคอยประคองหลังเธอลงมา

นี่หรือคือจูลี่ ลูกัส-โซแวงที่หลุยส์หลงรัก เด็กสาวที่ฉลาด แก่นกล้า ไม่กลัวใคร คนที่เดินทางมาอีกซีกโลกเพื่อแสวงหาการผจญภัย เธอถามตัวเองอย่างหดหู่ใจ การผจญภัยในช่วงนี้ของเธอก็คือการนั่งรับประทานอาหารที่โต๊ะแทนที่จะนั่งกินจากถาดบนเตียงนอน แล้วก็เดินเล่นในสวน น้ำตาไหลรินเมื่อคิดถึงหลุยส์ยามบอกชื่อต้นไม้ ดอกไม้ พุ่มไม้ แต่ละต้นราวกับกำลังแนะนำเธอให้รู้จักกับเพื่อนรักของเขา

ไมเคิลนั่งอยู่ที่โต๊ะอาหารแล้ว เขารีบลุกขึ้นมาเลื่อนเก้าอี้ให้

"จดหมายจากคุณแม่ถึงคุณ" เขาประกาศ ส่งซองจดหมายให้ทั้งๆที่ในใจนั้นนึกหวาดหวั่น ไม่รู้ว่าครั้งนี้จดหมายนั่นจะบรรจุคำอ้อนวอน คำบ่นอะไรไว้อีกบ้าง ทว่าใครจะตำหนิมารดาผู้น่าสงสารคนนั้นได้ ผู้ไม่ต้องการอะไรอื่นเลยนอกจากให้ลูกและหลานในอนาคตไปอยู่ใกล้ๆเธออย่างปลอดภัย

จูลี่ใช้มีดกรีดเปิดซองจดหมาย คลี่กระดาษแผ่นบางๆที่มีตัวหนังสือเขียนติดๆกันออกอ่าน แล้วเงยหน้ามองเขาอย่างประหลาดใจ "โอกูสตาเพิ่งคลอดลูกค่ะ เป็นผู้ชาย ฉันไม่รู้เลยว่าเขาตั้งท้องด้วย...เด็กชื่อว่าเอดมง" เธอทำหน้าย่น "น่าสงสาร ชื่อเชยๆแบบนี้! ฟังสิ คุณแม่เขียนมาว่า *'เป็นเด็กผู้ชายเล็กๆที่น่ารักมาก คลอดอย่างปลอดภัยที่บ้านเมื่อวันอาทิตย์ที่ผ่านมา'*" เธออ่านดังๆ *"ขอบคุณพระเจ้าที่เด็กหน้าตาเหมือนแม่"* นี่ละ พูดแบบคุณแม่ไม่ผิดเพี้ยน เธอวิจารณ์ตรงๆ ไมเคิลรู้สึกอยากจะร้องเพลง เธอพูดแบบจูลี่คนเดิมแล้ว *"แม่ไม่อยากบอกแกในจดหมายฉบับก่อนๆ เพราะไม่อยากให้แกต้องห่วงน้อง เราจะไม่ทำพิธีรับศีลให้เขาจนกว่าแกจะกลับมา เพราะโอกูสตาอยากให้แกเป็นแม่ทูนหัว คิดดูสิ ลูกแกจะมีเพื่อนเล่นแล้ว ไม่ว่าเขาจะเป็นเด็กผู้ชายหรือเด็กผู้หญิง แม้ว่าแม่จะเศร้าโศกเสียใจไปกับแก แต่แม่ก็ดีใจกับชีวิตใหม่ๆ พี่เลี้ยงเด็กก็ใช้ได้"* เสียงเธอทอดแผ่วเบาลง แล้วจู่ๆหญิงสาวก็นั่งตัวตรง อ่านต่อเสียงดังๆ *"แม่ทำใจยอมรับแล้วว่าแกจะต้องอยู่ที่สยามจนกว่าจะคลอดลูก แต่แม่อดคิดไม่ได้ว่าหมอของแกพูดเกินไปเรื่องที่ว่าการเดินทางจะมีผลเสียร้ายแรง*

กับแกในสภาพแบบนี้ กระนั้นแม่ก็เป็นห่วงจริงๆ เรื่องที่แกจะเดินทางกลับมาคนเดียวกับลูกเล็กๆ เพราะฉะนั้นพ่อแกกับแม่ถึงได้จัดการให้วิกเตอร์ไปรับตัวแกมาจากสยาม ช่วยพาแกกลับมาบ้าน เขาจะไปถึงที่นั่นกลางเดือนมีนาคม เราหวังว่าคงทันเวลาแกคลอดพอดี...”

เธอกับไมเคิลมองสบตากันอย่างตะลึงงัน แล้วเธอพูดว่า “ตายจริง ไมเคิล เราจะทำอย่างไรดี”

บางกอก วันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 1891

ฉันตัดสินใจเขียนบันทึกต่อไป พระเจ้าคงจะทรงรู้ว่าฉันไม่อาจเอามันมาให้ลูกชายหรือลูกสาวของหลุยส์อ่านได้

ชีวิตฉันในช่วงสี่เดือนที่ผ่านมานี้เหมือนอยู่ในเวลากลางคืนมืดๆ ตลอดเวลา และบัดนี้ก็เริ่มจะโผล่ขึ้นมาจากความว่างเปล่า ไม่ใช่ว่าฉันจะหยุดโศกเศร้า จริงๆ แล้วฉันรู้สึกว่าคงไม่มีวันเลิกเศร้าได้เลย เพราะความคิดที่ว่าฉันจะไม่มีวันได้เห็นหลุยส์อีกต่อไปแล้ว ไม่มีวันที่เขาจะได้อุ้มลูก จะได้เป็นส่วนหนึ่งในตัวฉันตลอดไป

คุณแม่เขียนมาบอกว่าอีกไม่กี่สัปดาห์นี้วิกเตอร์จะมาถึง ฉันดีใจที่จะได้พบเขาในไม่ช้า สำนึกบุญคุณที่เขายินดียอมเสียเวลาหลายเดือนในชีวิตเดินทางข้ามมหาสมุทรมาพาฉันกลับบ้าน กระนั้นฉันรู้สึกเหมือนติดกับ

หญิงสาวหยุดพัก ขยับตัวอย่างอุ้ยอ้ายเพื่อหาท่านั่งสบายๆ บนเก้าอี้แข็งๆ เธอเหลียวมองไปรอบห้องเรียบๆ ที่มีเครื่องเรือนเพียงน้อยชิ้น ประตูเฉลียงเปิดกว้างรับกลิ่นดอกไม้หอมระรวยที่ลอยขึ้นมาจากสวน เธอกับหลุยส์รับประทานอาหารเช้าด้วยกันที่โต๊ะตัวนี้ ฟังเสียงฝนภายในมุ้งกันยุงที่ปุปะ เธอเคยมีความสุข

เหลือล้น ณ ที่แห่งนี้

หญิงสาวหยิบปากกาขึ้นมาใหม่ แล้วลงมือเขียนต่อไป

รู้สึกเหมือนติดกับ และรู้สึกเคืองที่ใครๆ พากันคิดว่าฉันไม่สามารถดูแลตัวเองและลูกได้ เคืองที่ดูเหมือนฉันจะไม่มีทางเลือกในเรื่องนี้เลย

ไมเคิลบอกว่าฉันควรจะรออีกหนึ่งปีก่อนที่จะเดินทางกลับไปปารีส ตอนนี้ฉันนึกไม่ออกเลยว่าจะทิ้งชีวิตที่คุ้นเคยที่นี่ไปได้อย่างไร แต่ฉันไม่กล้าเขียนไปบอกคุณแม่ให้วิกเตอร์เลื่อนเวลาเดินทางไปก่อน บางทีเมื่อลูกเกิด ฉันอาจจะรู้สึกต่างไปก็ได้กระมัง

บางกอก วันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 1891

แฟนนีมาเยี่ยมฉันอีก ฉันรู้สึกว่าเรามีอะไรคล้ายๆ กันมาก ไม่เพียงเพราะเรามีพ่อแม่คนละชาติและแต่ละคนก็คิดว่าชาติของตนนั้นเหนือกว่า ฉันว่าฉันหัวเราะเป็นครั้งแรกในรอบหลายเดือนมานี่ เมื่อฟังเขาเล่าเรื่องแม่ที่พยายามลอบบ่อนทำลายงานเลี้ยงวันคริสต์มาสเพราะไม่เห็นด้วยกับการอบห่านทั้งตัว คุณพ่อไม่คัดค้านเรื่องห่าน แต่เหยียดหยามคริสต์มาสพุดดิงเป็นที่สุด...

ฉันพบว่าคุยกับแฟนนีง่ายกว่าคุยกับเลโอนี คงเป็นเพราะว่าเธอตั้งท้องลูกคนแรกเมื่อเสียสามีไปเช่นกัน แต่ในสภาพที่ลำบากกว่ามาก สามีของฉันไม่ได้ถูกตัดสินลงโทษประหารในการพิจารณาคดีที่แต่งเรื่องทั้งเพ ฉันไม่ต้องหลบหนีเพื่อรักษาชีวิตไว้ ไม่ต้องสูญเสียทรัพย์สมบัติทุกอย่างที่มี แต่เธอบอกว่าความเศร้าโศกของฉันไม่ได้น้อยไปกว่าของเธอ และการที่จะหวาดหวั่นเรื่องอนาคตนั้นก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย ในเมื่อลูกนั้นไม่มีพ่อ

ฉันย้อนกลับไปเรียนภาษาไทย ฉันต้องหาอะไรมาทำเพื่อให้สมองมีงานทำยุ่งๆ จะได้เลิกคิดวนไปวนมาถึงเรื่องเศร้าๆ ทั้งหลาย ฉันตระหนักว่าแม้จะลืมตัวหนังสือไทยเกือบหมดแล้ว แต่ฉันเข้าใจภาษาไทยดีขึ้นมาก คงเพราะใช้เวลาอยู่กับฝ้ายมากเหลือเกิน

คิดว่าเรื่องเรียนหนังสือก็คงเป็นความทรงจำอีกเรื่องให้คิดถึงในฤดูหนาวที่ปารีส และเป็นเรื่องพูดคุยระหว่างงานเลี้ยงอาหารค่ำ ฉันนึกเห็นภาพงานเลี้ยงที่ใครๆ คงเชิญฉันไปร่วมเพราะสงสาร...แม่ม่ายตั้งแต่ยังสาว สามีตายที่ลาว เออ หล่อนคิดอะไรถึงได้แต่งงานกับคนที่กำลังจะเดินทางไปที่อันตรายแบบนั้น...เขาว่าหล่อนน่ะหัวแข็งตลอดเวลานะ

ลูกที่น่าสงสาร ฉันรู้ตัวว่าบางทีฉันก็นึกเกลียดลูก เพราะอดคิดไม่ได้ว่าลูกคือโทษทัณฑ์ที่ฉันต้องแบกรับในฐานะที่ฉันเหยียดหยามชะตาชีวิตที่ครอบครัววางแผนไว้ให้ ฉันเกลียดตัวเองที่รู้สึกแบบนี้ ไม่ใช่ความรักอันไม่มีขอบเขตที่คนเป็นแม่ดีๆ ทั้งหลายจะพึงมีต่อชีวิตไร้เดียงสาที่กำลังจะเกิดมา

เธอได้ยินเสียงประตูรั้วเปิดดังเอี๊ยดอ๊าด รถม้าคันเล็กของไมเคิลก็แล่นเข้ามาในสวน ดูเหมือนเขาจะใช้เวลาอยู่ที่สถานทูตมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อกลับถึงบ้านก็อ่อนระโหยหมดแรงและอารมณ์เสียเมื่อมารับประทานอาหารเย็นด้วย

“คุณนึกไม่ถึงหรอกว่าปาวีพยายามทำอะไรอยู่ตอนนี้” เขาบอกด้วยน้ำเสียงกึ่งชื่นชมกึ่งละเหี่ยใจพลางตักข้าวใส่จาน ผลยืนถือโถข้าวไว้ เอียงโถเป็นมุมที่ทำให้ตักได้ลำบาก แต่สีหน้ายิ้มแย้ม

“เขาเที่ยวค้นหาเอกสารที่จะพิสูจน์ว่าจักรพรรดิของเวียดนามเคยมีสิทธิชอบธรรมในประวัติศาสตร์เหนือดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ซึ่งจะทำให้เวียดนามเป็นเจ้าเหนือลาวโดยพฤตินัย แล้วแน่นอนว่าสิทธินี้ก็ย่อมส่งทอด

ต่อมาให้ฝรั่งเศสที่ปกครองเวียดนามตอนนี้" ไมเคิลกลอกตาอย่างล้อเลียน พูดต่อไปว่า "เขาให้พวกผู้คงแก่เรียนทุกๆ วัดจากไซ่ง่อนไปถึงไฮฟองค้นเอกสารต่างๆ หอจดหมายเหตุของจักรพรรดิทุกๆ แห่งก็เต็มไปด้วยพวกนักเรียนที่ถูกจ้างมาให้ตรวจชำระจดหมายติดต่อที่สั่งสมกันมานับร้อยๆ ปีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอันนัมกับหลวงพระบาง แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่มีโชคเลย เจอแต่ข้อความโบราณมากเรื่องบัญชีภาษีจากเมืองเล็กๆ ไกลโพ้นบนเทือกเขา แต่ก็ต้องให้แต้มเขานะเรื่องความคิดสร้างสรรค์และความอุตสาหะ เขาเองน่าจะพอใจแล้วเรื่องที่ประสบความสำเร็จเมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา แต่ไม่เลย เขายังต้องการผลักดันต่อไปอีก เดินหน้าต่อไป"

กัปตันโจนส์เดาได้ถูกต้องว่าปาวีต้องโผล่มาที่บางกอกไม่นานหลังจากที่กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงประกาศเรื่องจะจัดเสริมกำลังที่มั่นทางทหารก่อนสิ้นเดือนพฤศจิกายน เขามาถึงพร้อมดวงตากราดเกรี้ยว เคราพองน่ากลัว เขาประกาศว่าจะต้องเข้าเฝ้าฯ พระเจ้าอยู่หัวให้ได้ หรืออย่างน้อยก็ต้องได้เฝ้าเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

ไม่มีใครรู้ว่าเขาทำได้อย่างไร แต่เขาก็สามารถบีบให้สยามตกลงอย่างไม่เป็นทางการว่าจะยับยั้งเรื่องการส่งกองกำลังทหารไปประจำเพิ่มเติมทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง

ระหว่างที่ทางลอนดอนและสถานทูตอังกฤษที่บางกอกเฝ้าดูเรื่องน่าอดสูที่เกิดขึ้นอยู่อย่างไม่อยากเชื่อสายตา นักธุรกิจฝรั่งเศสกลุ่มหนึ่งซึ่งมีพรรคอาณานิคมหนุนหลังและมีนักการเมืองเดอลงเกลอคอยให้ท้ายก็ร่วมกันจัดตั้งองค์กรพาณิชย์ชื่อ "แซงดีกาดูโอลาว" (องค์กรความร่วมมือของลาวตอนบน) ขึ้นมาเพื่อลงทุนพัฒนาการขนส่งทางเรือในแม่น้ำโขงไปจนถึงเมืองไซ่ง่อน เห็นได้ชัดว่าต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ ที่ปาวีสัญญาว่าจะพบในดินแดนที่คณะของตนเดินทางไปสำรวจ ส่วนผลประโยชน์ทางอ้อมขององค์กรนี้ก็คือกีดกันไม่ให้อังกฤษในรัฐฉานซึ่งมีเขตแดนติดกับสองฝั่งของแม่น้ำโขงเข้ามา

แทรกแซงกิจการในเขตดังกล่าวได้

"นั่นสิ อย่างน้อยก็ทำให้ลอนดอนเลิกสนใจทางรถไฟไปยูนนานสักพักหนึ่งละ" กัปตันโจนส์พูดเหน็บแนม "ไอ้พวกกบตัวกระจ้อยแต่โอหัง พวกมันคิดว่ามันใหญ่สักแค่ไหนนะ ต้องสั่งสอนเสียบ้างว่าดินแดนแม่โขงตอนบนกับรัฐฉานนั้นเป็นเขตอิทธิพลของเรา ไม่ใช่ของพวกมัน" ไมเคิลอดรู้สึกผิดไม่ได้เมื่อคุยกับจูลี่เรื่องพฤติกรรมน่าอดสูล่าสุดของปาวี ไม่เพียงเพราะเรื่องนี้ทำให้หวนคิดถึงงานต่างๆของหลุยส์ แต่เพราะเธอเองก็เป็นพลเมืองฝรั่งเศส เธออาจจะรู้สึกลำบากใจ ไม่รู้จะเข้าข้างฝ่ายไหนดี เรื่องที่เขาเล่าให้เธอฟังที่โต๊ะอาหารนั้นไม่ใช่ความลับ หนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสที่ไซ่ง่อนเต็มไปด้วยพาดหัวข่าวตัวโตๆ คุยโวเรื่องความสำเร็จล่าสุดของมหาบุรุษผู้ทำทุกอย่างเพื่อเกียรติศักดิ์อันยิ่งใหญ่ของ *สาธารณรัฐ*

อย่างน้อยก็เป็นหัวข้อสนทนาที่ปลอดภัยกว่าคุยเรื่องอนาคตของเธอ ดูเหมือนว่าหญิงสาวจะมีชีวิตชีวาขึ้นเมื่อเขาเอาเรื่องใหม่ๆจากสถานทูตมาเล่าให้ฟัง ราวกับว่าหลุยส์ได้กลับมาอยู่กับพวกเขาบ้าง บางครั้งเธอถึงกับยิ้มเมื่อเขาบรรยายเรื่องการสืบค้นเอกสารที่จะอ้างสิทธิของจักรวรรดิเวียดนามในลาวตามหอจดหมายเหตุฝุ่นเขรอะต่างๆ

เมื่อเขาบอกเธอเรื่ององค์กรความร่วมมือของลาวตอนบน เธอมีสีหน้าครุ่นคิด

"ฉันคิดว่าคุณพ่อก็ลงทุนในบริษัทนั้นด้วยค่ะ คุณพ่อของหลุยส์ก็เหมือนกัน คอยเดี๋ยวนะ..." เธอลุกไปหยิบจดหมายมาจากโต๊ะทำงานในห้องนั่งเล่นแล้วเดินหายใจหอบๆกลับมานั่งที่ "เฮ้อ อยากให้คลอดออกมาเร็วๆจริงๆ ฉันรู้สึกอ้วนอุ้ยอ้ายยังกะช้าง นี่ไง...เป็นจดหมายนานแล้ว เขียนไว้ก่อนหลุยส์ตาย"

เธอคลี่จดหมายและอ่านดังๆ "*'พ่อได้ข่าวว่าลาวเป็นแหล่งผลิตข้าวให้อินโดจีนและเต็มไปด้วยทรัพยากรสุดคณานับ ดังนั้นเพื่อสนับสนุนงานของสามีแก พ่อกับพ่อผัวของแกจึงลงทุนเป็นพวกแรกๆในบริษัทพาณิชย์ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อ*

ส่งเสริมการค้าระหว่างลาวกับฝรั่งเศส เพราะเข้าไปร่วมมือตั้งแต่เริ่มต้นแบบนี้ พ่อหวังว่าจะได้สัญญาจ้างให้จัดซื้อของส่งให้บริษัทวิศวกรรมที่จะไปก่อสร้างประตูน้ำ สะพาน และอะไรอื่นๆ เพื่อทำให้สามารถเดินเรือได้ในแม่น้ำใหญ่สายนี้ ขอให้เราอย่าลืมนะ ลูกสาวสุดที่รักของพ่อ ว่าประเทศต่างๆ พวกนี้ที่หวังว่าจะได้เข้ามาร่วมอยู่ในโลกอารยะของเราไม่ใช่ต้องการแต่ขายเท่านั้น พวกเขาต้องการซื้อด้วย' ฉันว่าบริษัทที่พ่อพูดถึงนี่น่าจะใช่องค์กรความร่วมมือที่ว่านะคะ"

ไมเคิลพยักหน้า "พวกเขาต้องหาวิธีอ้อมผ่านน้ำตกต่างๆ ให้ได้ก่อน ถึงจะเดินเรือในแม่น้ำโขงได้ ก่อนที่จะเข้าไปกอบโกยเอา 'ทรัพยากรเหลือคณานับ' พวกนั้นด้วย แต่ผมได้ยินว่ามีนักภูมิศาสตร์แหล่งน้ำมาสมทบกับคณะสำรวจเพื่อจะหาทางออกให้ได้ ทำไมผมถึงรู้น่ะหรือ สายสืบสิจ๊ะ ทุกคนต่างก็มีสายสืบกันทั้งนั้น พวกคนสยามน่ะมีมากกว่าพวกเราเสียอีก ไม่งั้นเสนาบดีต่างประเทศจะรู้ได้ยังไงว่าคุณตั้งท้อง"

หญิงสาวถอนใจ "ฉันสงสัยว่าหลุยส์จะคิดยังไงกับเรื่องพวกนี้...ถึงเขาจะชื่นชมปาวีมากๆ แต่ฉันไม่แน่ใจเลยว่าเขาจะเห็นด้วย"

ไมเคิลรู้สึกเสียใจแปลบขึ้นมา ถึงแม้เขาจะชอบหลุยส์เอามากๆ สนุกที่จะคุยด้วย และชื่นชมจิตวิญญาณนักผจญภัยของเขา แต่เมื่อคำนึงถึงสถานภาพของเขาที่สถานทูต การอยู่ร่วมบ้านกับแม่ม่ายของหลุยส์ย่อมดีกว่าอยู่ร่วมบ้านกับภริยาของสมาชิกคณะสำรวจที่ยังมีชีวิตอยู่และทำงานแข็งขัน คณะสำรวจอันมีผู้นำที่ตั้งใจแน่วแน่ว่าจะทำลายดุลอำนาจอันบอบบางระหว่างชาติต่างๆ ในลุ่มน้ำโขง "ผมคิดว่าหลุยส์เป็นนักอุดมคติ" เขาตอบอย่างระมัดระวัง "ให้ผมช่วยพยุงคุณขึ้นไปห้องดีไหม"

หลายสัปดาห์ต่อมานั้นดูเหมือนชีวิตจะไม่มีอะไรอื่นทำนอกจากการรอคอย คอยฟังข่าวการเคลื่อนไหวต่อไปของปาวี คอยโทรเลขจากวิกเตอร์ยืนยันวันที่จะมาถึง และยิ่งกว่านั้น คอยให้ลูกของหลุยส์คลอดออกมา

แล้วก็ตามเคยนั่นแหละ ทุกๆ คนต่างประหลาดใจเมื่อถึงเวลาคลอด

บางกอก วันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1891

คุณแม่ที่รักยิ่ง

เมื่อสามวันก่อนจูลี่คลอดลูกชายครับ ตอนนี้ทั้งแม่และลูกปลอดภัยสบายดี แต่ตอนคลอดน่ะสิครับ ค่อนข้างตื่นเต้นมาก จูลี่ต้องคลอดก่อนกำหนดหลายสัปดาห์เพราะเกิดหัวทิ่มตกบันไดลงมา

เท่าที่เธอจำได้ เธอสะดุดชายกระโปรงแล้วทรงตัวไม่อยู่ หมอมาถึงพร้อมๆ กับผมเลย ผมดีใจมากที่หมอส่งผมกลับสถานทูตให้คอยฟังข่าวอยู่ที่นั่น

เธอมีรอยฟกช้ำดำเขียวไปทั่วตัว ข้อเท้าแพลง และเจ็บปวดมาก แต่บอกว่ายังทนไหว

เจ้าหนูที่แน่นอนว่าชื่อ หลุยส์ ร้องเก่งจริงๆ ตัวค่อนข้างเล็ก แต่เด็กเกิดใหม่ๆ ก็ดูตัวเล็กทั้งนั้น จากสายตาที่ไร้ประสบการณ์ของผม

ผมส่งโทรเลขถึงพ่อแม่ของจูลี่แล้ว บอกข่าวไป แต่ผมต้องขอสารภาพว่าเก็บเงียบเรื่องสภาพที่เธอคลอดลูก ผมไม่อยากให้พวกเขาวิตกกังวลเรื่องสุขภาพของลูกสาวและหลานชายมากยิ่งขึ้นไปอีก แม้ว่าจะสมเหตุสมผลก็ตาม

เขาตอบกลับมาว่าดีใจมากและโล่งอกด้วย แล้วว่าวิกเตอร์พี่ชายของเธออยู่ระหว่างการเดินทาง เขาจะส่งโทรเลขมาจากสิงคโปร์บอกเราเรื่องวันที่จะมาถึง เพราะฉะนั้นบ้านเล็กๆ ของผมก็คงจะมีคนแน่นไปหมด ผมหวังว่าพวกคนรับใช้คงจะพร้อมรับหน้าที่เพราะว่าจำนวนนั้นร่อยหรอลงไป เด็กหนุ่มชื่อชิตหนีไประหว่างที่โกลาหลกันเรื่องคลอดลูก เอานาฬิกาเรือนทองและกระดุมติดข้อมือทับทิมที่พ่อให้ตอนวันเกิดปีที่ยี่สิบของผมไปด้วย

แถมด้วยเงินอีกมากพอดู ระหว่างที่คนอื่นๆมัวแต่วุ่นเอาน้ำมาให้หมอ วิ่งไปๆมาๆระหว่างบ้านกับสถานทูตเพื่อบอกข่าวให้ผมรู้หรือทำอะไรอื่นๆที่พวกคนใช้จำเป็นต้องทำ

ไมเคิลซบหน้าลงบนมือ สั่งใจให้ปีติที่ได้หลุดพ้นจากสิ่งยั่วยวนวิปริตนี้เสียที สิ่งยั่วยวนอรชรที่ยากจะห้ามใจได้ ที่ทำให้หลายเดือนที่ผ่านมานี้มีเวลาแห่งความหวานอมขมกลืนและความรู้สึกผิดติดต่อกันมาเป็นขบวน

ทั้งๆที่รู้ว่าไม่สมควร แต่เขาก็ยอมให้นายผลจ้างชิต รู้สึกตื่นเต้นระทึกใจเมื่อเข้าใจซึ้งถึงสายตาโลมเลียมรู้นัยที่คนรับใช้หนุ่มมองมายามที่ก้มตัวไหว้เขาอย่างนอบน้อมก่อนที่จะหลบตาต่ำ

"ชิตไม่ใช่ว่าจะไม่ซื่อสัตย์หรอกนะ" เขาบอกจูลี่เช้าวันนั้น ขณะที่เธออุ้มลูกอย่างเก้งก้าง พยายามไม่ให้ซบกับต้นแขนที่ยังช้ำอยู่ "เพียงแต่ว่า เออ...มันกลายเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ เขา...ผมคิดว่าเขาอยากลงโทษผม"

"ฉันรู้ค่ะ" เธอเงยหน้ามองเขาอย่างเห็นใจอยู่อึดใจหนึ่ง ก่อนที่จะกลับไปเฝ้าดูเด็กน้อยที่ห่อด้วยผ้าอ้อมแน่นหนา มองเห็นก็เพียงแต่ใบหน้าเล็กๆแดงๆย่นๆ ตาหยีปิดสนิท และปอยผมเส้นละเอียดสีทอง

ฝ้ายป้วนเปี้ยนอยู่ใกล้ๆ พร้อมที่จะรับเด็กมาอุ้มถ้าเห็นว่าแม่ดูอ่อนเพลีย มือที่ยื่นมานั้นสั่นน้อยๆด้วยความตื้นตันที่จะได้อุ้มทารก จูลี่ใจอ่อน ยิ้มน้อยๆ และยอมส่งลูกให้ จับตาดูสาวใช้ที่บรรจงวางทารกไว้ในเปลหวายอย่างบูชา เปลนั้นตั้งอยู่ข้างเตียงของแม่

"คุณเสียใจมากหรือเปล่า" เธอถามเสียงอ่อนโยน

ไมเคิลยักไหล่ ไม่หรอก ก็เป็นบ้าง "เป็นไปได้หรือเปล่าที่จะรู้สึกอกหักแล้วก็โล่งใจไปพร้อมๆกัน" เขาถาม

จูลี่คว้ามือเขามาบีบ เป็นไปได้กระมัง น้ำตาปริ่มล้นเบ้าไหลรินลงมาตามแก้มที่ตอบซูบ เธอเช็ดน้ำตา ทำหน้าเป็นเชิงขอโทษ เธอเองก็หัวใจแตกสลายแต่ก็มีความสุขมาก เธอกระซิบ และอ่อนเพลียมากด้วย เขาทำเสียงดุ ลุกขึ้น

จากข้างเตียง เธอไม่ควรปล่อยให้เขาชวนเธอคุยแบบนี้ ในเมื่อเธอควรจะได้พักผ่อน หญิงสาวพยักหน้า แต่คว้ามือเขาไว้เมื่อเขาขยับเดิน “ประเดี๋ยวกลับมาอีกนะคะ ฉันรู้สึกเหมือนมีเรื่องคุยนานเป็นเดือนๆ อัดแน่นอยู่ในตัว คอยเวลาที่จะได้ปลดปล่อยออกมาเสียที”

ฉะนั้น คุณแม่ที่รักของผม ตอนนี้มีสมาชิกใหม่ในครอบครัวที่นี่ งานที่สถานทูตก็มากขึ้น แน่นอนว่าผมยุ่งมาก แต่กระนั้นผมก็ต้องเขียนจดหมายถึงคุณแม่ให้ได้ครับ

สำหรับจูลี่ วันแรกๆ หลังจากการคลอดลูกนั้นผ่านไปราวกับเธออยู่ในเมืองหมอก ทั้งอ่อนเพลีย ปีติ และปวดร้าว เธอชื่นใจที่ได้อุ้มร่างน้อยๆ ที่ส่งเสียงร้องครางเบาๆ เหมือนลูกแมว สำรวจดูทุกส่วนสัดบนตัว จดจำปากน้อยๆ ที่ขยับทำท่าดูดอย่างน่ารักน่าเอ็นดู ดวงตาสีฟ้าปนเทาที่เหม่อมองอย่างมัวๆ อีกทั้งมือบอบบางดุจดอกไม้ที่กำแน่นไม่ยอมปล่อย

“หลุยส์ หลุยส์” เธอพึมพำ วาดนิ้วไล่ไปบนแก้มเนียนนุ่ม “ถ้าเพียงแต่คุณได้เห็นสิ่งมหัศจรรย์ที่เราช่วยกันสร้างขึ้นมา คุณคงจะมีความสุขที่สุด ฉันสาบานว่าเขาจะโตขึ้นมาแล้วภูมิใจในพ่อของเขา”

แต่ขณะที่เธอเปล่งเสียงออกมา เธอรู้สึกว่าตนเองกำลังทำตัวเหมือนตัวละครในนวนิยาย คำมั่นสัญญาที่เธอพูดถึงอนาคตของลูกชายไม่ต่างจากการยินยอมทำตามกรอบประเพณี สำหรับเธอไม่มีอะไรที่เป็นจริงอีกต่อไป ยกเว้นชีวิตใหม่ที่กำลังดูดดื่มจากทรวงอกของเธอ กับความรู้อันขมขื่นที่กัดกร่อนจิตใจว่าเธอนั้นเป็นทั้งแม่และแม่ม่าย

เธอมัวแต่ใจลอย จึงไม่ได้ยินเสียงโต้เถียงข้างนอกห้อง เป็นการปะทะกันระหว่างฝ้ายกับหมอแฮทช์ มีแฟนนีเป็นล่ามให้ เถียงกันเรื่องวิธีที่เหมาะสมในการดูแลมารดาหลังคลอด แฟนนีเล่าให้ฟังภายหลังอย่างเห็นใจ ในขณะที่ฝ้ายบ่นพึมพำหัวเสียอยู่เป็นฉากหลัง

"ประเพณีที่นี่คือให้แม่นอนอยู่บนไม้กระดานข้างเตาไฟร้อนๆ หลายๆ วัน แต่ละวันก็เพิ่มไฟให้ร้อนมากขึ้นๆ จนย่างแผลให้แห้งสนิท ทำแบบนี้เพราะเชื่อว่าจะทำให้กล้ามเนื้อกระชับ แม่ของฉันเชื่อถือมากเรื่องอยู่ไฟนี่ ฉันเองก็โดนอยู่ไฟมาแล้ว เพราะฉะนั้นบอกคุณได้เลยว่าไม่ต้องอยู่ไฟน่ะดีแล้ว"

จูลี่หัวเราะ เพราะดูเหมือนว่าพวกเขาคาดหวังเช่นนั้น แต่เธอไม่อาจรวบรวมกำลังให้มาสนใจเรื่องนี้ได้ แฟนนีจับมือเธอมากุมแล้วพูดต่อไปอย่างแจ่มใส "ฝ้ายยอมรับว่าผู้หญิงฝรั่งถูกสร้างมาให้แตกต่างจากผู้หญิงไทย ไม่จำเป็นต้องอยู่ไฟแบบผู้หญิงไทย ถึงแม้เขาจะบอกว่าดูๆ แล้วคุณก็ไม่เห็นจะแตกต่างจากเขาเลย แต่เขายืนกรานหนักแน่นว่าเราจะต้องทำพิธีร่อนกระด้งกันเพื่อคุ้มครองหนูหลุยส์ ไม่ต้องห่วงหรอก คุณไม่ต้องทำอะไรเลย เราจะทำพิธีกันในสวน คุณดูได้จากทางหน้าต่าง" ว่าแล้วเธอก็โน้มตัวลงมาอุ้มทารกจากเปลส่งให้ฝ้าย แล้วทั้งสองคนก็หายลับไป จูลี่รู้สึกตื่นตระหนกขึ้นมาทันที เป็นครั้งแรกที่พ่อหนูออกไปพ้นสายตาของเธอ หญิงสาวเลิกผ้าห่ม เดินกะโผลกกะเผลกไปที่เฉลียง เปิดหน้าต่างมุ้งลวด

เมื่อชะโงกหน้าออกไป หญิงสาวเห็นคนรับใช้ทั้งหมดไปรวมตัวกันอยู่ในสวน ยืนเป็นวงล้อมรอบฝ้ายและหนูหลุยส์ซึ่งส่งเสียงอ้อแอ้อย่างมีความสุข ฝ้ายเกือบถูกบังด้วยใบกล้วยใหญ่หนา หล่อนชูทารกขึ้นสูงเหนือหัว กระทืบเท้าสามที แล้วตะโกนคาถาอะไรสักอย่างที่น่าสะพรึงกลัว ในขณะที่คนอื่นๆ ทั้งหลายมองดู หลังจากนั้นเงียบกริบอยู่ชั่วครู่ ก่อนที่จักจั่นจะส่งเสียงร้องเพลงดังกร่างๆ ฝ้ายทำพิธีการนั้นซ้ำอีก กระทืบเท้า ตะเบ็งเสียง คราวนี้คนอื่นๆ พากันทำตามดูเหมือนต่างก็พยายามแข่งขันกระทืบและตะโกนให้ดังกว่าหล่อน หลังจากนั้นแฟนนีก็ท่องคำตอบออกมา แล้วรับหลุยส์มาอุ้ม พ่อหนูเริ่มตะเบ็งเสียงร้องไห้เพราะตกใจเสียงกราดเกรี้ยวดังลั่น นกฮูกร้องฮูกๆ ค้างคาวบินโฉบอยู่เหนือหัว ส่วนแมวจรจัดตาเดียวที่หางอัปลักษณ์ก็ป้วนเปี้ยนอยู่นอกกลุ่มอย่างสอดรู้สอดเห็น

จูลี่ยกมือขึ้นกุมแน่นบนหน้าอกที่ยังเจ็บปวด พิศวงในฉากที่เห็นเบื้องล่างท่ามกลางแสงสลัวๆของสนธยา เงามืดๆทาบไหวอยู่บนใบหน้าของพวกนั้น พวกคนที่เคยคุ้นเคยเมื่อนาทีก่อน บัดนี้กลายเป็นผู้ร่วมพิธีกรรมที่แปลกประหลาดและนอกรีต แต่ละคำที่ได้ยินนั้นเธอฟังไม่ออก ทายไม่ถูกสักนิดว่าท่าทางที่พวกเขาแสดงนั้นหมายความว่าอย่างไร แต่เธออ่านสีหน้าของพวกเขาออกว่าเชื่อมั่นในพิธีนี้อย่างสุดหัวใจ สมองที่มีเหตุมีผลบอกเธออย่างหยิ่งยโสว่าการตะโกนและการกระทืบเท้านี้เป็นความเชื่อเรื่องโชคลางแบบเด็กๆ แต่อีกเสียงหนึ่งที่อยู่ในตัวเหมือนมาจากห้วงลึกล้ำในกายกระซิบบอกว่าสิ่งที่พวกเขากำลังทำนั้นมีพลังอำนาจและสำคัญยิ่ง และโดยที่อธิบายไม่ได้เลย กลับทำให้เธอมั่นใจว่าจะช่วยปกป้องคุ้มครองลูกชายของเธอจากอันตรายทั้งปวง

ในที่สุด ฝ่ายยิ้มอย่างพออกพอใจ ประกาศเป็นครั้งสุดท้ายแน่วแน่ต่อสรวงสวรรค์ แล้วคนกลุ่มเล็กๆนี้ก็ยกขบวนกลับเข้ามาในบ้าน

“ทำอะไรกันคะ” จูลี่ถามเสียงค่อนข้างสั่นเมื่อรับลูกกลับมาอยู่ในอ้อมแขน

คนสยามเชื่อว่าพวกผีจะมารังควานเด็กเกิดใหม่ที่ใครๆก็รักใคร่ แล้วแย่งเอาไปเป็นของพวกมัน ดังนั้นจุดมุ่งหมายของพิธีนี้ก็คือหลอกล่อผีให้เข้าใจว่าไม่มีใครอยากได้ทารกคนนี้ ดังนั้นพวกผีก็จะไม่สนใจเด็ก แฟนนีอธิบายเหมือนว่านี่เป็นเรื่องจริงธรรมดาๆ “ตอนนี้หลุยส์ก็ปลอดภัยจากพวกผีทั้งหลายแล้ว นั่นละ ใช่ค่ะ ฉันก็เชื่อเรื่องนี้เหมือนกัน ผีน่ะมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง รู้ไหม จึงจำเป็นต้องทำให้พวกมันมีความสุข”

มงซินญอร์แวก็มาเยี่ยมด้วยเช่นกัน มาถามวันที่จะกำหนดให้เป็นวันตั้งชื่อเด็ก เมื่อจูลี่บอกว่าเธอจะคอยให้พี่ชายมาถึงก่อน ท่านก็จุปากอย่างไม่เห็นด้วย ลูบเครายาวสีเทาไปพลาง ทารกที่นี่มีไม่มากหรอกนะที่มีชีวิตอยู่ได้นานกว่าสองสามสัปดาห์หรือถึงกี่เดือน ในบ้านเมืองที่ไม่ถูกอนามัย ไม่ใช่เมืองศาสนา

แบบนี้ ท่านตำหนิ ไม่สนใจว่าจูลี่จะหวาดกลัว นี่เธออยากให้ลูกตายโดยไม่ได้ทำพิธีรับศีลล้างบาปก่อนหรือไง เดี๋ยวก็ต้องไปวนเวียนอยู่ในชายขอบนรกชั่วนิจนิรันดร์ ดีนะที่ฉันเตรียมตัวมาพร้อม

ท่านล้วงขวดแก้วเล็กๆ บรรจุน้ำศักดิ์สิทธิ์มาจากกระเป๋าเสื้อคลุมสีซีดฝุ่นจับ หยดน้ำนั้นสองสามหยดลงบนหน้าผากของพ่อหนูอย่างทะนุถนอม ก่อนที่จะทำเครื่องหมายไม้กางเขนแล้วกล่าวอำนวยพร

"บัดนี้เจ้าปราศจากบาปทั้งปวง และเป็นสมาชิกของคริสตจักรอันศักดิ์สิทธิ์" ท่านพึมพำ "ฉันขอตั้งชื่อเจ้าว่าหลุยส์ ในนามของพระบิดา พระบุตร และพระจิต อาเมน"

"แหม ท่านไม่มีมารยาทแบบคนมาเยี่ยมไข้เลยนะ แต่ช่างเถอะ ในเมื่อไม่ได้หวังร้าย" ไมเคิลวิจารณ์หลังจากที่ส่งสังฆราชกลับไปแล้ว "เอาละ ตอนนี้ดูเหมือนว่าคุณจะได้รับการปกป้องจากทุกๆ ทาง แต่ตัวผมเองเชื่อมั่นในฝ่ายกับพิธีกรรมหลอกผีของเขามากที่สุด"

เมื่อวิกเตอร์มาถึงในฤดูที่ร้อนจัดจนกระทั่งท้องฟ้าสีขาวเหมือนมีคลื่นสั่นไหว ใบหน้าเล็กย่นของหลุยส์ก็ใหญ่ขึ้น เนื้อเต็มแน่น เขาเติบโตทันตาเห็นด้วยนมมารดา และด้วยความรักความเอาใจใส่ของทุกๆ คนในบ้านตั้งแต่ไมเคิลไปจนถึงคนขับรถม้าที่แอบย่องขึ้นมาที่ระเบียงบ่อยๆ เพียงเพื่อจะได้เฝ้ามองเด็กน้อยผมสีทองที่หลับสนิทอยู่ในเปลเล็กๆ

จูลี่นั่งอยู่ข้างเขาบนเก้าอี้หวาย คอยพี่ชายอย่างหวั่นใจ ดีใจที่จะได้พบเขา กระนั้นก็หวาดหวั่นว่าชีวิตเธอจะกลับคืนไปเหมือนครั้งที่อยู่ที่ปารีส ยังจำได้ว่าเขาเคยเหยียดหยามสามีที่เธอเลือกเอง นอกจากนี้เธอยังรู้สึกไม่มั่นใจในตัวเอง ราวกับว่าไม่ใช่วิกเตอร์แต่เป็นมารดาของเธอที่กำลังจะก้าวเข้ามาในสวนมาสำรวจตรวจดูเธอ

แม้ว่ารอยฟกช้ำบนใบหน้าจะจางหายไปหมดแล้ว และเธอแต่งผมอย่าง

พิถีพิถันมาก แต่หญิงสาวรู้ตัวดีว่าไม่มีใครจะมองว่าเธอเป็นสาวปารีสอีกต่อไป ใช่ว่าเธอจะให้ความสำคัญกับเสื้อผ้าหรือเครื่องสำอางต่างๆ มาก่อน อย่างไรก็ตาม...เธอค่อยๆ ได้รูปร่างอย่างเดิมกลับคืนมา ต้องขอบใจฝ่ายที่แอบประคบท้องเธอทุกๆ วันด้วยลูกโลหะร้อนๆ โดยไม่ให้หมอแฮทช์รู้ ถึงจะเจ็บมากแต่ก็ดูเหมือนจะได้ผล หญิงสาวยืนกรานให้สาวใช้รัดเอวเธอด้วยชุดชั้นในรัดรูปที่หลวมที่สุดเมื่อเช้านี้ กระนั้นหลายๆ เดือนที่โศกเศร้าเป็นทุกข์ได้ส่งผลทิ้งไว้ใบหน้าเธอในกระจกดูตอบและซูบเซียว ถึงจะทารูจสักเพียงใดก็ไม่สามารถทำให้เธอกลับคืนเป็นสาวน้อยร่าเริงที่เธอเคยเป็น

แต่สิ่งทั้งหลายนี้ไม่สำคัญอีกต่อไปเมื่อวิกเตอร์กระโดดลงมาจากรถม้าคันเล็ก วิ่งขึ้นบันไดสามขั้นมาที่ระเบียง และรวบตัวเธอไว้ในอ้อมแขน เขาจับตัวเธอไว้ ยื่นแขนไปจนสุด แล้วมองดูเธอตั้งแต่หัวจดเท้า ร้องว่า “พระแม่ พระแม่ ตัวจริงของแท้...” ก่อนที่จะกอดเธออีกครั้ง

ไม่ใช่ ไม่ใช่ เธอประท้วง หัวเราะร่า เขาสิดูดีอย่างวิเศษ ผิวคล้ำและดูไม่เหน็ดเหนื่อยเลยสักนิด เขาบิดหนวดแล้วยิ้มกว้าง “อ้าว ก็อยู่บนเรือตั้งเดือนไม่มีอะไรทำนอกจากดื่มไวน์แล้วก็จีบผู้หญิง...ใครจะไม่ดูดีอย่างวิเศษกันบ้างล่ะอ้า นี่คือหลานชายฉันใช่ไหม” เขาโน้มตัวลงเหนือเปล ผลักมุ้งกันยุงไปข้างๆ แล้วอุ้มหลุยส์ออกมาจากเปล ท่าทางชำนาญราวกับเขาเคยอุ้มทารกมาแล้วชั่วชีวิต

“ยินดีด้วยยายลูกแมว เหมือนพ่อเขาอย่างกับแกะเลยนะเจ้าหนูเอ๋ย แล้วใครล่ะนี่ มองฉันยังกะอยากเอาไปเคี่ยวทำสตู ยายฝ้ายแสนวิเศษที่แกเขียนเล่าไปใช่ไหม” ใช่แล้ว จูลี่ตอบ หัวเราะคิก ฝ้ายไม่ไว้ใจให้ใครดูแลหลุยส์เลย พวกผู้ชายยิ่งไม่ได้อย่างแน่นอน

ทั้งๆ ที่ยังอุ้มพ่อหนู วิกเตอร์โค้งคำนับสาวใช้อย่างเต็มที่ตามพิธีการหล่อนอดกลั้นยิ้มเสียมิได้ ยกมือขึ้นปิดปากอย่างกระดากอาย

ไมเคิลซึ่งยืนดูอยู่รู้สึกโล่งใจแกมรู้สึกผิดอยู่บ้าง เพราะตระหนักว่าวิกเตอร์ที่เขากริ่งเกรงไม่อยากให้มา วิกเตอร์ที่เย่อหยิ่ง ชอบเล่นแรงๆ เด็กที่เขาเคยต่อสู้

ด้วย และไม่ชอบเลยเมื่อทั้งคู่อายุเก้าขวบนั้น มีอยู่ก็แต่ในความทรงจำของเขาเท่านั้น เขากลัวว่าจะรู้สึกต่ำต้อย กลัวว่าบ้านเขาจะไม่ดีพอ หรือวิกเตอร์จะค้นพบชีวิตลับๆ ของเขา ความกลัวทั้งหมดนี่ไม่ใช่อะไรอื่นแต่คือเงามืดจากวัยเด็ก

ทั้งๆ ที่รู้ตัวว่าเป็นความคิดที่น่าขันสิ้นดี แต่เขานึกภาพวิกเตอร์เป็นนายทหารโก้หรู แต่งชุดทหารมีอินทรธนูสีทองติดที่บ่า พูดเสียงยานคางแบบผู้ดีชั้นสูง และวางท่าเป็นผู้มีอำนาจสั่งการ ไม่ใช่หนุ่มน้อยที่เป็นมิตร ผิวคล้ำด้วยแสงแดดเหงื่อแตกชุ่ม สวมหมวกปานามาและเสื้อนอกยับๆ ที่เขาไปรับตัวมาจากเรือกลไฟจากสิงคโปร์

จูลี่คงจะจากไปพร้อมกับพี่ชาย หรือเธออาจจะอยู่ต่อไปดังที่เขาแอบหวังไว้ แต่ไม่ว่าเธอจะทำอย่างไร ก็เป็นเรื่องดีทั้งนั้น

บทที่ 6

บางกอก วันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 1891

นานเหลือเกินตั้งแต่ฉันเขียนบันทึกนี่ครั้งสุดท้าย โลกของฉันเปลี่ยนไป ฉันเองก็เปลี่ยนไปด้วย ฉันกลายเป็นแม่เสียแล้ว

เมื่อฉันแต่งงานกับหลุยส์ แน่ละฉันคิดว่าฉันเปลี่ยนไป คิดว่าจู่ๆก็เหมือนมีมนตร์วิเศษทำให้ฉันกลายเป็นผู้หญิงเต็มตัว บัดนี้ฉันรู้แล้วว่านั่นน่ะเป็นแค่ภาพมายา

ฉันใช้ชื่อมาดามกาเลเหมือนกับที่สวมเสื้อผ้ามากมายที่ตัดมาสำหรับใช้หลังแต่งงาน แสร้งทำว่าเป็นผู้ใหญ่ ทั้งๆที่ข้างในนั้นฉันก็ยังเป็นจูลี่คนเดิม เหมือนเด็กเล่นเป็นสุภาพสตรี แต่ไม่เป็นเช่นนั้นอีกต่อไป เด็กสาวที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นตัวฉันบัดนี้กลับเสมือนเป็นคนต่างชาติ เช่นเดียวกับหญิงสาวที่หัวใจแตกสลายที่คิดว่าชีวิตเธอจบสิ้นเสียแล้วเมื่อเธอสูญเสียหลุยส์ ฉันอ่านข้อความที่ฉันเขียนเองแท้ๆ ในบันทึกเล่มนี้เมื่อไม่กี่เดือนก่อน รู้สึกราวกับว่าเป็นบันทึกของคนแปลกหน้า

ฉันเกลียดชังลูกของฉันได้อย่างไรกัน พ่อหนูผมทองไร้เดียงสาที่บัดนี้ฉันรักสุดหัวใจ คนที่ฉันเป็นห่วงเป็นใย คนที่มีค่า

ต่อฉันมากกว่าใครๆ ที่ผ่านมา และไม่มีวันมีใครมีค่าเทียบเท่าได้

ใช่ มีค่ายิ่งกว่าพ่อของเขาเสียอีก...

ฉันยังคงโศกเศร้า ใช่แล้ว ฉันยังระทมใจ แต่เพราะความอยุติธรรมที่ชีวิตถูกลิดรอนตัดสั้นเร็วเกินไป เสียใจกับความสุขในอนาคตที่ไม่มีวันสมปรารถนาอีกต่อไป เรามีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยเหลือเกิน...แต่งงานไม่ถึงปีครึ่ง ในช่วงเวลานั้นได้อยู่ด้วยกันไม่ถึงสองเดือน...

ฉันรู้ตัวว่าหัวเราะได้แล้ว บางคราวเป็นเวลาหลายชั่วโมงทีเดียวที่ฉันไม่ได้คิดว่าหลุยส์จะทำอย่างนั้น จะพูดอย่างนี้ จะชอบอย่างโน้น ฉันว่าในที่สุดฉันก็ตัดสินใจที่จะมีชีวิตต่อไป

วิกเตอร์เป็นคนใจดีมาก และฉันดีใจจริงๆ ที่ได้เขามาอยู่กับฉันด้วยที่นี่ แต่ฉันก็อดอาลัยเวลาค่ำคืนตามสบายที่อยู่กับไมเคิลตามลำพังไม่ได้ เป็นเรื่องธรรมดาที่ตอนนี้เขาจะระวังปากระวังคำเวลาที่พูดคุยกัน

ดูเหมือนวิกเตอร์เองก็เปลี่ยนไปด้วย เขายังเป็นพี่ชายเจ้าเสน่ห์ ขบขัน และรูปหล่อที่ฉันบูชา แต่ฉันรู้สึกว่าท่าทางรื่นเริงของเขานั้นจงใจและแสร้งทำ

เขาพูดเรื่องจะจองตั๋วเรือเดินทางกลับบ้าน แต่ดูเหมือนจะไม่รีบร้อนทำเช่นนั้น ระหว่างนี้ฉันพยายามซึมซับทุกนาที ทุกภาพของสยามเก็บไว้ สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ทุกอย่างที่ฉันแทบจะไม่ได้สังเกตเห็นเมื่อมาถึงเพราะมัวแต่ตื่นเต้นรอคอยหลุยส์ และหลังจากนั้นก็เหนื่อยอ่อนและโศกเศร้าอยู่อีกหลายเดือน เมื่อพาวิกเตอร์ไปชมสิ่งต่างๆ ที่ฉันรักที่นี่ ดูจดังว่าฉันค้นพบของพวกนั้นใหม่อีกหน มะละกอรสหวานนุ่มเหมือนลูกพีชที่เรากินตอนเช้า กลิ่นหอมของมาลัยดอกมะลิที่พวกคนใช้เอาไปบูชาศาลพระภูมิ

หลังเล็กๆ ในสวน ถนนที่จอแจพลุกพล่านและยอดเจดีย์สีทองตามอารามต่างๆ

บางครั้งวิกเตอร์ตกตะลึงเมื่อเห็นฝุ่นและแมลงวัน ฉันถึงตระหนักว่าฉันไม่ได้สังเกตเห็นอะไรพวกนี้อีกแล้ว และไม่รำคาญจิ้งจกตัวเล็กๆ ที่เกาะตามผนังหรือกลิ่นคาวปลาในครัว

วิกเตอร์หาเพื่อนได้แล้วด้วย นายทหารเรือฝรั่งเศสหนุ่มๆ สองนายที่เขาพบเมื่อไปรายงานตัวที่สถานกงสุล ทหารสองนายนั้นประจำอยู่บนเรือปืนซึ่งจอดเทียบท่าอยู่หน้าอาคาร

บางครั้งบางคราวเขาก็ไปพบปะพวกนั้นตอนค่ำๆ ในเมือง บางทีก็เล่นไพ่ เล่นบิลเลียด หรือดื่มกันที่โรงแรมโอเรียนเต็ล ฉันดีใจที่เขาไปข้างนอกเสียบ้าง เพราะเกรงว่าเขาอาจจะเบื่อที่ต้องอยู่กับแต่พวกเรา

ฉันมีอิสระไปเที่ยวชมที่ต่างๆ กับวิกเตอร์ได้ เพราะฉันไม่สามารถให้นมหลุยส์ได้อีกต่อไป ฉันเป็นแผลและมีไข้สูง หมอแฮทช์จึงหาแม่นมรุ่นสาวมาให้ ชื่อว่ามะลิ

เขาพาลูกเล็กๆ ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านด้วย และให้เด็กผู้ชายทั้งสองคนแบ่งนมกันกิน ทุกคนในบ้านที่เป็นคนไทยเรียกเด็กสองคนว่าหนู (หนูเป็นคำเรียกเด็กเล็กๆ แสดงความรักใคร่เอ็นดู)

หลุยส์เป็นหนูทอง ส่วนเจ้าตัวเล็กสมชายเป็นหนูดำ ไม่เคยมีใครพูดถึงพ่อของหนูดำ ฉะนั้นฉันจึงไม่ถามถึง ได้แต่สงสัย

ตอนนี้บ้านเราแทบจะแตก มีผ้าอ้อมตากแดดไว้ทุกหนแห่ง เสียงเด็กร้องกระจองอแง เสียงฝ้ายตะโกนใส่มะลิ...ไมเคิลที่น่าสงสาร ฉันว่าเขาคงจะดีใจมากถ้าพวกเราทั้งหมดไปเสียให้พ้นๆ

ฉันรู้เพราะว่าฉันเองก็รู้สึกโล่งไปเลยเวลาได้ไปที่ไหนๆ นอกบ้านบ้างสักสองสามชั่วโมง วิกเตอร์กับฉันใช้รถม้าคันเล็กของ

ไมเคิลไปสำรวจบ้านเมือง ฉันไม่ห่วงเลยเวลาที่ทิ้งหลุยส์ไว้กับฝ้าย เขาเหมือนแม่เสือ ไม่ยอมให้ใครเข้าใกล้เปลเลย

สัปดาห์ก่อนเป็นเทศกาลขึ้นปีใหม่ของสยาม ผู้คนสาดน้ำใส่กันเพื่อชำระล้างบาปของปีที่ล่วงมาแล้วตั้งต้นกันใหม่ ประหนึ่งกระดานที่เช็ดเสียสะอาด พวกคนรับใช้สาดน้ำเราด้วย แต่ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง ตอนแรกก็รดน้ำใส่มือเรา แล้วต่อด้วยหัว เป็นธรรมเนียมที่น่ารักมากและยังเย็นชื่นใจ เพราะว่าเดือนนี้เป็นเดือนที่ร้อนที่สุด

วิกเตอร์ได้รับเชิญไปงานพระราชทานเลี้ยงรับรองที่พระบรมมหาราชวังในฐานะสมาชิกของกงสุลฝรั่งเศส เขากลับมามีเรื่องเล่าน่าตื่นตาตื่นใจ รูปปั้นยักษ์ทาสีตัวเบ้อเริ่ม ภาพวาดฝาผนังที่งามวิจิตร และสิ่งหรูหราฟุ่มเฟือยทั้งหลายที่ส่องประกายระยิบระยับ

พระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาร่วมงานพร้อมกับเจ้าชายอีกหลายพระองค์ ทุกพระองค์ทรงชุดผ้าไหมประดับด้วยเพชรพลอยพราวตา ฉันอิจฉาจริงๆ อยากจะได้รับเชิญไปพระบรมมหาราชวังบ้าง แต่คงไม่มีหวัง ไมเคิลก็ไปร่วมงานด้วยกับอัครราชทูตอังกฤษ ส่วนฉันอยู่โยงเฝ้าบ้าน

เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว หนูหลุยส์ทำพิธีตั้งชื่ออย่างเป็นทางการที่อาสนวิหาร มีเลโอนีและแฟนนีเป็นแม่ทูนหัว ส่วนวิกเตอร์และไมเคิลเป็นพ่อทูนหัว มีคนมาทักทายหลายคนทีเดียวเมื่อเราออกจากวิหาร เมอซีเยอร์อาร์ดูแองที่สุภาพขนานจัดตามปกติ กัปตันโจนส์ อัครราชทูตเยอรมัน และอีกหลายคนที่ฉันไม่เคยพบมาก่อน

เราห้าคนรับประทานอาหารกลางวันกันที่โรงแรมโอเรียนเต็ล หลังจากเสร็จพิธี มีพระสังฆราชเป็นแขกพิเศษเพิ่มขึ้นมา เราอยู่

ในห้องส่วนตัวเพราะฉันยังไว้ทุกข์ และไม่ต้องการปรากฏตัวในที่สาธารณะ ยกเว้นแต่เวลาไปฟังเทศน์ ฉันดีใจที่ได้ถอดชุดดำที่น่ารังเกียจไปทันทีที่กลับถึงบ้าน

ฉันเกลียดชุดดำ มันไม่มีความหมายอะไรเลยนอกจากจะย้ำเตือนฉันว่าฉันเป็นแม่ม่าย ฉันไม่ยอมสวมเสื้อพวกนั้นเวลาที่ไปเที่ยวกับวิกเตอร์ เพราะแทบจะไม่มีโอกาสพบคนที่รู้จัก แน่นอนคุณแม่คงโกรธหน้าเขียวถ้ารู้...ฉันได้ยินเสียงแม่ว่ามาลอยๆเลยว่าทำแบบนี้เท่ากับไม่เคารพ ไม่คิดถึงหลุยส์ แม่ถึงกับให้วิกเตอร์เอาหมวกที่แม่เลือกมาให้ฉันถึงที่นี่ กลัวว่าฉันจะหาหมวกที่เหมาะสมไม่ได้ มันน่าเกลียดสุดที่จะพรรณนาได้ (แน่ละ) สีดำ เป็นหมวกฟาง มีแถบผ้าซาตินคาดและมีผ้าปิดหน้าห้อยลงมาสีดำที่สุด ไม่มีทางที่แสงจะผ่านเข้ามาได้เพื่อจะได้ปิดหน้าฉันไว้ทั้งหมด ฉันเองแทบจะมองอะไรผ่านผ้านี่ไม่เห็น ฉันรู้ว่าหลุยส์คงจะพูดว่า "ลิลลีของผม ผมอยากให้คุณสบาย เวลาคิดถึงผมคิดถึงด้วยความสุข อย่าสวมเสื้อผ้าน่าเกลียดพวกนั้นเลย ไหนๆก็พูดแล้ว เผาเจ้าหมวกนั่นทิ้งไปเถอะ"

บางกอก วันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1891

ฉันมาอยู่ที่เมืองสยามนี้เกือบครบปีแล้ว ฉันรู้สึกว่าไม่อยากจากไปเลย

ปรากฏว่าวิกเตอร์ก็ไม่อยากไปเช่นกัน แต่เขาต้องไป เขาได้รับอนุญาตให้ลามาได้หกเดือน จะต้องนึกถึงเวลาเดินทางอีกตอนนี้เวลาพักของเขาใกล้จะถึงวันสิ้นสุดแล้ว

"ได้ลาพักนานหกเดือนหรือนี่" ไมเคิลถามอย่างประหลาดใจ "นี่เป็น

เรื่องปกติหรือ ถึงจะอ้างเหตุผลเรื่องครอบครัวก็เถอะ”

วิกเตอร์ถอนใจ ไม่ใช่หรอก เขายอมรับอย่างเขินๆ ความจริงก็คือเขาไปทำเรื่องยุ่งกับผู้หญิงสาวคนหนึ่งซึ่งเป็นคู่หมั้นของเพื่อนนายทหารด้วยกัน หล่อนเป็นสาวที่ชอบยั่วยวนหลอกล่อผู้ชาย เขาเองไม่ระวังตัวอย่างที่ควร เรื่องรักๆ ใคร่ๆ เป็นที่รู้กัน คู่หมั้นของหล่อนมาจากตระกูลมีชื่อเสียงจึงไปหาผู้บังคับบัญชาเอะอะโวยวายจะขออนุญาตท้าดวลกับวิกเตอร์

“ฉันบอกเขาว่าอย่าทำตัวเป็นไอ้โง่หน่อยเลย เขาด่าฉันว่าเป็นไอ้คนชั้นต่ำเศรษฐีใหม่ ไอ้ขี้ขลาด จะว่าไปยายลูกแมว ถึงเราจะไม่ใช่คนชั้นต่ำ แต่พวกเศรษฐีใหม่นี่เราใช่แน่ๆนะ แต่ฉันไม่มีวันยอมให้ใครมาด่าว่าเป็นไอ้ขี้ขลาด ฉันก็เลยต่อยหน้ามัน” เขาสรุป “เพื่อที่จะไม่ให้มีเรื่องอื้อฉาว ฉันถูกสั่งให้หายหน้าหายตาไปสักพัก พอกลับมาก็ให้ทำเรื่องอย่างเงียบๆ ขอย้ายไปประจำที่กองอื่นซะเห็นไหมล่ะ มารับตัวน้องกลับบ้านนี่เป็นข้ออ้างยอดเยี่ยม แต่ไม่ใช่ว่าฉันจะไม่ดีใจที่ได้มานะ”

“คุณพ่อว่าไงบ้างล่ะคะ” จูลี่ถาม ไม่รู้ว่าจะหัวเราะหรือร้องไห้ดี

“โอ้ คุณพ่อก็พอใจน่ะสิ คิดว่าฉันจะได้ลาออกจากกองทัพแล้วไปรับช่วงธุรกิจ แต่คุณแม่ละก็แน่นอน อับอายมาก”

แล้วแม่สาวคนนั้นล่ะ ไมเคิลถาม

“หล่อนก็...เออ ฉันว่าฉันหลงรักหล่อนอยู่สองอาทิตย์นะ หลังจากเกิดเรื่องฉันก็เชื่อว่าฉันรักหล่อนจริงๆ แต่พอเรือออกจากท่าเมืองมาร์แซย์ ฉันก็แทบไม่ได้คิดถึงหล่อนเลย ครั้งสุดท้ายที่ฉันได้ข่าวก่อนออกเดินทาง คือหล่อนแต่งงานที่โบสถ์มัดแลน สวมชุดขาว สวมสร้อยไข่มุกของแม่ผัว พระคาร์ดินัลเป็นผู้ประกอบพิธีแต่งงาน”

ไมเคิลรินวิสกี้และโซดาเติมให้ พร้อมกับยิ้มอย่างเห็นใจ ขณะที่วิกเตอร์พูดต่อไปอย่างใคร่ครวญ เขาไม่ต้องการลาออกจากกองทัพ เขาไม่รู้เรื่องธุรกิจโรงหล่อโลหะเลยแม้แต่น้อย และแทบไม่สนใจเรื่องนี้เลย ยกเว้นแต่รายได้ที่

ทำให้เขามีชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยได้ เขากำลังคิดว่าอาจจะสมัครอยู่ในหน่วยทหารราบของกองทัพเรือซึ่งประจำการอยู่ที่ไซ่ง่อน เขาคุยกับเพื่อนนายทหารสองนายที่นี่แล้วตระหนักว่าชีวิตในอาณานิคมดูจะเหมาะสำหรับเขา

“ฉันชอบอะไรๆที่เห็นในประเทศนี้ มีคนบอกว่าอินโดจีนก็เหมือนกับที่นี่ว่าไง คุณคิดว่าไง”

ไมเคิลตอบเรียบๆว่า เขาดีใจที่วิกเตอร์ชอบบางกอกมากๆ แต่ที่จะตัดสินใจเปลี่ยนแปลงชีวิตทั้งชีวิตหลังจากอยู่ที่บางกอกแค่หกสัปดาห์นี่ไม่ดูเป็นการด่วนคิดไปหน่อยหรือ วิกเตอร์ยักไหล่ การเปลี่ยนแปลงที่เด็ดขาดในชีวิตของเขานั้นเกิดขึ้นเมื่อเขาพาแม่สาวคนนั้นออกไปที่เฉลียงแล้วจูบหล่อนต่างหาก

“ในฝรั่งเศส เรื่องชู้สาวนี่ถึงจะเป็นเรื่องโง่ๆ แต่เรื่องนี้ก็จะตามฉันไปทุกหนทุกแห่ง เช่นเดียวกับไอ้หน้าโง่ที่จงเกลียดจงชังฉันรวมทั้งครอบครัวที่มีอิทธิพลของเขาด้วย แต่ฉันว่าที่อินโดจีนน่ะไม่มีใครรู้ หรือถึงรู้ก็ไม่สนใจ ว่าไงยายลูกแมวเหมียว พี่วางแผนว่าจะให้เราสองคนเดินทางจากเรือที่เมืองไซ่ง่อนกลับไปมาร์แซย์ พี่จะได้มีโอกาสสำรวจดูไซ่ง่อนเสียหน่อย น้องว่าไง”

จูลี่ฟังสองหนุ่มคุยกันโดยไม่แทรก เพียงแต่คิดถึงพ่อแม่ คิดว่าท่านจะเสียใจและผิดหวังเพียงใดเมื่อวิกเตอร์บอกเรื่องแผนการของเขาและของเธอด้วย

“ฉันไม่กลับไปกับพี่หรอก” เธอบอกเรียบๆ “ฟังฉันก่อนสิ ฉันยังกลับไปไม่ได้ พี่ก็รู้ว่าหลุยส์ต้องกินนมของมะลิอย่างน้อยก็อีกหกเดือน ฉันเองจะเอาเขากลับไปฝรั่งเศสด้วยเหมือนเป็นวัวนมได้อย่างไรกัน ถ้าฉันให้นมลูกได้เองนั่นก็อีกเรื่อง โธ่เอ๊ย หยุดทำหน้ากระดากอายเสียทีเถอะ ทั้งคู่แหละ น่าหัวเราะนักที่เธอทั้งคู่แสร้งทำเป็นไม่เข้าใจว่าฉันกำลังพูดถึงอะไรอยู่ ฉันไม่ได้เปลือยอกมาแกว่งให้เธอดูเสียหน่อย”

วิกเตอร์หัวเราะลั่น ชูแก้วขึ้นทำท่าเหมือนจะกล่าวสุนทรพจน์

“แด่สุภาพสตรีตลอดกาล นี่แน่ะ น้องทำให้คุณแม่ภูมิใจมากแน่ๆ ขอบคุณพระเจ้าที่ทรงประทานโอกูสตาไว้อีกคน แถมสามีบารอนและลูกที่น่าเบื่อ

แต่สมบูรณ์แบบด้วย เพราะแกกับฉันนี่ ลูกแมวเหมียวเอ๋ย เป็นแกะดำของครอบครัว...”

ฉันไม่ได้ปรึกษาไมเคิลก่อนที่จะประกาศเรื่องนี้ รู้สึกผิดอยู่บ้าง แต่เขาเองก็บอกเสมอว่าฉันควรอยู่ที่นี่อีกหนึ่งปี ฉันขอโทษเขาตอนกินอาหารเช้า และบอกว่าฉันจะย้ายบ้านเพื่อคืนความเป็นส่วนตัวให้เขาอย่างแน่นอน แต่เขาทำหน้าละห้อยจนฉันต้องสัญญาว่าจะคิดทบทวน

“ที่รัก ความจริงก็คือว่าคุณกับหลุยส์เกือบจะเป็นเสมือนครอบครัวเดียวที่ผมจะมีได้” เขาตอบ “ผมชินแล้วที่จะได้ยินหนูๆ สองคนร้องไห้ตอนกลางคืน ผมเชื่อว่าเด็กสองคนนั่นคงจะไม่ร้องไห้ตลอดไปหรอก คุณจะย้ายบ้านก็ได้ถ้าคุณต้องการจริงๆ แต่อย่าย้ายเพื่อผมเลย”

ฉันเลยน้ำตาร่วงพรู ยังเช็ดน้ำหูน้ำตาอยู่เมื่อวิกเตอร์มาสมทบกับเรา ฉันคาดว่าเขาจะแหย่ฉันเหมือนเคยว่าเป็นแม่หนูขี้แย ฉันไม่มีวันลืมเลยว่าเขาล้อเลียนฉันแค่ไหนเมื่อรู้ว่าฉันร้องไห้สงสารเดวิด คอปเปอร์ฟีลด์ แต่เขากลับแค่บีบบ่าฉันนิดหนึ่งก่อนที่จะนั่งโต๊ะ

ฉันต้องบอกว่า แม้ว่าจะรู้สึกเห็นใจเขามากที่ต้องลาออกจากกรมทหารของเขาและหมดโอกาสที่จะได้เลื่อนยศตำแหน่งสูงขึ้น แม้จะเห็นว่าเขาไม่ใช่มนุษย์วิเศษเช่นที่ฉันเคยคิด แต่ฉันกลับรักเขามากยิ่งขึ้นเพราะรู้ว่าเขาเป็นมนุษย์ปุถุชน ทำผิดได้เหมือนกับพวกเราทั้งหลาย เขาจะไปที่บริษัทเดินเรือขนส่งวันนี้ ไปจองตั๋วเดินทางให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนฉันฝากไมเคิลไปถามเรื่องการสอนภาษาฝรั่งเศสในพระบรมมหาราชวัง

บางกอก วันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1891

วิกเตอร์จากไปเช้านี้ ลงเรือกลไฟไปไซ่ง่อน บ้านดูว่างไปถนัดใจ แต่ดูเหมือนพวกเราจะรู้สึกผ่อนคลายบ้างเล็กน้อย ราวกับว่าไม่ต้องคอยระวังตัวอยู่ตลอดเวลา ไมเคิลไม่ต้องคอยหวาดกลัวว่าเขาจะเผลอเผยความลับออกมา ฉันเองก็เป็นอิสระไม่ต้องเล่นบทจูลี่หนอนหนังสือดื้อดึงที่ฉันแสดงให้ครอบครัวดูเสมอ ส่วนพวกคนรับใช้ทั้งหมดก็หวนกลับไปให้บริการแบบส่งเดชที่พวกเขาคิดว่าเหมาะสมแล้วเมื่อมีแค่ไมเคิลกับฉัน

ฉันส่งโทรเลขยาวเหยียดที่แพงหูฉี่ไปถึงปารีส อธิบายว่าทำไมวิกเตอร์ถึงกลับไปตามลำพัง แน่นอนฉันคงไม่ถูกตำหนิที่ยกเรื่องสุขภาพของลูกมาเป็นอันดับหนึ่ง

บางกอก วันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1891

พรุ่งนี้ฉันจะเริ่มไปสอนภาษาฝรั่งเศสในพระบรมมหาราชวัง

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศมีรับสั่งให้ฉันไปเฝ้าเพื่อสัมภาษณ์ที่พระบรมมหาราชวัง ไมเคิลไปเป็นเพื่อนด้วย แต่ฉันตื่นเต้นมากจนแทบไม่ได้สังเกตเห็นอะไรเลยเมื่อตอนเข้าไป และยังเป็นเพราะฉันสวมหมวกไว้ทุกข์ที่น่าขันแถมมีผ้าคลุมหน้าหนามากๆ

เสนาบดีซึ่งไมเคิลบอกว่าฉันต้องเรียกพระองค์ว่าใต้ฝ่าพระบาท ทรงมีอัธยาศัยดี ทรงกุลีกุจอมาช่วยพยุงฉันลุกขึ้นยืนด้วยหลังจากที่ฉันถอนสายบัว

ฉันจะสอนการสนทนาภาษาฝรั่งเศสสัปดาห์ละสองครั้ง นักเรียนคือเจ้าหญิงหลายพระองค์ที่จะแบ่งเป็นสองกลุ่ม เมื่อฉัน

กราบทูลว่าไม่เคยสอนภาษาฝรั่งเศสมาก่อน เสนาบดีก็รับสั่งว่า พวกเจ้าหญิงก็ทรงไม่เคยเรียนภาษาฝรั่งเศส ดังนั้นต่างก็เป็นคนหัดใหม่เหมือนๆกัน แล้วตรัสถามว่าฉันจะมีผ้าคลุมหน้าด้วยหรือ เมื่อฉันเปิดผ้าคลุมหน้าออก และกราบทูลตอบหนักแน่นว่าแน่นอน หม่อมฉันหวังว่าจะไม่ต้องคลุมหน้า พระองค์รับสั่งทันทีว่า "ดีมากๆ พวกเจ้าหญิงทรงอยากเห็นหน้า ให้รู้ว่าเป็นสุภาพสตรี"

ฉันหัวเราะ กราบทูลว่า แม่ของหม่อมฉันไม่เคยคิดเลยว่าหม่อมฉันนี่เป็นสุภาพสตรี พระองค์ทรงทำพระพักตร์ฉงน ฉันเลยรีบกราบทูลว่า หม่อมฉันจะไม่ทำให้พวกเจ้าหญิงทรงฉงนพระทัยหรอกว่าหม่อมฉันไม่ใช่สุภาพสตรี

ฉันจะได้เงินเดือนสามสิบบาท ฉันจะได้เงินเดือนด้วย! และจะมีรถม้ามารับถึงบ้าน

ไมเคิลพาฉันเดินดูบริเวณที่อนุญาตให้คนทั่วไปผ่านได้ตอนขาออก พระบรมมหาราชวังสวยวิจิตรยิ่งกว่าที่วิกเตอร์บรรยายไว้อย่างหยดย้อยเสียอีก และเห็นได้ชัดว่าชั้นเรียนนั้นต้องอยู่ในพระราชฐานชั้นในซึ่งเป็นที่เฉพาะสำหรับสตรีเท่านั้น ไมเคิลบอกว่าฉันโชคดีมากๆ เขาไม่เคยรู้จักฝรั่งคนไหนที่ได้เข้าไปในเขตพระราชฐานชั้นใน

ฉันจำได้ว่าเคยอ่านเรื่องนี้ในหนังสือของมิสซิสเลียวโนเวนส์ ช่างแปลกประหลาดเหลือเกินที่ฉันจะได้เดินตามรอยเท้าเธอ ฉันหวังว่าจะไม่ทำตัวให้ขายหน้าในฐานะครูนะ

จูลี่รู้สึกตื่นเต้นกระวนกระวาย เธอไม่อาจนั่งนิ่งๆได้ เธอดันม่านบังตาที่ปิดหน้าต่างรถม้าออกไปข้างๆ รถม้านี้มาจอดคอยที่ประตูหน้าบ้านตั้งแต่เช้า สุภาพสตรีร่างท้วม ผมสั้น ฟันดำ ลงมาจากรถม้า พนมมือไหว้เธออย่างนอบน้อม

ทำไม้ทำมือบอกให้เธอขึ้นไปในรถม้า จูลี่พอเดาได้ว่าหล่อนมีหน้าที่เป็นผู้ดูแลเธอ หล่อนยิ้มแย้มแต่ดึงม่านกลับมาปิดหน้าต่างทันทีที่จูลี่เผยออก หล่อนส่ายหน้าแล้วผายมือไปทางถนน ทำมือบอกให้รู้ว่าต้องไม่ให้ใครมองเข้ามาเห็น มันดูไม่เรียบร้อย

ดูเหมือนเดินทางกันนานเหลือเกินเมื่อนั่งอยู่ในรถม้าที่ปิดทึบและร้อนอบอ้าว พอจูลี่เริ่มรู้สึกคลื่นไส้ก็มาถึงที่ประตูแห่งหนึ่งในที่สุด รถม้าเคลื่อนต่อไปอีกสักครู่อย่างเชื่องช้า กระโดกกระเดกไปบนทางปูหินก้อนโตๆ ในที่สุดก็หยุดลง ทหารนายหนึ่งเปิดประตู คุกเข่าลง และชักบันไดออกมาให้พวกเขาเดินลงไป คนนำทางของเธอจับแขนเธอไว้มั่น พาเธอเดินไปตามตรอกที่มีคนจอแจ ผู้คนที่ผ่านไปผ่านมาล้วนหันมาจ้องดูผู้หญิงฝรั่งที่มีผมสีน้ำตาลอ่อนสวมหมวกฟางสวยเก๋

ทั้งสองคนเดินตรงไปที่กำแพงสูงตระหง่านน่าเกรงขาม จูลี่สังเกตว่าจู่ๆ ก็ไม่มีผู้ชายอยู่แถวนั้นเลย มีแต่ผู้หญิงเท่านั้นที่ดูเหมือนจะมุ่งหน้าไปทางเดียวกัน คือด้านในของประตูไม้บานมหึมาที่เปิดแง้มไว้ คนนำทางของเธอพาเธอเดินแหวกฝูงชน แล้วหยุดก่อนที่จะผ่านเข้าประตูไป หล่อนยกแขนขึ้นชี้ลงไปที่ธรณีประตูซึ่งประดับด้วยทองคำเปลว ก้าวข้ามโดยไม่เหยียบธรณีประตูเลย ระหว่างนั้นก็ทำมือทำไม้ไปด้วย บอกผู้มาเยือนชาวต่างชาติให้ทำตาม

จูลี่พยักหน้า “ฉันเข้าใจค่ะ อย่าเหยียบไปบนไม้นั่น” เธอรวบกระโปรงยกเท้าขึ้นสูง แล้วเลียนแบบอย่างจงใจ ขณะที่คนที่เฝ้าดูอยู่หัวเราะกันยกใหญ่ และเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ ช่วยยกชายกระโปรงให้ด้วย

หลังจากนั้น ระหว่างที่ซับเหงื่อบนใบหน้า เธอนึกเสียดายที่ไม่ได้ติดพัดมาด้วย เหลียวมองรอบตัว ดูเหมือนเธอได้มาอยู่ในโลกแห่งนวนิยายชวนฝัน

สวนที่อยู่เบื้องหน้าประดับด้วยต้นไม้เล็กๆ ตัดแต่งเป็นรูปต่างๆ อย่างชาญฉลาด เขาหินเตี้ยๆ ก่อไว้ดูขรุขระ สระน้ำน้อยๆ ทั้งหมดเหมือนจำลองทิวทัศน์ทั้งหลายมาไว้ แต่ย่อส่วนให้เล็กลง ห่างไปอีกนิดเป็นศาลาเปิดโล่ง

ทุกด้าน สาวๆกลุ่มหนึ่งนั่งๆนอนๆคุยกันอยู่ มีโรงที่ดูเหมือนโรงละคร และอีกสวนเต็มไปด้วยกุหลาบ กรงนกแขวนห้อยไว้ตามกิ่งก้านต้นไม้ เสียงนกร้องก้องกังวานไปทั่ว เด็กหญิงตัวเล็กเกาะจุกวิ่งเล่นกันเกรียวกราว หัวร่อต่อกระซิก ชี้มือชี้ไม้มาทางจูลี่และคนนำทาง

ทุกหนแห่งมีผู้หญิงแต่งเครื่องแบบเยี่ยงทหารเดินตรวจตราไปมา ถือไม้หวายอันใหญ่ คนหนึ่งรั้งตัวคนนำทางของจูลี่ไว้ เห็นได้ชัดว่าไต่ถามว่าฝรั่งมีธุระอะไรในที่นี้ เขาพยักหน้าเมื่อฟังคำชี้แจง แล้วโบกมือให้ไปได้

ทั้งคู่เดินมาถึงหมู่ตึกที่ตั้งอยู่รอบลานสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กๆ ประตูห้องเปิดอ้าเผยให้เห็นพวกผู้หญิงอีกนั่นแหละนั่งกันอยู่ บ้างก็เย็บผ้า บ้างก็ร้อยพวงมาลัย บ้างก็นั่งรับลมเย็นๆยามเช้า

เสียงพูดคุยจ้อกแจ้กหยุดทันทีที่หญิงทั้งสองมาถึง จูลี่รู้สึกราวกับว่าทั้งคู่ก่อให้เกิดคลื่นแห่งความเงียบเป็นระลอกตามมาเป็นทาง

เธออยากจะผ่อนฝีเท้าให้ช้าลงเพื่อจะได้พินิจชื่นชมทุกๆอย่าง แต่กลับถูกเร่งให้รีบเดินไปทางตึกหลังใหญ่ ล้อมรอบด้วยระเบียงมีเสาสูงๆแบบอิตาลี และขั้นบันไดหินอ่อนสีขาว ต้องถอดรองเท้า คนนำทางบอก

หญิงชราตัวเหี่ยวย่น ใช่ทาสหรือเปล่าหนอ รีบคลานเข้ามาหา และปลดกระดุมรองเท้าบู๊ตให้อย่างคล่องแคล่ว ส่งเสียงหัวเราะชอบอกชอบใจไปพลาง จูลี่คิดว่าคงหัวเราะขำฝรั่งโง่ๆที่สวมรองเท้าแบบนี้

นี่แหละคือจุดหมายปลายทางของเธอ โรงเรียนในวัง

เมื่อเล่าถึงเช้าวันแรกที่เธอกลายเป็นครู จูลี่อธิบายได้แต่เพียงว่าเปรียบเสมือนเข้าไปในกรงทองซึ่งมีนกหลากสีสวยวิจิตรน่าจะราวๆสามสิบตัวกำลังส่งเสียงร้องจิ๊บๆเซ็งแซ่ แต่แล้วจู่ๆทั้งหมดก็หยุดนิ่ง น้อมตัวลงต่ำทำความเคารพเธอ เครื่องแต่งตัวสีแดง ชมพู ม่วง แสด หรือฟ้า ทอแสงเลื่อมพรายอยู่ในที่ร่มๆเย็นๆ

จากแถวหน้ากระดานที่งามติดตานี้ หญิงที่มีอายุมากกว่า ผมเป็นสีเทา

ก้าวออกมาข้างหน้า ยกมือไหว้แสดงความเคารพ จูลี่ไหว้ตอบ นึกสาปแช่งตัวเองที่เก้งก้างเหลือทน แล้วยิ้มอายๆ

“แหม่มคะ ฉันชื่อหม่อมราชวงศ์แก้ว คุณหญิงแก้วน่ะค่ะ เป็นคนดูแลเรื่องการเล่าเรียนของพระเจ้าลูกเธอและเจ้าหญิงทั้งหลาย” สุภาพสตรีท่านนั้นพูดเป็นภาษาอังกฤษอย่างระมัดระวัง “คุณคือสุภาพสตรีจากฝรั่งเศส แหม่มชุลีใช่ไหมคะ”

จูลี่ตอบรับเสียงแผ่วเบาว่า ใช่แล้ว

“ยินดีต้อนรับค่ะแหม่ม เราดื่มชาแล้วคุยกันก่อนนะ”

มีคนชี้ให้เธอนั่งที่ม้านั่งเตี้ยๆ เธอจัดแจงนั่งลงจนได้ แต่ปฏิญาณว่าเมื่อมาสอนคราวหน้าจะไม่สวมชุดชั้นในรัดทรงอีกแล้ว ขณะเดียวกันคนอื่นๆก็นั่งลงกับพื้นแล้วจ้องมองเธอเป็นตาเดียวอย่างสนใจ หญิงสาวมองตอบกลับไปแล้วยิ้มให้น้อยๆ เสียงหัวเราะคิกคักดังขึ้นมา

คุณหญิงแก้วแค่เลิกคิ้วที่โก่งงาม เด็กๆก็เงียบกริบทันที

มีคนยกโต๊ะไม้เครื่องเขินเล็กๆสีแดงออกมาตั้ง ข้าหลวงที่ห่มผ้าสีเหลืองนุ่งโจงกระเบนสีน้ำเงินคลานเข้ามา ยกถาดบรรจุกาชาสีทองและถ้วยกระเบื้องจิ๋วๆมาด้วย อีกคนตามมาติดๆ มีถาดบรรจุขนมหวานชิ้นเล็กกระจิริดรูปร่างเหมือนผลไม้สีชมพู ขาว และม่วง

“กินสิ กินสิคะ” เจ้าภาพของเธอคะยั้นคะยอ จูลี่หยิบชิ้นหนึ่งใส่ปากอย่างเชื่อฟัง สวยน่ารักแต่ไม่มีรสมีชาติ “เอากุ้งหวานหน่อยไหม” คุณหญิงแก้วถามกวักมือเรียกข้าหลวงอีกคนเข้ามา

ยังมีของกินอีกมากมาย เช่น ผลไม้ที่แกะสลักจนเหมือนดอกไม้ ไก่ย่างเสียบไม้ ใบไม้ห่อเป็นก้อนกลมสอดไส้ด้วยน้ำจิ้มหวานจัดผสมมะนาวกับพริก ของกินทุกอย่างจัดวางไว้อย่างประณีตบรรจงยิ่งกว่าที่โรงแรมโอเรียนเต็ล ดอกลั่นทมเสียบไว้ที่มุมของผ้าเช็ดปาก มะม่วงดิบแกะสลักเป็นรูปนกหรือกระต่าย แตงไทยสีเขียวอ่อนตักเป็นลูกกลมร้อยด้ายเรียงไว้ดุจสร้อยหยก จูลี่

จิบโน่นชิมนี่ ยิ้มบอกว่าชอบใจ แล้วก็ชิมอย่างอื่นอีก

"ผัวคุณตาย อายุสั้นมาก" คุณหญิงพูด

จูลี่ตอบรับว่าใช่ น่าเสียดายที่เป็นเช่นนั้น "คุณเพิ่งมีลูก เด็กขาดแม่ไม่ดีหรอก ใช่ไหม คราวหน้าพาเขามาในวังด้วยนะ ไม่ต้องห่วง"

แต่อาจจะไม่ใช่ครั้งหน้า เขายังเล็กมาก

"พามาเถอะ ดีแล้ว ตอนนี้ฉันจะขานชื่อเจ้าหญิงทุกพระองค์ที่นี่นะคะ"

หลังจากนั้นก็เหมือนดูการเต้นระบำน่ารักของเด็กหญิงทั้งหลายที่ลุกขึ้นเมื่อถูกขานชื่อ แต่ละพระองค์ยิ้มเอียงอายเมื่อยกมือไหว้ แล้วกลับไปนั่งเข้าแถวตามเดิม พวกที่ยังเล็กๆ เกล้าผมจุกประดับด้วยดอกไม้หรือปิ่น คนที่โตกว่าหน่อยก็ไว้ผมสั้นทรงเดียวกับคุณหญิงแก้ว ทุกคนนุ่งผ้าโจงกระเบนไหม และห่มสไบจีบเปิดบ่าข้างหนึ่ง จูลี่เห็นว่าสาวๆ พวกนี้สวยๆ กันทุกคน หรืออย่างน้อยก็ดูน่ารัก เธอไม่เคยเห็นใครลุกนั่งได้งามสง่าเช่นนี้มาก่อน แม้แต่เวลาขยับมือขยับแขนเพื่อจัดเสื้อผ้าให้เข้าที่เข้าทาง ส่วนชื่อของแต่ละคนนั้น จูลี่ฟังแล้วก็ผ่านหูไป เธอจับได้แต่ว่าชื่อแต่ละชื่อจะมีคำนำหน้าว่า "หม่อมเจ้า" หรือ "หม่อมราชวงศ์" หรือ "พระองค์เจ้า" เธอคิดว่าคำนำหน้าพวกนี้คงจะเป็นตำแหน่งของแต่ละคน ตำแหน่งพวกนี้เรียงลำดับกันอย่างไรเล่า เธอไม่อยากพลั้งเผลอจัดลำดับฐานันดรศักดิ์ผิดพลาด จะทำให้เกิดความไม่พอใจไปเปล่าๆ แต่ช่างเถอะ เธอจะสอบถามภายหลัง

คุณหญิงแก้วเพ่งมองเธออย่างพินิจ แล้วเอนตัว จับสไบจีบสีชมพูคล้ำๆ ให้เข้าที่ เธอมีทับทิมเม็ดใหญ่ประดับที่หู สวมกำไลเพชรที่ข้อมือสองข้าง ส่องแสงวูบวาบต้องไฟเป็นประกายทุกครั้งที่เธอขยับ เธออาจจะมีอายุสี่สิบหรือหกสิบก็ได้ หน้าผากเกลี้ยงเกลา แต่มีรอยย่นที่รอบตาเวลาเธอหัวเราะ และแม้ว่าเธอจะทำท่าวางอำนาจ วางกฎระเบียบเคร่งครัดกับเด็กๆ แต่ดูเหมือนเธอจะเป็นผู้หญิงที่ใจดีและรื่นเริง

"ดี" คุณหญิงพูดอีกครั้ง "เอาละ คุณสอนได้แล้ว ฉันจะฟังด้วย บางที

ฉันอาจจะพูดฝรั่งเศสได้ด้วยนะ จริงไหม" ว่าแล้วเธอก็หัวเราะออกมาดังๆ กับความคิดน่าขันเช่นนี้

"ค่ะคุณหญิง" จูลี่ตอบหนักแน่น "คุณหญิงก็จะพูดฝรั่งเศสได้ด้วย"

หญิงสาวไม่รู้เลยว่าควรจะตั้งต้นที่ตรงไหน เธอสารภาพกับไมเคิลตอนค่ำวันนั้น ทุกอย่างที่เธอคิดว่าได้ตระเตรียมไว้สำหรับบทเรียนบทแรก คือบทเรียนที่เธอรื้อฟื้นมาจากความทรงจำวันแรกที่โรงเรียน หายไปจากใจหมดเกลี้ยงเมื่อเธอเผชิญหน้ากับผู้ชมที่แปลกพิสดาร เธอคาดว่าจะเห็นโรงเรียนแบบในยุโรป พวกนักเรียนที่กลัวลนลาน นั่งที่โต๊ะนักเรียน มีภาพสั่งสอนต่างๆ บนผนังและอาจมีแผนที่แขวนอยู่บ้าง อะไรๆ ที่ดูเคร่งขรึม

เคร่งขรึมน่ะหรือ พระบรมมหาราชวังของพระเจ้าแผ่นดินสยามน่ะหรือ ไมเคิลพ่นลมออกมาทางจมูก เอาละ ชีวิตที่นั่นอาจจะเคร่งขรึมได้ แต่ไม่มีใครสังเกตเห็นหรอกนะ นี่แน่ะ ว่าแต่คุณทำอย่างไรล่ะ

"ฉันก็แนะนำตัวเอง ชี้นิ้วไปที่หน้าอก ให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบเดียวกัน ตั้งต้นที่คุณหญิงแก้ว ให้พูดตามฉัน แล้วใส่ชื่อตัวเองลงไป ทุกคนหัวเราะกันยกใหญ่เลย จนทหารหญิงที่พวกเขาเรียกว่าโขลนต้องเข้ามาดูว่าเกิดอะไรขึ้น เลยพลอยนั่งดูหัวเราะไปด้วย นี่แหละเท่าที่เราทำได้สำเร็จวันนี้"

"แล้วมะรืนนี้ล่ะ"

เธอก็จะทำแบบเดิมนี่แหละ เพราะเกรงว่าคงจะลืมบทเรียนวันแรกกันไปแล้ว ต่อจากนั้นก็จะสอนวลีง่ายๆ อีกสักวลีหนึ่ง แล้วบางทีจะต่อด้วยเพลงกระมัง

เพลงนั้นประสบความสำเร็จมาก เรื่องของบาทหลวงที่นอนหลับเพลินจนลืมสั่นระฆังโบสถ์ดูจะเป็นเรื่องขบขันมากสำหรับสาวๆ ในวังที่หัวเราะคิกคักพออกพอใจสร้อยเพลง "ดิง แด่ง ดอง" ที่ให้ร้องพร้อมๆ กัน อันที่จริงพวกนักเรียนคงจะเอาไปร้องให้คนอื่นๆ ฟังด้วย เพราะสัปดาห์ต่อมาเมื่อจูลี่เข้าไปในเขตพระราชฐานชั้นใน เดินไปที่ศาลาโรงเรียน พวกเด็กหญิงตัวเล็กๆ ซนๆ ก็เดินตามเธอเป็นพรวน ตะโกนร้อง "ดิง แด่ง ดอง" สุดเสียง

ตอนนี้เธอไม่ต้องมีคนนำทางแล้ว เธอมั่นใจพอที่จะอ้อยอิ่งชมสวนต่างๆ เลี้ยวทางใหม่ๆ พบอาคารที่ไม่เคยเห็นมาก่อนที่สร้างในแบบต่างๆกัน ตั้งแต่แบบที่คล้ายเจดีย์จีนวิจิตรไปจนถึงเรือนไม้กว้างขวางตั้งอยู่บนเสาต้นใหญ่ๆ

วันหนึ่งหลังจากสอนเสร็จแล้ว คุณหญิงแก้วพาเธอไปชมวัดพระแก้ว พาเธอผ่านลานจัตุรัสหลายๆแห่ง อธิบายภาพวาดบนฝาผนังสีสันสดๆที่เล่าเรื่องรามเกียรติ์

“เป็นเหมือนคัมภีร์ไบเบิลของเรา” เธอบอก “เรื่องของเทพเจ้าของเรานี่คือพระราม ไปรบกับเทพเจ้าที่แย่มากๆเพื่อจะไปชิงตัวมเหสีกลับมา ไปพร้อมกับกองทัพลิงและยักษ์”[1]

ถึงตอนนั้น จูลี่เลิกใช้รองเท้าบู๊ตติดกระดุมแล้ว เปลี่ยนไปสวมรองเท้าสานทำด้วยหนังที่เบากว่ามาก หม่อมเจ้าสุทธินีผู้ที่ตั้งพระทัยเรียนและมีพวงมาลัยดอกมะลิรอบจุกเสมอๆเป็นผู้มอบให้อย่างมีพิธีรีตอง

ถ้าคุณแม่มาเห็นฉันตอนนี้ เธอคิด ขณะที่ถอดรองเท้าสานออกก่อนที่จะเข้าไปในโบสถ์ ไม่มีชุดชั้นในรัดทรง ไม่มีรองเท้าบู๊ต ใส่เสื้อกระโปรงสีฟ้า ทั้งๆที่ฉันยังอยู่ในระหว่างไว้ทุกข์ เป็นแกะดำของครอบครัวจริงๆ เธอกลั้นหัวเราะก่อนที่จะทำตามคุณหญิงแก้ว จุดธูปที่หน้าพระพุทธรูปสีเขียวเข้มที่ทรงเครื่องทรงทองอร่าม พระพุทธรูปที่เป็นที่เคารพบูชาสูงสุดในพระราชอาณาจักร

เวลาสอนสองชั่วโมงที่ตกลงกันไว้กลายเป็นสามชั่วโมงแล้วยืดยาวต่อไปเป็นตลอดช่วงเช้า ในที่สุดจูลี่ก็ยอมจำนนต่อคำขอซ้ำแล้วซ้ำอีกของคุณหญิงแก้ว

---

[1] ผู้อ่านซึ่งคุ้นเคยกับเรื่องรามเกียรติ์อย่างดี คงเห็นว่าคำพูดของคุณหญิงแก้วมีข้อเท็จจริงผิดพลาดคลาดเคลื่อนหลายประการ แต่โปรดนึกเห็นใจด้วย เพราะคุณหญิงต้องพูดอธิบายเป็นภาษาอังกฤษซึ่งคุณหญิงไม่สู้ชำนาญ ถ้าหากคุณหญิงใช้ภาษาอังกฤษได้คล่องดังใจ ท่านคงจะอธิบายว่า “เป็นเรื่องที่เรารู้กันดีเหมือนที่พวกคุณรู้เรื่องคัมภีร์ไบเบิลนั่นแหละ เรื่องอวตารของเทพเจ้าองค์หนึ่ง นี่คือพระราม ไปรบกับราชายักษ์ที่แย่มากๆ เพื่อจะไปชิงตัวภรรยากลับมา ไปพร้อมกับกองทัพลิงและมียักษ์ดีตนหนึ่งคอยช่วยเหลือด้วย” -- ผู้แปล

เธอพาหลุยส์มาด้วย มีฝ้ายตามมาคอยดูแล...ทว่าเธอไม่จำเป็นต้องห่วงเรื่องนี้เลย เพราะผู้หญิงในเขตพระราชฐานชั้นในนี้ต่างสนใจทารกผมทองกันถ้วนหน้า ทั้งสาว ทั้งแก่ต่างแข่งขันกันให้ได้รับอภิสิทธิ์มาอุ้มเขา จับนั่งเขย่าเล่นบนหัวเข่า โยกตัวเบาๆ ป้อนข้าวต้มใส่ปากสีชมพูที่อ้าคอยอยู่แล้ว ร้องเพลงกล่อม ในระหว่างที่พี่เลี้ยงนั่งมองเงียบๆอย่างพิศวง

"อยากให้คุณเห็นสีหน้าของฝ้ายจริงๆ" จูลี่เล่าให้ไมเคิลฟังหลังจากที่สาวใช้ได้เข้าไปในพระบรมมหาราชวังเป็นครั้งแรก แค่เข้าไปในวังหล่อนก็กลัวจนตัวสั่น แทบจะคลานเข่าไปตลอดตั้งแต่ประตูใหญ่ไปจนถึงศาลาโรงเรียน หล่อนก้มกราบคุณหญิงแก้วสักสิบห้าครั้งได้ ส่วนคุณหญิงก็ทำท่าเหมือนเป็นเรื่องปกติ คุณหญิงบอกฉันว่าเป็นเรื่องธรรมดามากๆ เพราะราษฎรเทิดทูนพระเจ้าอยู่หัวประดุจเทพเจ้า พวกพระราชวงศ์ก็เลยพลอยมีฐานะเป็นเทวดาไปด้วย[2] ฉันนึกภาพแบบนี้ไม่ออกเลยในอังกฤษ ยิ่งเป็นไปไม่ได้ใหญ่ในฝรั่งเศส

"อ้าว สาวน้อย ก็ในฝรั่งเศสพวกคุณตัดพระเศียรกษัตริย์เสียแล้วนี่แน่นอน คุณก็นึกภาพไม่ออกสิ" ไมเคิลตอบล้อๆ "แต่ที่นี่พวกเขาเคารพพระเจ้าแผ่นดินของเขามาก" อันที่จริงชาวฝรั่งเศสดูเหมือนจะไม่เคารพอะไรมากนัก ยกเว้นข้อเรียกร้องของพวกต้องการขยายอาณานิคมให้กับสาธารณรัฐฝรั่งเศส เขาพูดต่อไป น้ำเสียงเคร่งขรึม พวกเขาไม่แสดงว่าเคารพกฎหมายระหว่างประเทศเลย ตอนนี้พวกเขากำลังอ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของ ใช่แล้ว เป็นเจ้าของดินแดนทั้งหมดทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงตอนบน เหนือหลวงพระบาง รวมทั้งแม่น้ำทั้งสายด้วย น่าสงสัยนักว่ามีกฎหมายอะไรมารับรอง สถานทูตเพิ่งได้รับรายงานแจ้งว่า รีโบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ของฝรั่งเศสเป็นคนเสนอ

---

[2] การปกครองของสยามในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมติเทพ และทรงปกครองโดยยึดหลักทศพิธราชธรรมในพุทธศาสนา ไม่ได้ทรงวางพระองค์ดุจเป็นเทพเจ้า แต่ประชาชนในยุคนั้นเคารพเทิดทูนพระเจ้าแผ่นดินดุจเทพเจ้าและยกย่องนับถือเชื้อพระวงศ์อย่างยิ่ง -- ผู้แปล

ข้อเรียกร้องนี้ในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเขาตอบคำถามของเดอลงเกลอที่ตระเตรียมกันไว้ก่อนแล้ว

"เราได้ข่าวว่าปาวี ซึ่งถึงแม้จะไม่สามารถหาหลักฐานจากเวียดนามมาสนับสนุนข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสได้ว่า มีเส้นทางการค้ามากเกินไประหว่างลาวตอนบนกับรัฐฉานของอังกฤษ เป็นเหตุให้กีดกันตังเกี๋ยออกจากการมีส่วนในเหมืองถ่านหินในยูนนาน จึงไม่ควรยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ขณะนี้ในเขตนั้น เขาเสนอว่าถ้าการเจรจาเรื่องแบ่งปันเขตแดนไม่ได้ผล ก็ให้ใช้กำลังเข้าจัดการ ริโบซึ่งจงเกลียดจงชังพวกอังกฤษอยู่แล้วก็รีบกระโจนเข้าใส่ ฉวยโอกาสจะได้ท้าทายเย้ยหยันพวกเรา"

"แล้วทีนี้จะเกิดอะไรขึ้นล่ะ" จูลี่ถามอย่างเป็นกังวล รู้สึกพะว้าพะวังเพราะเลือกไม่ถูกว่าจะเข้าข้างฝ่ายใด ระหว่างความภักดีต่อครอบครัวกับชาติบ้านเมือง คุณพ่อซึ่งเคยรังเกียจการขยายอาณานิคมเสมอมาเพราะเห็นว่าไร้ประโยชน์และเสียเงินทองไปเปล่าๆ บัดนี้กลับเปลี่ยนค่าย เพราะมีผลประโยชน์ในองค์กรความร่วมมือของลาวตอนบน อย่างไรก็ตาม คุณแม่ของเธอ แม้จะอยู่ในฝรั่งเศสมาเป็นเวลาช้านาน ก็ยังคงยืนหยัดเป็นคนอังกฤษอย่างเหนียวแน่น คงจะต้องฉุนเฉียวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่นี้เป็นแน่ที่กล้าท้าทายจักรวรรดิอังกฤษ หญิงสาวถอนใจ เธอยังต้องคำนึงถึงประเทศสยามอีกด้วย สยามกลายเป็นเสมือนบ้านของเธอแล้วตอนนี้ เธอคิดถึงพวกผู้หญิงน่ารักเหมือนผีเสื้อในพระราชวังที่เป็นมิตรกับเธออย่างไร้เดียงสา ขณะที่ประเทศของเธอเองกำลังพยายามที่จะแย่งชิงดินแดนไปจากสยาม

"จะเกิดอะไรขึ้น" ไมเคิลทวนคำอย่างเหนื่อยใจ "ไม่มีใครรู้หรอก จริงๆ นะ" เขาเองก็ตั้งคำถามเดียวกันนี้เมื่อกัปตันโจนส์เรียกทุกคนในสถานทูตมาประชุมเพื่อแจ้งข่าวความคืบหน้าดังกล่าว

"พ่อหนุ่มเอ๋ย ใครจะบอกได้ล่ะ...อยากรู้ไหมว่าฉันคิดอะไร และฉันจะเสนอแนะว่าอย่างไรถ้าพวก ฯพณฯ ท่านถามฉัน ซึ่งแน่นอน ฯพณฯ ต้องไม่ถาม

เพราะในทัศนะของท่านผู้ยิ่งใหญ่เหล่านั้น การที่อยู่ในสยามทำให้เราไม่มีคุณสมบัติพอที่จะเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เอาละ ฉันว่าเราควรทำเป็นไม่ใส่ใจไอ้พวกฝรั่งเศส ทำเป็นว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น หรือแสดงให้เห็นว่าข้อเรียกร้องพวกนั้นมันน่าขันมากจนไม่อยากจะลดตัวลงไปตอบโต้"

ไมเคิลแย้งว่า แต่แบบนี้ไม่เท่ากับว่าเราฝังหัวจมลงในทรายหรือ จะไม่ดีกว่าหรือถ้าเราจะยืนยันเด็ดขาด บอกฝรั่งเศสให้เข้าใจว่าเราจะไม่ยอมรับท่าทีแบบนี้

"ก็อาจจะดีกว่า ถ้าทำกับโกเบล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนก่อน แต่ริโบเป็นพวกเลือดร้อน แน่นอนว่าเราคงไม่อยากทำลายความสัมพันธ์กับฝรั่งเศสด้วยเรื่องสยามหรอก จริงไหมล่ะ ถึงแม้ว่าฉันจะไม่เห็นด้วยกับลอนดอนเสมอไปอย่างที่รู้ๆกันดีอยู่ แต่ฉันเข้าใจวิธีคิดของลอนดอน เขาคิดว่าพวกเราที่อยู่ที่นี่บางทีก็เข้าไปพัวพันมากเกินไป ทำให้เรามองไม่เห็นผลประโยชน์ที่มากกว่าอย่างที่แกเพิ่งแสดงออกมานี่แหละพ่อหนุ่ม"

เมื่อถูกตำหนิกลางที่ประชุม ไมเคิลจึงนิ่งเงียบ ส่วนอัครราชทูตพูดต่อไปด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยนขึ้น

"พวก ฯพณฯ ทั้งหลายอาจตัดสินใจอย่างที่เธอเสนอก็ได้ ฉันไม่มีทางรู้เหมือนกัน คอยดูไปก่อนพ่อหนุ่ม คอยดูไปก่อน แต่ต้องจำไว้ว่า เรามาอยู่ที่นี่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของพวกเราเองนะ ไม่ใช่ของสยาม ซึ่งมีความสำคัญต่ออังกฤษก็แค่ในฐานะรัฐกันชนระหว่างดินแดนของเราในอินเดียและมลายากับดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศส"

จูลี่นั่งฟังโดยไม่ขัดจังหวะ สงสัยเหมือนที่เธอเคยสงสัยบ่อยๆว่า หลุยส์จะเข้าใจเรื่องนี้หรือไม่ จะยอมรับความรู้สึกพะว้าพะวังไม่รู้จะเข้าข้างฝ่ายใดของเธอได้หรือไม่ เขารักเธอ เรื่องนี้เธอรู้ แต่เขาเคารพบูชาปาวี ความรักอย่างไหนจะมีชัยชนะ

ไมเคิลรินไวน์เติมให้ทั้งคู่

"อย่าทำหน้าขรึมแบบนี้เลยจ้ะ มาคุยเรื่องสนุกสนานกันดีกว่า เช่น จดหมายฉบับสุดท้ายของคุณพ่อคุณแม่คุณไง ผมเห็นมาถึงพร้อมกับเมล์วันนี้นี่ คุณแม่คุณตำหนิคุณเรื่องอะไรอีกล่ะตอนนี้"

จูลี่หัวเราะแห้งๆ จะให้เริ่มต้นตรงไหนดี เธอถูกตำหนิเรื่องวิกเตอร์สมัครเข้าประจำการในหน่วยทหารราบของกองทัพเรือที่ไซ่ง่อน แต่ไมเคิลเองก็ถูกตำหนิเหมือนกัน เพราะฉะนั้นไม่ต้องทำเป็นยิ้ม ดูเหมือนว่าคำขอย้ายของวิกเตอร์จะได้รับอนุมัติ ดังนั้นเขาคงจะเดินทางมาทางบูรพาทิศต้นปีนี้ เธอกับไมเคิลทำอย่างไรถึงสามารถชักจูงชายหนุ่มผู้มีอนาคตรุ่งโรจน์ให้หันหลังให้กับครอบครัวและทุกๆอย่างที่เขารักไปได้

"และที่ฉันปฏิเสธไม่ยอมกลับไปกับเขาก็ยังทำให้ท่านเจ็บใจอยู่" เธอล้วงจดหมายออกมาจากกระเป๋า "ฟังนะ *'แน่นอนว่าแกต้องหาวิธีให้ลูกมีนมกินตลอดการเดินทางได้ ฉันไม่เข้าใจเลยว่าทำไมแกไม่คิดจะพาแม่นมมาด้วย แล้วก็ส่งลงเรือกลับไปบางกอกได้ทันทีที่มาถึง ฉันจะไม่พูดถึงความผิดหวังที่คุณพ่อแกกับฉันรู้สึกที่แกทำตัวแบบนี้ นี่ยังไม่ได้เห็นหน้าหลานชายของเราเลย เพราะตอนนี้เราแก่แล้วสิเลยไม่มีความหมาย แต่พอฉันมาคิดว่าวิกเตอร์ที่รักต้องลำบากเสียเงินเสียทองเพื่อจะเดินทางไปรับตัวแกกลับมาบ้านให้ปลอดภัย ฉันสงสัยนักว่าแกคิดยังไงของแก ถึงได้ให้พี่ชายต้องเดินทางลำบากลำบนไปเปล่าๆปลี้ๆแบบนี้'* คุณแม่พอใจที่จะบอกฉันว่าโอกูสตาตั้งท้องอีกแล้ว และแน่ละ ต้องหาแม่ทูนหัวคนใหม่ให้พ่อหนูน้อยเอดมง ซึ่งชัดเจนว่าไม่ใช่ปัญหา *'ได้แก่น้องผัวของโอกูสตาที่ไว้ใจได้ และเป็นคุณอาที่รักหลานยิ่ง'* โอ้ นี่เกี่ยวกับเรื่องที่ฉันไปสอนในวังละ *'ฉันไม่ประหลาดใจเลยที่แกคงจะภาคภูมิใจที่มีโอกาสสูงส่งได้ไปสอนในวัง แต่จำชะตากรรมของมิสซิสเลียวโนเวนส์ที่น่าสงสารไว้ให้ดี จำไว้ว่าพวกนั้นทำกับหล่อนแย่แค่ไหน พวกเจ้านายในดินแดนนอกศาสนาน่ะไม่เหมือนเจ้านายของพวกเราหรอกนะ'* คุณแม่ยังสงสัยว่าทำไมฉันถึงไม่เต็มใจกลับไปปารีสอีกหรือนี่"

เธอไม่ยุติธรรม ไมเคิลดุ คุณแม่ของเธอโกรธก็เพราะรัก และลูกชายสุดที่รักก็กำลังจะจากไป ไม่รู้ว่าจะต้องจากกันอีกนานแค่ไหน จูลี่ไม่ควรว่าคุณแม่หรอกนะ

เฮ้อ ฉันไม่ได้ว่าคุณแม่หรอก จริงๆนะ เธอตอบอย่างเศร้าๆ ฉันรู้ว่าคุณแม่โทษตัวเองมากกว่าใครๆ ถ้าท่านไม่ยอมอนุญาตให้ฉันแต่งงานกับหลุยส์ ถ้าท่านยืนกรานให้ฉันคอยเขาอยู่ที่ปารีส ถ้า...ถ้า...ดูเหมือนเธอจะปรับตัวปรับใจขยับนั่งตัวตรง และฝืนยิ้ม “ตราบเท่าที่ท่านยังไม่รู้ว่าฉันโยนหมวกดำทิ้งไปเสียแล้ว...”

บทที่ 7

บางกอก วันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1891

จูลี่ตื่นขึ้นก่อนที่เด็กๆจะส่งเสียงร้องไห้ เธอบิดขี้เกียจกลางแสงแดดที่ส่องลงมาต้องหมอน

ในบ้านยังเงียบสงบ แม้ว่าซอยข้างนอกจะมีเสียงพ่อค้าแม่ค้าเดินเร่ขายผลไม้ เธอได้กลิ่นไก่ย่างเสียบไม้ที่ชายแก่เข็นรถมาตั้งร้านขายอยู่หน้าประตูบ้าน นกปรอดส่งเสียงร้องเจื้อยแจ้วที่นอกหน้าต่าง หญิงสาวลุกขึ้นไปเปิดบานหน้าต่าง ฝนฟ้าคะนองที่ตกกระหน่ำบนหลังคาเกือบตลอดคืนทิ้งไว้แต่หยดน้ำสีเงินบนใบกล้วย กลิ่นดอกลั่นทมหอมแรงในบรรยากาศที่ชื้นแฉะเมื่อเธอชะโงกตัวออกนอกหน้าต่าง

คืนนี้เป็นเทศกาลลอยกระทง คุณหญิงแก้วเชิญเธอไปฉลองที่ในวัง นักเรียนทุกคนตื่นเต้นกันใหญ่มาหลายวันแล้ว วางแผนทำกระทงสวยๆแข่งขันกันว่าใครจะทำกระทงไม้ไผ่ประดับด้วยดอกไม้ เทียน และธูปที่สวยวิจิตรมากกว่า

ตกกลางคืน แพอันแสนบอบบางเหล่านี้ก็จะถูกลอยกระเพื่อมๆไปตามน้ำในแม่น้ำสายใหญ่ เทียนและธูปจุดไว้เพื่อนำบาปและความขมขื่นทั้งหลายในปีที่ผ่านมานี้ลอยจากไปด้วย

"เพื่อบูชาพระพุทธเจ้าและแม่คงคา วันสำคัญทางศาสนาของสยามมักบูชาทั้งพระพุทธเจ้าและเทพเจ้าของพราหมณ์ด้วย คุณมานะ มาค้างคืนเลย ออกจากวังตอนกลางคืนไม่ได้ เอาหนูกับแม่นมมาด้วยนะ"

ไม่ละ จูลี่คิดว่าทิ้งหลุยส์ไว้ที่บ้านเป็นดีที่สุด แต่คุณหญิงแก้วไม่ยอมให้คัดค้าน "เอาหนูกับแม่นมมาด้วย มีที่ถมไป ไม่ต้องเกรงใจ"

แน่นอน มีที่มากมาย เธอออดคิดอย่างขันๆมิได้

ตลอดห้าเดือนที่เธอเข้ามาในพระบรมมหาราชวังสัปดาห์ละสองครั้ง เธอยังไม่สามารถเดินสำรวจลานกลางหมู่ตึกต่างๆได้ครบทุกแห่งเลย และมักหลงทางเสมอเมื่อเดินจากศาลาโรงเรียนไปทางสวนศิวาลัยและวัดพระแก้ว แต่ดูเหมือนจะมีใครสักคน อาจเป็นโขลน สาวชาววัง หรือทหารที่รู้จักผู้หญิงฝรั่งคนนี้พาเธอกลับไปที่ประตูวังชั้นในได้อย่างปลอดภัยเสมอ หรือพาเธอไปห่างจากพระที่นั่งซึ่งเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดิน มีคนบอกเธอว่าประกอบด้วยห้องเหลือง ห้องเขียว และห้องน้ำเงิน เป็นห้องเสวยและห้องบรรทม

ในที่สุดจูลี่ก็ยอมตกลง จะปฏิเสธไปทำไมกัน

ฝ่ายรู้จักสนิทสนมกับพวกข้าหลวงในวังเป็นอย่างดีแล้วในขณะนี้ ส่วนมะลิผู้น่าสงสารที่ถูกฝ่ายข่มอยู่เสมอก็อิจฉาแทบขาดใจเวลาที่ต้องฟังฝ่ายเล่าเรื่องชีวิตที่หาที่ติมิได้ในวัง แบบนี้ละยุติธรรมดีที่จะให้มะลิมีโอกาสได้เห็นชีวิตในวังบ้าง

ถ้าหากมีคนถามจูลี่ เธอก็คงยอมรับอย่างประหลาดใจว่าเธอไม่เคยมีความสุขเท่านี้มาก่อนเลย ชีวิตนี้ช่างเข้ากับเธอได้อย่างเหมาะเจาะสมบูรณ์ทั้งๆที่เธอไม่เคยเตรียมตัวมาก่อน อีกทั้งช่างแตกต่างจากอนาคตที่ครอบครัวของเธอเคยวางแผนไว้ให้อย่างพิถีพิถัน เธอไม่ต้องกังวลกับขนบธรรมเนียมส่วนใหญ่ เธอมีไมเคิลเป็นเพื่อน และยังเพื่อนใหม่ๆในวังที่สนองตอบความอยากรู้อยากเห็นของเธอต่อเรื่องแปลกๆและที่แตกต่างไปจากที่เธอเคยพบเห็น

เธอเขียนถึงอาเมลีเพื่อนรัก *"อันที่จริงราวกับว่าฉันกำลังมีชีวิตอยู่ใน*

นวนิยายของเมอซีเยอร์โลตี เป็นนักสำรวจในโลกใหม่ ค้นพบสิ่งที่ไม่คาดคิดมาก่อนทุกๆแห่งที่มองไป เธออาจจะคิดอย่างแน่นอนว่ามันค่อนข้างจำกัด ไม่มีโรงละคร ไม่มีคอนเสิร์ต จะมีก็แต่การแสดงสมัครเล่น ซึ่งฉันไปร่วมงานไม่ได้เพราะยังไว้ทุกข์อยู่ ไม่มีหนังสือด้วย ยกเว้นจะยืมจากห้องสมุดชั่วคราวที่สุภาพสตรีอังกฤษหลายคนช่วยกันตั้งขึ้น ไม่มีร้านโก้ๆ ไม่มีร้านขายน้ำชา...แต่มีตลาดขายของที่สนุกมาก เพราะเดี๋ยวนี้ฉันสามารถต่อราคาของเป็นภาษาไทยได้แล้ว และไม่รำคาญแมลงวันหรือฝุ่นอีกต่อไป ฉันเดาว่าถ้าอยากดื่มช็อกโกแลตร้อนๆก็หากินได้ที่โรงแรมโอเรียนเต็ล แต่ในสภาพอากาศแบบนี้ ที่เราต้องการก็คือน้ำมะนาว ส่วนเรื่องละคร ฉันได้ดูสัปดาห์ละสองครั้งในวัง สนุกสนานเสียยิ่งกว่าละครใดๆที่ฉันเคยดูบนเวทีที่โรงโอเปราโคมีกเสียอีก ฉันมีเพื่อนหลายคนที่เคยเอ่ยถึงไปแล้ว เช่น เลโอนี ซึ่งให้คำแนะนำอันมีค่ามากเรื่องการเลี้ยงลูกแฟชั่น และช่างตัดเสื้อ และแฟนนี ซึ่งฉันยังคงไปเรียนภาษาไทยกับเขา และได้ใช้เมื่อไปสอนในวัง

"เมื่อวานฉันได้รับเชิญไปร่วมงานเทศกาลลอยกระทง ประเพณีที่จะลอยของบูชาประดับด้วยเทียนลงไปในแม่น้ำ เนื่องจากเป็นเวลากลางคืน ฉันจึงค้างที่เขตพระราชฐานชั้นใน พิธีนี้สวยงามมาก พระเจ้าอยู่หัวประทับเรือพระที่นั่งที่หัวเรือเป็นรูปพญานาคเก้าเศียร เมื่อเสด็จมาถึง พวกเราทุกคนต่างคุกเข่าลง ฉันเงยหน้าขึ้นดูพระองค์ทรงจุดไต้บนแพใหญ่งามประหลาดที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ แม้ว่าจะมีคนเตือนฉันแล้วว่าไม่ให้ทำ พระองค์ทรงมีพระวรกายสันทัด แน่นอน ฉันได้เห็นจากไกลๆ ฉันคิดว่าพระองค์ทรงดูเศร้าและเปล่าเปลี่ยว ต่อจากนั้นพวกเราเดินแถวกันไปที่ชายน้ำ ผ่านไปทางประตูท่าน้ำในวัง เพื่อลอยงานฝีมือชิ้นเล็กๆของเราเอง ตอนนี้แม่น้ำมีแต่แสงเทียนนับพันนับหมื่นลอยวับๆแวมๆไปตามสายน้ำ เดือนเพ็ญส่องแสงสีเงินยวงทอทาบไปบนดอกไม้ที่วางประดับไว้ในกระทง กระทงนี่คือคำที่ใช้เรียกของบูชาเล็กๆที่ลอยได้นี่แหละ ระหว่างนั้นวงมโหรีหลวงบรรเลงเพลงท่วงทำนองเสียงสูงๆไปตลอด ฉันไม่เคย

เห็นอะไรที่มีสีสันสวยงามน่าประทับใจเท่าฝูงชนที่รวมตัวกันอยู่สองฝั่งแม่น้ำ ทั้งดอกไม้ไฟ และเพื่อนฝูงชาววังทั้งหลายแต่งตัวหรูหรา พวกเขาจับฉันแต่งชุดเพื่อโอกาสนี้โดยเฉพาะด้วย อย่าบอกคุณแม่ของฉันนะถ้าเธอพบท่าน ฉันแต่งชุดผ้าไหมสีชมพูกับเหลือง พวกคนเดินตามหัวเราะกันคิกคักที่ฉันคอยแต่จับผ้านุ่งแบบโบราณและผ้าสไบด้วยกลัวว่าจะหลุดหายไปแล้วฉันจะกลายเป็นสาวเปลือยไปอย่างกะทันหัน อันที่จริง เมื่อฉันไปถึงในวังตอนบ่ายต้นๆก็ถูกส่งไปหาหมอนวดที่ขัด นวด ถูผิวฉันด้วยขมิ้นเสียจนแทบจะขาดใจตาย ขมิ้นนี้เป็นรากไม้สีเหลือง เชื่อกันว่ามีสรรพคุณดีรักษาผิว ต่อจากนั้นเขาก็สระผมฉันด้วยแป้งเหนียวๆ หอมหวาน แล้วทาน้ำมันหอมๆให้ทั่วตัว ประดับผมของฉันด้วยดอกไม้ ทาตาด้วยอะไรสีดำๆลึกลับ รับรองว่าเธอจำจูลี่คนเก่าที่เธอรู้จักไม่ได้เลย ไมเคิล ญาติของฉันจำไม่ได้ตอนที่เราเดินสวนกันที่ตรงประตูสู่แม่น้ำ"

ไมเคิลไม่ใช่นักการทูตฝรั่งเพียงคนเดียวที่เธอพบเมื่อคืนวันเพ็ญนั้น เมื่อเธอเดินเข้าไปหา หัวเราะร่า จะอวดที่แต่งตัวดั่งสาวชาววัง เธอเห็นดวงตาเขาจับจ้องอยู่ที่ร่างเงาสูงใหญ่ เขาสะดุ้งเมื่อเธอไปยืนอยู่ตรงหน้า ทำท่าทำทางเหมือนนักบัลเลต์ แล้วเขาก็ยิ้ม "ผมไม่มีวันจำคุณได้เลย สาวน้อย นี่ถ้าคุณแม่คุณมาเห็นคุณตอนนี้นะ!"

แต่เห็นได้ชัดว่าเขาฝืนทำตัวรื่นเริง สายตาเขายังคงเวียนกลับไปมองกลุ่มผู้ชายที่เธอจำได้ว่าคือเมอซีเยอร์อาร์ดูแองและเมอซีเยอร์เดอ ปีนา นักการทูตฝรั่งเศส ผู้ชายร่างสูงที่ยืนอยู่กับสองคนนั่นหันมามอง เธออ้าปากค้าง คิดถึงความหลังเมื่อเธอเห็นเขาครั้งสุดท้ายที่สถานกงสุลฝรั่งเศส เมื่อเขาพูดชมเชยเธอที่ติดตามสามีมา

"ปาวีหรือคะ" เธอกระซิบ ไมเคิลผงกศีรษะ สีหน้าเคร่ง

"เขาเพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกงสุลใหญ่ประจำบางกอก ผมรู้ว่าหลุยส์ชื่นชมเขามาก แต่คุณจะคิดอะไรก็ตามใจเถอะที่รัก ผมว่าอย่างนี้ต้องเกิดความวุ่นวาย

แน่ๆ"

ไม่ใช่มีแต่เขาที่คิดเช่นนี้ ไมเคิลบอกจูลี่ระหว่างกินอาหารค่ำด้วยกันอีกหนึ่งเดือนหลังจากนั้นพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ รับสั่งให้ผู้แทนอังกฤษ อเมริกัน และเยอรมันไปเฝ้า เพื่อสอบถามความเห็นเรื่องข้อเรียกร้องล่าสุดของฝรั่งเศสซึ่งยื่นต่อรัฐบาลสยามในฐานะคำขอร้องทางการทูต ภายใต้คำขอร้องนั้นคือคำขู่อย่างไม่ต้องสงสัย ให้ยอมเจรจาเรื่องแบ่งปันเขตชายแดนระหว่างสยามกับลาว หรือไม่เช่นนั้นก็เผชิญกับการแก้ไขปัญหาด้วยกำลัง

"แล้วสยามจะทำอย่างไร อ๋อ แน่ละ จริงๆแล้วต้องถามว่าแล้วสยามจะทำอะไรได้ ก็ต้องยอมเจรจาน่ะสิ แต่ใครล่ะที่จะเป็นตัวแทนของสยามเจรจาในเรื่องนี้ได้ ก็ต้องเป็นคนที่พูดภาษาฝรั่งเศส เป็นนักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศ และต้องไม่ใช่คนฝรั่งเศส ฉันสงสัยว่าจะมีคนเช่นนี้อยู่จริงๆหรือ..."

วันเวลาผ่านไป จากสัปดาห์แล้วเป็นเดือน กระนั้นดูเหมือนชีวิตของชาวฝรั่งที่บางกอกจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เว้นแต่ความรู้สึกระแวงแคลงใจที่ก่อตัวขึ้นเหมือนน้ำที่ใกล้เดือด คนฝรั่งเศสและคนอังกฤษยังคงพบปะกันที่โรงแรมโอเรียนเต็ล เต้นรำในงานเลี้ยงวันคริสต์มาส บ้างก็เล่นบิลเลียดหรือตีเทนนิสด้วยกัน กัปตันโจนส์ยังคงไปฟังเทศน์ภาษาฝรั่งเศสที่อาสนวิหารอัสสัมชัญ ณ ที่นั่นเมอซีเยอร์ปาวีทักทายจูลี่เมื่อวันอาทิตย์ก่อนเทศกาลอีสเตอร์และพูดถึงหลุยส์อย่างสะเทือนใจ กล่าวถึงการอุทิศตนของเขาและบอกว่าการตายตั้งแต่หนุ่มของเขาเป็นโศกนาฏกรรมแท้ๆ

"แต่" เขาพูดอย่างใครรู้ กุมมือเธอไว้ในมือที่ใหญ่หยาบกร้าน "ผมไม่รู้เลยสักนิดว่าจะยังพบคุณอยู่ที่บางกอก คุณไม่อยากกลับไปหาครอบครัวหรอกหรือ"

อยากสิคะ จูลี่ตอบด้วยเสียงอ่อยๆ ไม่มั่นใจ แต่ตอนแรกเธอมีปัญหาเรื่องสุขภาพ หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องสุขภาพของลูกชาย ทำให้โดยสารเรือไกลๆ ไม่ได้ ถึงตอนนี้เธอก็รู้สึกคุ้นกับการอยู่ที่สยามแล้ว ไปสอนภาษาฝรั่งเศสที่ในวังก็เลย...

“อ้าว คุณสอนภาษาฝรั่งเศสอันไพเราะของเราหรือครับ ผมไม่รู้เลย แต่นี่ช่างยอดเยี่ยมจริงๆ และเป็นการกระทำที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง! เมื่อสอนบทเรียนต่างๆ คุณก็เป็นเสมือนมิชชันนารีที่นำอารยธรรมฝรั่งเศสมาเผยแผ่ อะไรก็ตามที่ช่วยทำให้อิทธิพลของฝรั่งเศสในราชสำนักกล้าแข็งขึ้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อประเทศของคุณ แน่นอนคุณคงเข้าใจดี...”

จูลี่กลั้นหัวเราะอยู่ใต้ผ้าคลุมหน้าที่ห้อยมาจากหมวก นึกภาพในชั้นเรียนที่พวกเขาร้องเพลง แต่งผมให้กันและกัน และเล่นเป็นคนขายของในร้านเพื่อจะเรียนเรื่องตัวเลข หรืออย่างเมื่อสัปดาห์ก่อน เธอได้เห็นวิธีการอบเสื้อผ้าให้หอมด้วยการนำเสื้อผ้าใส่ในโถดินเผาบรรจุเทียนหอมที่เพิ่งดับใหม่ๆ และปิดฝาโถให้สนิท ไม่หรอก ควันเทียนจะไม่ทำให้เสื้อผ้าเสียหาย พวกเขายืนยัน และช่วยป้องกันเสื้อผ้าจากพวกตัวแมลงด้วย

หญิงสาวพยักหน้าอย่างเคร่งขรึม ใช่แล้ว เธอไม่สงสัยเลยว่าบทเรียนที่เธอสอนนั้นช่วยให้พวกเจ้าหญิงทรงรักและชื่นชมประเทศฝรั่งเศส

“ผมจะรู้สึกเป็นเกียรติมากที่สุดถ้าคุณจะมารับประทานอาหารค่ำด้วยที่สถานกงสุล” ปาวีพูดต่อไป “ผมรู้ว่าคุณยังอยู่ระหว่างไว้ทุกข์ แต่น่าจะมาได้นะ เป็นอาหารค่ำในหมู่คนกันเองเท่านั้น...ค่ำนี้แหละ”

“แล้วฉันจะทำอะไรได้นอกจากตอบรับ ฮึ หน้าที่ของฝรั่งเศสที่จะต้องสร้างสรรค์อารยธรรม! ฉันอยากจะบอกว่าพวกคนสยามน่ะมีอารยธรรมมากอยู่แล้ว ขอบคุณมาก!” เธอบ่นกับไมเคิลหลังจากที่กลับถึงบ้าน และสลัดรองเท้าแตะส้นสูงนุ่มๆ ออกไป รองเท้าพวกนี้เธอจ้างช่างทำรองเท้าชาวอินเดียที่อ่อนโยน

และมีดวงตาดำขลับตัดให้ตามแบบที่เธอวาดเอง มีหลายสี ทุกคู่ไม่มีสายคาดหรือกระดุมติดเลย เพื่อให้เธอถอดออกได้อย่างง่ายดายทุกเมื่อที่เข้าไปในโรงเรียนในวัง เข้าไปในวัด หรือแม้แต่ในบ้าน "ถึงแม้ว่าฉันอยากจะคุยเรื่องหลุยส์กับคนที่รู้จักเขา ฉันก็อดรู้สึกไม่ได้ว่าอาหารค่ำคืนนี้คงไม่ได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับเขาเลย เมอซีเยอร์ปาวีออกปากเชิญก็ต่อเมื่อฉันพูดว่าได้ไปสอนในวัง"

"อ้าว ถ้าไม่ใช่แล้วจะเป็นเรื่องอะไรกันล่ะ" ไมเคิลค้าน พลางหัวเราะ "ผมรู้ว่าปาวีเป็นหนุ่มโสดและไม่มีประสบการณ์เรื่องผู้หญิง เขาเองก็คงไม่คิดฝันว่าคุณจะใช้เวลาที่อยู่ในวังชั้นในคุยกันเรื่องการเมืองหรอกนะ บางทีเขาอาจจะอยากขอคุณแต่งงานก็ได้ ในเมื่อตอนนี้เขารู้แล้วว่าคุณทนชีวิตในประเทศนี้ได้ อย่าแต่งชุดดำไปล่ะ ใส่เสื้อชุดสีเทาๆสวยๆจากเสื้อผ้าที่เตรียมหลังแต่งงานเถอะ มันเข้มพอที่จะดูเหมาะสม แต่คุณดูสวยมากเวลาสวมชุดนั้น ไม่เห็นจะเป็นไรเลยถึงมันจะเป็นชุดสวมตอนบ่าย คุณคิดจริงๆหรือว่าเมอซีเยอร์ปาวีจะดูออก"

จูลี่ยักไหล่ มันคงจะคับหน่อยตรงเอว แต่เธอจะพยายามให้ฝ้ายรัดเชือกที่คอร์เซตให้แน่นมากๆ ไมเคิลไม่ต้องทำหน้าขวยเขินหรอกเมื่อเธอพูดถึงชุดชั้นใน เขาอยากจะแสร้งทำเป็นว่าเธอไม่ใส่อะไรเลยหรือไง ไม่ว่าเมอซีเยอร์ปาวีจะต้องการอะไรจากเธอ หญิงสาวไม่อยากนึกถึงเรื่องที่ต้องสวมชุดชั้นในรัดรูปรัดทรงไปงานตอนกลางคืนนี้เลย

เมื่อหญิงสาวลงจากรถม้าคันเล็กหน้าสถานกงสุล เธอดึงถุงมือยาวให้ตึงหลังจากจัดกระโปรงผ้าไหมให้เข้ารูป หญิงสาวข่มความรู้สึกตื่นตระหนกไว้ ช่วยไม่ได้เลยที่เธอรู้สึกเหมือนว่างานเลี้ยงอาหารค่ำนี้เป็นเสมือนงานซ้อมใหญ่สำหรับงานเลี้ยงตอนค่ำอื่นๆที่จะต้องไปเมื่อกลับปารีสแล้ว เธอคงจะถูกขอให้ไปต้อนรับพวกพ่อม่ายลงพุงเคราสีเทา พ่อบ้านผู้ดูแลสถานกงสุลยื่นมือมาช่วยพยุงเธอขึ้นบันไดชันๆที่นำไปสู่ระเบียง เมอซีเยอร์ปาวีกระวีกระวาดออกมาต้อนรับ ยิ้มกว้างอย่างดีใจ

"อ้า มาดาม คุณทำให้ผมเป็นผู้ชายที่มีความสุขที่สุดในสยามคืนนี้"

จูลี่กัดปาก รู้สึกไม่ชอบมาพากล เกรงว่าบางทีการพูดตลกๆของไมเคิลอาจจะเป็นจริง นายคนนี้แก่จะเป็นพ่อเธอได้...แต่ปาวีพูดต่อไป คุณรู้จักเมอซีเยอร์อาร์ดูแองแล้วนะ และเมอซีเยอร์เดอ ปีนาด้วย ชายทั้งสองโค้งคำนับ ส่วนเธอก็แอบลอบถอนใจยาวด้วยความโล่งอก มั่นใจว่าถ้าเขาอยากจะขอเธอแต่งงาน คงไม่เชิญลูกน้องให้มาร่วมงานด้วย

"เราไปรับประทานอาหารกันเลยดีไหม" เขาเสนอ เพราะมีกันเพียงสี่คนเท่านั้น เขาส่งแขนให้จูลี่เกาะ เดินนำเธอเข้าไปในห้องอาหารยาวๆ ผนังมีไม้ตีประกบ พ่อบ้านและคนรับใช้ชายอีกสองคนยืนคอยอยู่แล้วพร้อมกับถาดมีฝาปิด

เมื่อเขานั่งลง ปาวีคลี่ผ้าเช็ดปากออกมา ก่อนที่จะยกขึ้นปิดเครา เขาลูบลายปักตัวอักษร RF ซึ่งเป็นตัวย่อของคำว่า République Française หรือสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้เรียบอย่างพิถีพิถัน นิ้วโป้งอวบหนาลูบคลำซ้อนเงินสลักด้วยความพึงพอใจ จูลี่นึกถึงเรื่องที่หลุยส์เคยเล่าให้เธอฟังด้วยความชื่นชมและไมเคิลเล่าด้วยความเหยียดหยาม โอกูสต์ ปาวีมีต้นกำเนิดที่ต่ำต้อย เขาฝึกหัดเป็นเจ้าหน้าที่ส่งโทรเลข เขาคงไม่เคยนึกฝันว่าจะได้เป็นตัวแทนของประเทศได้อยู่อย่างหรูหราฟุ่มเพือยเช่นนี้

อาหารที่เสิร์ฟมีทั้งหมดห้าอย่าง พร้อมกับไวน์และแชมเปญ มีอาหารมากกว่าเสิร์ฟตามปกติที่บ้านของไมเคิลซึ่งไม่ค่อยแน่นอนและมีพอประมาณ ขณะที่ปาวีรับประทานด้วยกิริยาที่เธอรู้สึกว่าค่อนข้างมูมมาม หญิงสาวเองรู้สึกวิงเวียนไม่สบายตัวเลย เธอคุ้ยหาผ้าเช็ดหน้าในกระเป๋าปักใบเล็กเพื่อมาซับหน้าผาก จึงตระหนักว่าชายทั้งสามคนหยุดพูด จับตามองเธออย่างพินิจ "ราวกับว่าฉันเป็นแมลงชนิดใหม่ในมิวเซียมที่ไม่เคยมีใครรู้จักมาก่อน" เธออธิบายให้ไมเคิลฟังภายหลัง

ในที่สุด เมอซีเยอร์ปาวีกระแอม และพูดว่า "เราสนใจมากทีเดียวเมื่อรู้ว่าคุณไปสอนพวกสาวชาววัง อันที่จริงคุณคงพอใจถ้าจะได้ทราบว่าผมไปเฝ้าเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศเมื่อบ่ายนี้ และพระองค์มีรับสั่งถึงคุณด้วย"

อ้อ งั้นหรือคะ จูลี่พึมพำทำหน้าขรึม ขณะเดียวกันนึกสงสัยว่าปาวีคอยนานแค่ไหนถึงได้พูดเรื่องเธอในการสนทนากับกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ และที่สำคัญคือว่าทำไมเขาทำเช่นนั้น

“ใช่แล้ว พระองค์ทรงสงสัย ไม่เข้าพระทัยว่าทำไมคุณถึงเป็นทั้งคนฝรั่งเศสและคนอังกฤษ”

หลายคนก็เป็นแบบนี้แหละ โดยเฉพาะพวกคนฝรั่งเศสและคนอังกฤษ จูลี่ชี้แจงด้วยน้ำเสียงมีอารมณ์ แต่ปาวีไม่สนใจความเห็นของเธอ เขาพูดต่อไปว่า “เสด็จในกรมรับสั่งว่าพระเจ้าอยู่หัวพอพระราชหฤทัยที่เดี๋ยวนี้เจ้านายฝ่ายหญิงได้เรียนรู้เรื่องฝรั่งเศส”

หญิงสาวพยักหน้าพร้อมกับยิ้ม หวังว่าจะเป็นรอยยิ้มที่ดูเหมือนพออกพอใจ ขณะที่เดอ ปีนาลูบคลำเคราแพะที่คางและหนวดเล็กๆที่ไว้ทรงเดียวกับการีบัลดี สายตาที่จ้องมองเธอนั้นจูลี่มั่นใจว่าแสดงความไม่ชอบใจในตัวเธอเลย

“เพราะฉะนั้น เรากำลังคิดว่า...” ดูเหมือนปาวีจะกำลังหาถ้อยคำที่เหมะสม เมื่อเมอซีเยอร์อาร์ดูแองพูดขัดขึ้นมา ใบหน้าเขาแดงก่ำ ผมสีเทาเปียกเหงื่อชุ่มลีบแนบติดกะโหลกศีรษะ “เราเห็นว่าบางทีคุณน่าจะพูดถึงเรื่องบทบาทของเราแน่นอน เรานี่ ผมหมายถึงประเทศฝรั่งเศสนะ บทบาทของฝรั่งเศสในโลกสอดแทรกไปในการสอนของคุณด้วย พูดถึงการที่เราปกป้องเสรีภาพ ความสามัคคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของราชอาณาจักรลาว”

จูลี่ตะลึงงัน วางช้อนลง “ไม่ได้แน่ๆ” เธอหลุดปากออกมา ก่อนที่จะทันได้คิด แล้วกัดปากที่ใจเร็วเกินไป

ปาวีขมวดคิ้ว มือใหญ่ทั้งสองข้างวางไขว้กันอยู่บนผ้าเช็ดปากลงแป้งรีดเรียบซึ่งบัดนี้มีรอยด่างเป็นดวงๆจากน้ำซอสสีเข้ม

“ทำไมไม่ได้ล่ะ คุณไม่เห็นด้วยหรือ สามีของคุณเชื่อมั่นมากในเรื่องสิทธิอันชอบธรรมของลาวที่จะมีเสรีภาพ และยังเชื่อมั่นในบทบาทพิเศษที่ประวัติศาสตร์ได้มอบให้ อ้อ คุณคงสังเกตว่าผมไม่ได้พูดว่า พระผู้เป็นเจ้าทรงมอบ

หมายหน้าที่นี้ให้เรานะ ผมดูว่าพวกบาทหลวงที่แสนดีที่มาเผยแผ่ศาสนาเสมอเรื่องที่จะบีบบังคับพวกคนที่น่าสงสารที่นี่ให้หันมานับถือศาสนาของพวกเขา"

หญิงสาวกลืนน้ำลาย รู้สึกราวกับว่าเธออายุหกขวบและถูกบิดาดุว่า เธอพยายามคิดหาคำตอบที่เขาจะยอมรับได้ เธอบีบเสียงหัวเราะที่เธอเองฟังแล้วก็รู้สึกเหมือนเสแสร้ง อธิบายว่า ลูกศิษย์ที่น่ารักของเธอพูดฝรั่งเศสได้ในระดับที่เข้าใจเรื่องพื้นฐานทั่วไปในชีวิตประจำวันเท่านั้น

"ฉันชื่อจุฑารัตน์ ฉันชอบกินมะม่วง เธอใส่เสื้อสีแดง..." เธอแจกแจงเสียงใส "เราร้องเพลง เรานับตัวเลข ฉันเกรงว่าเรายังห่างไกลจากเรื่องเสรีภาพและความสามัคคี...นอกจากนั้นเราไม่มีแผนที่ ถึงมี ฉันไม่คิดว่าจะมีสาวคนไหนชี้ได้ว่าลาวอยู่ตรงไหนบนแผนที่"

ปาวีพยักหน้าอย่างไม่สู้จะเต็มใจ

"แต่" จูลี่พูดต่อไป น้ำเสียงมีความหวัง "บางทีอีกสักสองสามปีกระมังคะถ้าฉันยังสอนอยู่ที่นี่นะ"

เดอ ปีนายังคงมีสีหน้าไม่เชื่อใจ ขณะที่อาร์ดูแองใช้นิ้วบี้ขนมปังจนเป็นผง "คุณยังพักอยู่กับญาติใช่ไหม" เขาถามขึ้นมาราวกับว่าสนอกสนใจจริงๆ "ใช่ไหมล่ะ มีอีกทางที่คุณจะรับใช้ประเทศชาติได้แน่ๆ คือรายงานเรา..."

"ไม่ใช่ ไม่ใช่" ปาวีขัดทันที จ้องอาร์ดูแองตาเขียว "ไม่ใช่รายงาน แค่...จะพูดว่าอย่างไรดี แนะนำ ใช่ 'แนะนำ' เป็นคำที่คุณคิดอยู่ใช่ไหม ชาร์ล"

อาร์ดูแองชักสีหน้า แต่ยอมรับและพูดต่อไปว่า "ถ้างั้นก็*แนะนำ*เราถ้าคุณบังเอิญได้ยินญาติคุณพูดถึงอะไรที่เราอาจสนใจ จริงไหม"

หญิงสาวเดือดดาลอยู่ในใจ หายใจขัดเมื่อได้ยินคำพูดที่ดูหมิ่นทั้งความจงรักภักดีต่อครอบครัวและสติปัญญาของเธอ จูลี่ฟื้นความทรงจำเกี่ยวกับเด็กสาวๆโง่เขลาไร้ความคิดที่เธอชิงชังนักที่ปารีส แล้วมองเขาด้วยสีหน้าไร้เดียงสาเอาอกเอาใจ น้ำเสียงหวานปานน้ำเชื่อม

"น่าสนใจ น่าสนใจเช่นอะไรล่ะคะ เรื่องที่เขาพูดคุยกับผู้ร่วมงานหรือคะ

เออ สมาคมนักแสดงสมัครเล่นจะจัดการแสดงเรื่องมิกะโดะค่ะ ไมเคิลตั้งหน้าตั้งตาคอยดู นี่คือเรื่องที่คุณอยากรู้ใช่ไหมคะ”

ปาวีย้ิมให้เธออย่างเอ็นดู ไม่ใช่ครับ อาจเป็นเรื่องพิเศษจากสถานทูตอังกฤษ ทว่าเขาชอบละครของกิลเบิร์ตและซัลลิแวนมากเหมือนกัน จะดีใจที่ได้ชม

“อ้อ ฉันรู้แล้วค่ะ” เธอพูดอย่างดีใจที่คิดออก ลดเสียงเบาลง “พันเอกบอยด์ อัครราชทูตอเมริกันจับมิสเตอร์คอลลินส์ หัวหน้าคนงานที่บริษัทบางกอกดอกส์ เพราะว่าอยู่กินกับผู้หญิงจีน ทั้งๆที่มีภริยาแล้วในสหรัฐ...และ...” เธอทำสุ้มเสียงให้ฟังดูเป็นความลับมากขึ้น “ผู้หญิงคนนั้นมีลูกด้วยค่ะ”

เดอ ปีนาขว้างผ้าเช็ดปากลงอย่างระอาใจ จ้องเพื่อนร่วมงานเขม็ง ราวกับจะบอกว่าเขารู้ว่าผู้หญิงแบบนี้ถามอะไรไปก็ไม่ได้เรื่องหรอก

“ใครๆก็รู้เรื่องนั้น เป็นข่าวลงหนังสือพิมพ์เสียด้วยซ้ำไป” เขาพึมพำ “บอยด์อ้างว่าเขาต้องการทำให้สังคมที่นี่ ‘มีวัฒนธรรมแบบอเมริกัน’ ด้วย” เขาเสริมด้วยน้ำเสียงดูแคลน

“อ้าว ถ้าอย่างนั้น...” จูลี่เบิกตากว้างอย่างไร้เดียงสา แล้วมองไปที่ชายแต่ละคน ถ้าพวกเขารู้เรื่องนั้นแล้ว เธอก็ไม่เข้าใจว่าพวกเขาต้องการอะไรจากเธอ แต่ดูเหมือนไม่ยุติธรรมต่อภริยาที่ถูกทิ้งไว้ที่สหรัฐอเมริกาหรือผู้หญิงจีนที่ไม่มีใครเลี้ยงดูเธอหรือลูกด้วย เธอพูดพล่ามต่อไป พลางหยิบกระเป๋าปักใบเล็กและพัดขึ้นมา แล้วกล่าวคำอำลาตามมารยาทที่ได้รับการฝึกฝนไว้ ขอบคุณเจ้าภาพสำหรับงานเลี้ยงคืนแรกที่เธอมาร่วม นับตั้งแต่...เธอเช็ดตา พยายามทำให้ดูเหมือนจริงเท่าที่จะทำได้ ตั้งแต่...แล้วเดินลงบันไดไป นึกสาปแช่งปาวี อาร์ดูแอง และเดอ ปีนาไปทุกๆขั้น

“คิดดูสิ *คิดดู*” เธอย้ำ ย่ำเท้าไปบนพื้นในห้องนั่งเล่นด้วยโทสะ กระชากถุงมือออก ไมเคิลนอนแผ่อยู่บนเก้าอี้ยาว หัวเราะกลิ้งแทนที่จะโมโหเหมือนเธอ

“คุณบอกพวกนั้นจริงๆหรือว่าผมตั้งหน้าตั้งตาคอยดูมิกะโดะ” เขาหัวเราะ

ลงลูกคอ “ผมเกลียดกิลเบิร์ตกับซัลลิแวนจะตายไป โอ้ พระเจ้า ผมอยากเป็นแมลงวันเกาะบนผนังจริงๆ...เก่งจริงๆที่รัก แสดงละครได้ยอดเยี่ยมมาก แต่อย่าโมโหจนนอนไม่หลับล่ะ ถ้าเผื่อว่าเรื่องกลับตาลปัตร ผมเองก็ไม่รู้ว่าเราจะทำแบบนี้หรือเปล่านะครับ”

เขาลุกขึ้นนั่ง ทำสีหน้าเคร่งขรึมขึ้น พูดว่า นี่แสดงให้เห็นว่าปาวีเองก็กลัดกลุ้มมาก ถึงขั้นว่าเขาจะยอมทำขนาดไหน อาวุธอีกอย่างหนึ่งที่พวกฝรั่งเศสตัดสินใจใช้คือความเห็นของประชาชน พวกนั้นจึงสนับสนุนหนังสือพิมพ์ผ้าขี้ริ้ว *สยามฟรีเพรสส์* เธอเคยอ่านไหม

“แค่มองผ่านๆหนสองหนที่โรงแรมโอเรียนเต็ล” จูลี่ตอบ “ไม่เห็นว่าจะน่าสนใจเลยจริงๆ คุณไม่เคยเอากลับมาบ้าน ฉันก็เลยไม่เคยอ่านจริงๆจังๆ”

หนังสือพิมพ์นั่นมีบรรณาธิการประเภทที่แย่ที่สุด เป็นคนไอริชชื่อลิลลี ชอบก่อกวนทางการเมือง ขมขื่นกับชีวิต และพร้อมรับสินบน ดูเหมือนตอนนี้เขาจะเห็นชอบกับฝ่ายฝรั่งเศสทุกเรื่อง “ผมสงสัยว่าปาวีจ่ายเงินให้เขาสักเท่าไร คุณอาจจะเห็นว่าหนังสือพิมพ์นั่นไม่น่าสนใจ แต่มันแพร่หลาย มีคนอ่านมากเลยนะในหมู่นักธุรกิจที่นี่”

เรื่องนี้น่าจบได้แล้ว จูลี่ตอบเสียงเหนื่อยหน่าย มีเรื่องอื่นที่เร่งด่วนกว่า เธอจำเป็นต้องย้ายบ้าน ตั้งแต่นี้ไป เธอไม่ต้องการเจอะเจอข้อเสนอที่ดูถูกเหยียดหยาม รับไม่ได้กลืนไม่ลงแบบนี้อีกต่อไปแล้ว ถ้าพวกเขาไม่ได้อยู่ร่วมบ้านกันอีกต่อไปก็คงไม่มีใครจะพยายาม “อย่าคัดค้านเลย คุณก็รู้ว่าฉันคิดถูก โอ้ ฉันเคยนึกอยู่อึดใจหนึ่งว่าปาวีกำลังจะขอฉันแต่งงาน...เพราะคุณทีเดียว คุณเอาความคิดนี่มาใส่หัวฉัน ฉันก็มัวแต่คิดว่าจะปฏิเสธเขาอย่างไรดีให้นุ่มนวล...” เธอทิ้งตัวลงบนเก้าอี้นวม หัวเราะยกใหญ่พอๆกับไมเคิลเมื่อก่อนหน้า น้ำหูน้ำตาไหลลงมาเลอะแก้ม

“เอาเถอะ ผมไม่คิดว่าจู่ๆปาวีก็จะเอ่ยปากขอให้คุณเปลี่ยนไปใช้นามสกุลของเขาหรอก” ไมเคิลหัวเราะ พ่นลมออกมาทางจมูก “การแสดงของคุณคืนนี้

ไม่ทำให้เขาเปลี่ยนใจหรอกเรื่องที่เห็นว่าผู้หญิงเป็นแค่ผู้ช่วยของผู้ชาย ผมว่าคุณพูดถูกนะเรื่องย้ายบ้าน ดูทีสิว่าเราจะหาบ้านใกล้ๆ แถวนี้ให้คุณได้ไหม ผมคงจะคิดถึงคุณกับหลุยส์มาก"

เธอโชคดี ในซอยถัดไปไม่ไกล มีบ้านไม้สีเทาหลังหนึ่ง ล้อมรอบด้วยสวนร่มรื่น ใหญ่พอสำหรับเธอ ลูก และวิกเตอร์ถ้าเขาจะมาเยี่ยม มีที่สำหรับฝ้ายมะลิ และหนูดำตัวน้อยๆ ด้วย รวมทั้งที่สำหรับคนรับใช้ที่เธอจำเป็นต้องจ้างเพิ่ม

"ฉันจะหาคนใช้ดีๆ ให้แหม่มเอง" คุณหญิงแก้วบอก "เราจะส่งพ่อครัวจริงๆ ไปให้ด้วย ดีไหม ดีนะ ไม่ต้องขอบใจ ไม่เป็นไร เรื่องง่ายๆ"

เครื่องเรือนนั้นเป็นแบบเรียบๆ เหมาะกับการใช้สอย ทั้งแฟนนีและเลโอนีพาเธอไปซื้อหาข้าวของทุกอย่างที่พวกเขาคิดว่าจำเป็น

"ใช้เครื่องเรือนหวายที่ตรงระเบียงนะ" เลโอนียืนยันหนักแน่น "ฉันรู้จักร้าน" หรือ "อย่าไปซื้อหม้อกระทะเองเลย ให้เงินพ่อครัวไปเถอะ เขาจะได้เงินส่วนแบ่งแน่ๆ แต่ให้เขาไปซื้อจะถูกกว่า" แฟนนีแนะนำ

ค่ำแรกที่จูลี่ไปอยู่บ้านใหม่ แม้จะมีเสียงคนรับใช้ดังมาจากโรงครัวที่แยกจากตัวบ้าน เสียงมะลิร้องเพลงกล่อมเด็กในห้องเลี้ยงเด็ก และทั้งที่เธอรู้ว่าแค่เดินไปซอยติดกันก็พบไมเคิล กระนั้นเธอไม่เคยรู้สึกเปล่าเปลี่ยวเช่นนี้มาก่อน

บางกอก วันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1892

ที่อยู่ใหม่ของฉันคือบางรัก ซอยมเหสักข์ 3 บ้านฉันน่าอยู่ทีเดียว ตัวบ้านเป็นไม้สีเทา มีรอยแตกและกะเทาะ ฉันเลยให้เขาทาสีขาวตามกรอบ ไม้สลัก และบานหน้าต่าง ฉันให้เขาเย็บม่านผ้าลินินสีขาวเกลี้ยงๆ มาขึงติดไว้ทุกๆ ห้อง เครื่องเรือนส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่ ทั้งนี้เพราะฉันจะไม่อยู่ที่นี่ตลอดกาล ฉันเห็นว่าเก้าอี้ยาว โต๊ะ และตู้ติดผนังที่ทำเลียนแบบเครื่องเรือน

อังกฤษดูทึมๆ น่าหดหู่มาก...มีกลิ่นสี น้ำมันชักเงา และกลิ่นสบู่เป็นกลิ่นหอมที่ฉันชอบ คุณหญิงแก้วส่งคนใช้มาให้ เอาตะกร้าดอกไม้มาจากในวัง คนใช้พวกนี้...ดูเก่งและเคารพนบนอบ แต่ฉันก็คิดถึงนายผลและลูกน้องไม่ได้เรื่องของเขาอยู่ดี

เมื่อคิดถึงเรื่องนี้ ฉันก็จำได้ว่าเคยบอกไมเคิลว่าฉันอยากจะเป็นนายหญิงในบ้านของตนเอง...แน่ละ ตอนนั้นฉันคิดว่าฉันจะเตรียมบ้านไว้สำหรับหลุยส์เมื่อเขามาเยี่ยม ตอนนี้ฉันก็เตรียมบ้านไว้ให้หลุยส์อีกคน หลุยส์ซึ่งฉันรักเกินกว่าที่จะพรรณนาเป็นคำพูดได้ ส่วนพ่อของเขาแม้จะเป็นที่รัก ก็เป็นเพียงเงาแห่งความทรงจำ ฉันร้องไห้ไม่ยอมหยุดเลย

ทำไมไมเคิลไม่มากินอาหารกับเธอทุกๆมื้อ เธอถามหลังจากที่รับประทานอาหารเย็นด้วยกันเป็นมื้อแรกในห้องนั่งเล่นที่เย็นสบาย ฝนตกกราวๆกระแทกบานหน้าต่างไม้แกะสลัก พัดชักที่เพดานโบกลมเย็นชื่นใจเหนือศีรษะ พ่อครัวของเธอปรุงอาหารเก่งกว่ามาก เขาเอร็ดอร่อยกับปลาไม่ใช่หรือ

ไมเคิลเอนหลังพิงเบาะเก้าอี้นวม จิบบรั่นดีที่หัวหน้าคนใช้เพิ่งรินให้ “อาหารดีมากจริงๆจ้ะที่รัก ผมสัญญาว่าจะมาบ่อยๆ แต่...แต่” เขาเอียงศีรษะให้เธอ แล้วยิ้ม หน้าแดงระเรื่อ

“ต๊ายตาย คุณพบคนใหม่ละสิ!” เธอร้อง แสร้งทำท่าดีใจ ทั้งๆที่นึกหวาดหวั่นอยู่ในใจ ถ้าไมเคิลไม่มีเวลาให้เธออีกต่อไป เธอคงจะต้องเปล่าเปลี่ยวมากๆ “เล่ามาเร็วๆ!”

เขาสั่นศีรษะ เม้มปากเพื่อข่มความตื่นเต้น “ยังเร็วไป จริงๆนะ เป็นเด็กหนุ่ม...เขาชื่อสมบุญ เขา...โผล่มาที่ประตูบ้าน มาหางานทำ พ่อเขาเล่นการพนันจนหมดตัว เขาก็เลยต้องทำงานหาเลี้ยงแม่ อย่าเพิ่งถามผมมากกว่านี้เลย ผมสัญญาว่าจะเล่าให้คุณฟังถ้ามีเรื่องเล่ามากกว่านี้ เอาละ ตอนนี้ผมไม่ได้ทำ

เลียนแบบปาวีแล้วขอให้คุณเล่นบทเป็นสายลับนะ แต่คุณได้ยินอะไรที่ในวังเกี่ยวกับพวกฝรั่งเศสบ้างหรือเปล่า”

เธอกลอกตาใส่เขา นี่เขาคิดจริงๆ จังๆ ว่าลูกศิษย์ของเธอจะรู้เรื่องนี้หรือหรือว่าพวกเขาจะสนใจเรื่องพวกนี้ แต่เมื่อมาคิดดูอีกที บางทีคุณหญิงแก้วคงรู้อะไรบ้าง “แต่ฉันคงเป็นคนสุดท้ายที่คุณหญิงจะคุยด้วยเรื่องนี้นะ ทำไมหรือคะ”

ปาวีกำลังกดดันสยามอย่างหนักน่ะสิ เพราะเขาเองก็ถูกพรรคอาณานิคมในรัฐสภาฝรั่งเศสกดดันอย่างไม่หยุดหย่อนเช่นกัน เขาอ้างว่าข้อเรียกร้องของเขานั้นสมเหตุสมผล กองกำลังทหารพิเศษที่มีทั้งฝรั่งเศสและญวนถูกคนสยามจับกุม เพื่อเป็นการตอบโต้ ที่มั่นในลาวที่เมืองอ้ายลาวก็ถูกยึดไว้ ตอนนี้สถานการณ์ทางการเมืองเป็นต่อที่ปาวีเคยทำไว้ก็กลายเป็นอดีตในความทรงจำไปเสียแล้ว หรือจะพูดกันอีกอย่างหนึ่ง การที่สยามต้านทานการรุกล้ำทางทหารของฝรั่งเศสในเขตแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงนี่เหมือนจะยิ่งผลักดันให้ปารีสถอยห่างจากโต๊ะเจรจาแล้วเอนเอียงไปทางใช้กำลังมากยิ่งขึ้น

“คุณรู้ไหม จะดีที่สุดถ้าจะเริ่มการเจรจาให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก่อนที่สิ่งที่ไม่อาจแก้ไขได้จะเกิดขึ้น”

หน้ามรสุมคงอยู่ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุดเสียที อากาศชื้นแฉะและร้อนอบอ้าว มีพายุหนักทุกคืน ก่อให้เกิดประจุไฟฟ้าในบรรยากาศ อารมณ์ของคนทั้งหลายก็พลอยร้อนระอุพร้อมปะทุ แม้แต่ในพระบรมมหาราชวังซึ่งสำหรับจูลี่เคยเป็นที่พักพิงอันราบรื่นและชื่นบาน มีคนได้ยินเสียงคุณหญิงแก้วดุว่าพระราชวงศ์ในความดูแลของเธออย่างเข้มงวดผิดปกติ เจ้าหญิงพระองค์น้อยๆ กระซิบกระซาบและแอบชำเลืองมองกันอย่างหวาดหวั่น

คุณหญิงแก้วนั่งอยู่บนม้านั่งบุนวม เธอซับเหงื่อที่หน้าผากแล้วถอนใจยาวระหว่างที่ดื่มน้ำชากับจูลี่ในตอนเช้า ใบหน้าที่สงบไร้ริ้วรอยนั้นฉายแววกังวล เธอเคี้ยวขนมหวานอย่างไม่รู้รส ไม่แตะแม้แต่กุ้งหวานของโปรด

“พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าทรงเหน็ดเหนื่อยและทรงวิตก พวกเราก็พลอยเหนื่อยและก็วิตกไปด้วย ฉันไม่รู้ว่าทำไม แต่ไม่เป็นไรหรอก แค่ไม่มีแก่ใจจะทำอะไรเลย พระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรมาหลายเวลาแล้ว ต้องเสด็จแปรพระราชฐาน...หมดหน้าฝนแล้วเราจะไปอยุธยากัน แหม่มไปด้วยนะ ไม่ต้องเกรงใจ”

สองสามวันต่อมา เมื่อเธอกำลังจะขึ้นรถม้าท่ามกลางเสียงเกรียวกราว อื้ออึงของเขตพระราชฐานชั้นนอกและพยายามจับตัวหลุยส์ไว้ ตอนนี้เขาเดินได้แล้ว จึงไม่ยอมให้อุ้มและมักจะวิ่งนำเข้าไปอยู่ในกลุ่มคน ฝ้ายมัวแต่หอบหิ้วตะกร้าผลไม้ต่างๆ ที่คุณหญิงแก้วยืนกรานให้เอากลับบ้านไปด้วยเสมอ พ่อหนูน้อยผมบลอนด์พอใจที่มีคนสนใจอยากเล่นด้วยทุกครั้งไม่ว่าเขาจะไปที่ไหนก็ตาม ขณะที่หญิงสาวดึงลูกชายออกจากอ้อมแขนของนายทหารผู้หนึ่งที่กำลังให้พ่อหนูดูด้ามดาบของเขา พลางยิ้มเชิงขอโทษ เธอก็ได้ยินเสียงคนเรียกชื่อเธอ โจเซฟ คอลฟีลด์ เจมส์ พระอาจารย์ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ นั่นเองที่ทักเธอและเรียกให้หยุดคุยด้วย

“ผมได้ยินว่าคุณก็มาสอนในวังด้วย” เขาพูดพร้อมกับยิ้มกว้าง “หวังว่าจะได้เจอคุณบ้าง ดูเหมือนว่าภาษาฝรั่งเศสกำลังเป็นประโยชน์มากขึ้นในราชสำนักนะครับ คุณว่าไหม อ้อ คุณได้ข่าวหรือเปล่า จะมีที่ปรึกษาราชการพิเศษคนใหม่เกี่ยวกับปัญหาชายแดน เป็นสุภาพบุรุษชาวเบลเยียมครับ เอ้อ คุณคงไม่คาดว่าพวกเขาจะจ้างคนฝรั่งเศสมาทำหน้าที่นี้หรอกนะ!” เขาหัวเราะเมื่อพูดจบ ใช้หมวกฟางพัดให้ตัวเอง

จูลี่พลอยหัวเราะไปกับเขาด้วย บอกปัดข้อเสนอต่างๆ ของเขาที่จะเชิญไปงานตอนค่ำ

เสียใจ เธอไปรับประทานอาหารเย็นที่โอเรียนเต็ลไม่ได้ ไปเต้นรำที่สโมสรหลังเล่นเทนนิสก็ไม่ได้ ไม่เลย เธอไม่ได้เชิญแขกมาที่บ้านใหม่ ยกเว้นญาติของเธอเท่านั้น เธอยังอยู่ระหว่างไว้ทุกข์ หญิงสาวอธิบายอย่างเคร่งขรึม

โจเซฟมองดูชุดสีแดงและดอกไม้ที่หม่อมเจ้าจุฑารัตน์ทรงปักให้ที่มวย “ผมว่าคุณไม่ดูทุกข์โศกอะไรนี่นา” เขาวิจารณ์พร้อมกับยิ้มเย้ยๆ อย่างผิดหวัง

เธอส่งตัวหลุยส์ให้ฝ้ายที่เข้าไปนั่งในรถม้าเรียบร้อยแล้ว แล้วหันไปประจันหน้ากับหนุ่มน้อยชาวอังกฤษซึ่งไม่อาจซ่อนเร้นสีหน้าผิดหวังไว้ได้

“คนเราเก็บความทุกข์โศกไว้ข้างใน เพื่อว่าคนอื่นที่มาพบจะได้ไม่ต้องนึกสังเวช” เธอพูดเสียงอ่อนโยน “ฉันหวังว่าคุณคงไม่ต้องมาเรียนรู้เรื่องแบบนี้ด้วยตัวคุณเอง ลาก่อนค่ะ โจเซฟ ฉันเสียใจจริงๆ แต่ฉันรู้ว่ายังมีสาวๆ อีกตั้งมากที่อยากจะไปงานเต้นรำกับคุณ”

ใช่ เป็นความจริง ไมเคิลยืนยันตอนค่ำคืนนั้น สยามได้จ้างนักกฎหมายระหว่างประเทศชาวเบลเยียมมาจากไคโร เขาชื่อเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ เพิ่งมาถึงเมื่อต้นสัปดาห์นี้เอง

“และไม่เร็วเกินไปด้วย ผมว่านะ สินค้าของพ่อค้าสองคนที่ทำงานให้กับองค์กรความร่วมมือของลาวตอนบนของคุณพ่อคุณถูกยึดไว้เมื่อสองเดือนก่อนที่เมืองท่าอุเทน ปาวีโกรธจนหน้าเขียวหรืออย่างน้อยเขาก็แกล้งทำเป็นโกรธ ผมคิดว่าลึกๆ แล้วเขาแอบดีใจนะ เพราะเป็นเหตุผลอีกข้อที่เขาจะใช้อ้างได้ว่าสยามนั้นก้าวร้าวรุนแรง อันที่จริงผมได้ยินมาว่า ใช่แล้ว จากสายลับคนหนึ่งของเราที่สถานกงสุล ไม่ต้องพยายามทายหรอกจ้ะว่าเป็นใคร ปาวีกำลังทำรายการบัญชีคดีต่างๆ ที่แสดงว่าสยามก้าวร้าวรุนแรงอย่างไม่จำเป็นและตั้งใจหลอกลวงด้วย กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการก็ทรงปฏิเสธ ทรงไม่ยอมถอย และทรงไม่คืนสินค้าที่ยึดไว้ ซึ่งผมว่าไม่ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นเลย ระหว่างนี้พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระประชวร คุณหญิงแก้วพูดถูกแล้ว พระองค์เสด็จไปประทับรักษาพระองค์ที่พระราชวังฤดูร้อนบนเกาะสีชัง เพราะฉะนั้นจึงไม่มีใครจะเป็นผู้ชี้ขาดในการประชุมคณะเสนาบดี ผมไม่นึกอิจฉาเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์เลยเรื่องหน้าที่ของเขานี่ และขอให้เขาโชคดีด้วย”

บทที่ 8

ไซ่ง่อน วันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1892

ลูกแมวเหมียวที่รักและไมเคิลที่รัก (เพราะฉันรู้ว่าแกคงจะอ่านจดหมายนี้ให้เขาฟังด้วย)

ใครนะเคยบอกว่าชีวิตในอาณานิคมนี่แสนสบาย ตั้งแต่ฉันมาถึงเมื่อเดือนสิงหาคม ฉันก็ทำแต่งานๆๆ จนหัวหมุน จึงไม่ได้เขียนจดหมายเลย เราซ้อมรบตลอดสามเดือนที่ผ่านมา เตรียมตัวสำหรับปฏิบัติการที่ชายแดนลาวนั่นไง จะบอกให้รู้ ฉันถูกส่งไปประจำที่หน่วยทหารแม่นปืนอันนัม มีผู้ใต้บังคับบัญชาร้อยยี่สิบนาย ล้วนเป็นผู้ชายตัวเล็กๆ ที่ทนแดดทนฝน บึกบึนไม่กลัวตาย ฉันดีใจมากที่พวกนี้อยู่ข้างเดียวกับฉันแทนที่จะเป็นฝ่ายตรงข้าม เท่าที่ทำก็คือเดินหน้า เดินกลับ เดินเป็นวง ไม่ว่าฝนจะตก แดดจะออก (อ้อ ขอถามหน่อย ตอนนี้หมดหน้าฝนแล้วใช่ไหม) เราเดินย่ำไปในป่า น้ำจากต้นไม้หยดใส่หัว เครื่องแบบเปียกติดหลัง เหงื่อย้อยเข้าตา มีเสียงสัตว์แปลกๆ ดังมาจากกอไม้หนามหนาที่เราต้องฝ่าผ่านไป พืชบางชนิดช่วยดับกระหาย บางชนิดใช้ล้างแผลได้ บางชนิดก็บาดเนื้อเหมือนมีดคมกริบที่สุด

แถมยังมีพิษร้ายแรงมากด้วย ฉันว่าตอนนี้ฉันบอกได้แล้วว่าเป็นพืชชนิดไหนกันบ้าง ฉันเกรงว่าทหารที่ทรหดของฉันสอนฉันมากกว่าที่ฉันสอนพวกเขาเยอะทีเดียว ระหว่างปฏิบัติการต่างๆ ซึ่งกินเวลาราวๆ สองหรือสามสัปดาห์ ฉันก็กลับไปไซ่ง่อน หมดเรี่ยวหมดแรง พอหัวถึงหมอนก็นอนสลบไปเป็นวันๆ

ฉันพักอยู่กับเพื่อนนายทหารด้วยกันสามนาย ในวิลลาที่มีผู้ชายจีนตัวเล็กๆ บางๆ เป็นเจ้าของ เมียของเขาตัวใหญ่น่าเกรงขามมาก สองนายอยู่ในย่านโชลอนซึ่งเป็นย่านที่คนจีนเชื้อชาติเดียวกับพวกเขารวมตัวกันอยู่หนาแน่น บริเวณนั้นนะเป็นอีกโลกหนึ่งเลย ร้านรวงแน่นขนัดเหมือนเดินอยู่ในเขาวงกต มีวัดแทบทุกตรอก อบอวลด้วยกลิ่นและอื้ออึงด้วยเสียง เมื่อฉันไปหาเขาที่บ้าน ไปจ่ายค่าเช่า ตาเจ้าของบ้านได้รับเงินไปแล้วก็พอใจ แต่เมียเขาสิคิดว่าเป็นหน้าที่ของหล่อนที่จะหาคู่ให้ฉัน อ้อ หล่อนพูดว่า "คู่ครอง" แต่ทั้งฉันและหล่อนรู้กันดีว่าที่นี่นะหมายถึงคนที่เราเรียกว่า "เมียน้อย" หรือ "เมียเก็บ" บางครั้งบางคราวหล่อนก็ชวนให้ฉันไปเจอหนึ่งในบรรดาหลานสาวมากมายของหล่อนด้วย แต่แน่นอน ไม่ใช่หลานจริงๆ หรอก อย่างน้อยฉันก็คิดว่าไม่ใช่นะ นึกดูสิว่าคุณแม่จะทำสีหน้าอย่างไร ถ้าฉันกลับไปปารีสพร้อมกับแม่สาวตัวน้อยๆ น่ารักเดินตามมาข้างหลัง แม่สาวที่มือเล็กกระจิริด เสียงแหลมๆ สูงๆ ดวงตาเยือกเย็น คิดคำนวณทุกๆ อย่าง

แน่ละ เมื่อเรากลับมาอยู่ในเมือง ในที่สุดฉันตื่นขึ้น เรามีของสนุกๆ ทุกอย่างที่ควรมี เช่น ร้านกาแฟ โรงบิลเลียด งานเต้นรำ กรีฑาสโมสร ที่ที่เราไปอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับล่าสุดแล้วนั่งให้ใครๆ เห็นหน้า ไม่ใช่ไปออกกำลังกาย

จากที่เขียนไว้ข้างต้น แกเข้าใจใช่ไหมว่าฉันไม่รู้สึกจำเป็นต้องออกกำลังอีกแล้ว อ้อ เรายังมีโรงอาหารของนายทหารที่มีอาหารอร่อยเลิศเสิร์ฟให้ด้วย มีบ่อยมากพอๆกับที่ภัตตาคารมักซิมส์เลย และบางทีอาจจะมีโสเภณีมากพอๆกันด้วย แต่ที่นี่พวกเขามีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เฮ้อ ฉันจะกล้าพูดไหมนี่น้องสาวสุดที่รัก ถึงจะบอกไม่ได้ว่ามีความสุข แต่อย่างน้อยฉันก็พอใจกับชีวิตมาก

แกควรมาเยี่ยมฉันที่นี่ จะได้เตือนความทรงจำว่าชีวิตในเมืองกรุงจริงๆนั้นเป็นอย่างไร มีเพื่อนร่วมชาติทั้งชายหญิงที่แต่งตัวโก้เก๋ พูดคุยซุบซิบนินทา นั่งเกี้ยวพาราสีกันที่ลานหน้าร้านกาแฟ ในขณะเดียวกันฉันจะไปฉลองวันขึ้นปีใหม่กับแกที่บางกอกได้ไหม เราได้รับแจ้งว่าตอนต้นๆปีหน้าจะเป็นเวลาที่ยุ่งมากๆสำหรับพวกเรา ฉันจะให้แกจินตนาการเอาเองนะว่าพวกเขามีแผนการอะไรให้พวกเราทหารที่น่าสงสาร

ฉันอยากเห็นแกกับเจ้าหนูหลุยส์ที่ฉันได้ยินว่าเดินได้แล้ว

ด้วยความรักยิ่ง จากพี่ชาย
วิกเตอร์ ลูกัส-โซแวง

น่าคิดนะ น่าคิด ไมเคิลพูดอย่างตรึกตรอง ส่งจดหมายคืนให้จูลี่ *"เตรียมตัวสำหรับปฏิบัติการที่ชายแดนลาว...ฉันดีใจมากที่พวกนี้อยู่ข้างเดียวกับฉันแทนที่จะเป็นฝ่ายตรงข้าม...ตอนต้นๆปีหน้าจะเป็นเวลาที่ยุ่งมากๆสำหรับพวกเรา'* คุณคิดว่าเขาเผลอเขียนมาหรือว่าจงใจ"

จูลี่หลับตาและส่ายหน้า เธอไม่รู้หรอก ทว่าวิกเตอร์ชอบเล่นบทเป็นนายทหารที่โก้เก๋ บ้าบิ่น และไม่รอบคอบ แต่ดูเขาจงใจเลยนะ

"เขาคงตั้งใจเขียนมา" เธอกล่าวในที่สุด แล้วฟาดกระดาษลงบนโต๊ะอย่าง

ฉุนๆ “เจ้าหน้าที่ตรวจสอบอาจเปิดจดหมายเขาอ่านก็ได้ เขาอาจจะถูกกล่าวหาว่าเป็นสายลับให้อังกฤษ ทำไมเขาถึงทำอะไรบ้าๆ แบบนี้นะ!”

“หรือไม่เช่นนั้น” ไมเคิลพูดด้วยน้ำเสียงหยั่งเชิง “อาจจะมีคนบอกเขาให้เขียนมาแบบนี้”

ดวงตาของหญิงสาวเป็นประกายกล้าขึ้นมาทันที เธอย้อนกลับอย่างท้าทาย เขาหมายความว่าอย่างไร

ไมเคิลถอนใจ เขาหมายความว่าวิกเตอร์เป็นนายทหารและต้องทำตามคำสั่ง ถ้าหากเขาได้รับคำสั่งให้ใส่ข้อมูลนี้ในจดหมายถึงน้องสาวที่เป็นครูสอนในราชสำนักสยาม เขาจะปฏิเสธได้หรือ ไม่ได้ ไม่ได้แน่นอน

เขาเดินไปหาเธอที่หน้าต่าง หญิงสาวยืนหันหลังให้ ไมเคิลจับบ่าที่เชิดแข็งของเธออย่างเก้อเขิน

“ผมขอโทษ ผมกลายเป็นคนขี้ระแวงไปเสียแล้ว ทำงานที่สถานทูตทำให้เรากลายเป็นแบบนี้ไป อย่าคิดเรื่องนี้อีกเลยครับ ผมขอละ”

ใช่แล้ว วิกเตอร์บอกทั้งสองคนอย่างร่าเริงเมื่อเดินทางจากไซ่ง่อนมาถึงบางกอกโดยเรือกลไฟ เขาจงใจเขียนเพื่อเตือนไมเคิล วิกเตอร์วางแก้วลงแล้วยกมือขึ้นเสยผมพร้อมกับยิ้มกึ่งขันกึ่งเสียใจ หลังจากที่เขียนไปนานแล้ว วิกเตอร์ถึงนึกขึ้นได้ว่าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบอาจจะเปิดจดหมายของเขาอ่าน จูลี่ตีบ่าพี่ชายอย่างแรง ทำสีหน้ารำคาญใจ แล้วเดินออกไปอาบน้ำให้หลุยส์ ส่วนไมเคิลเองยังแคลงใจ แต่เขาฝืนใจทำเป็นไม่แยแสและยิ้มตอบวิกเตอร์ ถึงอย่างไรก็ไม่สำคัญเลยว่าญาติของเขาจะได้รับคำสั่งให้ส่งข้อมูลดังกล่าวมาล่อเขาหรือไม่ ที่แน่ๆ คือเปิดเผยเรื่องที่พวกเขาก็สงสัยอยู่ก่อนแล้ว

“บรรยากาศที่ไซ่ง่อนเป็นอย่างไรบ้าง” เขาถาม “คึกคักอยากจะรบเต็มทีกระมัง”

วิกเตอร์เหยียดขายาวๆ แล้วยักไหล่

"คุณคิดว่าอย่างไร หนังสือพิมพ์ลงแต่ข่าวการปะทะกันที่ชายแดนเต็มไปหมด การค้าในลาวก็กระทบกระเทือน แถมเดอลงเกลอยังกล่าวปราศรัยในสภาตีโพยตีพายใหญ่โต ลาเนซอง ข้าหลวงใหญ่ประจำอินโดจีนก็ยกมาพูดซ้ำเหมือนกันทุกคำ ผมจะบอกให้นะ พวกคนอังกฤษของคุณก็ใช่ว่าจะเป็นที่นิยมตอนนี้นักหรอก เพราะเข้าไปยึดครองอียิปต์นั่นละ คุณเชื่อได้เลยว่าต้องมีเสียงเรียกร้องให้ตอบโต้ด้วยการยึดครองแม่น้ำโขงบ้างเพื่อจะได้ต้านอิทธิพลอังกฤษให้ได้ อย่างน้อยเรื่องนี้ผมได้ยินจากคุณพ่อที่ดูเหมือนจะเปลี่ยนข้างเรียบร้อยกลายเป็นพวกนักล่าอาณานิคมมากขึ้นทุกวัน และที่แน่ๆ พวกคนสยามเองก็ไม่ได้ช่วยให้เรื่องดีขึ้นเลย มัวแต่ดื้อด้านอยู่นั่นแหละ รู้ไหม เมื่อมองดูจากแง่มุมของไซ่ง่อน จริงๆ แล้วผมไม่มีความคิดเห็นอะไรเลยเกี่ยวกับข้อพิพาทชายแดน แม้แต่ผมก็ยังคิดว่าคนสยามน่าจะยอมประนีประนอมมากกว่านี้"

"แล้วคุณจะให้พวกเขาทำอย่างไร" ไมเคิลอดรนทนไม่ไหวถามขึ้น "จะให้ยอมตามข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสทั้งหมดหรือ"

วิกเตอร์ยักไหล่อีกครั้ง เขาไม่ใช่นักการทูต เป็นแค่ร้อยเอก และรู้แต่ทางด้านการทหารเท่านั้น ถ้าเรื่องลงเอยว่าต้องใช้กำลังละก็ จริงๆ นะ...น้ำเสียงเขาเรียบๆ แต่เต็มไปด้วยความดูแคลน กองทัพสยามบนหลังช้างน่ะหรือ พร้อมกับปืนใหญ่ที่ล้าสมัยและมักจะเสียอยู่เรื่อยๆ ไม่มีวิธีสั่งการที่ทันสมัยแบบกองทัพฝรั่งเศส ในกองทัพของสยามจะมีทหารจริงๆ สักกี่คนที่ไม่ใช่คนที่ถูกเกณฑ์มาให้ถืออาวุธล้าหลัง อ้อ เขาบอกไมเคิลได้เลย กองทัพสยามมีทหารจำนวนสี่พันนาย แต่ในจำนวนนั้นมีแค่สองพันนายที่ใช้การได้จริงๆ จริงอยู่ ครูฝึกส่วนมากเป็นคนเดนมาร์ก แต่พวกทหารส่วนใหญ่นั่นเป็นพวกลาวหรือเขมรที่ไม่ได้ฝึกหัดมาอย่างดี เป็นที่รู้กันดีว่าพวกนั้นน่ะ "ไม่กระตือรือร้น นี่เป็นคำศัพท์ที่เรียกแบบเมตตาแล้วนะ" เขาเย้ยหยัน อาวุธยุทธภัณฑ์ที่มีสำรองไว้ก็มีเพียงจำนวนน้อย อาวุธต่างๆ อยู่ในสภาพที่แย่มาก ก็เหลือแต่ช้างเท่านั้นแหละ ที่เขาอยากให้คนสยามทำก็คือยอมรับสภาพความเป็นจริง วิกเตอร์สรุป ยกแก้วขึ้น

ทำสีหน้าท้าทาย

"ดูเหมือนคุณจะรู้ดีมากนะเรื่องกำลังรบของสยาม" ไมเคิลพูดเสียงเรียบเท่าที่จะทำได้

"ฉันถูกจ้างมาให้รู้นี่" วิกเตอร์ตอบเสียงเย็นชา "เหนือสิ่งอื่นใด ฉันเป็นนายทหารในกองทัพฝรั่งเศส ก็เท่านั้นแหละ"

จูลี่ก้าวเข้ามาในห้องนั่งเล่น อุ้มหลุยส์มาลาไปนอน เท้าเปล่ากระแทกพื้นเสียงดังด้วยความโกรธ เธอจ้องทั้งสองคนเขม็ง ใบหน้าแดงก่ำ เสื้อผ้าเปียกน้ำที่กระเซ็นมาโดนเมื่อหลุยส์เล่นอยู่ในอ่างน้ำ ผมลีบติดข้างแก้ม

"พอกันที! ทั้งคู่เลย! อยู่ข้างบนยังได้ยินเสียง! เรามาฉลองวันปีใหม่กันนะ ไม่ใช่มาเถียงกันเรื่องบ้านเมือง!"

หญิงสาวซุกหน้ากับผมบลอนด์หอมๆ หยิกเป็นลอนของลูกชายเพื่อซ่อนความรู้สึกปั่นป่วนใจ นี่พี่ชายแท้ๆ ของเธอจะถูกสั่งให้ทำสงครามกับสยามกระนั้นหรือ ถ้าเช่นนั้นเธอจะสู้หน้าคุณหญิงแก้วและเพื่อนๆ ทั้งหมดในวังได้อย่างไร เหตุไฉนชีวิตของพวกเขาถึงต้องไปพัวพันกับเรื่องข้อพิพาทชายแดนที่น่าขันเช่นนี้ เธอวางพ่อหนูลงบนพื้น เขาสวมชุดนอนตัวยาวๆ เด็กน้อยก้าวเตาะแตะอย่างน่าเอ็นดูไปทางไมเคิล ชูม้าไม้ทาสีที่ได้รับเป็นของขวัญวันคริสต์มาสขึ้นมาอวด ไมเคิลรวบตัวพ่อหนูขึ้นมาอุ้มแล้วก้มจูบผมนุ่มๆ

"คุณแม่หนูพูดถูกแล้ว เราควรสนุกสนานกันค่ำนี้ ไม่ใช่คุยเรื่องที่เราเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้"

วิกเตอร์ดึงตัวพ่อหนูมาจากญาติ จับเขานั่งบนหัวเข่าแล้วเขย่าตัวเบาๆ

"ต้องชมคุณแม่หนูเรื่องบ้านใหม่ของเขาด้วย"

ชายหนุ่มมองไปรอบๆ ห้องที่ไม่มีของแออัด แสงไฟจากตะเกียงน้ำมันและเทียนทำให้ห้องสว่างเรืองรอง ดูสงบแช่มชื่น

"ฉันชอบบ้านแกมาก ไม่เหมือนวิลลาที่ฉันอยู่ที่ไซ่ง่อนเลยรู้ไหม วิลลานั่นมีตะเกียงแก้วสีต่างๆ เต็มไปหมด โซฟากำมะหยี่สีแดง สปริงก็กระเด้งออกมา

ม่านห้อยชายครุยฝุ่นจับ รูปภาพแต่งบ้านเป็นรูปสาวเลี้ยงแกะใส่กระโปรงชั้นในจีบๆพองๆ ฉันอิจฉาแกมาก ภาพวาดนี่แกไปได้มาจากไหน”

จูลี่ยิ้ม โล่งใจที่น้ำเสียงของเขาเปลี่ยนไป มองตามสายตาเขาไปยังผืนผ้าใบที่แขวนติดผนัง เป็นภาพวาดฝีมือประณีตเรื่องรามเกียรติ์ที่แต้มทองคร่ำๆเป็นแห่งๆ เป็นของขวัญขึ้นบ้านใหม่จากแฟนนีเพื่อนของเธอ

“เป็นของครอบครัวฝ่ายไทยของเขาค่ะ เพราะว่าเขาไม่มีเงินซื้อของขวัญ เขาก็เลยยกภาพนี้ให้ ฉันว่ามันมีค่ามากๆ ฉันรู้สึกกระดากมาก ไม่อยากรับเลยตอนแรก แต่เขาดูเสียใจ ผิดหวัง ฉันจึงต้องรับไว้ในที่สุด ฉันไม่เคยเจอใครที่ใจดีแบบนี้” เธอพูดต่อไป “ตอนที่ฉันชวนเขาไปซื้อของแต่งบ้านด้วย ฉันไม่รู้สึกว่าเขาอิจฉา แม้แต่นิดเดียวก็ไม่มี”

เธอผายมือไปทางโต๊ะไม้ไผ่เตี้ยๆ เก้าอี้ไม้สักที่มีที่เท้าแขน และตู้เรียบๆบานประตูเป็นกระจก

“แต่แน่ละ ส่วนมากของที่ฉันซื้อก็ไม่ใช่ของแพง ไม่รู้ว่าจะเสียเงินเสียทองมากมายไปทำไมสำหรับบ้านหลังนี้ ในเมื่อฉันก็จะอยู่แค่ไม่กี่ปี”

วิกเตอร์ฟังคำพูดท้ายๆของเธอแล้วก็พยักหน้าเห็นด้วย ระหว่างนั้นหลุยส์ส่งเสียงร้องแหลมๆและดึงหนวดของลุงด้วยมือเล็กป้อม

“อย่าดึง เจ้าหนูตัวกระจิ๋ว เจ็บนะ หมายความว่าแกก็วางแผนจะกลับไปปารีสสักวันหนึ่งใช่ไหม”

สักวันหนึ่ง จูลี่คิดแล้วถอนใจ อย่างน้อยนี่ก็คือสิ่งที่เธอเขียนไปบอกคุณแม่และคุณพ่อ วิกเตอร์จะต้องไม่บอกอะไรที่ตรงกันข้าม แต่จริงๆเธอไม่รู้หรอก รู้แต่ว่าเธอมีความสุขที่นี่ นึกไม่ออกเลยว่าจะอยู่ที่ไหนอื่นได้อีกแล้ว

“ไปนอนได้แล้วจ้ะ เดี๋ยวนี้!” เธอบอกพ่อหนูซึ่งส่งเสียงประท้วงแต่ก็ยอมให้ฝ้ายที่เพิ่งคลานเข้ามาอุ้มโดยดี ฝ้ายก้มหัวให้ไมเคิลและวิกเตอร์อย่างสุภาพ

“นี่ก็ถึงเวลากินอาหารเย็นกับดื่มแชมเปญแล้วสิคะ ขอเวลาฉันเปลี่ยนเสื้อผ้าประเดี๋ยวเดียวนะ”

บางกอก วันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1893

ฉันตัดสินใจว่าถึงเวลาที่จะออกทุกข์เสียทีและตั้งต้นออกไปสู่โลกกว้างอีกครั้ง ที่ผ่านมานี่ก็ใช่ว่าฉันจะคิดถึงโลกนี้นักฉันพอใจในงานของฉัน แต่จะเรียกเวลาตอนเช้าสองวันในวังนี่ว่าเป็นงานได้หรือเปล่านะ ฉันพอใจชีวิตที่บ้านที่มีไมเคิลกับลูกชายของฉันเป็นเพื่อน แต่ฉันเชื่อว่าหลุยส์คงไม่อยากให้ฉันกลายเป็นผู้หญิงน่าเบื่อจืดชืดที่อยู่ติดบ้านไม่ไปไหนเลย ดังนั้นฉันจึงเลือกชุดที่ค่อนข้างสุภาพเรียบร้อยกว่าชุดอื่นๆ ในบรรดาเสื้อผ้าที่เตรียมแต่งหลังแต่งงาน แล้วให้ฝ้ายช่วยฉันใส่สเตย์รัดเชือกให้แน่น แล้วติดตามวิกเตอร์กับไมเคิลไปร่วมงานเลี้ยงต่างๆ ที่จัดฉลองปีใหม่

ไม่มีใครตื่นตะลึงที่เห็นฉันออกทุกข์เร็วเช่นนี้ ทุกคนต้อนรับฉันอย่างปรานี แม้แต่มิสซิสโจนส์ แต่ก็บอกไม่ได้ว่าฉันเลือกเวลาออกทุกข์ได้เหมาะสมแล้ว หวนคิดย้อนหลังไป ฉันคิดว่าฉันอยากอยู่บ้านมากกว่า ไม่ว่าจะไปที่ไหน ฉันก็รู้สึกว่าบรรยากาศไม่ค่อยดีเลยเมื่อมีคนอังกฤษ ฝรั่งเศส และสยามมาอยู่ร่วมกัน

ฉันกับวิกเตอร์ไปที่สถานกงสุลเพื่ออวยพรปีใหม่ให้เมอซีเยอร์ปาวี เมื่อเขาพบพี่ชายของฉัน เขาก็พูดพล่ามว่า "ไม่รู้เลยว่ามาดามกาเลผู้มีเสน่ห์จะมีพี่ชายที่รับใช้สาธารณรัฐของเราอย่างกล้าหาญ" เขาส่งเสียงสรรเสริญ "มีผู้ชายเยี่ยงคุณนี่ จักรวรรดิของเราก็จะมีคนปกป้องอย่างดีเยี่ยม"

กับฉันนั้น เขาทำราวกับว่าฉันเป็นผู้หญิงตัวเล็กๆ โง่ๆ บัดนี้ฉันรู้แล้วว่าฉันไม่ชอบเขาเอามากๆ ไม่ชอบมาตลอด ไม่ใช่เริ่มไม่ชอบตอนที่เขาขอให้ฉันสอดแนมไมเคิล คงคิดว่าฉันนี่โง่จนไม่เข้าใจ

ฉันโทษเขาหรือเปล่าที่หลุยส์ตาย หรือว่าฉันอิจฉาที่เขา

มีอิทธิพลเหนือหลุยส์

มีงานเต้นรำของสถานทูตอังกฤษจัดที่ศุลกสถาน โจเซฟควงคู่มากับมิสมิตเชลล์ สาวน้อยผมสีแดง ลูกสาวทนายความเธอเพิ่งมาถึงบางกอกสดๆร้อนๆ ในขณะเดียวกันเขาก็แอบชำเลืองมองฉันราวกับหวังว่าฉันจะอิจฉา มิสมิตเชลล์มีเสน่ห์ทีเดียว แต่หล่อนทำราวกับว่าฉันนั้นเป็นหญิงแก่ พยายามใช้ภาษาฝรั่งเศสจากห้องเรียนมาพูดกับฉันเลยทีเดียว

ฉันเต้นรำกับหมอแมกฟาร์แลนด์ซึ่งทำให้ทุกๆคนประทับใจเมื่อเขาเตะเท้าเต้นระบำพื้นเมืองสกอต แล้วก็เต้นกับพลเรือเอกเดอ รีเซอลีเยอ ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกองทัพเรือสยาม แม้ว่าชื่อของเขาจะมีความสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสแต่อันที่จริงเขาเป็นคนชาติเดนมาร์ก ตาของเขาเป็นประกายวับๆ เมื่อแนะนำตัวและพูดว่า “ใช่แล้ว มาดาม ชื่อรีเซอลีเยอเหมือนนวนิยายเรื่องสามทหารเสืออย่างไรล่ะ!” ฉันสงสัยว่าเป็นไปได้อย่างไรกันนะ

ฉันคุยเรื่องปารีสกับกรมหลวงดำรงราชานุภาพ อดีตเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่มีชื่อไพเราะว่า เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย พระองค์เพิ่งเสด็จกลับจากประพาสยุโรปและประเทศทางฝั่งตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน พระปรีชาแหลมคมและวัฒนธรรมสูงส่งของพระองค์เจิดจรัส ทำเอาฉันเคลิบเคลิ้ม พระองค์เสด็จไปทอดพระเนตรละครและนิทรรศการทุกเรื่อง การแสดงดนตรีทุกครั้ง และพิพิธภัณฑ์ทุกแห่ง

กรมหลวงดำรงราชานุภาพ นี่แหละที่ทรงพบเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ที่ไคโรแล้วทรงเกลี้ยกล่อมเขาให้รับตำแหน่งที่ปรึกษาของพระเจ้าอยู่หัว และในที่สุดฉันก็ได้พบเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ผู้มีชื่อเสียง ตาทุกคู่ในงานต่างจับจ้องอยู่ที่เขา เมื่อเขาพูดกับใคร

ก็จะมีเสียงซุบซิบทายกันว่าเขาพูดว่าอะไรและทำไมถึงเลือกพูดกับคนผู้นั้น เขามีหนวดใหญ่เหมือนตัววอลรัส ผมแสกกลาง ดูเฉลียวฉลาดแต่เป็นมิตร ตั้งใจที่จะชอบทุกคนที่พบและกล่าวชมเชยทุกสิ่งที่เห็น เขามากับภรรยาชื่อเอมีลี เธอเป็นสุภาพสตรีที่น่ารักและร่าเริง เธอขอให้ฉันช่วยแนะนำเรื่องการอยู่ในบางกอก การจัดหาบ้านและคนรับใช้ เพราะทั้งสองยังพักอยู่ที่โรงแรมโอเรียนเต็ล

"ดีใจที่จะมีคนคุยภาษาฝรั่งเศสด้วยค่ะ" เธอพูดอย่างจริงใจ ฉันรู้ว่าเราจะเป็นเพื่อนกันได้แน่ๆ

พวกเขามีลูกสาวสองคนกำลังเรียนอยู่ที่ฝรั่งเศส เขาคิดถึงลูกมาก ฉันรู้สึกผิดขึ้นมาทันที นึกถึงคุณแม่กับคุณพ่อที่คงจะคิดถึงฉันมากเช่นกัน พวกท่านยังไม่เคยเห็นหลานชายเลย

ซินญอร์อันโตนีโอซึ่งมีร้านถ่ายรูปอยู่ที่ถนนเจริญกรุงรับจ้างมาถ่ายรูปในงานด้วย ฉันกับวิกเตอร์นั่งให้เขาถ่ายรูปให้หนึ่งใบ ฉันสวมชุดสวยหรูสีน้ำเงินเข้มมีดอกกล้วยไม้ประดับผม ส่วนวิกเตอร์สวมชุดเครื่องแบบทหาร ฉันจะพาหลุยส์ไปถ่ายรูปที่ร้านด้วย ก่อนที่จะตัดผมเขาปอยหนึ่ง แล้วส่งรูปและผมกลับไปปารีส

หญิงสาววางปากกาลงแล้วขมวดคิ้ว ทำไมเธอถึงไม่คิดเรื่องส่งรูปถ่ายของหลุยส์ไปให้พ่อกับแม่มาก่อนเลยนะ ต้องส่งไปให้เมอซีเยอร์กับมาดามกาเลด้วย พ่อแม่ของหลุยส์ไม่วางอำนาจ ไม่เรียกร้อง ส่งสมุดรูปภาพมาเป็นของขวัญคริสต์มาสให้หลานชายคนแรกและคนเดียวตั้งแต่เนิ่นๆ เพราะกลัวว่าการขนส่งทางเรืออาจล่าช้า ของขวัญมาถึงตั้งแต่เดือนตุลาคม

เธอหวนคิดถึงค่ำคืนนั้น เมื่อเธอคุยอยู่กับเอมีลี เธอเห็นจากหางตาว่าไมเคิลยืนอยู่ในกลุ่มเล็กๆที่มีกัปตันโจนส์ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ และเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ ในขณะที่วิกเตอร์ถูกดึงตัวไปสนทนากับเมอซีเยอร์ปาวี

อาร์ดูแอง และนายทหารอีกนายหนึ่งจากไซ่ง่อน เมื่อเธอถามเขาด้วยเสียงเรื่อยๆที่สุดว่าพวกเขาคุยเรื่องอะไรกัน เขาก็ตอบตามสบายว่า ไม่มีเรื่องอะไรนอกจากเรื่องซุบซิบในหมู่ทหารที่ไซ่ง่อน

"แน่นอน เรื่องซุบซิบในหมู่ทหาร" ไมเคิลวิจารณ์หน้าขรึมๆเมื่อวิกเตอร์ทิ้งพวกเขาออกไปดื่มบรั่นดีและฟังเพลงกับเพื่อนฝูงนายทหารที่โรงแรมโตรกาเดโรปิดท้ายค่ำคืนนั้น "เช่นความพร้อมรบของพวกเขาไง ผมกลุ้มใจจริงๆนะสาวน้อย รู้ไหมว่ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการตรัสตอบกัปตันโจนส์ว่าอย่างไรเมื่อคืนนี้เมื่อเขากราบทูลแนะนำให้ทรงประนีประนอม พระองค์ตรัสว่าจะสู้หรือไม่สู้ สยามก็ต้องเสียดินแดนอยู่ดี แต่ถ้าสู้ อย่างน้อยโลกก็จะได้รับรู้สิทธิของสยาม ฉะนั้น บางทีอาจมีการทำอะไรบางอย่างที่ป้องกันไม่ให้สยามถูกฝรั่งเศสยึดครองทั้งประเทศ เห็นได้ชัดว่าทรงตั้งพระทัยให้ส่งสาส์นนี้กลับไปถึงลอนดอนท่านทูตก็คงจะส่งไปด้วย นอกจากนี้เท่าที่เราปะติดปะต่อได้จากข่าวซุบซิบในราชสำนัก เวลานี้ที่ประชุมเสนาบดีแตกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายของกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการและพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ พระอนุชา ที่ลือกันว่าทรงเลือดร้อน กำลังเสียงแข็งอยู่ และตอนนี้พระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรและเสด็จแปรพระราชฐานเสียงฝ่ายไม่รุนแรงที่เรากับพวกเยอรมันและอเมริกันสนับสนุนก็เลยไม่มีใครฟัง ทั้งหมดที่ผมพูดได้ก็คือขอบคุณพระเจ้าที่ส่งเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์มา"

เขาส่ายหน้าอย่างท้อแท้ ถอดผ้าพันคอผืนใหญ่สีขาวโยนไปข้างๆ ทิ้งตัวลงบนเก้าอี้มีเท้าแขน แล้วเงยหน้ามองจูลี่ พลางส่งยิ้มกร่อยๆ "คราวนี้ก็แน่ใจได้ว่าต่อไปนี้จดหมายของวิกเตอร์จะต้องมีคนเปิดอ่านก่อน ในเมื่อรู้แล้วว่าเขามีสายสัมพันธ์อย่างไรในบางกอก เขาต้องระวังตัวให้ดีที่สุดเวลาเขียนจดหมาย"

ตอนนี้วิกเตอร์กลับไปแล้ว เมื่อไมเคิลเตือนเรื่องการเซ็นเซอร์จดหมาย เขาก็ยิ้มกว้างอย่างไม่กังวล บอกว่าเขาเองตระหนักดีเรื่องนี้ สัญญาว่าในอนาคตเขาจะเขียนแต่เรื่องหลานๆของมาดามเหลียงเจ้าของบ้านเช่าเท่านั้น

ฉันคิดถึงเขาแต่ก็ดีใจที่ได้บ้านเงียบสงบกลับคืนมา ทว่าจะเรียกว่าเงียบสงบแทบไม่ได้เลย ในเมื่อมีเด็กผู้ชายสองคนร้องไห้กระจองอแง แย่งชิงฝ้ายกับมะลิให้สนใจตัวเอง แมวตาเดียวที่ย้ายตามเรามาอยู่บ้านใหม่ก็ร้องเหมียวๆ ดังลั่นไม่หยุด ไก่ตัวผู้ก็ขันทั้งตอนพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก แม่ไก่สามตัวออกไข่ให้เรากินเหลือเฟือ กุ๊กที่มีฝีมือร้องเพลงมากพอๆ กับเจ้าแมวแถมร้องแย่พอๆ กันด้วย ส่วนคนใช้สี่คนก็เถียงกันทั้งวัน

พูดถึงเรื่องคนรับใช้ ฉันถามไมเคิลเรื่องพ่อหนุ่มน้อยสมบุญของเขา เขาหน้าแดงระเรื่อ "ฉันมีความสุขมาก" เขาสารภาพ "ฉันนี่เลวมากเลยใช่ไหม"

"ไม่เลย" ฉันตอบให้เขาสบายใจ "ความสุขเป็นของมีค่าที่ควรฉวยไว้เมื่อมีโอกาส ไม่ใช่คอยจนคนอื่นบอกว่าทำได้"

รู้สึกว่าฉันกลายเป็นคนฉลาดขึ้นมาแล้ว เมื่อคุณแม่เห็นรูปภาพของฉันในชุดเต้นรำที่เปิดไหล่ แม้ว่าจะเห็นไหล่แค่นิดเดียวในเวลาที่หลุยส์ตายไปสองปีแล้ว แต่คุณแม่คงไม่เห็นด้วยแน่ๆ

แต่ละวันไมเคิลดูเหน็ดเหนื่อยและตึงเครียดมากขึ้น นานๆ ทีเขาถึงจะมากินอาหารเย็นด้วยได้ เพราะยุ่งกับการเขียนรายงานและติดตามอัครราชทูตไปร่วมประชุมที่นัดกันอย่างเร่งด่วน

ต้นเดือนมีนาคม เมอซีเยอร์ปาวีสรุปให้สถานทูตต่างประเทศทุกแห่งในสยามรับทราบว่ารัฐสภาฝรั่งเศสลงมติให้ใช้กำลังทหารในแม่น้ำโขงได้

เมื่อมั่นใจว่าคำเรียกร้องของฝรั่งเศสจะมีกำลังทหารสนับสนุน ปาวีก็แจ้งต่อรัฐบาลสยามอย่างเป็นทางการว่าฝรั่งเศสถือว่าดินแดนฝั่งซ้ายทั้งหมดของแม่น้ำโขงเป็นของฝรั่งเศส

"ดูเหมือนจะมีผลให้คณะเสนาบดีมีสติขึ้นมาบ้าง" กัปตันโจนส์บอก

ไมเคิลอีกสัปดาห์ต่อมา ใช้มือเสยผมที่ชี้โด่ชี้เด่ เขาดูไม่เรียบร้อยมากกว่าปกติ ปกเสื้อยับยู่ยี่ ชุ่มเหงื่อ และนอนไม่หลับมาหลายคืนแล้ว “กรมหลวงเทวะวงศ์-วโรปการทรงเสนอฝรั่งเศสให้ตกลงกันว่าทั้งสองฝ่ายจะหยุดก่อนชั่วคราว รอการตัดสินชี้ขาดของนานาชาติ คราวนี้ลูกบอลก็ไปอยู่ในสนามฝั่งฝรั่งเศสแล้ว ต้องคอยดูกันต่อไป”

ในนามของรัฐบาลฝรั่งเศส ปาวีปฏิเสธ แล้วเชิญชาวฝรั่งเศสทุกคนที่อาศัยอยู่ที่บางกอกไปร่วมงานเลี้ยงต้อนรับกัปตันเดอ กุย ผู้บังคับการกองเรือตะวันออกไกลที่มาถึงบางกอกพร้อมกับเรือ*ลูแตง* เรือปืนซึ่งประจำอยู่ที่ไซ่ง่อน และแล่นทวนน้ำขึ้นมาจอดที่ท่าหน้าสถานกงสุล ขณะที่เรือปืนอีกสองลำ ได้แก่ เรือ*โกแมต*และเรือ*แองกงสตอง* ทอดสมอที่ปากน้ำ บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา

จูลี่ไปร่วมงานทั้งๆที่ไม่สบายใจเลย เธอแต่งชุดสีม่วงเข้มที่เพิ่งตัดใหม่ มีผ้าคลุมไหล่ลูกไม้ห่มปิดคอเสื้อที่ออกจะกว้างไปหน่อย

“โอ้” ไมเคิลอุทานเมื่อเห็นเธอ “ผมนึกออกเลยว่าสุภาพสตรีผู้เรียบร้อยทั้งหมดจะพูดว่าอะไรเมื่อคุณเข้าไปในสถานกงสุล ไม่ใช่แม่ม่ายธรรมดาๆนะ แต่เป็นแม่ม่ายพราวเสน่ห์เชียวละ!”

หญิงสาวเป็นกังวล เธอดึงผ้าระบายที่ตัวเสื้อไปทางโน้นทางนี้ แต่ไม่ว่าจะทำอย่างไร เสื้อชุดนี้ก็ดูเหมาะกับงานเต้นรำมากกว่างานเลี้ยงตอนหัวค่ำ

หญิงสาวโล่งใจ เพราะปาวีและนักการทูตคนอื่นๆไม่ใส่ใจเธอ และเพื่อหลบหลีกพวกนายทหารเรือหนุ่มๆผู้คิดว่ามีสิทธิชอบธรรมที่จะเกี้ยวผู้หญิงทุกคนที่ไม่มีคู่ครองได้ เธอจึงใช้เวลาส่วนใหญ่ในค่ำนั้นคุยกับคุณแม่มาร์เกอรีต แม่อธิการของโบสถ์แซงปอลแห่งชาตร์ เปรียบเทียบชั้นเรียนของเธอที่ในวังกับโรงเรียนเล็กๆของโบสถ์ที่เปิดใกล้ๆสถานผดุงครรภ์ที่แม่ชีดำเนินกิจการอยู่ แล้วหัวเราะขบขันเรื่องที่แตกต่างกัน ขณะเดียวกันเธอคอยจับผ้าคลุมไหล่ให้ปิดเนื้อปิดหนังมากขึ้น

“ปกติแล้วฉันไม่ค่อยมาร่วมงานแบบนี้หรอก” แม่ชีบอกหลังจากปฏิเสธ

ไม่รับแก้วแชมเปญด้วยสีหน้าเสียดาย เธอมองไปรอบๆห้อง ดูพวกบ่อยในเครื่องแบบสีขาว ห้องที่งดงามโปร่งสบายมีฝาไม้ตีประกบ "คุณล่ะคะ"

จูลี่ยิ้ม ไม่บ่อยหรอกค่ะ เธอแทบจะไม่เคยได้รับบัตรเชิญเลย มงซินญอร์แว พระสังฆราชซึ่งเตร่อยู่ใกล้ๆได้ยินจึงหันมาหา ส่งมือมาให้จูบแหวนประจำตำแหน่ง แม่อธิการมาร์เกอรีตทำตามประสงค์ ก้มตัวต่ำจนแทบจะเหมือนคุกเข่าทำความเคารพ แต่จูลี่เพียงแค่ย่อตัวถอนสายบัวนิดๆเพื่อที่จะไม่ทำให้พระผู้ใหญ่ต้องกระดากใจเพราะต้องเห็นร่องอกของเธอ หญิงสาวมองท่านเป็นเชิงถาม ท่านต้องเลือกเอาละระหว่างยกมือให้สูงขึ้นหรือไม่ก็ไม่ได้รับความเคารพ แล้วท่านก็ยอมลดมือลงอย่างยอมแพ้

"ดีแล้วๆ ทำถูกต้องแล้วที่คุณสุภาพสตรีทั้งสองไม่ออกไปงาน แต่คุณมาร่วมงานนี้เพื่อแสดงความเคารพต่อเกียรติศักดิ์และความมั่นคงของสาธารณรัฐ" ท่านส่งเสียงเจื้อยแจ้วค่อนข้างดัง จงใจให้ได้ยินไปทั่วทั้งห้อง แล้วลดเสียงเบาลงเมื่อพูดบ่นว่า "โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลานี้ที่มีคนตั้งข้อสงสัยความจงรักภักดีของเรา ในประเทศฝรั่งเศสของเราเอง ซึ่งในยุคสมัยที่ดีกว่าเคยได้รับยกย่องว่าเป็นดุจบุตรคนโตของคริสตจักร เราต้องช่วยกันยืนยันให้คนที่พูดในนามของประเทศฝรั่งเศสที่รักของเรารู้ว่าพวกเราสนับสนุนความพยายามของพวกเขาอย่างไม่ย่นระย่อเลย" ท่านสรุปก่อนที่จะเดินไปทำท่าชื่นชมกับตันเดอ กุยและปาวี ซึ่งยืนให้คนห้อมล้อมเฝ้าอยู่ที่ระเบียง

แม่อธิการมาร์เกอรีตกลอกตา "พวกผู้ชาย!" เธอลดเสียงลงเมื่อพูดตำหนิ "เกียรติศักดิ์และความมั่นคงน่ะหรือ จริงๆคือความทุกข์ระทมและการหลั่งเลือดต่างหากล่ะ ถ้าไม่ใช่เพราะศรัทธาของฉันละก็ ฉันคงหมดหวังกับพวกนี้แล้ว" ว่าแล้วแม่อธิการก็รวบกระโปรงเดินตัวปลิวออกไป ใบหน้าเรียบๆที่ดูเหน็ดเหนื่อยแสดงความกลัดกลุ้มอยู่ภายใต้ผ้าคลุมหน้า

วันที่สี่เมษายน ไม่นานก่อนเริ่มเทศกาลสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ของสยาม เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศก็ทรงดำเนินมาตรการใหม่อีกอย่างเพื่อป้องกันไม่ให้วิกฤตการณ์ที่คุกคามอยู่นี้ขยายตัว ปรากฏว่าเป็นหนึ่งวันหลังจากที่ฝ่ายฝรั่งเศสยึดป้อมสตึงเตรงบนฝั่งแม่น้ำโขงด้วย ดังที่กัปตันโจนส์แจกแจงเช้าวันถัดมา

"หนนี้พระองค์ทรงเห็นแล้วว่าฝรั่งเศสเอาจริงแน่ๆ จึงเสนอว่าจะถอนค่ายทหารของสยามทั้งหมดจากฝั่งซ้าย เก็บไว้เพียงสองค่ายเท่านั้น ปาวีปฏิเสธอีกเที่ยวป่าวประกาศเรื่องนี้ไปทั่วบางกอก เจ้านี่มันยโสน่าดู คอยแต่หาเรื่องจริงๆ! อีกสองวันพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินกลับจากเกาะสีชัง ไม่รู้ว่าพระองค์จะตัดสินพระราชหฤทัยอย่างไร แต่ที่จริงก็ใช่ว่าจะตัดสินพระราชหฤทัยอะไรได้นะ...หลังจากยึดสตึงเตรง ไอ้พวกกบนี่ก็คงจะยึดเกาะกง ก็หมายความว่าอยู่ใกล้สยามมากที่สุดแล้ว โดยไม่ได้เข้ามา*อยู่*ในสยามจริงๆ เฮ้อ พระองค์คงต้องทรงยอมละ"

"แบบนี้จะมีความหมายอย่างไรกับเราล่ะครับ" ไมเคิลถามเสียงไม่มั่นใจ

"โธ่ ฉันจะไปล่วงรู้ได้ยังไงพ่อหนุ่ม" โจนส์ตอบ "ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของฯพณฯ พวกเจ้านายของเราที่ลอนดอนน่ะสิ จริงไหม ถ้าดินแดนรัฐฉานยังมีความสำคัญสำหรับพวกเขาเหมือนเมื่อปีก่อน เราก็จะดำเนินนโยบายแข็งกร้าว ถ้าไม่ใช่...เออ ที่แกทายก็คงดีพอๆกับที่ฉันเดานั่นแหละ เดอแวล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ของฝรั่งเศสนั่นเป็นคนอ่อนแอ โดนพวกพรรคอาณานิคมชักจูงได้ง่าย พรรคนี้จงเกลียดจงชังอังกฤษเข้ากระดูกดำ...เราจะปลอบประโลมพวกฝรั่งเศสให้หายโกรธหรือเราจะขู่พวกมัน ฉันไม่รู้จริงๆ"

ในพระบรมมหาราชวัง เจ้าหญิงทั้งหลายที่อยู่ในความดูแลของคุณหญิงแก้วต่างยินดี พระเจ้าอยู่หัวเจ้าชีวิตของทุกคนเสด็จฯ กลับจากเกาะสีชังแล้ว นี่แสดงว่าพระองค์ทรงหายพระประชวรอย่างแท้จริง

"ฉันก็ปล่อยให้พูดกันไป ไม่เป็นไรหรอก" คุณหญิงบอกจูลี่ พลางยิ้ม

อย่างกังวล “แต่สมเด็จที่บนตรัสว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงวิตกมาก พระอาการไม่ได้ดีขึ้นหรอก” สมเด็จที่บนของคุณหญิงแก้วคือพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี

จูลี่ก้มหน้าดูมังคุดที่เธอบีบอยู่ในมือ พยายามซ่อนเร้นความรู้สึกผิด คุณหญิงแก้วดึงมังคุดออกพร้อมทำเสียงตำหนิ

“เดี๋ยวก็เปื้อนชุดหรอก” เธอดุ “สีมังคุดซักไม่ออกนะ แหม่มไม่ต้องกลุ้ม ไม่เป็นไร ครูชุลีเป็นเพื่อนของสยามใช่ไหม ดีแล้วละ ใช่ไหม”

จูลี่ช้อนตาที่ปริ่มด้วยน้ำตาขึ้นมองใบหน้าปรานีของหญิงผู้สูงวัยกว่า

“คุณหญิงเมตตามากค่ะ”

คุณหญิงแก้วทำจมูกฟุดฟิด แล้วตวัดผ้าสไบขึ้นไปพาดบ่าอวบๆ ทับทิมที่นิ้วต้องแสงแดดเป็นประกายวาว

“ไม่ได้เมตตาอะไร ไม่เป็นไร เป็นผู้หญิงไม่ง่ายเลย เป็นลูกครึ่งก็ไม่ง่ายเลย ครูชุลีเป็นลูกครึ่งใช่ไหม ประเทศหนึ่งก็ของแม่ อีกประเทศก็ของพ่อ สองแดนแต่หัวใจเดียว หัวเดียว อย่าทำหน้าเศร้า ไม่เอาน้ำตา กินซะ กินดีกว่า”

บางกอก วันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 1893

เมื่อวานนี้ฉันได้เข้าเฝ้าฯ พระเจ้าอยู่หัวและพระมเหสีสองพระองค์เป็นครั้งแรก ฉันได้รับเชิญไปงานพระราชพิธีสงกรานต์ ตอนนั้นฉันยืนอยู่ที่ในเขตพระราชฐานชั้นนอก ดูทหารสวนสนามผ่านไป พร้อมกับเสียงปี่แหลมๆ เสียงกลองตุมๆ แล้วจู่ๆผู้หญิงทุกคนที่อยู่รอบๆตัวฉันก็ย่อตัวหมอบ ก้มศีรษะติดพื้น เมื่อฉันเงยหน้าขึ้น พระเจ้าอยู่หัวทรงยืนตรงหน้า ฉันย่อตัวถอนสายบัวต่ำที่สุด นึกขอบคุณสวรรค์ที่ฉันแต่งชุดเหมาะสม ไม่ใช่นุ่งโจงกระเบนแบบไทย

คุณหญิงแก้ววางศอกติดพื้นแล้วเงยหน้ากราบบังคมทูล

แนะนำฉัน พระเจ้าอยู่หัวตรัสขอบใจฉันที่มาสอนภาษาฝรั่งเศสให้ฝ่ายใน พระพักตร์เปี่ยมด้วยพระเมตตา พระมเหสีทั้งสองพระองค์แย้มพระสรวลอย่างงดงามก่อนที่จะทรงพระดำเนินต่อไป ทรงหยุดทักทายเจ้านายฝ่ายในหลายพระองค์ ระหว่างนั้นฉันค่อยๆ ผ่อนลมหายใจเข้าออกหลังจากที่ตะลึงลานกับเครื่องเพชรพลอยของพระองค์

สิ่งหนึ่งที่ฉันนึกอยากอยู่เรื่อยๆ คืออยากวาดรูปเป็น จะได้ถ่ายทอดความทรงจำของฉากที่มีมนตร์เสน่ห์นั้นไว้ได้ กองทหารที่แต่งเครื่องแบบสวยงามดุจตุ๊กตาทหาร หลังคาพระที่นั่งสีแดง เขียว และทอง จีวรพระสีแสดและชุดสุภาพสตรีชาววังที่ลอยเลื่อนเป็นประกายวับๆ แวมๆ กลางแสงแดดยามบ่ายแก่ๆ เปรียบเสมือนช่อดอกไม้งามจากแดนไกลช่อใหญ่ และในที่สุดพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จฯ มา พระองค์ทรงสายสะพาย ประดับเหรียญตราและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างๆ พร้อมพระมเหสีทั้งสองพระองค์ พระองค์หนึ่งทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมสีเทาอ่อนและชมพู อีกพระองค์ทรงสีม่วงเข้มและสีเขียวตอง ฉันเห็นว่าพระเจ้าอยู่หัวดูทรงอ่อนเพลียและโดดเดี่ยว ก็จะไม่ทรงเป็นเช่นนั้นได้อย่างไรล่ะ พระองค์ตัดสินพระราชหฤทัยว่าหากฝรั่งเศสต้องการทำสงครามฝรั่งเศสก็จะได้เผชิญกับสงครามตามที่ไม่เคยบอกฉัน

วันนี้ฉันรับประทานอาหารพิเศษที่เลี้ยงกันในวันสงกรานต์ ได้แก่ข้าวแช่คือข้าวสวยแช่ในน้ำอบดอกมะลิใส่น้ำแข็ง มีเครื่องเคียงหลายอย่างที่คงต้องใช้กุ๊กอย่างน้อยยี่สิบคนปรุง แต่ละอย่างล้วนทำอย่างประณีตหลายขั้นตอน เช่น ลูกกลมจิ๋วๆ ที่ทำจากกะปิชุบไข่ พริกหยวกเล็กๆ สอดไส้ห่อด้วยไข่ทอดโรยเป็นแพเหมือนตาข่ายโปร่งบาง แถมด้วยเนื้อหวานทุบฉีกเป็นฝอยๆ อร่อยมากๆ

จะมีงานเลี้ยงเต้นรำที่กระทรวงการต่างประเทศค่ำนี้ด้วย แม้ว่าสถานการณ์จะตึงเครียดขนาดนี้ ฉันสงสัยนักว่าทำไมพวกเขาถึงไม่ตัดสินใจยกเลิกงานเลี้ยง

ฉันจะแต่งชุดสีม่วงตัวใหม่อีกครั้ง ระหว่างนี้วิกเตอร์รักษาคำมั่นมาก เขียนเล่าเรื่องมาดมัวแซลตัวน้อย ๆ ที่เขาพาไปงานเต้นรำที่กรีฑาสโมสร และ "หลาน" ตัวน้อยอีกคนที่เขาพากลับบ้าน ไม่เล่าอะไรเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นที่ชายแดนเลย ไม่มีสักนิด

"เราไม่รู้จริง ๆ ว่าคณะเสนาบดีต้องการทำอะไร" โจนส์ถอนใจเฮือก ระหว่างการประชุมสถานทูตตอนเช้า "นี่พวกเขาเชื่อจริง ๆ หรือว่าจะเตะฝรั่งเศสไปจากฝั่งซ้ายได้ ญาติฝรั่งเศสของแกน่ะพูดถูกต้อง ฝ่ายสยามมีอาวุธไม่ดีพอ ทหารไม่มีประสบการณ์ นี่ยังไม่พูดถึงพวกทหารเกณฑ์ที่ไร้ประโยชน์นะ พวกที่ไปเรียกตัวมาจากหัวเมืองต่าง ๆ น่ะ ระหว่างนั้นพวกเขาก็สร้างเครื่องกีดขวางในแม่น้ำ สร้างป้อมปราการอีกสามแห่งเพื่อป้องกันการรุกรานมาตามแม่น้ำ อ้อ 'ป้องกันการรุกราน' หมายความว่า ป้องกันไม่ให้เรือปืนฝรั่งเศสขึ้นมาถึงบางกอก ...รู้ไหม" เขาพูดอย่างครุ่นคิด "ป้อมใหญ่ที่ติดกับวัดอรุณนั้น พวกฝรั่งเศสเป็นคนสร้างเมื่อสองร้อยปีก่อน ถ้าพูดไป ประวัติศาสตร์นี่ย้อนกลับมากัดเราที่ก้นได้เรื่อยเลยนะ เอาละ ทุกคนกลับไปทำงานตามหน้าที่ได้ ยกเว้นครอว์เฟิร์ด"

เขานั่งอยู่ข้างหลังโต๊ะทำงาน มือถูหน้าผากและพูดเสียงเบาว่า ถ้าพวกเขามีสายสืบอยู่ที่สถานกงสุลฝรั่งเศส พวกฝรั่งเศสก็น่าจะมีสายสืบอยู่ที่นี่ด้วยถึงจะสมเหตุสมผล

"กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงเชื่อว่าเราจะมาช่วยฝ่ายสยาม ฉันไม่รู้ว่าที่ลอนดอนจะคิดยังไงกับเรื่องนี้ บอกกันตรง ๆ ฉันไม่แน่ใจว่าเราจะขัดใจฝรั่งเศสด้วยเรื่องของสยามนี่ แต่นั่นแหละ เรื่องนี้ไม่ทำให้ฉันกลุ้มมากที่สุดหรอก เพราะมันพ้นมือฉันไปแล้ว รู้ไหมอะไรที่ทำให้ฉันกลุ้มมากที่สุด ไอ้พนักงาน

ส่งโทรเลขกระจอกๆที่เปลี่ยนมาเป็นนักการทูตน่ะสิ ปาวีไปพบกับอีตันแล้วรู้ไหม นักเทศน์ที่รักษาการแทนไอ้หน้าตัวเมียกงสุลบอยด์ที่ลาป่วยกลับไปสหรัฐพระเจ้าช่วย ทำไมๆๆสหรัฐถึงไม่มีนักการทูตจริงๆสักคนหนึ่งนะ เอาเถอะ ปาวีบอกอีตันว่าหน่วยกองเรือตะวันออกไกลตอนนี้เตรียมพร้อมอยู่ที่ไซ่ง่อนแล้ว พร้อมจะมาสนับสนุนเรือปืนที่ปากน้ำ แน่ละ ปาวีบอกให้เขาเก็บเป็นความลับ แต่แน่นอน ด้วยหัวใจที่ซื่อสัตย์ของพวกแบปทิสต์ เจ้าอเมริกันก็รีบมาบอกฉัน นี่หมายความว่าพวกมันจะยึดเกาะต่างๆในอ่าวไทยได้ หรือถ้ามันต้องการ ก็แล่นเรือขึ้นมาตามแม่น้ำแล้วยิงปืนใส่พระบรมมหาราชวังได้ด้วย ไม่มีใครเชื่อจริงๆหรอกว่าป้อมปราการที่สร้างขึ้นมานี่จะหยุดยั้งเรือปืนได้เกินกว่าหนึ่งนาที ฉันส่งโทรเลขไปถึงลอนดอนแล้ว แน่นอน ถึงสิงคโปร์ด้วย ถ้าพวกนั้นต้องการสนับสนุนสยาม ตอนนี้ก็ถึงเวลาแล้ว ทำไมลอนดอนถึงไม่บอกนะว่า ‘ให้วางมือจากสยามนะ ไม่งั้นละก็...’”

“นี่แน่ะ” ไมเคิลคิดใคร่ครวญ “ก็ตรงคำว่า ‘ไม่งั้นละก็’ น่ะสิครับที่มีความหมาย พวกเขาต้องหมายความเช่นนั้นจริงๆ”

โจนส์ถอนใจ “ที่แกพูดก็คือว่า พวกนั้นไม่ได้หมายความเช่นนั้นจริงๆใช่ไหม ก็ใช่น่ะสิ พวกนั้นทำไม่ได้หรอก”

เขายกสองมือขึ้นกุมศีรษะ จ้องมองแผนที่ แต่ดูเหมือนมองไม่เห็นมัน

“ไปพักสักหน่อยเถอะครับท่าน” ไมเคิลแนะนำเสียงอ่อนโยน “อย่างที่ท่านบอก เรื่องมันพ้นมือเราไปแล้ว”

ไมเคิลตัดสินใจเดินกลับบ้านเพื่อเปลี่ยนชุดไปงานเลี้ยง หวังว่าจะทำให้คลายกังวลไปได้

เขาเดินหลบหลีกคนขายของที่นั่งอยู่บนทางเท้ารวมทั้งพวกคนเร่ขายอาหารด้วย เดินฝ่าฝูงชนที่จอแจอยู่บนถนน หยุดซื้อถั่วลิสงคั่วจากผู้หญิงแก่ๆ เดินเคี้ยวถั่วไปพลางระหว่างที่เดินไปทางซอยบ้านเขา เขาอดแปลกใจไม่ได้ที่เห็นการเปลี่ยนแปลง เมื่อเขาเดินผ่านไป แทนที่จะต่อปากต่อคำอย่างร่าเริงหรือ

ยิ้มแย้ม ทำท่าทำทางล้อเลียนพวกฝรั่งตามปกติ พวกนั้นกลับทำหน้าบึ้ง นอกจากนั้นพวกหนุ่มรุ่นๆ ท่าทางก้าวร้าวกลุ่มหนึ่งยังชนเขาจนตัวเซ แล้วถลึงตามองเมื่อเขาตั้งตัวได้ ผู้คนกำลังหวาดกลัว อารมณ์แปรปรวนง่าย แตกต่างจากบรรยากาศชื่นบานในเทศกาลสงกรานต์ตามปกติ ราวกับว่าความตึงเครียดในราชสำนักได้ถ่ายทอดมาสู่สามัญชนด้วย เขารู้สึกโล่งใจที่มาถึงประตูหน้าบ้านในที่สุด สมบุญกุลีกุจอออกมาต้อนรับ เอาผ้าเย็นๆ มาให้เช็ดหน้า และหาน้ำมะนาวใส่น้ำแข็งมาให้ดื่ม พลางบ่นพึมพำว่าคุณไมเกิ้นไม่น่าส่งรถม้ากลับมาก่อน พวกคนใช้กลุ้มใจมากเมื่อรถม้ากลับมาไม่มีคุณไมเกิ้น คุณไมเกิ้นไม่ควรเดินกลับมันอันตราย

"อันตรายหรือ" ไมเคิลย้อนถามยิ้มๆ เขาเดินกลับบ้านออกบ่อย

"อันตรายสิครับ" สมบุญยืนยัน ค่อยๆ ถอดเสื้อเชิ้ตที่ชุ่มเหงื่อออกให้และนวดกล้ามเนื้อตรงบ่าที่จับเป็นก้อนๆ เพราะความตึงเครียด ผลยืนอยู่ที่ช่องประตู พยักหน้าเห็นด้วย

"คุณไมเกิ้นไม่ได้ยินข่าวหรือครับ เรือฝรั่งเศสจะมาทำสงครามกับไทย มีเรืออื่นๆ ที่ปากน้ำด้วย เมื่อเรือโจมตีพระราชวัง พวกคนจีนก็จะลุกฮือขึ้นกบฏ แล้วปล้นสะดมฆ่าพวกเราหมดเลย เริ่มต้นที่พวกฝรั่งก่อน"

"พวกแกได้ยินมาจากไหนกัน" ไมเคิลถาม ประหลาดใจเสมอที่ข่าวเดินทางได้ไวมากในบางกอก ไม่ว่าจะจริงหรือเท็จ

"จากยายขบ ยายแก่ขายปลาปิ้งที่ตรงปากซอยครับ เมียของลูกชายแกมีหลานสาวที่รู้จักผู้ชายที่มีเพื่อนเป็น*ยาม*อยู่ในวัง ยามบอกว่าคนใช้ในวังบอกเขาว่าแอบได้ยินคนคุยกันเรื่อง..."

ไมเคิลยกมือขึ้นห้ามพร้อมกับหัวเราะ "แล้วนี่แกเชื่อเรื่องที่บอกต่อๆ กันมาเกือบเท่าไรล่ะ สิบหรือสิบสองทอดน่ะหรือ"

เขาพูดช้าๆ ด้วยเสียงจริงจัง พยายามให้ฟังว่ามั่นใจทั้งๆ ที่ไม่ได้รู้สึกเช่นนั้นเลย

“ไม่มีอันตรายหรอก จริงๆนะ พวกแกทุกคนต้องไม่ฟังข่าวลือพวกนั้น เพราะว่าไม่ใช่อะไรอื่นเลย เป็นข่าวลือทั้งเพ”

สมบุญหน้าชื่นขึ้นทันตา เมื่อไปเตรียมเสื้อเชิ้ตลงแป้งและเสื้อนอกออกงานให้นาย แต่ผลยังทำสีหน้าไม่เชื่อ

“ผมจะไปบอกคนขับรถม้าให้เตรียมพร้อม” เขาพึมพำ แล้วออกไปจากห้อง สีหน้าเคร่งขรึม

“สัญญาว่าจะเต้นรำกับผมหนึ่งเพลงนะ” เขาขอจูลี่เมื่อไปรับเธอที่บ้าน “เห็นคุณสวยมากแบบนี้ ผมคิดว่าต้องจองไว้ก่อนตั้งแต่ตอนนี้เลยดีกว่า ก่อนที่คุณจะมีพวกหนุ่มๆสวมเครื่องแบบโก้ๆรุมจองขอเต้นรำด้วย พวกนั้นคงแย่งกันน่าดูที่จะมีโอกาสได้จับมือแม่ม่ายสาวพราวเสน่ห์คนนี้”

หญิงสาวนั่งพิงเบาะและโบกพัด ขนนกที่ประดับบนผมขยับขึ้นๆลงๆ ตามรถม้าที่โยกเยก “อ๋อ เข้าใจละ” เธอตอบเสียงหยอกเย้า “ทุกอย่างนี้ขึ้นกับเครื่องแบบ”

เธอค่อยๆรูดถุงมือยาวให้ขึ้นมาถึงข้อศอก แล้วพูดต่อไป สีหน้าครุ่นคิด “ฉันรู้ว่าคุณแหย่ฉันเล่นเมื่อเรียกฉันแบบนั้น แต่ฉันอดสงสัยไม่ได้ว่าคนอื่นจะคิดยังไง คิดว่าฉันลืมหลุยส์ไปแล้ว...ฉันจะลืมเขาได้อย่างไรกัน คุณแม่เขียนมาบอกว่าถ้าฉันอยู่ที่บางกอก ท่านเรียกที่นี่ว่า ‘บ้านนอกคอกนานั่น’ นี่ก็เพราะว่าฉันไปไหนมาไหนได้ตามชอบใจ ไม่ต้องห่วงว่าจะต้องทำตัวให้เรียบร้อย ก็จริงของคุณแม่นะ”

เธออยู่ที่บางกอกเพราะเธอมีความสุขที่นี่ ไมเคิลตอบกลับอย่างอ่อนโยน และเป็นสิ่งที่หลุยส์คงต้องการให้เธอทำด้วย

หญิงสาวเล่นกับขนนกกระจอกเทศที่พัด ใช้นิ้วหวีขนนกให้เรียบ ไม่พูดตอบ

ชายหนุ่มพยายามอีกหน

"คุณคิดว่ากลับไปใช้ชีวิตเศร้าแต่เหมาะสมที่ปารีสทั้งๆที่รู้อยู่แก่ใจว่าจะต้องเกลียดแน่ๆ จะทำให้คุณรู้สึกผิดน้อยลงงั้นหรือ รู้สึกผิดที่มีความสุขแม้จะไม่มีหลุยส์อยู่ด้วย"

หญิงสาวถอนใจ หันหน้ามาหาเขา ดวงตาฝ้ามัว

"นั่นแหละอย่างที่คุณเข้าใจเลย ฉันรู้สึกผิดที่ฉันไม่รู้สึกผิดเลย หรือนี่มันซับซ้อนเกินไปสำหรับคุณ"

เขาหัวเราะอย่างเศร้าๆ

"ไม่เลย ไม่ซับซ้อนสักนิด ก็นี่แหละที่ผมรู้สึกอยู่ทุกๆวัน ช่างเถอะ เรามาเต้นรำกันดีกว่า เต้นจนกว่าเราจะลืมเรื่องที่พูดกันนี่ เต้นเย้ยให้ประจักษ์ตาพวกคนที่ไม่เห็นด้วยนั่น!"

บางกอก วันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1893

ถ้าไม่เคิลสนใจผู้หญิงละก็ ฉันคงแต่งงานกับเขาแล้ว เราเต้นรำเพลงวอลตซ์เพลงแรกด้วยกัน แล้วหลังจากนั้น แน่นอนเขาก็ไปกระจุกอยู่ที่มุมห้องกับกัปตันโจนส์และพวกนักการทูตคนอื่นๆอีกหลายคน

กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการมีรับสั่งชมเชยชุดของฉันอย่างพระทัยลอย รวมถึงงานของฉันที่ในวังด้วย รับสั่งว่าคุณหญิงแก้วต้องพึ่งฉันมากทีเดียว แต่ดูเหมือนพระองค์จะทรงคิดถึงเรื่องอื่นที่สำคัญกว่า อีกชั่วครู่ก็ปล่อยฉันให้อยู่กับเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์และภริยาของเขาซึ่งกำลังเดินรอบๆห้องทักทายแขกต่างๆ

ฉันประทับใจห้องเต้นรำมาก ห้องนี้ตกแต่งด้วยกล้วยไม้สีม่วงและชมพูเข้มช่อมหึมา มีน้ำแข็งสลักเป็นวัดอรุณฯ ที่สั่งมาจากโรงแรมโอเรียนเต็ลตั้งอยู่ด้วย ยังไม่มีคนฝรั่งเศสคนอื่นๆมาถึงงานเลย เราทุกคนคิดว่าแปลกชอบกล เมอซีเยอร์ปาวีอยาก

จะแสดงความสำคัญจึงมาสาย นั่นเป็นเรื่องที่คาดไว้แล้ว แต่คนอื่นๆ นั้นโดยปกติแล้วมักจะทำตัวสุภาพมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเสด็จในกรมทรงเป็นเจ้าภาพ ถ้าดูหมิ่นพระอนุชาของพระเจ้าอยู่หัวก็เหมือนปรามาสพระเจ้าแผ่นดินด้วย

วงดนตรีบรรเลงเพลงต่างๆ ที่เป็นที่นิยม นับตั้งแต่เพลงของสเตราส์ไปจนถึงเพลงจากละครเรื่อง "แม่ม่ายสาวพราวเสน่ห์" ฉันเห็นไมเคิลส่งยิ้มล้อๆ มาให้จากมุมที่เขายืนอยู่ เวลาเดียวกับที่เลโอนีและสามีมาถึง ท่าทางไม่สบายใจทั้งคู่ ฉันกำลังคุยอยู่กับภริยาของหมอแมกฟาร์แลนด์เมื่อเลโอนีลากตัวฉันไปกระซิบกระซาบว่า พวกเขากับสมาชิกคนสำคัญในชุมชนชาวฝรั่งเศสถูกเรียกตัวไปที่สถานกงสุล

เมอซีเยอร์ปาวีได้รับบัตรสนเท่ห์ขู่ฆ่า ผู้ชายฝรั่งเศสสองคนถูกทำร้ายตอนบ่ายนี้ที่ถนนเจริญกรุง เขาเตือนเราว่าอาจจะเกิดเหตุวุ่นวายขึ้น จึงแนะนำให้เดินทางไปไซ่ง่อนเพื่อความปลอดภัยของเราเอง สามีฉันไม่คิดเรื่องนี้เลยและฉันจะอยู่กับเขาแน่นอน คุณอยู่ใกล้ถนนเจริญกรุงมากที่รัก คุณคิดจะย้ายมาอยู่กับเราไหม

เธอยอมรับว่าไม่มีใครรู้ว่าชายฝรั่งเศสสองคนนั้นเป็นใครและไม่รู้ว่าเกิดอะไรกับสองคนนั้นจริงๆ ฉันบอกเธอว่าฉันจะไม่ย้ายไปไหนจนกว่าจะรู้ว่าจำเป็นจริงๆ และในกรณีนั้นฉันจะย้ายกลับไปอยู่ที่บ้านไมเคิล ระหว่างที่พูด ทั้งห้องเงียบกริบราวกับละครกำลังจะเริ่มแสดงและม่านในโรงละครกำลังจะเปิดขึ้น เมอซีเยอร์ปาวีโผล่มาพร้อมกับพวกลูกน้อง เขายืนนิ่งอยู่ที่ช่องประตูเหมือนจะคอยให้ผู้คนปรบมือต้อนรับที่เขาเมตตามาร่วมงานค่ำนี้ พระผู้เป็นเจ้า ฉันเกลียดผู้ชายคนนี้จับใจ

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศรีบเสด็จมาต้อนรับเขา

ทั้งสองกระซิบกระซาบกัน ฉันคาดว่าเมอซีเยอร์ปาวีกราบทูลเรื่องคนโจมตีชาวฝรั่งเศส และฉันเชื่อว่ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการคงจะทรงรู้อยู่ก่อนแล้ว เพราะพระองค์ทรงสั่นพระเศียรน้อยๆ อย่างปลอบประโลม แล้วรับสั่งตอบอย่างจริงใจที่สุด ไม่ว่าจะรับสั่งว่าอย่างไร เมอซีเยอร์ปาวีดูพอใจ และหลังจากที่พูดคุยกับเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์และภริยาแล้ว เขาก็ตรงรี่มาหาฉัน มองฉันตั้งแต่หัวจดเท้า ทำให้ฉันรู้สึกว่าฉันเปลือยแขนเปลือยอกมากเกินไปและแสดงความจงรักภักดีต่อฝรั่งเศสไม่เพียงพอ

"มาดามกาเลที่น่าชื่นใจของเรา" เขาพูดเสียงเหมือนขู่ "แต่งตัวสวยงามเช่นเคยนะครับ เป็นสมาชิกที่งามน่ารักในชุมชนชาวต่างประเทศของเราเชียวละ"

เขาจูบมือฉันแล้วพูดเบาๆ ว่าฉันคงได้ยินข่าวการโจมตีเพื่อนร่วมชาติของเราอย่างขี้ขลาดน่าชิงชังแล้วใช่ไหม

"ผมอยากจะขอให้คุณระมัดระวังตัวด้วย" น้ำเสียงของเขาดูหมิ่น "แต่ว่าคุณทำตัวเหมือนอยู่นอกกลุ่มของเรา และพอใจแสดงตัวว่าเป็นคนอังกฤษมากกว่าคนฝรั่งเศส" ฉันทำสีหน้าเหมือนไม่พอใจและประหลาดใจไปพร้อมๆ กัน

"อะไรกันคะท่านกงสุล" ฉันถาม "ก็คุณเองที่แสดงความยินดีกับฉันที่สร้างสรรค์ความรักประเทศฝรั่งเศสในหมู่สุภาพสตรีชาววังที่ฉันสอน นี่ฉันต้องย้ำความทรงจำของคุณด้วยหรือคะว่าฉันไม่ได้สอนภาษาอังกฤษสาวชาววังพวกนั้น และสามีของฉันไม่ได้ตายในขณะที่รับใช้ประเทศฝรั่งเศสหรือคะ" เขายังมีความละอายพอที่จะตีสีหน้าเก้อๆ เมื่อได้ยินคำตอบของฉัน

ฉันต้องหลบหลีกลูเซียง ฟูร์เนอโร นักหนังสือพิมพ์เพื่อนร่วมชาติผู้น่ารังเกียจที่คอยตามตอแย เขาคุยโอ้อวดว่าได้ฉาย

พระรูปพระเจ้าอยู่หัวและพระมเหสีด้วย คุยฟุ้งเรื่องการเดินทางในชนบท “ไปตามหัวเมืองต่างๆ ที่ยากจนข้นแค้น พวกชาวนาที่โชคร้ายอยู่ใต้การปกครองของเจ้าเมืองขี้เกียจไร้การศึกษา” เมื่อได้ยินว่าฉันสอนหนังสือในวัง เขาก็ถามว่า ฉันเห็นด้วยไหมที่ว่า “ราชบัลลังก์ที่โลเลเช่นนี้สมควรมีผู้ปกครองที่เข้มแข็ง มีภูมิธรรมและความปรารถนาดีมาช่วยนำทางให้ ผู้นำดังกล่าวก็ควรเป็นประเทศฝรั่งเศสใช่หรือไม่” เท่าที่ฉันจะทำได้ก็คือสุภาพไว้และบอกว่าฉันไม่รู้เรื่องการปกครองที่มุ่งหวังดีของฝรั่งเศสในที่อื่นๆ มากพอ ฉันรู้ดีว่าฉันต้องระวังปากระวังคำ และระวังว่ากำลังพูดกับใครด้วย

เมื่อเขาชมเชยฉันเรื่องชุดที่สวมพร้อมกับยิ้มอย่างเอาใจและเจ้าเล่ห์ ฉันรู้ทันทีว่านี่คือคำดูหมิ่นที่ซ่อนอยู่หลังคำชม ฉันรู้ว่าคงแต่งตัวไม่ถูกแบบ คงดูเป็นคนบ้านนอก มีจีบมีระบายมากเกินไป และไม่ทันสมัยเอาเสียเลย เฮ้อ...เขาเองเป็นผู้ชายที่แต่งตัวโก้หรูและวางท่ามากที่สุด ฉันต้องยอมรับว่าเครื่องแต่งตัวชุดราตรีของเขานั้นตัดเย็บอย่างงดงาม เข้ากันดีกับเสื้อกั๊กผ้าไหมดามัสก์สีเขียวเหลือบชมพู เขาเป็นคนที่แต่งตัวโก้ที่สุดในงานและเราทั้งหมดคงดูเหมือนพวกเร่อร่าเปิ่นๆ ในสายตาของเขา

เมื่อถึงเวลาราวๆ ห้าทุ่ม ผู้คนตื่นเต้นกันใหญ่ จู่ๆ วงดนตรีก็บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี พระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาถึงงาน เราทุกคนต่างยืนตัวแข็ง รีบโค้งคำนับและถอนสายบัว พระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินมาทักทายพวกเราทุกคน พระองค์ทรงจำได้ว่าพบฉันเมื่อวานที่ในวัง รับสั่งขอบใจฉันอีกครั้งอย่างประหม่า ฉันเชื่อจริงๆ ว่าพระองค์ทรงขี้อาย พระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ประมาณครึ่งชั่วโมง ส่วนใหญ่ทรงสนทนา

กับเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์และปาวี แน่นอน ไม่ได้ทรงเต้นรำ

ฉันโชคร้ายที่ต้องเต้นรำกับมิสเตอร์ลิลลี บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์สยามฟรีเพรสส์ผู้มีชื่อเสียงซึ่งมาขอฉันเต้นวอลตซ์ด้วย ฉันไม่สามารถปฏิเสธได้ เขาเป็นคนไอริช ร่างสูง ผมสีแดง หน้าแดงๆ ดูเหี้ยมเกรียม ฉันรู้สึกว่ามือที่เปียกเหงื่อของเขาลูบคลำไปบนเสื้อผ้าไหมของฉัน เขาพูดเสียงประจบประแจง ถามฉันเกี่ยวกับไมเคิล "ญาติที่รักของคุณมีคู่หมั้นคอยอยู่ที่อังกฤษใช่หรือไม่ หรือเขากำลังครวญหาญาติสาวชาวฝรั่งเศสกันแน่" ในขณะที่เขารู้ และฉันรู้ว่าเขารู้ว่าชีวิตที่แท้จริงของไมเคิลเป็นอย่างไร ฉันเชื่อว่าถ้าเขาได้หลักฐานมาละก็ เขาคงจะเปิดโปงไมเคิลทันที

"ผมรู้ดีเรื่องนั้น สาวน้อย" ไมเคิลพูดแล้วยักไหล่อย่างไม่แยแส "แต่ผมไม่คิดว่าเขาจะเที่ยวมองหาคนที่ไม่สลักสำคัญอย่างสมบุญมาป้ายโคลนใส่ผม หรอก ควรจะดีใจแล้วที่เขาไม่กล่าวหาเราว่ามีความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมอย่างที่เขาพูดมาเป็นนัยๆ จะว่าไปตอนนี้เขามีปลาตัวใหญ่กว่าและดีกว่าเราที่ต้องจัดการทอด เขาเพิ่งเขียนบทความให้ร้ายหมิ่นประมาทโรลัง-ยัคมินส์ กล่าวหาว่าเป็นนักธุรกิจที่ล้มละลาย ถ้าอ่านรวมแล้วก็ว่าเขาเป็นคนโกง คนลวงโลก นี่ไม่ใช่เรื่องที่ดีเลยสำหรับราชสำนัก โรลัง-ยัคมินส์เองกำลังไตร่ตรองว่าจะฟ้องหมิ่นประมาทลิลลี เขาเพิ่งเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์*บางกอกไทมส์* แก้ข่าวลือเรื่องฝรั่งเศสกำลังจะบุกโจมตีในเร็วๆนี้ เพราะว่าคนจำนวนมากไม่ใช่แต่พวกฝรั่ง มีคนจีนด้วย เตรียมตัวจะรีบย้ายไปอยู่ที่สิงคโปร์ ไซ่ง่อน หรือปีนัง เพราะฉะนั้นในตอนนี้มิสเตอร์ลิลลีของคุณก็ลืมเรื่องเราไปแล้ว"

สองวันต่อมา ณ สถานทูต โจนส์กำลังสองจิตสองใจว่าจะโล่งอกดีหรือควรจะโกรธกันแน่ "เรือปืน!" เขาอุทาน โบกโทรเลขใส่หน้าไมเคิล "เรือปืน

จริงๆ จะมาถึงวันนี้จากสิงคโปร์ ฉันไม่ได้ขอให้ส่งเรือปืนมาสักหน่อย ให้ตายสิ ฉันขอให้พวกเขาตัดสินใจว่าจะอยู่ข้างสยามหรือไม่! แต่พวกเขากลับส่งเรือปืนมา...” โจนส์หรี่ตามองดูโทรเลข “ส่งมาเพื่อป้องกันและให้ประชาชนอังกฤษมั่นใจ” ฉันยอมรับเลยแก ว่าเดินหมากตานี้ต้องถูกใจพวกนักเล่นคริกเกตของเราแน่ๆ ไอ้พวกคนอังกฤษที่นี่ที่ชอบโบกธงชาติอังกฤษแต่กลัวกระทั่งเงาตัวเอง แกไม่รู้หรอกว่าพวกนั้นมาหาฉันตั้งกี่รายแล้ว มาถามว่าฉันจะทำอย่างไรถ้าเกิดวิกฤตการณ์ เออ ดีละ คราวนี้ฉันจะบอกไอ้พวกงี่เง่านี่ว่าให้มันขึ้นเรือปืนไปเลย” เขาส่ายหน้า “นี่ *แก* เองเคยรู้สึกกลัวหรือถูกข่มขู่ไหม ฮึ พ่อหนุ่ม บอกฉันทีเคยไหม”

ไมเคิลมองท่านทูตอย่างเห็นใจ “แน่นอนครับท่าน ที่สำคัญตอนนี้ก็คือพวกฝรั่งเศสจะมองการที่มีเรือปืนของอังกฤษมาจอดที่หน้าสถานทูตของเราว่าอย่างไร อาจจะทำให้พวกนั้นยับยั้งชั่งใจบ้างก็เป็นได้นะครับ”

โจนส์ถอนใจแล้วนั่งลงอย่างหมดกำลัง

“ใช่ อาจเป็นแบบนั้น แล้วก็อาจจะชักจูงคนสยามให้คิดว่าเราจะเข้าข้างเขาไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ได้ ทำให้พวกนั้นยิ่งยืนหยัดไม่ยอมพวกฝรั่งเศสมากขึ้น นี่ไม่ใช่ช่วงเวลาสบายๆ เลยนะ ฉันบอกแกได้เลย ฉันแก่เกินไปแล้วสำหรับเรื่องแบบนี้” ดูเหมือนท่านทูตจะทำใจได้ สลัดความหดหู่ให้สิ้นไป แล้วยิ้ม

“เอาละ ตอนนี้ฉันเล่าเรื่องสนุกๆ ให้แกฟังดีกว่า พวกคนสยามสืบสวนเรื่องที่ว่ามีคนฝรั่งเศสสองคนถูกทำร้ายที่ถนนเจริญกรุงแล้วและเชิญตัวแทนฝรั่งเศสให้ไปร่วมด้วย ปรากฏว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นที่อื่น อาจเป็นอีกถนนหนึ่ง และสองคนนั่นอาจไม่ใช่คนฝรั่งเศสจริงๆ เป็นเพียงแค่ ‘คนในบังคับ’ ของฝรั่งเศส ซึ่งก็หมายถึงคนลาวหรือคนเขมร ฉันขอถามหน่อยเถอะ ถ้าฝูงชนบุกทำร้ายสองคนนั่น พวกเขารู้ได้ยังไงกันว่าสองคนนั่นน่ะเป็นคนในอารักขาฝรั่งเศส เพราะเขาก็ต้องดูเหมือนคนอื่นๆ ที่นี่ เพราะฉะนั้นจะว่าไป จริงๆ แล้วไม่ได้เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นเลย ดูเหมือนว่า ‘บัตรสนเท่ห์ขู่ฆ่า’ นั่นก็อาจจะเขียนโดยลิลลี

หรืออะไรทำนองนี้ ที่อาร์เจคิดนะ ตั้งแต่นี้ต่อไป ฉันจะเรียกเขาว่า อาร์เจละทนเรียกชื่อยาวๆที่มีขีดคั่นแบบนี้ไม่ไหวละ แถมเป็นภาษาต่างชาติซะอีก... ดูเหมือนปาวีจะเล่นสกปรกอีกแล้ว จะสกปรกสักแค่ไหนล่ะ นี่แหละคือคำถาม"

ไมเคิลไม่ยิ้มตอบ และลุกขึ้นจะเดินกลับไปห้องทำงาน

"คงจะเล่นสกปรกเท่าที่เขาคิดว่าจะทำได้ละครับ ผมว่าเขาคงจะคอยให้สยามเดินหมากเข้าที่คับขันเพื่อจะได้ลงมือจัดการ เขากำลังเล่นหมากรุกอยู่นี่ เขาไม่มีวันยอมให้มือนุญาโตตุลาการมาช่วยชี้ขาดอย่างที่พวกเราทุกคนสนับสนุน แต่เขาก็จะไม่มีวันพูดออกมาตรงๆ คงจะล่อหลอกให้พวกเราหลงตาม อ้างว่าเขามีเจตนาดีและฝรั่งเศสก็มีความตั้งใจดีเป็นที่ตั้ง แต่เขาคงจะคอยจนกว่าจะมีเหตุการณ์อะไรบางอย่างที่จะประโคมให้เป็นเรื่องใหญ่เรื่องโตได้ เช่น คนสยามยิงกระสุนนัดหนึ่งตอบโต้ข้ามชายแดนมา คราวนี้แหละเขาก็จะจัดการล้มเรื่องอนุญาโตตุลาการทันที ประกาศว่าสยามเป็นฝ่ายยั่วยุฝรั่งเศสก่อน"

โจนส์พยักหน้า "แกมีหัวทางการเมือง รู้ไหม ดีกว่าฉันมาก แต่นั่นแหละฉันไม่เคยอวดอ้างว่าเป็นนักการทูตเลย เป็นแค่ทหารแก่ๆเท่านั้น เอาละ ฉันจะเอาทฤษฎีของแกใส่ลงไปในโทรเลขที่จะส่งไปลอนดอนด้วย แต่ในกรณีนี้นะ ฉันหวังจริงๆให้แกคิดผิด"

สัปดาห์ต่อๆมา ดูเหมือนว่ากัปตันโจนส์จะโล่งใจได้ว่าไมเคิลนั้นคิดผิด

โรลัง-ยัคมินส์ยังคงเชื่อมั่นในระบบกฎหมายระหว่างประเทศและเตรียมคดีความของสยามเพื่อนำเสนอต่ออนุญาโตตุลาการ ทว่าเขาบอกโจนส์ว่ารู้สึกท้อใจอยู่บ้างเมื่อได้รับข้อความจากลอร์ดโรสเบอรีในลอนดอน ที่ถอนตัวจากการสนับสนุนเรื่องการเจรจา และแสดงความเห็นว่าสยามน่าจะตกลงกับปารีสได้อย่างยุติธรรม

"ไม่มีอะไรที่ต้องท้อใจเลยนี่ครับคุณ" อัครราชทูตอังกฤษตอบเสียงดังฟังชัดตามนิสัย "ถ้าการตกลงไม่ยุติธรรม เขาก็จะประกาศคัดค้านออกมา เชื่อ

ผมเถอะ เขาไม่มีวันยอมปล่อยให้เดอลงเกลอหรือพรรคอาณานิคมมาทำอำนาจบาตรใหญ่ใส่อังกฤษหรอก เราแค่ไม่อยากให้ดูเหมือนว่าเราลำเอียงเข้าข้างสยามหรือถูกกล่าวหาว่ามีอิทธิพลมากเกินไปในสยาม”

มีรายงานเรื่องการปะทะกันที่ชายแดนหลายครั้ง ยิงอาวุธปืนใส่กัน แต่ไม่มีใครบาดเจ็บ หลังจากการปะทะแต่ละครั้ง ปาวีก็ตรงไปกระทรวงการต่างประเทศเพื่อยื่นคำประท้วง แต่ไม่ได้ทำการใดๆนอกเหนือจากนั้น

“เขากำลังคอยอะไรที่สำคัญกว่านี้ เหมือนแมวคอยจับตาดูหนูอยู่นั่นแหละ” ไมเคิลอธิบายให้จูลี่ฟังดังนี้

“หรือเหมือนแมงมุม” เธอย้อนกลับ เขาหัวเราะ

ท่านอัครราชทูตของเขาเริ่มคิดว่าเขามองปาวีและจุดมุ่งหมายของฝรั่งเศสผิดพลาด เขาบอก และแม้ว่าปาวีจะไปเฝ้ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการเพื่อร้องทุกข์เกือบทุกวัน ทุกคนเริ่มคิดว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่สุดได้ผ่านพ้นไปแล้ว และพวกเขาสามารถหลีกเลี่ยงวิกฤตการณ์ไปได้

“แต่คุณไม่คิดเช่นนั้น” จูลี่บอกเรียบๆ เข้าใจสีหน้าเขาดี

ไม่คิดเลย เขายอมรับ แต่เขาก็หวังแบบเดียวกับท่านอัครราชทูตนั่นแหละ หวังว่าเขาจะคิดผิด

บางกอก วันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1893

ไมเคิลเพิ่งมาถึง พอเห็นหน้าเขา ฉันเริ่มกลัวว่าน่าจะมีเรื่องไม่ดีเกิดขึ้น

มีการสู้รบบริเวณแม่น้ำโขง ที่เกาะกง หน่วยทหารแม่นปืนอันนัมบุกโจมตี มีบาดเจ็บตายทั้งสองฝ่าย นายทหารฝรั่งเศสถูกฆ่าไปสามนาย ผู้บังคับบัญชาถูกจับเป็นเชลย

“เรายังไม่รู้อะไรเลย” เขาย้ำ “ไม่มีชื่อประกาศออกมาจริงๆนะ ผมจะบอกคุณแน่ๆถ้ารู้ เชื่อผมสิ”

ดังนั้นฉันจึงได้แต่นั่งดูหลุยส์เล่นตุ๊กตาทหารที่วิกเตอร์ให้เขาตอนปีใหม่ นึกสาปแช่งสันดานของพวกผู้ชายที่ต้องทำสงครามตั้งแต่เมื่อยังเดินหรือพูดแทบไม่ได้ แล้วฉันก็สวดมนต์

วันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 1893

วิกเตอร์ปลอดภัย! เขาไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรบที่เกาะกง คนที่ถูกจับเป็นเชลยคือร้อยเอก โตเรอ อันที่จริงไม่มีนายทหารฝรั่งเศสถูกฆ่าเลย ตรงกันข้ามกับรายงานข่าวแรกที่สับสนหนังสือพิมพ์สยามฟรีเพรสส์ลงข่าวอย่างยินดี สรรเสริญการฝึกหัดและคุณสมบัติของทหารญวนที่เหนือกว่ากองกำลังสยาม

มิสเตอร์ลิลลีอธิบายว่าการจับกุมร้อยเอก โตเรอนั้นเป็นพฤติกรรมที่น่ารังเกียจและน่าอับอาย แต่แน่นอนเขาไม่บอกว่าการข้ามเขตแดนของอีกประเทศหนึ่งและจู่โจมกองทหารรักษาการณ์จำนวนยี่สิบห้านายด้วยทหารจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบนายในประเทศอื่นๆ นั้นย่อมถือว่าเป็นการทำสงคราม

ตอนนี้ฉันอ่านหนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่จะหามาได้ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสจากไซ่ง่อนด้วย ฉันให้ส่งตรงมาที่นี่ แน่นอนว่าใช้เวลาถึงสองสัปดาห์

ไมเคิลได้อ่านโทรเลขที่ส่งมาจากสถานทูตอังกฤษที่ปารีสบอกว่าเดอลงเกลอกับพรรคของเขาต้องการยึดเกาะทั้งหมดในอ่าวสยามเป็นการตอบโต้ เรื่องบ้าคลั่งนี่จะไม่มีวันยุติเลยหรือ

นอกจากจะเล่นกับหลุยส์ตอนค่ำๆ แล้ว การหย่อนใจอีกอย่างหนึ่งของจูลี่จากเรื่องกลัดกลุ้มทั้งหลายคือเวลาที่เข้าไปในพระบรมมหาราชวัง ที่เขต

พระราชฐานชั้นในดูเหมือนข่าวที่ซุบซิบกันล้วนเป็นเรื่องดีๆ หรือขันๆ แน่นอน ไม่มีเรื่องใดที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามพระราชอาณาจักร หม่อมเจ้าเปี่ยม เจ้าหญิงวัยเยาว์พระองค์หนึ่งตัดสินพระทัยสอนศิลปะการปรุงอาหารแบบสยามแก่จูลี่ จากนั้นทุกคน เริ่มต้นที่คุณหญิงแก้ว ก็ทำตามด้วยความเบิกบานใจ

"ทุกคนเรียนทำกับข้าวมาแล้ว" จูลี่พิศวงมาก เล่าให้ไมเคิลฟังถึงบทเรียนต่างๆ เมื่อเธอกลับมา มือนั้นส่งกลิ่นกระเทียมคลุ้งและเปื้อนสีเหลืองเป็นปื้นๆ เพราะการปอกและตำขมิ้น "ฉันกับเพื่อนผ่านการอบรมศึกษามาอย่างดี แต่ฉันเชื่อว่าไม่มีใครเลยในกลุ่มเราที่ทำอะไรในครัวเป็นอย่างแน่นอน เราทุกคนเรียนว่าจะสั่งพ่อครัวอย่างไร เลือกเมนูอาหาร ตรวจบัญชีของแม่บ้าน แต่ก็เท่านั้นแหละ คุณหญิงแก้วเสนอให้ฉันทำอาหารแบบฝรั่งเศสบางอย่างให้ดู แต่ฉันไม่รู้เลยว่าจะตั้งต้นที่ตรงไหน"

ไมเคิลเลิกคิ้วอย่างไม่อยากเชื่อ "คุณเองไม่ใช่หรือที่เอื้อเฟื้อว่าจะสอนกุ๊กของผมเมื่อนานมาแล้วนั่น"

หญิงสาวยักไหล่ ท่าทางขวยเขิน "เออ ฉันคิดว่าฉันก็แค่ไปบอกเขาให้ทำให้ดีขึ้นนะ เหมือนที่คุณแม่ทำเวลาที่ไปบ่นในครัว...แต่ฉันไม่รู้เลยสักนิดว่าจะต้องทำยังไง พวกสาวๆ ทุกคนประหลาดใจมากที่ไม่มีใครคิดว่าสมควรสอนฉันเรื่องนี้ คุณหญิงแก้วก็ไม่เห็นด้วยเหมือนกัน แต่ตอนนี้...ถ้าฉันกลับไปปารีสละก็ ฉันเปิดร้านอาหารได้เลย" เธอสรุปพร้อมกับหัวเราะ เป็นความคิดดีมาก เขาตอบพร้อมกับแสร้งทำเป็นยิ้มเยาะ เป็นความพยายามที่คุณแม่ของเธอคงชื่นชมมากทีเดียว

"คุณเตรียมปรุงอะไรให้เรากินล่ะค่ำนี้" เขาถาม อะไรบางอย่างในน้ำเสียงที่ระมัดระวังและห่างเหินของเขาทำให้เธอเงยหน้าขึ้น

"มีอะไรหรือคะ อย่าบอกนะว่าไม่มีอะไร เพราะฉันบอกได้ค่ะ ฉันรู้จักคุณดีกว่าคุณแม่คุณเสียอีก เพราะฉะนั้นบอกมาเสียดีๆ ข่าวร้ายอะไรหรือ"

ไมเคิลทำหน้าเบ้ ไม่ใช่ข่าวดีเลย และเขาไม่ควรบอกเธอ

"คุณไม่ควรบอกเพราะว่าฉันเป็นคนฝรั่งเศส คุณกลัวว่ากำลังส่งข่าวให้ฝ่ายตรงข้ามน่ะหรือ หรือว่าคุณไม่อยากบอกเพราะไม่อยากให้ฉันกลุ้มใจ"

เขาถอนใจก่อนที่จะตอบว่า ทั้งสองข้อนั่นแหละ

ด้วยวิธีการใดไม่มีใครรู้ แต่สยามได้สำเนาจดหมายที่ปาวีเขียนถึงลาเนซอง ข้าหลวงใหญ่ประจำอินโดจีน บอกว่าถ้าจะมีการปิดล้อมบางกอกทางแม่น้ำ เขาคิดว่าควรจะถือโอกาสนี้ยึดอาณาจักรให้อยู่ใต้อารักขาของฝรั่งเศสเสียเลย จะได้ "รวมเบ็ดเสร็จ" เข้าไปอยู่ในจักรวรรดิอินโดจีนของฝรั่งเศส

จูลี่หยุดถูมือเพื่อกำจัดคราบขมิ้น เธอก้มลงดูมือ พึมพำว่า "อ้อ" เขามองไม่เห็นใบหน้าเธอซึ่งอยู่ในเงาสลัวๆ ยามสนธยา

มันก็แค่ "ถ้า" นะ ไมเคิลย้ำ เราไม่รู้ว่าลาเนซองตอบว่าอย่างไร หรือตอบหรือเปล่า หรือว่าฝรั่งเศสจะทำตามความคิดนี้หรือไม่ ที่แน่ๆ คือปาวีต้องได้รับความเห็นชอบจากปารีสก่อน ใช่ว่าคนคนเดียวจะยึดประเทศทั้งประเทศได้ ไมเคิลไม่คิดว่ารัฐบาลที่ลอนดอนจะยอมให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้

"แต่คุณไม่รู้แน่ว่าลอนดอนจะยอมให้ฝรั่งเศสยึดครองสยามหรือเปล่า" เธอถามเสียงเบา

ไม่รู้ เขาตอบ ทั้งหมดก็มาลงเอยที่ว่าอังกฤษเห็นค่าของสยามเพียงใด สยามกับเส้นทางการค้าสู่จีน ประชันกับความสัมพันธ์ที่ดีกับฝรั่งเศส

เขารีบเสริมต่อว่า อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะยึดครองประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นรัฐในอารักขาถ้าประเทศนั้นๆ ไม่ยินยอม ฝรั่งเศสเองมีภาระมากมายล้นมืออยู่ในอันนัมกับตังเกี๋ย เพราะฉะนั้นพวกเขาน่าจะต้องคิดสองสามตลบก่อนที่จะดำเนินการตามแผนของปาวี "อย่ากังวลไปก่อนเหตุเลยจ้ะ เราทุกคนต่างก็ทำงานกันขันแข็งเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องแบบนี้ ถ้าเผื่อเกิดขึ้น... เออ คุณก็คงกลายเป็นเศรษฐีเพราะเปิดภัตตาคารอาหารไทยแห่งแรกในกรุงปารีส"

บทที่ 9

บางกอก วันที่ 18 พฤษภาคม ค.ศ. 1893

ฝนเทลงมาไม่ขาดสาย ราวกับว่าก้อนเมฆดำๆ เสียงฟ้าคำราม และสายฟ้าแลบแปลบๆที่สุดขอบฟ้าทุกๆค่ำนั้นสะท้อนสภาพบรรยากาศอันตึงเครียดไม่สงบที่ครอบงำไปทั่วพระราชอาณาจักร จูลี่นั่งอยู่ที่โต๊ะในห้องนอน มือกุมศีรษะ เธอกำลังเตรียมตัวเป็นเจ้าภาพงานเลี้ยงเล็กๆฉลองครบรอบสามปีที่อยู่ในบางกอก หญิงสาวปล่อยใจให้หวนคิดถึงปารีสอยู่ครู่หนึ่ง คิดถึงพ่อแม่และชีวิตที่เธอน่าจะมี

ถ้า...ถ้าเธอไม่ได้นั่งติดกับหลุยส์ที่งานเลี้ยงอาหารเย็นคืนนั้น ถ้าเธอไม่หัวแข็ง แต่เชื่อฟังคำคัดค้านของแม่ ถ้า...ชีวิตของเธอจะเป็นเช่นไร ในที่สุดเธอคงจะแต่งงาน ยอมรับหมั้นนายธนาคาร หมอ หรือทนายความที่เหมาะสม ผู้ซึ่งอาจไม่น่าเบื่อเช่นที่เธอหวั่นเกรง เธอคงจะมีบ้านอยู่ใกล้ๆสวนสาธารณะบัว บางทีหน้าร้อนก็ไปพักที่เมืองบียาร์รีตซ์ ต้องไปฟังคอนเสิร์ตและอยู่ที่โรงละครเวลาค่ำๆ คงมีลูกสองคน มีพี่เลี้ยงที่ไม่มีที่ติ

แล้วแต่ละวันเธอจะทำอะไรบ้าง...คงจะหารือกับแม่บ้าน ไปดื่มน้ำชากับอาเมลี พาลูกๆไปหาคุณยาย ฟังคำแนะนำของคุณแม่ ไปหาช่างตัดเสื้อ ช่าง

ทำชุดชั้นในรัดรูป ดูแลให้แน่ใจว่าเมื่อสามีกลับบ้านก็จะมีอาหารเย็นที่อร่อยและบ้านที่เรียบร้อยคอยอยู่ แต่ที่นี่เธอใช้เวลาอยู่ที่วัง คุย หัวเราะคิกคักกับนักเรียนที่ชื่นบานชวนโมโหแต่สนุกสนานเสมอ และอยู่ที่บ้านกับลูกชายที่เธอรักยิ่งนัก กับฝ่ายที่รักและไว้ใจ กับลูกพี่ลูกน้องที่รักใคร่และรู้ใจกัน แถมมีเพื่อนคือแฟนนีกับเลโอนีที่คบกันอย่างสบายใจ ไม่เรียกร้องมากมาย

กระนั้นเธอต้องยอมรับว่าหลายครั้งทีเดียวที่เธอรู้สึกว้าเหว่ โหยหาใครสักคนมาอยู่ข้างกายยามที่ตื่นขึ้นกลางดึก ผู้ชายที่จะโอบกอด ปรารถนาในตัวเธอ และทำให้เธอมั่นใจเมื่อถูกความกังวลนานาเข้ากลุ้มรุมเป็นประจำ เช่น วิกฤต-การณ์ระหว่างสยาม ฝรั่งเศส และอังกฤษที่ใกล้เข้ามาทุกที ความปลอดภัยของวิกเตอร์ อนาคตของเธอและของหลุยส์

หญิงสาวถอนใจ เธออยากได้ใครสักคนมาช่วยตัดสินปัญหาที่ทำให้เธอนอนไม่หลับ แต่เธออยากจะใช้ชีวิตร่วมกับผู้ชายอีกละหรือ เธอเป็นนายหญิงของบ้าน ทุกๆ ปีธนาคารของคุณพ่อจะส่งเงินมาให้ที่สาขาของธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ที่บางกอก เธอไม่ต้องตอบคำถามใครเลยว่าใช้เงินนั้นอย่างไรบ้าง ถ้าแต่งงานอีกครั้ง เธอก็จะต้องสูญเสียความเป็นอิสระที่มีค่ายิ่งยวดนี้...

วิกเตอร์มาถึงตอนค่ำเมื่อวันก่อน เขาได้ลาพักสองสัปดาห์ เขาเองเป็นคนทำให้เธอหมกมุ่นอยู่กับ...ไม่ใช่ความเสียใจเลย เธอไม่มีวันเสียใจที่แต่งงานกับหลุยส์ แต่...หมกมุ่นอยู่กับความอาลัยอดีต

“เมื่อฉันเดินป่า ได้ยินเสียงแมวป่าร้องแหลมๆ ทุกๆ อย่างดูแปลกประหลาดเหลือเกิน ไม่เหมือนชีวิตที่ฉันคาดคิดไว้” วิกเตอร์เผยความในใจออกมาเมื่อนั่งอยู่ที่ระเบียง จิบบรั่นดี และดูการแสดงของสายฟ้าที่แลบแปลบปลาบส่องสว่างทาบบนยอดเจดีย์ของวัดใกล้ๆ “ฉันถามตัวเองอยู่เรื่อยว่าฉันจะอยู่ที่ไหนตอนนี้ ถ้าฉันไม่โง่เง่าให้แม่สาวนั่นจูงจมูก แล้วแกล่ะ เคยคิดแบบนี้ไหม”

ถามตนเองว่าเธอจะอยู่ที่ไหนเวลานี้ถ้าเธอไม่ตกหลุมรักหลุยส์น่ะหรือ เธอตอบทีเล่นทีจริง ไม่เคยเลย

“คำถามจริงๆ คือว่า” วิกเตอร์พูดต่อไป ยังคงจ้องมองท้องฟ้า “หลุยส์จะเป็นอย่างไรถ้าแกยังอยู่ที่นี่ เขาจะไปเข้าโรงเรียนที่ไหน แล้วอนาคตเขาจะเป็นอย่างไร” และถ้าเธอจะยอมรับความจริง นี่แหละคือคำถามที่สำคัญที่สุด สำคัญยิ่งกว่าความสุขของเธอเองเสียอีก

จูลี่ฉุน ย้อนถามว่าเขารับข้อความจากคุณพ่อคุณแม่มาส่งให้เธอหรือ “เพราะว่าถ้าพี่ไม่คิดว่าคุณแม่เขียนจดหมายมาเหมือนกันแบบนี้ทุกๆ ฉบับละก็ พี่เข้าใจคุณแม่ผิดอย่างยิ่ง”

“อ้าว คุณแม่พูดถูกนะ แล้วชีวิตของแกเองล่ะ แกไม่อยากแต่งงานอีกหรือ แกเพิ่งอายุยี่สิบแปดเองนะ แกคงไม่คิดจริงๆ จังๆ นะว่าจะมีชีวิตแบบนี้ไปเรื่อยๆ ตัดขาดจากชีวิตในโลกที่เจริญก้าวหน้า ตัดขาดจากดนตรี หนังสือ เพื่อนฝูง”

“ฉันก็มีเพื่อนฝูงที่นี่นะ และแน่นอน เมื่อปาวีทำให้สยามกลายเป็นอาณานิคมฝรั่งเศส ชีวิตในโลกที่เจริญก้าวหน้าก็จะมาอยู่ถึงประตูหน้าบ้านฉันเลย” หญิงสาวตอบอย่างฉุนเฉียว

วิกเตอร์ลุกขึ้นนั่งตัวตรง

“แกรู้เรื่องนี้ด้วยหรือ”

ใครๆ ก็รู้กันทั้งนั้นแหละ ปาวีไม่ได้ปิดบังความทะเยอทะยานของเขาเลยนี่ เรื่องนี้น่ะลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสทั่วไป รวมทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในสยามด้วย

“โอ้โฮ น้องสาวตัวน้อยของฉัน...ทิ้งนวนิยายผจญภัยมาอ่านข่าวการเมืองแล้วหรือนี่ ใครจะนึกนะ เอาละ แล้วแกคิดอย่างไร”

หญิงสาวลุกขึ้นจากเก้าอี้หวายเพื่อยุติการสนทนา เกรงว่าหากเธอพูดต่อไป เธออาจจะเปิดเผยเรื่องที่ไม่เคยบอกเธอเป็นความลับ นอกจากนี้หญิงสาวเกรงว่าวิกเตอร์อาจจะเห็นเธอเป็นผู้หญิงฝรั่งเศสที่ไม่ภักดีต่อชาติเช่นที่ปาวีคิด

“ถ้าเรื่องมันเกิดขึ้น ฉันคิดว่าฉันคงจะแต่งงานกับผู้จัดการป่าไม้สักที่บอร์เนียวแล้วกลายเป็นนางพญาของพวกล่าหัวคนน่ะสิ”

แต่แน่นอนว่าคุณแม่กับวิกเตอร์พูดถูกหลายเรื่อง แม้ว่าเธอจะไม่นึกเสียใจเลยแม้แต่น้อยเมื่อเปรียบเทียบชีวิตของเธอตอนนี้กับชีวิตที่เธอคิดว่าน่าจะเป็น แต่เธอตระหนักว่าสักวันหนึ่ง แม้จะไม่ใช่ในเร็วๆ นี้ เธอคงต้องตัดสินใจเรื่องอนาคตของหลุยส์ และนั่นหมายถึงอนาคตของเธอเองด้วย แต่ไม่ใช่ตอนนี้

หญิงสาวยืนขึ้น ส่งเสียงเรียกฝ้ายให้มาช่วยแต่งตัวสำหรับงานเลี้ยงของเธอเอง ถ้าชีวิตที่บางกอกจะต้องมีวันสิ้นสุดละก็ เธอตั้งใจจะใช้เวลาที่เหลืออยู่ให้คุ้มทุกนาที

วิกเตอร์ติดใจแฟนนีมาก ชอบความแหลมคมของเธอ ความงามที่ไม่เหมือนใคร จูลี่เดาว่าคงเพราะรอยยิ้มแบบรู้เท่าทันและท่าปรายหางตายามที่มองวิกเตอร์

“*มี*ผู้หญิงที่ไม่ใช่เมียฝรั่งยิ้มแหยๆ หรือเมียที่เคร่งศีลธรรมจัดที่บางกอกด้วยหรือนี่” เขาปรารภกับไมเคิล

“มีสิเพื่อนยาก รวมทั้งน้องสาวคุณด้วยที่เป็นที่หนึ่งในบรรดาผู้หญิงเหล่านั้น เรามีไม่มากหรอกนะ แต่ถ้าเป็นผมละก็ ต้องระวังตัวให้ดีๆ กับสาวคนนี้ เธออายุมากและฉลาดเกินไปสำหรับคุณ ไปผูกสัมพันธ์อองรีแยต โรลัง-ยัคมินส์ดีกว่าครับ นั่นละเหมาะกับคุณมากกว่า”

วิกเตอร์พินิจสาวผมบลอนด์ร่างท้วมในชุดสีชมพูที่กำลังคุยอยู่กับเลโอนี มัลแลร์บเบอะ “ไม่ละ ไม่ดีกว่า เขาเป็นสาวประเภทที่ต้องการแต่งงาน ส่วนผมต้องการมีแค่ความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ที่ปลอดภัยด้วยนะ ผมขอเสริม”

ไมเคิลสั่นหัวพลางหัวเราะ “แฟนนีไม่ปลอดภัยหรอกครับไม่ว่าจะในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม ผมว่าในกรณีนี้ อยู่กับหลานสาวชาวจีนที่ไซ่ง่อนของคุณดีกว่านะ”

เขาเดินไปหาจูลี่ซึ่งกำลังคุมคนรับใช้ให้รินแชมเปญและเดินเสิร์ฟถาดของกินเล่นเค็มๆ ให้แขก

“ประสบความสำเร็จนะ คุณว่าไหม ร้านเบเกอรี่จากโอเรียนเต็ลทำให้คุณ

ภูมิใจได้ คานาเปพวกนี้อร่อยจริงๆ ชุดของคุณสวยมาก”

จูลี่ก้มลงพินิจชุดสวยหรูสีปะการังที่เธอให้ช่างตัดเสื้อชาวอิตาลีที่มาเปิดร้านที่ถนนเจริญกรุงตัดให้

“คุณชอบหรือ ฉันน่ะไม่แน่ใจเรื่องแขนเสื้อพองเหมือนขาหมูแฮมแบบนี้เลย ฉันรู้ว่ากำลังคลั่งไคล้กันที่ปารีส แต่ฉันว่ามันดูค่อนข้างจะไม่เป็นผู้ดี...โอย!” หญิงสาวอ้าปากค้าง ยกมือขึ้นปิดปาก “ตายแล้ว ฟังสิ ฉันพูดเหมือนคุณแม่เลย” เธอเหลียวมองแขกรอบๆห้อง “ฮื้อ ดูเหมือนพวกเขาจะสนุกสนานกันดี แต่ทำไมฉันถึงรู้สึกเหมือนว่าเรากำลังเต้นรำกันอยู่บนภูเขาไฟล่ะคะ”

ไมเคิลเอนตัวมาจูบแก้มที่ประแป้งหอม

“เพราะว่าเรากำลังทำเช่นนั้นอยู่น่ะสิจ๊ะที่รัก กำลังทำอย่างนั้นอยู่จริงๆ”

ต่อมาจูลี่ก็ตระหนักว่าความรู้สึกไม่สบายใจของเธอนั้นเหมือนจะบ่งบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ เช้าวันรุ่งขึ้น วิกเตอร์ได้รับโทรเลขแจ้งว่ายกเลิกวันลาพัก ส่วนไมเคิลรีบไปสถานทูตเพราะได้ข่าวว่าเจ้าหน้าที่ชาวฝรั่งเศส สารวัตรตำรวจชื่อกรอสกุรัง ถูกหน่วยลาดตระเวนสยามดักโจมตีและถูกฆ่าตายที่แก่งเจ็ก เขาลดเสียงเบาลงอย่างหดหู่ “ว่ากันว่าเขาถูกฆ่าทั้งๆที่ยังอยู่บนเตียง” วิกเตอร์ที่กำลังวุ่นกับการโยนหนังสือและเสื้อผ้าลงกระเป๋าเงยหน้าขึ้นมาทันที

“อ้อ” เขาพูดพลางรัดสายคาดกระเป๋า “นี่ก็อธิบายว่าทำไมผมถึงถูกเรียกตัวกลับด่วน ผมต้องไปรายงานตัวที่สถานกงสุล ซึ่งจะหาทางส่งตัวผมกลับไปประจำที่หน่วย” เขายืดตัวตรงแล้วยิ้ม “ผมว่าพวกเขาคงไม่อยากให้ผมเดินเปะปะอยู่แถวนี้ที่บางกอก และอยู่ใต้ความกรุณาของนักการทูตอังกฤษคนแรกที่พบผม”

จูลี่ยืนเงียบๆอยู่ที่ประตู มือบิดจีบกระโปรง

“รถม้าผมจะไปส่งคุณได้” ไมเคิลเอื้อเฟื้อ

“นี่ละที่ผมต้องการ พวกเขาจะได้แน่ใจว่าผมเป็นสายลับให้อังกฤษ”

วิกเตอร์หัวเราะ “ไม่ละ ขอบใจมากเพื่อนยาก ผมว่าผมไปรถเช่าดีกว่า ถ้าคนใช้จะไปตามมาให้ได้สักคันนะ”

ไมเคิลบีบมือ สายตาแสดงความกังวลออกมามากกว่าที่ใจต้องการ “คุณระวังตัวด้วยนะ”

วิกเตอร์พยักหน้า “แล้วคุณ คุณก็จะดูแลพวกเขาใช่ไหม” เขาเอียงหัวไปนิดหนึ่ง ไปทางจูลี่ที่ยืนตัวแข็งที่ออยู่ที่ห้องโถงและหลุยส์ที่วิ่งไล่ไก่โต้งในสวน พร้อมกับส่งเสียงดังอย่างชื่นบาน

“ผมสัญญา”

วิกเตอร์จูบแก้มน้องสาวเร็วๆ แล้วจากไป

ไมเคิลเห็นชายหนุ่มปีนขึ้นไปนั่งในรถเช่า อดคิดไม่ได้ว่านี่แหละคือภาพของนายทหารที่ทั้งโก้ทั้งเท่โดยไม่ต้องใช้ความพยายามเลย สง่าจนน่าอิจฉา นี่แหละคือภาพของผู้ชายที่กำลังจะออกไปเผชิญศึก

บางกอก วันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 1893

ไมเคิลถูกเรียกตัวกลับไปสถานทูต แล้วถึงแม้ว่าเขาไม่อยากทิ้งฉันไป ฉันบอกเขาว่าฉันอยู่ได้ ฉันว่าฉันอยู่ได้จริงๆ

วิกเตอร์ยังไม่ได้มีอันตราย ไมเคิลพร่ำบอกฉันซ้ำแล้วซ้ำอีก เมื่อเขากลับไปถึงไซ่ง่อนเรื่องทะเลาะกันนี้อาจจบไปแล้วด้วยซ้ำ แต่ฉันก็เป็นห่วงเขาอยู่ดี คิดถึงคุณแม่ที่โซคดียังไม่รู้เรื่องเหตุการณ์ล่าสุดนี้ นึกถึงตัวเองว่าจะรู้สึกอย่างไรถ้าหลุยส์ลูกชายของฉันต้องไปสงคราม

ขอพระเจ้าโปรดประทานพร อย่าให้เขาต้องไปสงครามเลย

ถ้าเป็นไปได้ ฉันหวังว่าจะหาดินแดนที่ไม่มีมหาอำนาจใดๆ สู้รบแย่งชิง ดินแดนที่ผู้คนมีเมตตาต่อกัน ดินแดนที่คนเราสามารถเลี้ยงลูกให้เติบใหญ่ได้โดยไม่ต้องหวาดกลัวว่าสักวันหนึ่ง

เขาจะต้องสวมชุดเครื่องแบบและถือปืน ถ้ามี ฉันจะย้ายไปอยู่ที่นั่นทันที

ฉันเคยคิดว่าฉันพบดินแดนเช่นนี้ที่สยาม "บ้านนอกคอกนา" ดังที่คุณแม่เรียก แต่ฉันคิดผิดไปถนัด อาจจะไม่มีดินแดนเช่นนั้นอยู่เลย

สำหรับประเทศที่กำลังจะเผชิญหน้ากับสงครามและการสูญเสียเอกราช สยามนับว่าสงบอย่างน่าทึ่ง ไมเคิลครุ่นคิดระหว่างที่เดินทางไปสถานทูต

นับตั้งแต่กรอสกุรังถูกฆ่า เขาจำต้องใช้คำนี้ ไม่อาจเรียกเป็นอย่างอื่นได้ แม้จะไม่อยากใช้คำเดียวกับที่ลิลลีใช้ในบทความที่เกือบจะเป็นบทพยากรณ์ความหายนะ นายตำรวจนั่นนอนแผ่อยู่บนเตียง เป็นไข้ไม่ได้สติเพราะโรคมาลาเรีย และแม้ว่าปาวีจะยื่นคำประท้วงกดดันหลายครั้งตามความคาดหมาย แต่ดูเหมือนชีวิตจะดำเนินต่อไป ทว่าไม่ใช่ชีวิตที่เหมือนเดิมเสียทีเดียว ผู้คนต่างตึงเครียดและหวาดผวา ภายใต้บรรยากาศที่ดูเหมือนสงบกลับมีความรู้สึกดังว่าถังดินระเบิดมีไฟปะทุพร้อมจะระเบิดออกมาอย่างเห็นได้ชัด

สถานทูตได้รับโทรเลขจากสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำปารีสทุกวัน รายงานปฏิกิริยาตีโพยตีพายต่างๆ ต่อเหตุการณ์ดังกล่าว และข้อเรียกร้องกดดันที่เพิ่มมากขึ้นทุกทีของพรรคอาณานิคม

กล่าวกันว่าข้าหลวงใหญ่เดอลาเนซองกำลังจะสั่งให้ผนวกเกาะต่างๆ ในอ่าวสยาม และยึดครองหลวงพระบาง เมืองหลวงของลาว ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และจิตใจของสยาม

ลอร์ดดัฟเฟอริน เอกอัครราชทูตประจำกรุงปารีสยังแจ้งมาด้วยว่า แม้เดอแวล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศสจะไม่สบายใจนักที่จะต้องนำประเทศสู่การล่าอาณานิคมอีกครั้งหนึ่ง แต่เขาบอกทูตอังกฤษเป็นการส่วนตัวว่าเขาไม่มีทางเลือกอื่น ต้องเห็นชอบกับท่าทีก้าวร้าวของลาเนซอง เพราะ

เขาเองจนมุม ถูกรุมจากศึกสองด้าน ทั้งจากเดลกาเซ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคมคนใหม่และความรู้สึกโกรธแค้นของประชาชนทั้งประเทศ

"ฉันไม่เคยพูดว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาเดอแวลเป็นเสียงแห่งเหตุผล" กัปตันโจนส์กล่าวในที่ประชุมช่วงเช้า "เขาโลเลยอมตามใครก็ได้ที่พูดเสียงดังที่สุด แต่หนนี้แหละ ฉันหวังจริงๆ ว่าเขาจะทำตัวดีกว่านี้ ระหว่างนั้นเดลกาเซก็คงจะฉวยโอกาสทางการเมืองจากสถานการณ์นี้ นอกจากจะเรียกร้องเกาะและเมืองหลวงพระบาง เขาคงโวยวายให้ทำอะไรที่เมืองพระตะบองด้วย"

"ถ้าเช่นนั้น" เอดเวิร์ด เฟรนช์ กงสุลสรุปประเด็นด้วยน้ำเสียงเยือกเย็นไร้อารมณ์ "ก็เป็นการรุกทุกๆ ด้านบริเวณแม่น้ำโขง จากลาวตอนเหนือลงมาถึงกัมพูชาหรือครับ แล้วอังกฤษจะยืนดูอยู่เฉยๆ หรือ"

โจนส์ขยี้ตาที่ขอบตาแดงก่ำ แล้วพูดโดยไม่เงยหน้าขึ้นราวกับรำพึงกับตนเอง "ไม่หรอก ถ้าฉันช่วยได้นะ ในที่สุดฉันสามารถพูดให้ลอร์ดโรสเบอรีเข้าใจได้ว่าสถานการณ์นี้ฉุกเฉินแค่ไหน อธิบายว่าถ้าสยามตกเป็นของฝรั่งเศส เราก็จะต้องเผชิญหน้ากับไอ้พวกกบนี่ไปตลอดแนวชายแดนพม่า"

เขานั่งตัวตรงและยืดหลัง "เฮ้อ นี่ไม่ได้นอนมาหลายคืนแล้ว ฉันอยากให้ราชสำนักทำงานตอนกลางวันเหมือนพวกเราทั้งหมด ไม่ใช่เริ่มเอาตอนเที่ยงคืน เอาละ เรื่องต่อไปนะ สัปดาห์หน้าจะมีการเดินทางไปเกาะสีชัง สำหรับพวกคนที่ยังไม่รู้ พระเจ้าอยู่หัวทรงเชิญพวกฝรั่งทั้งหมด ใช่แล้ว รวมถึงคนฝรั่งเศสด้วย ซึ่งหมายความว่าเชิญเมอซีเยอร์ปาวีที่น่าชื่นชมเสมอไปด้วย อ้อ พระเจ้าอยู่หัวทรงเชิญพวกฝรั่งให้ไปเกาะสีชังโดยเรือยอช์ตพระที่นั่ง จุดมุ่งหมายคือเพื่อไปตรวจดูป้อมปราการที่สร้างตรงปากน้ำ แล้วค้างบนเกาะสองคืน ทีนี้ฉันก็จะถูกตัดขาดจากโทรเลขอย่างแน่นอน ต้องให้มีใครสักคนประจำอยู่ที่นี่แล้วคอยติดต่อกับรัฐบาลในกรณีฉุกเฉินด้วย ต้องเป็นคุณนะเฟรนช์ ในฐานะที่เป็นอันดับสองรองจากฉัน"

เฟรนช์พยักหน้าขอบคุณ แล้วลุกขึ้นจากเก้าอี้ ทำท่าภาคภูมิใจ ยืน

ลูบปลายหนวด พยายามบังคับตนเองไม่ให้หันไปดูว่าไมเคิลคนโปรดของอัครราชทูตทำท่าอย่างไรที่ถูกมองข้ามไปเช่นนี้

“ฉันต้องการให้แก ครอว์เฟิร์ด ไปกับฉัน เป็นคนจดบันทึกต่างๆให้ แกมีหัวทางการเมืองดีที่สุดในบรรดาพวกเราทั้งหมด ฉันต้องการคำแนะนำของแกด้วย”

เมื่อถูกกำราบเสียแล้ว เฟรนช์ก็ก้มหน้างุดดูรองเท้าตัวเองแล้วเดินออกไปจากห้อง

“ทนเจ้าหมอนั่นไม่ได้จริงๆ” โจนส์เผยความในใจเมื่อประตูปิดลงไล่หลังกงสุล “รู้สึกตลอดว่าเขาคิดว่าเขาทำงานนี้ได้ดีกว่าฉัน ชื่อเขาก็อีก! เขาจะเปลี่ยนเป็นชื่ออื่นไม่ได้หรือไงนะ จะชื่อเบลเยียมก็ได้ เฮ้อ สวรรค์โปรดเถอะครอว์เฟิร์ด ไม่ต้องทำหน้าตำหนิแบบนี้หรอก ฉันรู้ว่ามันช่วยไม่ได้เรื่องชื่อน่ะเอาละ มาพูดเรื่องการเดินทางกัน การเดินทางนี้เป็นเหมือนงานฉลองสักอย่าง ฉันไม่เข้าใจเลยว่าทำไมสำนักพระราชวังถึงไม่ยกเลิก แต่นั่นแหละ ต้องเดินทางกันแน่ๆ ฉันไม่คาดว่าจะมีเรื่องเกิดขึ้นหรอกนะ แต่ถ้าคำนึงถึงท่าทีของฝรั่งเศสตอนนี้ ฉันว่าพวกมันอาจจะโจมตีเกาะตอนที่เราอยู่ที่นั่นก็ได้ เฮ้อ จริงๆแล้วฉันคิดว่าไม่หรอก แต่ไม่มีใครบอกได้หรอก จริงไหม ญาติของแกล่ะ ไปด้วยหรือเปล่า”

ไมเคิลพยักหน้า ใช่ครับ จูลี่ได้รับเชิญด้วย เธอตื่นเต้นมาก รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับเชิญ

“ดี ดีมาก อย่างน้อยก็จะมีหน้าสวยๆให้ดูบ้าง คุณผู้หญิงของฉันก็ได้รับเชิญ แต่เขาเมาเรือขนาดหนัก แค่เห็นเรือก็เมาแล้ว แกไม่รู้หรอกว่าเขากลัวการเดินทางกลับบ้านของเรามากแค่ไหนถ้าเราจะได้กลับบ้านกันในที่สุด ที่ฉันอยากให้แกทำเหนือสิ่งอื่นใดคือให้แกคอยเงี่ยหูเปิดตากว้างไว้ อะไรที่น่าสนใจก็จดบันทึกไว้เลย คิดว่าญาติของแกจะทำแบบนี้ด้วยได้ไหม บางทีพวกสาวชาววังก็เผลอคุยบางเรื่องที่ไม่สมควรพูดออกมาเหมือนกันนะ”

ไมเคิลยิ้มอย่างเสียใจ “เธอรู้สึกว่าปาวีดูถูกเธอมากเมื่อเขาขอให้ทำแบบนี้ ผมเลยไม่คิดว่าผมจะ...”

อัครราชทูตพยักหน้าอย่างเข้าใจ “ไม่ง่ายเลยนะ เป็นทั้งคนฝรั่งเศสและคนอังกฤษไปพร้อมๆกันในเวลานี้ ไม่รู้ว่าจะเข้าข้างฝ่ายไหนดี”

ไมเคิลลุกขึ้นยืน เก็บรวบรวมกระดาษต่างๆ

“ไม่ง่ายเลยครับ แล้วเธอก็เข้าข้างฝ่ายเดียวที่เธอเอาใจช่วยได้”

“ฝ่ายไหนล่ะ” โจนส์ถาม

ไมเคิลยิ้มออก “ฝ่ายสยามสิครับ”

จูลี่นั่งอยู่บนเตียง ล้อมรอบด้วยกองเสื้อกระโปรง ชุดชั้นใน และชุดตอนบ่าย เธอต้องการอะไรบ้างล่ะ คุณหญิงแก้วผู้ออกบัตรเชิญบอกแต่เพียงว่า “เสื้อสองชุด ไม่เป็นไร ถ้าแหม่มต้องใช้อะไรอีก เรามีให้ เป็นสีขาวนะ ผู้หญิงฝรั่งแต่งสีขาวเท่านั้นนี่” แต่นี่จะรวมถึงชุดกลางคืนด้วยหรือไม่ ร่มกันแดดล่ะ หมวกใบเดียวหรือสองใบ ต้องนั่งรถไฟไปจนถึงปากน้ำ ถ้าเธอสวมชุดสีขาวบนรถไฟ เธอก็จำต้องเปลี่ยนอีกชุดเมื่อไปถึง เพราะเสื้อผ้าเธอต้องสกปรกจากเขม่าควันและไอน้ำแน่ๆ

ใจหนึ่งเธอก็ประหวั่นที่ต้องทิ้งหลุยส์ไว้ที่บ้าน ทว่าเธอรู้ดีว่าเขาคงจะไม่รู้เรื่องแน่ๆ ส่วนอีกใจหนึ่งก็โลดเต้นดีใจที่จะได้เห็นชนบทพ้นจากตัวเมืองบางกอก

“นึกดูสิคะ สามปีนี่ฉันไม่เคยไปไหนเกินกว่าเกาะเกร็ดเลย และนั่นก็แค่นั่งเรือไปเดี๋ยวเดียว” เธออุทานเมื่อได้ฟังรายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทาง “นี่จะได้ออกทะเล...ไปเดินเล่นบนชายหาด...ต้องเหมือนขึ้นสวรรค์แน่ๆ”

เรืออยอช์ตพระที่นั่งเหมือนสวรรค์ด้วยนะ ไมเคิลบอกเธอ “อ่อ แต่ฉันไม่ได้ไปเรือพระที่นั่งหรอกค่ะ อย่างน้อยก็ไม่ใช่ลำที่พระเจ้าอยู่หัวประทับ ฉันจะตามไปพร้อมๆกับฝ่ายใน แต่ฉันจะได้ไปร่วมงานพระราชทานเลี้ยงรับรองด้วย

แน่ๆ ยังไม่รู้เลยว่าจะเอาอะไรไปบ้าง”

บางกอก วันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1893

ฉันไม่รู้จะเริ่มต้นที่ตรงไหน มีเรื่องเต็มไปหมดในช่วงสามวันที่ผ่านมานี้

เราได้รับคำสั่งให้ไปที่สถานีรถไฟตั้งแต่เช้าตรู่ เพราะเมื่อพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกจากพระบรมมหาราชวังแล้ว เราจะผ่านเข้าไปไม่ได้

บรรยากาศเหมือนงานฉลอง มีความรู้สึกเหมือนว่าทุกคนที่อยู่ที่นั่น ไม่ว่าจะเป็นคนสยามหรือฝรั่งต่างตั้งใจแน่วแน่ที่จะทิ้งความวิตกกังวลต่างๆ ไว้เบื้องหลังและทำตัวให้สนุกสนานเต็มที่

ฉันถูกพาตัวให้ไปอยู่ในเขตหลังม่านอย่างรวดเร็ว เป็นเขตที่พวกผู้หญิงจะดื่มเครื่องดื่มเย็นๆ ได้ “เป็นการส่วนตัว” ดังที่นายสถานีชาวสกอตบอกฉัน หลังจากพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราช-ดำเนินมาถึงพร้อมเสียงปี่แตรกลองที่ดูเหมือนจะตามเสด็จไปทุกหนทุกแห่งที่พระองค์ปรากฏพระวรกาย พระเจ้าอยู่หัวทรงสัมผัสพระหัตถ์กับแขกเหรื่อและมีพระราชปฏิสันถารกับพวกเราที่หลังม่าน จากนั้นมีผู้พาพวกเราไปขึ้นรถตู้ไม้เปิดโล่งที่จัดไว้ให้ แล้วเราก็ออกเดินทาง!

โชคดีมากที่ฝนไม่ตก ทั้งๆ ที่ในหน้านี้ฝนอาจตกได้แม้จะเป็นช่วงเช้า รถไฟแล่นเฉื่อยๆ ผ่านย่านชานเมือง ที่อยู่อาศัยส่วนมากคือที่พักพิงใต้หลังคาผ้าใบชุบน้ำมันหรือบ้านหลังคามุงจาก พวกเขาอยู่กันได้ยังไง ทำได้อย่างไรจึงดูสะอาดเหลือเกิน และมีความสุขมากด้วย

ผู้คนชุมนุมกันอยู่สองข้างทางรถไฟ ส่งเสียงร้องชื่นชมหรือ

ก้มกราบเมื่อพระเจ้าอยู่หัวของพวกเขาเสด็จฯ ผ่าน เด็กตัวเล็กๆ ผิวสีน้ำตาลตัวเปลือยกระโดดขึ้นๆ ลงๆ อย่างตื่นเต้น

เราถึงปากน้ำหลังจากเดินทางเป็นเวลาสี่ชั่วโมง พระเจ้าอยู่หัวทรงตรวจงานก่อสร้างป้อมทั้งสามป้อม มีการยิงปืนใหญ่ให้ดูด้วย ปืนใหญ่นั้นโผล่ขึ้นมาบนยอดเนิน ยิงไปที่อะไรก็ตามที่อยู่ที่ปากของแม่น้ำ แล้วก็ผลุบหายลงไปอีกครั้ง เสียงยิงดังสนั่นน่าทึ่งมาก ฉันเดาว่าการแสดงนี้คงจัดขึ้นเพื่อเมอซีเยอร์ปาวีเป็นแน่ และหวังว่าเขาจะจดจำไว้

หลังจากนั้นพวกผู้หญิงก็ถูกต้อนอย่างมิดชิดให้ไปลงเรือยอช์ตที่ดีเป็นอันดับสอง ฉันไปรวมกลุ่มกับคุณหญิงแก้วกับญาติมิตรของเธอ นักเรียนตัวเล็กๆ ของฉันไม่ได้รับอนุญาตให้มาร่วมการเที่ยวครั้งนี้

"เป็นเด็ก" คุณหญิงแก้วบอกเรียบๆ ราวกับว่าอธิบายได้ทั้งหมด ท่าทางเสียใจอยู่บ้าง

"เป็นเด็ก" ฉันทวนคำแล้วหัวเราะ "ฉันดีใจที่ฉันไม่ใช่เด็กแล้ว"

เจ้าหญิงอีกพระองค์หนึ่งซึ่งอายุมากกว่าที่ฉันเห็นอยู่เรื่อยๆ ในวังทรงหัวเราะ "เป็นเด็กไม่ได้ดีเสมอไปนะ แก่แล้วก็ดีเหมือนกัน ไม่เป็นไร"

เมื่อเรือแล่นออกไปพ้นจากน้ำสีโคลนที่เชี่ยวกรากบริเวณสันดอน เราเห็นเรือปืนทั้งของฝรั่งเศสและอังกฤษ บอกได้จากธงที่ชักอยู่ เรือพวกนั้นทอดสมอลอยนิ่งอยู่ใต้ดวงอาทิตย์ร้อนจัด สีขาว เชือกระโยงบนเสากระโดงเรือทั้งสามเสามองดูเหมือนลูกไม้ ปืนใหญ่เป็นเงาเหมือนเครื่องเงินหมองๆ ฉันมองออกว่าพวกกะลาสีกำลังวุ่นเตรียมการ...เพื่ออะไรกันล่ะ ฉันเบือนหน้าหนี แล้ว

ย้ายไปนั่งข้างๆ คุณหญิงแก้ว มองเลยออกไปที่สุดขอบฟ้า เห็นเกาะเล็กๆ หลายเกาะที่สวยงาม มีต้นมะพร้าวกวัดแกว่งใบ และหาดทรายขาวสะอาดดุจเครื่องถ้วยชามจากเมืองจีน ฉันรู้สึกสงบเป็นครั้งแรกในช่วงหลายสัปดาห์ที่ผ่านมา

เราไปถึงที่ประทับบนเกาะสีชังเมื่อพระอาทิตย์ตก แถบสีส้มสวยทาบไปบนท้องฟ้า ประดับด้วยเมฆสีม่วงเทากระจายเป็นแฉกๆ ยื่นไปสู่ความมืด คุณหญิงแก้วที่นั่งอยู่ข้างฉันมีสีหน้าครุ่นคิด

"คิดถึงอะไรอยู่คะ" ฉันถาม เธอตอบโดยไม่หันหน้ามามองว่า สีทั้งสองนั้นสวยงามมาก เหมาะที่จะให้อยู่บนผ้าซิ่น

ฉันรู้ว่าคุณหญิงพูดปด ฉันรู้ว่าเธอกำลังคิดถึงเรื่องวิกฤตการณ์เกี่ยวกับฝรั่งเศส แต่ภาพงามประหลาดของพระราชวังบนเกาะลบทุกสิ่งทุกอย่างไปจากใจ พระที่นั่งสร้างด้วยไม้สีทองทั้งองค์ ทรงกลม หลังคารูปโดม มีระเบียงและเฉลียงรอบ เป็นเสมือนสิ่งก่อสร้างสวยงามเพื่อประดับอยู่ในสวน ผุดขึ้นมาบนหน้าผาเตี้ยๆ และมีท่าเทียบเรือที่มีหลังคาคลุมยื่นออกไปในทะเล

"ไม่มีตะปูเลยสักตัวในไม้ ไม่มีเลย" คุณหญิงแก้วบอกน้ำเสียงภูมิใจ ฉันคิดว่ายากที่จะเชื่อ แต่คนอื่นก็ยืนยันว่าเป็นเช่นนั้นจริง

ฉันอยู่ห้องรวมกับสาวชาววังและสาวใช้ของพวกเธอ แน่นอนว่าผู้หญิงชาวยุโรปคนอื่นพักอยู่กับสามี ส่วนฉันเนื่องจากตัวคนเดียว จึงเป็นฝรั่งเพียงคนเดียวที่ได้มาอยู่ในปีกที่จัดไว้สำหรับผู้หญิงเท่านั้น นอกจากนี้คงเป็นเพราะฉันคุ้นเคยกับฝ่ายในเป็นอย่างดี ฉันไม่รู้ว่าห้องสำหรับชาวยุโรปเป็นอย่างไร แต่ฉันชอบห้องที่ฉันอยู่มาก เป็นห้องที่กว้างขวาง พื้นปูไม้สักขัดมันแผ่นโต

เย็นและลื่นอยู่ใต้เท้าเปล่าๆ หน้าต่างเปิดออกไปเห็นทะเล มีมู่ลี่ไม้ไผ่ที่ชักม้วนเก็บได้ และมีเตียง ฉันสังเกตว่าเตียงในวังนี้คือโต๊ะกว้างๆ ตัวเตี้ยๆ และมีฟูกหุ้มผ้าไหมปูไว้ข้างบน พร้อมกับหมอนขวานให้หนุนหัว

พวกผู้หญิงบ้างก็นั่งอยู่ที่พื้น บ้างก็นอนเอกเขนกอยู่บนเตียง สาวใช้นั่งโบกพัดให้นาย มีเสียงหัวเราะ เสียงหัวเราะทุกหนแห่ง พวกนั้นดีใจมากที่ฉันพูดไทยได้พอที่จะเข้าใจ แม้ว่าจะชอบแหยที่ฉันรู้คำราชาศัพท์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น พวกเขาก็ตั้งต้นสอนคำราชาศัพท์ให้ เดี๋ยวนี้ฉันกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวได้อย่างถูกต้องแล้ว เรื่องฉลองพระบาทของพระองค์ เรื่องพระแท่นบรรทม และเรื่องพระกระยาหารค่ำ แต่ฉันนึกไม่ออกเลยว่าจะมีสถานการณ์ใดที่ฉันจะต้องใช้คำราชาศัพท์เหล่านี้

ราวกับว่าฉันกลับไปอยู่ที่โรงเรียนคอนแวนต์กับอาเมลีอีกครั้ง หัวเราะคิกคัก ลองเครื่องเพชรของแต่ละคน พวกสาวๆ ลองสวมเสื้อผ้าของฉันแล้วอ้าปากค้างอย่างตกใจเมื่อเห็นชุดชั้นในรัดรูป แต่แน่นอนพวกเขาไม่ได้รับอนุญาตให้ไปร่วมงานเลี้ยงอาหารค่ำ แต่ช่วยฉันแต่งตัวเตรียมไปงาน เพื่อนสนิทที่สุดของคุณหญิงแก้วให้ฉันยืมตุ้มหูมรกตล้อมเพชรเพราะฉันสวมชุดเก่าที่เตรียมไว้เมื่อตอนแต่งงาน เสื้อสีเขียวน้ำทะเล ถึงจะดูล้าสมัยไปบ้างแต่คนที่นี่ไม่มีใครรู้หรอก ทุกคนต่างแสดงฝีมือดึงสายเชือกรัดชุดชั้นในของฉันกันยกใหญ่ จนกระทั่งฉันแทบหายใจไม่ออก เมื่อพวกนั้นรัดเชือกสเตย์ให้เสร็จเรียบร้อย ฉันเกือบเสียใจที่ไม่ได้กินอาหารเย็นกับพวกเขา ได้นั่งเอนๆ อย่างสำราญในชิ่นฝ้ายเย็นๆ แต่คุณหญิงแก้วกระซิบว่าพวกเขาจะคอยฉันก่อนที่จะลงไปอาบน้ำในทะเล

ฉันอยู่สุขสบายเกินไปจนรู้สึกเอือมเสียแล้วหรือนี่ถึงได้เขียนว่างานเลี้ยงอาหารค่ำนี้ก็เหมือนงานอื่นๆ อาหารไทยอร่อยเลิศ อาหารฝรั่งก็พอกินได้ และเสิร์ฟไวน์มากเกินไป ฉันแทบจะอดใจคอยไม่ไหวที่จะกลับไปปีกฝ่ายใน ถอดชุดออก ลงไปเล่นน้ำโต้คลื่นกับพวกสาวๆ ตัวเปลือยเปล่า มีพวกโขลนคอยเฝ้ายามให้เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการเดินทางครั้งนี้ ส่วนช่วงเวลาที่ตื่นเต้นที่สุดนั้นเกิดขึ้นตอนเช้าวันรุ่งขึ้น

ฉันกำลังเดินเล่นบนท่าเทียบเรือกับไมเคิลและเอมีลี เดินอยู่ด้านหลังพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงอธิบายเรื่องบางอย่างพระราชทานกัปตันโจนส์และเมอซีเยอร์อาร์เจ (ไมเคิลบอกฉันว่ากัปตันโจนส์ตั้งชื่อย่อนี้ให้โรลัง-ยัคมินส์ เขียนถึงเขาแบบนี้ก็ง่ายกว่ามาก) มีอีตัน อัครราชทูตอเมริกันเดินต่อท้าย ทันใดนั้นก็เกิดเรื่องตื่นเต้นขึ้นมา

"เรือปืน" ใครไม่รู้ตะโกนขึ้นมา "มีคนเห็นเรือปืนกำลังแล่นตรงมา!" ทหารรักษาพระองค์รีบล้อมวงรอบองค์พระเจ้าอยู่หัวทันที พระองค์พระพักตร์ถอดสี ได้ยินเสียงโจนส์อุทานว่า "ฉันว่าแล้ว ฉันว่าแล้ว!" ส่วนเมอซีเยอร์ปาวีลิงโลด ฉีกยิ้มจนปากถึงหู

ไม่มีเวลาพอที่จะเชิญเสด็จพระเจ้าอยู่หัวไปประทับบนเรือพระที่นั่งเพื่อความปลอดภัย และถึงกระนั้นเรือยอช์ตก็ไม่ใช่คู่ต่อกรของเรือรบเลย ฉันไม่กลัวเลย คิดว่าไม่มีใครกลัว ที่รู้สึกกันส่วนใหญ่คือไม่อยากเชื่อและโกรธมากกว่า พวกนั้นกล้าดีอย่างไร

มีเสียงตะโกนมาจากป้อมยาม เรือพ่นไอน้ำแล่นตรงมาอย่างรวดเร็ว แล้วจู่ๆ ก็ปรากฏสู่สายตา เห็นธงอังกฤษปลิวไสวโบกสะบัดดังพั่บๆ ในสายลม

ฉันเดาว่าพระเจ้าอยู่หัวคงจะทรงโล่งพระทัยมาก แต่สายตาฉันจับจ้องอยู่ที่เมอซีเยอร์ปาวีซึ่งใบหน้าซีดเผือดด้วยโทสะ ฉันเกือบจะหัวเราะออกมาดัง ๆ ช่างน่าขันอะไรเช่นนี้ เมื่อคิดดูอีกที ฉันว่านั่นละคือช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการเดินทางทั้งสามวัน

ผู้บังคับการเรือปืน*พัลลัส*ของอังกฤษที่ประจำอยู่ที่สิงคโปร์ได้รับคำสั่งให้มาทอดสมออยู่ที่ปากน้ำเพื่อเป็นกำลังหนุนให้กับเรือปืน*สวิฟต์*ที่มาประจำอยู่ก่อนหน้านี้ ผู้บังคับการเรือรายงานกัปตันโจนส์หลังจากขึ้นมาที่ท่าเรือและถวายบังคมพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ป้อมที่ปากน้ำได้ส่งสัญญาณแจ้งว่าพระเจ้าอยู่หัวและอัครราชทูตอังกฤษอยู่ที่เกาะสีชัง เขาจึงได้ตามมาที่นี่

"คุณช่างกะเวลามาได้เหมาะเจาะเชียว" อัครราชทูตบอก น้ำตาไหลเพราะกลั้นหัวเราะ "ผมไม่ยอมพลาดฉากนั้นแน่ๆ ไม่ว่าจะแลกด้วยอะไรก็ตาม"

จากการประชุมที่เร่งรีบครั้งแรกเมื่อกลับมาถึงบางกอกแล้ว ไมเคิลรวบรวมข่าวได้ว่าเมอซีเยอร์ปาวีโกรธมาก และฝรั่งเศสกำลังพิจารณาว่าจะประท้วงอย่างเป็นทางการไปที่ลอนดอนในฐานที่มีเรือปืนอีกลำหนึ่งของอังกฤษมาปรากฏที่สันดอนของสยาม

"แต่จะประท้วงได้อย่างไรกัน" โจนส์ยังคงหัวเราะชอบใจ "พวกนั้นมีเรือปืนของตัวเองลำหนึ่งอยู่เคียงข้างเรือของเรา และลำที่สามก็เพิ่งจะจากไปไซ่ง่อน!"

ที่สำคัญกว่านั้น เขาบอกลูกน้องต่อไป เมื่อพระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรเห็นสีหน้าของปาวีที่เกาะสีชังก็ตรัสว่า ไม่ต้องสงสัยเลยว่าการที่เรือปืนของอังกฤษเข้ามานี้ย่อมเกี่ยวโยงกับการที่ฝรั่งเศสส่งเรือปืนสามลำมาทอดสมออยู่ที่บางกอก

ปาวีที่ยังอับอายและเจ็บใจอยู่ไม่หายจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตอบว่า มีเรือปืนแค่สองลำในเวลานี้ และเข้ามาก็เพียงเพื่อคุ้มครองคนฝรั่งเศสจากการก่อความไม่สงบและก่อจลาจลที่ใครๆก็รู้ว่ากำลังคุกรุ่นอยู่ในพระนคร

"พระเจ้าอยู่หัวตรัสว่า ความเสี่ยงว่าจะเกิดความไม่สงบนั้นเกิดขึ้นก็เพราะ

เรือปืนของฝรั่งเศสเอง ถ้าหากเรือปืนแล่นกลับไปเสีย สถานการณ์จะคืนสู่สภาพปกติทันที ปาวีก็ไม่รู้จะโต้ตอบว่าอย่างไร!”

หลังจากนั้นกัปตันโจนส์พูดต่อไปว่า มีข่าวอะไรบ้างระหว่างที่พวกเราไม่อยู่ที่นี่

เอดเวิร์ด เฟรนช์พลิกตั้งกระดาษตรงหน้า นี่ครับ ข่าวจากโทรเลขล่าสุดได้รับเมื่อเช้านี้ หนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสประท้วงการที่อังกฤษส่งเรือปืนเข้ามาในสยาม บอกว่าเหมือนท้าทายให้ทำสงคราม

“พวกเขาบอกว่าเราตั้งใจจะประกาศว่าสยามเป็นรัฐในอารักขาของเราครับ”

“แน่ละ พวกมันก็อยากทำเช่นนั้นก่อนพวกเรา” โจนส์ยิ้มเยาะ

“ลอร์ดโรสเบอรีติดตามสถานการณ์นี้อย่างใกล้ชิดมาก และคอยกราบทูลสมเด็จพระราชินีนาถกับอุปราชแห่งอินเดียให้ทราบเรื่องนี้ทุกๆวัน อ้อ เรื่องสุดท้าย ที่บางกอกนี่เอง ผู้บังคับการหน่วยลาดตระเวนที่ถูกกล่าวหาว่าฆ่ากรอส-กุรังที่ชื่อ...” กงสุลก้มลงดูเอกสาร “พระยอด จะถูกดำเนินคดีเพื่อตัดสินว่าเขาทำผิดกฎหมายหรือเปล่า ฝ่ายสยามเสนอให้จัดตั้งศาลนานาชาติพิจารณาเรื่องนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกเรื่องความลำเอียง”

“พวกเขาทำดีทีเดียว” โจนส์กล่าว “ไม่แน่ใจว่าเป็นเราจะทำแบบนี้”

“อ้อ แล้วนี่ ได้รับเมื่อวานครับ เมอซีเยอร์เลอ มีร์ เดอ วีแลร์ ซึ่งเคยเป็นข้าหลวงใหญ่อินโดจีน ปัจจุบันเป็นสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศส ตัวแทนของอาณานิคมเอเชีย และสมัครลงเลือกตั้งครั้งใหม่ จะมาถึงบางกอกปลายฤดูร้อนนี้ ระหว่างเดินทางไปไซ่ง่อนเพื่อรักษาเก้าอี้เอาไว้”

“อืม...” ไมเคิลพึมพำ “เลอ มีร์ เดอ วีแลร์...ท่านจำเขาได้ไหมครับ”

โจนส์สั่นศีรษะ “รู้จักชื่อ แต่จำไม่ได้หรอก ทำไมหรือ”

อดีตข้าหลวงใหญ่ประจำอินโดจีนรู้จักภูมิภาคนี้ดีมาก ไมเคิลตอบ เขาเป็นต้นคิดและเป็นแรงผลักดันที่อยู่เบื้องหลังการยึดครองอันนัมและตังเกี๋ยให้เป็นรัฐในอารักขาฝรั่งเศส และดันเขตแดนระหว่างสยามกับกัมพูชาให้เลื่อนออก

ไปทางตะวันตกมากขึ้นด้วย เขาเองเป็นคนแต่งตั้งชูล อาร์มองเป็นกงสุลที่นี่เมื่อราว ๆ สิบหรือสิบสองปีก่อน เขากลัวที่อังกฤษแผ่ขยายอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในเอเชีย เขาคิดว่านี่เป็นอันตรายโดยตรงต่อฝรั่งเศส

"การคิดสะระตะของเขาที่รู้กันทั่วไปคือว่า อาร์มองควรและต้องต่อต้านอิทธิพลของเราในสยาม อาร์มองพยายามทำเช่นนั้นแต่ไม่ประสบความสำเร็จสักเท่าไร ผมขออนุญาตเสริมว่า ที่เขาพยายามทำคือหนุนฝ่ายผู้สำเร็จราชการองค์ก่อนเมื่อมีเรื่องขัดแย้งกับพระเจ้าอยู่หัวตอนที่ยังทรงพระเยาว์ แผนการทฤษฎีที่เขาพยายามให้ผู้สำเร็จราชการสนับสนุนคือ แสดงให้เห็นพระวิริยอุตสาหะทั้งหมดของพระเจ้าอยู่หัวที่จะปรับปรุงพระราชอาณาจักรให้ทันสมัยนั้นจะทำให้บ้านเมืองล้มละลาย พระองค์จำเป็นต้องกู้เงินจำนวนมากจากอังกฤษ ซึ่งพระองค์จะไม่มีวันใช้คืนได้ ดังนั้นก็จะทำให้เรามีข้ออ้างที่จะทวงหนี้แล้วยึดครองประเทศเสียเลย เราทุกคนก็รู้ว่าเรื่องนี้จบอย่างไร ท้ายที่สุดผู้สำเร็จราชการถูกบีบให้พ้นจากการบ้านการเมืองทั้งปวง ส่วนพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชอำนาจมากขึ้นมากกว่าในสมัยพระราชบิดาเสียอีก"

"เห็นชัด ๆ ว่าเจ้าเลอ มีร์นี่ไม่ชอบเราเลย เพราะฉะนั้นแกคิดว่าที่เขามานี่เป็นข่าวร้ายหรือเปล่า"

ไมเคิลถอนใจ

เขาอาจจะแค่หยุดพักที่นี่ก่อนเดินทางไปหาเสียงต่อที่ไซ่ง่อน แต่...เมื่อคิดถึงประสบการณ์ของเขา รู้ทัศนคติของเขาต่อสยาม...บวกกับที่เราได้ยินได้ฟังความคิดเห็นของประชาชนฝรั่งเศสต่อเรื่องเรือปืนอีกลำหนึ่งของอังกฤษเข้ามาในสยาม ประกอบกับเรื่องการตายของกรอสกุรัง บวกกับทุก ๆ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วที่แม่น้ำโขง...คงไม่ใช่ข่าวดีแน่ ๆ

ไม่ใช่แน่นอน สองวันต่อมา ปาวีก็ขอเฝ้ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการและเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ เพื่อแจ้งว่าเลอ มีร์ เดอ วีแลร์ได้รับมอบหมาย "ภารกิจพิเศษยิ่ง" จากรัฐบาล ให้มีอำนาจเต็มที่ที่จะเรียกเงินค่าปฏิกรรมสงคราม

ชดเชยความเสียหายจากชีวิตและทรัพย์สินของชาวฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ต่างๆนับตั้งแต่ ค.ศ. 1891 เรื่อยมาเป็นจำนวนเงินหนึ่งล้านฟรังก์ยิ่งไปกว่านั้น ปาวียังยื่นคำขาดว่าถ้าไม่แก้ปัญหาข้อพิพาทเรื่องพรมแดนให้เป็นที่พอใจของฝรั่งเศส แล้ว กองทัพฝรั่งเศสก็จะดำเนินการรุกคืบหน้าต่อไป

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศทรงอดกลั้นโทสะสุดกำลัง ตรัสถามเสียงสั่นว่า "จะตกลงข้อพิพาทเรื่องชายแดนได้อย่างไรกัน ในเมื่อทางฝ่ายฝรั่งเศสยังไม่ได้ตั้งข้อเรียกร้องที่ชัดเจน และเรื่องนี้สยามได้ขอให้มีอนุญาโตตุลาการระหว่างชาติตัดสินไม่ใช่หรือ ทุกประเทศที่เคารพกฎหมายระหว่างประเทศก็ควรรอฟังการชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมิใช่หรือ"

ปาวีถวายหนังสือยื่นคำขาดให้ พร้อมกับโค้งคำนับ

"คำเรียกร้องของฝรั่งเศสยุติธรรม ถูกกฎหมาย และชัดเจนตลอดเวลา เราต้องการให้ใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ถ้าพระองค์ทรงปฏิเสธ กองทัพเรือฝรั่งเศสจะปิดล้อมบางกอก"

เขาโค้งคำนับอีกครั้งแล้วก็จากไป

"แต่ที่ปาวีไม่ได้กราบทูลกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ กับเมอซีเยอร์อาร์เจ" โจนส์อ่านโทรเลขลับสุดยอดที่ส่งมาเป็นรหัสและเพิ่งถึงมือเขาให้ไมเคิลและเอดเวิร์ด เฟรนช์ฟัง "ก็คือ ถ้าอังกฤษยกเรื่องการปิดล้อมเป็นข้ออ้างในการส่งกำลังทหารเข้ามาและประกาศว่าสยามเป็นรัฐในอารักขา ฝรั่งเศสจะส่งทหารของตนที่เตรียมพร้อมไว้ล่วงหน้าแล้วเข้ามาทันที และจะมีจำนวนมากกว่าด้วย พวกเขากำลังส่งกองกำลังสู้รบในต่างแดนมาจากออรานในแอลจีเรียเพื่อการนี้"

โจนส์ฟาดกระดาษแผ่นบางใสลงบนโต๊ะ ผมของเขาตั้งชี้โด่เด่เพราะเขาใช้มือเสยจนยุ่ง ชุดสูทสีขาวนั้นยับยู่ยี่ และผ้าพันคอของกรมทหารที่เคยประจำก็บิดเบี้ยว

"นั่นไงล่ะ ท่านสุภาพบุรุษ สงครามระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษ...ใจกลางเมืองบางกอกทีเดียว ระหว่างนั้นคนสยามที่น่าสงสารต้องนั่งดูพวกเราต่อสู้กัน

เหมือนดูเกมแข่งขันเทนนิส สงสัยว่าพวกเขาต้องสอนลูกๆ ให้พูดฝรั่งเศสหรืออังกฤษกันแน่"

"ท่านคิดอย่างไรครับ" กงสุลถามเสียงประหม่า ไมเคิลสังเกตว่าเอดเวิร์ดเฟรนช์ดูจะไม่มั่นใจสักเท่าไรช่วงนี้ เสียงซุบซิบบอกว่าเขาใคร่ครวญว่าจะส่งภริยาไปอยู่ที่สิงคโปร์เพื่อความปลอดภัย ก็พอดีปากแม่น้ำถูกปิดกั้น

"ฉันคิดอะไรน่ะหรือ พับผ่าสิ ไม่รู้สักนิด! แล้วแกล่ะ ครอว์เฟิร์ด"

"ผมว่าเราต้องเลี่ยงไม่หลงกลเพลี่ยงพล้ำให้พวกเขาครับ ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ก็ตาม เราไม่มีแผนที่จะยึดสยามเป็นรัฐในอารักขา เป็นเพียงความคิดของประชาชนฝรั่งเศสที่ถูกปลุกปั่นให้ตื่นกลัวไปเอง"

"ถ้าเช่นนั้นเราจะทำอย่างไร"

"ฉะนั้นเราก็ไม่ทำอะไรที่จะทำให้ฝ่ายสยามเชื่อว่าเราจะต่อสู้เพื่อพวกเขาน่ะสิครับ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ทั้งท่านและผมไม่ชอบใจเลย เราทำได้คือยืนข้างสยาม ผลักดัน เรียกร้องให้มีการเจรจา แล้วก็คอยดู"

แต่ละวันมีข่าวเรื่องกองทหารฝรั่งเศสรุกคืบเข้ามาในเมืองเขมราฐ คำมวน

"แบบนี้พวกมันคงจะไปถึงชายแดนพม่า แล้วเราทุกคนก็กลับบ้านได้" โจนส์พูดขึ้นในงานเลี้ยงอาหารกลางวันที่เขาจัดให้กัปตันสองคนจากเรือปืนทั้งสองลำ

"ในกรณีนั้นไม่ต้องห่วงหรอกครับ" กัปตันแมกคลาวด์ ผู้อาวุโสกว่าตอบ "เราพาคุณลงเรือไปส่งถึงที่ละ"

ระหว่างที่หมู่เมฆในฤดูฝนเคลื่อนคล้อยไปบนท้องฟ้าดำมืด ทั้งนครดูประหนึ่งจะหยุดนิ่ง ทรงตัวรอคอยไฟประลัยกัลป์ที่คาดว่าจะมาถึง

ข่าวลือแพร่กระจายไปทั่ว สมบุญกับผลแจ้งให้ไมเคิลทราบทุกเช้าเมื่อเอาชามาเสิร์ฟ

พวกคนจีนก่อจลาจลในย่านของพวกเขาที่เยาวราชเพราะนักบวชฝรั่งเศสยุยงว่า ฝรั่งเศสประดิษฐ์เรือที่บินได้ บินข้ามแก่งในแม่น้ำโขง และจะมาถึง

บางกอกในเร็วๆนี้ พวกเขาวางแผนจะจับพระเจ้าอยู่หัวไปเป็นเชลยที่ฝรั่งเศสมีเรือรบหลายลำของฝรั่งเศสแล่นเข้ามาในแม่น้ำ กองทัพเรือของสยามจมเรือที่บรรทุกหินไว้เต็มเพื่อปิดกั้นแม่น้ำ

เรื่องหลังนี่เป็นความจริง ไมเคิลบอกจูลี่หลังจากที่มาถึงบ้านเธอด้วยความโล่งใจเมื่อวันที่ต้องนั่งอ่านและเขียนรายงานที่สถานทูตสิ้นสุดลงอีกครั้ง

เขายื่นมือมารับวิสกี้โซดาเย็นๆที่น้อย ชายรับใช้เพิ่งรินมาให้

“อีกไม่กี่วันนายพลเรืออูมาน ผู้บัญชาการกองเรือเอเชียของฝรั่งเศสจะมาถึงปากน้ำ ปาวีเรียกร้องให้ส่งคนนำร่องไปให้เพื่อจะนำเรือเข้ามาในแม่น้ำ ทั้งๆที่ขัดกับข้อตกลงในสนธิสัญญาที่ใช้กับต่างชาติทุกชาติในสยามที่ระบุว่าให้มีเรือปืนเข้ามาพ้นปากน้ำได้แค่ชาติละหนึ่งลำเท่านั้น นายพลเรือเดอ รีเซอลีเยอได้รับอนุญาตให้ปิดกั้นแม่น้ำด้วยการจมเรืออย่างที่นายผลเล่าให้ฟังอย่างตื่นเต้น วางทุ่นระเบิดและถังใส่ดินระเบิดไดนาไมต์ไว้ด้วย เหลือไว้แต่ร่องน้ำแคบๆให้เรือพาณิชย์ผ่านได้ ผมไม่อยากเป็นผู้โดยสารจากสิงคโปร์เลยช่วงนี้”

เขาดื่มวิสกี้ หลับตาอยู่ครู่หนึ่ง แล้วลืมตาขึ้นมองจูลี่ซึ่งนั่งหมิ่นเหม่อยู่บนเก้าอี้ บีบมืออย่างกระวนกระวายใจ

“คุณรู้ไหมว่าทหารหน่วยไหนบ้างที่รุกเข้าไปทางแม่น้ำโขง”

เขาไม่รู้หรอก ชายหนุ่มส่ายหน้า แต่ถ้าจะเดาว่าวิกเตอร์ต้องเกี่ยวข้องด้วยก็น่าจะถูกนะ คุณไม่ได้ข่าวจากเขาบ้างหรือ

ไม่ได้เลย อย่างไรก็ตาม เธอได้รับจดหมายยาวมากจากคุณแม่ และอีกฉบับจากคุณพ่อ ซึ่งไม่ใช่เรื่องปกติ

“ทั้งคู่เป็นห่วงมากเมื่ออ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ และอยากให้ฉันกลับบ้านฟังนะคะ” หญิงสาวเดินไปที่โต๊ะทำงานและหยิบกระดาษแผ่นหนาๆหลายหน้ามีตัวหนังสือเบียดติดกันแน่นเป็นแพ

แกทำตัวเหลวไหลมากที่สุดและจะเป็นภัยแก่ชีวิตลูกชาย

ของแกเอง

เราได้อ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ “แองเดปองดอง” ว่าแม้แต่ภริยาของที่ปรึกษาชาวเบลเยียมของพระเจ้าอยู่หัวก็ยังหนีออกมาจากประเทศนั้นแล้ว ฉะนั้นจึงต้องสรุปว่า สภาพภูมิอากาศที่เลวทรามต่อสุขภาพที่แกอยู่นั่นคงจะมีผลต่อสติปัญญาของแก เราขอให้แกเชื่อฟังคำพูดของคนที่รู้ว่าอะไรดีที่สุด แล้วจองตั๋วเรือเที่ยวแรกที่จองได้กลับมาบ้านด่วน

แกจะยกเรื่องสุขภาพของลูกชายมาเป็นข้ออ้างอีกไม่ได้แล้ว เพราะวิกเตอร์เขียนเล่ามาว่าเขาเติบโตแข็งแรง ไม่เห็นเหตุผลอะไรอีกที่จะห้ามไม่ให้แกกลับบ้าน

เธอมองเขา ทำหน้านิ่ว

“ไม่ฉลาดเลยที่เอมีลีเดินทางในช่วงนั้นนะ ฉันรู้ว่าคุณแม่ของเขาไม่สบายถึงกระนั้นก็เถอะ และนี่จดหมายจากคุณพ่อ”

ลูกสาวตัวน้อยๆ สุดที่รัก เราห่วงลูกกับหลานมาก ที่เรากลัวมากขึ้นก็เพราะอยู่ห่างไกลกัน จดหมายของลูกที่เขียนมามีแต่เรื่องงานเลี้ยง เรื่องการเติบโตของหลุยส์ และเรื่องการเปลี่ยนแปลงดีๆ ในบ้าน ขัดแย้งมากกับเรื่องที่เราได้อ่านในหนังสือพิมพ์

พ่อเข้าใจว่าลูกเพลิดเพลินกับชีวิตที่ลูกสร้างสรรค์ให้ตนเอง แต่พ่อเกรงว่าลูกจะไม่รู้ซึ้งว่าอยู่ในสถานการณ์ล่อแหลม เรื่องก็มักจะเป็นทำนองนี้แหละ เมื่อเราอยู่ใกล้อะไรมากเกินไป ทำให้ไม่อาจเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ทั้งพ่อและแม่อยากเห็นหลานชายของเราเต็มแก่แล้ว และอยากได้ลูกมาอยู่ใกล้ๆ เราให้ปลอดภัย

หญิงสาวหลับตา น้ำตาหยดหนึ่งไหลรินมาตามแก้ม ไมเคิลอยากให้เธอรู้สึกดีขึ้นบ้าง จึงเล่าข่าวลือเกี่ยวกับเรือปืนที่บินได้ให้ฟัง

“รู้ไหม ไม่ใช่เรื่องไม่จริงเสียทีเดียวนะ ฉันสงสัยว่าข่าวลือนี้มาถึงหูยายขบ

ได้อย่างไร ดูเหมือนว่ายายคนนี้จะเป็นแหล่งข่าวใหญ่ในซอยเลย พวกฝรั่งเศสพยายามสร้างเรือปืนที่ขนย้ายได้เพื่อเลี่ยงปัญหาเรื่องแก่งที่เกาะกงและน้ำตกต่างๆ”

จูลี่หัวเราะ เขาพูดตลกแน่ๆ

“ไม่เลย ไม่ได้พูดตลกแม้แต่น้อย จริงๆแล้วก็ไม่ใช่เรื่องล้อกันเล่นด้วย ถ้าทำได้จริงๆ พวกฝรั่งเศสสั่งทำเรือปืนขนาดเล็กน้ำหนักเบาขึ้นมาเพื่อให้แล่นทวนน้ำในแม่น้ำโขงไปจนถึงเมืองเกาะกง จากนั้น...ตรงนี้แหละที่แปลกประหลาดและน่าเป็นห่วงมาก พวกเขาก็ยกเรือขึ้นมาจากน้ำ วางไว้บนทางรถไฟที่มีน้ำหนักเบา แล้วนำเรือทวนน้ำผ่านน้ำตกขึ้นไป พ้นจากน้ำตกมาก็ยกเรือกลับลงน้ำอีกทีแบบนี้พวกเขาก็แสดงแสนยานุภาพทางทหารได้ ลาดตระเวนบริเวณที่เห็นว่าเป็นพรมแดนของเขา ในขณะเดียวกันก็มีศักยภาพที่จะไปถึงแม่น้ำโขงตอนบน ตรงบริเวณที่เราไม่อยากให้พวกเขาขึ้นมาถึง เพราะฉะนั้นไม่ใช่เรือบินได้จริงๆ...แต่แน่นอนว่าไม่น่าต้อนรับเลย”

ชายหนุ่มเหยียดขาไปตรงหน้า

“เล่าเรื่องสนุกๆจากพระราชฐานชั้นในให้ผมฟังบ้างสิ ผมจะได้ไม่ต้องคิดถึงเรื่องพวกนี้ เพราะดูเหมือนว่ามีความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับสยามความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษแล้วยังไม่พอ ตอนนี้ยังมีเรื่องวิวาทระหว่างเฟรนช์กับอัครราชทูตแถมเข้ามาอีก”

จูลี่เลิกคิ้ว ระหว่างคนฝรั่งเศสกับท่านทูตของเขาน่ะหรือ ระหว่างเมอซี-เยอร์ปาวีกับกัปตันโจนส์ อ้าว ไม่เห็นจะมีเรื่องอะไรใหม่เลย ไม่ใช่ๆ ไมเคิลหัวเราะเรื่องขัดแย้งระหว่างกงสุลเอดเวิร์ด เฟรนช์ กับกัปตันโจนส์ แต่เขาเข้าใจว่าทำไมเธอถึงงง ท่านทูตมีเหตุผลนะเมื่อบอกว่าเฟรนช์น่าจะเปลี่ยนชื่อ เช่น เป็นเบลเยียม เป็นต้น

พวกเขาทะเลาะกันเรื่องอะไรล่ะ

เออ เฟรนช์ ผมหมายถึง *เอดเวิร์ด* ไมเคิลเน้น เขานึกอย่างไรไม่รู้ แต่ติดต่อกับรัฐบาลลับหลังกัปตันโจนส์ รายงานที่ปรึกษาระดับสูงของลอร์ดโรส-

เบอรีว่าอัครราชทูตของสมเด็จพระราชินีนาถพูดจาเหมือนให้สัญญากับฝ่ายสยามว่าจะสนับสนุนทางทหารสู้กับพวกเฟรนช์ -- ผมหมายถึง ประเทศฝรั่งเศสนะ

"แหม ฉันเข้าใจค่ะ" จูลี่ตอบ รู้สึกรำคาญอยู่บ้าง "คุณไม่ถึงกับต้องอธิบายขนาดนั้นหรอกค่ะ แล้วท่านทูตสัญญาจะให้ความช่วยเหลือทางทหารจริงๆหรือเปล่าล่ะ"

ไมเคิลทำหน้าเบ้ เขาเกรงว่าท่านทูตคงทำเช่นนั้นละ บางทีอาจจะไม่ได้สัญญาตรงๆ แต่อาจจะพูดเป็นนัยๆว่าความช่วยเหลือกำลังจะมาแน่ๆ กัปตันโจนส์จึงถูกทางลอนดอนตำหนิ แล้วถูกสั่งให้เกลี้ยกล่อมสยามไม่ให้มุ่งหวังอะไรมากนักจากอังกฤษ แน่นอนกัปตันโจนส์ไม่พอใจเรื่องนี้เพราะมีผลเสียกับเขาโดยตรง แต่อีกอย่างก็เพราะเขาคิดว่าที่ทำกับสยามแบบนี้นี่แย่มาก

"เอาละ เราจะกินมื้อเย็นกันหรือยัง ขอโทษนะจ๊ะ แต่ผมเหนื่อยมากจริงๆ อยากเข้านอนแต่หัวค่ำ"

จูลี่เอียงคอมองเขาอย่างล้อเลียน

"รีบกลับไปหาสมบุญน่ะสิ น้อยกำลังจะตักข้าวแล้วค่ะ ไปนั่งโต๊ะกันเถอะ ในเมื่อคุณถามฉันก็จะตอบ ไม่มีอะไรขำๆเล่าให้ฟังจากในวังค่ะ จริงๆแล้วเป็นเรื่องเศร้าต่างหาก"

เมื่อเธอไปถึงในวังเมื่อเช้านี้ เด็กสาวรุ่นเล็กคนหนึ่ง หม่อมหลวงนริศาปฏิเสธไม่ยอมเข้าชั้นเรียน พูดว่า "คนฝรั่งเศส คนเลว" ส่วนคนอื่นๆก็นั่งเล่นกำไล ก้มหน้าดูพื้นหรือแหงนหน้าดูเพดาน ดูอะไรก็ได้ที่ไม่ใช่จูลี่

"แล้วคุณทำอย่างไร"

จูลี่สั่นศีรษะ เธอยืนอยู่อย่างนั้น นึกไม่ออกว่าจะพูดว่าอะไร ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาฝรั่งเศส รู้สึกว่าน้ำตากำลังจะเอ่อไหลออกมา คุณหญิงแก้วโมโหมาก เธอคว้าไม้เรียวมาจากไหนไม่รู้ฟาดโต๊ะเล็กที่ตั้งชุดกา ถ้วยชาของเธอตกระเนระนาด กาชาแตก น้ำชาไหลเป็นทางไปทั่ว สองคนประจันหน้ากัน คุณหญิงแก้วกับหม่อมหลวงนริศา ตาเป็นประกายวับทั้งคู่ ระหว่างนั้นเด็กเล็กๆ

คนหนึ่งก็ตั้งต้นสะอึกสะอื้น ส่วนคนอื่นๆ นั่งตัวแข็งทื่อ ก้มหัวงุด แทบจะไม่หายใจ

ในที่สุดหม่อมหลวงนริศาก็หลบตาต่ำ คุณหญิงแก้วสั่งให้เธอออกมาทำความสะอาดที่ตรงนั้น พวกข้าหลวงที่หมอบเมียงมองอยู่ใกล้ๆ บีบไม้บีบมือกันยกใหญ่เพราะอยากจะไปเช็ดถูพื้นก่อนที่สาวเชื้อพระวงศ์จะต้องทำ แต่ไม่มีใครกล้าขยับเขยื้อน ลงท้ายหม่อมหลวงนริศาก็เดินออกมา คุณหญิงแก้วพูดเสียงเขียวว่า “ลงคลาน ต้องคลาน ให้สมกับที่แสดงนิสัยออกมาว่าไม่มีเกียรติ” เด็กสาวค่อยๆ คลานเข่าออกมา หัวเข่าและข้อศอกติดพื้น เธอเก็บเศษกระเบื้องที่แตกและส่งต่อให้สาวใช้

“ทีนี้กราบครูชุลี ขอโทษครูเสีย”

จูลี่ขยับตัวจะคัดค้าน แต่คุณหญิงแก้วยกมือขึ้นห้าม

“กราบ!” เธอย้ำ ยกไม้เรียวขึ้น หม่อมหลวงนริศาหมอบลงตรงหน้าจูลี่ แขน หน้า และเข่าแช่อยู่ในน้ำชาร้อนๆ

“ฉันไม่คิดว่าแหม่มจะยกโทษให้นังเด็กโง่คนนี้หรอก” คุณหญิงพูดขึ้นภายหลัง “แต่ฉันหวังว่าแหม่มจะยกโทษให้ฉัน”

เรื่องอะไรเล่าคะ จูลี่ถาม ไม่เข้าใจ คุณหญิงไม่ได้รับผิดชอบอะไรกับที่หม่อมหลวงนริศาพูด เช่นเดียวกับที่จูลี่ก็ไม่อาจรับผิดชอบต่อท่าทีของฝรั่งเศสต่อสยาม

“ฉันไม่*ใจเย็น*พอ” คุณหญิงแก้วตอบ “แหม่มไม่น่าจะต้องมาเห็นเรื่องแบบนี้ และอีกอย่าง ฉันเคยคิดว่าฉันฝึกสอนเด็กๆ พวกนี้ดีกว่านี้”

ตลอดเวลาที่เหลือเช้านั้น หม่อมหลวงนริศานั่งซับน้ำตาอยู่ที่มุมห้อง ส่วนเด็กสาวคนอื่นๆ ก็นั่งหน้าบึ้ง ไม่มีใครหัวเราะเลย

ไมเคิลตักแกงราดไปบนข้าว แล้วมองเธอ “ทั้งหมดนี้พูดภาษาไทยกันหรือ”

จูลี่ทำมือทำไม้แบบไม่แน่ใจ “ไม่รู้สิ เออ จริงๆ ฉันว่าใช่นะ ทำไมคุณรู้ล่ะ”

จากวิธีที่เธอเล่าเรื่องน่ะสิ เธอไม่ได้ใส่สำนวนอังกฤษแบบพิสดารของคุณหญิงแก้วเข้ามาในเรื่องเล่าเลย “คุณไม่ได้ให้เขาพูดว่า ‘ไม่เป็นไร’ สักหนเดียว ขอแสดงความยินดีด้วยนะจ๊ะที่รัก นี่เป็นความสำเร็จอย่างมาก”

เมื่อเขาจูบลาเธอตรงระเบียง หญิงสาววางมือลงบนบ่าเขา เงยหน้าขึ้นส่งยิ้มให้

“สมบุญเป็นผู้ชายที่โชคดีจริงๆ”

ไมเคิลรู้สึกว่าหน้าร้อนผ่าว “คุณหมายความว่าผมทำดีกับเขาใช่ไหม”

ที่เธอหมายความคือสมบุญโชคดีที่ได้รับรักจากไมเคิล

“คิดออกแล้ว” เธออุทานเสียงใส ตาเป็นประกาย “เรามาแต่งงานกันเถอะ ฉันจะไม่เข้าไปก้าวก่ายชีวิตของคุณเลย และคุณก็ไม่ยุ่งกับเรื่องของฉันแบบนี้เราก็จะมีความสุขไร้กังวลเหมือนคนร่อนเร่พเนจร”

ชายหนุ่มจูบแก้มเธออีกครั้ง พินิจดูเธอ บอกไม่ถูกว่าเธอพูดเล่นหรือพูดจริงกันแน่

“แบบนี้ผู้คนคงซุบซิบกันใหญ่ เริ่มต้นที่มิสเตอร์ลิลลีเชียวละ”

“สองอย่าง” โจนส์ยกนิ้วขึ้นนับ เมื่อเรียกไมเคิลและเฟรนช์เข้าไปพบในห้องทำงานเมื่อเช้าวันที่เก้ากรกฎาคม “อย่างแรก ไวต์ฮอลล์บอกฉันว่าลอร์ดโรสเบอรีสามารถรีดเอาสัญญามาจากเดอแวลได้ว่าถ้าฝรั่งเศสส่งเรือมาบางกอกอีกเขาจะบอกอังกฤษก่อน ข้อสอง พวกฝรั่งเศสกำลังแล่นเรือไอน้ำจากเมืองไซ่ง่อนมานี่ คงไม่เกินสองวันก็จะถึงบางกอก เดอแวลไม่ได้บอกไวต์ฮอลล์ แบบนี้พวกคุณคิดว่าอย่างไร”

เนื่องจากสถานการณ์ตึงเครียด เจ้าหน้าที่ของสถานทูตทั้งหมดจึงมาร่วมประชุมด้วย ต่างคนต่างมองดูกันอย่างประหม่า ไม่มีใครอยากพูดเป็นคนแรก

“แสดงว่าพวกมันไม่ได้เจตนาดีเลยครับ” แมกซ์ ฟิลลิปส์ คนเจ้าปัญญาประจำสถานทูตเสนอความเห็นในที่สุด พร้อมกับหัวเราะขึ้นจมูก “เดอแวลก็คือ

เดวิล ผีร้าย”

“ขอบใจ ฟิลลิปส์” อัครราชทูตตอบอย่างใจเย็น “ดีใจมากที่ได้ฟังความเห็นคุณ”

ไมเคิลกระแอม “ท่านครับ ขออนุญาต”

สิ่งที่สะดุดใจเขาคือสัญญาที่เดอแวลให้ไว้

“สัญญาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศสไม่ได้ทำตาม” กงสุลพูดเตือนด้วยน้ำเสียงรำคาญใจ

“ถูกต้องครับ ถ้าเผื่อว่า...นี่เป็นแค่ทฤษฎี ถ้าเผื่อว่ารัฐมนตรี*รักษา*สัญญาล่ะครับ”

ความอดทนของโจนส์มีขีดจำกัด

“แต่เขาไม่ได้รักษาสัญญา” เขาพูดกระชากเสียง “นี่เราก็กำลังพูดกันอยู่ไงล่ะ พับผ่าสิ”

ไมเคิลสูดหายใจเข้าลึกๆ เขาไม่ชินกับการถูกตำหนิ และนึกเห็นใจเฟรนช์ขึ้นมาชั่วอึดใจ เพราะเป็นเป้าความโกรธของท่านทูตเป็นประจำ

“ถ้าเผื่อว่าเดอแวลไม่ได้ออกคำสั่งล่ะครับ” เขาชี้แจง “หรือว่าออกคำสั่งแต่ยกเลิก หรือว่าอาจเป็นลาเนซองกับปาวีที่เป็นคนริเริ่มเอง”

โจนส์หยุดเดิน หันขวับกลับมาทันที

“หมายความว่ายังไง ปาวีกับลาเนซองสองคนจัดการออกคำสั่งก่อนที่จะได้รับคำสั่งจากรัฐมนตรีน่ะหรือ ทำให้รัฐมนตรีตกอยู่ในสภาพกลืนไม่เข้าคายไม่ออกแล้วเสี่ยงกับสงคราม เป็นไปไม่ได้”

ไมเคิลยักไหล่

“เป็นไปได้นะครับ ถ้าสองคนนั่นไม่รู้ว่าเดอแวลสัญญาอะไรไว้กับลอร์ดโรสเบอรี และถ้าสองคนนั่นคาดว่าจะมีชัยชนะได้อาณานิคมใหม่ให้ฝรั่งเศส เออ...แล้วเดอแวลจะโทษพวกเขาทีหลังได้หรือเปล่า”

กัปตันโจนส์นั่งลง มองไมเคิลด้วยสายตาแหลมคม เขาเริ่มสนใจทฤษฎี

ของชายหนุ่ม

"แบบนี้หมายความว่าอย่างไร" เขาถามย้ำ ไมเคิลทำหน้าเบ้ หมายความว่าพวกนั้นคาดว่าอังกฤษก็คงจะดีแต่พูด แล้วไม่ทำอะไรเลย "และนี่ก็คงเป็นสิ่งที่พวกเขาจะได้รับด้วย" เขาลงท้ายเป็นเชิงขอโทษ "แน่นอนครับว่านี่ไม่ใช่อะไรอื่น เป็นเรื่องคาดเดาทั้งเพ แต่ผมได้ความคิดเมื่อนึกถึงว่าเลอ มีร์กำลังจะมาที่นี่และเขาได้รับมอบหมายให้มีอำนาจเต็มที่ ดูเหมือนว่า เอ่อ เดอแวลเองไม่ไว้ใจให้ปาวีจัดการเรื่องสยาม ปาวีกำลังหัวเสียที่วิกฤตการณ์นี้จะถูกฉกไปจากมือเขา จะมีตัวแทนที่มีอำนาจเต็มและมีศักดิ์เหนือกว่าเขามาถึงในไม่ช้า เขาจึงตัดสินใจลงมือเสียก่อน"

โจนส์เกาศีรษะ ทั้งหมดนี่ฟังแล้วก็เข้าท่าแม้จะแปลกๆ อยู่บ้าง ไม่มีใครตำหนิเดอแวลที่ไม่ไว้ใจปาวี "แต่ฉันเอาทฤษฎีของแกใส่ในโทรเลขของฉันไม่ได้หรอก ฉันไม่คิดว่าพวกนั้นจะชอบใจถ้าบอกว่านี่เป็นเรื่องเดา เอาละ มาช่วยกันสรุปสถานการณ์นี้ให้ไวต์ฮอลล์กัน เรือปืน*ลูแตง*ของฝรั่งเศสจอดอยู่หน้าสถานกงสุล นี่ถูกต้อง พวกเขาได้รับอนุญาตให้นำเรือรบมาได้หนึ่งลำเหมือนกับเรา ตามสนธิสัญญา นอกจากนี้ก็มีเรือปืน*โกแมต*อีกลำทอดสมออยู่ใกล้ๆ กับเรือปืน*พัลลัส*ของเรา ไม่มีปัญหาทางกฎหมายเช่นกัน ตราบเท่าที่ไม่ได้แล่นทวนน้ำขึ้นมา อย่างไรก็ตาม ฉันได้ยินจากแมกคลาวด์ว่าดูเหมือนพวกลูกเรือกำลังเตรียมพร้อมต่อสู้ กัปตันเคอร์บีจากเรือ*สวิฟต์*ก็รายงานว่ามีการเตรียมการแบบนี้ที่บนเรือ*ลูแตง*ด้วย อันที่จริงเขาถึงกับบอกว่า 'สภาพเหมือนพร้อมออกศึกอย่างน่าตกใจ' ยิ่งไปกว่านั้น เราได้รับรายงานว่าเรือ*แองกงสตอง*ที่แล่นไปๆ มาๆ ระหว่างไซ่ง่อนกับปากแม่น้ำก็มาถึงหน้าปากน้ำแล้ว ไม่รู้ว่ามีนายพลเรือมาด้วยหรือไม่ แต่เรียกร้องให้ส่งคนนำร่องไปให้ จะได้เข้ามาปากน้ำ ทำไมต้องมาที่ปากน้ำด้วย ไม่มีใครรู้ พวกฝรั่งเศสบอกว่าพวกเขามีสิทธิ์ที่จะมาทอดสมออยู่ที่ปากน้ำได้ตามมาตราที่สิบห้าของสนธิสัญญา ซึ่งเป็นดังนั้น แต่กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงปฏิเสธและทรงประกาศว่าถ้าเรือฝรั่งเศสผ่านสันดอนเข้ามา

พวกเขาจะถูกยิงและถูกยับยั้งด้วยกำลัง ปาวีขอให้พระองค์ทรงยืนยันคำปฏิเสธและคำขู่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาร์เจบอกฉันว่าได้ทำไปแล้ว ที่เรา*รู้อีกด้วย* คือว่ามีเรือรบลำอื่นๆของฝรั่งเศสแล่นไปมาอยู่ในอ่าว คอยปิดล้อมบางกอกถ้าสยามไม่ยอมตามคำเรียกร้อง ระหว่างนี้กองทัพเรือสยามทั้งหมดมารวมตัวกันอยู่ที่เหนือปากน้ำเพื่อปิดปากแม่น้ำไว้ เรือพาณิชย์แทบจะผ่านเครื่องกีดขวางที่จมน้ำไว้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นพ่อค้าจีนจึงส่งออกข้าวไม่ได้เช่นเดียวกับสินค้าส่งออกทั้งหมดที่ขึ้นมาถึงบางกอกจากทางภาคใต้ มีข่าวลือว่าพวกคนจีนจะก่อจลาจลไปทั่วเมือง เอาละ ทั้งหมดแค่นี้ใช่ไหม”

กงสุลเฟรนช์พูดขึ้นด้วยน้ำเสียงดูแคลน “ยกเว้นแต่ที่ครอว์เฟิร์ดอ่านใบชาและเครื่องในสัตว์แล้วพยากรณ์ออกมา ก็ครบถ้วนแล้วครับ” เขายืนยัน

“นั่นแหละเพียงพอแล้ว” โจนส์สรุปพร้อมกับถอนใจ “ทั้งหมดนี่ก็ถังใส่ดินระเบิดไดนาไมต์ คอยแค่ไม้ขีดไฟเท่านั้น”

บทที่ 10

บางกอก วันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

เป็นบรรยากาศที่แปลกพิกล ในซอยเงียบสงัด และที่ถนนเจริญกรุงด้วย ไม่มีคนขายของ ไม่มีแม่บ้านออกมาซื้อปลา ไม่มีแผงขายผลไม้ ไม่มีหาบเร่ทอดกล้วยและไก่ มีแต่ขอทานตาบอดที่ไม่มีที่จะไป หมาสองสามตัวใช้จมูกดุนไซ้กองขยะที่เหม็นคลุ้ง กาโฉบลงมายังเปลือกผลไม้และเศษของเสียต่าง ๆ บนทางเท้า คนกวาดถนนไม่ได้ผ่านมาเลย ยังดีที่ฝนตอนหัวค่ำคงจะพัดพาสิ่งสกปรกส่วนใหญ่ไปหมด แต่ท่อน้ำทิ้งคงจะอุดตันและกลิ่นก็คงจะเหม็นยิ่งขึ้น เมื่อเช้านางกำนัลจากในวังมาหา คุณหญิงแก้วเป็นคนขอให้มา คุณหญิงฝากมาบอก "อย่าเข้าวังจนกว่าจะมีคนมาตามให้เข้าไปได้ อย่าออกจากบ้านไปไหน" เธอบอก ไม่ยอมแม้แต่จะเข้ามาดื่มอะไรเย็น ๆ ในบ้าน และรีบกลับขึ้นรถม้าไป หลังจากที่กวาดตามองรอบ ๆ ว่าไม่มีใครเห็นเธอพูดกับผู้หญิงฝรั่งเศส

ฉันเองไม่รู้สึกว่าไม่ปลอดภัยเลยสักนิด ยังเดินเล่นในละแวกบ้านกับฝ้าย หยุดเอาเงินเหรียญเล็ก ๆ กำมือหนึ่งหย่อนลง

ในถ้วยดีบุกของขอทาน แล้วเดินไปจนถึงบ้านหลังน้อยของแฟนนีที่ซอยแยกจากถนนสีลม แฟนนีก็วิตกกังวล แต่เธอบอกว่าไม่รู้ว่าทำไมข่าวลือแต่ละข่าวล้วนขัดแย้งกันเอง บางข่าวว่าพวกฝรั่งเศสบุกโจมตีพระบรมมหาราชวัง อ้าว ไม่ใช่ เป็นพวกคนจีนปล้นพระคลังมหาสมบัติต่างหาก และเท่าที่เราบอกได้ ไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย เรานั่งคุยกันเรื่องอื่นๆ เธอเล่าให้ฉันฟังเป็นครั้งแรกเรื่องชีวิตวัยสาวที่บางกอก ก่อนช่วงเวลาอันขมขื่นที่เธอต้องต่อสู้กับผู้สำเร็จราชการ และครอบครัวของเขา เพื่อจะได้แต่งงานกับพระปรีชากลการที่เธอรัก ตามที่เธอบรรยายช่างเป็นเวลาที่ไร้กังวล...

หนุ่มๆ ลูกผู้ดีจะพากันพายเรือออกมาตอนกลางคืนมาตามแม่น้ำเพื่อร้องเพลงเกี้ยวพาลูกสาวสองคนของกงสุลนอกซ์ที่สถานทูต คงเป็นภาพที่สวยงามมาก เรือลำเล็กๆ สีทองประดับด้วยตะเกียง หนุ่มๆ สวมเสื้อผ้าไหมสีสดและผ้านุ่ง ดอกไม้ที่แฟนนีกับน้องสาวโยนจากระเบียงสถานทูตลงไปให้ ตามด้วยเสียงหัวเราะ เมื่อกงสุลนอกซ์พ่อของสองสาวพรวดพราดออกมาทั้งชุดนอนเพื่อจะดูว่าเหล่านักร้องที่ทำเสียงดัง ก็พบว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงอยู่ในกลุ่มนั้นด้วย จึงต้องถวายบังคมอย่างงดงามที่สุดตามประเพณีราชสำนัก

"จริงหรือคะ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสตอนกลางคืนกับพระสหายด้วยหรือ นี่ก่อนที่อภิเษกสมรสใช่ไหม"

ฉันประหลาดใจมาก ไม่เคยคิดเลยว่าพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเคร่งขรึมเอาจริงเอาจังจะทรงประพฤติเช่นหนุ่มๆ ร่าเริงทั่วโลก

ไม่ใช่เลย แฟนนีตอบพลางยิ้มกว้าง พระองค์อภิเษกสมรสตั้งแต่พระชนมพรรษายังน้อย บางทีจะก่อนเป็นหนุ่มเต็มตัวด้วย

กระมัง แต่ที่แน่ๆ คือก่อนที่สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทาฯ พระบรมราชเทวี และพระราชธิดาที่มีพระชันษาเพียงหนึ่งปีจะทรงจมน้ำสิ้นพระชนม์ที่บางปะอิน พระองค์ไม่ทรงเหมือนเดิมเลยตั้งแต่นั้นมา พระมเหสีที่ยังทรงสาวและพระราชธิดาประทับอยู่ในเรือที่ล่ม ไม่มีใครกล้าลงไปช่วยเพราะมีกฎมณเฑียรบาลห้ามไว้ใครแตะต้องพระราชวงศ์มีโทษถึงตาย

ฉันหน้าถอดสี นึกถึงหลายๆ ครั้งที่ฉันแตะต้องสมาชิกในพระราชวงศ์รวมทั้งจับพระหัตถ์ของพระเจ้าอยู่หัวด้วย แฟนนีบอกว่าเพราะการสิ้นพระชนม์อันไม่สมควรและน่าเศร้าใจอย่างยิ่งนี้เอง พระเจ้าอยู่หัวที่พระราชหฤทัยแตกสลายจึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกกฎหมายโบราณนี้เสีย

ถึงกระนั้นก็เถอะ ฉันปฏิญาณว่าต่อไปในอนาคตฉันจะระมัดระวังมากขึ้นเมื่อจับแก้มลูกศิษย์ตัวน้อยๆ หรือฉุดมือพวกเขาขึ้นมาให้เต้นระบำ

ฝ้ายเริ่มจะวิตก อยากจะกลับบ้าน หล่อนได้ยินคนหาบน้ำพูดว่ามีแก๊งโจรปล้นร้านค้าบนถนนเจริญกรุง แน่นอน เราไม่เห็นอะไรเลย ฉันเออมระอากับข่าวลือ

ไมเคิลคอยเราอยู่ที่บ้าน เป็นห่วงมากเสียจนโกรธหน้าแดงก่ำเมื่อเรากลับไปถึง เขาตะโกนว่าฉันเป็นผู้หญิงเหลือทนจริงๆ เหลือทน เหลือทน ถ้าฉันไม่คิดห่วงตัวเอง ฉันก็ควรจะคิดถึงลูกชาย เขาว่าเขาไม่ได้พูดเกินไปเลยเรื่องสถานการณ์คับขันมาก เขาควักปืนพกที่ติดกระเป๋าไว้ออกมาให้ดู ทุกคนที่สถานทูตได้รับคำสั่งไม่ให้ออกจากบ้านโดยไม่มีผู้ติดตามหรือไม่มีอาวุธปืน

เมื่อเขาสงบลง เขายอมรับว่าซอยบ้านเราเงียบผิดปกติ ถ้ามีอะไรหรือใครน่าสงสัยโผล่มาก็จะเห็นได้ทันที แน่นอนที่เขากลัว

คือพวกโจรจีนและบอกปัดเรื่องฝรั่งเศสบุกโจมตีพระบรมมหาราชวังว่าเป็นเรื่องน่าหัวเราะ

"คุณรู้ไหม" เขาถามว่า "เรือปืนพวกนั้นบรรทุกคนได้สักกี่คน ไม่มากพอที่จะยึดบาร์ที่โรงแรมโอเรียนเต็ลได้ด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าพระบรมมหาราชวังปลอดภัย"

ที่เขารู้คือว่าปาวีส่งคำเรียกร้องของฝรั่งเศสมาอีกครั้งให้อนุญาตให้เรือแองกงสตองแล่นทวนน้ำขึ้นมา และฝ่ายสยามยืนกรานปฏิเสธ ถ้าฝรั่งเศสพยายามจะใช้กำลังบุกก็จะยิงปืนใหญ่ใส่

บรรยากาศที่สถานทูตเกือบจะเรียกได้ว่ายินดีหลังจากตึงเครียดเมื่อสองวันก่อน โจนส์เรียกประชุมเจ้าหน้าที่ทั้งหมดตอนเที่ยงเพื่ออ่านข้อความที่โรลัง-ยัคมินส์รีบเขียนหวัดๆ ส่งมา

"เดอแวลโทรเลขถึงนายพลเรืออูมาน ข้าหลวงใหญ่เดอ ลาเนซอง *รวมทั้ง* ปาวี ให้เพิกถอนคำสั่งที่ให้ส่งเรือฝรั่งเศสทวนน้ำเข้ามาอย่างเป็นทางการ เขาแจ้งต่อลอร์ดโรสเบอรีด้วยเช่นกัน และฉันเพิ่งได้รับคำยืนยันจากลอนดอน" เขากางแขนออกแล้วถอนใจอย่างโล่งอก "ฉะนั้นดูเหมือนว่าวิกฤตการณ์จะผ่านไปแล้ววันนี้ ไม่รู้เมื่อไรปาวีจะนั่งเรือไอน้ำที่ฝ่ายสยามจัดหาให้เอาคำสั่งไปให้กัปตันเรือ นายพลเรืออูมานและเรือฝรั่งเศสอื่นๆ จะมาถึงวันที่สิบห้าและจะทอดสมอห่างจากสันดอน เดอแวลประกาศว่าอะไรก็ตามที่จำเป็นต้องมีการเจรจากันก็จะดำเนินไปโดยไม่มีการคุกคามเอกราชของสยาม พรุ่งนี้พวกเขาคงจะวุ่นกับงานฉลองวันชาติ คงจะไม่มีเวลามาสร้างปัญหา เพราะฉะนั้น...ถึงแม้ว่าจะเพิ่งเที่ยง แต่ฉันว่าพวกเราสมควรดื่มฉลองกันหน่อย"

หลังจากที่รินโชดาผสมในวิสกี้แล้ว อัครราชทูตชวนไมเคิลให้ออกไปที่ลานเทอร์เรซด้วยกัน ทั้งคู่เหม่อมองดูสายน้ำสีน้ำตาลภายใต้ท้องฟ้าครึ้มฝน ดูเหมือนว่าเรือสำปั้นลำเล็กๆ ของพวกพ่อค้าแม่ค้าขายผลไม้จะพากันกลับมา

แล้วแล่นไปๆมาๆอยู่ระหว่างหมู่เรือนแพ ทว่าเรือกระแซงลำใหญ่ๆที่ขนข้าวเปลือกมาสู่โรงสีต่างๆริมแม่น้ำนั้นยังไม่โผล่มาให้เห็น

"แกคงคิดถูก รู้ไหม พ่อหนุ่ม" โจนส์บอกความในใจ "จากที่ฉันสรุปมาได้ โรสเบอรีคงประท้วงเดอแวลที่ไม่รักษาสัญญา แล้วเดอแวลก็ลงมือจัดการกำราบปาวี"

ไมเคิลห่อปาก

"นี่ยิ่งเป็นข่าวร้ายมากเลยครับ"

โจนส์เลิกคิ้ว ทำไมล่ะ

ไมเคิลหันหลังกลับไปมองแม่น้ำ และพูดเสียงเบาว่า

"หมายความว่าปาวีบุ่มบ่ามมากกว่าที่ผมคิดน่ะสิครับ ผมอาจจะคิดผิดแต่ผมว่าวิกฤตการณ์ยัง*ไม่สิ้นสุด*หรอกครับ"

บางกอก วันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

มีอะไรบางอย่างเกิดขึ้น เราได้ยินเสียงปืนใหญ่และเสียงปืน ฉันอยากออกไปดูว่าเกิดอะไรขึ้นแต่ไม่กล้าทิ้งหลุยส์ไว้ ตอนแรกฉันคิดว่าน่าจะเป็นดอกไม้ไฟ แต่บอกตนเองว่าเป็นไปไม่ได้หรอก ฉันทนคอยอยู่ที่นี่ ไม่รู้เรื่องรู้ราวอะไรไม่ไหวแล้ว ไปโรงแรมโอเรียนเต็ลคงจะปลอดภัยแน่ๆ

ไมเคิลกำลังจะเดินกลับบ้านยามโพล้เพล้ เขาวางแผนไว้แล้วว่าจะทำอะไรบ้างค่ำนี้ ดื่มอะไรเย็นๆ ให้คนนวดตัว อาบน้ำ แล้วหลังจากนั้น...เขานึกภาพสีหน้าดีอกดีใจของสมบุญเมื่อเห็นเขากลับไวกว่าเคย สมบุญคงคุยจ้อเรื่องราวเล็กๆน้อยๆในบ้าน ข่าวลือล่าสุดของยายขบ หรือความทรงจำยามเยาว์วัยในหมู่บ้านอีสานที่ข้นแค้นระหว่างบีบนวดคลายกล้ามเนื้อที่ตึงเป็นปมของเจ้านาย

--คู่รักของเขา ด้วยน้ำมันหอม

แน่นอน เขาควรแวะไปที่บ้านของจูลี่ด้วย แต่หลังจากอาบน้ำแล้ว เขาทนสวมเสื้อเชิ้ตชุ่มเหงื่อยู่ยี่และชุดสูทผ้าหนามีรอยยับไปทั่วตัวต่อไปอีกไม่ไหวแล้ว

ชายหนุ่มเพิ่งตั้งต้นเดินหลบหลีกกองขยะบนทางเท้าข้างถนนเจริญกรุง นึกหวังว่าพวกคนกวาดขยะคงจะกลับมาทำงานในเร็วๆนี้ จู่ๆก็ได้ยินเสียงร้องตะโกน ที่แน่ๆคือเสียงเหมือนเสียงปืน ทันทีทันใดนั้น ผู้คนดาหน้ากันออกมาวิ่งแตกตื่นหนีมาจากทางแม่น้ำ ร้องตะโกน โบกไม้โบกมือ ชุลมุนหาที่หลบภัย

ท้องฟ้าเป็นสีหมากสุกจากแสงอาทิตย์ยามอัสดง แต่เมื่อเงยหน้าขึ้นก็เห็นแถบสีดำๆเทาๆเป็นปื้นอยู่เหนือหลังคาปิดทองของวัดจีนเล็กๆในซอย ฝูงกาดำๆบินเป็นแนวมุ่งหน้าขึ้นไปตามแม่น้ำ ร้องเสียงแหลมเสียดแทงแข่งกับเสียงร้องเอะอะของผู้คน

“เกิดอะไรขึ้น มีเรื่องอะไรกัน” เขาพยายามถามช่างซ่อมรองเท้าที่ยืนตัวแข็งติดกำแพง กอดเครื่องมือแน่นแนบอก ตาเบิกกว้างด้วยความกลัวสุดขีด แต่ชายผู้นั้นจ้องเขาราวกับฟังไม่ออก

เขาพบว่าตัวเองตกอยู่กลางกลุ่มผู้หญิงที่ถือตะกร้ากรีดร้องเสียงหลง เกือบจะเสียหลักหกล้มแต่ยั้งตัวได้ทันเพราะพิงกับหน้าร้านช่างเงิน พ่อค้าถลึงตาใส่ ตะโกนว่า “แก! ไอ้ฝรั่ง! ไป! ไปให้พ้น!” แล้วฉวยไม้กวาดออกมาไล่เขาไปให้พ้นจากขั้นบันไดหน้าประตู ก่อนที่จะดึงประตูเหล็กลงมาปิดร้านเสียงดังสนั่น เขาเดินต่อไปสักสองสามก้าวแล้วหลบพักในช่องประตูหนึ่ง ซับเหงื่อบนหน้าเหงื่อออกจนผมเปียกลีบติดศีรษะ เกือบจะได้กลิ่นความหวาดกลัวของตัวเองและความอับอายที่รู้สึกกลัว “คิดสิ คิดเร็วๆเข้า” ที่หลบภัยที่ใกล้ที่สุดคือโรงแรมโอเรียนเต็ล อยู่ห่างไปแค่สองซอย

เขาก้มหัวงุด เดินฝ่าฝูงชนต่อไป สามารถไปถึงถนนสายใหญ่ที่รถแล่นได้สองทาง มีต้นปาล์มสองข้างทางนำไปสู่โรงแรม แล้วหยุดพักหายใจอย่างโล่งอกเมื่อประตูทางเข้าของโรงแรมปิดลง คนเฝ้าประตูใส่เครื่องแบบหน้าเดิมนั้นหายไป

แทนที่ด้วยยามกลุ่มหนึ่งซึ่งถูกส่งมาป้องกันทางเข้า เมื่อรู้สึกว่าปลอดภัยแล้ว ไมเคิลก็มีเวลาดูพวกยาม และคิดอย่างขันๆว่าพวกนั้นมีสีหน้าหวาดกลัวมากกว่าจะขู่ขวัญคนอื่น

เขานั่งพักสูดหายใจบนม้ายาวใต้ต้นปาล์มสูงในสวน ใช้หมวกฟางพัดให้ตัวเอง น่าประหลาดมากที่หมวกไม่หล่นหายไป เขาคิดเนือยๆ พยายามตั้งสติคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป

เขาต้องสงบสติให้ได้ หรืออย่างน้อยก็ต้องวางท่าว่าสงบ คงไม่เหมาะแน่ๆ ถ้าพวกผู้ชายที่นั่งกันอยู่ในบาร์ประเภทเจ้าของไร่ ชายฉกรรจ์ พวกที่มั่นใจในตัวเอง จะเห็นเขาเหงื่อแตกพลั่ก หายใจหอบ...เขาสำรวจดูเสื้อนอก กระดุมหลุดหายไปสองเม็ด ไม่ต้องสงสัยว่าคงหลุดหายไปตอนที่วิ่งฝ่าฝูงชนตื่นตระหนก

“ไอ้กะเทยตาขาวน่าสมเพช” เขาย้ำกับตัวเอง “พวกนั้นคงจะเห็นแบบนี้ และฉันก็เป็นแบบนั้นจริงๆเสียด้วย”

เขาหลับตาอีกครั้ง สูดหายใจเข้าลึกๆ เขาจะแวะไปเข้าห้องน้ำผู้ชายก่อน เพื่อจะไปตั้งสติที่นั่น

“คุณรู้ไหมว่าเกิดอะไรขึ้น ไม่มีใครยอมบอกอะไรฉันเลย”

เขาสะดุ้ง

จูลี่ยืนอยู่ตรงหน้าเขา ไม่มีหมวก สองมือล้วงอยู่ในกระเป๋ากระโปรงแบบทะมัดทะแมงสีกากี เสื้อเชิ้ตสีขาวชุ่มเหงื่อแนบติดกับบ่า เขาโกรธจัดจนพูดแทบไม่ออก

“คุณมาทำอะไรนอกบ้าน” เขาพูดเสียงสั่น “คุณบ้าไปแล้วหรือ”

เธอคว้าแขนเขาแล้วลากตัวไปทางบาร์

“เมื่อกี้ฉันอยู่ข้างในบาร์ ทนสายตาพวกผู้ชายทั้งห้องไม่ไหว พวกนั้นจ้องฉันอย่างกับว่าไม่เคยเห็นผู้หญิงมาก่อน แถมเป็นผู้หญิงฝรั่งเศสด้วย แต่ตอนนี้เมื่อมีคุณอยู่ด้วย ทุกอย่างก็เรียบร้อย”

เขาหยุดกึกกลางทาง ตัวสั่นเทิ้มด้วยโทสะ ไม่ ไม่เรียบร้อยเลย เขาตอบ

แต่ละคำด้วยความฉุนเฉียวและตื่นตระหนกที่ไม่อาจปกปิด พนันได้แน่ๆว่าพวกคนจีนกำลังบุกปล้นโรงเก็บสินค้าแถวริมแม่น้ำ “คุณรู้ไหมว่าพวกฝูงชนที่บ้าคลั่งจะทำอะไรกับผู้หญิง คุณเคยหยุดคิดบ้างไหมก่อนที่จะทำอะไรก็ตามที่ผุดขึ้นมาในหัว” เราไม่รู้หรอกว่ากำลังเกิดอันตรายอะไรอยู่ แล้วเธอควรจะอยู่บ้านกับลูกชาย

“อ้าว แต่ฉันทำไม่ได้แล้วนี่” เธอชี้แจงอย่างมีเหตุมีผล “ฉันกลับบ้านไม่ได้แล้วตอนนี้ ฉันคิดว่าฉันมาถึงที่นี่ราวๆสิบนาทีก่อนที่ผู้คนจะแตกตื่นแทบจะเหยียบกันตาย นี่ตามที่ฉันได้ยินพวกคนที่เพิ่งเข้ามาทีหลังฉันพูดกันนะ ผู้คนเขายอมให้ฉันเดินผ่าน ผู้หญิงแขกแก่ๆคนหนึ่งบอกให้ลูกชายช่วยพาฉันมาที่นี่ด้วย พวกยามหยุดเขาไว้ที่หน้าประตูโรงแรม ฉันว่ายามนี่หยาบคายจริงๆ เห็นชัดๆว่าเขาไม่ได้จะพยายามบุกเข้ามาข้างในสักหน่อย”

เธอดูไม่ตื่นตกใจแม้แต่น้อย ผมมวยแทบจะไม่มีหลุดออกมาสักปอยเดียว เธอเงยหน้าขึ้นยิ้มให้เมื่อทั้งสองคนเดินเข้าไปในห้องโถงเย็นๆ

“อย่าโกรธฉันเลยนะคะ ขอเถอะ ฉันทนคอยโดยไม่รู้อะไรเลยไม่ไหว แล้วอีกอย่าง ต้องไม่ใช่พวกคนจีนจลาจลที่สำเพ็ง ฉันได้ยินเสียงปืนใหญ่ดังมาจากทางแม่น้ำ”

เขาส่ายหน้า เธอแน่ใจหรือ เขาได้ยินแต่เสียงปืน พวกเขามองไปรอบๆห้องที่ไร้ผู้คน ปกติแล้วจะมีคนอยู่กันเต็ม ไม่มีเจ้าของไร่สวมหมวกปีกกว้างนั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่บนเก้าอี้เท้าแขนไม้ไผ่ตัวใหญ่เลยสักคนเดียว ไม่มีกัปตันเรือเดินทะเลผมสีเทานั่งซดเบียร์ สอดส่ายสายตามองหาคนรู้จักมาใช้เวลาใช้เงินทองด้วยกัน ไม่มีแม้แต่บ่อยที่เดินเท้าเปล่าเงียบกริบเอาขวดเครื่องดื่มเย็นเฉียบจนมีฝ้าจับมาเสิร์ฟที่โต๊ะนักธุรกิจอังกฤษที่เสียงดังเอะอะ

“ผู้คนหายไปไหนกันหมดคะ” เธอกระซิบ เมื่อเขาเห็นพนักงานยกกระเป๋าวิ่งมาจากโรงครัวไปทางลานเทอร์เรซที่หันหน้าออกสู่แม่น้ำ ที่นั่นเมื่อมองผ่านม่านใบต้นกล้วยและต้นลั่นทมก็จะเห็นกลุ่มชาวสยามและฝรั่งเดินปนเปกันไปรอบๆ

ลาน ชี้มือไปทางแม่น้ำ

"เร็วเข้า!" เขาคว้ามือเธอแล้วทั้งคู่ก็วิ่งไปบนทางปูหินลื่นๆ ไปทันได้ยินเสียงปืนใหญ่และเสียงคนพูดอย่างรู้ดีว่า

"ยิ่งใกล้เข้ามาใหญ่เลยหนนี้ ต้องมาจากป้อมทิศตะวันตกแน่ๆ" ทั้งคู่เบียดเสียดแทรกคนเข้าไปจนถึงลูกกรงท่าน้ำ ทันเวลาเห็นเรือลำเตี้ยๆ สีขาวแล่นพ่นควันโขมงขึ้นมาในแม่น้ำสีน้ำตาลเข้มที่ปั่นป่วนเชี่ยวกรากเนื่องจากฝนตกทุกวัน ใบเรือและสายระโยงฉีกขาด เสากระโดงหนึ่งในสามหักพัง พวกกะลาสีกำลังเล็งปืนมาทางฝูงชนที่แออัดบนสองฝั่งแม่น้ำ ใกล้เสียจนกระทั่งคนที่ดูอยู่เพียงแค่เอื้อมมือไปก็สามารถแตะตัวพวกเขาได้ ตะวันตกดินฉายแสงสุดท้ายต้องปืนใหญ่เป็นประกาย ปากปืนหันมาทางพระบรมมหาราชวังอย่างน่าสะพรึงกลัว

"ธง...ดูธง" จูลี่พึมพำ ขณะที่เสียงอุทานกราดเกรี้ยวดังขึ้นมาเบาๆ "ในที่สุดพวกมันก็ลงมือ ไอ้พวกฝรั่งเศสมันบุกโจมตีแล้ว"

ที่ตามมาข้างหลังคือเรือปืนลำที่สอง มีผู้ชายคนหนึ่งนอนแผ่อยู่บนดาดฟ้าเครื่องแบบเปื้อนเลือด ชายอีกคนนั่งอยู่ข้างๆ มือกุมหัวที่เลือดอาบ หมวกเบเรต์สีน้ำเงินที่มีพู่กลมๆ ทำด้วยขนสัตว์สีแดงวางอยู่แทบเท้า จูลี่เคยคิดเสมอมาว่าหมวกกะลาสีฝรั่งเศสที่ปราดเปรียวนั้นดูมีความสุขและร่าเริง แต่เมื่อเห็นครั้งนี้กลับทำให้เธอรู้สึกสะท้อนใจยิ่งนัก เธอตระหนักขึ้นมาในขณะนั้นว่า เรือจากประเทศฝรั่งเศสของเธอเองกำลังคุกคามบางกอก

จากนั้นท้องฟ้าก็มืดลงท่ามกลางแสงสนธยา ไมเคิลพึมพำไม่หยุด "เป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ ปาวีได้รับคำสั่ง เขา*ได้รับคำสั่ง*...ถ้าเช่นนั้นฉันก็*คิดถูก*สินะ ฉันเองก็ยังไม่อยากเชื่อ..."

มงซินญอร์แวยืนอยู่ติดกับเขา ทำเครื่องหมายไม้กางเขนและพึมพำสวดมนต์ ใบหน้าเขาดูเหมือนหน้ากากแห่งความทุกข์ระทมท่ามกลางแสงไฟวับๆ แวมๆ จากตะเกียงแก๊สที่เพิ่งจุดขึ้น พวกเขาได้ยินเสียงแหบๆ ร้องเพลงชาติฝรั่งเศสท่อนแรกดังลอยมาจากบาร์ ผู้ชายฝรั่งเศสสองคนเดินโซเซร้องเพลง

เข้ามาที่ลานเทอร์เรซ แต่ละคนกอดขวดมาด้วย แล้วยกขึ้นดื่มอวยพรให้คนที่มองดูอยู่ พลางยิ้มกว้างแบบคนเมา

ไมเคิลเบือนหน้าหนีด้วยความรังเกียจ หนึ่งในนั้นคือลูเซียง ฟูร์เนอโรที่คอยตามตอแยเขาและนักการทูตทุกคนในบางกอกให้ยอมรับว่าสยามจะได้ประโยชน์อย่างใหญ่หลวงจากฝรั่งเศสที่มีอารยธรรมอันสูงส่ง ที่ตามมาติดๆ คือ ชอร์ช ดูปง พ่อค้าไม้ร่างใหญ่ขี้อายที่ปกติแล้วไม่มีพิษสง แต่เห็นได้ชัดว่าคงจะดื่มมากเกินไป

ฟูร์เนอโรไม่มีทีท่าโก้หรูอย่างเคย ผมที่เคยเรียบกลับยุ่งเหยิง ผ้าผูกคอไหมลายจุดผืนใหญ่นั้นห้อยย้อยเสียรูป ดูเหมือนไม่รับรู้สายตาแข็งกร้าวที่มองมา ชายผู้นั้นควงแขนกับดูปงแล้วส่งเสียงเจื้อยแจ้วร้องท่อนลูกคู่ที่เร้าใจกระหายเลือด “ติดอาวุธ พลเมืองทั้งหลาย...”

เจมส์ สไมท์ วิศวกรรถไฟชาวสกอตร่างล่ำ ย่างสามขุมเข้าไปหา แล้วปัดขวดเหล้าในมือดูปงแตกกระจายบนพื้นปูหินก้อนโต

“จะขอบใจมากถ้าแกหุบปาก ไม่อย่างนั้นฉันจะยัดเพลงลงกระเดือกพวกแก” เขาคำราม ดูปงยกหมัดขึ้น เหวี่ยงแขน แต่แล้วก็เสียหลัก ล้มก้นกระแทกพื้น

ฟูร์เนอโรสบถออกมาสองสามคำแต่ไม่มีใครได้ยินเมื่อพยายามช่วยชายร่างมหึมาให้ยืนขึ้น ขณะที่สไมท์เตะเขาคว่ำลงไปอีก พระสังฆราชรีบเข้ามาห้ามกางแขนออกเพื่อหยุดยั้งการชกต่อย

“อย่า อย่า ได้โปรด ลูกเอ๋ย ขอที อย่าทำเรื่องร้ายนี้ให้ยิ่งเลวร้ายลงไปอีกเลย” ท่านกำลังจะถูกผลักออกไปเมื่อไมเคิลคว้าตัวญาติสาวที่ยืนอยู่ตรงนั้น ดวงตาเบิกกว้าง ตะลึงมอง จู่ๆ เขาก็รู้ตัวขึ้นมาว่าเธอเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวที่อยู่ในบริเวณนั้น

“ฟังนะ” เขากระซิบอย่างร้อนรนแล้วลากเธอออกมาจากลานเทอร์เรซ “ผมต้องกลับไปสถานทูต อย่า...นี่ ได้ยินผมพูดหรือเปล่า อย่าออกจากโรงแรม

เด็ดขาดจนกว่าผมจะกลับมารับคุณ สัญญาสิ”

จูลี่ตกตะลึง ได้แต่พยักหน้า

เธอทิ้งตัวนั่งอย่างหมดแรงบนเก้าอี้ แต่เมอซีเยอร์มัลแลร์บเบอะ สามีของเลโอนี โผล่มายืนอยู่ข้างเธอ คว้าแขนไมเคิลไว้

“ไม่ต้องห่วง ผมจะพาเธอไปส่งบ้านเองทันทีที่ถนนปลอดภัย”

เขาสั่นศีรษะ ใบหน้าแดงก่ำนั้นเศร้าและสายตาบอกขอโทษ

“เป็นเรื่องแย่จริงๆ พวกเราคนฝรั่งเศสที่อยู่และทำงานที่สยามจะต้องชดใช้กับเรื่องนี้ เอาละ ให้มาดามกาเลอยู่กับผมแล้วไปเถอะครับ”

ไมเคิลยิ้มอย่างขอบคุณ สวมหมวกแล้วรีบวิ่งไปที่ประตู

ที่สถานทูตวุ่นวายกันทั่วหน้า พวกเสมียนรีบเร่งส่งโทรเลข ส่งบันทึกท่ามกลางรายงานต่างๆที่ขัดแย้งกัน กัปตันโจนส์ละจากข้อความที่เพิ่งได้รับแล้วต้อนรับเขาด้วยสีหน้าสงสัยใคร่รู้

“รู้ไหม” เขาพูดเรียบๆ “แกโชคดีมากที่เขาเลิกจับพ่อมดแม่มดมัดเสาเผาทั้งเป็นกันนานแล้ว แกเดาได้อย่างไรว่าปาวีจะไม่ยอมรับรู้คำสั่ง”

ไมเคิลยกแขนเสื้อขึ้นเช็ดหน้าผาก เขาวิ่งมาตลอดทางจากโรงแรมโอเรียนเต็ล ทั้งผลักทั้งดันไม่ต่างจากคนอื่นๆที่แตกตื่นวิ่งกันอลหม่าน เขายักไหล่ เป็นตรรกะเท่านั้นเอง ปาวีหยิ่งยโสเกินกว่าที่จะยอมให้เลอ มีร์เจ้านายเก่าของเขาเป็นคนดำเนินการเจรจาทั้งปวงแล้วเก็บเกี่ยวเกียรติศักดิ์อะไรก็ตามที่จะได้ไป

“เขายังคงเชื่อว่าเขาจะสามารถยึดสยามเป็นรัฐในอารักขาได้ แต่ถ้าจะทำเช่นนั้นได้ เขาก็จำเป็นต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมา เขาไม่อาจยืนเฉย มองเห็นรางวัลสูงสุดหลุดลอยไปจากเอื้อมมือได้หรอกครับ ว่าแต่ว่า เรารู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างล่ะครับ”

“ยังไม่มากนัก” โจนส์ตอบ “ยกเว้นว่าเรือนำร่องของฝรั่งเศสจมและกะลาสีฝรั่งเศสสองสามนายถูกฆ่า ไม่มีตัวเลขบอกความเสียหายฝ่ายสยาม ฉันเพิ่งกลับมาจากพระบรมมหาราชวัง พระเจ้าอยู่หัวทรงกลัวว่าสยามจะเสียเอกราช

และทรงห่วงเรื่องพระชนม์ชีพของพระองค์เองด้วย เพราะฉะนั้น บอกฉันทีเดี๋ยวนี้เลยท่านผู้ฉลาด จะเกิดอะไรขึ้นต่อไปล่ะ”

ไมเคิลถอนใจ เขาไม่รู้จริงๆ

บางกอก วันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

วันนี้เป็นวันชาติฝรั่งเศส และฉันอับอายมากในสิ่งที่ประเทศของฉันทำลงไป

ไม่ใช่หรอก ต้องไม่ใช่ประเทศของฉัน ฉันไม่เชื่อเลยว่าเป็นการกระทำของฝรั่งเศส ชาติที่บูชาเรื่องสิทธิมนุษยชน นี่เป็นผลงานของผู้ชายหยิบมือหนึ่งที่ทะเยอทะยาน ไม่มีศีลธรรม และถูกชักนำไปในทางที่ผิด ผู้ชายที่ห่วงเรื่องเกียรติศักดิ์ของตัวเองมากกว่าเกียรติยศของชาติ

ฉันไม่มีวันบอกไมเคิลหรอกว่าฉันกลัวแทบตายเมื่อพบว่าตกอยู่ท่ามกลางผู้คนที่ตื่นตระหนกบนถนนเจริญกรุงที่ถูกตัดขาดจะเดินย้อนกลับไปบ้านก็ไม่ได้เพราะมีกลุ่มเด็กหนุ่มหน้าบึ้งตึงท่าทางกราดเกรี้ยวกั้นไว้ ผู้คนจำนวนมหาศาลผลักดันฉันให้เดินหน้าเท่านั้น เพราะฉะนั้นฉันจึงได้แต่ยิ้ม ขอโทษ แล้วพูดอะไรสองสามคำเป็นภาษาไทยกับคนที่ฉันกระทบกระแทก ผู้หญิงแก่ๆ ในชุดส่าหรีสั่งลูกชายที่ไม่ค่อยจะเต็มใจให้เดินประกบไม่กี่ก้าวพาฉันมาส่งที่โรงแรมโอเรียนเต็ล

ฉันรู้สึกได้ทันทีถึงสายตาไม่พอใจที่ผู้ชายทุกคนซึ่งออกันอยู่ที่บาร์มองมา สำหรับพวกเขา ฉันไม่ใช่แม่ม่ายที่โชคร้ายและไม่ค่อยจะอยู่ในกรอบประเพณีที่พวกเขาบางคนเคยเต้นรำด้วยในงานเลี้ยงวันปีใหม่อีกต่อไป แต่ฉันเป็นผู้หญิงฝรั่งเศส ด้วยเหตุนี้ฉันกลายเป็นคนน่าชิงชัง

"มาทำอะไรที่นี่ ทำไมไม่อยู่ที่บ้านเหมือนสุภาพสตรีแท้ๆ" ฉันรู้สึกได้ว่าพวกเขาคงถามกันอยู่ในใจ และอันที่จริงแล้วก็ไม่เห็นมีผู้หญิงคนอื่นเลย ไม่มีแม้แต่ภริยาของพวกมิชชันนารีหรือสาวๆ ที่หัวเราะคิกคักยิ้มแหยๆ ที่อย่างไรก็ตามคงไม่ยินดีให้ฉันนั่งร่วมโต๊ะ

เมื่อกลับถึงบ้าน ฝ้ายจับตัวฉันไว้แน่น น้ำตาไหลพรากอาบหน้า เขาห่วงมากจริงๆ สมบุญที่น่าสงสารออกมาตามหาไมเคิล สองคนนั่นวาดภาพว่าเราสองคนคงจะนอนตายอยู่ในซอยที่ไหนสักแห่ง ฉันส่งคนสวนไปบอกคนที่บ้านของไมเคิลให้สบายใจ คนสวนบอกว่าเขาจะลัดเลาะไปตามสวนหลังบ้าน ไม่ออกไปทางถนนในซอย เขาไม่ยอมเชื่อเมื่อฉันบอกว่าถนนไม่มีคนแล้ว ทุกคนต่างหมกตัวอยู่ในบ้านเพื่อความปลอดภัย

เป็นเวลาดึกมาก เลยเที่ยงคืนไปแล้วเมื่อไมเคิลแวะมาในที่สุด ก่อนหน้านั้นฉันให้จุดตะเกียงทุกดวง คนใช้ทุกคนไม่มีใครนอน ต่างก็เตรียมพร้อมที่จะป้องกันบ้านถ้ามีใครตัดสินใจจะแก้แค้นฝรั่งเศสด้วยการโจมตีฉัน

ข่าวเล็กๆน้อยๆที่เขาได้มานั้นแย่มากๆ เรือนำร่องของฝรั่งเศสถูกจม กะลาสีฝรั่งเศสอย่างน้อยสี่นายถูกฆ่า เรือรบที่เราเห็นแล่นมานั้นไปจอดอยู่ที่หน้าสถานกงสุล

วันนี้ตามถนนหนทางมีแต่พวกทหาร และทั้งเมืองก็ตื่นตระหนกกันยกใหญ่ ไม่มีผักผลไม้มาขายเลย ตลาดปิดเงียบ

ถ้าเรื่องนี้ดำเนินต่อไปอีก ในไม่ช้าเราคงต้องฆ่าแม่ไก่สักตัวหนึ่ง แต่เวลานี้เรายังมีไข่กิน

ฉันไม่ได้ข่าววิกเตอร์เลย ที่ทำการไปรษณีย์ก็พลอยปิดไปด้วย ฉันนึกอยากปักผ้าหรือวาดรูปเป็นจริงๆ จะได้มีอะไรทำ

แทนที่จะเดินไปเดินมาระหว่างบ้านกับประตูรั้ว

เมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์กระแอมแล้วเคาะโต๊ะเพื่อขอให้ทุกคนเงียบ ห้องประชุมที่กระทรวงการต่างประเทศมีเสียงตื่นเต้นเบาๆดังหึ่งๆ เสียงโต้เถียงอย่างไม่ปิดปัง และเสียงถามไถ่ที่ไม่มีคำตอบ

ระหว่างที่คอยให้เสียงหึ่งๆนั้นเงียบลง เขากวาดตามองเลยโต๊ะที่ปูด้วยผ้าขนสัตว์สีเขียวประดับด้วยดอกไม้ เห็นมหาดเล็กเดินถือถาดชาและขนมหวานบริการ เสียงกระเบื้องกระทบกันดังก๋องแก๋ง เขาถอนใจด้วยอย่างอัดอั้น

“ที่นี่ไม่มีงานอะไรที่ไม่เสิร์ฟอาหารหรอก” กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงกระซิบ แย้มพระสรวลอย่างระอา

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศทรงมีรอยดำคล้ำใต้พระเนตร แต่พระพักตร์ที่ปราศจากรอยย่นนั้นไม่แสดงให้เห็นเลยว่าได้ทรงอดหลับอดนอนประทับเคียงข้างพระเจ้าอยู่หัวทุกชั่วโมงที่สยามถูกคุกคาม เบื้องซ้ายของพระองค์คือนายพลเรือเดอ รีเซอลีเยอจ้องมองกระดาษเบื้องหน้าอย่างหดหู่ เป็นกระดาษที่เขาร่างแผนที่ปากแม่น้ำและที่ตั้งของเรือลำต่างๆ

ที่นั่งอยู่แถวหน้าสุดคือโอกูสต์ ปาวี ลูบเคราที่ยาวแผ่ลงไปบนเสื้อกั๊กพยักพเยิดทักทายเพื่อนร่วมอาชีพอย่างชื่นมื่น เขามีสีหน้าอมยิ้ม ทั้งพอใจและละโมบ เหมือนแมวที่ไม่เพียงแต่กลืนนกคีรีบูนเข้าไปแล้วหนึ่งตัว แต่ยังเชื่อว่าจะได้กินอีกตัวด้วย โจนส์นึกค่อนอยู่ในใจ “ถ้าเป็นฉันนะ” เขากระซิบบอกไมเคิลที่ติดตามมาด้วยในฐานะผู้จดบันทึก “ถ้ามีกะลาสีอังกฤษเพิ่งถูกฆ่าตาย ฉันคงไม่ทำหน้าระรื่นแบบนี้”

พวกเจ้าหน้าที่ชาวฝรั่งเศสนั่งล้อมรอบผู้นำของตน แต่ชาวยุโรปคนอื่นๆที่มาร่วมประชุมเลือกนั่งให้ไกลจากพวกฝรั่งเศสเท่าที่จะทำได้ ชาวฝรั่งเศสทุกคนต่างสวมชุดดำ ราวกับจะเน้นว่าพวกเขากำลังโศกเศร้าที่สูญเสียพวกกะลาสี ช่างขัดกับกลุ่มนักการทูตอื่นๆที่ล้วนสวมชุดสูทสีขาว

"ท่านสุภาพบุรุษ" ที่ปรึกษาพิเศษชาวเบลเยียมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกล่าวขึ้นในที่สุด "ผมขอให้พวกคุณเข้ามาวันนี้เพื่อแจ้งข่าวล่าสุดที่พวกคุณบางคนคงทราบแล้ว แต่กระนั้นก็มีบางประเด็นที่ยังไม่รู้"

"เมื่อค่ำวานนี้" เขาพูดต่อไป "ทั้งๆที่ขัดต่อสนธิสัญญาทั้งปวง และแม้ว่าจะมีการยิงกระสุนเปล่าเตือนจากป้อมต่างๆที่ปากน้ำแล้ว เรือรบของฝรั่งเศสได้แก่ เรือ*แองกงสตอง*และเรือ*โกแมต*ยังคงบุกเข้ามาทางปากแม่น้ำ ยังผลให้เรือของกองทัพเรือไม่มีทางเลือก จำต้องหยุดยั้งเรือทั้งสองด้วยกำลัง เรือปืนของฝรั่งเศสกลับยิงตอบโต้ ทำให้เรือหลายลำของเราเสียหาย และฆ่าทหารเรือจำนวนสามสิบเอ็ดนาย"

ปาวีทนนั่งนิ่งต่อไปไม่ได้ เขาผุดยืนขึ้น เดินอาดๆมาที่โต๊ะ เชิดคาง ทั้งร่างสั่นเทิ้มด้วยโทสะ

"คุณทำเหมือนว่าทหารเรือฝรั่งเศสสี่นายที่ถูกฆ่านี่เป็นเรื่องเล็กนะเมอซีเยอร์ และไม่พูดถึงเรือนำร่องของฝรั่งเศสที่ถูกส่งลงไปเกยอยู่บนสันทรายแทนที่จะจมอยู่ก้นแม่น้ำ"

โรลัง-ยัคมินส์หลับตาอยู่อึดใจหนึ่ง แล้วถอนหายใจลึกๆ

"ผมนึกว่าคงจะเหมาะสมกว่าถ้าให้คุณเป็นคนพูดเรื่องนี้เอง เมื่อผมเชิญให้คุณพูด ท่านกงสุลใหญ่ แต่คุณตัดสินใจพูดก่อนที่ผมจะทันได้เชิญ ดังนั้น ผมขอบอกว่าใช่แล้ว เราเสียใจต่อการสูญเสียชีวิตของทั้งสองฝ่าย เช่นเดียวกับชะตากรรมที่น่าเศร้าของ*ชอง-บาติสต์ แซ* เรือนำร่องฝรั่งเศส แต่ผมขอชี้ว่าเรื่องเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นเลยถ้ากัปตันเรือ*แองกงสตอง* กัปตันโบแร ใช่ไหมครับ ใช่ถ้ากัปตันโบแรจะปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งผมเข้าใจว่า*ไม่ใช่* ผมขอย้ำ *ไม่ใช่* ให้ใช้กำลังรุกขึ้นมาตามแม่น้ำ"

เขาหยุดพัก จ้องปาวีเขม็ง ปาวีเพียงแต่ยักไหล่อย่างไม่สนใจ "เวลานั้นเรายังไม่ได้รับโทรเลข *เรา*เข้าใจว่ากำลังกองทัพเรือสยามจะบุกโจมตีในวันที่สิบห้า เพราะฉะนั้นคุณเข้าใจไหม ก็ยุติธรรมดีแล้วที่เราจะต้องลงมือปฏิบัติการก่อน

เพื่อป้องกันตัว นอกจากนี้ผมขอชี้ให้เห็นว่าตามมาตราที่สิบห้าของสนธิสัญญา เราได้รับอนุญาตให้ทอดสมอได้ที่ปากน้ำไม่ใช่หรือ"

"แต่คุณไม่ได้ทอดสมอ!" รีเซอลีเยอคำรามเสียงดังขึ้นมาทันที "คุณแล่นเรือทวนน้ำขึ้นมาทั้งๆที่เราย้ำแล้วย้ำอีก ใช่ ย้ำแล้วย้ำอีก ปฏิเสธไม่อนุญาตให้คุณทำแบบนั้น!" เขาลดเสียงเบาลง แล้วพูดซ้ำด้วยเสียงที่เหมือนคำราม ยิ่งโกรธ เสียงที่กุกกักอยู่ในคอของเขายิ่งฟังยากขึ้นไปอีก "คุณ*ไม่ได้*ทอดสมอที่ปากน้ำ! ไม่เลยเมอซีเยอร์ คุณแล่นเรือทวนน้ำเข้ามา และปืนของคุณตอนนี้ก็หันไปทางพระบรมมหาราชวัง มีมาตราไหนบ้างในสนธิสัญญาที่อนุญาตให้คุณทำ*แบบนั้น!*"

ปาวีกลอกตา เหลียวมองไปรอบๆราวกับขอความเห็นใจที่ต้องจัดการกับท่าทีซึ่งไม่มีเหตุผลเอาเสียเลยเช่นนี้ "กัปตันโบแรจะทอดสมออยู่ที่ปากน้ำได้อย่างไรในเมื่อเขาถูกยิงใส่ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับมาตราที่สิบห้า ผมขอย้ำ"

โรลัง-ยัคมินส์วางมือบนแขนของนายพลเรือชาวเดนมาร์กเพื่อยับยั้งเขาไม่ให้ระเบิดโทสะออกมาอีก

"ขอตอบคำกล่าวของคุณดังนี้ ไม่มีเหตุผลอันใดเลยที่กองเรือสยามจะบุกโจมตีเรือฝรั่งเศส ไม่ว่าจะเป็นวันที่สิบห้ากรกฎาคมหรือเวลาใดๆก็ตาม คุณกล่าวถึงสนธิสัญญา ฝรั่งเศสและสยามตีความมาตราที่สิบห้าแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เมื่อคำนึงถึงการขู่เข็ญหลายๆครั้ง ในฐานะนักกฎหมาย ผมเห็นว่าทัศนะของสยามนั้นชอบด้วยกฎหมาย สนธิสัญญาที่ทำต่อกันนั้นมีจุดประสงค์หลักเพื่อการค้าขาย ไม่ใช่เรื่องข้อพิพาททางเรือระหว่างประเทศทั้งสอง อย่างไรก็ตาม ที่ว่ากันมานี้ไม่ใช่จุดประสงค์ของการประชุมครั้งนี้ที่จัดขึ้นเพื่อแจ้งให้นักการทูตต่างประเทศทั้งหลายทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และผมเข้าใจว่าเพื่อแจ้งเรื่องฝรั่งเศสแสดงความเสียใจที่การประจัญบานครั้งนี้เกิดจากการได้รับคำสั่งล่าช้าไปอย่างน่าพิศวง"

เขาหยุดพักอึดใจหนึ่ง ก่อนจะเสริมด้วยเสียงเรียบๆ ดวงตาหรี่มองไปที่ปาวี “และยิ่งน่าพิศวงมากยิ่งขึ้น ผมขอเสริมว่าฝ่ายเราได้รับคำสั่งดังกล่าวนานก่อนที่เหตุการณ์อันน่าเศร้าสลดนี้จะเกิดขึ้นเสียอีก เพราะฉะนั้นท่านกงสุลใหญ่ถ้าคุณไม่มีอะไรจะกล่าวเพิ่มเติม ผมจะขอกล่าวอวยพรให้ทุกคนมีวันที่ดี และจะขอกลับไปทำงานตามหน้าที่”

ปาวียืนขึ้นอีกครั้ง สีหน้าพร้อมที่จะทำสงครามกับทุกคน

“เสียใจรึ คุณคิดว่าเราจะแสดงความเสียใจรึ เราเชื่อว่ารัฐบาลสยามต่างหากที่สมควรจะแสดงความเสียใจ ไม่ต้องสงสัยเลยว่าฝรั่งเศสจะต้องเรียกร้องค่าปฏิกรรมสงคราม และแน่นอน คำขาดที่ผมยื่นให้คุณเมื่อเดือนที่แล้วจะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมตามไปด้วย ตอนนี้ผมกำลังคอยคำสั่งจากปารีส คุณจะได้รับทราบเมื่อถึงเวลานั้น”

กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงโน้มพระวรกายออกมาข้างหน้าคล้ายจะทรงโต้ตอบอย่างเผ็ดร้อน แต่แล้วก็ทรงเอนพระองค์กลับไป ทรงทำสัญญาณให้ที่ปรึกษาชาวเบลเยียมเป็นผู้พูดตอบ

“ดีมากเมอซีเยอร์ ถ้าเช่นนั้นเราจะคอยฟัง มีอะไรอีกหรือไม่”

ปาวีสั่นศีรษะ หาเรื่องอื่นๆมาประท้วงอีกไม่ได้ เขายืนขึ้น ยังคงล้อมรอบด้วยเหล่าลูกน้อง แล้วเดินออกไปจากห้องโดยไม่เหลียวกลับมา ไม่พูดจาปราศรัยทักทายกับใครๆเหมือนเมื่อขามา

“กัปตันโจนส์ ถ้าจะกรุณา” โรลัง-ยัคมินส์งอนิ้วเรียกอัครราชทูตอังกฤษที่เดินไปหาเขาที่หน้าต่าง ไมเคิลเดินตามไปด้วย

“ผมหนักใจจริงๆ” เขากระซิบ “พระเจ้าอยู่หัว...”

เขาสั่นศีรษะ สีหน้าอมทุกข์ “พระเจ้าอยู่หัวทรงเสียพระราชหฤทัยมาก ทรงไม่แน่พระราชหฤทัยว่าจะทำอย่างไร ระหว่างต่อสู้อย่างจนตรอกหรือยอมแพ้ราบคาบ พระองค์ทรงนึกภาพว่าจะมีการฆ่าฟันกันเป็นเบือ มีระเบิดในเมือง

และมีภัยถึงพระชนม์ชีพด้วย คุณคงเห็นแล้วว่ารีเชอลีเยอเองก็คิดแบบนี้เหมือนกัน และอยากให้เราโจมตีฝรั่งเศสทันที จะได้จัดการยุติเรื่องทั้งหมดนี้ให้เสร็จสิ้นเด็ดขาดทั้งสองไม่เชื่อเมื่อผมบอกว่าฝรั่งเศสจะไม่กล้าทำอะไรเกินเลยไปกว่านี้อีกแล้ว อย่างน้อยก็ไม่ใช่ทางทหาร ไม่ทำแน่ ถ้าเราจะไม่ทำผิดพลาดแล้วจมเรือทั้งสามลำ สยามไม่อาจต้านทานกำลังจากไซ่ง่อนได้หรอก" เขาลูบหน้าที่ตอบและเต็มไปด้วยริ้วรอย "ขอโทษนะ ผมแทบไม่ได้นอนสักเท่าไรเลย แทบจะไม่ได้หลับ ในช่วงหลายๆชั่วโมงที่ผ่านมานี้"

โจนส์วางมือบนบ่าเขาอย่างเห็นใจ "มันยากจริงๆ ผมรู้ เราจะทำทุกอย่างที่ทำได้เพื่อช่วยครับ" ดวงตาเขากล้าแข็งขึ้น "คุณเชื่อที่ไอ้จอมหลอกลวงปาวีพูดหรือเปล่า ที่ว่ามันได้รับโทรเลขสายไป มันจะเป็นไปได้ยังไงกัน"

ชาวเบลเยียมถอนใจ ไม่ถึงกับจะเป็นไปไม่ได้ แต่ไม่น่าจะเป็นไปได้ต่างหากที่ต้องพิจารณาด้วยก็คือการจงใจส่งโทรเลขให้ล่าช้าจากปารีส

"ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม เรื่องที่เราเชื่อนั้นไม่มีหลักฐาน เราก็ไม่อาจเรียกปาวีว่าคนโกหกต่อหน้าเขาได้ เขาขอเฝ้ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการค่ำนี้เพื่อปรึกษาเรื่องการจมเรือนำร่องตัวต่อตัว เห็นได้ชัดว่าเขาไม่ต้องการให้ผมไปร่วมด้วย แต่เสด็จในกรมทรงขอให้ผมไปอยู่ด้วย ฉะนั้นผมก็จะไป ผมจะไม่ยอมปล่อยให้เขาฟาดหัวฟาดหางใส่พวกเราหรอก ระหว่างนี้ผมหวังพึ่งคุณเพื่อนรักเพื่อรายงานสถานการณ์ของเราอย่างซื่อสัตย์ให้ลอนดอนรับทราบ"

โจนส์พยักหน้า "ผมทำแน่นอน และจะส่งข่าวไปที่ปารีสด้วย ลอร์ดดัฟเฟอรินจะต้องทึ่งมากเชียวละเมื่อได้ยินว่าคำสั่งไม่ให้โจมตีนั้นมาถึงทุกๆคนอย่างสะดวก ยกเว้นคนที่ต้องรับคำสั่งนั้นโดยตรง"

โรลัง-ยัคมินส์หลับตาอึดใจหนึ่ง แล้วยิ้มออกมาได้ "ในเวลาเช่นนี้ดีเหลือเกินที่รู้ว่าเรายังพึ่งอังกฤษได้ ผมจะกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัว ลาก่อนครับ เพื่อนของผม"

“ค่อนข้างจะซาบซึ้งใจมากทีเดียวนะ” ไมเคิลเล่าเรื่องทั้งหมดให้จูลี่ฟัง เมื่อกินอาหารเที่ยงด้วยกันอย่างรีบเร่ง

“แต่ในขณะเดียวกัน ผมอดรู้สึกไม่ได้ว่าบางทีอาร์เจจะมุ่งหวังความช่วยเหลือจากอังกฤษมากกว่าที่เราพร้อมจะให้ได้” เขาตักข้าวและไก่เติมใส่จาน แล้วถามว่าเธอไปหาอาหารดีๆ แบบนี้มาจากไหน

จูลี่หัวเราะทั้งๆ ที่ไม่รู้สึกรื่นรมย์ กุ๊กฆ่าแม่ไก่ที่เราเลี้ยงไปตัวหนึ่งน่ะสิ เพราะว่าไม่มีไข่พอที่จะเลี้ยงคนทั้งครัวเรือน ผู้ใหญ่เจ็ดคน เด็กสองคน...ไก่หนึ่งตัวสำหรับคนเก้าคน “ฉันหวังว่าพวกชาวนาจะกลับมาตลาดในไม่ช้า เรามีข้าวเหลือเฟือ แต่อย่างอื่นเหลืออีกไม่มากแล้ว มะม่วงกับมะละกอได้มาจากต้นในบ้าน แต่ก็นั่นแหละ เหลืออยู่ไม่มากแล้ว” เธอดูซูบซีด หญิงสาวเองก็ไม่ได้หลับไม่ได้นอนเหมือนกัน ตอนกลางคืนต้องนั่งประจำอยู่ที่เก้าอี้ คอยเฝ้าบ้านเพราะกลัวว่าจะมีคนบุกโจมตีบ้านของเธอ

ถ้าอาร์เจคิดถูกและฝรั่งเศสจะไม่รุกรานเข้ามาอีก ไมเคิลเองก็คิดว่าอาร์เจคิดถูก ดังนั้นสิ่งต่างๆ จะกลับคืนสู่สภาพปกติในไม่ช้า

“ไปนอนเสียหน่อยเถอะ” เขาแนะนำ “ไม่มีอันตรายจริงๆ หรอก”

เขาจูบเธอที่หน้าผากแล้วรีบเร่งกลับไปสถานทูต

บางกอก วันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

เป็นเรื่องที่แปลกมากๆ

ที่ฉันบอกไมเคิลไปนั้นก็เพื่อว่าฉันจะได้ดูเหมือนผู้หญิงที่มีสติรอบคอบสักหนหนึ่ง อันที่จริงฉันไม่ได้รู้สึกหวาดกลัวเลยสักนิด ถ้าจะรู้สึกละก็ ฉันกลับรู้สึกค่อนข้างจะตื่นเต้นคึกคักเหมือนคนบ้า ราวกับว่าในที่สุดฉันก็เหมือนมีชีวิตอยู่จริงๆ

บางทีคุณแม่อาจพูดถูก การอยู่ในสภาพภูมิอากาศแบบนี้ทำให้สมองฉันปั่นป่วนไปเสียแล้ว แต่ไม่มีเวลาไหนเลยที่ฉันคิด

ว่าเราจะตกอยู่ในอันตราย สำหรับฉันทุกอย่างดูเหมือนไม่ได้เกิดขึ้นจริงๆ ทว่าคงจะเป็นความจริงที่เจ็บปวดมากสำหรับคนสยาม

อย่างไรก็ตาม ฉันทำสิ่งที่ฉันคิดว่าจำเป็นต้องทำหรือที่คนอื่นคาดว่าฉันควรทำ ฉะนั้นแม้จะไม่ค่อยสมเหตุสมผล ฉันก็เตรียมปิดทางเข้าบ้านทุกด้านเท่าที่จะทำได้สำหรับบ้านไม้ที่มีระเบียงและเฉลียงยื่นออกมา และพยายามอย่างไร้ผลที่จะให้คนใช้ไม่หลับไม่นอนตอนกลางคืนด้วยการเดินไปรอบๆบ้านแล้วตบมือดังๆเมื่อเห็นใครนอนหลับอยู่ข้างประตูที่ลั่นกลอนไว้ ส่วนฝ้ายนั้นไม่จำเป็นต้องสั่งการอะไรเลย เขานอนบนพื้นข้างเปลของหลุยส์อย่างที่ทำเป็นประจำ แต่เมื่อฉันเข้าไปจูบลูก ก็เห็นว่าฝ้ายมีมีดอีโต้วางไว้ข้างตัว ฉันเกือบจะหัวเราะออกมา แต่รู้สึกซึ้งใจมากกับหลักฐานแปลกพิกลนี้ที่แสดงถึงความกล้าหาญและความจงรักภักดีของเขา

ที่ฉันเป็นห่วงอย่างเดียวก็คือเรื่องอาหาร กระนั้น ถ้าจำเป็นจริงๆฉันคงสั่งอาหารจากโอเรียนเต็ลได้ โรงแรมคงไม่ขาดแคลนข้าวของ โดยเฉพาะเมื่อฉันคาดว่าคงเสียลูกค้าไปหลายคนทีเดียว ฉันสงสัยว่าคนสยามทั่วๆไปอยู่กันได้อย่างไรในเมื่อพวกเขาไม่มีทางเลือกแบบฉัน

ฉันเดินเล่นในสวนยามค่ำคืน รับอากาศเย็นๆกลางดึกและฟังเสียงกบตัวผู้ขับร้อง เจ้าเหมียว แมวตาเดียวเดินตามไปอย่างทุกที พยายามกระโดดจับค้างคาวที่โฉบผ่านมาสุดฝีมือ จู่ๆฉันก็ได้ยินเสียงที่ดังมาจากเรือนคนใช้ ไม่ผิดแน่ มีแต่มะลิหนูดำ และกุ๊กเท่านั้นที่อยู่ในเรือน คนใช้อื่นๆต้องมายืนเฝ้ายามด้วยเหตุนี้ฉันได้แต่ทึกทักเอาว่าในไม่ช้าหนูดำก็คงจะมีหนูเล็กๆอีกคนมาสมทบด้วยกระมัง ฉันสงสัยว่าฝ้ายรู้เรื่องนี้หรือเปล่า

และถ้ารู้เขายอมรับได้อย่างไร ในเมื่อเขาตั้งตัวเองเป็นนายหญิงของคนทั้งหมดในบ้าน

ส่วนฉันเองไม่สนใจเลยที่ใครจะไขว่คว้าหาความสุขเท่าที่จะหาได้ ถ้าเป็นคุณแม่ คงตะเพิดไล่แม่สาวใช้ตัวดีออกจากบ้านไปเดี๋ยวนั้น

บางกอก วันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

ชีวิตกลับคืนสู่ปกติ อย่างน้อยก็ตามท้องถนน ตลาดมีผักและเนื้อมาขายอีกครั้ง แต่มีความรู้สึกไม่ชอบมาพากลแฝงอยู่ในหมู่คนทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นคนสยามหรือพวกฝรั่ง ราวกับว่าพวกเขาเก็บกดความโกรธที่อาจจะระเบิดพุ่งออกมาได้ทุกเมื่อ ยังคงมีทหารจำนวนมากเดินลาดตระเวนที่ถนนเจริญกรุง

ฉันไปดื่มน้ำชาที่โรงแรมโอเรียนเต็ลและพยายามหาข่าวด้วย แต่เท่าที่ได้ยินก็มีแต่ข่าวลือ ที่ลือกันมากคือฝรั่งเศสจะปิดล้อมชายฝั่ง ห้ามเรือเข้าออก และประกาศยึดสยามเป็นรัฐในอารักขา ก็ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจนี่

อย่างไรก็ตาม ไมเคิลบอกว่าปาวียังไม่ได้ยื่นข้อเรียกร้องของฝรั่งเศส และในวังนั้นกลัวว่าเรื่องจะเลวร้ายลงไปอีก เรือปืนแองกงสตองของฝรั่งเศสยังคงจอดอยู่หน้าสถานกงสุลฝรั่งเศสเคียงข้างเรือลูแตง จากลานเทอร์เรซของโรงแรมสามารถมองเห็นกะลาสีบนเรือได้ พวกเขาเตรียมพร้อมรบอยู่ตลอดเวลา ปืนหันจ่อที่พระบรมมหาราชวัง

ฉันได้รับโทรเลขสองฉบับ ฉบับแรกมาจากวิกเตอร์ซึ่งดูเหมือนจะอยู่ที่ไซ่ง่อน ขอร้องให้ฉันไปสมทบกับเขาที่นั่น อีกฉบับมาจากคุณพ่อคุณแม่ ห่วงใยเรื่องความปลอดภัยของเรา และ

ยืนยันให้ฉันกลับไปปารีส ฉันตอบไปแล้วทั้งสองฉบับ บอกว่าฉันอยู่ที่นี่ปลอดภัยดีและจะไม่ขยับเขยื้อนไปไหนเลยตอนนี้

ใจฉันนั้นพะวงแต่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นที่พระราชฐานชั้นในและนักเรียนตัวน้อย ๆ ของฉันจะคิดว่าฉันทรยศต่อมิตรภาพของเราหรือเปล่า ฉันอยากได้ข่าวจากคุณหญิงแก้วเหลือเกิน...

บางกอก วันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

ยังคงคอยดูการตอบโต้อย่างเป็นทางการของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม ตอนนี้ปาวีกำลังขุ่นเคืองใจว่ากองเรือของสยามมีนายทหารชาวเดนมาร์กเป็นผู้บังคับบัญชา เมื่อเกิดการประจัญบาน เขาเรียกร้องให้รัฐบาลสยามลงโทษ "พวกทหารรับจ้าง" เหล่านี้ สันนิษฐานว่าเพราะเชื่อฟังคำสั่งของรัฐบาลสยาม เขายังท้าทายสิทธิของอาร์เจที่จะเข้าร่วมประชุมและพูดในฐานะอื่นที่ไม่ใช่ล่าม เมื่อเขาเฝ้ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ ความโอหังของนายคนนี้เหลือเชื่อจริง ๆ เขาตัวสั่นเทิ้มด้วยความโกรธเมื่ออาร์เจเตือนความจำเขาว่าอาร์เจเป็นที่ปรึกษาพิเศษของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีตำแหน่งเทียบเท่ารัฐมนตรีผู้มีอำนาจเต็มและมีศักดิ์เหนือกว่าปาวีเอง

ไม่เข้าใจเลยว่าหลุยส์ชื่นชมเขาได้อย่างไรกัน แต่นั่นแหละมาคิดดูอีกที ฉันก็แทบจะไม่รู้จักหลุยส์สักเท่าไร...

บางกอก วันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

ลินเนต เรือปืนของอังกฤษอีกลำมาถึง จอดอยู่เคียงข้างสวิฟต์และพัลลัส แต่ทอดสมออยู่เลยปากน้ำไป สมาชิกของ

สถานทูตบางคนเห็นว่านี่หมายความว่าอังกฤษจะช่วยเหลือสยามในกรณีที่มีการปิดล้อมอ่าว ไมเคิลที่ฉันพบว่าขี้บ่นและประชดประชันเก่งขึ้นทุกวันบอกว่าไม่มีความหมายอะไรเลย

มีเหตุเล็กๆ น้อยๆ เกิดขึ้นระหว่างคนฝรั่งเศส คนสยาม และกะลาสีเดนมาร์ก หนนี้เกี่ยวกับเรื่องธงที่ควรชักหรือไม่ควรชักบนเรือนำร่องที่เกยอยู่ มีการลงไม้ลงมือกัน ปาวีและกัปตันเรือปืนคนหนึ่งประท้วงการกระทำที่เขาเรียกว่าเป็นพฤติกรรมที่ป่าเถื่อน พวกนี้ไม่รู้ตัวเลยหรือว่าพวกเขาทำตัวน่าขันเพียงใด

จะมีพิธีศพที่อาสนวิหารอัสสัมชัญให้กะลาสีฝรั่งเศสที่ถูกฆ่า ฉันคงจะไปร่วมงานด้วย เพราะให้เกียรติแก่หนุ่มๆ ที่น่าสงสารพวกนั้นที่ตายในดินแดนที่เขาไม่รู้จัก ตายเพราะการพิพาทที่เขาไม่เข้าใจ และเพราะว่าพวกเขาล้วนแต่มีแม่

บางกอก วันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

ฉันแทบไม่ได้เจอหน้าไมเคิลเลยช่วงสองสามวันนี้ แต่เขามากินมื้อเที่ยงด้วยได้แล้วกินเอาๆ อย่างหิวโหย ฟังว่าเขาไม่ได้หยุดพักกินอาหารสักเท่าไร ฉันไม่ได้คาดว่าเขาจะมา อาหารจึงค่อนข้างเรียบง่าย แต่ดูเหมือนเขาจะไม่ว่าอะไร

เขาดูอิดโรยมาก บอกฉันว่าเขาช่วยงานกัปตันโจนส์ทั้งคืนเขียนรายงานเรื่องฝรั่งเศสยื่นคำขาดในที่สุด กระทรวงการต่างประเทศเรียกตัวพวกเขาไปพบเมื่อราวๆ เที่ยงคืนเพื่อสรุปประเด็นให้รับทราบหลังจากที่ปาวียื่นข้อเรียกร้องต่อกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการแล้ว

ฟังตามที่โรลัง-ยัคมินส์เล่า การเฝ้าครั้งนี้น่าหดหู่มาก ไมเคิลเล่าให้ฟังระหว่างที่กินไข่เจียวและยำเผ็ดๆ เป็นของกินเท่าที่จูลี่จะจัดหามาให้ได้ เขาหยุดกลืนอาหารแล้วสั่นศีรษะอย่างเศร้าใจ

"ฟังแล้วใจคอไม่ดีเลย ถ้าปาวีเชื่อว่าเขาสามารถปฏิบัติต่อสยามได้แบบนี้" เขาบอกว่าที่ปรึกษาชาวเบลเยียมยังคงมีสีหน้าไม่สบายใจเลยเมื่อเขาอ่านกระดาษที่ปาวีควักออกมาจากกระเป๋า แทบจะเรียกได้ว่าเขวี้ยงถวายเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ เรียกร้องให้พระองค์ทรงตอบทันที พระองค์ซึ่งทรงอ่อนเพลียจากเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปเมื่อไม่กี่วันแทบจะทรงคุมพระอารมณ์ไว้ไม่อยู่ พระองค์ทรงค้านว่าต้องกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวเรื่องข้อเรียกร้องดังกล่าวก่อนและรับฟังพระบรมราชโองการว่าจะโปรดเกล้าฯ อย่างไร พระองค์รับสั่งว่าการที่ฝรั่งเศสเรียกร้องจะเอาคำตอบโดยทันทีเช่นนี้เป็นสิ่งที่ผิดปกติและไม่อาจยอมรับได้ ขัดต่อข้อบังคับทั้งปวงของกฎหมายระหว่างประเทศ แม้จะไม่เอ่ยถึงมารยาทในสังคมก็ตาม ปาวีแค่ยิ้มเยาะและตอบว่าถ้าฝรั่งเศสไม่ได้รับคำตอบอันเป็นที่พอใจภายในสี่สิบแปดชั่วโมง จะสั่งการให้ปิดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเล และเขาจะเดินทางด้วยเรือ*แองกงสตอง*ออกจากประเทศทันที

"ไม่มีใครคิดถึงเขาแน่นอน" จูลี่พูดเสียดแทง "คำขาดนั่นมีอะไรบ้างคะ"

ไมเคิลอึกอัก

เขาได้รับคำสั่งให้เก็บสาระของการสรุปดังกล่าวไว้เป็นความลับ แต่มาคิดดูอีกที การ์โลส ซาวีเย ล่ามเอกของกระทรวงการต่างประเทศก็มักจะส่งข่าวต่อไปให้นักหนังสือพิมพ์หลายๆ คน เรื่องนี้น่าจะตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ฉบับวันพรุ่งนี้

จูลี่เก็บงำความลับได้เก่งกว่าเพื่อนร่วมงานของเขาเองเสียอีก พวกนี้คงจะคุยฟุ้งถึงเรื่องนี้ตอนมื้อเที่ยงที่สโมสร

ก็ข้อเรียกร้องอย่างเคยนั่นแหละ จะเอาดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง รวมถึงเมืองหลวงพระบางและเกาะต่างๆ ให้ฝรั่งเศสมีอำนาจควบคุมแม่น้ำทั้งสาย

เต็มที่ เขาถอนใจ และให้สยามรับรองสิทธิของตังเกี๋ยและอันนัม ถ้าจะพูดกันอีกอย่างคือ ทุกอย่างที่ไม่อาจพิสูจน์ได้จากการชำระหอจดหมายเหตุเวียดนามทั้งนี้เพราะไม่เคยมีสิทธิ์เยี่ยงนี้มาก่อน อย่างน้อยก็ในกรณีของแคว้นอันนัม

ยังมีเงื่อนไขไม่สลักสำคัญอีกหลายข้อเกี่ยวกับเหตุการณ์ชายแดนอื่นๆ เขาเสริม เช่นการตายของกรอสกุรังและการจับตัวโตเรอ

“เห็นได้ชัดว่าที่สยามเสนอให้ศาลระหว่างประเทศตัดสินนั้นไม่เป็นที่พอใจของฝรั่งเศส พวกเขาตัดสินเรียบร้อยว่าฝ่ายสยามนั้นมีความผิด และต้องการเงินชดใช้ก่อนที่จะมีคำพิพากษาออกมาเสียด้วยซ้ำ”

แต่ที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือข้อเรียกร้องที่ขูดรีดอย่างเห็นได้ชัด โดยสั่งให้จ่ายเงินจำนวนสองล้านฟรังก์ชดเชยความเสียหายต่างๆ และแก่ผู้ตาย รวมทั้งให้จ่ายเงินเพิ่มอีกสามล้านฟรังก์ นี่ให้ฝากเก็บไว้เป็นเหรียญเงินเพื่อเป็นประกันว่าฝ่ายไทยจะชดเชยค่าเสียหายต่างๆ ทางการเงินให้เรียบร้อย

“ผมไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่าสยามจะมีเงินขนาดนี้อยู่ในคลัง”

จูลี่ตั้งต้นปอกมังคุดอย่างใจลอย ใบหน้าเคร่งเครียด

“พูดกันอีกอย่าง” เธอเอ่ย “พวกเขาพยายามจะทำให้ประเทศนี้อับอายและล้มละลายในเวลาเดียวกัน”

เขาพยักหน้า

“ใช่ สรุปได้ตรงเผง”

“แล้วสยามจะทำอย่างไรต่อไปล่ะคะ”

“อ้อ อาร์เจพยายามจะให้ลอนดอนช่วยเจรจาขอให้ตัดข้อเรียกร้องต่างๆ ลง นี่แหละที่เขาทำอยู่ตลอดทั้งคืน ร่างคำขอไปถึงลอร์ดโรสเบอรีและดัฟเฟอรินขอให้ช่วยพูดกับเดอแวล ส่วนกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ ทรงหมดกำลังพระทัย มีพระดำริว่าจะยอมทุกอย่าง พระเจ้าอยู่หัวก็เช่นกัน เพื่อไม่ให้เสียเลือดเนื้อพสกนิกร ด้วยเกรงว่าฝรั่งเศสจะฆ่าฟันนองเลือดถ้าสยามไม่ยอมตามเงื่อนไขของพวกเขาทันที”

ชายหนุ่มยืนขึ้น ขยำผ้าเช็ดปากแล้วเอนตัวมาจูบเธอ

“ขอบใจมากที่รัก ผมต้องการอาหารและการพูดคุยกันแบบคนปกติบ้าง อ้อ นึกขึ้นมาได้ คุณควรตุนเนยและของสั่งเข้าจากสิงคโปร์ที่คุณจำเป็นต้องใช้ไว้บ้างนะ อีกอย่าง เขียนจดหมายอะไรก็ตามที่คุณจำเป็นต้องเขียนบ่ายวันนี้เลย นี่เป็นโอกาสสุดท้ายที่จะส่งจดหมายออกไปได้ถ้าเกิดจะมีการปิดล้อมขึ้นมา ซึ่งผมคิดว่าคงจะเกิดขึ้นแน่ เพราะนึกไม่ออกว่าสยามจะทำตามข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสให้เป็นที่พอใจได้อย่างไร ตั้งแต่วันพรุ่งนี้ไป เราคงจะติดต่อกับโลกภายนอกได้ก็แต่ทางโทรเลขเท่านั้น”

บางกอก วันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

การปิดล้อมเริ่มต้นตอนเที่ยงวัน เมื่อวานนี้ฉันรีบเขียนจดหมายยาวๆถึงปารีส ยืนยันให้มั่นใจ เขียนทำนองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่ และเตือนคุณพ่อว่าท่านเคยพูดเสมอว่าคนเราไม่ควรเชื่อทุกอย่างที่อ่านจากหนังสือพิมพ์ ฉันยังออกความเห็นเรื่องปาวีด้วย เล่าว่าเขาทำกับสยามอย่างไม่ยุติธรรมและตลบตะแลงอย่างไรบ้าง

ฉันตัดสินใจไปร้านสรรพสินค้าของฟุสโกด้วยตนเองแทนที่จะส่งเล็กไปพร้อมกับรายการของที่ต้องการ ฉันไม่รู้สึกภูมิใจนักหรอกที่ทำแบบนี้ แต่ฉันรู้ว่าคนฝรั่งไม่ต้องเข้าคิว ดังนั้นฉันก็จะสามารถซื้อของที่จำเป็นต้องใช้ได้ก่อนคนอื่นๆที่ส่งคนใช้ไปซื้อของจนเกลี้ยงหิ้ง ยิ่งไปกว่านั้น ฉันบอกตัวเองว่า นอกจากเนย แยม ชา กาแฟ และขนมอบแล้ว ฉันนึกไม่ออกว่าจะควรซื้ออะไรอีก แต่ถ้าไปเห็นของที่จัดวางไว้ ฉันคงจะนึกได้ว่าจำเป็นต้องซื้ออะไรอีกบ้าง ฉันชอบคุยกับซินญอร์ฟุสโก ซึ่งนอกจากจะเก่งเรื่องเลือกอาหารดีๆมาใส่ร้านแล้ว เขายังเป็นคนคุมวงดนตรีของ

กองทัพเรืออีกด้วย ทั้งเป็นคนชอบช่วยเหลือผู้อื่น คุยสนุก และเอาอกเอาใจลูกค้าผู้หญิงเป็นประจำ

เขาอยู่ที่ร้าน ลากเก้าอี้ออกมาให้ฉันนั่งสั่งของได้ตามสบาย เตือนฉันว่าน้ำตาลและแป้งก็มีเหลือไม่มากแล้ว ดังนั้นฉันจึงสั่งซื้อถุงใหญ่ๆ ทั้งสองอย่าง พร้อมกับมะเขือเทศกระป๋องชั้นเยี่ยมของเขา น้ำมันมะกอก มะกะโรนี และของกินดีๆ อื่นๆ ที่เขาสั่งเข้ามาจากอิตาลี ลงท้ายฉันซื้อของมากกว่าเคย แถมด้วยของที่ฉันไม่เคยซื้อมาก่อน

กุ๊กคงจะดีใจมาก เขาชอบทดลองสูตรอาหารใหม่ๆ ฉันเพิ่งรู้เมื่อไม่นานมานี้เองว่าเขาเคยทำงานในครัวของโรงแรมบางกอก ซึ่งมีคณะผู้บริหารเป็นคนอิตาลี เสียงเล็กๆ กระซิบอยู่ในหัวฉันว่านี่ไม่ใช่เวลาที่จะซื้อเห็ดแห้งหรือเห็ดทรัฟเฟิลดองในขวดแก้ว แต่ฉันสั่งให้มันเงียบเสียงทันที การที่ฉันจะกินอะไรนี่จะทำให้เกิดความแตกต่างอะไรนักหนาล่ะ เดี๋ยวนี้ฉันชินกับเนยเหลืองๆ เยิ้มๆ ที่อยู่ในกระป๋องแล้ว ทั้งๆ ที่เคยเกลียดมากเมื่อมาถึงใหม่ๆ ตอนนี้ที่บ้านเหลือแค่สามกระป๋อง ฉันจึงเหมาซื้อหมดร้าน รู้สึกผิดและเห็นแก่ตัว ทั้งนี้เพราะหลุยส์ไม่ยอมกินขนมปังและเนยเลย ชอบกินแต่ข้าว แต่ชินญอร์ฟุสโกกระซิบว่าครอบครัวชาวยุโรปนั้นเริ่มกักตุนกันตั้งแต่สัปดาห์ก่อน แม้แต่สาธุคุณแมกซิลวาร์นีก็ซื้อไปตั้งหกกระป๋อง ช่างไม่ใช่พฤติกรรมของคริสเตียนที่ดีเลย

จากนั้นฉันก็แวะห้างขายยาอังกฤษ ซื้อครีมหลายๆ ชนิด สบู่ รูจทาแก้ม ผงขัดฟัน ตุนไว้ รู้สึกตัวว่าช่างเป็นแม่ศรีเรือนที่มีคุณธรรมสูงส่งมาก

ทั้งๆ ที่ได้ยินคนพูดคุยกันเรื่องความหายนะนานาในร้านต่างๆ ฉันกลับรู้สึกตื่นเต้นมากกว่าจะรู้สึกหวาดกลัว นี่ฉันเป็น

อะไรไปนะ ทั้งหมดนี้คงเพราะว่าฉันไม่รู้สักนิดว่าการปิดล้อมจะมีผลอย่างไรต่อชีวิตประจำวันของเรา

"การค้า!" กัปตันโจนส์บอกไมเคิลให้ย้ำลงไปในโทรเลขที่เขียนเป็นรหัสถึงไวต์ฮอลล์ "พวกนั้นต้องเข้าใจมูลค่าของการค้าที่จะสูญเสียไปเพราะการปิดล้อมของฝรั่งเศสสิน่า ทวนความจำฉันหน่อยสิพ่อหนุ่ม เรื่องตัวเลขพวกนั้น"

สี่ล้านห้าแสนปอนด์คือจำนวนสินค้าออกทั้งหมดของสยาม ไมเคิลตอบอย่างละเหี่ยใจ เก้าสิบสามเปอร์เซ็นต์ของสินค้าเหล่านั้นอยู่ในมือของพ่อค้าชาวอังกฤษ

"ยอดเยี่ยม นี่แหละจะได้จุดไฟใต้ก้น ฯพณฯ กันบ้าง" โจนส์คำราม "อ้อ ฉันเพิ่งได้รับรายงานหลายเรื่อง เรื่องหนึ่งที่ค่อยมีหวังหน่อยคือเดอแวลยืนยันกับสถานทูตของเราที่ปารีสว่าจะเคารพเขตแดนของสยาม แต่ว่า...พวกมันจะอธิบายเรื่องเรียกร้องเอาหลวงพระบางได้อย่างไรล่ะ แน่ะ เขายังปราศรัยในรัฐสภาด้วยเรื่องนี้ พูดย้ำเหมือนกันนี่แหละ แต่ไม่ได้อ้างเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศสักเท่าไรหรอกนะ แต่เขายกเรื่องความยากลำบากและค่าใช้จ่ายที่จะต้องเสียถ้าโจมตีบางกอกโดยตรง รายงานอีกฉบับสิน่าเป็นห่วง เรื่องว่าความเห็นของประชาชนฝรั่งเศสตอนนี้กำลังคึกอยากทำสงครามเต็มแก่ ไม่ใช่กับสยาม แต่กับอังกฤษเองเลยละ เป็นบทความในหนังสือพิมพ์*ลาโกการ์ด* ไม่เคยได้ยินชื่อเศษกระดาษนี่เลย แกล่ะเคยได้ยินไหม แบบนี้อังกฤษก็ต้องประท้วงอย่างเป็นทางการบ้างละ" เขาพูดต่อไปด้วยน้ำเสียงชวนทะเลาะ "เอเตียน ผู้นำพรรคอาณานิคมเสนอให้ยึดเมืองเสียมราฐและพระตะบองทันที จะได้คุกคามสยามทางบกด้วย และนี่ ฟังนะ ฉันอ่านให้ฟังคำต่อคำเลย *'เพื่อที่จะได้ไม่ต้องยอมแพ้เสือดาวเสมอไป'* นั่นคงหมายถึงอังกฤษนะ ฉันเดา *'สยามคงจะต้องตกเป็นของประเทศอังกฤษหรือไม่ก็ประเทศของเราอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ฉะนั้นให้ตกเป็นของประเทศเราไม่ดีกว่าหรือ'* ดู มันช่างบังอาจเสียจริงๆ"

กงสุลเฟรนช์ห่อปาก พูดว่า "มีสิ่งที่เราเรียกว่าเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นะครับ เดอแวลเองทำอะไรไม่ได้หรอกเรื่องนี้"

ดวงตาของโจนส์เป็นประกายกล้าอย่างกราดเกรี้ยว "ถึงกระนั้น นี่มันกล่าวหามิตรประเทศกันแท้ๆ ฉันว่ายังต้องเรียกว่าเป็นเพื่อนกันไม่ใช่หรือ ในเมื่อเรายังไม่ได้ทำสงครามกันนี่ เท่าที่ฉันรู้นะ และที่ว่าเรามีแผนที่จะยึดครองอาณาจักรที่เป็นเอกราช ก็เท่ากับหมิ่นประมาทกันชัดๆ ในความเห็นของฉัน ยิ่งเลวร้ายลงไปอีกถ้าจะใช้คำกล่าวหานี้เป็นข้ออ้างในการยึดครองรัฐเอกราชที่ว่านั่น ครอว์เฟิร์ด เตือนฉันด้วยให้ไปพบทอมป์สัน นักข่าวจากหนังสือพิมพ์*ไทมส์* นายคนนี้ใช้ได้ เขาอยู่ข้างเรา จะได้อธิบายให้ประชาชนอังกฤษรับรู้ให้หมดเปลือกว่าจริงๆ มันเกิดอะไรขึ้น ถ้าไอ้พวกกบมันใช้หนังสือพิมพ์ได้ ก็ไม่มีเหตุผลที่เราจะใช้บ้างไม่ได้ อีกอย่าง ฉันแนะนำกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ กับอาร์เจแล้วว่าให้บอกปัดคำขาดนี่เสีย แล้วคอยดูปฏิกิริยาของอังกฤษต่อการปิดล้อม"

"อย่างนี้ฉลาดแล้วหรือครับ" เฟรนช์ถาม ทำเสียงยานคางประจบประแจงที่เขาเริ่มใช้เร็วๆ นี้เมื่อพูดกับอัครราชทูต

"ฉลาดรึ" โจนส์ระเบิดเสียง "ฉลาดรึ ฉันจะบอกให้ว่าอะไรคือความฉลาด ฉลาดคือไม่ไปฟ้องมิสเตอร์เคอร์ซันผู้สูงส่ง อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอินเดียเรื่องอัครราชทูตของคุณลับหลัง เพราะหวังว่าเขาจะส่งข่าวเรื่อง 'ความฉลาด' ของคุณไปให้ลอร์ดโรสเบอรี ฮะฮ่า! คุณคิดว่าผมไม่รู้สินะ"

ปื้นสีแดงคล้ำปรากฏบนแก้มของกงสุล เขาละล่ำละลักตอบว่า เขาเห็นว่าอังกฤษถลำตัวเข้าไปเกี่ยวพันกับกรณีพิพาทที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอังกฤษมากเกินไป ทั้งยังไม่ได้ใส่ใจกับคำสั่งของลอร์ดโรสเบอรี

กัปตันโจนส์เกือบจะตะคอกกลับมา แต่เขายั้งไว้ มองกงสุลด้วยสายตาอาฆาต "เอาละ พวกคุณออกไปได้ ทุกคน"

ในห้องโถง เมื่อประตูปิดสนิทไล่หลัง เฟรนช์สั่นศีรษะ "ตาแก่นี่ชักจะเหลือทนขึ้นทุกวันๆ แล้ว"

ไมเคิลเอียงคอ “แต่จริงๆ แล้วคุณก็ไม่ควรทำอะไรลับหลังเขา รู้ไหม”

กงสุลยักไหล่ “แล้วจะให้ฉันทำอะไรได้ล่ะ คำสั่งของไวต์ฮอลล์ชัดเจนมาก ฉันจะไม่ยอมให้ถูกตำหนิเพราะไม่ทำตามคำสั่งหรอก ฉันมีอาชีพที่ต้องคิดถึงนี่” เขาก้มลงมองดูไมเคิล แล้วลดเสียงลง พูดเป็นเชิงเห็นอกเห็นใจ “คุณก็เหมือนกันนะ”

วันต่อมา สถานการณ์ตึงเครียดมากในพระบรมมหาราชวัง ทั้งพระเจ้าอยู่หัวและกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงหวั่นพระทัยยิ่ง เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศทรงร่างหนังสือยอมรับข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสโดยไม่มีเงื่อนไข และรับสั่งกับที่ปรึกษาว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นชอบ

“ยอมเสียตอนนี้ดีกว่าที่จะเสี่ยงให้บางกอกถูกทำลาย” เสนาบดีรับสั่ง “ในเมื่อเราขอคำแนะนำจากอังกฤษแล้วอังกฤษไม่ตอบ ก็ดูเหมือนว่าเราเหลืออยู่ตัวคนเดียว”

ที่ปรึกษาชาวเบลเยียมทูลคัดค้านว่าเขาเองได้เตรียมจดหมายถึงปาวี และกล่าวว่าการยอมแพ้ฝรั่งเศสอย่างราบคาบนี้เป็นการด่วนตัดสินใจ เขาเสนอให้ยอมยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงถึงเส้นขนานที่สิบแปดให้ไปก่อน แบบนี้สยามยังคงปกครองดินแดนลาวตอนบนส่วนใหญ่อยู่

“โปรดรอให้ลอร์ดโรสเบอรีชักจูงปารีสให้ได้เงื่อนไขที่ดีกว่านี้ก่อน ใต้ฝ่าพระบาท เรื่องพวกนี้ไม่อาจทำได้ภายในวันเดียว”

เสด็จในกรมทรงสั่นพระเศียร พระองค์ทรงส่งร่างไปให้กัปตันโจนส์เพื่อส่งต่อให้ลอนดอนแล้ว และทรงได้ข่าวว่ากงสุลเฟรนช์สนับสนุนเรื่องการยินยอมทันที ตรงกันข้ามกับความปรารถนาของอัครราชทูต บางทีคนหนุ่มกว่าอาจจะถูกต้อง เข้าใจท่าทีของรัฐบาลอังกฤษมากกว่า แต่ถ้าเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์คิดว่าจะมีประโยชน์ละก็ เขาจะแก้ไขถ้อยคำในเอกสารก็ได้

ทั้งหมดนี้โจนส์เล่าให้ไมเคิลฟังเช้าวันต่อมา หลังจากที่เดินไปส่งโรลัง-

ยัคมินส์ถึงประตูและดูจนเขาขึ้นรถม้าไปแล้ว

"สาส์นของกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการนั่นเหลือเกินจริงๆ" เขาฉุนเฉียว "อย่างน้อยอาร์เจก็พยายามจะรักษาหลวงพระบางเอาไว้ และย้ำเรื่องการบีบบังคับของข้อเรียกร้องแต่ละข้อ ฉันไม่เข้าใจว่าพระเจ้าอยู่หัวจะทรงลังเลระหว่างร่างทั้งสองได้ยังไง ฉันจะส่งของอาร์เจไปลอนดอน"

"เอดเวิร์ด เฟรนช์กลัวว่าถ้าปฏิเสธไม่ยอมยกลาวทั้งหมดให้ ก็เท่ากับเดินหมากตามแผนที่ฝรั่งเศสต้องการ ผมเห็นว่าเขาคิดถูกนะ" ไมเคิลเผยความในใจกับจูลี่ระหว่างกินอาหารเที่ยง "แบบนี้ยิ่งจะทำให้พรรคอาณานิคมตื่นเต้นแล้วผลักดันต่อไปอีก ยิ่งจะเรียกร้องหนักขึ้น"

เธอคนกาแฟ สีหน้าครุ่นคิด "แต่ถ้ายอมทันทีโดยไม่ประท้วงเสียบ้างก็อาจจะทำให้มีผลแบบเดียวกันหรือแย่ลงก็ได้ไม่ใช่หรือ"

"อาจเป็นไปได้" เขาถอนใจ "จากประสบการณ์ของผมที่โรงเรียนประจำยอมแพ้พวกที่ชอบรังแกคนอื่นนี่ไม่ช่วยแก้ปัญหาหรอก แต่เมื่อคุณเผชิญหน้ากับกำลังที่เหนือกว่ามากๆ...ไวต์ฮอลล์ก็ยังไม่ยอมตอบเสียที อ้อ เขาเลื่อนการปิดล้อมไปเป็นวันพรุ่งนี้ เพราะว่าปาวีไม่สามารถลงเรือไปก่อนหน้านี้ได้"

บางกอก วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

การปิดล้อมบางกอกเริ่มต้นเมื่อค่ำวานนี้ ใช่ว่าจะทำให้ชีวิตประจำวันของพวกเราแตกต่างไปหรือก็เปล่า

แต่นั่นแหละ ฉันว่าฉันคงต้องใช้กาแฟ ชา และของอื่นๆ อย่างประหยัดมากขึ้น

ปาวีออกจากบางกอกไปแล้ว ไปเสียได้ก็ดี!

ดูเหมือนฉันและคนบางกอกเกือบทั้งหมดจะแห่กันมาดูเขาลงเรือแองกงสตอง เขายืนอยู่ที่ท้ายเรือ สวมชุดดำทั้งตัว ฉัน

ต้องควบคุมตัวไม่ให้โห่ร้องยินดี หลังจากนั้นก็ไปกินน้ำชาที่โรงแรมโอเรียนเต็ล ถูกมิสโคลและมิสเชกสเปียร์จากโรงเรียนสตรีสุนันทาลัยเหน็บแนม

มิสโคลพูดจาถากถางว่าฉันคงพอใจที่สยามยอมรับคำขาดของฝรั่งเศส (ที่จริงเขาใช้คำว่า "ของเธอ") แน่นอนฉันไม่อาจจะชี้แจงให้เขาเข้าใจถูกต้องได้ เพราะนั่นหมายความว่าฉันจะเปิดเผยเรื่องที่ไมเคิลเล่าให้ฟังเป็นความลับ ดังนั้นฉันจึงตอบเรียบๆ ว่าฉันไม่รู้อะไรเลย คำขาดนั่นไม่ใช่ของฉัน เหมือนกับที่ไม่ใช่ของเขาเช่นกัน

สาเหตุที่พวกเขาโมโหดูเหมือนว่าเพราะฉันไปงานศพของกะลาสีฝรั่งเศส ฉันบอกว่าฉันจะไปร่วมงานศพของกะลาสีสยามด้วยเช่นกันถ้าฉันรู้ว่าจะต้องไปที่ไหน ทั้งสองคนจึงเดินผละไปอย่างอารมณ์เสีย พึมพำไปด้วยเรื่อง "แม่ม่ายฝรั่งเศสหน้าไม่อาย"

ดูเหมือนว่าข่าวลือเรื่องสยามยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไขจะแพร่สะพัดไปทั่วเมือง เพราะฉันได้ยินเรื่องนี้จากมิสซิสแมกฟาร์-แลนด์ด้วย เขามานั่งกับฉันและขอโทษแทน "ยายสาวขี้นคานเหี่ยวแห้งสองคนนั่น" ที่หยาบคายต่อฉัน

ยังไม่มีข่าวจากคุณหญิงแก้วเลย

กัปตันโจนส์โกรธจนหน้าเขียว หลังจากที่กลัดกลุ้มคอยอยู่หลายวัน เขาก็ได้รับโทรเลขจากลอร์ดโรสเบอรี เขาอ่านให้โรลัง-ยัคมินส์ฟังดังๆ เสียงสั่นเครือมือสั่นเทาด้วยโทสะขณะถือกระดาษแผ่นบางมัน

"ผมขอแนะนำดังที่เคยทำมาก่อนหน้านี้แล้วให้ตกลงกับฝรั่งเศสโดยเร็ว ผมได้ไต่ถามไปทางปารีส ได้ความว่าถ้าสยามยังคงดึงดันต่อไป ฝรั่งเศสจะยิ่งเรียกร้องมากขึ้นและรวดเร็วขึ้นด้วย ฉะนั้นผมไม่เห็นเลยว่าสยามจะได้ผล

ประโยชน์อย่างไรถ้าจะปฏิเสธต่อไป หนทางที่ดีที่สุดคือยอมรับข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข"

ชาวเบลเยียมหน้าซีดเผือด "พวกเขาทอดทิ้งเราเสียแล้ว"

เอดเวิร์ด เฟรนช์ยืนอยู่ตรงมุมห้องทำงาน ยิ้มย่องขณะที่จับตามองใบหน้าของโจนส์บิดเบี้ยวด้วยความอัดอั้นใจ โจนส์ตอบว่า "ดูเหมือนจะใช่ ผมเสียใจจริงๆ ครับเพื่อนยาก ผมทำดีที่สุดแล้ว"

โรลัง-ยัคมินส์ลุกขึ้นจากเก้าอี้อย่างละเหี่ย หยิบหมวกและร่มขึ้นมา "ขอบคุณมาก ถ้าเช่นนั้นก็ดูเหมือนจะไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากยอมสละความทระนงของเรา ตอนนี้ผมต้องไปกราบทูลกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ ผมไม่กล้าแม้แต่จะคิดว่าพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระราชกระแสว่าอะไร"

ระหว่างนั้น ข่าวจากปารีสที่มาถึงในวันเดียวกันก็น่าวิตก ลอร์ดดัฟเฟอรินแจ้งมาว่าพรรคอาณานิคมแสดงความกราดเกรี้ยวมากขึ้นเมื่อได้รับข่าวปฏิกิริยาแรกของบางกอกต่อคำขาด และการปฏิเสธที่จะยกหลวงพระบางให้ เดลกาเซปลัดกระทรวงอาณานิคมวิวาทกับเดอแวล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอย่างเปิดเผย และเรียกร้องให้ยึดครองสยามเป็นรัฐในอารักขา พร้อมๆ กับผนวกเมืองพระตะบองและเสียมราฐเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกัมพูชา

เอกอัครราชทูตอังกฤษประจำฝรั่งเศสอ้างถึงบทความในหนังสือพิมพ์ *เลอฟีกาโร* ที่บอกว่า สิ่งที่จำเป็นต้องทำคือจัดให้การต่างประเทศทั้งหมดของสยามมาขึ้นอยู่ใต้การควบคุมของฝรั่งเศส

ฝ่ายเดอแวลเตือนความทรงจำของเพื่อนร่วมงานและรัฐมนตรีทั้งคณะว่าเขาได้ให้สัญญากับอังกฤษว่าจะรับประกันเอกราชของสยาม ดังนั้นเขาในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขอลาออกจากตำแหน่ง ลอร์ดดัฟเฟอรินแจ้งว่า เมื่อได้ยินดังนั้น เดลกาเซจึงยอมถอนข้อเรียกร้อง แต่ยังคงยืนกรานว่าฝรั่งเศสต้องเข้าไปปกครองดินแดนที่เขาเรียกเสียงสั่นเครือว่า "เมืองเขมรที่เรา

สูญเสียไป"

"ฟังแล้วราวกับว่าเขากำลังพูดถึงแคว้นอัลซาซ-ลอร์แรน เวลาที่เขาบรรยายอย่างน่าสังเวชถึงรัฐที่สูญเสียไป" ไมเคิลเล่าให้จูลี่ฟัง "ราวกับว่าพระตะบองกับเสียมราฐเคยเป็นส่วนหนึ่งของฝรั่งเศสมานมนาน..."

จูลี่ได้แต่สั่นศีรษะอย่างกึ่งขำกึ่งเศร้า

"ฉันจำประเทศของฉันเองไม่ได้แล้ว ราวกับว่าทุกๆ คนเสียสติกันไปหมด คิดดูสิคะว่าแทบจะไม่มีใครเคยได้ยินชื่อสยามเลยเมื่อห้าปีก่อน แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีใครพูดถึงเรื่องอื่น อย่างน้อยก็มีเรื่องดีอย่างหนึ่งจากการปิดล้อมนี่ คือฉันไม่ต้องได้จดหมายจากบ้านสั่งให้ทำตัวตามที่พวกเขาต้องการ คุณคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป"

ไมเคิลยักไหล่ "อ้อ เมื่อปารีสได้รับคำยินยอมตามคำขาดอย่างเป็นทางการก็คงจะประกาศว่าพอใจ นี่คือที่ผมหวังนะ ลอร์ดดัฟเฟอรินลงท้ายในโทรเลขว่าโชคดีที่รัฐสภาปิดประชุมเพราะจะมีการเลือกตั้ง พวกหัวรุนแรงในพรรคอาณานิคมกลับไปเขตเลือกตั้งของตัวกันหมด ทำให้เดอแวลสามารถรักษาสัญญาที่ให้ไว้ได้สะดวกขึ้น นี่แน่ะ กัปตันโจนส์จะจัดงานเลี้ยงใหญ่พรุ่งนี้ ขอให้ผมเชิญคุณด้วย ใช่แล้ว จัดงานเวลานี้แปลกมาก แต่เขาคงเห็นว่าจะได้พิสูจน์ว่าการปิดล้อมไม่มีผลต่อพวกเรา ไปงานกับผมนะครับ"

บางกอก วันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 1893

งานสังคมที่รื่นเริงก็ดำเนินต่อไป

ฉันไปงานเลี้ยงของกัปตันโจนส์อย่างเชื่อฟัง เป็นงานที่แปลกประหลาดกว่าที่ฉันเคยเห็นมา ทุกคนที่บางกอกถือว่าเป็นคนมีชื่อเสียงซึ่งไม่ใช่คนฝรั่งเศสมากันพร้อมหน้า อัครราชทูตของประเทศเยอรมนีเป็นชาวดัตช์คือเซอวาลีเย เดอ เกิน กระซิบกระซาบทำสุ้มทำเสียงว่าเรื่องใหญ่ บอกฉันว่าเขารับผิดชอบ

สวัสดิภาพของชาวฝรั่งเศสในยามที่เมอซีเยอร์ปาวีไม่อยู่นี้ ซึ่งรวมถึงสวัสดิภาพของฉันด้วย เขาหยิกฉันที่สะเอวจริงๆ เมื่อพูดแบบนี้ ฉันใช้พัดเคาะมือเขา แต่ยิ้มผ่องใสไปด้วย มีกัปตันเรืออังกฤษ เยอรมัน และดัตช์มาร่วมงาน ฉันคิดว่าฉันกับสุภาพสตรีคนอื่นๆ ที่ไม่มีคู่ได้รับเชิญให้มาร่วมงานด้วยเพื่อให้จำนวนหญิงชายมีพอๆ กัน

แม้ว่าจะไม่ถูกกัน แต่กัปตันโจนส์ก็ต้องเชิญเอดเวิร์ด เฟรนช์และภริยามาร่วมงานด้วย ฉันแทบไม่ได้พบภริยาเขาสักเท่าไรเลยก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เธอบอกฉันด้วยเสียงกระซิบว่า "เอดเวิร์ดไม่เห็นด้วยที่จะให้ทิ้งเด็กๆ ไว้กับพี่เลี้ยงชาวพื้นเมืองค่ะ"

เธอเป็นคนสวยตามแบบฉบับของนวนิยายรักราคาถูก ปากจิ้มสีกุหลาบแรกแย้ม ผมเป็นลอนสีเหลือง ตาโตสีฟ้า และไม่พูดเรื่องอะไรอื่นนอกจากเรื่องลูกๆ กับสามีที่วิเศษสุด และเธอคิดถึงเมืองไบรตันที่เธอเติบโตขึ้นมาในวัยเด็กมากเหลือเกิน เป็นผู้หญิงที่น่าเบื่ออย่างที่สุด ฉันคิดว่านั่นเป็นเหตุผลที่สามีไม่พามาออกงานสังคมบ่อยๆ

มิสซิสโจนส์ดีกับฉันมาก เช่นเดียวกับมิสโคลและมิสเชกสเปียร์ ซึ่งทำตัวราวกับว่าการเผชิญหน้าเมื่อสัปดาห์ก่อนที่โรงแรมโอเรียนเต็ลไม่เคยเกิดขึ้นเลย ฉันว่าพวกเขาคงรู้สึกว่าถ้าฉันดีพอสำหรับอัครราชทูตอังกฤษ ฉันก็คงดีพอสำหรับพวกเขาด้วย

กัปตันโจนส์ผู้ซึ่งเป็นคนโผงผางอย่างน่ามหัศจรรย์ จัดแจงทำตัวให้ค่อยๆ เมา แล้วเปิดเผยบนโต๊ะอาหารว่ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ มีพระดำริจะขอให้จักรพรรดิแห่งรัสเซียทรงเข้ามาแทรกแซงช่วยสยาม

อาร์เจซึ่งคงเป็นต้นตอของข่าวนี้จ้องเขาตาเขม็งเหนือแก้ว

เหล้า แต่ไม่พูดว่าอะไร นักหนังสือพิมพ์ชื่อมิสเตอร์ทอมป์สันจดบันทึกทันทีเมื่อเขาคิดว่าไม่มีใครมอง

บรรยากาศทั่วไปนั้นค่อนข้างตึงเครียด แต่ละคนเซื่องซึมไม่มีใครหัวเราะ ทุกคนดื่มมากเกินไปและกินอาหารที่แย่เหมือนเคยมากเกินไปด้วยเช่นกัน คงเพื่อชดเชยที่ไม่มีการสนทนาสนุกสนานหลังอาหารค่ำ มีการบรรเลงดนตรี ยิ่งทำให้บรรยากาศพิสดารมากขึ้นไปอีก เมอซีเยอร์อาร์เจต้องเล่นอยู่นานหลายชั่วโมงราวกับว่าผู้ชายที่น่าเห็นใจคนนี้ไม่มีงานล้นมือ...

มีอยู่ช่วงหนึ่ง ขณะที่ฉันยืนอยู่ใกล้เปียโน คอยช่วยเขาหาโน้ตเพลงที่ต้องการ เขากระซิบกับฉัน ดวงตาเป็นประกาย "คุณไม่คิดหรือว่าเซอวาลีเย เดอ เกินของเรานี่เป็นไอ้งั่งสมบูรณ์แบบเลยนะ" ฉันรีบตอบเห็นด้วยสุดหัวใจ กัปตันเคอร์บีจากเรือสวิฟต์ร้องเพลงพื้นบ้านสกอตไพเราะมาก

ส่วนฉันปฏิเสธที่จะแสดงอะไรทั้งสิ้นเช่นเคย

สารจากปารีสตอบรับการยินยอมต่อคำขาดโดยไม่มีเงื่อนไขของสยามมาถึงอย่างเป็นทางการในวันสุดท้ายของเดือนกรกฎาคม บางกอกต้อนรับข่าวนี้อย่างกระวนกระวาย

"พูดกันตามตรง เป็นทั้งข่าวดีและข่าวไม่ดีพร้อมๆกัน" โรลัง-ยัคมินส์บอกนักการทูตอังกฤษทั้งสถานทูตที่มาชุมนุมฟังข่าว "และสำหรับเงื่อนไขต่างๆ เมื่อคิดถึงว่าเดลกาเซตั้งใจจะให้ยึดสยามเป็นรัฐในอารักขา ผมนึกภาพว่าปาวีจะมาเป็นนายของผมที่นี่และผมต้องก้มกราบเขาด้วย สยามต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงทั้งหมด นี่เป็นข้อเท็จจริงที่พวกเขาต้องยอมรับและอยู่กับมัน" เขาเสริมให้สะใจบ้างว่า "เช่นเดียวกับที่ฝรั่งเศสต้องเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตต่อไปโดยไม่มีแคว้นอัลซาซ-ลอร์แรน ซึ่งจะเป็นการเปรียบเทียบที่ผมตั้งใจจะทำเมื่อ

มีโอกาส สยามต้องถอนกำลังทหารจากเมืองพระตะบองและเสียมราฐ อีกทั้งในบริเวณยี่สิบห้ากิโลเมตรจากแม่น้ำโขงในดินแดนฝั่งขวา เริ่มต้นจากพรมแดนกัมพูชาขึ้นไปด้วยเช่นกัน แต่ยังอนุญาตให้กองกำลังตำรวจประชาบาลประจำการอยู่เพื่อรักษาความเรียบร้อยในเขตนั้น ไม่ให้มีเรือแพติดอาวุธของสยามในทะเลสาบเขมรหรือในแม่น้ำโขง ท้ายที่สุด ต้องให้จัดตั้งสถานกงสุลฝรั่งเศสที่เมืองนครราชสีมาและเมืองน่าน อ้อ นั่นน่ะไม่ใช่ปัญหา ยกเว้นแต่ว่าพวกเขาตัดสินใจจะทำให้เกิดปัญหา โดยการประกาศให้คนเขมรหรือคนจากอินโดจีนอยู่ใต้การคุ้มครองและการศาลของฝรั่งเศสด้วยอย่างไม่จำกัดจำนวน เพื่อให้พวกนั้นหลบเลี่ยงภาษีและศาลสยามได้ ไม่ใช่เลย ที่เป็นปัญหาหนักหน่วงคือการค้ำประกันที่พวกเขาเรียกร้องเพิ่มเติมนอกจากทางด้านการเงิน จนกว่าจะส่งมอบดินแดนฝั่งซ้ายทั้งหมดของแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส รวมทั้งฐานที่มั่นชายแดน ค่ายทหาร และอื่นๆ ถูกรื้อถอนหมด และพวกเขาต้องการยึดครองเมืองจันทบูรทั้งเมือง”

ไมเคิลซึ่งรีบเร่งจดบันทึกเงยหน้าขึ้นมาอย่างไม่อยากเชื่อหู โจนส์ผิวปากเบาๆ แม้แต่เอดเวิร์ด เฟรนช์ก็ตกตะลึง

จันทบูรเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ริมชายฝั่งอ่าวสยาม ใกล้กับกัมพูชา และอยู่ตรงข้ามกับเกาะต่างๆ ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในการควบคุมการขนส่งทางเรือทั้งหลายที่เข้าและออกจากบางกอก ยิ่งไปกว่านั้น นอกจากพืชไร่ผลไม้และสวนผักต่างๆ ที่เป็นแหล่งอาหารสดอันสำคัญยิ่งของเมืองหลวงแล้ว จันทบูรยังเต็มไปด้วยเหมืองทับทิม ไพลิน และบุษราคัม ซึ่งผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่แก่บริษัทอังกฤษ ดังนั้นเมืองนี้จึงเป็นแหล่งรายได้สำคัญของอังกฤษและพระคลังสยาม

“ใช่แล้ว *mes amis สหายที่รัก*” โรลัง-ยัคมินส์พูดต่อไป เผลอใช้ภาษาฝรั่งเศสเพราะความหดหู่ใจ “เพื่อนเอ๋ย มันเกินไปจริงๆ ใช่ไหม ไม่มีเหตุผลสมควรเลย เพิ่งตั้งเพิ่มขึ้นมาหลังจากที่ตกลงยอมรับข้อเรียกร้องก่อนหน้ากันไป

แล้ว ผมเชื่อว่า เออ ไม่ใช่ครับ ผมหวังว่า เดอแวลคงจะตั้งขึ้นมาเป็นทำนองเอาใจพวกพรรคอาณานิคม คงไม่ได้ตั้งใจทำจริงๆ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด พระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีทางเลือกอะไรได้เล่า"

ประชาชนในบางกอกไม่ว่าจะเป็นคนสยามหรือชาวต่างชาติต่างก็ตะลึงงันกับเรื่องนี้ ธงชาติฝรั่งเศสโบกสะบัดอยู่เหนือที่ประทับบนเกาะสีชัง ซึ่งเป็นที่ตั้งกองเรือที่ปิดล้อม นี่ไม่ใช่เป็นเพียงปฏิบัติการทางทหาร ทว่าจงใจทำให้อัปยศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสียพระราชหฤทัยยิ่ง ทรงหวั่นเกรงว่าเงื่อนไขต่างๆที่ปารีสตั้งขึ้นมานี้ก็เพื่อบังหน้าที่จะสร้างสถานการณ์อื่นต่อไปกับสยาม และการยึดครองเมืองจันทบูรก็จะคงยืดเยื้อต่อไปอย่างไม่มีกำหนด

ระหว่างนั้น เงินเหรียญที่สำรองไว้ในพระราชอาณาจักรถูกขนย้ายไปลงเรือ*ลูแตง* และดังที่โรลัง-ยัคมินส์ถ่ายทอดให้อัครราชทูตเยอรมันและอังกฤษรับทราบ รัฐบาลจวนเจียนจะล้มละลาย

"พระราชวงศ์ก็ช่วยกันบริจาคทรัพย์สินส่วนพระองค์ พระเจ้าอยู่หัวก็พระราชทานด้วย พูดกันว่าเงินเหรียญที่กษัตริย์พระองค์ก่อนๆทรงเก็บสำรองไว้อย่างลับๆก็ถูกนำออกมาใช้ด้วย ไม่รู้เลยว่าผมจะมีโอกาสรู้ความจริงเรื่องนี้หรือเปล่า ไม่ว่าเหรียญเงินพวกนั้นจะมาจากไหน แต่สยามก็ทำตามเงื่อนไขข้อนี้ครบถ้วน อันที่จริงเกินกว่าเงื่อนไขด้วยซ้ำ เพราะเงินก้อนนี้ตกลงกันว่าฝากไว้เป็นเงินค้ำประกัน ไม่ใช่เงินที่จ่ายให้ทันที! สยามจะได้เห็นเงินก้อนนี้อีกหรือไม่ ผมสงสัยจริงๆ ด้วยเหตุนี้ ผมได้รับโทรเลขจากกระทรวงการต่างประเทศที่ปารีสแจ้งว่าการปิดล้อมจะยกเลิกเมื่อวานนี้ คือวันที่สองสิงหาคม"

"ผมก็ได้รับโทรเลขเหมือนกัน จากลอร์ดดัฟเฟอริน" โจนส์แทรกทันที "เดอแวลเป็นคนบอกเขา"

ชาวเบลเยียมถอนใจ "แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้น เรือฝรั่งเศสยังคงแล่นลาดตระเวนในอ่าว และปาวี นายพลเรืออูมาน กับทหารเรือฝรั่งเศสก็ทำตาม

อำเภอใจ แบบนี้คงอธิบายได้ว่าทำไมถึงเกิดการโจมตีเมื่อวันที่สิบสามกรกฎาคม และทำไมการส่งต่อคำสั่งที่ไม่ให้ใช้กำลังบุกเข้ามาในแม่น้ำถึงได้ล่าช้า นี่ผมบอกคุณหรือยังว่าได้รับคำตอบจากจักรพรรดิรัสเซียแล้ว พระองค์ทรงแสดงความปรารถนาดีอย่างจริงใจที่สุดให้กลับมามีสันติภาพและสามารถขจัดความยากลำบากกับฝรั่งเศสได้ หรือจะพูดอีกอย่างก็คือ ฉันเสียใจด้วยและขอให้โชคดี แต่พระเจ้าอยู่หัวกับกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงรู้สึกมีกำลังพระทัยมากขึ้น ผมไม่เข้าใจว่าทำไม...เฮ้อ เชื่อผมเถอะ ถ้าผมรู้ว่าจะต้องมาทำอะไรบ้างเมื่อเขาเสนอตำแหน่งนี้ให้ผม ผมคงต้องคิดหน้าคิดหลังอย่างน้อยสองตลบก่อนที่จะตอบรับ"

บางกอก วันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ. 1893

เป็นครั้งแรกในรอบหลายเดือนที่ไมเคิลสามารถกินมื้อเที่ยงอย่างสำราญใจที่นี่ ไม่รู้ว่ากุ๊กไปหาเนื้ออร่อยๆ มาได้อย่างไร เขาอบเนื้อกับเห็ดหอมหุ้มด้วยแป้งกรอบๆ รสชาติดีพอๆ กับอาหารที่เสิร์ฟที่บ้านของพวกบัวซองแฟรเลยทีเดียว ไมเคิลเอาไวน์เบอร์กันดีมาด้วยขวดหนึ่ง พร้อมกับข่าวว่าการปิดล้อมยกเลิกไปแล้ว ดังนั้นเราไม่ต้องห่วงเรื่องไวน์จะหมดอีกต่อไป!

เราเล่นในสวนกับหลุยส์ที่ตอนนี้พูดได้แล้วสองสามคำ แต่เป็นภาษาไทยทั้งหมด ไมเคิลพยายามสอนเขาร้องเพลง บา บา แกะดำ แต่หนูดำท่องตามได้เร็วกว่า เพราะอายุมากกว่าหลุยส์หลายเดือน เขาเป็นเด็กที่น่ารักน่าเอ็นดูมาก ยิ้มแย้มแจ่มใส ดวงตาฉลาดเฉลียว และหูใหญ่กางเห็นได้ชัด เพราะว่ามะลิแม่ของเขาโกนหัวเล็กๆ เสียเกลี้ยงเกลา ชื่นใจมากเมื่อดูเด็กสองคนเล่นกัน คนหนึ่งผมบลอนด์ม้วนเป็นลอน อีกคนหัวโล้นผิวคล้ำ ต่างหมกมุ่นอยู่กับเกมที่ฉันไม่เข้าใจ เฝ้าแต่เทน้ำถังแล้วถังเล่าลงไปในดินและให้กิ่งไม้ลอยตุ๊บป่อง เมื่อใดก็ตามที่สองคนทะเลาะ

กัน มะลิและฝ้ายจะบังคับหนูดำให้ยอมแพ้ ดังนั้นหลุยส์จึงชักจะวางอำนาจ ไม่มีประโยชน์ที่จะพยายามให้ปฏิบัติกับเด็กทั้งสองคนอย่างเสมอกัน ฝ้ายอธิบายว่า "หนูดำต้องไม่คิดทำตัวเสมอเจ้านาย" ฟังแล้วฉันรู้สึกใจหาย แต่ไม่เคิลชี้ว่าที่ฝ้ายพูดมานั้นนับว่าเฉียบแหลม ถึงกระนั้น ฉันไม่เชื่อว่าเราควรสอนหลุยส์ว่าทุกคนต้องทำตามใจเขา

ไมเคิลบอกว่าโรงเรียนประจำจะช่วยดัดนิสัยเขาได้ แต่ฉันไม่ยอมคิดถึงเรื่องโรงเรียนประจำในตอนนี้เด็ดขาด

ไมเคิลเอาลูกบอลลูกหนึ่งมาให้เด็กทั้งสองคน แต่ทั้งคู่ไม่สนใจเลย สิ่งที่ฉันชื่นใจมากที่สุดวันนี้คือเป็นครั้งแรกที่เราไม่พูดถึงปาวี ฝรั่งเศส หรืออะไรที่ทำให้ไม่สบายใจ ยกเว้นเรื่องโรงเรียนประจำ

บางกอก วันที่ 7 สิงหาคม ค.ศ. 1893

ได้รับจดหมายจากวิกเตอร์ เขียนมาเรื่อยเปื่อยและไม่ให้ข้อมูลอะไรเลยเช่นเคย เขาอยู่ที่ไซ่ง่อนและสนุกสนานกับชีวิตผู้หญิง และไวน์

ฉันเข้าใจว่าเขาจะต้องไม่เอ่ยถึงอะไรที่เป็นความลับ แต่แน่นอน เขาควรพูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่นี่บ้างไม่ใช่หรือ

อย่างน้อยเขาก็เขียนมาว่าเมอซีเยอร์เลอ มีร์ เดอ วีแลร์จะมาถึงบางกอกสัปดาห์หน้า และฉันต้องทำให้แน่ใจว่าจะมีคนแนะนำให้รู้จักเขา เพราะเขาคุ้นเคยกับคุณพ่อและเป็นคนที่ควรคบหา

ในที่สุดการปิดล้อมก็ยกเลิกไป ร้านรวงต่างๆกลับมาสินค้าเต็มร้าน ฉันซื้อของตามใจตัวเองอีกครั้งที่ร้านของซินญอร์ฟุสโก

และเดินชนเมอซีเยอร์อาร์เจที่ร้านฟัลคส์ (ชนจริงๆ) เขากำลังซื้อไวน์จากแคว้นไรน์ ส่วนฉันไปเพื่อสั่งให้เอาน้ำอัดแก๊สไปส่ง

เขาเล่าให้ฟังตาเป็นประกายตามเคยว่า ปาวีทำยักท่าเรื่องกลับมาบางกอก เรียกร้องอะไรไร้สาระว่าต้องให้เรือสยามยิงสลุตยี่สิบเอ็ดนัดที่หน้าสถานกงสุลฝรั่งเศส แต่กรมหลวงเทวะวงศ์-วโรปการทรงยืนยันปฏิเสธหนักแน่น ทรงอ้างประเพณีทางการทูตฯลฯ อย่างที่เขาบอก ไม่มีใครจะแม่นเรื่องพิธีการได้เกินหน้าชาวสยามหรอก เราทั้งคู่หัวเราะชอบใจ

ปาวีวางแผนว่าจะกลับมาบางกอกอย่างครึกโครม ท่ามกลางเสียงยิงสลุตยี่สิบเอ็ดนัด แต่เอาเข้าจริงเขากลับมาอย่างเงียบเชียบแทบจะไม่มีใครสังเกต ทำให้เขาผิดหวังยิ่งนัก แต่การมาของเมอซีเยอร์เลอ มีร์ เดอ วีแลร์นั้นตรงกันข้าม เขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนผู้มีอำนาจเต็มที่ ซึ่งไม่เคิลบอกว่าไม่ใช่ข่าวดีเลยแน่ๆ

ในเมื่อกลับเป็นมิตรไมตรีกันอีก ผู้แทนฝรั่งเศสจึงมาเจรจาตกลงทำสนธิสัญญาฝรั่งเศส-ไทยฉบับใหม่ที่จะยุติข้อพิพาท คนทั้งบางกอกต่างเตรียมตัวเตรียมใจคอยอย่างตึงเครียด ติดตามข่าวคืบหน้าของเขาจากไซ่ง่อนและการหยุดพักเป็นเวลานานที่จันทบูร เขาแสร้งทำเป็นตรวจตราที่ตั้งด่านใหม่ล่าสุดของฝรั่งเศส แต่ทั้งหมดนี้เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับการต้อนรับอย่างสมเกียรติ

"พูดกันว่าเดอแวลเสียใจที่แต่งตั้งเขาก่อนที่ลายเซ็นบนกฤษฎีกาแต่งตั้งจะแห้งเสียด้วยซ้ำ" เอดเวิร์ด เฟรนช์ รายงานจากจดหมายข่าวที่ได้รับตอนกลางคืน "รายงานนี้บอกว่าเลอ มีร์ต้องการเพิ่มเติมในคำขาดอีกหลายประเด็นที่จะนำไปสู่การยึดสยามเป็นรัฐในอารักขาอย่างแท้จริง แต่เดอแวลพยายามจะรั้งเขาไว้"

"เขาควรจะรู้ดีกว่านี้ ไม่มอบหมายหน้าที่นี้ให้ตัวแทนจากพรรคอาณานิคม

เขาต้องโทษตัวเองอย่างเดียว" ไมเคิลตอบอย่างหงุดหงิด ถอดรหัสโทรเลขอีกฉบับจากแผนกเอเชียของไวต์ฮอลล์ เขาอึ้งไป แล้วยกมือขึ้นอ่านโทรเลขดังๆ

"ฟังนี่ครับ *ลับ ดูเหมือนฝรั่งเศสยังจงใจที่จะยึดเมืองพระตะบองและเสียมราฐ ซึ่งจะเป็นเรื่องใหญ่โตมาก สำคัญอย่างยิ่งที่รัฐบาลสยามจะต้องทำตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด ไม่ให้มีข้ออ้างที่จะยื่นคำร้องใดๆ ได้อีก ช่วยตรวจทานให้ด้วยว่ารัฐบาลสยามมีเหตุผลหรือไม่ที่จะเชื่อว่าข่าวลือนี้มีมูล"*

กัปตันโจนส์ระเบิดออกมา "ให้ตาย พวกเขาคาดว่าพวกสยามจะพูดว่าอะไรล่ะ เขามีเหตุผลทุกข้อที่จะไม่เชื่อพวกฝรั่งเศส ถ้ากองกำลังทหารต่างด้าวจากแอลจีเรียมาถึงนี่แล้วละก็ เชื่อฉันเถอะ ทำสำเร็จไปแล้ว!"

เขาพลิกๆ ดูตั้งกระดาษ ใบหน้าเผือดลง ดึงโทรเลขที่จ่าหัวว่า รอยเตอร์ส ขึ้นมา แล้วกล่าวว่า "สองคนฟังนี่สิ *'เมอซีเยอร์เดอแวลและลอร์ดดัฟเฟอริน ได้ลงนามในพิธีสารเพื่อจัดตั้งเขตเป็นกลางระหว่างเขตแดนใหม่ของฝรั่งเศสกับพม่าและจีน การเจรจาระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษที่ยังคงดำเนินต่อไปนั้นเป็นเรื่องการกำหนดพื้นที่ของเขตดังกล่าว ฝรั่งเศสจะยึดครองเมืองท่าและแม่น้ำของจันทบูรจนกว่าการขนย้ายคนสยามจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงจะสำเร็จบริบูรณ์ ดินแดนที่ยกให้ฝรั่งเศสนั้นรวมถึงบริเวณเมืองหลวงพระบางส่วนที่อยู่บนฝั่งซ้ายด้วย'"*

"อ้อ" เอดเวิร์ด เฟรนช์แสดงความเห็น "ดูจะเป็นความคิดที่ดีนะครับ"

โจนส์หลับตา เห็นได้ชัดว่าพยายามระงับโทสะ

"ฉันไม่ได้บอกว่าไม่ดีนี่นะ แต่ทำไมเราไม่ได้รับแจ้ง ที่สำคัญกว่านั้น ทำไมสยามถึงไม่ได้รับแจ้งเรื่องนี้ด้วย ทำไมไวต์ฮอลล์ถึงได้ทำอะไรลับหลังเรา อาร์เจผิดหวังเราอยู่แล้ว คอยดูเถอะเมื่อเขารู้เรื่องนี้!"

ชาวเบลเยียมร่างอ้วนใหญ่แค่พยักหน้า ท่าทางหมดอาลัยตายอยาก เขาเองก็คิดว่าดีเหมือนกันที่สร้างรัฐกันชนระหว่างมหาอำนาจเจ้าอาณานิคมทั้งสอง แต่นั่นแหละ คงเป็นเรื่องน่าอัปยศถ้าสยามจะถูกตัดขาดจากจีน เขาหยิบปากกา

ขึ้นมาจากโต๊ะ หมุนเล่น แล้วพูดโดยไม่เงยหน้าขึ้นว่า "อันที่จริงเพื่อนรัก ผมท้อใจมาก ไม่ใช่แค่เรื่องโทรเลขที่คุณเพิ่งเอามาให้ผม ทั้งๆที่มันยืนยันว่าอังกฤษไม่สนใจเรื่องสิทธิของเราเหนือหลวงพระบางอีกต่อไป แต่ดูเหมือนว่าในการเจรจากับเลอ มีร์ เดอ วีแลร์นี่จะต้องดำเนินไปโดยไม่มีผม"

โจนส์ตกตะลึง เป็นไปได้อย่างไรกัน พระเจ้าอยู่หัวกับกรมหลวงเทวะวงศ์-วโรปการคงไม่หมดความเชื่อถือในตัวที่ปรึกษาหรอกนะ จะโทษเขาไม่ได้เลยเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่เขามาถึงสยาม

ไม่ใช่เลย ไม่ใช่ เขายืนยัน ไม่ใช่เรื่องนั้น แต่เมื่อผู้แทนฝรั่งเศสผู้มีอำนาจเต็มมาถึงจันทบูร เขาบอกให้รู้ว่าเขาต้องการเข้าเฝ้าฯ พระเจ้าอยู่หัว "แน่นอนละ ก็เป็นเรื่องปกติ แต่อย่างที่คุณรู้ พระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรอีกแล้ว และเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับที่บางปะอินเป็นเวลาหลายสัปดาห์ แม้ว่าธงฝรั่งเศสจะไม่ได้ชักอยู่ที่สีชังอีกต่อไป แต่พระองค์ไม่มีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จไปใกล้ๆกองเรือฝรั่งเศสที่ยังคงทอดสมออยู่ในอ่าว กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการตรัสตอบเมอซีเยอร์เลอ มีร์ว่าเขาจะได้เฝ้าพระองค์ ไม่ใช่พระเจ้าอยู่หัว เลอ มีร์ส่งคำตอบห้วนๆ เชิญเสด็จในกรมให้ไปพบเขาที่จันทบูร คุณก็คงนึกออกว่าแบบนี้มันยอมรับไม่ได้เลย ดังนั้นผมจึงเขียนตอบไปว่าผมจะเป็นคนไปต้อนรับเขามาสู่สยามเอง ไม่มีคำตอบอยู่หนึ่งสัปดาห์ แล้วในที่สุด นี่..." เขาค้นกองกระดาษบนโต๊ะทำงานแล้วดึงกระดาษแผ่นหนึ่งมีหัวกระดาษพิมพ์ว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสขึ้นมาอ่านดังๆว่า "*'คำสั่งของรัฐบาลกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิเสธโดยไม่มีเงื่อนไขที่จะติดต่อกับบุคคลอื่นใดที่ไม่ใช่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือเสนาบดีของพระองค์ และให้ปฏิเสธการแทรกแซงของที่ปรึกษาชาวต่างชาติ'* จดหมายนี่ไม่ได้ส่งมาถึงผมด้วยซ้ำ แต่ถึงเสด็จในกรมโดยตรง เห็นชัดๆว่าผมไม่มีค่าพอแม้แต่จะตอบจดหมายอย่างสุภาพ เสด็จในกรมทรงยอมรับเงื่อนไขอันน่าอัปยศนี้แน่นอนพวกเขาคาดว่าจะเอาเปรียบสยามได้และไม่อยากให้ผมไปกีดขวางพวกเขาด้วยภาษาของพวกเขาเอง"

เขายิ้มอย่างชอกช้ำใจให้ชายชาวอังกฤษ ใช้ผ้าลินินสี่เหลี่ยมจัตุรัสผืนใหญ่ลายตารางซับแก้มและหน้าผากชื้นๆ

“คุณเข้าใจไหม ผมสงสัยว่าผมอยู่ที่นี่จะมีประโยชน์อะไร...ผมไม่อยากพูดปดหรอกนะ บ่อยครั้งที่ผมคิดจะเก็บข้าวของแล้วกลับไปอยู่อียิปต์หรือที่ไหนสักแห่งที่มีแดดจ้าๆ แต่เสด็จในกรมรับสั่งว่าทรงต้องการคำแนะนำของผมอยู่หลังฉากอย่างที่เป็นอยู่นี่ และผมรู้สึกผิดถ้าจะทิ้งพระองค์ไว้ตามลำพังให้ต้องต่อกรกับพวกหมาในสองตัว ไม่ใช่สิ ต้องสามตัว ผมว่าอาร์ดูแองเองก็ร้ายพอๆ กับปาวีและเลอ มีร์”

เขาถอนหายใจลึกยาวอีกครั้ง “ผมเพลียใจเหลือเกิน อยากได้อย่างเดียวคือให้เอมีลกลับมาเสียที จะได้นั่งอยู่เงียบๆกับเธอตอนค่ำๆ” เขาพยายามทำตัวให้แช่มชื่นขึ้น “ผมเล่าความคิดล่าสุดให้คุณรู้หรือยัง พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จประพาสยุโรป ผมคิดว่าเป็นแผนการที่เข้าท่ามาก”

โจนส์นิ่วหน้า “แต่เป็นการฉลาดแล้วหรือที่จะจากประเทศไปในช่วงเวลาที่ฝรั่งเศสกำลังจะยึดครองสยามอยู่แล้ว เสด็จประพาสเพื่อความสำราญพระราชหฤทัยหลายๆเดือนอย่างนั้น”

โรลัง-ยัคมินส์ยักไหล่และพับผ้าเช็ดหน้าอย่างประณีต จะไม่เสด็จฯ ก่อนปีหน้าแน่นอน เรื่องแบบนี้ต้องใช้เวลาเตรียมการ “อีกอย่างหนึ่ง การเจรจากับฝรั่งเศสคงจะยุติแล้วเมื่อถึงเวลานั้น และมีผลอยู่สองประการ คือสยามยังคงเป็นเอกราช หรือไม่เช่นนั้น ไม่ว่าจะด้วยเล่ห์หรือด้วยกล ฝรั่งเศสก็ประสบความสำเร็จได้ทุกอย่างที่ตั้งใจจะได้ การที่พระเจ้าอยู่หัวจะประทับอยู่หรือไม่ก็ไม่ต่างกันเลย”

บทที่ 11

บางกอก วันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 1893

เป็นเรื่องแปลกประหลาดมาก!

มีงานเลี้ยงรับรองที่สถานกงสุลเพื่อให้ชุมชนชาวฝรั่งเศสได้พบเมอซีเยอร์เลอ มีร์ เดอ วีแลร์ ที่น่าประหลาดใจอย่างยิ่ง ฉันได้รับบัตรเชิญด้วย

ที่บอกว่าฉันไม่มีความอยากจะไปร่วมงานเลยนี่ถือว่าเป็นการพูดแบบรอมซอมแล้วนะ แต่เลโอนีกับสามีคะยั้นคะยอให้ฉันไปให้ได้ บอกว่าถ้าไม่ไปก็จะดูเหมือนว่าเป็นการดูถูก แม้แต่ไมเคิลก็แนะนำให้ฉันไป บอกว่าฉันไม่อยู่ในฐานะที่จะตั้งตัวเป็นศัตรูกับผู้มีอำนาจแทนรัฐบาลฝรั่งเศสที่นี่ได้ ฉันว่าเขาพูดถูก

ไม่ว่าฉันจะคิดและรู้สึกอย่างไร ท้ายที่สุดฉันก็ยังเป็นพลเมืองฝรั่งเศส ถือหนังสือเดินทางฝรั่งเศส และต้องพึ่งการคุ้มครองจากนักการทูตฝรั่งเศส

ฉันสวมชุดที่เรียบที่สุด ไม่ต้องการให้พวกเขาคิดว่าฉันพิถีพิถันบรรจงแต่งตัวเพื่อการนี้ และสวมหมวกเรียบๆ ที่มีผ้าห้อยปิดหน้าที่เย็นชาที่สุดของฉัน

แถวที่คอยเข้าพบนั้นยาวและเคลื่อนไปอย่างเชื่องช้า โชคร้ายที่ฉันยืนอยู่ข้างหลังเมอซีเยอร์ฟูร์เนอโรผู้ซึ่งยิ้มเย้ยๆ และคอยแต่ปัดหนวดซึ่งเป็นสิ่งมีค่าที่สุดในตัวเขาให้พองฟู เขามีสีหน้าเหมือนยินดีกับตนเองหลังฝรั่งเศสได้รับการยอมรับและมีฐานะที่สมควรในดินแดนโง่เขลาแห่งนี้

โชคดีที่ฉันมีเลโอนีให้คุยด้วย เราทั้งสองจึงไม่ต้องทักทายชายที่น่ารังเกียจผู้นี้ ทุกครั้งที่เขาจะพยายามพูดคุยกับเรา เราก็เบี่ยงตัวเชิดไหลใส่เขา

จู่ๆ ฉันก็ถูกกอดจากข้างหลัง ถูกจูบที่ต้นคอ แล้วมีเสียง "ทายซิว่าใคร" กระซิบที่หู ทุกคนรอบๆ หันมามองเป็นตาเดียวอย่างตกตะลึง

วิกเตอร์!

ฉันละล่ำละลักแนะนำเขากับคนรอบข้างที่ยังไม่เคยพบเขาเมื่อเขามาเยี่ยมครั้งก่อนๆ เขาลากตัวฉันจากแถวออกไปที่ระเบียง "ไม่ต้องไปยืนคอยกับพวกคนอื่นๆ หรอก" เขาหัวเราะ "ฉันจะแนะนำแกเองทีหลัง"

เขาเป็นหนึ่งในบรรดานายทหารที่รักษาความปลอดภัยให้เลอ มีร์ และไม่ได้เขียนมาบอกก่อนเพราะอยากจะทำให้ฉันประหลาดใจ สวรรค์โปรด เขาทำได้จริงๆ เขาดูดีมาก โก้หรูอยู่ในเครื่องแบบและใบหน้าที่คล้ำแดด ส่วนฉันสิ ในสายตาเขานี่ฉันสอบไม่ผ่านเลย เขามองฉันทั่วตัวอย่างพินิจ

"ไม่ได้ใช้ความพยายามสักเท่าไรเลยใช่ไหมล่ะ" เขาถามยิ้มๆ "นี่แหละแกแท้ๆ เลย! ดูทีซิว่าเราจะช่วยปรุงแต่งแกให้ดีขึ้นหน่อยได้ไหม" เขาดึงผ้าคลุมไหล่ของฉันออก ส่งให้คนรับใช้ไปถือไว้ แล้วเลิกผ้าคลุมหน้าที่หมวกขึ้นไป จัดแต่งผม

ฉันใหม่ ฉันเริ่มรู้สึกรำคาญทั้งๆที่ดีใจมากที่ได้เจอเขา

จากนั้นเขาก็จูงมือฉันไปพบท่านผู้ยิ่งใหญ่ อดไม่ได้จริงๆ ฉันคิดถึงหลุยส์เมื่อเขาแนะนำฉันกับปาวี ที่แน่ละต้องยืนอยู่ข้างๆ เลอ มีร์ ปาวีมองฉันด้วยสายตาชิงชังอย่างปิดบังไม่มิด

"อ้า แน่นอน มาดามกาเล สุภาพสตรีชาวฝรั่งเศสที่ทำตัวนอกกรอบที่สุดในสยาม" เขาพึมพำเมื่อเลอ มีร์พยักหน้าระหว่างที่วิกเตอร์แนะนำอย่างคล่องแคล่ว "อ้อ คุณอยู่นอกกรอบละหรือมาดาม เพราะเหตุใดล่ะ" เขาถาม ทว่าดูเหมือนเขาจะไม่ได้แยแสแม้แต่น้อย เขาไม่ใช่คนหน้าตาดี มองดูถือตัว และสีหน้าดูแคลนพวกเราผู้อยู่อาศัยที่บางกอกเป็นเวลานานที่แต่งตัวเร่อร่าล้าสมัยดูเป็นคนบ้านนอก

ฉันอธิบายว่าฉันไม่คิดว่าตนเองจะเป็นคนนอกกรอบที่ตรงไหน แต่บางคนอาจคิดว่าฉันเป็นเพราะฉันเลือกที่จะอยู่ที่สยามต่อไปหลังจากที่สามีถึงแก่กรรม เขาตายระหว่างที่ทำงานรับใช้คณะสำรวจปาวี ฉันเสริมอย่างทิ่มแทงใจ

"เพื่อฆ่าเวลา มาดามสอนภาษาฝรั่งเศสให้สาวๆในวัง" ปาวีพึมพำพร้อมกับยิ้มเยาะๆ เลอ มีร์มองดูฉันทั่วตัว

"อ้อ คุณคือน้องสาวของร้อยเอก ลูกัส-โซแวงละสิ ผมรู้จักคุณพ่อของคุณนะ" เขากล่าวในที่สุด "เป็นคนที่มีคุณค่ามาก มีสามัญสำนึกดีเยี่ยม ผมสงสัยว่าเขายอมให้คุณเดินทางมาถึงที่นี่ได้อย่างไร และเมื่อมาถึงแล้ว ทำไมถึงยอมให้คุณอยู่ต่อ"

"ถ้าท่านทำได้ ท่านคงจะยับยั้งฉันแน่นอนค่ะ" ฉันตอบทำสีหน้าเรียบร้อยที่สุดเท่าที่จะปั้นแต่งได้ เขาปั้นยิ้มตอบกลับมา เห็นได้ชัดว่าเขาไม่ชอบผู้หญิงที่ไม่อยู่ในจารีตประเพณี เขาหันไปหาคนถัดไป แต่ไม่ก่อนที่จะพูดเป็นเชิงอวดว่า "ถ้าอย่างนั้นเราจะ

ทำให้ประเทศนี้มีค่าสมควรที่คุณจะอยู่มากขึ้น"

ต่อจากนั้นวิกเตอร์แนะนำฉันให้รู้จักกับนายร้อยโทหนุ่มที่ค่อนข้างหน้าตาดี มีหนวดหยิกเป็นลอนและดวงตาโลมเลียม เขาจูบมือฉันอย่างสุภาพ

"นี่เพื่อนของฉัน ชอง เลอ มีร์ เดอ วีแลร์"

อ้า ดูเขาเป็นมิตรมากกว่าพ่อ แต่ถึงแม้ฉันจะมีประสบการณ์ไม่มาก ก็บอกได้ทันทีว่าเขาเป็นเสือผู้หญิงและเสเพล

วิกเตอร์มาค้างกับฉันที่บ้านไม่ได้ เขามีห้องพักที่สถานกงสุลเพราะอาจถูกตามตัวได้ทุกเมื่อ เขาคิดว่าฉันทำตัวไม่น่ารักกับผู้แทนผู้มีอำนาจเต็มและสูงส่งยิ่งของเรา

"พี่อยากให้ฉันถอนสายบัวหรือ" ฉันถามอย่างโกรธๆ "ฉันโตเกินกว่าที่จะมีใครมาบอกว่าคุณพ่อของฉันควรจะทำอย่างโน้นหรือไม่ทำอย่างนี้เมื่อฉันตัดสินใจเลือกอะไร จริงไหม!"

"เพราะแกดูเด็กเหลือเกินน่ะสิ" เขาตอบ แกล้งทำเป็นเอาใจ ก่อนที่จะบอกฉันด้วยสีหน้าพออกพอใจว่าเขาคาดว่าจะถูกส่งไปจันทบูร ไปบังคับบัญชาหน่วยทหารที่นั่น "เพราะฉะนั้นเราก็จะได้เจอกันบ่อยขึ้น"

ถึงฉันจะรักเขามาก แต่ฉันไม่อาจพูดได้เต็มปากเต็มคำหรอกว่าฉันยินดีกับสถานการณ์เช่นนี้ ถ้าฉันได้รับเชิญให้กลับไปสอนในวัง ฉันจะบอกพวกนักเรียนได้อย่างไรว่าพี่ชายแท้ๆของฉันกำลังจะไปยึดครองดินแดนของเขา

บางกอก วันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1893

วิกเตอร์หลบจากสถานกงสุลมากินมื้อเที่ยงกับฉันและไมเคิลที่นี่ ฉันเสนอให้ไปที่โรงแรมโอเรียนเต็ล แต่พี่ชายที่รักบอก

ว่าไม่อยากให้มีคนเห็นเขาอยู่กับไมเคิลในที่สาธารณะ

ฉันโกรธมาก แต่ไมเคิลเตือนว่าไม่ควรทำให้เป็นเรื่องใหญ่โต "บอกกันตรงๆ ผมก็ไม่อยากให้มีคนเห็นผมอยู่กับเขาเหมือนกัน" วิกเตอร์รื่นรมย์เพราะเลอ มีร์กับปาวีบังคับให้กรม-หลวงเทวะวงศ์วโรปการเริ่มต้นการประชุมเวลาหนึ่งโมงเช้า

"ปาวีรู้ว่าคณะเสนาบดีสยามเริ่มประชุมหลังเที่ยงคืนและอาจประชุมกันจนถึงเช้าตรู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้ที่มีเรื่องมากมายให้ปรึกษาหารือ เพราะฉะนั้นเจ้าชายคนดีของเราก็จะอ่อนระโหยก่อนที่จะเริ่มประชุมด้วยซ้ำ!" เขาอธิบาย เคี้ยวไก่เย็นๆ อย่างมีความสุข "แบบนี้ก็จะทำให้การเจรจาหันเหมาทางเราได้ง่ายๆ"

ไมเคิลพูดน้อยมากระหว่างกินอาหาร ฉันก็เช่นกัน ขอบใจที่มีหลุยส์อยู่ด้วยและทำตัวน่ารัก ช่วยกลบเกลื่อนความรู้สึกไม่พอใจของเรา ถึงแม้ฉันจะหงุดหงิดมากที่วิกเตอร์กระตือรือร้นเข้าข้างฝ่ายฝรั่งเศสเสียเหลือเกิน แต่ฉันก็ไม่อาจตำหนิเขาได้ ไมเคิลก็รู้สึกเหมือนกัน

วิกเตอร์เป็นนายทหารฝรั่งเศส เขาประพฤติปฏิบัติตัวดังที่ได้รับการฝึกหัดมา ถ้าทำอย่างอื่นก็เท่ากับทรยศต่อประเทศเช่นที่ไมเคิลพูดเน้นกับฉัน เราจะคาดหวังให้เขาเป็นอย่างอื่นไม่ได้ กระนั้นฉันก็นึกอยู่ในใจ อยากให้เขายังอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส

กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงซูบซีด ท้อแท้ และไม่สบายพระวรกาย เนื่องจากความเหน็ดเหนื่อย เสด็จในกรมทรงกราดเกรี้ยวมากที่ต้องถูกบีบบังคับให้หลบๆ ซ่อนๆ ปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาพิเศษของพระเจ้าอยู่หัว หลังจากที่รับสั่งสรุปให้โรลัง-ยัคมินส์ฟังอย่างลับๆ แล้ว พระองค์ก็ต้องเสด็จไปประชุม

เสนาบดี และเสียเวลาทั้งคืนสดับฟังความเห็นของเสนาบดีอื่นๆ

"พระองค์ทรงแข็งขันต่อต้านพวกชอบรังแกนั่นในตอนนี้ แต่คงไม่สามารถทนทานต่อไปได้อีกนานสักเท่าไหร่" โจนส์บอกไมเคิล "อาร์เจกราบทูลว่าให้งดเสด็จไปร่วมประชุมเสนาบดีบ้าง เพื่อจะได้มีเวลาบรรทม แต่พระองค์รับสั่งว่าทำไม่ได้ ระหว่างนี้ปาวี เลอ มีร์ และอาร์ดูแองก็ขู่เข็ญ ปะเหลาะ และผลักดันตลอดตอนนี้พวกเขาต้องการให้สยามเลิกด่านศุลกากรทั้งหมดในเขตปลอดทหารทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงด้วย เรื่องนี้*ไม่*ได้อยู่ในคำขาด! คิดดูสิว่าจะสูญเสียรายได้จากภาษีอากรสักแค่ไหน ในขณะที่สินค้าต่างๆ จะทะลักไปทางไซ่ง่อน รัฐบาลอินโดจีนก็แค่นั่งยิ้มนับเงินไปสิ! นอกจากนี้ยังพูดเรื่องจะขุดคลองตัดผ่านคอคอดกระเพื่อให้เดินเรือไปถึงไซ่ง่อนได้โดยไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกา เลอ มีร์ยกเรื่องนี้ขึ้นมาเหมือนแกว่งแครอตล่ออยู่ตรงหน้ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ บอกว่าการขุดคลองจะทำให้การขนส่งทางเรือในบางกอกเจริญขึ้นด้วย พับผ่าสิของมันก็แน่ๆ อยู่แล้ว! แต่ถ้าเป็นเช่นนั้นก็หมายถึงจุดจบของสิงคโปร์ในฐานะเมืองท่าขนส่งนานาชาติ ซึ่งแน่นอนก็คือสิ่งที่พวกนั้นต้องการ ขอถามอีกเถอะใครกันให้สิทธิฝรั่งเศสมาคิดเรื่องโครงการที่อยู่ใกล้รัฐมลายาแบบนี้ ฉันจะบอกให้รู้ไว้ ไอ้พวกกบเดนตายนี่มันจะทำให้พวกเราทุกคนกลายเป็นขอทาน ฉันจะต้องเขียนไปถึงลอนดอนแน่ๆ ให้ตายสิ บอกพวกนั้นให้ตั้งต้นทำอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้เสียที!"

ลอนดอนตอบแสดงความกังวลกลับมาและผนวกข้อความยาวเหยียดจากลอร์ดดัฟเฟอรินมาด้วย เดอแวลได้เผยความในใจกับเขาว่ารู้สึกทั้งกลัดกลุ้มและโกรธเคืองพฤติกรรมของทั้งเลอ มีร์ เดอ วีแลร์และปาวี

"ปาวีซึ่งเป็นคนของกระทรวงการต่างประเทศนั้นยังสามารถสั่งการให้เชื่อฟังได้ เขาได้รับคำสั่งอย่างเข้มงวดที่สุดไม่ให้ตั้งเงื่อนไขเลวร้ายยิ่งไปกว่านี้ต่อสยาม ไม่ให้ทำให้สยามเสียหน้า แต่เดอแวลไม่สามารถควบคุมเลอ มีร์ได้เลย" เอกอัครราชทูตอังกฤษประจำฝรั่งเศสเขียนแจ้งมา *"ผู้แทนที่มีอำนาจเต็มตอนนี้*

ปฏิเสธไม่ยอมรับข้อแก้ไขที่ปารีสเสนอในร่างสนธิสัญญา และไม่ยอมรับรู้คำสั่งใดๆที่กระทรวงบอกไปถึงเขา เขาใส่ข้อความทั้งย่อหน้าที่เขาเขียนเองซึ่งกระทรวงได้ตัดออกไปแล้วกลับเข้าไปอีก และประกาศมาตรการที่รุนแรงยิ่งกว่าเดิมเพิ่มขึ้นด้วย สนธิสัญญาที่คาดว่าจะยุติข้อพิพาทต่างๆให้หมดไปทันที เวลานี้กลับทำให้เรื่องแย่ลงอีก เท่าที่เดอแวลจะทำได้ก็เพียงแต่ขู่ว่าจะไม่ลงนามรับรองสนธิสัญญาดังกล่าว เขายังบอกผมอีกว่า มีความคิดบ้าคลั่งในหมู่พวกหัวรุนแรงในพรรคอาณานิคมที่ต้องการผลักดันให้ทำสงครามกับอังกฤษด้วย"

โจนส์ทิ้งจดหมายลงแล้วมองหน้าเจ้าหน้าที่สถานทูตทั้งหลายที่ฟังอยู่ แต่ละคนยิ่งมีสีหน้าหดหู่ใจ เขายังได้รับจดหมายส่วนตัวจากเพื่อนที่ไวต์ฮอลล์ ซึ่งได้รับคำบอกเล่าจากลอร์ดโรสเบอรีว่าไม่เคยมีเวลาไหนเลยที่ฝรั่งเศสและอังกฤษจวนเจียนจะต่อสู้กันนับตั้งแต่สงครามที่วอเตอร์ลู

"พวกคุณนึกภาพออกไหม ทำสงครามกับฝรั่งเศสเพราะเรื่องสยาม ขอยกคำพูดของอาร์เจเพื่อนรักมาพูดซ้ำตรงนี้ ถ้ารู้ว่าจะมีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้น ผมไม่มีวันยอมมาประจำการที่นี่หรอก ผมแก่แล้ว ไม่มีแรงจะมาเล่นเกมแบบนี้ และต้องมาเล่นกับไอ้คนประเภทนี้ด้วย" เขาใช้นิ้วมือเสยผม แล้วส่ายหน้าอย่างสะอิดสะเอียน "กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการก็ทรงเหน็ดเหนื่อยมาก รับสั่งว่าประชวร แล้วบอกเลิกประชุม เสด็จไปประทับกับพระเจ้าอยู่หัวที่บางปะอิน"

จู่ๆเขาหยุดชะงัก "รู้อะไรไหม เกาะสีชังนั่นอยู่ในเขตเมืองจันทบูร นี่หมายความว่าที่ประทับพักผ่อนของพระเจ้าอยู่หัวจะถูกพวกฝรั่งเศสครอบครองเออแน่ะ นึกดูสิว่าเมอซีเยอร์ปาวีจะไปพักผ่อนที่พระราชวังไม้สักอันงดงามนั่น..." เขาพ่นลมออกมาทางจมูก

"กะลาสีเรือฝรั่งเศสนอนอาบแดดอยู่บนหาด พาสาวๆไปพลอดรักกันกลางแสงจันทร์ ฉันพูดได้แค่ว่าใจหายมากที่เห็นสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในโลกนี้"

บางกอก วันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1893

เมื่อการเจรจาต่อรองถูกแทรกแซง วิกเตอร์ก็ค่อนข้างว่างเมื่อไม่ต้องทำหน้าที่อารักขาเมอซีเยอร์เลอ มีร์ เดอ วีแลร์ขณะที่เขาเที่ยวชมบางกอก

แน่นอนว่าวิกเตอร์ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนนายทหารด้วยกัน รวมถึงร้อยโท เลอ มีร์ผู้โก้หรู รื่นรมย์ไปกับสิ่งอำนวยความสุขต่าง ๆ ของโรงแรมหลายแห่งและสถานบันเทิงทั้งหลายที่มีอยู่เพียบพร้อม แต่ฉันไม่เคยเซ้าซี้ถาม เขาพาเพื่อนนายทหารหลายคนมาที่บ้านฉันหลังจากส่งข้อความสั้น ๆ มาถามให้แน่ใจแล้วว่าไมเคิลจะไม่มาที่บ้าน

ฉันพยายามเต็มที่ที่จะดูแลให้พวกเขาเพลิดเพลิน แต่ใช่ว่าฉันจะเก่งกาจเรื่องนี้เมื่ออยู่ที่บางกอกมากกว่าตอนอยู่ที่ปารีส ซึ่งนับว่าแปลกมาก เพราะฉันเองไม่เคยมีปัญหาเวลาต้อนรับเพื่อนฝูงของฉันที่นี่เลย ฉันรู้สึกเหมือนกับว่ากลายเป็นจูลี่คนเดิมที่วิกเตอร์รู้จักเมื่อสิบปีที่แล้ว และไม่สามารถสลัดบทบาทของเด็กสาวขี้ประหม่าและพูดจาโผงผางตรงเกินไปได้

พี่ชายของฉันกราดเกรี้ยวมากที่สามัคคีสโมสรของชาวอังกฤษไม่ยอมให้เขาเล่นเทนนิสที่นั่น เขาถูกเชิญอย่างสุภาพแต่หนักแน่นให้ออกไปจากสโมสรทั้ง ๆ ที่เขาเคยเล่นที่นั่นตอนปีใหม่ เขาพูดอย่างมุ่งร้ายว่าจะจัดการแก้ไขเรื่องนี้ให้ได้ "ปีหน้าเป็นอย่างช้า..." ระหว่างนั้นเขามากินมื้อเที่ยงหรือมื้อค่ำด้วย และออกจะคุยมากเกินไปเมื่อมีไวน์เติมไม่หยุด ไม่ต้องเสียเวลาพูดเลยนะฉันละอายใจอยู่บ้างเรื่องนี้ แต่ก็หมั่นเติมไวน์ไม่ได้หยุดเลย

เมื่อวานนี้เขาบอกเราว่าแม้ว่าจะยินดีที่ไม่ต้องอยู่เวรตลอดเวลา แต่เขารำคาญใจที่ต้องยืดเวลาอยู่ในบางกอกเนิ่นนานต่อไป

โดยไม่มีใครรู้ว่าจะอีกนานสักแค่ไหน เพราะเขาใจร้อนอยากจะเริ่มต้นจัดตั้งค่ายทหารที่จันทบูรเสียที และเขาไม่เชื่อเลยว่ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการประชวร

"เห็นชัดๆ ว่าเป็นเล่ห์กล" เขาเยาะหยัน "จะได้วิ่งแจ้นไปวังฤดูร้อนแล้วให้เจ้าเบลเยียมนั่นไปด้วย! ไม่มีความซื่อสัตย์เลยสักนิด"

ไมเคิลสำลักกับข้าวที่กินอยู่เมื่อได้ยินดังนั้น แต่ไม่พูดว่าอะไรเพราะไม่ต้องการโต้เถียง ฉันถามวิกเตอร์เสียงอ่อนๆ ว่าพระเจ้าอยู่หัวและเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศก็ทรงถูกห้ามไม่ให้พบเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ด้วยหรือ เหมือนกับที่เมอซีเยอร์เลอ มีร์ถูกห้ามพบ ตามที่ฉันได้ยินมา ไม่ใช่ เขาพูดอึกอัก ไม่ใช่เพราะถูกห้าม แต่เพราะแค่ไม่อาจเป็นไปได้ แต่ในไม่ช้าหรอก เจ้าคนที่อ้างตัวเป็นนักกฎหมายระหว่างประเทศนี่จะต้องถูกส่งกลับบ้าน อย่างไรก็ตาม เขาบอกว่าการหยุดประชุมชั่วคราวนี้ก็อาจจะเป็นผลดี เพราะจะทำให้พวกคนสยามต้อง "ถูกหมกอยู่ในความกลัวของตัวเอง"

"แบบนี้ก็จะบีบบังคับพวกนั้นให้ตกลงได้ง่ายขึ้น" เขาพูด "เหมือนที่เมอซีเยอร์เลอ มีร์ เดอ วีแลร์พูดเสมอ ประเพณีการทูตแบบยุโรปนั้นไม่ต้องเอามาใช้ในสยาม กับพวกคนเอเชียนั้นถ้าคุณแข็งแรงกว่า คุณก็บังคับให้ทำตามใจคุณ ถ้าคุณอ่อนแอกว่าก็ต้องยอมถอยหลังไป และไม่ว่าจะเป็นที่ไหนก็ตาม คุณอย่าเสียเวลาไปเจรจาต่อรองกันเลย เท่าที่ฉันเห็นที่ในอินโดจีน นี่เป็นนโยบายที่ฉลาดมาก"

เมื่อเขาจากไป ไมเคิลแค่ยิ้มกว้างให้ฉัน แล้วบอกว่าไม่ต้องสงสัยเลยว่าวิกเตอร์เป็นนายทหารที่ดีเยี่ยม แต่เป็นนักการทูตที่

แย่จริงๆ เขาพูดมากเกินไป ที่ฉันทำตัวเป็นกบฏ ช่วยไมเคิลหาข้อมูลให้อังกฤษด้วยการทำให้พี่ชายพูดสิ่งที่ไม่ควรพูดออกมานั้น ลงท้ายก็ไม่ได้ข้อมูลสำคัญๆ แต่ไม่รู้สิ ฉันรู้สึกเหมือนว่าฉันได้ลงมือช่วยต่อสู้เพื่อสยาม...

บางกอก วันที่ 4 กันยายน ค.ศ. 1893

ฉันรู้ว่าฉันเคยเขียนว่าฉันไม่ตำหนิวิกเตอร์หรอกที่เขารับเอาทัศนคติแบบฝรั่งเศสมาเต็มที่ แต่ฉันเพิ่งตระหนักว่าไม่เป็นความจริงเลย แม้ว่าฉันจะพยายามแล้วก็ตาม ฉันช่วยไม่ได้ ฉันโทษเขา แต่ฉันถามตัวเองว่า ฉันเองล่ะจะรู้สึกหรือคิดอย่างไรถ้าฉันยังอยู่ที่ปารีส และที่ฉันเดือดร้อนใจมากคือ ถ้าเป็นหลุยส์จะคิดอย่างไร

หมู่นี้ฉันอยู่ตามลำพังเป็นเวลานานๆ จนเผ้าแต่พะวงถึงเรื่องอดีต แล้วพบว่าฉันดิ้นรนสุดฤทธิ์ที่จะรักษาความทรงจำเกี่ยวกับสามีของฉันไว้ให้ได้ ไม่อยากให้ความทรงจำนั้นหายไปท่ามกลางหมอกควัน จะได้เล่าให้หลุยส์ฟังได้เรื่องพ่อของเขา และทุกๆ ครั้งฉันได้พบอย่างชัดเจนว่าฉันแทบไม่รู้จักเขาเลย

เราจะอยู่ด้วยกันอย่างผาสุกชั่วกาลนานอย่างในเทพนิยายหรือเปล่า หรือพอสองสามปีให้หลังเราก็จะเบื่อหน่ายกันและกันเหมือนคู่สมรสบางคู่

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเลโอนีรักและอุทิศตนเพื่อเมอซีเยอร์มัลแลร์บเบอะ แต่ฉันก็ได้ยินเธอพูดถึงเขาอย่างตามใจกึ่งหมั่นไส้อย่างที่มักใช้กับเด็กๆ ที่ดื้อรั้น

หรืออาเมลีที่สองสามเดือนหลังจากแต่งงานดูเหมือนเธอจะเกรงกลัวการตัดสินของซอง-บาติสต์ไปทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเรื่อง

เลือกหมวกหรือคุณภาพของขาแกะย่าง ดูเธอจะยอมเสียสละความชอบส่วนตัวไปหมดสิ้นเพื่อไม่ต้องทำให้เขารำคาญใจ

หลุยส์กับฉันไม่ได้อยู่ด้วยกันนานพอที่ฉันจะรู้แน่ๆ ว่าอาหารโปรดของเขาคืออะไร ไม่รู้ว่าเขาชอบอ่านกวีนิพนธ์หรือชอบให้ฉันแต่งชุดสีฟ้าหรือสีแดงกันแน่ ที่ฉันรู้ก็คือว่าการรักเขานั้นง่ายดายมากขึ้นเมื่อบัดนี้เขาตายจากไปแล้ว

น่าเศร้าอะไรเช่นนี้...

ฉันได้รับหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสจากไซ่ง่อนห่อโตเบ้อเริ่ม นั่งอ่านไปโกรธไปตลอดเวลาเช้าที่รื่นรมย์

หนังสือพิมพ์นั้นไม่มีคำที่รุนแรงพอที่จะบรรยายถึงเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นจอมลวงโลกที่ได้รับเงินจากอังกฤษ เป็นนักกฎหมายที่เสื่อมเกียรติ เป็นคนล้มละลายที่ทรยศต่อเบลเยียม ฯลฯ คงยากยิ่งนักสำหรับเขาที่ต้องอ่านเรื่องพวกนี้

เมื่อฉันเล่าให้ไมเคิลฟัง เขาบอกว่าหนังสือพิมพ์ที่ปารีสก็เลวร้ายพอๆ กัน เขาเล่าว่าเอมีลี ภริยาของอาร์เจ และลูกๆ ที่พักผ่อนอยู่ทางใต้ของฝรั่งเศสใช้แต่นามสกุลว่า โรลัง สั้นๆ เพื่อจะได้ไม่ถูกสังคมรังเกียจ แม้แต่โรงแรมและภัตตาคารก็ไม่ต้อนรับ

กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการเสด็จกลับจากบางปะอินและการเจรจาต่อรองก็ดำเนินต่อไปอีกครั้ง ฉะนั้นวิกเตอร์จึงยุ่งและไม่ได้มากินอาหารด้วยที่บ้าน

เมื่อเขาไม่ได้ชาตินิยมจนน่าขัน (ฉันรู้ว่านี่เป็นอิทธิพลของชอง เลอ มีร์ เพื่อนเขา) วิกเตอร์ก็เป็นเพื่อนที่ดีมากทีเดียว ฉันคิดถึงเขา เช่นเดียวกับหนูหลุยส์และหนูดำ ดูเหมือนเขาจะสามารถเล่นกับเด็กสองคนอย่างสนุกสนานราวกับว่ามีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน

อ้อ ฉันได้รับจดหมายชวนโมโหจากคุณแม่ที่บัดนี้ดูจะทำกับฉันเหมือนว่าฉันเป็นคนปัญญาอ่อน และในความเห็นของท่านจำเป็นต้องมีมือที่เข้มแข็งมาช่วยนำทางให้พ้นจากความมืดมิดที่ฉันเกลือกกลั้วอยู่ ขอบคุณสวรรค์ที่ฉันมีเงินของฉันเอง และท่านไม่มีทางที่จะตัดเงินของฉันไปได้ หาไม่แล้วฉันเชื่อแน่ว่าท่านคงจะตัดเงินรายได้ฉันทันทีเพื่อประโยชน์ของตัวฉันเอง

"ฟังนี่สิ" จูลี่พูด โบกจดหมายของคุณแม่ให้ไมเคิลและวิกเตอร์ดู คนหลังนี่เพิ่งมาถึงเพื่อดื่มอะไรอย่างรวดเร็วก่อนไปสมทบกับเพื่อนๆที่โรงแรมโตรกาเดโร

ลูกสาวสุดที่รัก บางครั้งฉันก็รู้สึกว่าไม่ได้ทำหน้าที่ของฉันต่อแกเลย ปล่อยให้คุณพ่อของแกส่งเสริมให้แกมีอิสรภาพเสียจนไม่งามและเป็นอันตรายมาก

แน่นอน แกอายุบรรลุนิติภาวะแล้วและถือว่าดูแลตัวเองได้อย่างที่แกสู้อุตส่าห์พร่ำบอกมาอย่างชัดเจน แต่แกยังไม่ได้แสดงหลักฐานให้ฉันเห็นเลยว่าแกมีสำนึกและความรับผิดชอบต่อลูกชายและตัวแกเองอย่างที่อ้างไว้ เมื่อฉันพบปะญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ฉันจนปัญญาจะอธิบายให้พวกเขาเข้าใจได้ว่าทำไมแกถึงยังไม่กลับมาเสียทีทั้งๆที่เวลาผ่านไปสามปีแล้ว และที่แกพอใจให้สยามเป็นบ้านมากกว่าฝรั่งเศสนี่ก็ไม่ใช่เหตุผลที่ฟังขึ้นเลยโดยเฉพาะทุกวันนี้

ฉันไม่เข้าข้างฝ่ายไหนทั้งนั้นเรื่องการเมืองนี่ ในเมื่อดูเหมือนจะพัวพันกับทั้งประเทศที่เป็นเมืองเกิดของฉันและประเทศที่ฉันรับมาเป็นบ้าน แต่เมื่อฉันอ่านเรื่องนี้ในหนังสือพิมพ์มากขึ้นเท่าไร ฉันก็ยิ่งเข้าใจแกน้อยลงๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแกเล่ามาใน

จดหมายว่าสนิทสนมกับพวกผู้คนที่หนังสือพิมพ์ที่นี่ระบุว่าเป็นอันธพาลอำมหิตขนานแท้

ฉันเกือบจะหวังว่าเป็น "เรื่องของหัวใจ" ที่รั้งตัวแกไว้ แต่จากข้อมูลที่เราได้มาทั้งหมดบ่งบอกว่าไม่ใช่เลย และบอกว่าแกมีชีวิตที่ไร้ตำหนิ ขอร้องให้แกกลับมาบ้านเถอะ มาหาสามีที่จะช่วยนำทางชีวิตให้กับแกและลูกชาย

นี่ก็คงจะเปล่าประโยชน์ แต่ฉันขอร้องแกให้คิดใคร่ครวญเรื่องนี้ให้ดีและให้เห็นแสงสว่างด้วยเถิด

จากแม่ที่รักยิ่งของแก

วิกเตอร์ระเบิดเสียงหัวเราะดังลั่น "อ้า ถูกใจแกไหมล่ะ คุณแม่ที่เคารพของเราหวังว่าแกจะมีเรื่องรักชู้สาวซาบซึ้งกับผู้จัดการป่าไม้!"

จูลี่ไม่ยิ้ม ข้อมูลอะไรที่พ่อแม่ของเธอรับทราบ ได้มาจากใคร

"จากฉันน่ะสิ จะมีใครอีกเล่า" พี่ชายของเธอหัวเราะ "คุณแม่ถามมาในจดหมายว่ามีใครที่ดูสนอกสนใจแกเป็นพิเศษหรือเปล่า หรือว่าแกแสดงว่าชอบใจสุภาพบุรุษคนไหนบ้าง ฉันก็เลยบอกว่าไม่เลย ฉันไม่คิดว่าแกจะอยากให้ฉันพูดถึงครูโรงเรียนตัวเล็กๆที่ในวังหรอกใช่ไหม ไม่ว่าจะชื่ออะไรก็ตาม"

"โจเซฟ โจเซฟ คอลฟีลด์ เจมส์" เธอตวัดเสียง "เขาอายุน้อยกว่าฉันแล้วฉันก็ไม่ได้สนอกสนใจอะไรเป็นพิเศษด้วย หรืออย่างน้อยเขาก็เลิกทำแล้ว ฉันจะทำอะไรไม่ใช่ธุระของพี่ พี่อยากให้ฉันเขียนเรื่องพวกหลานสาวๆของยายเจ้าของบ้านเช่าชาวจีนของพี่หรือเปล่าล่ะ หรือเรื่องเมียเล็กเมียน้อยอื่นๆที่พี่อาจมีเก็บไว้ที่ไซ่ง่อน"

วิกเตอร์สั่นหัวอย่างขบขัน

"เขียนไปเลย! ได้โปรดเขียน! คุณแม่และคุณพ่อด้วยคงจะดีใจมากที่รู้ว่าลูกชายหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ในอาณานิคมนี้ เพราะว่านี่ไม่ใช่ข้อได้เปรียบ

ประการหนึ่งของการเป็นหนุ่ม ร่ำรวย และเป็นเจ้านายผู้มีชัยชนะหรอกหรือที่สุดแล้ว ยิ่งแกยอมรับได้เร็วเท่าไร แกก็จะมีความสุขมากขึ้นเท่านั้น เอาละตอนนี้...ฉันต้องไปแล้ว ไม่งั้นจะสาย”

เขายกแก้วดื่มจนหมด ส่งจูบให้เธออย่างไร้กังวล แล้วตบบ่าไมเคิลเมื่อเดินผ่าน ทั้งสองยังได้ยินเสียงชายหนุ่มหัวเราะลงลูกคอเมื่อออกพ้นประตูไป

“เขาพูดถูกนะ รู้ไหม” ไมเคิลพูด เอียงศีรษะเล็กน้อย แล้วตบหน้าผากตัวเองอย่างฉุนๆ “ฟังผมพูดสิ! ผมละเบื่อจริงๆที่ตลอดชีวิตนี้พูดแต่ว่า ‘เขาพูดถูกนะ รู้ไหม’ กับทุกๆคน ผมบอกเฟรนช์แบบนี้เมื่อพูดถึงโจนส์ บอกโจนส์เมื่อพูดถึงเฟรนช์ บอกโจนส์เมื่อพูดถึงอาร์เจ บอกอาร์เจเมื่อพูดถึงกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ บอกคุณเมื่อพูดถึงวิกเตอร์ และ...เมื่อไรผมถึงจะเลิกทำตัวเป็นคนไกล่เกลี่ยประจำจักรวาลเสียที”

จูลี่เดินมานั่งที่บนเท้าแขนเก้าอี้ของเขา และจูบศีรษะที่ผมเริ่มบางลง

“แล้วใครอีกนอกจากฉัน ที่พูดว่า ‘เขาพูดถูกนะ รู้ไหม’ เมื่อพูดถึงคุณ”

ไมเคิลหัวเราะห้วนๆ “ก็เกือบทุกคนแหละ จะว่าไปเหมือนผมกำลังรับโทษฐานทำตัวไม่ดี ไม่ว่าผมจะพูดอะไรเกี่ยวกับวิกฤตการณ์นี่ก็ดูเหมือนจะถูกต้องไปหมด จนโจนส์อยากจะจับผมมัดเสาเผาทั้งเป็นเสียแล้ว”

เขาลังเลอยู่ชั่วครู่ หลังจากที่ดื่มวิสกี้อึกหนึ่งเพื่อสร้างความกล้าหาญ เขาก็กุมมือเธอไว้และโพล่งออกมาในที่สุดว่า “สาวน้อย จำได้ไหมว่าคุณเคยบอกก่อนไปงานเต้นรำของกระทรวงการต่างประเทศว่าให้เราแต่งงานกัน”

หญิงสาวพยักหน้ายิ้มๆ “ถ้าเป็นหลังจากงาน น่ากลัวคุณจะกล่าวหาว่าฉันดื่มมากเกินไป”

“เออ...ผมกำลังคิดว่า...เมื่อคิดถึงจดหมายของคุณแม่คุณ เราน่าจะทำนะ คุณบอกว่าเราคงมีความสุขเหมือนคนร่อนเร่พเนจร เราก็น่าจะมีความสุขนะ”

เธอลุกขึ้นยืน รู้สึกว่าเลือดไหลไปจากใบหน้า จู่ๆร่างทั้งร่างก็เย็นเยียบ เธอหันหน้ามาหาเขา “ฉันก็คิดเรื่องนี้บ่อยๆ” เธอพูดช้าๆ “ฉันคงพูดปดถ้า

บอกว่าฉันไม่ได้พูดอย่างเอาจริงเมื่อคืนนั้น แต่ฉันได้คิดแล้วว่าคงจะไม่ยุติธรรมกับเราทั้งคู่ เรายอมรับกันและกันได้แบบนี้ก็เพราะเราเป็นเพื่อนกัน สวรรค์ก็รู้ฉันสนิทกับคุณมากกว่าพี่ชายแท้ๆของฉันเสียอีก แล้วเราจะยังเข้าใจกันดีแบบนี้หรือถ้าเราเป็นสามีภริยากัน"

"อันที่จริง สาวน้อยที่รัก เป็นก็แต่เพียงในนามเท่านั้น เราจะไม่ใช่สามีภริยากันจริงๆหรอก..." เขาตอบอย่างอ่อนโยน

แล้วถ้าหากเธอเกิดพบคนอื่น "ที่จะนำทางชีวิตให้เธอ" อย่างที่คุณแม่บอกล่ะ

"ผมก็จะหย่าให้คุณน่ะสิครับ ผมจะไม่ขวางทางแห่งความสุขของคุณหรอก ทั้งหมดที่ผมขอก็คืออย่าทำให้ผมอับอายในสังคม และแน่ละ ผมก็จะไม่ทำให้คุณต้องอับอายด้วย แต่เรื่องนี้มันแน่อยู่แล้ว ไม่ต้องพูดถึงเลย"

เธอทรุดตัวนั่ง งงงัน "ฉันไม่รู้หรอก ฉันจะคิดดูค่ะ"

ชายหนุ่มลุกขึ้นยืน และครั้งนี้เขาเป็นฝ่ายจูบเธอ

"ผมจะกลับบ้านละนะ อย่าคิดจนนอนไม่หลับเสียล่ะ แต่คุณรู้ไหม เมื่อคุณคิดใคร่ครวญเรื่องนี้ดีแล้ว คุณจะบอกว่า 'เขาพูดถูกนะ รู้ไหม'"

บางกอก วันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 1893

ฉันนอนไม่หลับเลยทั้งคืน แม้ว่าไมเคิลจะเตือนแล้วก็เถอะ
แต่เมื่อฉันลุกขึ้น ฉันก็ตัดสินใจได้ เขาพูดถูกตามเคย

"คุณแน่ใจหรือ" เขาถาม

หญิงสาวพยักหน้า "คำถามของคุณก็คือ...แล้วคุณล่ะ"

เขาสูดหายใจลึกๆ ใช่สิ เขาแน่ใจ

"เอาละ ตอนนี้มาคุยเรื่องที่จำเป็นกันก่อน"

แน่นอนว่าเธอจะยังคงดูแลเงินทั้งหมดของเธอเอง เมื่อหญิงสาวประท้วงอย่างขัดเขิน บอกว่าไม่จำเป็นต้องปรึกษากันเลยเรื่องนี้ ชายหนุ่มก็ขอให้เธอหยุดพูด ประกาศอย่างหนักแน่นว่าจำเป็นต้องพูด และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยทรัพย์สินของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว สมบัติของเธอยังคงเป็นของเธอและหลุยส์

ส่วนเรื่องหลุยส์ เขายินดีจะรับหลุยส์เป็นบุตรตามกฎหมายถ้าเธอต้องการเช่นนั้น หญิงสาวสั่นศีรษะ หลุยส์ต้องเป็นลูกชายของพ่อเขาต่อไป และใช้นามสกุลของพ่อ ไมเคิลเห็นด้วย

“ข้อได้เปรียบอีกประการที่ผมเห็นก็คือ” เขาเสริม “คุณจะได้รับหนังสือเดินทางอังกฤษ สิ่งนี้จะช่วยไม่ให้คุณต้องถูกปาวีหรืออาร์ดูแองรังควานได้” หญิงสาวพยักหน้าอีกครั้ง ไม่จำเป็นต้องพูด เขาเสนอว่าจะย้ายมาอยู่บ้านเธอ บ้านเธอสะดวกสบายกว่า ใหญ่กว่า และมีคนรับใช้ดีกว่าด้วย อย่างที่เธอรู้อยู่แล้ว เขาไม่มีเครื่องเรือนที่มีค่าพอจะพูดถึง ดังนั้นเขาจะไม่ทำให้บ้านรกขึ้น ทั้งหมดที่เขาขอเอาติดตัวมาด้วยคือหนังสือ ถ้วยชามกระเบื้องของเก่า และรูปหล่อทองเหลืองสองสามชิ้น

นอกจากสมบุญแล้ว ถ้าเธอไม่ว่าอะไร เขาอยากจะให้ผลย้ายมาอยู่ด้วย เขาใจไม่แข็งพอที่จะให้ผลออก และพวกเขาจำเป็นต้องมีคนขับรถม้า เขาจะฝากม้ากับรถม้าไว้ที่คอกรับจ้างใกล้ๆ

เธอยินดีที่จะได้ผลกลับมาอยู่ด้วย เธอบอก เธอคิดถึงท่าเสิร์ฟอาหารค่ำของเขามาก

“เราลงมือกันเมื่อไรดี” เธอถามในที่สุด รู้สึกหัวหมุนติ้วแปลกๆ และสงสัยว่าทำไมในเมื่อเธอเคยอยู่บ้านเดียวกับเขาอย่างสุขใจมานานตั้งสองปี

“ผมว่าก่อนที่ภารกิจของคณะผู้แทนฝรั่งเศสจะเสร็จสิ้นดีไหม วิกเตอร์จะได้เป็นพยานฝ่ายคุณ และช่วยทำให้เรื่องทั้งหมดนี่มีบรรยากาศเรียบร้อยเหมาะสม ถ้าคุณเห็นด้วย ผมขอเสนอให้เราส่งข่าวให้ครอบครัวของเรารู้หลังจากที่เสร็จเรื่องแล้ว จะได้ไม่ต้องตอบคำถามที่คงเลี่ยงไม่ได้ว่าลูกพี่ลูกน้องแต่งงานกัน

มีข้อดีข้อเสียอย่างไรบ้าง”

เธอทำหน้านิ่ว “ฉันกำลังสงสัยอยู่พอดีเลยเรื่องนี้ มันถูกกฎหมายหรือเปล่าคะ”

“ที่รัก พระราชวงศ์ทำแบบนี้ตลอดเวลาเลยนะจ๊ะ”

“ใช่ แต่ดูผลลัพธ์เรื่องลูกๆของพวกเขาสิคะ”

เขามองเธอด้วยสายตาแปลกๆ

“คุณรู้ใช่ไหมครับว่าเราจะไม่มีลูกด้วยกัน”

บางกอก วันที่ 7 กันยายน ค.ศ. 1893

ไม่รู้ว่าทำไม แต่ฉันไม่ได้ตระหนักเลยจนกระทั่งถึงเวลานั้น ก็ใช่ว่าเรื่องนั้นจะทำให้ฉันเปลี่ยนใจหรอกนะ

เราตัดสินใจว่าจะเก็บข่าวนี้ให้รู้กันสองคนก่อน เพื่อให้เรื่องซุบซิบนินทาที่คงเลี่ยงไม่ได้นั้นเกิดขึ้นน้อยที่สุด และจะมีพิธีจดทะเบียนที่สถานทูต ไมเคิลบอกว่ากัปตันโจนส์คงจะยอมให้ประกาศว่าจะแต่งงานล่วงหน้าแค่หนึ่งวันก็พอ สังคมบางกอกคงอยากจะมีอะไรให้คุยกันมากกว่าเรื่องเขตแดนของสยามจะแตกแยกเป็นเสี่ยงๆด้วยน้ำมือของพวกฝรั่งเศส

“ทำไมได้หรอกพ่อหนุ่ม อย่างน้อยต้องประกาศล่วงหน้าหนึ่งสัปดาห์ ไม่เช่นนั้นการแต่งงานของแกก็ไม่ถูกกฎหมาย แล้วอีกอย่าง ทำไมต้องเก็บเป็นความลับด้วยล่ะ ฉันพูดไม่ได้หรอกนะว่าไม่ประหลาดใจ นี่ถ้าแกเอาขนนกมาแตะตัวฉัน ฉันก็ล้มตึงลงไปได้เลยนะ แต่ดูแล้วก็เหมาะสมกันทั้งคู่ ไม่มีใครพูดได้หรอกว่าแกไม่รู้ว่าแกกำลังจะเจออะไรบ้าง”

อัครราชทูตอังกฤษเอนตัวพิงเก้าอี้ ยิ้มกว้างอยู่บนใบหน้า “แกนี่เป็นม้ามืดใช่ไหม”

ไมเคิลยิ้มตอบอย่างกระดากใจ

“ท่านคงเห็นว่ามันดูตลกๆนะครับ หลังจากที่เป็นลูกพี่ลูกน้องกันมาตั้งหลายปี และเราก็เป็นเพื่อนที่ดีของกันและกัน แล้วผมก็ดูแลเธอตลอดเวลาที่ผ่านเรื่องร้ายๆพวกนั้น...เออ...”

“ไม่มีอะไรน่าขันหรอกถ้าเกี่ยวกับความรัก พ่อหนุ่ม แกบอกว่าเขาอยากให้พี่ชายเป็นคนส่งตัวให้ ถ้าเป็นไปได้นี่เหมาะสมมาก แต่ว่าฉันต้องบอกตรงๆนะว่าเท่าที่ฉันรู้จักจูลี่คนงามของแกนี่ ไม่มีใครส่งมอบตัวเขาได้หรอกนอกจากตัวเขาเอง ที่ฉันได้ยินมา ไอ้หนูเลอ มีร์นั่นอยากจะออกเดินทางไปวันที่หนึ่งตุลาคม ถ้างั้นเราตกลงเป็นวันที่ยี่สิบห้ากันยายนดีไหม ฉันจะพิมพ์ประกาศแจ้งข่าวแต่งงานลงวันที่สิบแปดก่อนไปบางปะอิน เพื่อร่วมงานสมโภชพระราชพิธีรัชดาภิเษกของพระเจ้าอยู่หัว เอาละ ถ้าแกพอใจทั้งหมดนี่ แกจะกรุณากลับไปทำงานได้หรือยัง”

เมื่อไมเคิลบอกลาพร้อมกับก้มศีรษะคำนับด้วยความซาบซึ้ง เขาได้ยินเสียงโจนส์หัวเราะหึๆอยู่ข้างหลัง “ไม่เคยครึ้มใจอย่างนี้มาก่อนเลยในชีวิต”

สองชั่วโมงต่อมา เขาเรียกลูกน้องทั้งหมดมาพบ “วันนี้มีข่าวดี” เขาบอกเสียงใส “ผมเพิ่งได้รับโทรเลขนี้แล้วถอดรหัสเสร็จ พระเจ้าช่วย ฯพณฯ คงจะต้องตื่นตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้น นี่เพิ่งสองโมงเช้าที่บ้านเรา ฟังนะ ลอร์ดโรสเบอรีขอแนะนำอย่างแข็งขันว่าสยามอย่าเพิ่งยอมรับข้อเรียกร้องอื่นใดที่ไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขคำขาด ขอให้ปรึกษากับอังกฤษก่อน ในที่สุดไวต์ฮอลล์ก็ขยับก้นลุกขึ้นเสียที! แบบนี้ก็จะช่วยเสริมพระกำลังกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการให้ทรงยืนหยัดต่อสู้ฝรั่งเศสได้ ฮ่าๆ!”

เขาลุกขึ้นแล้วถึงกับเต้นออกไปจากห้องทำงาน ตะโกนบอกเสมียนร่างเล็กชาวสยามที่คอยอยู่ตรงประตูว่า “บอกคนเรือให้เตรียมพร้อม ฉันจะไปบอกข่าวอาร์เจ”

เฟรนช์มองตามโจนส์ที่วิ่งลงบันไดไป “ข่าวดีอีกเรื่องที่เขาได้นี่มันอะไร

ล่ะ คุณรู้ไหม” ไมเคิลสั่นศีรษะ “คงจะเป็นเรื่องส่วนตัว”

ที่ปรึกษาชาวเบลเยียมถอนใจอย่างโล่งอก เป็นข่าวดีทีเดียว เพราะมีข้อเรียกร้องเพิ่มขึ้นทุกวัน “แต่ละครั้งเขาก็เอาเรื่องใหม่ๆ มาเข้าที่ประชุม เมื่อสัปดาห์ก่อนเป็นเรื่องด่านศุลกากร เมื่อวานเป็นเรื่องการดำเนินคดีพระยอดที่ต้องถูกตัดสินว่ามีความผิด จะให้เป็นอื่นไปได้อย่างไร! ตอนนี้ก็เรื่องนายทหารชาวเดนมาร์กจะให้เนรเทศพวกเขาออกนอกประเทศให้หมดทุกคน เสด็จในกรมทรงเอือมระอาเหลือทนกับเงื่อนไขต่างๆ ที่ระดมเข้ามาไม่หยุดหย่อน แล้วก็ขู่เข็ญต่างๆ นานาใส่หัวพวกเรา ทำนี่ ไม่งั้นเราจะคงอยู่ที่จันทบูรอย่างไม่มีกำหนด ซึ่งแน่นอนว่าเป็นสิ่งที่พวกมันต้องการอยู่แล้วถึงได้ยัดเยียดข้อเรียกร้องเร่งด่วนที่เราไม่มีวันทำได้ใส่คอหอยเรา ผมพยายามสนับสนุนพระองค์อย่างเต็มที่ ขอให้เขียนข้อเรียกร้องทั้งหมดเป็นลายลักษณ์อักษร ผมทบทวนดูทั้งคืนเพื่อจะได้ช่วยพระองค์ให้เสนอคำตอบได้ในวันรุ่งขึ้น แต่เส้นพระประสาทน่ะอ่อนเปลี้ยมาก ข่าวนี้คงจะเป็นเหมือนยาชูกำลังสำหรับพระองค์”

แม้จะมีแรงหนุนจากอังกฤษ ทว่าก็มาสายไปเสียแล้ว การต้านทานของกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการไม่อาจต่อกรกับความแน่วแน่ไร้ความปรานีของตัวแทนผู้มีอำนาจเต็มที่จากฝรั่งเศสได้

“แน่นอน เขาไม่ได้เจรจาต่อรองเพื่อฝรั่งเศสเท่านั้น” วิกเตอร์สรรเสริญระหว่างกินมื้อเที่ยงวันอาทิตย์สองต่อสองกับจูลี่ “แต่เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับเลือกกลับไปนั่งในรัฐสภาในฐานะตัวแทนจากอินโดจีนด้วย เป็นเพราะเจ้าขี้ขลาดเดอแวลแท้ๆ พระตะบองกับเสียมราฐถึงไม่ได้กลับคืนมาเป็นของเรา อย่างน้อยเขาต้องจัดการให้ได้ควบคุมการพาณิชย์ทั้งหมดในลุ่มน้ำโขง และเมื่อไม่มีศุลกากรสยามในบริเวณนั้น คิดดูสิว่าผลประโยชน์จากการค้าทั้งหมดก็จะไหลไปที่ไซ่ง่อนแทนที่จะเป็นบางกอก ทั้งหมดนี้ต้องขอบคุณเมอซีเยอร์เลอ มีร์”

จูลี่จ้องมองเขาอย่างรังเกียจผ่านขอบแก้ว

"ที่ฉันไม่เข้าใจคือ" ในที่สุดเธอตัดสินใจพูดออกมา "ทำไมเรื่องนี้ถึงสำคัญนักหนาสำหรับพี่"

วิกเตอร์มองเธออย่างประหลาดใจ

"เรื่องนี้ก็ควรสำคัญมากสำหรับแกด้วยนะ เราเป็นคนฝรั่งเศส คุณพ่อของเราจะได้ผลประโยชน์มาก คงจะได้รับสัญญาจ้างในอินโดจีนและในจักรวรรดิของเรา ชื่อเสียง ฐานะของเราในโลกก็จะยิ่งเพิ่มพูนมหาศาล โชคร้ายที่จุดมุ่งหมายของเราที่จะทำให้สยามเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศสดูเหมือนจะล้มเหลว อย่างน้อยก็ในตอนนี้ แต่แกไม่อยากเห็นบางกอกที่แกรักมากๆ นี่กลายเป็นเมืองอันทันสมัยหรอกหรือ มีโรงโอเปรา โรงละคร มีโรงเรียนดีๆ ให้คนพื้นเมือง มีชีวิตสังคมจริงๆ และเครื่องอำนวยความสะดวกสบายของสังคมอารยะ"

จูลี่ทำหน้านิ่วน้อยๆ ไม่หรอก เธอชอบบางกอกอย่างที่เป็นอยู่เวลานี้

"แกพูดแบบนี้ก็เพราะอยากจะขวางโลก" วิกเตอร์พูดเสียงเขียว "แกไม่รู้หรอกว่ามีอะไรเป็นเดิมพันอยู่ ฉันชักจะเชื่อแล้วว่าคุณแม่น่ะคิดถูก ถึงเวลาที่แกควรจะกลับไปปารีสแล้ว"

ก็คงจะกลับละ เธอเอออ แล้วซักต่อว่า เขาอยากจะบอกอะไรเธออีกอยากจะดื่มคอนญักกับกาแฟไหม

"ฉันนี่น่ารังเกียจมากๆ" เธอบอกไมเคิลค่ำวันเดียวกัน "ฉันปฏิเสธไม่ยอมสืบข่าวจากคุณเพื่อฝรั่งเศส แต่ฉันกลับมอมเหล้าพี่ชายเพื่อจะให้เขาพูด เขาไม่ได้บอกอะไรที่ฉันไม่รู้มาก่อนสักอย่างเดียว ไม่ว่าจากคุณหรือจากหนังสือพิมพ์ไซ่ง่อน"

บางทีเขาคงไม่รู้เรื่องอะไรมากนัก ไมเคิลพูด

ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ก็ตาม ไม่มีอะไรใหม่ๆ เกิดขึ้น การเจรจายังคงเหมือนเดิม มีข้อเรียกร้องแบบเดิมที่สยามปฏิเสธไปแล้ว เลอ มีร์นำเสนออีกครั้งภายใต้รูปแบบใหม่และขู่เข็ญมากขึ้น

อย่างน้อยกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการก็ทรงได้รับความสำเร็จเล็กน้อย แต่น่าชื่นชื่นใจ นายทหารเรือชาวเดนมาร์กที่พวกฝรั่งเศสพูดถึงอย่างเหยียดหยามว่าเป็น “ทหารรับจ้าง” ไม่ต้องถูกเนรเทศ เพียงแค่ถูกตำหนิ

“กษัตริย์เดนมาร์กต้องทรงเข้ามาแทรกแซง พระองค์ทรงทำผ่านจักรพรรดิรัสเซียถึงทำได้สำเร็จ คุณนึกดูสิ” โรลัง-ยัคมินส์พูด โจนส์หัวเราะ “กษัตริย์เบลเยียมก็คงจะทรงแทรกแซงด้วยรู้ไหม คุณถึงไม่ถูกแขวนคอกลางแจ้งที่ไซ่ง่อน”

ที่ปรึกษาพิเศษยิ้มเย็นๆ ให้เขา สิ่งที่คาดไม่ถึงเลยคือแม้แต่เรื่องหยุมหยิมก็ถูกยกขึ้นมาเป็นข้อเรียกร้องด้วย นอกจากเรื่องชาวเดนมาร์กที่โชคร้ายแล้ว เรื่องที่ทำให้เลอ มีร์และปาวีตื่นเต้นตอนนี้คือข้ออ้างของพวกบาทหลวงที่เผยแผ่ศาสนา

“พวกบาทหลวงนั่นหวังดี แต่พวกท่านยอมรับทุกคนที่อ้างว่าเข้ารีต ไม่ว่าจะเป็นใคร แม้จะเป็นอาชญากรก็ตาม เมื่อเข้ารีตแล้ว พวกบาทหลวงก็ปกป้องพวกนั้นยิบตา มีหลายคดีทางฝั่งขวาในเขตเป็นกลางที่พวกเผยแผ่ศาสนาไปตั้งโบสถ์และโรงเรียนขึ้นไม่สามารถนำคนกระทำผิดมาขึ้นศาลของสยามได้ ถ้าพวกเขาห้อยไม้กางเขนหรือแค่รู้คำสวดที่ว่า ‘พระบิดาของเรา’ แม้แต่ในบางกอกเอง...มีเรื่องขายบ้านให้คนจีนคาทอลิกที่ปฏิเสธไม่ยอมจ่ายเงินค่าบ้าน...แต่พวกนี้น่าขันเกินกว่าจะบรรยายได้”

ลอร์ดดัฟเฟอรินเขียนมาอีกครั้ง เล่าเรื่องการพบปะกับเดอแวลซึ่งนับวันก็ยิ่งจะควบคุมเลอ มีร์ เดอ วีแลร์ไม่ได้เลย

“ข้อเรียกร้องของเขานั้นรุนแรง ไร้เหตุผลเหลือทน” เอกอัครราชทูตยกคำพูดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศสมาบอก “ผมบอกเขาว่าเขากำลังทำอันตรายแก่สนธิสัญญาทั้งหมด และสำหรับรัฐบาลฝรั่งเศส ปัญหาเรื่องสยามนั้นถือว่ายุติแล้ว เขาได้รับคำสั่งให้ยอมให้ฝ่ายสยามปรึกษาหารือเรื่องมาตราอื่นๆ ที่ไม่ได้รวมอยู่ในคำขาดเบื้องต้นด้วย ไม่เช่นนั้นสนธิสัญญาก็จะไม่ใช่

อื่นใดนอกจากจะเป็นคำขาด แต่เขาไม่ยอมเชื่อฟัง และขณะนี้กำลังเตรียมร่างข้อตกลงเพื่อการบังคับใช้ที่ไม่ได้รับอนุมัติให้ทำเลยขึ้นมา เขาว่าจะผนวกไว้กับสนธิสัญญา แล้วยังอธิบายอย่างครื้นเครงว่าบรรจุมาตราที่ล้วนแต่แข็งกร้าวไว้ ผมเตือนเขาแล้วว่าแบบนี้อาจจะทำให้การเจรจาต่อรองล้มเหลวโดยสิ้นเชิง แล้วจะเกิดอะไรขึ้นหลังจากนั้น"

บางทีลอร์ดดัฟเฟอรินเขียนต่อไปในจดหมายว่า อาจจะเป็นการดีที่จะเตือนเพื่อนของเราในบางกอกถึงเรื่องมาตราเหล่านี้ที่อยู่ในข้อตกลง

"ผมรู้แล้ว" โรลัง-ยัคมินส์ร้องอย่างหดหู่ใจ "เป็นการหยามกฎหมายระหว่างประเทศแท้ๆ ที่จะเสนอสิ่งที่เรียกว่า 'ข้อตกลง' นี้ คุณไม่มีวันนึกออกหรอกว่าจดหมายที่ส่งแนบมาด้วยนั้นใช้ถ้อยคำแบบไหน...นี่ผมไม่รู้จะสรรหาคำพูดอะไรมาบรรยายได้ ผมไม่รู้จะเรียกเอกสารนี้ว่าอะไรนอกจากการยั่วยุที่ต่ำช้าที่สุด พวกเขาคาดว่าสยามจะยอมลงนามละหรือ ส่วนจดหมายนั่นคุณควรจะได้เห็นนะ ทั้งเหยียดหยาม ดูถูก ไม่มีแม้แต่จะเสแสร้งแสดงว่ามีมารยาท ผมสาบานได้ว่าเสด็จในกรมทรงน้ำพระเนตรคลอเมื่อผมแปลให้ฟัง นี่ฝรั่งเศสต่ำช้าลงถึงปานนี้แล้วหรือ" เขาถาม

ข้อความที่น่ารังเกียจนี้คืออะไร โจนส์ผู้ซึ่งรู้สึกกระอักกระอ่วนที่เห็นการแสดงอารมณ์แบบพวกคนเชื้อสายกอลถาม

โรลัง-ยัคมินส์หยิบสำเนาเอกสารของเขาที่ขีดเส้นใต้และเขียนแทรกเพิ่ม *mon ami* ด่านชายแดนทั้งหมดของสยามในเขตเป็นกลางยี่สิบห้ากิโลเมตรต้องถูกรื้อถอนย้ายไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการลงนามในสนธิสัญญาพาณิชย์ที่จะมีขึ้นภายในหกเดือน -- "ฟังคำผมให้ดี จะไม่มีวันมีสนธิสัญญาฉบับนั้นหรอก" -- ค่ายทหารที่เหลือทั้งหมดในเขตฝั่งซ้ายจะต้องถูกรื้อถอนไปภายในหนึ่งเดือน -- "หนึ่งเดือน จะเป็นไปได้อย่างไรกัน" -- และป้อมค่ายต่างๆ ต้องถูกทำลายให้ราบเป็นหน้ากลอง -- "คุณเข้าใจไหมว่าผมแค่ยกมาให้คุณฟังแต่เฉพาะส่วนที่เจ็บช้ำและไม่คาดคิดเลยเท่านั้น ท้ายที่สุดเรื่องการพิจารณาคดีพระยอด ถ้าคำพิพากษา

ไม่เป็นที่พอใจต่อทางการฝรั่งเศส หรือจะพูดอีกอย่าง คือถ้าเขาไม่ถูกตัดสินว่ามีความผิด เขาจะถูกพิจารณาคดีอีกครั้งโดยศาลที่ฝรั่งเศสจะเป็นผู้แต่งตั้ง ผมเห็นคุณยักไหล่ เพื่อนรัก คุณคิดถูกเรื่องนี้ ชะตากรรมของพระยอดไม่ใช่เรื่องสลักสำคัญ เขาอาจจะมีความผิดจริง แต่นี่เป็นการหยามกันแท้ๆที่จะให้ฝรั่งเศสมาพิจารณาเขาอีกครั้ง มาเป็นคนกำหนดว่าจะทำกันอย่างไร จะให้ใครเป็นผู้พิจารณา...แบบนี้มันให้อภัยกันไม่ได้เลย ตอนนี้มาถึงพิษที่หางกันบ้าง จันทบูรจะตกอยู่ในการยึดครองจนกว่าจะมีการดำเนินการตามมาตราต่างๆในสนธิสัญญาอย่างครบถ้วน ซึ่งนั่นก็รวมไปถึงข้อตกลงด้วยเพราะเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญา ไม่มีกำหนดวันเวลาว่าการยึดครองจะสิ้นสุดเมื่อไร ทั้งหมดนี้ล้วนขึ้นอยู่กับความพอใจของสาธารณรัฐ แบบนี้ก็ยึดครองไปตลอดกาลน่ะสิ และในจดหมายของเขา ท่านตัวแทนผู้มีอำนาจเต็มที่ยังบอกเป็นนัยๆอีกด้วยนะว่าถ้าขึ้นอยู่กับเขาละก็ สยามต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการยึดครองจันทบูร”

“ช่างบังอาจจริงๆ” โจนส์สอดแทรกด้วยอารมณ์เต็มเปี่ยม “ผมรู้ตั้งแต่เห็นหน้ามันแล้วว่ามันน่ะไอ้หนูชาติชั่วดีๆนี่เอง ดูตรงขากรรไกร รู้ไหม มันมีขากรรไกรที่ต่ำช้า ดื้อรั้นที่สุด แต่ผมไม่มองในแง่ร้ายเหมือนคุณหรอก เรื่องระยะเวลายึดครองนั่น แน่นอน สยามต้องทำตามข้อผูกพัน และฝรั่งเศสไม่มีเหตุผลที่จะอยู่ต่อไป”

ชาวเบลเยียมสั่นศีรษะช้าๆ ยกนิ้วขึ้นมา พูดขึ้นอย่างศาสตราจารย์ด้านกฎหมายที่เขาเคยเป็น

“คุณเป็นทหาร เพื่อนยาก และผมเป็นนักกฎหมาย ผมรู้ว่านักกฎหมายคิดอย่างไร มีข้อความคลุมเครือมากมายในสนธิสัญญาฉบับนี้ที่จะทำให้เกิดข้อพิพาทที่นักกฎหมายฝรั่งเศสจะฉวยโอกาสหยิบยกขึ้นมาอ้างเป็นเหตุผลยืดเวลายึดครองให้เนิ่นนานต่อไปได้ ยกตัวอย่างนะ มาตราที่ว่าด้วยเรื่องเขตเป็นกลางยี่สิบห้ากิโลเมตรริมแม่น้ำโขงรวมถึงเมืองพระตะบองและเสียมราฐ มาตรานั้นเขียนไว้ว่า *‘กิจการเรื่องตำรวจจะดำเนินไปโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น’* คุณเข้าใจว่าอย่างไร”

อัครราชทูตเลิกคิ้ว ทางการฝ่ายสยามน่ะสิ ก็นี่เป็นเขตแดนของสยาม

"ใช่แล้ว สำหรับคุณมันเห็นชัดๆ เช่นนี้ แต่ผมยืนยันว่าฝ่ายฝรั่งเศสจะอ้างว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นนั้นต้องเป็นคนเขมรหรือลาว เพราะว่านี่เป็นเมืองเขมรหรือเมืองลาวที่อยู่ใต้การปกครองของสยาม ทุกอย่างนี้ขึ้นอยู่กับคำว่า 'ท้องถิ่น' สยามไม่มีวันจะยอมรับสนธิสัญญานี้หรอก *et voilà!* แล้วทีนี้คุณก็เผชิญหน้ากับกรณีที่ว่าไม่มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญา"

ชายชาวอังกฤษมองออกไปนอกหน้าต่าง ฝนเทกระหน่ำลงมา เขาเกลียดการนั่งเรือกลับไปในสภาพอากาศแบบนี้จริงๆ แต่ก็ช่วยไม่ได้

"อย่าเพิ่งท้อแท้ ผมจะเอาเรื่องทั้งหมดที่คุณพูดส่งต่อไปลอนดอน และจะกราบทูลเสด็จในกรมด้วยว่าให้ทรงยืนหยัดมั่นคง ที่สุดแล้วถ้าทั้งเดอแวลและเสด็จในกรมไม่ยอมลงนาม เลอ มีร์จะทำอะไรได้"

ที่เลอ มีร์ขู่ว่าจะทำก็คือคำตอบห้วนๆ กระชับมากที่ว่า ถ้าหากไม่ยอมรับสนธิสัญญาภายในวันที่หนึ่งตุลาคม ก็จะเริ่มการปิดล้อมอีกครั้ง เพราะฉะนั้นหากอังกฤษจะสนับสนุนฝ่ายสยามก็ควรจะประกาศให้รู้ทั่วกันโดยเร็วที่สุด

บางกอก วันที่ 13 กันยายน 1893

สายโทรเลขล้ม เราถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ช่างดีอะไรเช่นนี้ ช่วยให้ฉันไม่ต้องส่งโทรเลขที่จำเป็นต้องส่งในเวลาอันใกล้ถึงคุณพ่อคุณแม่ ฉันรู้สึกผิดที่ไม่ยอมให้พวกท่านได้รับทราบไว้ก่อน

ไมเคิลกับฉันปรึกษากันเรื่องพิธีที่จะจัดและงานเลี้ยงรับรองภายหลังพิธี โรงแรมโอเรียนเต็ลเป็นที่เดียวที่จะใช้ได้ เพราะฉันไม่สามารถเลี้ยงแขกราวๆ ห้าสิบคนที่บ้านได้

เขาอยากให้อัครราชทูตเป็นพยานฝ่ายเขา แต่เพราะท่านทูตจะเป็นคนทำพิธีแต่งงานให้เรา จึงเป็นไปไม่ได้

เขาบอกว่าไม่มีใครที่สถานทูตที่เขาอยากจะขอให้เป็นพยาน

และเขาไม่มีเพื่อนคนอื่นๆ ฉันคิดว่าน่าเศร้ามาก ดังนั้นฉันจึงเสนอให้วิกเตอร์เป็นฝ่ายเขา และฉันขอให้แฟนนีกับเลโอนีเป็นพยานฝ่ายฉัน เราคงต้องเริ่มบอกคนอื่นๆ ในไม่ช้า ตั้งต้นที่วิกเตอร์

หลังจากนั้นฉันถามไมเคิลว่าทำไมเขาถึงอยากแต่งงานกับฉัน เขาส่งยิ้มน่ารักแกมโกงมาให้ "เพราะว่าเมื่อเวลานั้นมาถึง คุณก็จะเป็นภริยาที่เหมาะสมของเอกอัครราชทูตน่ะสิ เอาละ พูดกันอย่างเป็นงานเป็นการ คุณก็รู้ว่าผมรักคุณมากๆ และหลุยส์ก็เหมือนเป็นลูกชายของผม"

เขานิ่งมองฉันด้วยสีหน้าเคร่งขรึม แล้วพูดว่าเขาไม่รู้จะหาถ้อยคำใดมาอธิบายได้ถึงความซาบซึ้งใจที่เขามีต่อฉันที่ยอมเสียสละความสาวความงามมาช่วยปิดปากคนอื่นๆ ไม่ให้ตั้งต้นถามเรื่องชีวิตส่วนตัวของเขา

ความสาวและความงาม แหม! อยากให้คุณแม่มาได้ยินจริงๆ เมื่อเขาถามว่าทำไมฉันยอมแต่งงานกับเขา ฉันกลับไม่รู้ว่าจะตอบว่าอย่างไร อึกๆอักๆ ตอบว่าเพราะไม่มีใครที่ฉันรักและเชื่อใจเท่าเขา ไม่มีใครที่ฉันพูดคุยด้วยแล้วจะเพลิดเพลินเท่าคุยกับเขา เมื่ออยู่กับเขา ฉันรู้สึกว่าเป็นคนดีขึ้น ทั้งหมดนี้เป็นความจริง

แต่ที่แน่ๆ ไม่ใช่แต่งเพราะความรัก ฉันว่าฉันต้องเลิกคิดว่าจะมีเรื่องทำนองนี้ในชีวิตอีกแล้ว อย่างน้อยฉันก็ได้ผ่านความรักหวานชื่นกับหลุยส์และจะอยู่กับความทรงจำเหล่านั้นต่อไป

วิกเตอร์จ้องน้องสาว อ้าปากค้าง แล้วนั่งแปะลงบนเก้าอี้ตัวที่ใกล้ที่สุด

"แก แกจะแต่งงานกับไมเคิล เป็นไปไม่ได้! นี่แกวางแผนการนี้ตั้งแต่เมื่อไร"

ไม่นานนี้เอง สองสัปดาห์ที่แล้ว คำถามที่เหมาะสมคือทำไมถึงไม่ได้เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ หญิงสาวตอบอย่างร่าเริง

แต่แกสองคนเป็นลูกพี่ลูกน้องกันนะ

ใช่แล้ว แต่พระราชวงศ์ต่างๆก็แต่งงานกันในหมู่เครือญาติมาตลอด

ในที่สุดวิกเตอร์ก็ยิ้มออกทั้งๆที่ไม่สู้เต็มใจ “เออ นั่นน่ะคงจะช่วยเกลี้ยกล่อมให้คุณแม่ยอมรับความเหมาะสมของการจับคู่ครั้งนี้หรอก” เขาชะโงกตัวมากุมมือของจูลี่ “แกแน่ใจหรือ แน่ใจจริงๆนะ ไม่ใช่เพราะจดหมายปัญญาอ่อนของคุณแม่ผลักดันให้แกทำแบบนี้หรอกนะ”

เธอยิ้มแล้วสั่นศีรษะ “อันที่จริงฉันขอไมเคิลแต่งงานตั้งแต่เมื่อฤดูใบไม้ผลิที่ผ่านมา ต้องใช้เวลาตั้งนานกว่าเขาจะยอมรับว่าฉันเอาจริงและฉันสามารถมีความสุขกับผู้ชายคนอื่นที่ไม่ใช่หลุยส์ได้”

วิกเตอร์ยังไม่เชื่อเสียทีเดียว “ฉันชอบไมเคิล แน่นอน เขาไม่ใช่คนหล่อแต่ก็ภูมิฐาน มีกิริยามารยาทและการศึกษาดี ไม่มีอะไรบกพร่องเกี่ยวกับตัวเขาหรือครอบครัว แต่...ฉันไม่รู้สิ เขาไม่เหมือนเป็นผู้ชายประเภทที่จะแต่งงานเลย ฉันว่าคงต้องใช้เวลาอีกหน่อยถึงจะชินกับความคิดนี้”

เออ เขาคิดว่าจะชินกับความคิดนี้ได้ทันเวลากินอาหารค่ำไหม ไมเคิลจะมาเพื่อฉลองด้วยกัน เธอไม่อยากให้เขาโกรธถ้าวิกเตอร์จะทำท่าไม่เต็มใจ

“ฉันคงต้องพูดกับเขาแทนพ่อแม่” เขาเตือนเธอ

“ไม่เอา อย่าทำตัวน่าขันไปหน่อยเลย” เธอหัวเราะ “เราทั้งคู่ต่างก็เป็นผู้ใหญ่กันแล้ว เราต่างก็คุ้นเคยกับนิสัยของอีกฝ่ายหนึ่ง พี่คงจะไม่ตั้งใจจริงๆที่จะซักถามเขาเรื่องความก้าวหน้าในอาชีพการงานหรือเรื่องทรัพย์สินของเขาหรอกนะ”

ไม่หรอก แต่เขาอาจขู่ว่าจะชกไมเคิลให้เละเป็นเจลลี่ถ้าเขาทำอะไรให้น้องสาวชอกช้ำแม้แต่นิดเดียว เอาละ เขาตกลงเมื่อเธอขอ เขาจะเป็นพยานให้ไมเคิลเองถ้าไม่มีคนอื่นอีกแล้ว แต่เขาประหลาดใจมากที่ผู้ชายจะไม่มีเพื่อนสนิท

แต่มีแค่พิธีจดทะเบียนเท่านั้น...เขาส่ายศีรษะไปมา แถมที่สถานทูตอังกฤษ...ทำไมไม่มีพิธีที่วิหาร ทำพิธีต่างๆ ให้เรียบร้อยล่ะ

เพราะว่าไมเคิลไม่ใช่คาทอลิก เธอตอบอย่างใจเย็น พระสังฆราชต้องไม่ยอมประกอบพิธีแต่งงานให้ น้ำเสียงเธอเตือนเขาให้ระวังคำพูด วิกเตอร์คงไม่เสนอให้ปาวีทำพิธีแต่งงานให้ที่สถานทูตฝรั่งเศสหรอกนะ เธอเกลียดนายคนนั้น

"ใช่" เขาพูดยานคาง "เขาออกจะ...จะพูดว่าอะไรดี...เออ ฉันว่า 'เก้งก้าง' นี่คงจะเป็นคำที่อธิบายเขาได้ดีที่สุดนะ แกน่าจะได้ยินที่เมอซีเยอร์เลอมีร์ กับลูกชายล้อเลียนเขาลับหลัง เรียกเขาว่าเด็กส่งโทรเลขตัวกระจิ๋ว แล้วเสนอให้เขารีบไปซ่อมสายโทรเลข รู้ไหมว่าโทรเลขยังใช้การไม่ได้เลย ประเทศอะไรล้าหลังแบบนี้! ถ้าเช่นนั้น...คืนนี้ก็เป็นงานเลี้ยงฉลองหมั้นของแกละสิ ใช่ไหม"

หญิงสาวหัวเราะอีกครั้ง อายุขนาดนี้น่ะหรือ ไม่ใช่หรอก คืนนี้แค่กินอาหารค่ำและให้วิกเตอร์อวยพรพวกเขา

เมื่อเล็กเปิดประตูให้ไมเคิล เธอตระหนักทันทีว่าเขาตึงเครียดเพียงใด และรีบส่งยิ้มให้กำลังใจเขาทันที วิกเตอร์ลุกขึ้นไปตบหลังเขาดังป้าบ

"บอกไม่ได้หรอกนะว่าไม่ประหลาดใจ เพื่อนยาก แต่ฉันยินดีด้วย"

"หมดไปหนึ่งแล้ว" ไมเคิลถอนหายใจเมื่อวิกเตอร์กลับไปแล้ว "เหลือแต่คนอื่นๆ" เขาล้วงหาของในกระเป๋า แล้วดึงกล่องหนังสีน้ำเงินออกมา "ผมอยากอยู่กับคุณตามลำพัง จะได้ให้ของนี่"

มันคือแหวนไพลินเม็ดใหญ่ล้อมรอบด้วยเพชร ส่องแสงประกายวาววับบนกำมะหยี่สีขาว เธอสวมแหวนที่นิ้ว "ไมเคิล สวยเหลือเกิน พอดีนิ้วเลยค่ะ"

ฝ่ายให้ความช่วยเหลือ เขายิ้ม หล่อนไว้ใจให้เขามอบแหวนวงที่จูลี่ไม่ค่อยได้สวมเป็นเครื่องประดับมาให้

"บางทีนี่อาจเป็นไพลินรุ่นสุดท้ายจากเมืองไพลินก่อนที่พวกฝรั่งเศสจะยื่นมือเข้าไปครอบครองเหมือง" เขาพูดเรียบๆ เมื่อเธอขยับมือให้แสงเทียน

จับต้องหินสีน้ำเงินสดที่งามจับตา

เธอเงยหน้าขึ้นมอง "เรื่องแย่มากๆเลยหรือคะ"

ไม่ดีเลย

เหมือนละครที่ไม่มีวันจบ เริ่มต้นด้วยข้อเสนอ แล้วก็ยื่นข้อเสนอคัดค้านส่งไปให้ลอนดอน ได้ทัศนะของลอนดอนกลับมา ส่งต่อไปให้อาร์เจ...ที่เพลียใจก็เพราะว่าดูเหมือนจะยิ่งวนเวียนเป็นวงกลมที่เลวร้ายขึ้นเรื่อยๆ

"ผมคิดออกแล้ว" เขาเอ่ยขึ้น

เมื่อเรื่องทั้งหมดนี้ยุติ และควรจะยุติได้ในไม่ช้าไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทำไมพวกเขาไม่ไปดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์กันที่ปารีสหรือลอนดอนสักสองหรือสามเดือนล่ะ เขาควรจะลาพักกลับไปเยี่ยมบ้านมาตั้งนานแล้ว เธอเองก็ยังไม่ได้พาลูกไปหาปู่ย่าตายายเลย พวกเขาคงจะยกโทษให้ที่รีบร้อนแต่งงานถ้าไปขอพรจากพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายด้วยตัวเอง เขารู้สึกพอใจกับแผนการนี้ในขณะที่เธอรีบตอบรับอย่างยินดี

พวกเขาจะพาทั้งฝ้ายและพี่เลี้ยงรวมทั้งสาวใช้ประจำตัวไปด้วย ไมเคิลอีกอักเมื่อพูดต่อไปว่า และสมบุญในฐานะคนรับใช้ประจำตัวของเขา ไปพักที่สิงคโปร์สองสามวัน อาจจะแวะที่มาร์เซย์ หยุดที่เมืองนีซ จากนั้นก็ปารีส แล้วไปลอนดอน ฉลองเทศกาลคริสต์มาสที่นั่น จากนั้นค่อยกลับบางกอกเมื่อปีใหม่

"คุณว่ายังไงครับ มิสซิสครอว์เฟิร์ด"

"ตกลงค่ะ!" หญิงสาวจูบเขา เริ่มคุ้นกับสถานภาพใหม่นี้มากขึ้น "ฉันขอตอบว่าตกลง"

บางกอก วันที่ 19 กันยายน 1893

มิสซิสครอว์เฟิร์ด ฉันกำลังจะเป็นมิสซิสครอว์เฟิร์ด
ว่าแต่ ทำไมฉันถึงได้ประหลาดใจนะ
นี่เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ฉันไม่ได้คิดถึงมาก่อน ฉันว่านี่แหละ
คือความแตกต่างระหว่างการแต่งงานครั้งแรกกับครั้งที่สอง

ไม่ค่อยจะตื่นเต้นอีกแล้ว

ผู้จัดการโรงแรมโอเรียนเต็ลต้อนรับฉันด้วยตนเอง และอวยพรเมื่อฉันไปกับแฟนนีและเลโอนีเพื่อเตรียมงานเลี้ยงรับรองตอนบ่ายสำหรับงานสมรสของเรา

เพื่อนทั้งสองคนไม่ทำให้ผิดหวังเลย ทั้งคู่ไม่แสดงว่าประหลาดใจหรือไม่เห็นด้วย บอกว่ารู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเป็นพยานให้ฉัน ดูเหมือนจะสนุกกับการเลือกเมนูอาหารและดอกไม้ประดับต่างๆ มากกว่าฉันเสียอีก คงเป็นเพราะสำหรับฉันนั้น โรงแรมโอเรียนเต็ลคงจะเป็นสถานที่ซึ่งฉันเห็นเรือปืนแล่นขึ้นมาในแม่น้ำพร้อมปืนใหญ่พ่นควันออกมาขู่เข็ญบางกอก

เราอยู่ที่ร้านตัดเสื้อหลายชั่วโมง ตัดสินใจเรื่องชุดของพวกเรา ชุดของฉันสีน้ำเงินเพื่อให้เข้ากับไพลินหัวแหวน และด้วยความเกรงใจอย่างยิ่ง ฉันบอกแฟนนีให้เลือกชุดหนึ่งด้วย บอกว่าเป็นของขวัญจากฉัน สิ่งที่วิเศษสุดเกี่ยวกับแฟนนีคือเธอไม่มีความหยิ่งหรือการวางท่าจอมปลอมเลย เธอรับโดยไม่ปิดบังเลยว่าพอใจมาก และเลือกผ้าไหมนิ่มๆ สองสี สีเทาเหลือบชมพูแสนสวย ในขณะที่เลโอนีจะแต่งสีม่วงเข้ม

ช่างแตกต่างจากการจัดงานสมรสครั้งแรกของฉันมาก ตอนนั้นฉันรู้สึกเหมือนหัวหมุนเพราะทั้งตื่นเต้นและมีความสุข ส่วนคุณแม่ก็ทำจมูกฟุดฟิดใส่ผ้าเช็ดหน้าตลอดเวลา ฉันอยากมีวิธีส่งข่าวไปถึงคุณหญิงแก้วให้ได้จริงๆ

"ว่าไงครอว์เฟิร์ด ว่าที่เจ้าบ่าวรู้สึกอย่างไรบ้าง"

นี่คือคำทักทายที่ไมเคิลได้รับเช้าวันที่ประกาศเรื่องการแต่งงานของเขาปิดไว้ที่สถานทูต และบัตรเชิญได้ส่งออกไปแล้ว

เขาตอบด้วยการยิ้มนิดหนึ่ง บอกว่า สบายดีมาก ขอบคุณ มีความสุขมาก จนแทบจะคลุ้มคลั่งเลย แล้วพยายามแหวกตัวฝ่าเพื่อนร่วมงานที่ออกันอยู่ที่บันไดเพื่อจะหยอกเย้าเขาพอหอมปากหอมคอเมื่อเขามาถึง แต่แมกซ์ ฟิลลิปส์ไม่พอใจเพียงแค่นั้น เขาตามไมเคิลไปถึงห้องทำงาน ยืนมองไมเคิลพลิกดูจดหมายต่างๆ ขณะที่คนอื่นมุงกันอยู่ที่ช่องประตู “เป็นม้ามืดเลยนะคุณนี่” เขาวิจารณ์

“ใช้ถ้อยคำเดียวกับท่านทูตเลย” ไมเคิลตอบเรียบๆ แล้วเปิดซองจดหมายซองหนึ่ง

“ในที่สุดคุณก็รวบรวมความกล้าขอเธอแต่งงานได้ใช่ไหม ผมคิดว่าคุณจะไม่มีวันทำเสียอีก แม้ใครๆ จะดูออกว่าคุณน่ะอยากจะรวบรัดเอาตัวเธอไว้ก่อนคนอื่นจะมีโอกาส”

ถ้าเช่นนั้นก็เห็นได้ชัดๆ สิว่าชีวิตลับของเขายังคงเป็นความลับอยู่ เขายิ้มอย่างเย็นชา “ทุกคนเลยหรือ แหม ซาบซึ้งใจมากนะที่รู้ว่าทุกคนสนใจ”

“นอกจากนี้ยังได้ข่าวว่าเธอเป็นลูกสาวเศรษฐีอีกด้วย”

เขาเงยหน้าขึ้นมอง “นอกจากนี้นี่หมายความว่าอะไร”

ฟิลลิปส์ผงะเมื่อได้ยินเสียงเย็นเยียบ “นอกจากที่เป็นคนสวยน่ามองแบบสาวฝรั่งเศสเงียบๆ แต่คมในฝักน่ะสิ ใครๆ ก็รู้เรื่องนี้เกี่ยวกับผู้หญิงฝรั่งเศสนี่” เขาเสริมพร้อมกับยิ้มแบบมีเลศนัย ขณะที่คนอื่นๆ หัวเราะกันยกใหญ่

“แต่เรื่องเจ้าเด็กเหลือขอนั่นล่ะ”

ไมเคิลลุกขึ้นยืน จับแขนฟิลลิปส์แล้วลากตัวเขาไปที่ประตู เขาเลี้ยงเจ้าเด็กเหลือขอคนนั้นมากับมือตั้งแต่เกิด เขาทวนคำแสนไพเราะของอีกฝ่ายไม่ใช่กงการอะไรของฟิลลิปส์

เอดเวิร์ด เฟรนช์ที่เพิ่งมาถึงหน้าห้องทำงานมองดูฟิลลิปส์และคนอื่นๆ อย่างรังเกียจ

“พวกคุณนี่งี่เง่า ไม่มีสำนึกกันเสียเลย ไปซะ อย่ามากวนเขา อย่างพวก

คุณนี่ถ้าได้แต่งงานกับผู้หญิงมีเสน่ห์น่ารักแบบนี้ก็ต้องถือว่าโชคดีมหันต์แล้ว รู้ไว้ด้วย"

ไมเคิลเดินกลับไปนั่งที่เก้าอี้ "ขอบคุณ เอดเวิร์ด" เขาพูดเรียบๆ "ผมอยากต่อยเขาเหมือนกัน แต่เขาตัวใหญ่กว่าผมตั้งสองเท่า"

ไม่ต้องขอบใจหรอก กงสุลยักไหล่ เขาทนไม่ได้เลยเมื่อมีคนใช้คำพูดสองแง่สองง่ามหยาบคายวิจารณ์ผู้หญิงฝรั่งเศส "บางทีคงเป็นเพราะชื่อผมด้วย กระมัง คุณคงนึกออกนะว่าชีวิตผมที่โรงเรียนประจำจะเป็นอย่างไร ว่าแต่ว่าเจ้านายเขาอยากพบคุณแน่ะ"

โจนส์กำลังจะเดินทางไปบางปะอินเพื่อร่วมงานพระราชพิธีรัชดาภิเษก เขากำลังวุ่นกับการสั่งงานระหว่างที่จะไม่อยู่สามวัน

"บอกไม่ได้หรอกว่าฉันตั้งหน้าตั้งตาคอยงานสมโภชนี่ รู้สึกว่ามันจะเหมือนงานเลี้ยงในงานศพมากกว่า อันที่จริงไม่มีงานเลี้ยงรับรองหรอกนะ แกรู้ไหม งานฉลองที่ไม่ใช่งานเลี้ยงรับรอง ไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตาม หวังว่าอย่างน้อยพวกเขาคงเห็นสมควรหาอาหารมาให้เรากินบ้างนะ หรือบางทีอาจจะไม่ใช่อาหารกระมัง รู้ไหม เหมือนพวกอาหารกระดาษที่พวกคนจีนเผาส่งไปให้คนตายกินไง อาร์เจบอกว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงหดหู่มาก รับสั่งว่าไม่อาจจะสู้หน้าประชาชนของพระองค์ได้ ทรงรู้สึกว่าล้มเหลว ไม่ได้ทำหน้าที่ต่อพวกเขา โดยเฉพาะกับราษฎรลาวที่น่าสงสาร ไม่แน่ใจว่าคนลาวจะรู้สึกเหมือนกันหรอกนะ แต่ว่าอยู่ใต้การปกครองของฝรั่งเศสก็คงไม่ได้ดีกว่าสักเท่าไร อย่างที่ภาษิตว่าไว้ ปีศาจที่คุณรู้จัก...เอาเถอะ ฉันไม่จำเป็นต้องบอกแกให้คอยดูอะไรที่ส่งมาจากไวต์ฮอลล์หรอก แกจะต้องคอยพบมิสเตอร์สกอตต์ที่จะมาถึงวันมะรืนหรือมะเรื่องนี้ มากับภริยา เขาเป็นผู้ตรวจการจากรัฐฉาน ถูกส่งตัวมานี่เพื่อให้แนะนำฉันเรื่องชายแดนระหว่างพม่า จีน สยาม และขณะนี้ก็ฝรั่งเศสด้วย เพื่อจุดประสงค์อะไรนั้นไม่มีใครบอกฉัน แบบนี้นี่มีความหมายอย่างไรกับแกล่ะ ครอว์เฟิร์ด"

หมายถึงรัฐกันชนครับ เฟรนช์พยักหน้า อัครราชทูตขมวดคิ้วอย่างเห็น

ด้วย นั่นละ ท่านก็คิดเช่นนั้น และรู้สึกไม่สบายใจที่ไม่มีใครแจ้งต่อชาวสยามเรื่องนี้

"ไม่รู้จะบอกอาร์เจได้อย่างไร ไม่ว่าจะกรณีใดก็ตาม ฉันไม่จำเป็นต้องบอกทันที เขาจะไม่ไปงานสมโภชที่บางปะอินเสียด้วยซ้ำ อยู่ที่บางกอกกับเสด็จในกรมคอยติดตามตรวจดูการเจรจา น่าสงสารจริงๆ เขาคอยอยู่ให้แน่ใจว่าเสด็จในกรมจะไม่ทรงถูกไล่ต้อนให้ต้องยอมรับอะไรที่พระองค์ไม่ควรยอม"

เขายื่นมือออกไปนอกหน้าต่าง

"ถ้าฝนไม่ตก ฉันคงสนุกที่จะได้นั่งเรือล่องไปตามแม่น้ำ มันเงียบดี นั่งมองดูทิวทัศน์ ไม่ต้องจัดการกับอะไร" ดวงตาเขาฝ้าฟางอย่างประหลาด "ฉันรักประเทศนี้จริงๆ คงปวดใจเมื่อต้องจากไป"

เฟรนช์เลิกคิ้ว "ท่านทูตจะถูกส่งไปประจำที่อื่นหรือครับ"

บางทีอาจเป็นไปได้ "ทั้งหมดนี้ก็ต้องขอบใจคุณกับมิสเตอร์เคอร์ซันด้วย ไม่เป็นไร อย่างที่พวกเขาชอบพูดกันที่นี่ ถึงเวลาของฉันแล้วนี่ อย่าเลย อย่าพูดถึงเรื่องนั้นกันเลย เออ หนึ่งวันหลังจากที่ฉันกลับ ครอว์เฟิร์ด ก็เป็นวันสำคัญของแกแล้ว"

ไมเคิลยิ้ม

"นี่แน่ะ ฉันกำลังจะรื่นรมย์อย่างมากที่แกแต่งงาน รู้ไหมว่าอะไรที่ฉันจะชอบใจยิ่งกว่านั้นอีก ก็คือจะได้พาแม่สาวน่ารักคนนี้ออกมาจากเขตอิทธิพลของเจ้าหมาปาวี แล้วย้ายเธอมาไว้ที่นี่ที่เหมาะกับเธอ"

บางกอก วันที่ 22 กันยายน ค.ศ. 1893

วิกเตอร์ตกใจมากที่ฉันไม่ส่งบัตรเชิญไปให้เมอซีเยอร์เลอมีร์หรือปาวี ฉันชี้แจงว่าในเมื่ออาร์เจจะมาร่วมงาน เขาส่งข้อความที่น่าชื่นใจตอบรับมาพร้อมกับของขวัญสวยงามเป็นช้อนกาแฟเงินทั้งชุด ดังนั้นก็คงจะประดักประเดิดสำหรับทุกคน กระนั้นพี่ชาย

ของฉันยังยืนกรานว่าการส่งบัตรเชิญเป็นสิ่งถูกต้องที่ต้องทำ แน่นอนว่าเลอ มีร์จะหาข้ออ้างและแสดงความเสียใจที่มาร่วมงานด้วยไม่ได้

ไมเคิลเห็นด้วยว่าจำเป็นต้องทำเช่นนั้น เราจะทำตัวให้ดูเหมือนว่าถือหางข้างหนึ่งข้างใดไม่ได้ เขาบอก และว่าไม่มีทางเป็นไปได้เลยว่าพวกนั้นจะมางานเลี้ยง เพราะพวกเขาคงไม่อยากฝืนใจพูดจาทักทายอาร์เจไปตามมารยาท

เขาเล่าเรื่องตลกเรื่องหนึ่งให้ฉันฟังเกี่ยวกับอาร์เจและคณะเจรจาฝรั่งเศสเมื่อกำลังเดินผ่านลานด้านนอกในพระบรมมหาราชวังเมื่อสองวันก่อน ขณะนั้นอาร์เจกำลังจะออกจากวัง ส่วนคนอื่นๆเพิ่งมาถึง ปาวีทำเป็นมองไม่เห็นอาร์เจ เดินเชิดหน้าบาทหลวงชมิดท์ มิชชันนารีที่ทำหน้าที่เป็นล่ามไม่กล้าทักทายเขา จึงหลบตาต่ำมองพื้น ส่วนเลอ มีร์ก็พยายามเอี้ยวศีรษะมองไปทางอื่นเสีย ทำให้เขาพลาดขั้นบันไดรถม้าและเกือบจะเสียหลักหกคะเมนหน้าฟาดพื้น

ดังนั้นฉันจึงส่งบัตรเชิญไปอย่างไม่สู้เต็มใจ

บางกอก วันที่ 23 กันยายน ค.ศ. 1893

ดังที่คาดไว้ เลอ มีร์แสดงความเสียใจพร้อมกับส่งดอกไม้หนึ่งช่อ ส่วนปาวีไม่ยอมลดตัวมาแสดงว่าได้รับบัตรเชิญด้วยซ้ำไป วิเศษมาก! ฉะนั้นบาปของการไร้มารยาทก็ตกอยู่บนหัวเขา ไม่ใช่หัวฉัน

กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงสัญญาว่าจะเสด็จมาร่วมงานด้วยถ้าสามารถปลีกพระองค์มาได้ "ถ้าสุขภาพด้านการทูตของพระองค์อนุญาต" ทรงพระอักษรมาเป็นภาษาอังกฤษที่มีเสน่ห์

ตามแบบของพระองค์ และทรงบอกมาในจดหมายเป็นความนัยว่า ในไม่ช้าฉันจะได้พบกับ "ความปรารถนาจากนักเรียนที่กตัญญูหลายๆ คนในพระราชวังที่จะร่วมยินดีด้วย"

ฉันตื่นเต้นที่จะได้เดินทางกลับไปฝรั่งเศส เพราะบัดนี้ฉันรู้แล้วว่าจะไม่ถูกเกลี้ยกล่อมหรือขู่เข็ญให้อยู่ที่นั่น ฉันเริ่มเตรียมตัวหลุยส์สำหรับการเดินทาง เล่าเรื่องปารีสให้เขาฟัง เรื่องโบสถ์โนเตรอดาม เรื่องหอไอเฟลที่ฉันเองก็ยังไม่ได้เห็นจนชินตา เมื่อครั้งที่ฉันจากฝรั่งเศสมา

ฉันให้ประดับบ้านและสวนด้วยตะเกียง เทียน และริ้วธงสามเหลี่ยมเพื่อเทิดพระเกียรติงานรัชดาภิเษกของพระเจ้าอยู่หัว เมื่อปีก่อนๆ ฉันแค่ให้คนใช้ชักธง แต่ปีนี้ฉันตั้งใจแน่วแน่และท้าทายว่าจะทำตัวเป็นคนสยาม วิกเตอร์และเพื่อนนายทหารบางคนมากินอาหารค่ำด้วย ตอนนี้ยอมรับไมเคิลให้มาอยู่ร่วมบ้านได้ก็เพราะเขากำลังจะเป็นน้องเขยของวิกเตอร์ ถ้าเป็นอย่างอื่นสิต้องถือว่าแปลกมากที่สุด

พวกเขาถามถึงสาเหตุที่ประดับไฟและโคมมากมาย ทำให้สวนกลายเป็นสถานที่มีมนตร์เสน่ห์ น่านั่งรับประทานอาหารค่ำกลางแจ้งถ้าไม่ติดเรื่องยุง เมื่อฉันบอกว่าประดับไฟเพื่อเทิดพระเกียรติพระเจ้าอยู่หัว เดอ วีแลร์คนลูกยิ้มอย่างเวทนา เห็นได้ชัดว่าเขาคิดว่าฉันเป็นคนปัญญาอ่อน

อย่างไรก็ตาม เป็นค่ำคืนที่หรรษา ฉันได้ยินนายทหารบางนายคนพูดว่าการเจรจานั้นเป็นไปตามแผนอย่างแน่นอน และในไม่ช้าวิกเตอร์จะได้ไปอยู่ที่จันทบูร มีการกระเซ้ากันว่าไซ่ง่อนคงจะกลายเป็นสถานที่น่าเบื่อแน่ๆ เมื่อปราศจากเขา และเย้าแหย่ว่านอกจากจะไปฟังเทศน์ที่วิหารที่พวกผู้อพยพชาวญวนคาทอลิก

สร้างไว้ในเมืองแล้ว เขาจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ตนเองเพลิดเพลินในหนองบึงเหม็นโฉ่แบบนั้น

ฉันคนหนึ่งละจะไม่มีวันไปเยี่ยมเขาที่นั่น

บางกอก วันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1893

ท้องฟ้าใสกระจ่างในวันแต่งงานของฉัน

เลโอนีและแฟนนีมากินมื้อเที่ยงด้วยตั้งแต่เนิ่นๆ แล้วช่วยฉันแต่งตัว แฟนนีเสียบดอกมะลิประดับที่มวยผมของฉันและให้ฉันยืมจี้ทับทิมประดับเพชรที่หรูหราเกินชุดของฉันมาก

"เป็นเครื่องเพชรชิ้นสุดท้ายของแม่" เธอบอก แล้วเธอจะทำอะไรต่อจากนั้นเมื่อขายเครื่องเพชรไปหมดแล้ว เธอหวังว่าจะได้สมบัติของสามีคืนมาให้เธอและลูกชาย ถ้าไม่เช่นนั้น...เธอหัวเราะ ก็ต้องหาทางต่อไปจนได้นั่นแหละ

ฉันตื่นเต้นเกินคาด ได้ยินเสียงตัวเองสั่นเครือเวลาที่กล่าวคำปฏิญาณ แต่ยังน้อยกว่าไมเคิลซึ่งหน้าซีดเผือดและพูดติดอ่าง

กัปตันโจนส์กล่าวคำปราศรัยสั้นๆ ตั้งใจให้เหลมคมแต่ทำไม่สำเร็จ หลังจากนั้นก็เป็นงานเลี้ยงรับรอง วิกเตอร์อวยพรได้สะเทือนใจมาก กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการเสด็จมาประเดี๋ยวหนึ่ง ทรงดูกลัดกลุ้ม และส่วนมากแล้วทรงยืนคุยที่มุมห้องกับอาร์เจซึ่งบอกฉันว่าเอมีลีฝากแสดงความปรารถนาดีมาด้วย

แชมเปญไหลรินไม่ขาดสาย พวกผู้ชายจากสถานทูตดื่มกันมากเกินไปและส่งสายตาขวางๆ มาที่พี่ชายฉัน หลุยส์เองหลังจากที่กินทาร์ตเล็กๆ และขนมเค้กไปหลายชิ้น ก็ทำน้ำผลไม้หกใส่เสื้อชุดกะลาสีสีขาวของเขา ฝ้ายต้องพาออกไปจากงาน ฝ้ายนั้นนุ่งผ้าไหมผืนใหม่ ยิ้มหน้าบานราวกับว่าหล่อนเป็นแม่ของ

เจ้าสาว ไม่รู้ว่าทำไมแต่ฉันคิดว่าเขาคงเชื่อว่าเป็นแบบนั้นจริงๆ

เมื่อกลับถึงบ้าน ฉันประหลาดใจมากและซึ้งใจด้วยเมื่อพบว่ามีห่อของสองห่อส่งมาจากพระราชวัง เป็นถาดอาหารเงินใบใหญ่สไตล์อังกฤษซึ่งเป็นของพระราชทานจากพระเจ้าอยู่หัว สลักเครื่องหมายตราของหลวง และชุดน้ำชากระเบื้องเบญจรงค์ที่มีค่ายิ่งจากคุณหญิงแก้ว ฉันน้ำตาคลอเมื่อแกะห่อนี้

รู้สึกโล่งใจที่ได้กินมื้อค่ำกันเงียบๆ หลังจากที่ส่งโทรเลขไปถึงครอบครัวของเราแล้ว เพื่อไม่ให้ผิดหวังที่เราไม่ได้บอกข่าวแต่งงานไปล่วงหน้า เราจึงประกาศไปด้วยว่าจะกลับไปเยี่ยมบ้านภายในปีนี้ พวกเขาคงจะได้รับโทรเลขกันแล้วเมื่อถึงเวลานี้ ฉันพยายามวาดภาพว่าจะพูดอะไรกันบ้างที่ถนนมัลแลร์บเบอะ ฉันไม่เห็นว่าพวกเขาจะรู้สึกอื่นใดได้นอกจากจะมีความสุขไปด้วย ไมเคิลพูดว่าครอบครัวของเขาก็จะต้องยินดีเช่นกัน ฉันสงสัยว่าจะไม่ใช่นะ

หลังจากอาหารค่ำ เราต่างคนต่างก็กลับเข้าห้องของตัวหลังจากจูบกันแบบเพื่อน ช่างเป็นคู่แต่งงานใหม่ที่น่าเศร้าใจมาก ฉันรู้สึกว่าไมเคิลก็เสียดายพอๆกับฉันที่เราไม่อาจจะเป็นอะไรอื่นมากกว่านี้ได้ ฉันนอนตาแข็งอยู่เป็นเวลานาน ระลึกถึงคืนวันแต่งงานครั้งแรก ความรู้สึกที่เร่าร้อนและผาสุก

เฮ้อ ใช่ว่าฉันจะไม่มีความสุข แต่ดูเหมือนว่าฉันคงจะไม่มีวันได้รู้จักความรู้สึกเร่าร้อนอีกต่อไปแล้ว

"ชีวิตแต่งงานนี่เหมาะกับแกไหมพ่อหนุ่ม ดูแกสดชื่นแข็งแรงเชียวนะ"

ดีมากครับ ไมเคิลตอบอย่างใจเย็น นี่เป็นครั้งที่สามแล้วในเช้านี้ที่เขาต้องตอบคำถามทำนองนี้

เขาได้รับอนุญาตให้หยุดได้หนึ่งวันหลังงานแต่งงาน ทั้งวันนั้นเขาแกะห่อหนังสือ เครื่องกระเบื้อง และรอคอยปฏิกิริยาจากครอบครัวต่อการแต่งงานของเขาที่ยังไม่มาเสียที จูลี่นั้นได้รับคำตอบจากมารดาแล้ว เป็นคำตอบที่ทั้งปลื้มปีติและตำหนิไปพร้อมๆกัน

เขารู้ว่าคุณแม่จะต้องเห็นด้วยกับการตัดสินใจของเขา แม้ว่าส่วนตัวแล้วเธอคงจะรู้สึกเคลือบแคลงใจเพราะคาดเดาได้เรื่องชีวิตของลูกชาย แต่บิดาของเขาน่ะสิ...พ่อคงจะเห็นว่าตระกูลลูกัส-โซแวงนั้นร่ำรวยแบบไม่มีรสนิยมเกินไป แถมยังเป็นคนฝรั่งเศส

เขาเป่าฝุ่นออกจากชามสังคโลกที่ไร้ตำหนิ มีรอยสลักเป็นรูปปลา สงสัยว่าจะตั้งไว้ตรงไหนที่ให้พ้นจากนิ้วมือไขว่คว้าของหนูหลุยส์ น่าแปลกใจมากหลังจากที่มาบ้านนี้นับครั้งไม่ถ้วนและทำตัวราวกับเป็นบ้านของเขาเอง บัดนี้เขากลับรู้สึกไม่สบายใจที่จะวางสมบัติของเขาไว้บนชั้น เขาจะวางหมวกฟางไว้ตรงไหนดี หรือเขาควรจะออกคำสั่งเล็กหรือเปล่า

“ตายจริง ไมเคิล” ในที่สุดจูลี่ก็บอกเขาอย่างกึ่งขันกึ่งโมโห หลังจากที่เขาถามว่าเธออยากเห็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์วางไว้ตรงไหน หรือเธอจะไม่ว่าอะไรใช่ไหมถ้าเขาจะถอดรองเท้าไว้ในห้องโถง “คุณถอดรองเท้าไว้ตรงนั้นได้เสมอและไม่ต้องลังเลที่จะขอให้เล็กทำอะไรให้ด้วย ยอมรับเสียทีสิคะว่านี่เป็นบ้านของคุณแล้ว ได้โปรดเถอะ นั่นแหละที่คุณบอกฉันเมื่อฉันมาถึงบางกอก และฉันก็ทำว่าเป็นบ้านของฉันเลย”

“พวกผู้หญิงทำอะไรตามความเป็นจริงมากกว่าพวกเรา และโรแมนติกน้อยกว่าเราเยอะเลยครับ” ในที่สุดเขาก็โพล่งออกมา

โจนส์มองเขาผ่านหนังสือพิมพ์ที่กำลังอ่านอยู่

“อ๊ะ ยังกะว่าฉันไม่รู้งั้นแหละ” เขาตอบพร้อมกับหัวเราะห้วนๆ “สุภาพสตรีผู้เป็นภริยาของฉันไม่มีกระดูกแห่งความโรแมนติกเลยสักชิ้นในตัวเธอเอาละ ดูนี่สิ ฉันทิ้งข้อความจากอาร์เจไว้บนโต๊ะทำงานของแก ให้ถอดเป็นรหัส

ส่งไปลอนดอนกับปารีส ข้อความนั่นบอกว่าจะเป็นประโยชน์ต่อสยามถ้าลงนามในสนธิสัญญาโดยขอให้มีการแก้ไขบ้าง และควรปฏิเสธที่จะลงนามในข้อตกลงช่วยลงมือทำเดี๋ยวนี้เลยนะ คงจะดีถ้าลอร์ดดัฟเฟอรินจะได้เตือนเดอแวลไว้ล่วงหน้า ดูซิว่าเขาจะเอาตะกร้อครอบปากไอ้หมาบ้าเลอ มีร์ได้ไหม จะได้ไม่ต้องเจอเหตุการณ์ฉุกเฉินนาทีสุดท้าย และไม่ต้องฟังการขู่เข็ญว่าจะปิดล้อมบางกอกกันอีก ระหว่างนี้ฉันจะไปสรุปให้ยอดชายนายทอมป์สันคนดีจากหนังสือพิมพ์ *ไทมส์*รู้ด้วย เราต้องตั้งต้นช่วยกันป่าวประกาศให้โลกรู้ความจริงว่าฝรั่งเศสกำลังวางแผนทำอะไรที่นี่"

เขากลับบ้านท่ามกลางพายุฝน ลมกระโชกกระแทกประทุนรถม้าสั่นดังกราวๆ ผู้คนกระจุกกันอยู่ใต้กันสาดโลหะไม่กี่แผ่นที่ยื่นออกมาบังแดดบังฝนข้างถนนเจริญกรุง เขาคิดถึงกัปตันโจนส์ที่จะจากไปในไม่ช้า และสงสัยว่าใครจะมาแทน เขารู้ว่าเขายังไม่ถึงกำหนดย้ายไปประจำที่อื่น อย่างน้อยก็อีกสองปี เมื่อคำนึงถึงวิกฤตการณ์และความขัดแย้งระหว่างนักการทูตอันเป็นผลลัพธ์ที่ไม่อาจเลี่ยงได้ในอนาคต และเมื่อคำนึงถึงการจัดตั้งรัฐกันชนในภายหน้าถ้าหากจะมีขึ้นมา ย่อมจะหาคนที่พูดภาษาสยามได้ดีและพูดฝรั่งเศสได้คล่องมาแทนที่เขาไม่ได้ง่ายๆ แต่ถ้าเป็นไปได้ จะเกิดอะไรขึ้นเล่า

"ผมยังหนุ่มเกินไปที่จะรับตำแหน่งในสถานทูตที่มีอำนาจเต็มที่ นี่เป็นเรื่องปกติ แต่บางทีอาจจะได้เป็นอัครราชทูตที่ปรึกษาที่ไหนสักแห่ง เช่น โรมหรือมาดริดนะ" เขาบอกจูลี่เมื่อคืนก่อน เธอคิดว่าอย่างไร

คงจะดีทีเดียว เธอเห็นด้วย แต่ยังไม่รีบร้อนที่จะจากสยามไป

สมบุญหมอบคอยอยู่ที่ระเบียง ถูกพายุพัดกระแทกไปทั้งตัว เขารีบวิ่งมาช่วยไมเคิลลงจากรถม้า และช่วยถอดรองเท้าผ้าใบที่เปียกโชกออกให้ที่ในห้องโถง

"ทำไมไม่คอยอยู่ข้างในบ้าน ฮึ คนใช้คนอื่นๆ ไม่ดีด้วยหรือไง"

สมบุญยิ้ม ไม่เลย เล็กเป็นคนมีมารยาทดี ทำให้คนอื่นๆ ก็พลอยมารยาท

ดีไปด้วย เขาอยากเป็นคนแรกที่เห็นคุณไม่เกิน น้ำเสียงเศร้าสร้อยของเขาทำให้หัวใจไม่เคิลหยุดเต้น

"เธอรู้ไม่ใช่หรือว่าที่ฉันแต่งงานกับแหม่มไม่ได้เปลี่ยนอะไรระหว่างเราสองคนนะ มองฉันสิ ฉันสาบาน"

สมบุญมือไม้สั่นเมื่อแกะเชือกผูกรองเท้าเปียกๆ แล้วพยักหน้า ถ้าคุณไม่เกิ้นบอกว่าอย่างนี้ เขาก็เชื่อ

ลูกชายที่รัก พ่อกับแม่ขอส่งความปรารถนาดีที่สุดมาให้ ขอให้มีความสุขทั้งสองคน แล้วจะเขียนจดหมายถึงแดฟนีเพื่อยินดีกับเธอด้วย

แม่ที่รักลูก

"เฮ้อ โล่งอกไปที" เขาพึมพำหลังจากอ่านโทรเลขที่จูลี่ส่งให้เมื่อเข้าไปในห้องนั่งเล่น

"ฟังนะ" เธอพูดขึ้นหลังจากที่เขาเปลี่ยนเสื้อผ้าและนั่งลงแล้ว มีวิสกี้กับโซดาวางไว้ตรงศอก "ฉันรู้ว่าครอบครัวคุณอาจคิดว่าครอบครัวฉันไม่เป็นผู้ดีพอสำหรับคุณ เหมือนกับที่ฉันรู้ว่าครอบครัวฉันก็ต้องอยากให้ครอบครัวคุณมั่งคั่งกว่านี้ และฉันรู้ด้วยว่าถ้ามีใครสักคนรู้ว่าชีวิตคู่ของเราจริงๆเป็นอย่างไร พวกเขาต้องขนหัวลุกด้วยความสยดสยอง แต่ทั้งหมดนี้ไม่ได้สำคัญกับฉันเลย ฉันหวังว่าจะไม่สำคัญสำหรับคุณด้วยนะ"

เขาดื่มให้เธอพร้อมกับยิ้มอย่างประชดประชันเมื่อประกาศว่าปาวีพูดถูกเป็นครั้งแรก เธอนี่เป็นผู้หญิงที่อยู่นอกกรอบที่สุด อย่างไรก็ตาม ก่อนที่เขาจะลืม พรุ่งนี้เขาจะไม่กลับมากินอาหารค่ำที่บ้านนะ กัปตันโจนส์กับเขาได้รับเชิญไปที่บ้านของโรลัง-ยัคมินส์ ทอมป์สัน นักหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์*ไทมส์* จะอยู่ที่นั่นด้วย

“เสด็จในกรมทรงเห็นด้วยกับผมทุกประการ สนธิสัญญานั้นลงนามได้ ถ้าเพิ่มเติมการแก้ไขเล็กๆน้อยๆตามที่ผมเขียนไปถวาย การแก้ไขพวกนั้นก็ไม่ใช่อะไรอื่น เป็นสัญญาว่าจะดำเนินการอย่างซื่อสัตย์ตามมาตราต่างๆของคำขาด เฉพาะคำขาดทั้งหมด แต่จะไม่ทำตามอะไรอื่นที่นอกเหนือจากคำขาด อย่างไรก็ตาม ถ้าเลอ มีร์ เดอ วีแลร์ยังคงขู่เรื่องจะเดินทางออกไปวันพรุ่งนี้ตอนเที่ยงโดยไม่ปรึกษาหารือกันเรื่องข้อตกลง ก็จะไม่มีการลงนามในข้อตกลง ซึ่งก็ดีแล้วถ้าเขาจะไปเสียได้ แต่ผมไม่เชื่อว่าจะลงเอยแบบนี้หรอก”

ชาวเบลเยียมตักเนื้อแกะทอดแล้วถอนใจอย่างพอใจ มองดูโต๊ะอาหารที่จัดอย่างงดงาม แก้วเจียระไนเบลเยียมแบบโบราณ และถาดเงินหนักๆสวยหรูที่ใส่ผลไม้วางไว้กลางโต๊ะ

“ผมเชื่อว่าผมทำเรื่องเลวร้ายให้กลายเป็นดีได้แล้วนะ”

เขาทำได้จริงๆ โจนส์กล่าวสนับสนุนเต็มที่ เลือกเอาอกไก่จากถาดที่คนใช้ในเครื่องแบบยื่นให้

ที่เขารู้จากลอร์ดดัฟเฟอรินก็คือไม่ว่าจะอยู่ภายใต้สถานการณ์ใด ฝรั่งเศสจะไม่อนุญาตให้มีการปิดล้อมบางกอกอีกครั้ง ดังนั้นถึงเลอ มีร์จะแผดเสียงสักเท่าไรก็ตาม จะไม่เกิดอะไรขึ้นมา

โรลัง-ยัคมินส์ขมวดคิ้วเมื่อเขาพยายามตัดเนื้อแกะที่เหนียวและแห้ง

“แกะนี่ทอดนานเกินไป ขออภัยด้วย กุ๊กใช้ไม่ได้เลยเมื่อเอมีลีไม่อยู่ที่นี่” เขายิ้มกับไมเคิล “ปัญหานี้คุณไม่ต้องเจอแล้วเมื่อมีภริยาเจ้าเสน่ห์ชาวฝรั่งเศส” เขาหันกลับไปหาอัครราชทูตอังกฤษ

“ใช่แล้วครับ และผมซาบซึ้งใจมากสำหรับการสนับสนุนทั้งหมดของคุณ ผมรู้ดีว่าคุณก็จำเป็นต้องกระตุ้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงของคุณหลายครั้งทีเดียวให้ทำอะไรก่อนที่เขาจะพร้อม บทความของคุณใน*เดอะไทมส์*ด้วย มิสเตอร์ทอมป์สัน ก็ช่วยเรามากทีเดียว”

นักหนังสือพิมพ์หนุ่มโบกมือบอกปัดความสำคัญของตนเองอย่างสุภาพ

เขาแค่รายงานความจริง เป็นโชคดีของเขาที่ในกรณีนี้ความจริงทำให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นขายดี คนอ่านชอบอ่านเรื่องความทรยศของคนฝรั่งเศส

เจ้าภาพพูดต่อไปด้วยเสียงก้องกังวาน "เรื่องดีก็จบไม่ใช่จะดีนัก แต่ที่แน่ๆก็คือดีกว่าที่ผมเคยกลัวไว้หลายครั้งหลายคราว"

บัดนี้เมื่อเรื่องเคราะห์ร้ายและกินเวลามากมายนี้ดูเหมือนจะจบลง เขาจะได้ใส่ใจกับเรื่องอื่นๆอีกหลายเรื่องที่ควรทำต่อไป ประการแรก เขาจะฟ้องมิสเตอร์ลิลลีที่ชั่วช้า บรรณาธิการหนังสือ*สยามฟรีเพรสส์*นั่นในข้อหามิ่นประมาท บทความหลังๆนี่เหลือทนจริงๆ ดูหมิ่นเหยียดหยามมาก ข้อมูลก็มาจากคำโกหกทั้งเพ คำโกหกพวกนี้ถ้าจะตรวจสอบก็ทำได้ง่ายดาย

"เห็นด้วยๆ" กัปตันโจนส์พึมพำ

ต่อจากนั้นเขาจะกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงดำเนินการปฏิรูปหลายๆด้าน ฝรั่งเศสคิดว่าสามารถทำแบบนี้ได้ก็เพราะเห็นว่าสยามนั้นเป็นประเทศที่ล้าหลัง พวกเจ้าขุนมูลนายมีอำนาจ โรลัง-ยัคมินส์เสนอความเห็นอย่างเคร่งขรึม ยกนิ้วหนึ่งขึ้นมา ฝรั่งเศสจะไม่ทำเช่นนี้เมื่อติดต่อเจรจากับรัฐสมัยใหม่ ดังนั้นเพื่อนๆทั้งหลาย นี่คือสิ่งที่เขาตั้งใจจะสนับสนุนให้พระเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุง

"คิดดูนะครับ การปรับปรุงการศาลต้องมาเป็นอันดับหนึ่ง ยุติการกินสินบน แม้ว่าจะมีคนบอกผมว่าไม่มีเรื่องนี้ แต่ผมไม่ได้ตาบอด ไม่เลย อะไรที่ผมเห็น ผมว่าเห็น และที่ควรทำไปพร้อมๆกันคือออกกฎเกณฑ์การให้สัมปทานเหมืองแร่ สัมปทานตัดไม้ เพื่อให้เงินรายได้เข้าพระราชอาณาจักร ไม่ใช่เข้ากระเป๋าพวกเจ้านายขุนนางท้องถิ่น ปรับปรุงการโทรเลข และที่สุดควรให้มีโทรศัพท์ไปถึงทุกหมู่บ้าน ส่วนเรื่องการบริหาร โดยเฉพาะตามกระทรวงทั้งหลายต้องใช้นโยบายว่าเจ้าพนักงานต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและผลงานด้วย! ถ้าเป็นแบบนี้ฝรั่งเศสก็จะอ้างไม่ได้ว่าจะช่วยนำการปกครองที่ดีมาสู่สยาม ในเมื่อสยามมีการปกครองที่ดีแล้ว พวกคุณคิดว่าอย่างไร"

"นี่แน่ะ กูสตาฟว์" เอด ทอมป์สัน นักหนังสือพิมพ์พูดลากเสียง "ผมว่าคุณมีงานแบบเข็นครกขึ้นภูเขาคอยอยู่เลยนะ"

ที่ปรึกษาพิเศษจิบไวน์โมเซลแล้วยิ้มอย่างกระดาก เขารู้ว่าบางครั้งเขาก็เป็นนักอุดมคติมากเกินไป และเผลอตัวตื่นเต้นเกินไปเพราะความกระตือรือร้น เอมีลีเตือนเขาเสมอ แต่จะไม่วิเศษหรอกหรือถ้าเขาสามารถทำได้แม้เพียงเสี้ยวเดียวเท่านั้น

"เป็นนักฝันจริงๆ" ทอมป์สันหัวเราะสลับกับสะอึก ระหว่างที่นั่งในเรือที่พาพวกเขาออกมาจากย่านสระปทุมที่ชาวเบลเยียมเลือกไปอยู่ กลับไปยังท่าเรือแถวถนนเจริญกรุง

"ถึงกระนั้น แค่ได้*เห็น*ว่ามีการปรับปรุงอะไรบ้าง ก็เป็นประโยชน์กับสถานภาพของสยามในสายตาโลกแล้ว" ไมเคิลพูดอย่างครุ่นคิด แต่เสียงค่อนข้างอ้อแอ้ อย่างน้อยนั่นคือสิ่งที่เขาอยากจะพูด ไมเคิลรู้สึกว่ายากมากที่จะรวบรวมความคิดให้ได้ แน่นอน เรื่องพวกนี้คงทำไม่ได้ในเวลาไม่กี่เดือนหรือไม่กี่ปี...แต่ก็มีค่าสมควรกับความพยายามนะ

"เงียบเถอะน่า ทั้งคู่เลย" โจนส์พูดขึ้นมา หนุ่มทั้งสองคิดว่าเขาหลับไปที่ท้ายเรือแล้วเสียอีก เพราะได้ยินเสียงกรนดังๆ เหมือนจะหลับไล่พิษสงของคอนญักที่ดื่มส่งท้ายค่ำคืนนี้ "ฉันรู้ว่าแกสองคนคิดว่าฉันเป็นทหารแก่ๆ ที่ไม่ทันโลก แกอาจจะถูก แต่ฉันไม่อยากเห็นสยามเปลี่ยนไปเลยจริงๆ นะ ดีใจมากที่ฉันจะจากไปก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง"

"อ้อ" ไมเคิลพูดขณะที่ส่งมือให้ชายที่สูงวัยกว่าเพื่อช่วยฉุดเขาขึ้นจากเรือ "ถ้าอาร์เจเป็นนักฝัน คุณก็เป็นนักโรแมนติกที่แท้จริงน่ะสิครับ มิสซิส โจนส์ว่าอย่างไรบ้างล่ะครับเรื่องนี้"

ภริยาของเขาแยกไม่ออกหรอกระหว่างโรแมนติกกับหมอนปักเข็มท่านทูตพ่นลมออกมาทางจมูก แล้วเดินตุปัดตุเป๋โซเซไปตามทางเดินในสถานทูต

"คุณดูแย่มากๆ เลยนะ" จูลี่วิจารณ์เมื่อเห็นใบหน้าซีดเซียวของไมเคิลที่

โต๊ะอาหารเช้าวันถัดมา

ก็เพราะดื่มคอนญักหลังจากดื่มเบอร์กันดี หลังจากดื่มโมเซิล หลังจากดื่มแชมเปญน่ะสิ เขาคราง “พระเจ้าโปรด ผู้ชายพวกนั้นดื่มกันเก่งจริงๆ ผมไม่คิดว่าผมจะกินอะไรได้ลงหรอก”

แต่สมบุญโผล่มาพร้อมกับชามข้าว หอมกลิ่นผักชีและขิง เขาวางลงตรงหน้าเจ้านาย

“โจ๊ก” เขายิ้มแป้น “โจ๊กกับน้ำปลากับพริก ดีมากสำหรับคนดื่มไวน์มากไป กินขิงช่วยให้ไม่อาเจียน”

จูลี่อุทานอย่างพอใจ เธอชอบโจ๊ก ฝ้ายเคยให้เธอกินเมื่อเธอตั้งท้องหลุยส์ “ถ้าคุณไม่กิน ฉันกินเอง”

ไม่ ไม่ เขาโบกมือปัดข้อเสนอของเธอ แล้วจ้วงช้อนกระเบื้องลงไปในข้าวต้มเละๆข้นๆที่ควันโขมง เขาไม่อยากทำให้สมบุญเสียใจ และเขาจำเป็นต้องมีสติปัญญาให้ครบถ้วนด้วย

วันนี้เป็นวันที่ทุกสิ่งทุกอย่างมาถึงจุดสำคัญยิ่งยวดแล้ว

“คุณได้ข่าวหรือยัง” เขาถามเฟรนช์เมื่อเดินสวนกันตรงบันได

กงสุลส่ายหน้า นี่หมายความว่าเป็นเรื่องดีหรือเปล่า

ใครจะบอกได้ล่ะ ไมเคิลตอบ ทิ้งหมวกไว้ในห้องทำงานแล้วเดินไปเคาะประตูห้องท่านทูต

ไม่มีข่าวอะไรเลย ท่านทูตบอกเขาห้วนๆ แต่คงไม่มีข่าวอะไรก่อนสิบเอ็ดนาฬิกาหรอก เวลาที่เลอ มีร์ขู่ว่าจะออกเดินทางนั่นละ ยกเว้นแต่ว่าเขาจะโมโหแล้วออกไปก่อนแล้ว พยายามจะเสแสร้งให้หลงกลจะได้ยึดประเทศนี้ โจนส์หันรีหันขวาง เรียกหากาแฟ แล้วบอกไมเคิลว่าดูแล้วเขาก็น่าจะต้องดื่มเหมือนกันนะ ท่านทูตเองดูร่าเริงและดวงตาสดใส

“แกต้องหัดดื่มไว้ ถ้าอยากจะเป็นเอกอัครราชทูตสักวันหนึ่ง รู้ไหม”

ไมเคิลปัดผมไปจากหน้าผากที่เต้นตุบๆ คิดใคร่ครวญอยู่สักครู่แล้วตอบว่า "อันที่จริงผมไม่แน่ใจว่าที่พูดนั่นเป็นความจริงนะครับ"

เสียงคนวิ่งขึ้นบันไดไม้มาดังสนั่นเหมือนเสียงฟ้าร้อง ทอมป์สันผลักประตูเข้ามา ไมเคิลดีใจที่เห็นว่าชายหนุ่มเองก็มีท่าทางคลื่นไส้วิงเวียนพอๆกับเขา

"ได้ข่าวอะไรหรือยังครับ"

"ดื่มกาแฟหน่อยสิ" โจนส์ตอบ ผลักถ้วยกาแฟไปทางเขา "คุณหน้าซีดพอๆกับผ้าคลุมหัวแม่ชีเลย พวกหนุ่มๆสมัยนี้นะ..."

หนึ่งชั่วโมงผ่านไป แล้วกลายเป็นสองชั่วโมง

"เราไปกินมื้อเที่ยงกันดีไหม" โจนส์เสนอ

ทอมป์สันสั่นศีรษะ ถ้าให้เขายืมเรือของสถานทูตละก็ เขาจะไปหาอาร์เจและขอฟังข่าวจากท่านโดยตรงเลย เขาจำเป็นต้องโทรเลขไปถึงหนังสือพิมพ์*ไทมส์* เร็วๆนี้ในกรณีที่ประสบความสำเร็จ

"ยิ่งต้องเร่งด่วนมากขึ้น ถ้าหากว่าเกิดล้มเหลวป่นปี้ เลอ มีร์ขู่ว่าจะส่งไฟและกำมะถันมาถล่มบางกอก แม้ว่าผมเองจะเสียใจมาก แต่ในแง่ของข่าวก็จะน่าตื่นเต้นกว่า"

ดวงตะวันเกือบจะลับขอบฟ้าเมื่อเรือไอน้ำลำเล็กๆชักธงอังกฤษแล่นแฉลบมาตามกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก

"ผมคิดว่าอาร์เจอยู่บนเรือครับ" ไมเคิลพูด มองเห็นร่างสูงใหญ่ที่คุ้นตาในชุดสูทสีขาวทาบอยู่บนท้องฟ้าที่มืดคล้ำลง

ทอมป์สันช่วยเขาขึ้นมาบนท่าเรือ แล้วจับแขนพยุงเขาเดินมาตามทางปูหินลื่นๆ

"Mes amis, mes amis." ชาวเบลเยียมร้องออกมาเสียงโศกสลด ชูสองแขนขึ้นอย่างหมดหวัง "ทั้งๆที่เราตกลงกันแล้ว ทั้งๆที่มีข้อความต่างๆที่ผมถวายท่าน ทั้งหลายแหล่นี้เสด็จในกรมทรงลงพระนามทุกอย่างที่เขาเอามาทั้งสนธิสัญญาและข้อตกลง เราแพ้เสียแล้ว"

บทที่ 12

"ผมไม่ตำหนิพระองค์หรอก" ที่ปรึกษาชาวเบลเยียมพูดตะกุกตะกัก หลังจากที่ชาวอังกฤษทั้งสี่พาเขาไปนั่งพักในห้องทำงานของโจนส์และยัดบรั่นดีแก้วใหญ่ใส่มือ หนวดของเขาตกอย่างโศกสลด ใบหน้าหมองคล้ำหดหู่ "ผมไม่ตำหนิพระองค์หรอก แต่ไอ้พวกหมาในพวกนั้นน่ะสิ..." เขาย้ำเสียงเครือเกือบสะอื้น "ไอ้หมาในพวกนั้น!"

"ไม่เอา ไม่เอาน่า คุณ" โจนส์พูดเสียงหนักแน่น "ตั้งสติแล้วดื่มซะเดี๋ยวก็จะรู้สึกดีขึ้น"

เขาเหลียวมามองไมเคิลและเฟรนช์ที่ป้วนเปี้ยนอยู่แถวนั้นแต่ไม่รู้ว่าจะช่วยอะไรได้ ขณะที่ทอมป์สันดึงสมุดโน้ตออกมาและตั้งต้นขีดเขียนอย่างรวดเร็ว "ทอมป์สัน" อัครราชทูตเอ่ยขึ้น "บางทีคุณอาจจะไม่ควรอยู่ตรงนี้นะ ขอทีเถอะ ช่วยออกไปข้างนอกก่อน ประเดี๋ยวฉันจะสรุปให้ฟัง"

"ไม่ต้องไป ไม่ต้องไป" โรลัง-ยัคมินส์ยืดตัวขึ้น แก้มสองข้างเริ่มมีสีสัน "ต้องให้โลกรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น ต้องบอกทั้งโลกให้รู้ว่าคนอ่อนแอถูกเอาเปรียบอย่างไร *อนิจจาฝรั่งเศส อุดมการณ์อันวิเศษหายไปไหน*" เขาครวญคราง *"ฝรั่งเศสกลายเป็นอะไรไป ที่กำเนิดของกฎหมายยุทธศาสตร์ศิลปวิทยา"*

ไมเคิลเห็นสีหน้าฉงนของผู้บังคับบัญชา เขารีบกระซิบบอกว่า "ดู แบลเล

ครับท่าน กวียุคฟื้นฟูศิลปวิทยา”

“ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยารึ อ้อ ใช่แล้ว” โจนส์ตอบ พยักหน้าหงึกๆอย่างกังวล ในขณะที่ที่ปรึกษาพิเศษรำพันต่อไป

“ฟังนะ พวกนั้นถวายร่างสนธิสัญญากับอนุสัญญาอีกฉบับ กราบทูลเสด็จในกรมว่า เอาอะไรๆที่ผมเสนอให้เปลี่ยนใส่เข้าไปแล้ว ดูเผินๆก็น่าจะเป็นเหมือนที่พวกนั้นว่า แต่แค่ดูเหมือนเท่านั้นละนะ เฮ้อ เจ้าพวกฝรั่งเศสนี่ฉลาดนักเรื่องใช้ถ้อยคำ...ซาวีเยล่ามของกระทรวงตั้งใจทำงานดีอยู่หรอก แต่เขาไม่เก่งกาจพอที่จะรับมือกับเรื่องแบบนี้ ส่วนบาทหลวงชมิดท์ที่เป็นล่ามให้พวกฝรั่งเศสนั้น เฮ้อ ผมอยากจะเชื่อว่าท่านบาทหลวงคนดีนี่หลงเชื่อคนง่ายๆนะ ผมคงจะเศร้าใจมากถ้าหากว่าบาทหลวงผู้เผยแผ่ศาสนาจะยื่นมือมาช่วยเรื่องแบบนี้ด้วย เสด็จในกรมทรงพยายามถ่วงเวลาไว้เพื่อจะได้กลับมาหารือกับผมก่อน พวกนั้นบีบบังคับพระองค์ ขู่ว่าจะเกิดการจลาจลตามท้องถนน ท้ายที่สุดเลอ มีร์ก็เสนอให้ทรงเขียนรายการสิ่งที่ทรงคัดค้าน แล้วเขาจะเขียนคำตอบให้ทันที ‘บันทึกการเจรจา’ ที่ว่านี้จะผนวกไว้ท้ายอนุสัญญา ผมไม่ต้องบอกคุณหรอกนะว่าคำตอบพวกนั้นก็ไม่ใช่อะไรอื่นเลย แต่คือคำสั่งการที่ปัดคำคัดค้านทิ้งไปเสียหมดเกลี้ยง เห็นได้ชัดว่าเมื่อเสด็จในกรมทรงพยายามจะบอกปัดเรื่องคำขู่ที่จะปิดล้อมอีกหน พวกนั้นก็พูดเป็นนัยว่า ในกรณีนี้ลาเนซองและอูมานมีอิสระที่จะทำอะไรก็ได้ต่อจากนั้น” ที่ปรึกษาชาวเบลเยียมชูแขนสองข้างขึ้นสูง “และจากนั้น mes amis เพื่อนรักพวกนั้นก็ยกเรื่องความหายนะความพินาศล่มจมมาข่มขู่ ไม่มีการค้า ไม่มีข้าว ราคาอาหารสูงลิบลิ่ว เกิดกบฏ ความอดอยาก...นี่คือสิ่งที่พระองค์ประสงค์ให้เกิดกับสยามใช่ไหม เลอ มีร์ทูลถาม ไม่ใช่เลย ถ้าเช่นนั้นก็ทรงลงพระนามตรงนี้ ตรงนี้ แล้วก็ตรงนี้”

ตกลงความพยายามทั้งหมดของอังกฤษก็สูญเปล่า โจนส์เสียงเครียดใบหน้าเผือดสีด้วยโทสะ โรลัง-ยัคมินส์ตอบเสียงขุ่นว่า ถึงกระนั้นเขาอดรู้สึกละอายใจไม่ได้ โจนส์ตัดบทว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วก็แล้วไป ตอนนี้ต้องคอยดูแต่ว่าทางไวต์ฮอลล์จะตัดสินใจทำอะไรต่อไป ลอร์ดโรสเบอรีคงจะไม่พอใจเรื่องนี้อย่างมาก เขาบอกได้เลยโดยไม่ต้องคอยฟังคำสั่ง

"ผมต้องไปเฝ้าเสด็จในกรม คอยไม่ได้แล้ว ผมไม่สนแล้วละว่าพระองค์จะทรงหดหู่พระทัยจนให้ผมเฝ้าไม่ได้" เขาบอกปัดคำทัดทานของโรลัง-ยัคมินส์ "เอ้า ครอว์เฟิร์ด ไปกับเราเดี๋ยวนี้ ไปช่วยจดบันทึก ส่วนคุณ ทอมป์สันที่เพื่อนเราว่ามานี่ถูกต้องนะ คุณต้องเปิดโปงเรื่องนี้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ คอยแค่ให้ผมส่งโทรเลขไปถึงลอนดอนก่อน แล้วคุณค่อยส่งข่าวเรื่องของคุณไปเอาละ ลงมือกันได้"

บางกอก วันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1893

ไมเคิลส่งจดหมายสั้นๆมาบอกว่าถ้าคืนนั้นเขาได้กลับบ้านก็คงจะดึกมาก ฉันจึงพอเดาได้ว่าเกิดอะไรขึ้น และรู้ว่าที่ฉันนึกกลัวไว้นั้นเป็นความจริงเมื่อจู่ๆ วิกเตอร์ก็มาที่บ้านโดยไม่บอกไม่กล่าว เขามีอารมณ์ครื้นเครง เล่ารายละเอียดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นวันนั้นให้ฉันรับรู้ ดูเหมือนว่าพี่ชายของฉันไม่รู้สักนิดว่าฉันรู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้ และทำตัวเหมือนไม่รู้สึกรู้สมอะไรเลย

เลยเที่ยงคืนไปแล้วเมื่อไมเคิลกลับถึงบ้าน เขาหมดเรี่ยวแรงและบอกว่ายอมรับว่าทำอะไรไม่ได้อีกแล้ว เขาว่าเขาทำใจได้ดีกว่ากัปตันโจนส์มาก กัปตันโจนส์เกือบลืมตัวและขึ้นเสียงกระโชกใส่กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ

ไมเคิลเล่าว่าเสด็จในกรมทั้งทรงท้อแท้แต่ก็รู้สึกท้าทายไปพร้อมๆกัน ทรงยืนกรานว่าที่ทำไปนั้นเพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของ

สยาม ทรงยืนยันขันแข็งเสียจนกระทั่งกัปตันโจนส์สงสัยว่าพระองค์ทรงตกลงกับฝรั่งเศสเป็นการลับเรื่องขุดคลองที่คอคอดกระ ดินแดนของสยามในแหลมมลายูเสียแล้วกระมัง การขุดคลองบริเวณนั้นเป็นเรื่องง่ายมากสำหรับฝรั่งเศสที่ได้พิสูจน์แล้วว่ามีความสามารถทางวิศวกรรมอย่างยิ่ง การขุดคลองที่คอคอดกระน่าจะเป็นโครงการที่ง่ายดายกว่าการขุดคลองสุเอซมาก และถ้าสำเร็จ คลองนี้จะเปลี่ยนเส้นทางการขนส่งทางเรือระหว่างยุโรปกับเอเชียโดยสิ้นเชิงเช่นเดียวกับที่คลองสุเอซได้ทำไปแล้ว

การขุดคลองนี้จะมีผลเสียหายใหญ่หลวงต่ออังกฤษและย่อมไม่มีผลดีต่อสยาม และยิ่งเหมือนทาเกลือบนแผลสดๆ เพราะมะรืนนี้จะมีงานเลี้ยงพระราชทานที่บางปะอินเพื่อฉลอง -- เพื่อเฉลิมฉลอง !!! -- การลงนามในสนธิสัญญา

วิกเตอร์จะไปร่วมงานด้วย แน่ละ เขาตื่นเต้นมาก เพราะเลอ มีร์เรียกร้องและได้รับอนุญาตให้นำคณะตัวแทนฝรั่งเศสเดินทางไปบางปะอินโดยเรือยอช์ตพระที่นั่งชื่อแกลดิส ฉันสะใจเมื่อบอกเขาว่าฉันเคยนั่งเรือพระที่นั่งลำนั้นแล้ว เป็นเรือพระที่นั่งอันดับสองที่ปกติแล้วใช้ขนส่งพวกนางใน วิกเตอร์หน้าเสียดีแล้ว!

เขาจะเดินทางไปจันทบูรวันที่ 5 นี้ ต้องไปประจำอยู่ที่นั่นส่วนหนุ่มน้อยเลอ มีร์เพื่อนของเขานี่สำคัญเกินกว่าที่จะไปประจำอยู่ "หลังเขา" แบบนี้ ฉันดีใจมากที่วิกเตอร์จะได้ตัดขาดจากอิทธิพลที่เสื่อมเสียอย่างมากเสียที

“พวกคุณ รู้ไหมว่าอะไรเลวร้ายที่สุด” โจนส์ถามขึ้นอย่างรังเกียจ “เจ้าเดอแวลประหลาดใจที่สยามยินยอม เพราะเขาเองเคยรับประกันกับ ฯพณฯ ว่าไม่มีทางที่จะมีการเรียกร้องเกินจากคำขาดนี่ เพราะฉะนั้นเสด็จในกรมทรงยอมไปเปล่าๆ โดยไม่ได้อะไรเลย เว้นแต่ว่าเดอแวลจะกล่าวเท็จ มีการขุดคลองนรกนั่นจริงๆ ก็อาจจะเป็นไปได้ นั่นเป็นสิ่งที่ลอนดอนสามารถป้องกันได้ ถึงอย่างไรเรายังพอมีกำลังสำแดงเดชได้ โดยเฉพาะเรื่องเจรจาต่อรองจัดตั้งรัฐกันชน เอาละ ว่ามาที คิดว่านายสกอตต์นี่กำลังจะวางแผนทำอะไร”

ตอนนี้ไม่เห็นทำอะไรเลยครับ เฟรนช์รายงาน เที่ยวชมคลองกับภริยา เอร็ดอร่อยกับอาหารที่โอเรียนเต็ล เขาบอกว่าบางกอกนี่เป็นเมืองนานาชาติสนุกสนานกว่าเมืองมัณฑะเลย์เยอะ เขาไปเมืองมัณฑะเลย์แค่ปีละสองครั้งเอง เพราะฉะนั้นที่ได้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาเรื่องรัฐกันชนสำหรับเขาก็เหมือนมาพักผ่อน แต่เขาหุบปากแน่นเรื่องรัฐกันชนนี่ อ้อ เขาอยู่ที่คลินิกทำฟันของร้านขายยาอังกฤษนานทีเดียว เพื่อปรับฟันปลอมของเขา

อ้อ ดีแล้ว โจนส์พ่นลมออกจากจมูก วิจารณ์ว่าหมอฟันที่รัฐฉานคงจะไม่ได้มีฝีมือสักเท่าไร เขาบ่นต่อไปว่า ไม่รู้ว่าจะใช้อะไรเป็นรัฐกันชน จะอยู่กันบริเวณไหนบ้าง ไม่รู้ด้วยว่าเมื่อไรพวกนั้นจะตั้งต้นเจรจาเรื่องนี้ และไม่รู้ว่าจะเจรจากับใครบ้าง สกอตต์คงจะกำลังคอยคำสั่งอยู่เช่นเดียวกับเขานี่แหละ ทั้งหมดนี้ก็ขึ้นอยู่กับการเจรจาระหว่างปารีสกับลอนดอน

“เห็นไหมล่ะพวกคุณ ชะตากรรมของสยามถูกตัดสินกันข้างนอกสยาม สยามไม่ต่างจากกระดานหมากรุกที่พวกเจ้านายของเราเล่นกันเพลินๆ ครอว์-เฟิร์ด แกอยากจะพูดอะไร”

หนังสือพิมพ์ภาษาฝรั่งเศสจากไซ่ง่อนแว่วข่าวเรื่องข้อตกลงลับเมื่อเดือนกรกฎาคมระหว่างเดอแวลกับลอร์ดโรสเบอรีที่ให้มีการจัดตั้งรัฐกันชน

“นั่นคือรายงานข่าวจากรอยเตอร์ส์ที่เราไม่ได้ยินใครพูดถึงอีกเลยไงครับ

ใช่แล้ว ข่าวนั้นคลุมเครืออยู่เรื่องการกำหนดเส้นเขตแดนของรัฐกันชน บางทีอาจจะจงใจก็ได้ อย่างไรก็ตาม ตามข่าวบอกว่า ผมขอยกมาคำต่อคำเลยนะครับ *'จะต้องมีการเสียสละเขตแดนและสัมปทานกันทุกๆฝ่าย'* ผมว่าไม่น่าประหลาดใจเลยนะครับที่ไซ่ง่อนจะโวยวายใหญ่โต เพราะตามสนธิสัญญาฉบับนี้ พวกเขาได้ดินแดนน้อยกว่าที่คาดไว้ เนื่องจากล้มเหลวที่ไม่สามารถผนวกพระตะบองและเสียมราฐได้"

ในที่สุดเลอ มีร์ สุดที่รักของลาเนซองก็ไม่สามารถเอาทุกอย่างที่ลาเนซองต้องการมามอบให้ได้ โจนส์ร้องเสียงดัง ดีมาก

ใช่ครับ ไมเคิลตอบรับ ไม่เลวเลยนะครับที่เจ้าคนขี้รังแกต้องกลับไปเขตเลือกตั้งของตัวอย่างมัวหมอง แต่เชื่อว่าอีกไม่นานพรรคอาณานิคมต้องประท้วงยกใหญ่ ผมว่าควรจะเตือนลอนดอนไว้ก่อนดีกว่า

บางกอก วันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1893

ฉันตั้งต้นเตรียมตัวเดินทางไปยุโรป ไมเคิลสอบถามเรื่องจัดหาเอกสารที่จำเป็นต่างๆ เช่น วีซ่า ฯลฯ ให้สมบุญและฝ้ายสมบุญดีอกดีใจ ตื่นเต้นมากที่จะได้ไปยุโรป ส่วนฝ้ายนั่นกลัวหัวหด ฉันแจกแจงให้หล่อนฟังว่าหล่อนคงจะกลัดกลุ้มมากแน่ๆ ถ้าไม่ได้ดูแลหลุยส์เป็นเวลานานกว่าสองเดือน ฝ้ายเห็นว่าจะทนอย่างนั้นไม่ได้ หลังจากนั้นหล่อนก็เซ้าซี้ถามฉันไม่ได้หยุดว่าจะต้องเอาอะไรไปบ้าง

เอาข้าวไปได้ไหม ไม่ได้ แล้วกล้วยล่ะ ก็ไม่ได้ ปลาหมึกแห้ง ไม่ได้นะ กะปิ ไม่ได้เด็ดขาด แต่แล้วฉันก็ใจอ่อนเพราะไม่คิดว่าหล่อนจะชอบอาหารฝรั่งเศส บางครั้งบางคราวคงอยากกินอะไรที่มีรสชาติคุ้นปาก

อีกหกสัปดาห์เราก็จะจากบางกอกไปแล้ว เราตัดสินใจว่า

จะพักโรงแรมทั้งที่ลอนดอนและปารีส เพื่อจะได้ไม่ต้องอิหลักอิเหลื่อเรื่องห้องนอน ฯลฯ และไม่ต้องเผชิญการต่อต้านที่น่าจะเกิดขึ้นในหมู่คนรับใช้ในครอบครัวทั้งสองของเราด้วย ฉันสงสัยว่ากงสตองซ์ต้นห้องของคุณแม่จะรู้สึกอย่างไรกับฟันดำปี๋และผมสั้นกุดของฝ้าย

เราคงต้องหาซื้อเสื้อกันหนาวให้ทุกคนเมื่อถึงสิงคโปร์ ฉันหวังว่าหิมะจะตกช่วงคริสต์มาส จะได้สอนหลุยส์ได้ว่าหิมะคืออะไร ฉันเอาสมุดภาพเรื่องชีวิตของกระต่ายในฤดูหนาวมาให้ดู ตาหนูได้แต่หัวเราะ พูดว่า "น้ำ น้ำ" เห็นได้ชัดว่าเขาคิดว่าทุกอย่างที่เป็นสีขาวๆ คือน้ำ ป่าทั้งป่านั้นถูกน้ำท่วม คุณแม่คงจะตกใจมาก เมื่อพบว่าหลานชายพูดฝรั่งเศสไม่ได้เลยสักคำ ฉันต้องหาทางแก้ไขเรื่องนี้ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ระหว่างเดินทาง

บางกอก วันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1893

เมื่อวานเรามีงานเลี้ยงอาหารเย็นให้สามีภริยาคู่หนึ่งที่เพิ่งมาจากรัฐฉาน มิสเตอร์และมิสซิสสกอตต์ แถมด้วยมิสเตอร์ทอมป์สันนักหนังสือพิมพ์จอมทะลึ่ง แน่นอนว่ากัปตันโจนส์และภริยามาร่วมงานด้วย มิสเตอร์อาร์เจก็มาเช่นกัน และพอใจมากที่ได้เห็นว่าฉันใช้ช้อนกาแฟของขวัญแต่งงานที่เขาให้เรา

มิสซิสสกอตต์เป็นผู้หญิงที่ไม่ช่างแต่งตัว แต่มีแววตาเฉลียวฉลาด เธอสวมชุดกระโปรงผ้าฝ้ายเรียบๆ เหมาะไปจ่ายตลาดมากกว่ามางานเลี้ยงอาหารค่ำที่ค่อนข้างเป็นทางการ นอกจากนี้ยังสวมเครื่องประดับเงินพื้นเมืองท่วมตัว เวลาขยับตัวมีเสียงดังก๊องแก๊ง ฉันว่าเธอเป็นคนที่เคร่งศีลธรรมและคิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่นๆ แต่ฉันกลับชอบสามีของเธอ ทั้งๆ ที่เขามัก

ติเตียนทุกอย่างที่เห็นในสยาม เขากล่าวหาว่าคนสยามไม่มีศีลธรรม และไม่ขยันเท่าชาวฉาน ผมของเขาสีเทาและเวลาจับมือเขา เขย่าแรง บีบมือจนเจ็บ ดูเหมือนว่าเขาจะมีปัญหาเรื่องฟัน เพราะไม่เคิลบอกฉันล่วงหน้าให้เตรียมรายการอาหารอ่อนๆ

กุ๊กทำมูสปลาที่อร่อยมาก ตามด้วยกุ้งห่อแป้งพายกรอบร่วน มีลูกชิ้นไก่ทรงรีกับเห็ด ของหวานคือซูเฟล เค้กอบเนื้อเบาฟูนุ่ม สรุปแล้วเป็นอาหารค่ำสำหรับเด็กแต่มีรสชาติ

ฉันสนุกสนานมากที่ได้พบเอดเวิร์ด ทอมป์สันอีกหน เขาเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่เดินทางท่องไปทั่วโลก แต่งตัวไม่ค่อยจะเรียบร้อย มีความรู้เรื่องข่าวสารดี ชอบแสดงความคิดเห็น รักการผจญภัย และหลักแหลม เขามาจากญี่ปุ่น เพิ่งไปทำข่าวที่สเปนและโมร็อกโกมา ก่อนหน้านั้นไปชิลี มิสเตอร์สกอตต์เองก็เคยเป็นนักหนังสือพิมพ์มาก่อน ดังนั้นการสนทนาจึงมีชีวิตชีวา เต็มไปด้วยเรื่องเล่าเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย

อาร์เจดูอ่อนเพลียและเศร้าสร้อย คางหลายชั้นนั้นห้อยย้อย แต่เขาอ้างว่าเขาคิดถึงเอมีลีที่กว่าจะกลับมาก็เดือนพฤศจิกายน เกิดช่วงวิกฤตขึ้นมาหนหนึ่งเมื่อเอดเวิร์ด ทอมป์สันถามเขาตรงๆ ว่าเป็นความจริงหรือเปล่าว่าคืนก่อนหน้าวันที่กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการจะทรงลงพระนามในสนธิสัญญาและอนุสัญญา อันเป็นคืนที่พวกเขากินเลี้ยงอาหารค่ำกันที่บ้านของอาร์เจ เอดเวิร์ด เฟรนช์ได้นั่งรถม้าปิดหน้าต่างมิดชิดตรงไปเฝ้าเสด็จในกรมที่กระทรวงการต่างประเทศ และกราบทูลแนะนำให้พระองค์ทรงยอมตามที่เลอ มีร์ต้องการ

อาร์เจมีสีหน้าเหมือนถูกตบ ตอบช้าๆ ว่าเขาได้เชิญกงสุลเฟรนช์ให้ไปร่วมรับประทานอาหารค่ำด้วยในคืนนั้น แต่เฟรนช์

ขอตัว บอกว่าไม่สบายเล็กน้อย เขายอมรับว่าเวลานั้นเขารู้สึกโล่งใจ ที่เชื้อเชิญเฟรนช์นั้นเพื่อทำตามมารยาทและไม่ค่อยเต็มใจนัก เนื่องจากได้ยินรายงานว่ากงสุลเฟรนช์วิพากษ์วิจารณ์เขาไปทั่วบางกอก และบางคราวก็พูดจาดูหมิ่นเขากับเพื่อนๆ ด้วย คนหนึ่งก็คือรอเบิร์ต มอรันต์ที่เพิ่งถูกปลดจากตำแหน่งพระอาจารย์ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ด้วยเหตุผลใดสักอย่าง มอรันต์โทษที่ปรึกษาพิเศษว่าเป็นต้นเหตุของชะตากรรมครั้งนี้

เราจะไม่มีวันรู้ความจริงหรอก เขาพูดในที่สุด อาจมีคนจงใจปล่อยข่าวลือนี้มาเพื่อให้ร้ายเขา เพราะจากที่ฉันได้ยินได้ฟังมา เขาก็ไม่ได้มีแต่เพื่อนๆ ที่บางกอกนี้ อาร์เจขอร้องทอมป์สันไม่ให้ตีพิมพ์เรื่องนี้ และเตือนว่าทอมป์สันอาจจะถูกฟ้องหมิ่นประมาทถ้าเขียนข่าวนี้ อาร์เจแน่ใจว่ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการจะไม่คิดถึงเรื่องนี้เด็ดขาด แม้ว่าอาจเกิดขึ้นจริงๆ

"ยังกะว่าผมไม่รู้งั้นแหละ!" ทอมป์สันพูด แต่ฉันไม่แน่ใจเลยว่าเขาจะฟังคำเตือน ดูเหมือนเขาจะเป็นคนที่ชอบเสี่ยง

กัปตันโจนส์บอกว่าเขาทนเฟรนช์ไม่ได้เลย ไม่เคยทนได้ มิสซิสโจนส์เก็บปากเก็บคำ ส่วนสองสามีภริยาสกอตต์ประกาศว่าพวกเขาคิดไม่ถึงเลย จะเป็นความจริงหรือไม่ก็ตาม ข่าวลือนี้แสดงให้เห็นถึงการกลั่นแกล้งที่น่ารังเกียจระหว่างชุมชนชาวต่างชาติในบางกอก มิสซิสสกอตต์กล่าวอย่างหนักแน่นว่า เธอว่าไม่เคยเห็นการกระทำแบบนี้ในหมู่ชาวฉาน ฉันเชื่อเธอเสียด้วยสิ

บางกอก วันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1893

กัปตันโจนส์ถูกเรียกตัวกลับไปลอนดอน รู้กันอย่างเป็นทางการว่าเขาได้รับอนุญาตให้ลาพักเพื่อรักษาสุขภาพหลังจาก

ตรากตรำทำงานหนักมาตลอดช่วงวิกฤตการณ์ แต่พวกเราทุกคนรู้ว่าเขาตกเป็นแพะรับบาปเรื่องที่อังกฤษล้มเหลวในการยับยั้งความโลภของฝรั่งเศส และเขาจะไม่ได้กลับมาบางกอกอีกแล้ว

ดูเหมือนว่าเอดเวิร์ด เฟรนช์จะได้เป็นอุปทูตผู้รักษาการแทน เขาแทบจะตะโกนประกาศมาจากหลังคาสถานทูตเลยทีเดียว ฉันโกรธจนหัวหมุน คิดว่าไมเคิลเหมาะสมกว่ามาก แต่เขาว่าไม่หรอก เขายังหนุ่มเกินไป เป็นเรื่องยากที่จะให้อัครราชทูตอื่นๆ เห็นว่าเขามีอำนาจเพียงพอ

จะว่าไป ฉันไม่อยากย้ายจากบ้านหลังนี้ไปอยู่ที่สถานทูตที่นั่นใหญ่โตเกินไป ทึมทึบ ชื้นแฉะ ทั้งเครื่องเรือนและคนงานก็แย่มากๆ

บางกอก วันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ. 1893

ในที่สุด! ไมเคิลได้รับหนังสือขอให้ฉันกลับไปสอนในวังต่อได้ถ้าหากเขาไม่ขัดข้อง ฉันคิดว่าบัดนี้เมื่อฉันแต่งงานกับคนอังกฤษแล้ว ก็ไม่มีสาเหตุที่จะรังเกียจฉันอีกต่อไป

ดังนั้นฉันจึงรีบเข้าวัง พวกนักเรียนสาวๆ ของฉันที่เปรียบประดุจผีเสื้องามๆ กระวีกระวาดต้อนรับฉันอย่างดีอกดีใจ คุณหญิงแก้วแก่ลงไปมากทีเดียวนับตั้งแต่ครั้งสุดท้ายที่ฉันพบเธอ ความตึงเครียดตลอดห้าเดือนที่ผ่านมานี้ทำให้ผมเธอขาวขึ้นและริ้วรอยบนใบหน้าเพิ่มขึ้น แต่รอบเอวเธอยังกว้างเหมือนเดิม เธอชี้ชวนให้ดูเอวอย่างละเหี่ยใจ กล่าวว่า "เมื่อพระเจ้าอยู่หัวทรงพระวิตก สมเด็จพระนางเจ้าก็ทรงพระวิตก เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าทรงพระวิตก ฉันก็กลุ้มใจ พอฉันกลุ้มใจ ฉันก็กินเอา กินเอา ไม่เป็นไรหรอกนะ"

คุณหญิงบอกฉันว่ากัปตันโจนส์จะได้เข้าเฝ้าฯ พระเจ้าอยู่หัวที่บางปะอินสัปดาห์หน้าเพื่อกราบบังคมทูลลา และไมเคิลได้รับเชิญไปด้วย เรื่องนี้ฉันรู้แล้ว คุณหญิงทูลขอให้ฉันได้ไปกับคณะด้วย เมื่อเราไปที่นั่น คุณหญิงจะพาฉันไปเก็บสายบัว เธอสัญญาว่าจะสอนฉันทำกับข้าวจากสายบัว แม้ว่าฉันไม่แน่ใจเลยว่าอยากจะหัดทำหรือเปล่า เธอบอกอย่างเสียดายว่าฉันจะไม่ได้นั่งเรือขึ้นไปกับสาวชาววัง เพราะตอนนี้ฉันแต่งงานแล้ว จึงต้องไปกับขบวนของพวกฝรั่ง

ไม่เป็นไรหรอก อย่างที่คุณหญิงแก้วชอบพูด จริงๆ แล้ว ฉันตื่นเต้นอย่างมาก

ฉันต้องบอกเพื่อนๆ ว่าฉันจะเดินทางจากไปเป็นเวลาหลายเดือน ใบหน้าของพวกสาวๆ สลดลง "ครูชุลี" ท่านหญิงจุฑารัตน์ร้อง "เราเพิ่งจะได้เจอกันอีกหนนะ!" ฉันสัญญาว่าจะเอาของขวัญจากปารีสกลับมาฝากพวกเขา

"สวรรค์แท้ๆ เชียว" จูลี่หายใจแรงๆ เท้าแขนกับราวกั้นบนเรือจักรไอน้ำพระที่นั่งที่แล่นแหวกกอผักตบชวาในแม่น้ำสีแดงขุ่นเชี่ยวกราก เธอโบกมือให้พวกเด็กๆ ตัวเปล่าเปลือยที่กำลังเหวี่ยงแหจับปลาอยู่ริมแม่น้ำ แล้วหันมามองไมเคิล "ทำไมเราถึงไม่เคยทำแบบนี้คะ"

เขาเอนตัวพิงราวข้างๆ เธอแล้วยิ้มตอบ "ผมว่าคงเพราะเราไม่มีเรือกลไฟส่วนตัว" แล้วเสริมอย่างเป็นงานเป็นการว่า การเดินทางออกไปนอกเมืองบางกอกนั้นอาจเป็นอันตรายได้ เพราะมีกลุ่มโจรท่องอยู่ในชนบท คอยดักปล้นคนเดินทางและทำอะไรที่เลวร้ายกว่านั้น

"อาร์เจพยายามจะแก้ไขอยู่ เขาพยายามกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวเสนอให้ปรับปรุงหลายเรื่อง ถ้าดึงอำนาจการบริหารปกครองให้เข้ามาสู่ศูนย์กลางได้

ดีขึ้น หมายความว่าการบังคับใช้กฎหมายจะพลอยดีขึ้นไปด้วย”

เธอสั่นศีรษะ เหม่อมองดูทิวทัศน์ ทุ่งนาที่น้ำท่วมเจิ่งนอง หลังคาวัดสีทองแต่งแต้มเป็นระยะ ใครจะคาดคิดว่ามีความรุนแรงอยู่ท่ามกลางความงามสงบเช่นนี้

“คนเราเป็นสัตว์ที่ชอบใช้ความรุนแรงนี่จ๊ะ คนสวยของผม คุณก็รู้ดีอยู่แล้วไม่ใช่หรือ” เอดเวิร์ด ทอมป์สันพูดลากเสียง เขามายืนอยู่อีกข้างของหญิงสาว

“เมื่อผู้หญิงเห็นดอกไม้ เธอจะเด็ดขึ้นมาแล้วชมว่า แหม ช่างสวยจริงๆ ส่วนผู้ชายเมื่อเห็นดอกไม้ก็เด็ดขึ้นมาเหมือนกัน แต่ใช้รองเท้าบู๊ตเหยียบจนบี้แบน”

“หรือไม่ก็เอาไปขาย” ไมเคิลหยอดอย่างชื่นบาน แม้จะขมวดคิ้วนิดๆ เมื่อได้ยินน้ำเสียงล่วงเกินที่นักหนังสือพิมพ์พูดกับภริยาของเขา

“ใช่แล้ว ครอว์เฟิร์ด คุณพูดถูก และถ้าเป็นคนอังกฤษละก็ เขาจะขายดอกไม้ให้ชาวพื้นเมือง แถมโก่งราคาแพงลิบลิ่วด้วย”

ไมเคิลชักสีหน้า “เอดเวิร์ด คุณเมาแล้ว”

ไม่เลย นักหนังสือพิมพ์แก้ตัว แค่มึนๆเท่านั้น แต่เขาอยากจะเมาแประตั้งแต่มื้อกลางวันที่เสิร์ฟไวน์ดีเยี่ยมนั้นแล้ว ไม่ใช่บ่อยๆที่เขาจะได้ดื่มไวน์ดีๆแบบนี้จนเมา แน่นอนลำพังเงินเดือนของเขาไม่อาจดื่มไวน์ดีๆถึงขั้นเมาได้หรอก

“มิน่าเล่า ฉันว่าเพราะเหตุนี้แหละ คุณถึงได้มากินอาหารค่ำที่บ้านเรา” จูลี่พูดหน้าตาเฉย “เป็นที่รู้กันดีนี่ว่าไมเคิลมีไวน์ชั้นดี”

ทอมป์สันยืดตัวตรง ถอดหมวกออก แล้วโค้งคำนับเธออย่างล้อเลียน ไม่ใช่เลยขอรับ คุณผู้หญิง เขาไม่ได้ไปเพราะไวน์ แต่เพราะต้องการเห็นใบหน้าของเธอท่ามกลางแสงเทียนต่างหาก หลังจากนั้นเขาก็หันหลังกลับ เดินไปขอเครื่องดื่มอีกแก้วจากคนรับใช้ในเครื่องแบบสีขาวที่คอยดูแลเสิร์ฟน้ำชาและเครื่องดื่มที่แรงกว่านั้นบนดาดฟ้าเรือ

เธอไม่ควรใส่ใจกับเอดเวิร์ด ไมเคิลบอก จับตามองเธอที่ทอดสายตา

มองตามทอมป์สัน ที่เขาพูดนั่นไม่ได้มีความหมายอะไร

เธอไม่ใส่ใจ หญิงสาวตอบอย่างครุ่นคิด แต่ที่ว่าไม่มีความหมายอะไรนั่น เธอไม่แน่ใจนัก

เมื่อมาถึงพระราชวังบางปะอินจึงรู้ว่าพวกเขาต้องนอนในเรือ ทั้งนี้เพราะน้ำหลากในฤดูฝนทำให้เข้าไปพักในอาคารต่างๆ ได้ลำบาก เพียงคิดว่าจะต้องอยู่ในห้องนอนเดียวกับไมเคิลก็รู้สึกอิหลักอิเหลื่อและกระอักกระอ่วนมาก จูลี่จึงโล่งใจและดีใจมากเมื่อทราบว่าตามที่คุณหญิงแก้วขอให้เป็นกรณีพิเศษ เธอจะได้พักร่วมกับสาวชาววัง และได้นอนในเรือนแพไม้สักโบราณ "ถ้าคุณไมเกิ้นอนุญาต..."

"ฉันคิดว่าเธอคงจะชอบใจมากกว่าถ้าได้อยู่กับพวกเรา สะดวกกว่าด้วยนะ" คุณหญิงพูดตรงๆ ขณะที่นั่งเรือลำเล็กมีคนพายให้ ผ่านพระตำหนักเก๋งจีนสีทองและแดง และพลับพลาที่มีหลังคาวิจิตรซ้อนกันสามชั้น รูปร่างคล้ายวิมานของเหล่าเทวดาที่วาดไว้บนภาพฝาผนังในระเบียงวิหารวัดพระแก้ว สะดวกกว่าด้วยหรือ จูลี่ถามอย่างประหลาดใจ แล้วก็เข้าใจความหมายทันที

คุณหญิงแก้วพยักหน้าอย่างขรึมๆ พวกคนรับใช้ซุบซิบกัน คนใช้ของครูชุลีรู้จักคนใช้ในวัง สะดวกกว่านะ ไม่เป็นไรหรอก

"สะดวกกว่า สะดวกกว่า สะดวกกว่า" จูลี่พูดซ้ำๆ พร้อมกับแสร้งหัวเราะเสียงใส "อุ๊ย คุณหญิงเจ้าขา สะดวกกว่ามากๆ เลยค่ะ! ถ้าเพียงแต่คุณหญิงจะรู้..."

คำตอบก็คือคุณหญิงทราบดี เธอเข้าใจ "เธอทำดีแล้วสำหรับลูกชาย ลูกชายต้องการผู้ชาย"

จูลี่ถอนใจแล้วปาดน้ำตา เธอไม่อาจบอกได้ว่าเป็นน้ำตาแห่งความสุขหรือความโศก ใช่แล้ว เธอทำสิ่งที่ดีสำหรับลูกชายและไม่ถูกต้องสำหรับตัวเธอเอง *เธอ* เองไม่ต้องการผู้ชายหรอกหรือ

“พวกผู้ชาย!” หญิงผู้สูงวัยกว่าพ่นลมออกมาทางจมูก “ผู้ชายมาแล้วก็ไป ถ้ามาก็ดี ถ้าไปก็ไม่เป็นไร”

ลูกชายสิคือคนที่มีความหมายมากที่สุด

จูลี่สั่นหัวอย่างดื้อรั้น คุณหญิงเป็นสุภาพสตรีสยามหัวเก่า เธอเป็นผู้หญิงยุโรปทันสมัย ย่อมคิดไม่เหมือนกัน

“ถ้าอย่างนั้นเราจะทำให้เธอคิดเหมือนผู้หญิงไทย ไม่เป็นไร” คุณหญิงพูดอย่างหนักแน่น “เอาละ ตอนนี้เรานั่งเรือไปเก็บสายบัวกันเถอะ”

บางกอก วันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1893

คิดให้เหมือนผู้หญิงไทย คุณหญิงแก้วบอกฉัน ไม่รู้ว่าฉันจะทำได้ไหม

เมื่อได้พูดคุยกับคุณหญิงเรื่องนี้ ในที่สุดฉันก็ยอมรับกับตนเองว่าฉันกำลังทุกข์ระทม แต่ฉันไม่เข้าใจเลยว่าทำไมจึงไม่มีความสุขได้ขนาดนี้ ในเมื่อดูจากภายนอกชีวิตของเราไม่แตกต่างไปจากเมื่อครั้งเราอาศัยอยู่ที่บ้านไมเคิล บ้านที่ถึงไม่เป็นระเบียบแต่ก็ครึกครื้นสนุกสนาน แล้วทำไมจึงเปลี่ยนไปเล่า

ฉันยังรักเขาเหมือนเดิม ฉันชอบอยู่กับเขามากกว่าอยู่กับใครอื่น เขาเข้าใจฉันอย่างสมบูรณ์ เอ็นดูฉันเหมือนเคย แต่ฉันอิจฉาที่เขามีความสุข จริงสินะ ทำไมเขาจะไม่มีความสุขล่ะ

เขายังคงมีทุกๆ อย่างที่เขาเคยมีมาก่อน แถมด้วยภริยาอีกหนึ่งคน ผู้ที่ช่วยเป็นฉากกั้นความระแวงสงสัยต่างๆ ในตัวเขาที่อาจเกิดขึ้นได้

ตอนนี้เมื่อเขาจูบลาฉันที่หน้าผากก่อนจะปลีกตัวไปพักผ่อน ฉันแทบจะกรีดร้องด้วยความอัดอั้น ทว่าความคิดที่จะร่วมเตียงกับเขาก็เป็นเรื่องแปลกประหลาดเหมือนเช่นที่เคยเป็นมาก่อน

หน้านี้

คงจะเป็นเพราะฉันเคยคิดว่าชีวิตผู้หญิงของฉันยังไม่จบสิ้น แต่บัดนี้กลับสิ้นสุดลงแล้ว

ถึงอย่างนั้นฉันไม่เสียใจเลยที่แต่งงานกับเขา เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เป็นอย่างเดียวที่ทำได้ ฉันอาจจะยังคิดเหมือนผู้หญิงไทยไม่ได้ แต่ฉันก็พยายาม

งานเลี้ยงที่พระที่นั่งองค์หนึ่งในพระราชวังบางปะอิน (ชื่อว่าพระที่นั่งวโรภาษพิมาน) นั้นซาบซึ้งมาก เนื่องจากเป็นการเข้าเฝ้าฯ พระเจ้าอยู่หัวครั้งสุดท้ายของกัปตันโจนส์

ฉันประทับใจในขัตติยมานะของพระเจ้าอยู่หัวอย่างยิ่งทั้งๆที่ในเวลานั้นเป็นช่วงเวลาที่รันทดยิ่งของพระองค์ ทรงถูกบีบบังคับให้จำยอมยกพระราชอาณาเขตอันกว้างใหญ่ให้แก่ประเทศอื่น แต่พระองค์ไม่ทรงยอมให้ความทุกข์ระทมปรากฏ มีรับสั่งด้วยถ้อยคำอันไพเราะสนิทสนมกับกัปตันโจนส์ผู้ซึ่งน้ำตาคลอเบ้าส่วนกับฉันนั้น พระองค์ทรงพระเมตตาอย่างเคย ทรงแสดงความยินดีแก่ไมเคิลเรื่องการสมรสของเราและพระราชทานพรให้ฉันมีความสุข

อาร์เจบอกไมเคิลอย่างลับๆว่า ในงานเลี้ยงอันน่าอดสูที่บางปะอินเพื่อ "ฉลอง" การลงนามในสนธิสัญญานั้น เลอ มีร์ กราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวอย่างแข็งขันให้ "ทรงพระอักษรถึงประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสเพื่อปรึกษากับเขาทุกเมื่อที่มีปัญหา" ซึ่งจะเท่ากับยินยอมให้สยามเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศสอย่างไม่เป็นทางการ นี่เขาคิดจริงๆหรือว่าคำพูดของเขาจะมีคนฟัง หลังจากที่ได้ดูหมิ่นและหลอกลวงมานานหลายสัปดาห์ แน่นอนว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิเสธข้อเสนออย่างสุภาพ

ที่โต๊ะอาหาร ฉันได้นั่งข้างๆ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงคมคาย สุภาพ และโก้อย่างเคย เราคุยกันยืดยาวเรื่องศิลปะสยาม อันที่จริงท่านรับสั่ง ส่วนฉันฟัง ฉันรู้เรื่องนี้น้อยมาก ทรงสัญญาว่าจะพาฉันไปชมรูปปั้นที่พิเศษไม่เหมือนใครหลายๆ ชิ้น เมื่อเรากลับมาปลายเดือนมกราคม นอกจากนี้ ยังรับสั่งเรื่องแผนการที่จะปรับปรุงการศึกษา ทรงอนุมานว่าฉันนั้นรอบรู้ ฉันไม่กล้าทูลว่าการเล่นขายของและร้องเพลงในพระบรมมหาราชวังนั้นเป็นเรื่องที่ฉันเชี่ยวชาญที่สุด แต่ฉันเน้นถึงความจำเป็นที่ต้องให้การศึกษาแก่เด็กหญิงเช่นเดียวกับเด็กชาย

เคราะห์ดี ทอมป์สันไม่เมา เพราะว่าโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ ด้วย ดูเขาเหมือนจะเคลิบเคลิ้มเอาทีเดียวหลังจากเข้าเฝ้าฯ แล้ว

สองสามีภริยาสกอตต์ได้รับเชิญเช่นกัน มิสซิสสกอตต์ใส่ชุดที่ดีขึ้นมาหน่อย แต่ยังคงห้อยสร้อยคอเงินพะรุงพะรังทำเสียงดังกังวาน มิสเตอร์สกอตต์นั้นวางมาดว่าเที่ยงตรงและจุ้นจ้านทุกเรื่อง วิพากษ์วิจารณ์ทุกอย่าง จดบันทึกมากมาย แถมวาดร่างรูปภาพพระที่นั่งต่างๆ ด้วย

ระยะนี้มีเรื่องโต้เถียงอย่างรุนแรงในหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์สยามฟรีเพรสส์ลงข่าวโคมลอยว่าพระเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งกับนายทหารคนหนึ่งชื่อร้อยเอก เซราร์ ซึ่งเป็นเพื่อนนายทหารนายหนึ่งของวิกเตอร์ ปฏิเสธข่าวลือเรื่องคนสยามที่เมืองจันทบูรถูกทำทารุณต่างๆ นานา และถึงกับรับสั่งขอบใจฝรั่งเศสที่ “จัดการบริหารอย่างฉลาดรอบคอบ” แต่นั่นแหละ นี่คือหนังสือพิมพ์สยามฟรีเพรสส์ จึงไม่มีใครสนใจ เพราะรู้ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้รับเงินจากฝรั่งเศสให้เป็นกระบอกเสียง แต่หนังสือพิมพ์สเตรตส์-

ไทมส์ของสิงคโปร์เกิดเอาข่าวนี้ไปเผยแพร่ต่อ

ทอมป์สันชี้แจงตอบโต้ทันที ก่อนหน้าที่จะเดินทางมาบางปะอินกับเรา เขาเองเดินทางไปเมืองจันทบูรกับเรือลินเนต ประมาณหนึ่งสัปดาห์หรือนานกว่านั้นนิดหน่อย เขาต้องยอมรับว่านอกจากการปลดอาวุธกองทหารไทยที่ประจำการอยู่ที่นั่นแล้ว เขาไม่ได้เห็นทหารฝรั่งเศสใช้มาตรการรุนแรงใดๆ อย่างไรก็ตาม เขาอ้างว่าไม่ได้รับอนุญาตให้ดูอะไรมากนัก "ถ้าพวกนั้นข่มขืนหรือปล้นสะดม คุณคิดหรือว่าพวกเขาจะเชื้อเชิญให้ผมไปจับตาดู" เขายังพูดเสียงเครียดต่อไปว่าการประกาศชวนเชื่ออย่างไร้ยางอายเช่นนี้ย่อมหมายความว่าประชาชนในท้องถิ่นนั้นถูกรังแก

ที่เขาว่ามานี่จะเป็นเรื่องจริงหรือ

เราจะออกเดินทางวันที่สิบหก บังเอิญเป็นเรือลำเดียวกับกัปตันโจนส์ด้วย

บางกอก วันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 1893

มีงานเลี้ยงเกือบทุกคืน ถ้าไม่ใช่งานเลี้ยงอำลาให้กัปตันโจนส์ก็เป็นงานฉลองการแต่งตั้งเจมส์ สกอตต์ ให้รักษาการแทนชั่วคราว ปรากฏว่าเฟรนช์ถูกข้ามไป กัปตันโจนส์ดีใจมากและประกาศออกมาดังๆ

เฟรนช์รับเรื่องนี้ไม่ได้

มีคนร้องเรียนเรื่องเขากันมาก รวมถึงอาร์เจซึ่งได้รับโทรเลขจากไวต์ฮอลล์ถามความเห็นเรื่องชายผู้นี้ ในที่สุดทอมป์สันเจ้ากี้เจ้าการส่งโทรเลขที่เขาบอกว่า "เต็มไปด้วยคำวิจารณ์รุนแรง" ถึงลอร์ดโรสเบอรีโดยตรง แสดงความคิดเห็นของเขา ระบุเรื่องหนึ่งว่า เมื่อเขาถามเฟรนช์ตรงๆเกี่ยวกับข่าวลือที่ว่าเฟรนช์เร่งเร้า

ให้กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงลงพระนามในสนธิสัญญาเฟรนช์ไม่ได้ปฏิเสธ

"แต่เขาก็ไม่ได้ยืนยันยอมรับข่าวลือนั้นด้วยไม่ใช่หรือ" ไมเคิลถามทอมป์สันเมื่อนั่งดื่มด้วยกัน เดี๋ยวนี้ทอมป์สันแวะมาที่บ้านเราทุกค่ำเพื่อดื่มวิสกี้โซดาและพูดคุยซุบซิบ

"เขาอาจจะคิดว่าข่าวลือนั่นไม่มีค่าพอที่จะโต้ตอบก็ได้"

ทอมป์สันแค่ยักไหล่บอกปัดคำทักท้วง

แน่นอน ทอมป์สัน ("เรียกผมว่าเอดเถอะ" ก็เขาคบหาสมาคมกับพวกนักหนังสือพิมพ์อเมริกันนี่) บอกว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นก็เพราะเขา เขาเป็นคนที่คุยโวน่าหมั่นไส้จริงๆ แต่ฉันว่าเขาเป็นคนสนุก ส่วนไมเคิลเห็นว่าเขามีประโยชน์

บางกอก วันที่ 8 พฤศจิกายน ค.ศ. 1893

เมื่อวานฉันกำลังเตรียมตัวไปงานลีลาศที่พวกสกอตต์สองสามีภริยาจัดที่โรงแรมโอเรียนเต็ล เมื่อไมเคิลเข้ามาในห้อง ฉันอยู่ที่โต๊ะเครื่องแป้ง เขานั่งลงบนเตียง จับตามองฉัน นี่เป็นเรื่องแปลก ฉันนึกว่าเขาจะประกาศเรื่องหดหู่ใจอะไรสักอย่าง เช่น เราต้องเลื่อนการเดินทางออกไปหรือเขาได้รับข่าวร้ายจากปารีส

เขากลับพูดเสียงอ่อนโยนว่า "ที่รัก ผมคิดมาหลายวันแล้ว ทำไมคุณถึงไม่มีความสัมพันธ์กับทอมป์สันล่ะ"

ฉันตกใจและตะลึง ถึงกับป้ายขี้ผึ้งทาปากไปบนแก้ม จนต้องรีบเช็ดออกพร้อมกับหัวเราะเสียงแห้ง แสร้งทำว่านี่เป็นเรื่องตลกแท้ๆ แต่มือฉันสั่นเทา อย่าเพิ่งพูดอะไร เขาบอก ฟังผมก่อน

"ผมรู้ว่า...ความสัมพันธ์ที่เราอุปโลกน์ขึ้นมานี่ไม่ยุติธรรม

เลยสำหรับคุณ ผมไม่อาจให้ความสุขคุณได้เต็มที่อย่างที่คุณควรได้รับในฐานะลูกผู้หญิง อีกหน่อยคุณก็จะเกลียดผม ผมทนไม่ได้หรอก ทอมป์สันอยากได้คุณเหลือเกิน ขนาดผมยังรู้ คุณก็ต้องรู้เหมือนกัน"

"ใช่สิ สิ่งที่ฉันต้องการไม่มีความหมายอะไรเลยใช่ไหม" ฉันถามเสียงเย็นเพื่อซ่อนเร้นความขมขื่นและอับอายที่ปกปิดความรู้สึกของตนเองแทบไม่ได้เลย

"คุณก็ต้องการเขาเหมือนกันนะ คุณก็รู้" เขาตอบเสียงละห้อย "ถ้าคุณจะยอมรับความจริง

"แน่ละ เขาไม่ดีพอสำหรับคุณหรอก แต่ผมไม่เห็นใครอื่นจะเหมาะสมเท่าเขา

"คุณไม่ต้องห่วงเรื่องเสียชื่อด้วย เขาคุยโวเสียจนไม่มีใครเชื่อ ถ้าจะเชื่อก็แค่หนึ่งในสี่ที่เขาอวดอ้าง เพราะฉะนั้นถ้าเขาปากโป้งขึ้นมา ก็คงไม่มีใครเชื่อจริงๆ จังๆ จะว่าไป ผมไม่เคยได้ยินเขาโอ้อวดเรื่องพิชิตผู้หญิงคนไหนเลยนะ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าเขาก็รู้จักรักษาเกียรติยศเหมือนกันเมื่อมีผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้อง ขอให้คิดดู ได้โปรดเถอะ"

เขายิ้ม และเสริมว่า "ผมน่ะถูกเสมอนะ คุณก็รู้"

มือฉันสั่นเทาเสียจนกระทั่งไม่อาจติดตะขอสร้อยได้ เขาจึงลุกขึ้นมาแล้วติดให้ หลังจากนั้นก็จูบไหล่ฉัน

"ผมอยากให้คุณมีความสุข" เขาย้ำก่อนออกจากห้องไป

ฉันนั่งเฉยๆ อยู่อึดใจหนึ่ง พยายามจินตนาการ แต่ทำไม่สำเร็จ ใช่ เขาพูดถูก ทอมป์สันต้องการฉัน ฉันไม่โง่เง่าถึงกับจะตีความไม่ออกเวลาที่เขากอดเอวฉันแน่นเกินไปเมื่อเราเต้นรำกัน เมื่อมือเขาอ้อยอิ่งจับมือฉันไม่ยอมปล่อย และยังสายตาเร่าร้อน

ที่เขามองมายามที่คิดว่าฉันไม่สังเกต

แต่เขาเป็นคนหยาบโลน ขี้โม้ ไม่มีมารยาท ต่อให้เขาเป็นเจ้าชายทรงเสน่ห์จากเทพนิยาย แค่จะคิดก็เป็นไปไม่ได้ แม้ว่าฉันจะไม่ได้แต่งงานในโบสถ์ แต่ฉันก็สาบานไว้ว่าจะซื่อสัตย์

งานลีลาศหรูหรามากทีเดียว มีการอวดเครื่องอัญมณีและแพรไหมกันยกใหญ่ มิสซิสสกอตต์สวมกระโปรงที่ด้านหลังต่ำจากเอวลงมาใส่โครงเหล็กถ่างให้กระโปรงกางบานกว้าง ต้องเป็นแฟชั่นยอดนิยมเมื่อครั้งที่เธอเดินทางจากอังกฤษมาราวสิบห้าปีก่อนแน่ๆ

ฉันถามเธอว่าแฟนนีมาถึงหรือยัง แต่เธอตอบว่าเธอเลือกที่จะไม่เชิญเขา "บางคนอาจรู้สึกไม่สะดวกใจ รู้ไหมคะ เขาเองเป็นคนดี ฉันรู้ว่าพ่อของเขาเคยเป็นกงสุลที่นี่ แต่...เขามีเลือดผสมคนพื้นเมืองไม่ใช่หรือ" พูดกันจริงๆ ฉันไม่ชอบมิสซิสสกอตต์เลยสักนิด

ฉันตั้งใจแน่วแน่ที่จะหลบหลีกทอมป์สันในงานลีลาศคืนนั้น ฉันไม่อยากเต้นรำกับเขา ไม่อยากรู้สึกถึงสายตาโลมเลียมที่ทอดมองบ่าเปลือยเปล่าของฉัน ไม่อยากสัมผัสลมหายใจผะผ่าวยามเขาพูดด้วย แต่ก็ทำเช่นนั้นไม่ได้เลยเพราะจะดูหยาบคาย เพียงไม่กี่นาทีที่เรามาถึงงาน เขาขอจองเป็นคู่เต้นรำกับฉัน เมื่อเพลงวอลตซ์จบลง เขาพาฉันกลับมานั่งที่ ไม่ว่าเขาจะไปอยู่ที่ไหนในห้องนั้นฉันก็รู้อยู่ตลอดเวลา ฉันนึกชิงชังมิสกิลเลสพีเพราะหล่อนอยู่ในอ้อมแขนของเขา นึกสาปแช่งไม่เคิลไปด้วย ถ้าเขาไม่พูดอะไรเลย ฉันก็คงจะสบายใจเป็นที่สุด

ฉันเดินออกไปที่ลานเทอร์เรซเพื่อรับลม เขาเดินตามมายืนอยู่ข้างๆ ทอดสายตามองแสงไฟวับแวบบนผิวน้ำ ในที่สุดเขาก็

เอ่ยปากถามว่าทำไมฉันถึงแต่งงานกับไมเคิล...

"คุณดูไม่เหมือนคู่สามีภริยาเลย" เขาพูด "แต่นั่นแหละ ผมคิดว่าเป็นการแต่งงานตามความเหมาะสมที่ครอบครัวจัดการให้ใช่ไหมครับ"

ฉันบอกเขาว่าสามีของฉันนั้นเป็นที่รักของฉันมากกว่าใครๆ และเขาก็รักฉันมากกว่าคนอื่น มากกว่าผู้ชายใดๆ จะรักได้ ฉันเน้นเสียง แล้วเดินจากลานเทอร์เรซทันที

ฉันกลับถึงบ้านรู้สึกร้อนรุ่ม ตั้งใจแน่วแน่ว่าจะขับไล่ความคิดใดๆ เกี่ยวกับนายทอมป์สันคนนี้ออกไปจากใจให้หมด

บางกอก วันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1893

ฉันละอายใจเหลือเกินที่กลายเป็นผู้หญิงแบบนี้ ฉันร้องไห้ไม่หยุด

แต่ฉันไม่อาจเลิกไปพบเอดเวิร์ดได้เมื่อมีโอกาส ฉันรีบรุดไปที่ห้องพักของเขาในซอยแยกจากถนนวิทยุทันทีที่ได้รับจดหมายว่าเขาอยู่ที่พัก เขาไม่ใช่คู่รักที่อ่อนโยนเหมือนหลุยส์ แต่นั่นแหละ ความอ่อนโยนไม่ใช่สิ่งที่ฉันเพรียกหาหรือต้องการ

เราจำเป็นต้องพบกันในที่สาธารณะอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นงานเลี้ยงหรืออย่างงานลอยกระทง เราพยายามอย่างที่สุดที่จะทำตัวเป็นธรรมชาติ แต่บางครั้งความรู้สึกตึงเครียดนั้นก็ทำให้ฉันแทบจะกรีดร้อง หลายครั้งทีเดียวที่ฉันเพิ่งลุกมาจากเตียงของเขาแล้วรู้สึกว่าทุกคนที่พบต่างก็รู้ เพราะเห็นปากที่ช้ำและดวงตาที่เลื่อนลอยแต่อิ่มเอม

แต่ทุกคนตาบอดกันหมด มิสซิสสกอตต์ดุฉัน บอกว่าดู "ซูบเซียว" ต้องขาดแร่เหล็กจากอาหารที่ฉันกินแน่ๆ เธอว่า

อีกสามวันเราจะลงเรือเดินทางแล้ว ฉันเฝ้าคอยเวลานั้นจริงๆ จะได้ปลดปล่อยตัวเองออกจากมนตราที่ดูเหมือนจะพันธนาการฉัน และทิ้งให้ฉันจมอยู่กับความทุกข์ระทมที่มีแค่ความทรงจำ

ไมเคิลระมัดระวัง ทำตัวให้หายไปเกือบตลอดวัน และกลับมาดึกมากๆทุกคืน อ้างว่าเขามีอะไรต้องทำมากมายก่อนที่จะจากไปเป็นเวลานาน

ความเป็นเด็กสาวจากโรงเรียนคอนแวนต์ที่หลงเหลืออยู่ในตัวฉันเรียกร้องให้ฉันสารภาพบาป แต่เป็นไปไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นฉันก็ต้องแบกรับความรู้สึกผิดนี้ไปตามลำพัง

บางกอก วันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1893

เราจะออกเดินทางวันพรุ่งนี้

ฉันบอกลาเอดเวิร์ดไปแล้ว เขาอ้อนวอนให้ฉันเลิกกับไมเคิล ทิ้งชีวิตของฉันที่นี่แล้วตามเขาไป หลังจากนั้นก็กล่าวหาฉันว่าไม่ใช่อะไรอื่นแต่เป็นนางจิ้งจอกใจดำ เป็นกระฎุมพีมั่งคั่งที่ไม่มีสาระ ใช้เขาเพื่อความสนุกของตัวเอง ฉันว่าก็เป็นคำกล่าวที่ยุติธรรม เราจากกันอย่างเลวร้ายมาก แต่ฉันก็โล่งใจ เพราะคำพูดที่เชือดเฉือนนี้จะเป็นสิ่งเตือนใจฉันทุกเมื่อที่ฉันจะนึกอาลัยอาวรณ์เขา

แฟนนีและฝ่ายจัดพิธีเล็กๆที่ศาลพระภูมิ เพื่อให้แน่ใจว่าเทวดาประจำบ้านของเราจะคุ้มครองพวกเราตลอดการเดินทาง เรามีเครื่องสังเวยเป็นพิเศษและจุดธูปบูชา

แฟนนีมองฉันด้วยสายตาแปลกๆ แต่ไม่ถามอะไรเลย ส่วนฝ่ายตื่นเต้นและกังวลมากเหลือเกินในการเดินทางออกจาก

บางกอกเป็นครั้งแรกจึงไม่ได้สังเกตอะไร ฉันคิดว่าหลุยส์นั้นทำตัวร้ายกาจมาก อาละวาด ทั้งเตะทั้งกัดไปทั่ว เขาคงรู้ว่ากำลังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต ไหนจะเรือเดินสมุทร ไหนจะโรงแรมต่างๆ แต่เราก็อธิบายให้เขาเข้าใจจริงๆ ไม่ได้

ไมเคิลนั้นใจดี เอาใจใส่อย่างยิ่ง และไม่พูดอะไรเกี่ยวกับเอดเวิร์ดเลยสักคำ

วิกเตอร์เดินทางจากจันทบูรมาส่งเรา อวยพรให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ เขาว่าพลเมืองในท้องถิ่นนั้นยินดี "อ้าแขน" ต้อนรับกองทหารฝรั่งเศส ไม่น่าประหลาดใจเลยเพราะแทบจะไม่มีคนไทยอยู่ที่เมืองนั้น มีแต่คนญวนและเขมรที่รีบมาลงทะเบียน "กันอย่างท่วมท้น" เพื่อเป็นคนในบังคับฝรั่งเศส จะได้อยู่ใต้อำนาจศาลฝรั่งเศสและได้รับยกเว้นจากการถูกเกณฑ์แรงงานและไม่ต้องเสียภาษี

ฉันถามว่านั่นไม่ใช่เหตุผลหรอกหรือ ไม่ได้เกิดจากความรักประเทศฝรั่งเศส แต่เขาก็แค่ยักไหล่

"ใครจะใส่ใจล่ะ ขอให้มาลงทะเบียนกันอีกสักสองพันคน" เขาหัวเราะ "เธอรู้ไหม ทั้งเมืองจะกลายเป็นของฝรั่งเศสไปโดยไม่ต้องเสียกระสุนสักนัดเดียว"

ไมเคิลกังวลใจเมื่อได้ยินเรื่องนี้ เขารีบเขียนบันทึกสั้นๆ ถึงมิสเตอร์สกอตต์ให้คอยจับตาดูเรื่องนี้เป็นพิเศษ

ฉันเศร้าใจที่ต้องจากไป แต่ก็ดีใจที่จะได้ไปให้พ้นๆ เสียที

ฉันจะไม่เอาสมุดบันทึกติดตัวไปด้วย จะเก็บไว้ในลิ้นชักลั่นกุญแจ ฉันไม่อยากให้สมุดบันทึกเหล่านี้ตกไปอยู่ในมือของคนที่อ่านออก พวกคนรับใช้นี่ไม่ว่าจะอยู่ที่ประเทศไหนก็ปากบอนเหมือนกันทั้งนั้น แต่ที่นี่ไม่มีอันตรายใดๆ

บทที่ 13

บางกอก วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1894

ดีใจเหลือเกินที่ได้กลับมา

เป็นการเดินทางที่ยาวนานและเหน็ดเหนื่อยมาก จนในที่สุดก็มาลงเรือที่ลิเวอร์พูล เราสองคนถอนหายใจอย่างโล่งอก และแล้วก็ได้นั่งลงในห้องพัก ปิดประตูจากโลกภายนอก

ช่วงการเดินทางสามสัปดาห์จากสิงคโปร์ไปถึงเมืองมาร์แซย์นั้นลำบากลำบนจริงๆ ทั้งหลุยส์ ฝ้าย และสมบุญต่างก็เมาเรือเป็นหวัด และไอ

ตอนค่ำระหว่างรับประทานอาหารเย็น กัปตันโจนส์ที่น่าสงสารคร่ำครวญเรื่องที่ถูกลากตัวไปจากสยาม หลังจากดื่มวิสกี้ไปหน่อย เขาก่นว่าไวต์ฮอลล์ที่หักหลังเขาด้วยเสียงเครือดังลั่น ไมเคิลต้องใช้กลยุทธ์ทุกอย่างเพื่อกล่อมให้เขาเงียบเสียงลง

เราตัดสินใจไม่พักที่เมืองนีซ แต่จับรถไฟไปปารีสทันที หลุยส์หลงใหลหัวรถจักรไอน้ำ ส่วนฝ้ายกลัวจับใจ

ครอบครัวฉันต้อนรับฉันราวกับว่าฉันเป็นราชินี...“นึกดูสิ

ว่าสักวันหนึ่งแกจะได้เป็นคุณหญิงทูตของอังกฤษ" คุณแม่พูดซ้ำแล้วซ้ำอีกเหมือนตกอยู่ในภวังค์ ส่วนคุณพ่อรักใคร่เอ็นดูไมเคิลมาก พูดคุยธุระกันจริงๆ จังๆ เรื่องตำแหน่งในอนาคตของเขา และมั่นใจมากขึ้นเมื่อไมเคิลบอกว่าภายใต้กฎหมายอังกฤษ เงินของฉันและมรดกต่างๆ จะเป็นสมบัติของฉันเอง "นี่ละสิที่รั้งตัวแกไว้ให้อยู่ที่สยาม..." คุณพ่อบอกฉัน ทำหน้ายิ้มอย่างเจ้าเล่ห์ "พ่อคิดแล้ว แต่แม่แกน่ะสิหัวเราะเยาะพ่อ"

ในที่สุด ดูเหมือนว่าฉันได้ทำอะไรที่ถูกใจครอบครัวบ้างแล้ว

พวกเขาเสียใจที่เราเห็นว่าจำเป็นต้องไปพักที่โรงแรมเลอ-กรอง แต่ก็ต้องยอมรับว่าในเมื่อมีโอกูสตา บารอนของเธอ และลูกชาย แถมด้วยพี่เลี้ยงเด็กพักอยู่ที่บ้านถนนมัลแลร์บเบอะแล้ว บ้านก็แน่นจนแทบจะระเบิด โอกูสตาเดี๋ยวนี้ค่อนข้างเจ้าเนื้อและดู "บ้านนอก" อยู่สักหน่อย แต่เธอทำตัวเป็น "บารอนเนส" เต็มที่ ไม่ยอมให้พวกเราลืมตำแหน่งของเธอเลย ส่วนบารอนของเธอก็ไม่พูดเรื่องอะไรอื่นนอกจากเรื่องวัวของเขา

การพบปะกันระหว่างหลุยส์กับลูกพี่ลูกน้อง เอดมงและอองเดรชาร์ลไม่ราบรื่นเลย เขาไม่ยอมแบ่งของเล่น ไม่ยอมรับอำนาจใดๆ และตามที่พี่เลี้ยงชาวสกอตของโอกูสตาบอก "เขาไม่พูดภาษาอังกฤษด้วย"

ส่วนการประจันหน้ากันระหว่างฝ่ายกับผู้หญิงหน้าเคร่งคนนั้นไม่พูดถึงเลยจะดีกว่า แต่ละคนถลึงตาใส่อีกฝ่ายจากคนละมุมในห้องเด็กห้องเดิม แน่นอนว่าทั้งสองมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูของตัวเอง วิธีของฝ่ายคือว่าหลุยส์สามารถทำได้ทุกอย่างตามใจเขา

คุณแม่ทั้งหนักใจและผิดหวังมากที่หลานชายพูดไม่ได้ทั้งภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส และคงจะยิ่งกลัดกลุ้มเพิ่มขึ้นเมื่อได้ยิน

ฉันพูดไทยกับลูก

ฉันถูกวิจารณ์เรื่องการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างบกพร่องทุกวัน คุณแม่ไม่ยอมเข้าใจว่าหลุยส์แทบไม่เคยใส่รองเท้า และเขาเกลียดอาหารเด็กจืดชืดไร้รสชาติที่ให้เขากิน

"เด็กกินอะไรล่ะ" คุณแม่ตั้งคำถาม ฉันบอกว่าเขากินข้าว ไก่ ปลา เธอเม้มปากเมื่อฉันเสริมว่า กินปลาหมึก ปู และหมูตากแห้งด้วย เมื่อฉันบอกว่าเขาชอบผลไม้และกินสับปะรดทุกๆ วัน คุณแม่ก็ตาโต สับปะรดเป็นของดีหายากในปารีส คุณแม่ไม่ยอมเชื่อเมื่อเล่าว่ามีสับปะรดกองโตขายถูกๆ ที่ตลาด

คุณแม่เสนอว่าฉันคงจะต้องหาพี่เลี้ยง "ที่เหมาะสม" เมื่อไปถึงลอนดอน

"ผู้หญิงพื้นเมืองของแกนี่คงจะตั้งใจดีอย่างไม่ต้องสงสัย แต่ในเมื่อจะมีเด็กสองคน..."

นั่นก็เพราะว่าระหว่างเมืองพอร์ตซาอิดกับมาร์แซย์ ฉันพบว่าอาการเมาเรือที่อ้อยอิ่งอยู่ไม่รู้จบนั้นไม่ได้เกิดจากคลื่นลูกโต ทว่าเกิดจากท้องฉันที่จะโตขึ้นในอนาคต นี่แหละคือผลลัพธ์ของการร่วมรักที่เร่าร้อนตอนบ่ายในห้องพักแคบๆ โทรมๆ แถวถนนวิทยุ แม้ว่าเมื่อสามปีก่อนต้องใช้เวลาหลายสัปดาห์กว่าฉันจะรู้ตัวว่าตั้งท้อง แต่หนนี้ฉันไม่สงสัยเลย

เรื่องก็เป็นอย่างนี้แหละ

ไมเคิลบอกว่าดีใจมาก แถมยังบอกว่าเดาได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่ฉันรีบวิ่งออกไปจากห้องอาหารบนเรือ "ที่รัก ก็ผมน่ะ--มือเก่า--สำหรับเรื่องนี้นะ ผมไม่โกรธเลย ทำไมจะต้องโกรธล่ะ ผมจะรักเด็กคนนี้เหมือนที่ผมรักหลุยส์นั่นแหละ" เพราะเหตุนี้ฉันก็พลอยทำเป็นดีใจไปด้วย และพยายามไม่คิดว่าเด็กที่ไม่คาดฝัน

คนนี้เกิดมาได้อย่างไร

ปารีสสนุกสนานร่าเริงและโก้หรู แต่ฉันก็เห็นความทรุดโทรมและความยากจนมากมายเบื้องหลังถนนสายใหญ่ที่เป็นระเบียบงดงาม เป็นความยากจนที่แตกต่างจากที่บางกอก รื่นเริงน้อยกว่ามาก ดูเหมือนจะเลวร้ายกว่าเพราะอากาศที่หนาวเย็น พวกเด็กๆ ขอทานอยู่ตามโบสถ์ทุกแห่ง สาปแช่งเมื่อไม่ให้อะไรพวกเขา ส่วนคนทำงานออฟฟิศก็ไหล่ค่อมตัวสั่นอยู่ใต้ร่มสีดำ ยืนคอยรถรางทำหน้าชิงชังชาวปารีสที่มีชีวิตสำราญ สวมเสื้อคลุมขนสัตว์ทะลักกันออกมาจากภัตตาคารหรือโรงละคร ขึ้นรถม้าส่วนตัว

บ่ายวันหนึ่ง ฉันต้องทำหน้าที่ที่ฉันหวาดหวั่นเหลือเกินแต่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ฉันพาหลุยส์ไปพบเมอซีเยอร์และมาดามกาเล อดีตพ่อแม่สามีของฉัน เราทุกคนต่างเศร้าสลด เป็นดังที่ฉันคาดไว้

พวกเขาบอกว่าหลุยส์หน้าตาเหมือนพ่อเขาเมื่ออายุเท่ากันนี้ไม่มีผิด เอาหนังสือและของเล่นของลูกชายที่เก็บไว้ด้วยความรักมาให้ หลุยส์ขว้างทิ้งทันที พวกเขาพูดถึงการแต่งงานของฉันด้วย ใช่แล้ว ฉันเขียนมาบอกไว้ก่อนแล้ว พวกเขาพูดเศร้าๆ ว่าแม้จะเข้าใจ แต่ก็รู้สึกว่าสูญเสียหลานชายไปตลอดกาล

“เขาจะกลายเป็นคนอังกฤษ และคงจะเกลียดชังประเทศบ้านเกิดของพ่อ” เมอซีเยอร์กาเลพูดอย่างโศกเศร้า เด็กชายผู้นี้ คนเดียวที่เหลือให้เตือนใจพวกเขาคิดถึงหลุยส์จะกลายเป็นคนแปลกหน้า ไม่มีหวังว่าจะมีหลานอีกคน ภริยาของเขาสะอื้นเพราะมารีลูกสาวของพวกเขานั้นไปบวชชีเสียแล้ว

ฉันทำหน้าแปลกใจ ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าเธอเคร่งศาสนา มาดามกาเลซับตา พูดอย่างอ่อนโยนว่า หลุยส์ก็เหมือนกัน

“เขาไม่ได้บอกเธอหรือว่าทำไมเขาถึงเป็นนักพฤกษศาสตร์ เพราะเขาเห็นความประเสริฐและความเป็นเลิศทางศิลปะของพระผู้เป็นเจ้าที่ปรากฏอยู่ในต้นไม้หลากหลายพันธุ์และมีความฉลาดอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เขามีศรัทธาในเรื่องมหัศจรรย์”

ฉันร้องไห้โฮ คำพูดนี้ทำให้ฉันตระหนักอีกครั้งว่าฉันรู้จักรักแรกของฉัน ผู้ชายที่พรสวรรค์มากมายแต่โชคร้ายคนนี้น้อยเพียงใด

ฉันเอาผ้าไหมไทยสีน้ำเงินอมเขียวสดใสยาวพอตัดเสื้อชุดได้มาให้เธอ แต่เธอวางไว้ข้างตัว บอกว่าตอนนี้เธอแต่งชุดไว้ทุกข์เท่านั้น ทำไมๆๆ ฉันถึงไม่ได้คิดเรื่องนี้ ฉันกลับออกมาด้วยความรู้สึกโง่เง่าและหยาบกระด้าง

ฉันแวะไปเยี่ยมอาเมลีในบ่ายวันหนึ่ง เธอตั้งคำถามมากมายเรื่องชีวิตของฉันที่บางกอก แต่ไม่ได้ฟังคำตอบเลยสักนิด ดวงตาส่ายมองไปรอบๆ ห้องเพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีอะไรในห้องนั่งเล่นนี้ที่ชอง-บาตีสต์จะตำหนิได้ ไม่ว่าจะเป็นขนมเค้กที่เสิร์ฟกับน้ำชาหรือการวางตัวของลูกสาวที่มีมารยาทดีอย่างน่ากลัว เราลากันพร้อมกับสัญญาว่าจะเขียนจดหมายถึงกันให้บ่อยขึ้น

เราได้รับเชิญไปกินอาหารค่ำที่สถานทูตอังกฤษ ฉันได้พบว่าลอร์ดดัฟเฟอริน ลอร์ดดัฟเฟอรินคนเดียวกับที่ฉันได้ยินชื่อทุกวันเมื่อวิกฤตการณ์ถึงขั้นฉุกเฉินที่สุดนั้นเป็น “เพื่อนของครอบครัว” และเป็นพ่อทูนหัวของไมเคิล

ไมเคิลบอกว่าเขาไม่อยากบอกใครที่บางกอก เขาไม่อยากให้ใครๆ ระวังตัวอย่างออกนอกหน้าเมื่ออยู่ใกล้เขาเพราะกลัวว่าเขาอาจจะคาบไปฟ้อง กระนั้นก็เถอะ ฉันคิดว่าเขาน่าจะบอกฉัน!

พวกเขาคุยเรื่องสยามเกือบตลอดค่ำ พูดถึงข่าวล่าสุดต่างๆ

เรื่องการตั้งคณะกรรมาธิการชายแดนแม่น้ำโขงตอนบน เพื่อให้แน่ใจว่าอินโดจีนของฝรั่งเศสและพม่าของอังกฤษจะไม่ล้ำเส้นกันในสยาม

เมอซีเยอร์เดอแวลไม่ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีกต่อไป ลอร์ดดัฟเฟอรินบอกเราอย่างเสียดาย เป็นความจริงว่าเขาเป็นคนอ่อนแอ แต่เขาก็ทำทุกอย่างที่จะทำได้เพื่อต้านทานแรงกดดันของพรรคอาณานิคม เมอซีเยอร์กาซีมีร์-เปอรีเย นายกรัฐมนตรี รักษาการตำแหน่งของเขา คอยการแต่งตั้งใครสักคนที่พวกบ้าคลั่งพรรคอาณานิคมจะเห็นด้วย ลอร์ดดัฟเฟอรินขอโทษที่ทำให้ฉันเบื่อ แต่ไม่เคิลบอกว่าฉันรู้เรื่องสยามดีพอๆกับนักการทูตในบางกอก

"ภริยาผมเป็นพวกรักสยามอย่างแรงกล้าครับ" เขาพูดกลั้วหัวเราะ "ตอนนี้เป็นคนเดียวที่เข้าไปในพระราชฐานชั้นในและคุยภาษาไทยกับเหล่าเจ้าหญิงได้"

ฉันบอกเลดี้ดัฟเฟอรินว่าไม่เคิลนั้นพูดเกินจริงอย่างยิ่ง แต่เธอถามฉันหลายคำถามแล้วเล่าถึงประสบการณ์ของเธอเองในอินเดียและแคนาดา ฉันหวังว่าเมื่อไม่เคิลเป็นเอกอัครราชทูต ฉันคงจะเป็นเจ้าภาพหญิงที่น่าชื่นชมเช่นนี้ ทั้งสองคนมีเสน่ห์และคุยสนุก เมื่องานเลิก เธอจูบลาฉันแล้วพูดยิ้มๆว่า "เธอใช้ได้จ้ะ"

งั้นหรือครับ ไม่เคิลพูด สำหรับคุณแม่หรือ

"ไม่ใช่ๆ ซินเนียน่ะเชื่อใจการตัดสินใจของเธอ" ว่าแล้วเธอก็หัวเราะ

ถ้าเช่นนั้นก็หมายถึงคุณพ่อของเขา ฉันคิดว่าเขาอาจไม่ชอบฉันนัก

หลังจากนั้นก็ที่ลอนดอน เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นก็

เหมือนๆ กันนั่นแหละ เว้นแต่ว่าคราวนี้เป็นฉันที่ต้องนั่งลงและถูกซักถามถึงแผนการในอนาคต

"นักการทูตจำเป็นต้องใช้เงินนะจ๊ะ" ป้าชินเนียเตือนฉันพร้อมรอยยิ้มบางขณะเธอมองฉันอย่างสนเท่ห์ราวกับว่าพยายามจะเข้าใจ แต่ไม่ตั้งคำถาม

ฉันชอบเธอมากๆ ชอบมากกว่าที่คาดไว้ เธอฉลาดคมคายเหมือนไมเคิล มีวิธีพูดและยิ้มแบบเดียวกับเขาด้วย แถมด้วยผมสีทรายนุ่มๆ ที่จัดเข้ารูปเข้าทรงยาก ดูเหมือนว่าเธอจะไม่ใช่คนที่เชื่อหรือเกรงใจใครง่ายๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามีของเธอ ที่ถึงจะดูใจดี แต่วางตัวห่างเหินน่าเกรงขาม

เป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนดีใจกับข่าวการตั้งครรภ์ ไมเคิลวางท่าภาคภูมิเหมือนคนที่กำลังจะเป็นพ่อทั่วๆ ไป

ดาเลีย น้องสาวของไมเคิลถามว่าฉันจะทำตาม "ประเพณีไร้สาระที่ตั้งชื่อเด็กตามชื่อดอกไม้หรือไม่ถ้าได้ลูกสาว" ฉันตอบว่าแน่นอน "ฉันจะเรียกแกว่า ลิลลี"

"ลิลลี" ไมเคิลทวนคำแล้วยิ้ม "ตกลง ผมชอบชื่อลิลลี"

ฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ลูกผู้หญิง

ถึงแม้ว่าเราจะดีใจเหลือเกินที่ได้กลับมาบางกอก แต่เทียบ*ไม่ได้เลยกับความรู้สึกของหลุยส์ ฝ้าย และสมบุญ ที่เดินไปทั่วบ้านและสวน แตะต้องลูบคลำทุกๆ อย่างราวกับจะให้แน่ใจว่าไม่ได้ฝันไป แล้วก็หัวเราะออกมาทันทีทันใด เพียงเพราะสุขใจที่ได้กลับบ้าน ได้อยู่ห่างไกลจากยุโรปที่เป็นสีเทาไปทั่วทุกหนแห่งไม่ว่าจะเป็นท้องฟ้าหรือบ้านเมือง*

เมื่ออยู่ยุโรป ทั้งสามคนไม่สบายกันตลอดเวลา เกิดจาก

อาหาร ความหนาว และเรื่องแปลกประหลาดน่าตื่นกลัวไปเสียทุกอย่าง ตอนนี้หลุยส์กลับมาวางอำนาจเหนือทุกคนอย่างไม่มีผู้ใดคัดค้าน ฉันได้แต่สงสัยว่าเขาจะทำตัวยอมรับน้องชายหรือน้องสาวคนใหม่อย่างไร

ตั้งแต่กลับมาได้สามวัน เรามีแขกมาเยี่ยมเยียนมากมาย แฟนนี เลโอนีกับสามี สกอตต์สองสามีภริยา ฉันแจกจ่ายของขวัญ หมวก ถุงมือ และหนังสือต่างๆ ให้เพื่อนฝูงและของเล่นให้หนูดำ

อาร์เจและเอมีลีมาดื่มน้ำชาด้วย บอกเราว่าทอมป์สันเดินทางจากไปแล้ว "อย่างค่อนข้างกะทันหัน" เขาไปฮ่องกงเมื่อปลายเดือนธันวาคม "เขาบอกว่าที่นี่ไม่มีอะไรเหลือให้เขารายงานแล้ว"

"ผมก็ว่าคงเป็นความจริง" ไมเคิลแสดงความเห็นแล้วดื่มชา ระมัดระวังที่จะไม่สบตาฉัน ส่วนฉันรู้สึกปั่นป่วนอย่างโล่งใจ

"กลับมาเสียที" คุณหญิงแก้วพูดเสียงห้วนๆ แต่รู้ว่าแสร้งทำเพราะเธอยิ้มกว้าง

"ค่ะ คุณหญิง" จูลี่ตอบอย่างสุขใจ เธอกลับมาแล้ว และไม่ปรารถนาจะจากเมืองไทยไปอีกเป็นเวลานานทีเดียว

"ดีแล้ว แม่สาวๆ พวกนี้ต้องทำงาน"

แต่แทนที่จะอยากทำงาน เจ้าหญิงผู้เยาว์ทั้งหลายกลับผลัดกันอุ้มหลุยส์แล้วหัวเราะคิกคัก อุทานว่าเขาโตขึ้นมาก ส่วนฝ้ายหลบไปอยู่ที่มุมห้องสลัวๆ ซุบซิบกับเพื่อนฝูง เล่าเรื่องการเดินทางของหล่อนในดินแดนลึกลับโพ้นทะเลอย่างสนุกสนาน คุณหญิงแก้วเอนตัวพิงหมอนขวานบนพื้น จับจีบผ้านุ่งให้งามแล้วมองจูลี่อย่างพินิจ "เธอตั้งท้อง ใครกัน"

ใครกัน เธอย้อน พยายามให้ฟังเหมือนกราดเกรี้ยว เธอไม่คาดว่าคุณหญิงแก้วจะสังเกตเห็นรวดเร็วเช่นนี้ ถึงแม้จะมีเส้นสายคนส่งข่าวทั่วทั้งเมืองก็ตาม คุณหญิงก็ไม่น่าจะรู้เลย เป็นไปไม่ได้

จะใครกัน ก็สามีของเธอน่ะสิ

คุณหญิงแก้วส่ายหน้า ไม่เชื่อ และเม้มปาก แต่ตัดสินใจไม่ถามไถ่เรื่องนี้อีกต่อไป

“ดี ดี เธอคิดเหมือนผู้หญิงไทยแล้วละ ลูกชายอีกคนกระมัง”

ไม่นะ จูลี่อยากได้ลูกสาวมากกว่า

คุณหญิงใคร่ครวญคำตอบแล้วพยักหน้า

“ลูกสาวก็ดีเหมือนกัน ไม่เป็นไร ผู้ชายต้องการทั้งคู่ เอาละ กินกันเถอะ”

เธอส่งเสียงเรียกสาวใช้และพูดห้วนๆ สองสามคำ เมื่อสาวใช้กลับมามีลูกมะพร้าวเฉาะเปิดฝามาด้วย คุณหญิงเลื่อนมะพร้าวมาทางจูลี่ “ดื่มสิ น้ำมะพร้าว ดีสำหรับเด็ก ฟักทองนึ่งด้วย กินซะ แต่อย่ากินหัวปลี ไม่กินหัวปลีเด็ดขาด”

หลังจากเลิกชั้นเรียน ซึ่งหมดเวลาไปกับการแจกจ่ายของขวัญ ได้แก่ พัด กระเป๋าถือใบเล็กๆ ขนนกประดับผม และการห้ามปรามการโต้เถียงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คุณหญิงแก้วเดินไปส่งเธอที่ประตูทวารใหญ่ด้วยตนเอง ถองเธอเบาๆ พร้อมกับยิ้มกริ่ม

“เห็นไหม ฉันบอกแล้ว ผู้ชายมาแล้วก็ไป ถ้าไปก็ไม่เป็นไร ให้ไปซะ”

“คุณหญิงคะ” จูลี่ตอบ เบิกตากว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ “ฉันไม่เข้าใจเลยว่าคุณหญิงพูดเรื่องอะไร” ว่าแล้วเธอก็ยกเท้าสูงก้าวข้ามธรณีประตู

เมื่อจูลี่เอี้ยวตัวกลับมามอง เห็นหญิงผู้สูงวัยกว่าหัวเราะจนตัวโยน

ดวงตะวันลอยสูงบนท้องฟ้าหน้าหนาวสีน้ำเงินดุจแพรไหม ไมเคิลตัดสินใจเดินไปสถานทูตเพื่อดื่มด่ำกับอากาศที่อุ่นสบาย เสียงร้องของพวก

คนขายของข้างถนนและกลิ่นอบอวลของผลไม้ น้ำมันร้อนๆ น้ำปลา และหมูทอดกรอบที่ลอยคละคลุ้งมาจากแผงอาหาร

ช่างดีเหลือเกินที่ได้กลับคืนมา

ที่ยุโรป สมบุญประเดี๋ยวดีประเดี๋ยวร้าย เดี๋ยวก็ตื่นเต้นกับสิ่งแปลกใหม่ที่ได้พบเห็น ประเดี๋ยวก็น้ำหูน้ำตาไหลนองเพราะถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพังเป็นเวลานานๆ เขาต้องจัดการกับสมบุญอย่างระมัดระวังมาก เพราะสมบุญไม่เข้าใจว่าทำไมเจ้านายถึงสั่งห้ามเป็นคำขาดเรื่องรักษาความลับให้เข้มงวดนัก “แต่แหม่มรู้นี่ครับ!” เขาคร่ำครวญเสียอกเสียใจเมื่อถูกแยกไปอยู่ในห้องใต้หลังคาที่โรงแรมในลอนดอนและปารีส ครั้งหนึ่งเมื่อพาไปดูหอคอยแห่งลอนดอนพร้อมกับหลุยส์ ไมเคิลต้องปรามไม่ให้สมบุญคว้าแขนเขากอดขณะตื่นตาเมื่อเห็นเครื่องเพชรของหลวง

“แกนี่แย่ยิ่งกว่าผู้หญิงอีก รู้ไหม” ไมเคิลกระซิบดุเพราะกลัวว่าจะมีคนสังเกตเห็น แล้วสมบุญก็โอดครวญน้ำตาคลอไปตลอดบ่าย นอกจากนี้ยังต้องรั้งตัวเขาไว้ไม่ให้หมอบกราบพ่อแม่ของไมเคิลเมื่อนั่งรถไฟจากท่าเรือไปถึง “อ้อ นี่คือคนใช้ประจำตัวของแกหรือ” แม่ถาม มองดูกางเกงผ้าไหมสีแดงตัวหลวมๆ และเสื้อแจ็กเกตสีเหลืองที่เขายืนกรานจะใส่ให้ได้ “เออ...สีสันสดใสดีนะ”

ที่นี่ เมื่อกลับมาอยู่ในครัวเรือนที่ฐานะของเขาเป็นที่รู้และยอมรับ สมบุญกลับคืนสู่สภาพเพื่อนรู้ใจที่สงบเสงี่ยม ผู้ที่ช่วยทำให้ใจเขาปลอดโปร่งและร่างกายกระปรี้กระเปร่า อย่างไรก็ตาม จูลี่น่ะสิ...

เขาไม่เข้าใจเธอเลย อารมณ์แปรปรวนและเปราะบางที่ทำให้เขากังวลมากก่อนที่จะเดินทางนั้นหายไป กลับคืนมาเป็นจูลี่ที่เขารู้จักดีระหว่างการเดินทาง ผู้ที่มีคารมคมคาย สนุกสนาน น่าสนใจ และอยากรู้อยากเห็นไปทุกๆ เรื่อง เมื่อกลับมาแล้ว สัปดาห์แรกๆ ก็ดูเหมือนเธอจะมีความสุขที่ได้กลับบ้าน รำพันว่าเธอคิดถึงพืชพันธุ์ไม้อันอุดมสมบูรณ์ กลิ่นหอมของดอกไม้ และอากาศร้อนๆ มากเหลือเกิน แต่บัดนี้เธอแปรเปลี่ยน ประเดี๋ยวก็ทำตัวชื่นบานแบบเงียบๆ ห่างเหิน

ที่เขาไม่เชื่อเลยสักนิดและไม่เหมือนตัวเธอเองแม้แต่น้อย หรือไม่ก็ระเบิดโทสะกราดเกรี้ยวดูประหนึ่งจงเกลียดจงชังเขายิ่งนัก

บางทีอาจจะเป็นเพราะเธอกำลังตั้งท้องดังที่เธอแก้ตัวหลังจากร้องไห้อย่างหนักเมื่อระเบิดโทสะออกมาแล้ว แต่ดูเหมือนเธอจะไม่อ่อนเพลียเท่ากับตอนที่ตั้งท้องหลุยส์ จูลี่ใช้เวลาที่พระบรมมหาราชวังหลายชั่วโมง หรือไม่ก็ไปขลุกอยู่กับแฟนนี ตกค่ำถึงได้กลับบ้าน และพูดคุยกับเขาเรื่องเจ้าหญิงพระองค์นี้หรือตลาดแห่งนั้น ไม่คุยเรื่องอะไรที่เกี่ยวข้องกับพวกเขาสองคนเลย

“คุณดีใจที่มีลูกไม่ใช่หรือ” ในที่สุดเขาก็กลั้นใจถามเมื่อคืนก่อน

ใช่ เธอตอบเสียงเย็น แต่ดูเหมือนจะดีใจน้อยกว่าคุณ เมื่อไรคุณอยากได้ลูกอีกคนก็แค่บอกฉันนะว่าควรจะไปนอนกับใคร

“ฟังให้ดี” ในที่สุดเขาก็ทนไม่ไหว “ถ้าคุณคิดว่าผมวางแผนเรื่องนั้น... เรื่องการพักสลับฉากกับทอมป์สันนั่นเพื่อให้คุณมีท้องแล้วจะได้ป้องกันชื่อเสียงของผมให้ดีขึ้นละก็ ผมจะขอบคุณมากถ้าคุณจะจัดการลบเรื่องนี้ออกไปจากสมองคุณ”

เขาเพียงแต่ต้องการให้...

เธอรู้ เธอรู้ จูลี่ร้องไห้ น้ำตาพรั่งพรู แต่ทำไมเธอถึงถูกลงโทษทุกครั้งเมื่อเธอก้าวข้ามเส้นประเพณี

เธอแต่งงานทั้งๆที่พ่อแม่ไม่พอใจ แล้วสามีของเธอก็ตาย ทิ้งเธอติดค้างอยู่ในสยามกับลูกในท้อง ต่อมาเธอตัดสินใจแต่งงานกับเขาเพื่ออนาคตและความสุขของลูกชาย แต่เธอกลับสังหารความสุขและอนาคตของเธอเอง เธอยอมจำนนต่อทอมป์สัน ตอนนี้เธอก็...

“เขาอยากให้ฉันทิ้งคุณแล้วตามเขาไป คุณรู้ไหม”

เขาเชื่อที่เธอพูด เธอเป็นรางวัลชิ้นงามยิ่งกว่าทับทิมใดๆ ทำไมเธอถึงไม่ยอมทำตามคำขอของเขาล่ะ

เธอพ่นลมออกทางจมูก “ที่ถูกต้องพูดว่า ‘ที่มีค่า’ ยิ่งกว่าทับทิมใดๆ

ต่างหาก สำนวนนี้หมายถึงผู้หญิงที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม คุณก็รู้อยู่แก่ใจว่าทำไมฉันถึงไม่ทำตามคำขอของเขา ฉันปล่อยตัวปล่อยใจได้แค่สองสามวัน แต่ไม่ใช่ตลอดชีวิต แล้วฉันทำแบบนั้นกับคุณไม่ได้ด้วย ไม่มีวัน"

เธอสะอึกสะอื้น "อะไรที่ฉันทำลงไป คุณเป็นฝ่ายได้ประโยชน์ แต่ตัวฉันสิป่นปี้"

สิ่งเดียวที่เป็นประโยชน์กับเขาคือได้เห็นเธอมีความสุข เขาตอบเรียบๆ แล้วเดินกลับไปห้องของเขา เช้านี้เมื่อเขาออกจากบ้าน เธอยังไม่ลงมาจากห้องเลย

เขานั่งที่โต๊ะทำงาน ตั้งใจว่าจะเลิกคิดถึงเธอ แล้วหยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นมา แม้ข่าวที่ว่าทอมป์สันเดินทางไปฮ่องกงแล้วจะเป็นข่าวดีมาก แต่ต้องยอมรับว่าบัดนี้เนื้อหาในหนังสือพิมพ์น่าสนใจน้อยลงไปมากทีเดียว

หนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสยังบ่นโน่นบ่นนี่เหมือนเคย มองว่ารัฐกันชนคือลูกไม้ของอังกฤษที่จงใจจะฉกชิงสิ่งที่ประชามติหรือที่พรรคอาณานิคมเห็นว่าเป็นสมบัติอันชอบธรรมของพวกเขาไป ทุกๆ สิ่งดูเหมือนจะเกี่ยวโยงอยู่ที่ดินแดนซึ่งเรียกว่า "มองสิง" อันเป็นบริเวณที่อังกฤษอ้างสิทธิครอบครอง

เขาไม่ประหลาดใจเลย

ผู้อ่านหนังสือพิมพ์เหล่านี้จะมีใครบ้างที่รู้ว่ามองสิงนั้นตั้งอยู่ที่ไหน เขาถามตัวเอง แต่หนังสือพิมพ์ "ลาเดแปชเดอไซ่ง่อน" ให้คำตอบไว้แล้ว อธิบายว่าเป็นเมืองหนึ่งทางตอนเหนือของลาว ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงตอนบน มีประชากรคือ "ชาวพื้นเมืองที่รักสงบและแต่งกายสีสันสดใส" ซึ่งต้อนรับกองทหารฝรั่งเศสที่ไปประจำการเมื่อยี่สิบปีก่อนอย่างดีอกดีใจ ทหารเหล่านี้ "นำความสุขสดชื่นของอารยธรรมมาสู่พวกเขา" สิบปีก่อนพวกชาวนาและชาวประมงที่เคราะห์ร้ายเหล่านี้จำต้องถูกทอดทิ้งเมื่อ "การปกครองแข็งแกร่งดังเหล็กของสยามได้ยื่นเข้ามาในเทือกเขาที่เปรียบประดุจสวนเอเดนอีกครั้ง" อันเป็นบริเวณที่จำเป็นอย่าง

ยิ่งยวดต่อการเข้าถึงทรัพยากรในยูนนาน เมืองนี้ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำฟากที่เป็นของฝรั่งเศส ฉะนั้นย่อมเป็น “ของเราตามสิทธิชอบธรรม” ดังที่นักหนังสือพิมพ์ชาวฝรั่งเศสเขียนไว้

ไมเคิลโคลงศีรษะ นึกอัศจรรย์ใจที่ประชาชนซึ่งไม่เคยคิดถึงดินแดนแห่งนี้มาก่อน เดี๋ยวนี้กลับมองว่าดินแดนนี้เป็นที่ซึ่งพวกเขาจะขาดเสียมิได้

มีแต่ปาวีเท่านั้นแหละที่รู้จักเมืองนี้ เขาเคยเดินย่ำสำรวจมาก่อนนี่นา

อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้จะลงเอยอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับคณะกรรมาธิการเขตแดนที่กรุงลอนดอนและปารีสตามที่พ่อทูนหัวของเขาบอกไว้

สกอตต์ถลันเข้ามาโดยไม่เคาะประตู ถือโทรเลขฉบับหนึ่งมาให้ถอดเป็นรหัส มองเขาตาเป็นประกาย สกอตต์ยังคงปลาบปลื้มที่ได้รักษาการแทนอัครราชทูต ตามที่ประกาศเป็นทางการนั้น กัปตันโจนส์ได้รับอนุญาตให้ลาพักรักษาตัวโดยไม่มีกำหนด สกอตต์เองพูดเป็นนัยๆ อยู่ทุกโอกาสว่า ที่เขาต้องการจริงๆ ก็คือได้ดำรงตำแหน่งนี้อย่างถาวร เป็นไปได้หรือไม่ว่าสกอตต์ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างเขากับลอร์ดดัฟเฟอริน ไมเคิลสงสัยอยู่ชั่วขณะ

“ดีจริง ดีจริง วันนี้อากาศไม่เลวร้ายเลยนะ นี่โทรเลขล่าสุดส่งให้ไวต์-ฮอลล์ อ่านแล้วคุณจะเห็นว่าเพียงสองสามเดือนเท่านั้นผมก็เข้าใจประเทศนี้ทะลุปรุโปร่ง ผมว่าทัศนะของผมนี่จะทำให้หลายคนตาสว่างขึ้นเลย อ้า ใช่แล้ว ผมกล้าพูดเลยนะ”

สกอตต์ขยับฟันปลอมทำเสียงกึกกักแล้วโยกตัวไปมาอย่างสบายใจ จับตาดูไมเคิลที่ก้มหน้าอ่าน “ชั้นหนึ่งเลยใช่ไหม คุณว่าไงล่ะ”

ไมเคิลใจหายวาบ

เขาเงยหน้าขึ้น โทรเลขยังอยู่ในมือ พูดช้าๆ เน้นทุกคำเพื่อให้แน่ใจว่าสกอตต์เข้าใจว่าเขาตื่นตระหนกมากเพียงใด “ส่งไปไม่ได้นะครับท่าน ส่งไปไม่ได้ครับ”

อะไรกันนี่ ครอว์เฟิร์ดคัดค้านได้อย่างไร มีเรื่องผิดอะไร

ไมเคิลสูดหายใจเข้าลึกๆ "มีผิดที่ตรงไหนหรือครับ ผมจะขอเรียนดังนี้ เริ่มต้นเลย *'พระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรอย่างหนักและทรงหดหู่พระราชหฤทัยมาก'* นี่อาจจะเป็นข้อเท็จจริง แต่ทั้งท่าน ผม หรือคนอื่นๆที่อยู่นอกพระราชฐานชั้นใน แม้แต่อาร์เจเองไม่มีทางรู้ว่าทรงพระประชวรรุนแรงมากน้อยแค่ไหน ส่วนที่ว่าทรงหดหู่พระราชหฤทัยนี่ก็ไม่ใช่เรื่องเหนือความคาดหมายไม่ใช่หรือครับ ในเมื่อพระองค์ต้องทรงยกดินแดนผืนใหญ่ในพระราชอาณาจักรให้ฝรั่งเศส แถมฝรั่งเศสยังเข้ามายึดครองเมืองที่ร่ำรวยมั่งคั่งที่สุดในดินแดนที่พระองค์ได้รับอนุญาตให้รักษาไว้ แต่เมื่อท่านยังเขียนต่อไปว่า *'เชื่อกันว่าพระองค์ทรงจวนเจียนจะปลงพระชนม์ชีพ...'* นี่ไม่เพียงแต่ท่านเขียนขึ้นมาเอง แต่ท่านเขียนเกินเลยไปแล้วนะครับ และตรงนี้ที่ว่า *'พระเจ้าอยู่หัวทรงหลงใหลเชื่อฟังเหล่ามเหสีดุจพระเจ้าซาโลมอน'* ขัดกับที่ว่าทรงจวนจะปลงพระชนม์ชีพไม่ใช่หรือครับ และที่ว่า *'กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงเสเพลโยเย'* ทำไมจึงต้องพูดเรื่องที่ดูหมิ่นพันธมิตรของเราเช่นนี้เล่าครับ และตรงนี้ *'พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงเหมือนคนทุพพลภาพ องคมนตรีสภาไร้อำนาจและคิดจะยอมยกอาณาจักรให้เป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศส'* นี่ไม่เป็นความจริงสักนิดเดียว ท่านไม่มีสิทธิ์จะเขียนอะไรเช่นนี้"

สกอตต์ขมวดคิ้ว เห็นได้ชัดว่าไม่พอใจมาก

เขาได้รับคำสั่งให้วิเคราะห์สถานการณ์ในราชสำนัก ให้ตายเถอะ เขาก็วิเคราะห์แบบนี้ละ ครอว์เฟิร์ดมีหน้าที่ถอดเป็นรหัสแล้วส่งโทรเลขไป นี่เป็นคำสั่ง เขาไม่สนใจหรอกว่าพ่อทูนหัวหรือลุงของครอว์เฟิร์ดจะเป็นใคร เข้าใจไหม

ไมเคิลหลับตา โกรธจนต้องขบกรามแน่นเพื่อไม่ให้หลุดปากพูดอะไรที่จะเสียใจในภายหน้า เข้าใจครับ ในที่สุดเขาก็เอ่ยปากตอบออกมาได้

ก่อนจะออกจากห้องทำงาน ชายผู้สูงวัยกว่ายิ้มให้ กึ่งปลอบกึ่งเยาะ

“ดูหน้าตาคุณมีกังวลอยู่นะ พ่อหนุ่ม ปัญหาเรื่องภริยาหรือไง” เขาไม่สนใจคอยคำตอบจากไมเคิล ซึ่งตามองอยู่ที่โต๊ะทำงานไม่ยอมตอบ สกอตต์พูดต่อไป เสียงกลั้วหัวเราะ “เฮ้อ ก็งี้แหละ พวกเมียๆเวลาท้อง ถ้าไม่คลั่งเหมือนแตนก็สดชื่นเหมือนได้พระจันทร์มาครอง ไม่รู้ว่าอย่างไหนจะแย่กว่ากันนะ เอาละ ลงมือจัดการเรื่องโทรเลขซะ เดี๋ยวนี้เลย”

ไมเคิลเกือบจะหัวเราะออกมา

สกอตต์นี่คนโง่แท้ๆ แต่โดยไม่รู้ตัวเลย เขาก็ทำให้ไมเคิลรู้สึกดีขึ้นบ้าง... อย่างน้อยก็เรื่องที่ว่าจูลี่คลั่งเหมือนแตน...ก็จริงของเขานะ ดีที่รู้ว่าเธออาจจะไม่ได้เกลียดเขา

เขาจะจัดการถอดข้อความเป็นรหัสเพื่อส่งโทรเลขไปตามคำสั่ง แต่เขาจะเขียนจดหมายไปถึงลอร์ดดัฟเฟอรินที่ปารีสด้วย ท่านจะรู้ว่าจะแจ้งเรื่องนี้ไปถึงลอร์ดโรสเบอรีได้อย่างไร ไมเคิลเองไม่ชอบทำอะไรลับหลังข้ามหัวผู้บังคับบัญชาและไม่เคยทำเช่นนี้กับกัปตันโจนส์ แม้เมื่อนายทหารสูงวัยผู้ชอบพูดโผงผางและล่อหลอกทำเกินอำนาจหน้าที่ไปสัญญากับสยามว่าอังกฤษจะสนับสนุนเต็มที่ก็ตาม แต่บัดนี้เมื่อมีเจ้าตัวตลกหน้าโง่ไร้เหตุผลมาถือพวงมาลัยควบคุมสถานทูต เขาก็ไม่มีทางเลือก

เขาหัวเราะอย่างละเหี่ยใจ คลั่งเหมือนแตนสินะ...

จูลี่สำนึกผิดและร้องไห้ฟูมฟายตอนมื้อเที่ยง “ไม่รู้เลยว่าเกิดอะไรกับฉันช่วงนี้ ราวกับว่ามีปีศาจเข้าสิงควบคุมใจฉัน อันที่จริงคุณหญิงแก้วบอกว่าวิญญาณชั่วร้ายชอบมารังควานจิตใจของพวกผู้หญิงที่มีท้อง ต้องทำสมาธิถึงจะขับไล่เจ้าผีร้ายพวกนี้ไปได้ แต่ทำสมาธิน่ะ...ฉันไม่คิดว่ามันเหมาะกับจิตใจของพวกยุโรป”

เขายกคำพูดของสกอตต์เรื่องผู้หญิงที่กำลังจะเป็นแม่อย่างทีเล่นทีจริง หญิงสาวมีสีหน้าสดใสขึ้นมาทันที ใช่แล้ว เธอรู้สึกเหมือนอย่างนั้นจริงๆ “ถ้าเช่นนั้นคุณคิดว่าเมื่อเด็กคลอดแล้ว” หญิงสาวก้มลงมองดูเอวที่ขยายกว้างขึ้น

อย่างไม่ชอบใจ “ฉันจะกลับเป็นคนเดิมอีกครั้งใช่ไหมคะ”

แน่นอน เธอจะเป็นเหมือนเดิม เมื่อแม่หนูลิลลีหรือพ่อหนูเฟรเดอริกคลอดออกมา “ผมว่าตั้งชื่อเขาตามชื่อพ่อทูนหัวของผมคงจะดีนะ คุณว่าไหม คุณตาคุณยายชาวฝรั่งเศสก็จะเรียกได้สะดวกปากด้วย” เธอก็จะเป็นแม่ที่สมบูรณ์พร้อม ส่วนเขาก็จะเป็นคุณพ่อสมบูรณ์แบบด้วย พวกเขาทุกคนจะมีความสุขอย่างไร้ข้อจำกัดได้อีกครั้งหนึ่ง

ต่อจากนั้นไมเคิลหันเหความสนใจของเธอมาที่เรื่องอื่น ไม่หมกมุ่นอยู่แต่เรื่องของตนเอง เขาเล่าเรื่องที่พูดกับสกอตต์ให้ฟัง รวมถึงเรื่องโทรเลขที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่เขาถูกบังคับให้ส่งไปด้วย

“เขากล้าดียังไง” เธอว่า “ฉันแทบจะคิดว่าเฟรนช์อาจจะเหมาะมากกว่านายคนนี้นะคะ”

ไมเคิลยักไหล่ เขาไม่คิดว่าไวต์ฮอลล์จะเชื่อสกอตต์จริงๆ จังๆ เขาทำตัวน่าขันแท้ๆ ส่วนเฟรนช์นั้นเดินไปเดินมาทำหน้าบูดเบี้ยว หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ แก้ตัวว่าไม่ไยดีรับใช้รัฐบาลที่ปฏิบัติกับเขาอย่างเลวทราม

ว่าแต่ว่า เธอจำได้ไหมที่เจ้าชายอองรีแห่งออร์เลอองเสด็จฯ มาเยือนบางกอกเมื่อสามปีก่อน

หญิงสาวขมวดคิ้ว ตอนนั้นเป็นเวลาที่เธอกำลังไว้ทุกข์อยู่ใช่ไหม เธอไม่รับคำเชิญออกงานใดๆ เลย ใช่แล้ว ใช่สิ เธอจำได้แล้ว มีเรื่องอะไรหรือ

ดูเหมือนว่าเจ้าชายทรงพระนิพนธ์หนังสือเรื่องการเสด็จของพระองค์บางกอกเป็นช่วงสุดท้ายของการเสด็จที่เริ่มต้นจากแคว้นอันนัม ตังเกี๋ย และขึ้นไปถึงลาวตอนบนด้วย

“ต้องยอมรับว่าเจ้าชายพระองค์นี้กล้าบ้าบิ่นและทรหดมาก การเสด็จนั่นยากลำบาก ไม่สะดวกสบายเลย เอาละ ตอนนี้พระองค์ก็ทรงกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญขึ้นมาเหมือนนักเดินทางทั้งหลายนั่นแหละ พระนิพนธ์ของพระองค์นอกจากจะเป็นงานเยินยอการปกครองของฝรั่งเศสในอินโดจีนแล้ว ยังตั้งตัวเป็น

ปรปักษ์กับอังกฤษอย่างรุนแรงด้วย มีบางตอนบรรยายเรื่องสยามอย่างเลวร้ายมาก แน่นอน หนังสือขายดิบขายดีในหมู่พวกนิยมพรรคอาณานิคม ผมบอกสกอตต์ไปแล้วว่า หนังสือเล่มนี้คงไม่ช่วยเรื่องการเจรจาของคณะกรรมาธิการเขตแดน"

อันที่จริง คณะกรรมาธิการเขตแดนแม่น้ำโขงตอนบนมีแต่ปัญหา ทั้งความเห็นที่แตกต่างกันและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน บทความหลายเรื่องที่เจ้าชายแห่งออร์เลอองทรงพระนิพนธ์ยิ่งกระพือให้เปลวเพลิงแห่งความขัดแย้งลุกโชติช่วง เจ้าชายพระองค์นี้ทรงหาประโยชน์จากความสำเร็จของงานพระนิพนธ์ล่าสุดอย่างเต็มที่ ทรงเน้นถึงอันตรายนานาของโครงการสร้างทางรถไฟสายพม่าถึงยูนนานซึ่งวางแผนกันมานานแล้วแต่ไม่เคยนำมาปฏิบัติกันจริงๆ ในทัศนะของนักเดินทางเชื้อพระวงศ์ผู้สูงศักดิ์นี้ นี่คือเหตุผลที่ลอร์ดโรสเบอรีผลักดันให้มีการกำหนดรัฐกันชนขึ้นมา เพื่อยับยั้งอิทธิพลของฝรั่งเศสในบริเวณแม่น้ำโขงตอนบน ตลอดจนถึงทางรถไฟของฝรั่งเศสด้วย

เมื่อเดือนธันวาคม เจ้าชายทรงบีบบังคับให้เดอแวลยอมจำนนด้วยบทความในหนังสือพิมพ์ "ลาโปลีตีกโกโลนียาล" โดยระบุว่าโครงการนั้นไม่ได้สร้างเขตแดนที่เป็นกลาง แต่เป็น "รัฐกันชนของอังกฤษ" ส่วนตอนนี้เจ้าชายทรงเรียกร้องให้มีการออกเสียงอย่างกว้างขวางในการเลือกตั้งครั้งต่อไป *"เพื่อแสดงประชามติแน่วแน่ในการสลัดเรื่องการตั้งรัฐกันชนทิ้งไป และยืนยันหนักแน่นที่จะคงสิทธิอันชอบธรรมของฝรั่งเศสในบริเวณแม่น้ำโขงตอนบน"*

ไมเคิลใช้ดินสอแดงทำเครื่องหมายบนหนังสือพิมพ์ แล้วส่งไปที่ห้องทำงานของสกอตต์ พร้อมกับจดหมายอื่นๆที่ต้องเซ็น ตกเย็นก่อนที่จะกลับบ้าน เขาโผล่หน้าเข้าไปถามว่า "ท่านคิดอย่างไรครับเรื่องนี้"

"คิดเรื่องอะไร" ชายผู้สูงวัยกว่าย้อนถามเสียงเขียวราวกับว่ากำลังถูกรบกวนจากภาระสำคัญ ทว่าจากที่ไมเคิลเห็น เขากำลังอ่าน*พันช์* นิตยสารตลก

ฉบับเดือนที่แล้ว

"บทความที่เจ้าชายแห่งออร์เลอองทรงพระนิพนธ์เกี่ยวกับรัฐกันชนไงครับ ท่านไม่คิดว่าจะทำให้เกิดเรื่องยุ่งยากขึ้นมาหรือครับ คนฝรั่งเศสอาจจะไม่สนใจฟังเสียงพวกนิยมกษัตริย์ แต่เมื่อใดที่พวกนิยมกษัตริย์สนับสนุนการขยายเขตแดนของสาธารณรัฐ พวกเขาคงยินดีรับฟัง"

"อ่อ เกี่ยวกับเรื่องนี้เองน่ะหรือ ฉันอ่านภาษาฝรั่งเศสไม่ออกหรอก และอีกอย่าง ฉันไม่เคยคิดว่าความคิดเห็นของเจ้าพวกนั้นมีค่าพอที่จะพิมพ์ลงกระดาษด้วยซ้ำไป เอาละ พ่อหนุ่มคนดี ช่วยปิดประตูทีเถอะ กลิ่นปลาทอดจากถนนโชยขึ้นมาถึงข้างบนนี้แน่ะ"

"เรื่องก็เป็นอย่างนี้แหละ" เขาบอกจูลี่ สถานทูตอังกฤษมีคนปัญญาอ่อนเป็นหัวหน้า ส่วนสถานทูตฝรั่งเศสก็มีคนขี้รังแกจอมโกงเป็นผู้นำ...เจอแบบนี้ก็ทำให้เขาเกือบจะอยากลงเรือกลไฟลำแรกกลับลอนดอน

"ตอนนี้ปาวี*วางแผน*ทำอะไรอยู่คะ" เธอถามพลางหัวเราะ

เขาไม่กล้าสาบานหรอก แต่ดูเหมือนเธอจะดีขึ้นบ้างเล็กน้อย ไม่ได้ระเบิดออกมาเกือบสิบวันแล้ว หรืออย่างน้อยก็ไม่ได้ทำต่อหน้าเขา

ปาวีกำลังใช้ความฉลาดแหลมคมตามแบบของเขาหาประโยชน์จากเรื่องเล็กๆน้อยๆที่เกิดขึ้นในเมืองพระตะบองหรือเสียมราฐ หรือถ้าไม่มีเรื่อง ก็ประดิษฐ์ขึ้นมาเสียเอง ทำให้เขามีงานทำไม่ได้หยุดและทำให้อาร์เจโกรธหัวฟัดหัวเหวี่ยง เธอได้ข่าวจากวิกเตอร์บ้างไหม เมื่อไรเขาจะมาเยี่ยม

หญิงสาวส่ายหน้า ขมวดคิ้ว ไม่ได้จดหมายอะไรเลยตั้งแต่ได้ข้อความสั้นๆที่เขารีบเขียนส่งมาเมื่อสามเดือนก่อนเมื่อพวกเขากลับมาถึงบางกอก "ทำไมหรือคะ มีปัญหาที่เมืองจันทบูรหรือ"

ไม่มี...เขาค่อยๆตอบ ไม่มีปัญหา...เพียงแต่ว่าการยึดครองที่ตกลงกันว่าเป็นแค่ชั่วคราว ดูเหมือนตอนนี้จะกลายเป็นปักหลักลงรากลึกเสียแล้ว มีการ

สร้างค่ายพัก ขุดคูคลองรอบ แถมสร้างป้อมปราการ สร้างโรงเก็บถ่านหินมากกว่าห้าร้อยตันด้วย ไมเคิลจึงอยากฟังข่าวจากพี่ชายของเธอว่าฝรั่งเศสมีความตั้งใจว่าอย่างไร

แน่นอนว่ายังมีรายงานเรื่องพลเมืองในท้องถิ่นถูกรังควาน แต่ก็ไม่มีหลักฐานยืนยัน ดังนั้นเธอไม่ควรจะเป็นกังวลกับเรื่องนี้ อันที่จริงเธอไม่ควรเป็นกังวลเรื่องอะไรเลย

บางกอก วันที่ 24 มีนาคม ค.ศ. 1894

ฝ้ายเอาสมุดบันทึกและดินสอมาให้ฉันเมื่อตะกี้ หล่อนกลัดกลุ้มมากเมื่อเห็นว่าฉันกำลังจะมีอาการหงุดหงิดและซึมเศร้าอีกแล้ว ดังนั้นเพื่อให้หล่อนสบายใจ ฉันจึงรับเอามาเขียนสักหน่อย

ฉันรู้ว่าจะปล่อยตัวให้ตกอยู่ในความหมดหวังหดหู่ต่อไปอีกไม่ได้แล้ว เท่าที่ฉันจะทำได้คือต้องซ่อนเร้นไว้ไม่ให้ใครเห็น ทุกเช้าเมื่อตื่นขึ้นมาฉันก็ถูกเตือนใจให้ระลึกถึงความผิดบาปอันมหันต์ และทุกคืนเมื่อนอนพลิกไปพลิกมาอยู่ในมุ้ง พยายามจะหลับเพื่อจะได้ไม่ต้องรู้สึกรู้สมกับเรื่องใดๆ สักสองสามชั่วโมง ฉันก็หวนคิดถึงทุกๆ นาทีที่อยู่กับเอดเวิร์ด

ฉันจะไม่เกลียดเด็กคนนี้ที่เกิดขึ้นมาท่ามกลางบาปและความรู้สึกผิดได้ละหรือ ฉันสวดมนต์ สวดอย่างจริงๆ จังๆ ว่าขอให้เราทั้งสองไม่รอดชีวิตจากการคลอดเถิด

ฉันต้องฝืนใจไปพบแฟนนีและเลโอนี ทั้งสองคนปลาบปลื้มใจที่เห็นฉันท้อง คุยกันแต่เรื่องปักผ้าอ้อมและหาแม่นมทั้งหมดที่ฉันทำได้คือไม่หลุดปากออกไปว่าฉันขยะแขยงตัวเองเต็มทีแล้ว

สถานที่เดียวที่ฉันมีความสุขก็คือที่พระบรมมหาราชวัง ฉันมีห้องสำหรับพักผ่อน ไปร้องไห้สะอึกสะอื้น ทุบตีหมอน แล้วออกมา ค่อยรู้สึกดีขึ้น คุณหญิงแก้วเป็นห่วงฉัน ใคร่ครวญเรื่องจัดพิธีเรียกขวัญฉันกลับคืนก่อนที่จะสายเกินไป

ณ กรุงลอนดอน มิสเตอร์แกลดสโตน นายกรัฐมนตรีถวายหนังสือลาออกแด่สมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย พระองค์ทรงแต่งตั้งลอร์ดโรสเบอรีให้ดำรงตำแหน่งแทน และลอร์ดคิมเบอร์ลีย์รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

"คุณว่าเขาเป็นยังไง" สกอตต์อยากรู้

ไมเคิลสั่นศีรษะ เขาไม่รู้อะไรเกี่ยวกับลอร์ดคิมเบอร์ลีย์ นอกจากว่าเขาเป็นพวกเสรีนิยมและเคยเป็นรัฐมนตรีดูแลเรื่องอินเดียและพม่า

"อ้าว งั้นหรือ ผมคิดว่าพวกผู้ดีอย่างคุณรู้จักกันหมดเสียอีก"

การเจรจาของคณะกรรมาธิการเขตแดนล้มเลิกไปอย่างอลหม่าน ถ้ากรรมการไม่โต้เถียงกันซึ่งๆหน้า ก็ยืมมือผู้อื่นให้กล่าวหาเรื่องทุจริตและทรยศในหน้าหนังสือพิมพ์

"มองสิง มองสิง มองสิง" เป็นเสียงที่เรียกร้องกันไปทั่ว เมืองเล็กๆบนเทือกเขาที่ชาวพื้นเมืองไม่เคยเห็น ไม่ว่าจะเป็นคนฝรั่งเศสหรือคนอังกฤษกลายเป็นของรางวัลในการแข่งขันอย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อไปถึงตลาดเมืองจีน ดังนั้นจึงตัดสินใจกันว่ามีแต่คณะกรรมาธิการสืบสวนประจำท้องถิ่นเท่านั้นที่จะเข้าใจการอ้างสิทธินั้นได้อย่างถ่องแท้

"คุณได้ข่าวไหม ได้ข่าวไหม" สกอตต์ถลันเข้ามาหาไมเคิลก่อนที่เขาจะทันได้ถอดหมวกด้วยซ้ำไป

"ผมจะไปมองสิง"

เขาหยุดอึดใจหนึ่ง เอียงศีรษะอย่างครุ่นคิด

"ที่จริง การออกเสียงที่ถูกต้องคือ 'เมืองสิงห์' แต่ไม่เป็นไร"

"ขอแสดงความยินดีด้วยครับ" ไมเคิลยิ้มด้วยความยินดีอย่างไม่เสแสร้ง คณะกรรมาธิการนี้จะทำให้อุปทูตไม่อยู่อย่างน้อยก็สี่หรือห้าเดือน "ท่านก็จะได้กลับไปรัฐฉานที่รักแล้วสิครับ"

"ไม่ใช่หรอก ไม่ใช่เลย คนเมืองสิงห์นั่นเป็นพวกไทยลื้อ แต่..." เขาหยุดนิ่งอีกครั้ง ทำท่าครุ่นคิด "ผมว่าคุณอาจพูดได้นะว่าไทยลื้อเป็นสาขาย่อยของชาวฉาน พวกเขาทั้งหมดเรียกตัวเองว่า ไต โพกผ้าที่หัวเหมือนพวกมุสลิมหรือพวกฮินดู แปลกไหมล่ะ ทั้งๆที่อยู่ห่างไกลกัน แต่ก็มีลักษณะที่เหมือนๆกัน... นี่แน่ะ เมอซีเยอร์ปาวีจะดำรงตำแหน่งเดียวกับผมทางฝ่ายฝรั่งเศสนะ"

"ท่านครับ" ไมเคิลพูดเสียงหนักแน่น "ผมคิดถึงคนที่เหมาะสมกว่านี้ไม่ได้เลยครับ ทั้งสองฝ่ายเลยครับ"

เขาเดินกลับบ้าน รู้สึกตัวเบาไปตลอดทาง แล้วเปลี่ยนใจเมื่อไปถึงซอยที่นำไปสู่โรงแรมโอเรียนเต็ล ตัดสินใจว่าจะแวะไปดื่มฉลองเสียหน่อย เวลานั้นล็อบบี้แน่นไปด้วยผู้ชายในชุดสูทสีขาว คุยเรื่องธุรกิจและดื่มซเตินกะห์ ชื่อที่ชุมชนอังกฤษยืนกรานเรียกวิสกี้โซดาใส่น้ำแข็ง ชาวซิกข์ที่ดูมั่งคั่งโพกผ้าคลุมหัวสีรุ้งกำลังกระซิบกระซาบเรื่องราคาพริกไทยล่าสุดอยู่ใต้ต้นปาล์มในกระถางทองเหลืองใบใหญ่ๆ ผู้หญิงอังกฤษสองสามคนอ้อยอิ่งดื่มน้ำชาและซุบซิบนินทา ไม่มีใครที่เขานึกอยากคุยด้วยเลย จึงตรงไปที่บาร์ เกือบจะชนกับโรลัง-ยัคมินส์ ผู้ที่บอกว่ากำลังมองหาภริยาอยู่ "คุณได้ข่าวไหมครับ" ไมเคิลถาม ไม่อาจเก็บความพอใจไว้คนเดียวได้อีกต่อไป

"เรื่องการแต่งตั้งมิสเตอร์สกอตต์และเมอซีเยอร์ปาวีผู้แสนดีเป็นกรรมาธิการเขตแดนใช่ไหม" ชาวเบลเยียมตอบ พยักหน้าและยิ้มเยาะๆ

แน่นอน เป็นการตัดสินใจที่ดีมาก ไม่มีอะไรจะดียิ่งไปกว่านี้อีกแล้ว มันจะทำให้ชีวิตของพวกเขาสบายขึ้นนะ ว่าแต่มิสซิสครอว์เฟิร์ดล่ะเป็นอย่างไรบ้าง "เธอเป็นสุภาพสตรีที่น่ารักมาก ใช่แล้ว น่ารัก น่าชื่นชม ฉลาด ไม่มีมารยา"

โรลัง-ยัคมินส์ยื่นมือมาวางบนบ่าของไมเคิล บอกว่า การเป็นพ่อนั้นนำความรื่นเริงอย่างยิ่งมาสู่ชีวิตของเขา "อีกไม่นานคุณก็จะค้นพบเรื่องนี้" เขาพูด ดวงตาฝ้าฟาง "โอ้ ได้ทำอีกหนหนึ่ง...คุณนี่เป็นผู้ชายที่โชคดีจริงๆ"

ฉันก็คิดว่าฉันโชคดีนะเมื่อคำนึงถึงทุกเรื่อง ไมเคิลครุ่นคิดเมื่อผลักประตูรั้วเปิดออก ฉันว่าฉันโชคดีทีเดียว

หลุยส์นั่งอยู่ที่ขั้นบันไดขึ้นไปสู่ระเบียง มองดูหดหู่ เท้าเปลือยเปล่ากวาดไปมาบนก้อนกรวด ใช้กิ่งไผ่เล็กๆ เขี่ยใบไม้ไปรอบๆ ไมเคิลสะท้านใจวูบพ่อหนูที่น่าสงสาร ชีวิตของแกพลอยขึ้นๆ ลงๆ ไปด้วยเหมือนกันในช่วงนี้

"คุณแม่ไม่สบายหรือ" เขาถาม ทรุดตัวนั่งลงข้างๆ พ่อหนู

เด็กชายพยักหน้า ตอบเป็นภาษาไทย แม้ว่าเขาเข้าใจทุกคำที่พูดเป็นภาษาอังกฤษ

"ฝ้ายอยู่กับคุณแม่"

อีกไม่นานแม่ก็จะดีขึ้น แล้วทุกอย่างก็จะดี เขาพยายามปลอบพ่อหนูและตัวเองไปด้วย

ทุกอย่างจะเหมือนเดิม เพียงแต่ว่าจะมีน้องชายหรือน้องสาวเล็กๆ ให้หลุยส์เล่นด้วย เด็กน้อยพยักหน้าอีกครั้งแม้จะดูไม่มั่นใจเลย

ทั้งสองคนนั่งข้างๆ กันครู่หนึ่ง แล้วหลุยส์ก็คว้ามือเขา พูดภาษาไทยว่า "มาดู มาดู"

"ไม่เอา หลุยส์ พูดว่า 'come see' สิ"

หลุยส์พาเขาไปดูซากกบตัวผู้ที่พบในสวน พ่อหนูนั่งยองๆ ใช้ไม้ไผ่เขี่ยซากกบ "อะไรอยู่ข้างใน"

ไมเคิลทรุดตัวนั่งลง บอกว่า ถ้าหลุยส์ถามว่า "อะไรอยู่ข้างใน" เป็นภาษาอังกฤษ เขาจะไปเอามีดมาจากพ่อครัว แล้วทั้งคู่ก็จะได้รู้กันว่าอะไรอยู่ข้างในกบ

ดีมาก หนู ดีมาก

จูลี่พบทั้งสองคนผ่าตัดกบอยู่บนพื้นระเบียงเมื่อเธอเดินลงมา เธอดูซูบซีดอ่อนเพลีย ทั้งคู่เงยหน้าขึ้นมองอย่างรู้สึกผิด คาดว่าเธอจะกรีดร้องอย่างขยะแขยง แต่เธอกลับนั่งยองๆ ลงข้างๆ อย่างอึดอัด

"อะไรกันนี่ โอ้ หลุยส์..." น้ำตาที่แทบจะไม่เคยห่างไกลไหลรินลงมา เธอคว้าตัวเขาไปกอดแน่น "พ่อของหนูก็คงเคยทำอย่างนี้เมื่อเขายังเล็กเหมือนหนู เขาคงจะภูมิใจมาก..."

"อย่างนี้แหละ ที่รัก เป็นเหตุผลหนึ่งที่ผมรักคุณ" ไมเคิลบอกเธอหลังจากนั้นขณะรับประทานอาหารค่ำ เมื่อฝ้ายลากตัวหลุยส์ที่โยเยไปอาบน้ำ และส่ายหน้ากับวิธีการประหลาดๆ ของพวกฝรั่ง

"ผู้หญิงคนอื่นคงบอกหลุยส์ให้เอากบน่าเกลียดนั่นไปทิ้ง"

เขายกมือเธอขึ้นมาจูบ "อาร์เจบอกว่าผมเป็นคนโชคดี เขาพูดถูกนะ เขาไม่รู้หรอกว่าผมโชคดีมากแค่ไหน"

แต่เธอส่ายหน้า แล้วเมินไปทางอื่น

บางกอก วันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1894

วิกเตอร์มาฉลองเทศกาลสงกรานต์ด้วย ฉันทำตัวให้ร่าเริงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดูเหมือนเขาจะไม่สังเกตเห็นว่าครอบครัวของเราตึงเครียดอย่างพิกล เขาเองก็ดูเหมือนจะไม่ครื้นเครงเหมือนครั้งที่มีการเจรจากันเมื่อปีก่อน ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะไม่มีพวกเพื่อนนายทหารอยู่ด้วย โดยเฉพาะนายหนุ่มน้อย เลอ มีร์ เดอ วีแลร์คนสำคัญนั่น เดี๋ยวนี้ฉันรู้แล้วว่าพี่ชายของฉันถูกชักจูงได้ง่ายๆ

เรื่องเมืองจันทบูรที่เขาคุยฟุ้งก็ไม่พ้นเรื่องคลินิกที่เปิดให้คนพื้นเมือง และโรงเรียนที่สอนเป็นภาษาฝรั่งเศสเท่านั้น

ทำไมถึงใช้แต่ภาษาฝรั่งเศสล่ะ ฉันถาม เขาบอกว่าตอนนี้

จดทะเบียนคนพื้นเมืองเป็นคนในบังคับฝรั่งเศสมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเชื้อสายลาว ญวน จีน หรือเขมร พวกนี้ถือว่าเป็นคนฝรั่งเศสแล้ว ก็ต้องให้การศึกษาอย่างเหมาะสม

ไมเคิลชี้แจงเสียงนุ่มๆว่า ตามที่เขาเข้าใจ การยึดครองนี่ควรจะสิ้นสุดลงในไม่ช้า โดยเฉพาะเมื่อฝ่ายไทยได้ทำตามเงื่อนไขต่างๆตามคำขาดครบถ้วน มีเพียงการตัดสินพิพากษาพระยอดและบางเรื่องเกี่ยวกับตำรวจที่ตระเวนตรวจตราในเขตเป็นกลาง ซึ่งก็น่าจะสิ้นสุดลงในไม่ช้า ดังนั้นจะมีประโยชน์อะไรที่จะทำโครงการซึ่งกินเวลานานและเสียค่าใช้จ่ายมากๆแบบนี้

แต่วิกเตอร์ตอบว่าฝรั่งเศสไม่เคยตั้งใจคืนเมืองจันทบูรเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเมืองพระตะบองและเสียมราฐ "ถูกยึดไปใต้จมูกเราแท้ๆ พวกเธอไม่เห็นหรือว่าบางมาตราที่ร่างขึ้นมานี้เจาะจงลงไปเลยว่าฝรั่งเศสมีโอกาสเสมอที่จะคัดค้านการทำตามเงื่อนไขต่างๆนี้ได้ นี่เป็นตามที่เมอซีเยอร์เลอ มีร์ เดอ วีแลร์และปาวีจงใจไว้ทุกประการ"

วิกเตอร์คิดว่านี่เป็นการกระทำที่ซื่อสัตย์หรือ ไมเคิลถามต่อไปด้วยเสียงเบาอย่างเดิมและเป็นมิตร

"ผมเป็นทหาร" วิกเตอร์ตอบ ในที่สุดก็มีสีหน้ากระอักกระอ่วน "ไม่ใช่นักการทูต แต่คุณคงรู้ดีกว่าผมว่าชาติต่างๆลงท้ายก็ใช้วิธีตีสองหน้ากันทั้งนั้น ดูอย่างอังกฤษที่ทำกับอินเดียสิ"

เราจึงยุติการสนทนาเรื่องนี้

พี่ชายของฉันนี่พูดมากเกินไปจริงๆ

ฉันฝืนใจไปงานพิธีต่างๆและรดน้ำที่ศีรษะและมือของคุณหญิงแก้วอย่างสุภาพ คุณหญิงทำแบบเดียวกันนี้ให้ฉันด้วย

"รดน้ำวันสงกรานต์จะช่วยพาโชคร้ายและบาปทั้งหลายของ

ปีก่อนให้หมดไป" เธอพูดลอยๆ ถ้าเป็นจริงเช่นนั้นก็ดี...

เธอยังบอกฉันอีกด้วยว่าเธอจัดเตรียมพิธีสู่ขวัญให้ฉันสัปดาห์หน้า ฉันไม่กล้าบอกไมเคิล

บางกอก วันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1894

ดูเหมือนว่า วิญญาณ หรือ ขวัญ ของฉันจะเรียกกลับมาได้ยากมาก คงจะไปเสียไกลลิบทีเดียว พระที่เรานิมนต์มาทำพิธีบอกคุณหญิงแก้วว่าท่านรู้สึกว่าฉันไม่อยากได้ขวัญกลับคืนมา ท่านว่าฉันเองที่ผลักดันขวัญให้ไปไกลๆ

ฉันจำพิธีกรรมจริงๆ ไม่ได้เลย จำได้แต่ถาดดอกไม้และเครื่องบูชาที่จัดอย่างประณีต สวดมนต์มากมาย เจ้าหญิงองค์น้อยๆ ทำหน้าวิตกพอเหมาะพอสม นักบวชนั้นไม่ได้นุ่งห่มจีวรสีเหลืองอย่างปกติ เขาจับข้อมือฉันไว้ คุณหญิงแก้วนั่งอยู่ข้างๆ ฉันตลอดพิธี

แต่ใจฉันนั้นหนีไปไกลลิบลับ ฉันมองเห็นหลุยส์ไว้เคราเป็นภาพเขาครั้งสุดท้ายที่ฉันเห็น ดวงตาเป็นประกายแพรวพราว ก้มลงมองดูฉันอย่างเมตตาไม่มีที่สิ้นสุด นกสีดำส่งเสียงร้องประหลาด ไม่ใช่กา แต่เป็นนกอะไรที่น่ากลัวน้อยกว่า ตีปีกดังพั่บๆ เมื่อบินขึ้นไปจากตัวฉัน "ไม่ใช่กา" คุณหญิงแก้วพูดเมื่อถามว่าฉันจำอะไรแปลกๆ ได้บ้าง "นกแสกกระมัง อาจจะเป็นผู้ชายที่เสียใจ อาจจะเป็นเธอที่เสียใจ บางทีทั้งคู่" คุณหญิงให้กำไลทองหนาๆ ฉันหนึ่งวง บอกว่าด้ายที่ผูกขวัญฉันไว้กับตัวนั้นอยู่ข้างในกำไล ฉันต้องใส่กำไลนี้ไว้ตลอดเวลา

"ดีขึ้นไหม" เธออยากรู้

ฉันสำรวจใจตัวเองเหมือนเมื่อตรวจหารอยฟกช้ำหลังจาก

หกล้ม แต่ไม่อาจบอกได้ "ตัวเบาขึ้น รู้สึกเบาขึ้นค่ะ" ในที่สุดฉันก็บอกออกมา คุณหญิงมีสีหน้าพอใจ "อีกประเดี๋ยวก็จะดีขึ้นเอง ไม่เป็นไรนะ"

ระหว่างนั้นในกรุงลอนดอน ลอร์ดคิมเบอร์ลีย์ซึ่งเริ่มคุ้นเคยกับเรื่องที่ไวต์ฮอลล์เรียกว่า "ปัญหาสยาม" ก็ขัดเคืองมากขึ้นทุกทีที่ฝรั่งเศสอ้างสิทธิครอบครองมองสิง

คำสั่งเฉียบขาดของเขาถึงสถานทูตในบางกอกและถึงสกอตต์ ผู้กำลังเดินทางอยู่ที่ไหนสักแห่งในลาวตอนบน คือให้ตรวจสอบให้ชัดเจนว่า ที่ปาวีกล่าวว่ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงยืนยันรับรองให้ฝรั่งเศสมีเอกสิทธิ์ครอบครองเมืองนั้นเป็นความจริงหรือไม่ "กรุณาตอบมาโดยเร็วที่สุด"

เพราะเอดเวิร์ด เฟรนช์ตัดสินใจล้างมือจากเรื่องทั้งหมด เขาว่า "เอาแต่เรื่องยุ่งมาให้ฉัน คุณไปถามเจ้าคนเบลเยียมกำมะลอเองสิ" ไมเคิลจึงนั่งเรือไปที่กระทรวงการต่างประเทศ ขอร้องโรลัง-ยัคมินส์ให้ช่วยทูลถามเสด็จในกรมว่ารายงานของไวต์ฮอลล์นั้นเที่ยงตรงหรือไม่

"ยังไงผมจะรู้" ที่ปรึกษาพิเศษร้อง พูดผิดพูดถูก แสดงว่าฉุนเฉียวมากเพียงใด "เสด็จทรงรำคาญผม ไม่ยอมตอบคำถามผมเลย รับสั่งว่าผมโทษพระองค์เรื่องปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นเมื่อจะให้ฝรั่งเศสย้ายออกไปจากจันทบูร นี่แน่ะ ผมกราบทูลทุกครั้งว่า *สมเด็จของเกล้ากระหม่อม* เราไม่ได้ตกลงกันหรอก หรือว่าจะไม่ทรงลงพระนาม แต่แล้วก็ทรงลงพระนาม ตอนนี้เสด็จก็เลยกริ้วผม กรมหลวงดำรงราชานุภาพพยายามจะให้เราคืนดีกัน แต่เสด็จก็ไม่ยอมฟัง และนี่พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระประชวรอีก"

ไมเคิลพึมพำด้วยความเห็นใจ

"เพราะฉะนั้นใครเป็นเจ้าของมองสิงนี่ ผมบอกคุณไม่ได้หรอก แต่ถ้าเคยเป็นของสยามและอยู่ทางฝั่งซ้ายละก็ ก็ดูเหมือนจะต้องเป็นของฝรั่งเศสใช่ไหม"

โรลัง-ยัคมินส์พูดต่อไป “แต่มองสิงนี่ผมไม่ห่วงหรอก ทั้งหมดที่ผมทำตอนนี้คือพยายามเริ่มต้นปรับปรุงทุกอย่างที่ผมตั้งโครงการไว้...เสด็จในกรมทรงขัดขวางการเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างในพระราชอาณาจักรระหว่างที่พระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวร เราก็อยู่กันดีอยู่แล้ว ก่อนหน้าที่พวกยุโรปจะเข้ามา รับสั่งแบบนี้ พระราชอาณาจักรมีอำนาจเหนือกัมพูชาและลาว แล้วตอนนี้ดูเราสิ ทำไมเราถึงจะต้องทำตามที่พวกยุโรปบอกเราให้ทำด้วย พวกเขามีสิทธิ์อะไรที่จะมาตัดสินว่าเราควรจะอบรมสั่งสอนพวกประชาชนของเราอย่างไร จะตัดสินคดีความอาชญากรอย่างไร พวกเขามาจากโลกอีกซีกหนึ่ง เอาสิ่งที่เรียกว่าอารยธรรมมาให้เรา แต่ที่ให้เราจริงๆ ก็ไม่ใช่อะไรอื่นเลย มีแต่ความขัดแย้งและทุกข์โศกและ...” ชาวเบลเยียมมองดูไมเคิลอย่างเศร้าสร้อย แผ่มือออก “เมื่อผมได้ยินพระองค์รับสั่งเช่นนี้ ผมว่าพระองค์รับสั่งถูกนะ”

แน่นอน เสด็จในกรมรับสั่งถูกต้อง จูลี่แสดงความเห็นอย่างขันแข็งเมื่อไมเคิลเล่าเรื่องการสนทนานี้ให้ฟัง ใครเคยได้ยินชื่อมองสิงกันบ้าง ตอนนี้พวกเขาถือสิทธิ์อะไรแย่งชิงเมืองนี้กันเหมือนสุนัขแย่งกระดูก

ทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษตอนนี้ตั้งท่าเตรียมจะหาเรื่องกันเพราะบ้านเมืองไกลโพ้นที่ไม่มีใครกำหนดตำแหน่งบนแผนที่ได้ด้วยซ้ำไป เธอไม่เคยได้ยินเรื่องอะไรที่น่าขันมากกว่านี้

ไมเคิลพ่นลมออกมาทางจมูก เขาเคยได้ยินเมื่อบ่ายนี้เอง ฟลูรอง นักการเมืองฝรั่งเศสคนหนึ่ง ลงหนังสือพิมพ์กล่าวหาอังกฤษว่าพยายามจะสร้างฐานทัพขึ้นมาทางตอนเหนือของแม่น้ำโขงเพื่อบุกโจมตีอินโดจีนจากทางแม่น้ำ ระหว่างนั้นพวกเราชาวอังกฤษก็กลัวว่าถ้าฝรั่งเศสได้มองสิงจะทำให้รุกเข้ามาโจมตีพม่าส่วนที่เป็นของอังกฤษได้ แล้วจะพยายามยึดจักรวรรดิทั้งหมด

“ผมบอกคุณได้เลย ดูเหมือนทุกคนจะบ้าไปเสียแล้ว”

บางกอก วันที่ 2 มิถุนายน ค.ศ. 1894

ฉันยังสอนหนังสือในพระบรมมหาราชวังอยู่ แต่ไม่รู้ว่าจะสอนได้อีกนานแค่ไหน...

หมู่นี้ฉันเริ่มรู้สึกว่าเวลาเดินเหมือนกำลังลอย ตัวเบาหวิว ไร้น้ำหนัก เป็นตามที่หมอแฮทช์บอก การนั่งรถม้าโยกเยกบนทางที่ขรุขระอาจเป็นอันตรายมาก

ในวังมีคนดูแลฉันอย่างดียิ่ง มีคนคอยนวดให้ทั้งตัว ยกเว้นที่เท้าเพราะจะทำให้คลอดก่อนกำหนด ทาน้ำมัน นวด ได้กินของชั้นเลิศทั้งหลายที่เหล่าเจ้าจอมที่ทรงพระครรภ์จะได้รับประทาน พร้อมเคล็ดต่างๆ ที่น่าหัวเราะไม่ต่างจากที่สาวใช้ของคุณแม่บอกเราเสมอๆ เช่น ต้องไม่มองคนกวาดปล่องไฟถ้าไม่อยากให้ลูกตัวดำปี๋ เมื่อฉันบอกคุณหญิงแก้วว่าฉันไม่เป็นอันตรายหรอกถ้าจะใช้กรรไกร ดื่มน้ำเย็น หรืออาบน้ำเย็น เธอกลับจ้องฉันเขม็งจนต้องยอมแพ้

"ขวัญกลับมาแล้วใช่ไหม ตอนนี้มีความสุขแล้วใช่ไหม ไม่หนาวนะ ไม่เป็นไร" คุณหญิงถาม เธอกำชับฝ่ายเรื่องที่อนุญาตให้ฉันทำอะไรได้บ้าง ดูเหมือนว่าการตั้งครรภ์จะเป็นสภาพ "ร้อน" ดังนั้นคนท้องจึงอ่อนไหวต่อความหนาวเย็น

ในที่สุดก็จริงอย่างที่คุณหญิงว่า "อีกประเดี๋ยวก็จะดีขึ้นเอง" อารมณ์แปรปรวนหงุดหงิดดูเหมือนจะลอยหายไปเมื่อเดือนก่อนพร้อมกับเจ้านกตัวนั้น หรืออาจเป็นวันถัดมาเมื่อฉันรู้สึกว่าเด็กในท้องขยับตัว

เป็นเพราะเด็กที่ขยับตัวหรือเพราะว่าขวัญของฉันกลับมาแล้วกันแน่ ไม่มีใครบอกได้

ฉันค่อยๆ ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น พยายามไม่หวนกลับไป

คิดถึงมันอีก แต่ดูเหมือนว่าไมเคิลยังไม่เชื่อเสียทีเดียวว่าฉันดีขึ้นแล้ว ยังคงปฏิบัติกับฉันอย่างระมัดระวังราวกับว่าฉันเป็นถังดินระเบิด เมื่อหกสัปดาห์ก่อนฉันคงหงุดหงิดฉุนเฉียว แต่บัดนี้ฉันกลับรู้สึกผิดและเศร้าใจที่ทำให้เขาชอกช้ำมากเหลือเกิน

เขาทำงานหนักเกินกำลัง ภาระทั้งหมดของสถานทูตตกมาอยู่ที่เขาคนเดียว ด้วยเหตุว่าสกอตต์ไม่อยู่และเฟรนช์ยังไม่ยอมลุกขึ้นมาจากความผิดหวัง แต่เมื่อปาวีไม่สามารถปั้นแต่งวิกฤต-การณ์ต่าง ๆ ได้เช่นเคยเพราะกำลังเดินทางไปมองสิง เรื่องที่ต้องกังวลจึงน้อยลงไปเรื่องหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นศาลพิเศษได้พิพากษาว่าพระยอด ข้าราชการที่ถูกกล่าวหาว่าก่อเหตุฆาตกรรมกรอสกุรังนายทหารชาวฝรั่งเศสไม่มีความผิด ฝ่ายอัยการสืบพยานโจทก์เพียงปากเดียวในขณะที่ทนายฝ่ายจำเลยสืบพยานถึงเจ็ดปาก ดูเหมือนว่าในเวลาเกิดเหตุ กรอสกุรังไม่ได้นอนอยู่บนเตียงทั้งไม่ได้ป่วย และหน่วยทหารแม่นปืนอันนัมเป็นฝ่ายบุกโจมตีกองกำลังสยามก่อน

เรื่องนี้ทางไซ่ง่อนคงรับไม่ได้

ระหว่างนี้มีการแต่งตั้งเมอซีเยอร์อาโนโตเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ที่กรุงปารีส เป็นที่รู้กันดีว่าเขาไม่ชอบทุกอย่างที่เป็นอังกฤษ พรรคอาณานิคมต้องรักเขาอย่างแน่นอน

ลิลลี เดลฟีน ครอว์เฟิร์ด เกิดเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1894 ที่แผนกผู้ป่วยชาวยุโรปในโรงพยาบาลศิริราช ทะเบียนแจ้งเกิดของแม่หนูลงไว้ที่สถานกงสุลอังกฤษ

วันเดียวกันนั้นที่สถานทูตฝรั่งเศส โซแซฟ ปีแลงสกี นักการทูตที่เพิ่งมา

จากเมืองปัตตาเวีย แจ้งต่อกระทรวงการต่างประเทศที่กรุงปารีสว่า เขาหวังว่าในไม่ช้าจะมีการจดทะเบียนคนในบังคับเฉพาะในบางกอกจำนวนสี่หมื่นห้าพันคน ทั้งนี้ไม่รวมชาวเขมร ลาว และแขกการิกาลีจากทมิฬนาฑูอีกหลายพันคนที่ได้รับสิทธิ์ให้เป็นคนในบังคับฝรั่งเศสแล้ว

"ตัวเลขจำนวนนี้" เขาเขียน "ยังไม่รวมชาวจีนคาทอลิกอีกสองหมื่นเจ็ดพันคนที่คณะมิชชันนารีของฝรั่งเศสเป็นผู้ดูแล หรือคนในบังคับที่อยู่ในเมืองจันทบูรของเรา เมื่อสถานกงสุลที่น่าน นครราชสีมา และพระตะบองเปิดทำการ เราคาดหวังว่าจะได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นด้วย ฉะนั้นถึงแม้ว่าสยามจะสามารถขัดขวางเราด้วยการยอมจำนนตามคำขาดครั้งที่สองอย่างสิ้นเชิง แต่เมื่อประชากรส่วนใหญ่จงรักภักดีต่อประเทศของเราแล้ว เราก็สามารถสร้างเงื่อนไขยึดประเทศนี้ได้อย่างเงียบๆโดยไม่เสียเลือดเนื้อ"

บทที่ 14

บางกอก วันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1894

ลิลลีแข็งแรงสมบูรณ์ในทุกๆด้าน

จูลี่ทิ้งดินสอลงบนผ้าคลุมเตียงแล้วเอนตัวพิงหมอน เธอเพิ่งหายจากอาการไข้รุมและปวดเมื่อยตามเนื้อตามตัวที่เกิดขึ้นหลังคลอด เวลาขยับเขยื้อนแต่ละทีดูเหมือนเรี่ยวแรงที่มีอยู่น้อยนิดจะถูกดูดเหือดหายไปหมด เธอได้ยินเสียงทารกร้องอ้อแอ้ในห้องถัดไป เสียงแม่นมคนใหม่ปลอบประโลม ชื่ออะไรนะ อ้อ ใช่แล้ว ชื่อพิม...เด็กสาวแข็งแกร่งจากภาคอีสานที่ลูกตายหลังคลอด

เพียงแค่นึกจูลี่ก็ตัวสั่นด้วยความกลัวและสงสาร เธอทั้งทรมานและหวาดหวั่นในแต่ละเดือนอันหดหู่ยาวนานระหว่างตั้งครรภ์ แต่บัดนี้ยากจะเชื่อว่าเธอเคยปรารถนาให้เกิดชะตากรรมเดียวกันแก่แม่หนูตัวน้อยๆ คนสวย ผมดำผิวชมพูเปล่งปลั่งที่กุมนิ้วแน่นและลืมตาสีฟ้าอมเทามองดูโลก “แกจะมีตาสีเทาเหมือนคุณ” ไมเคิลบอก อุ้มแม่หนูด้วยความมั่นใจอย่างน่าพิศวง และลูบแก้มเนียนนุ่มดุจกลีบดอกไม้อย่างเบามือ เขาเงยหน้าขึ้นดูจูลี่ ไม่ได้พยายามซ่อนหยาดน้ำตาที่ไหลรินลงมาตามแก้ม “ผมไม่คิดเลยว่าจะมีความสุขได้ขนาดนี้”

หลุยส์ถลันเข้ามาส่งเสียงดัง ถือหนังสือภาพมาด้วย และตะกายขึ้นมา

บนเตียง ซุกแนบข้างตัวเธอ

"คุณแม่อ่าน" เขาอ้อน

"หลุยส์ แม่เพลียจ้ะ" เธอประท้วงแล้วเปลี่ยนใจเมื่อเห็นใบหน้าเล็กๆ สลดลง เธอดึงเขามากอด ตั้งต้นพลิกหน้าหนังสือ สุขใจที่หัวของเขาแนบอยู่บนบ่าเธอ ปลาบปลื้มที่เขายอมไว้ใจเธออีกครั้งหลังแสดงสีหน้าหวาดหวั่นเหมือนถูกหักหลังเมื่อเห็นไมเคิลอุ้มทารกตัวแดงๆที่ห่อหุ้มด้วยผ้าอ้อมแน่นหนาอย่างภูมิใจ พ่อหนูมองน้องสาวอย่างตื่นตระหนก ตั้งแต่นั้นมาเด็กชายก็มีอารมณ์ขึ้นๆลงๆ และเก็บตัว คอยแอบอยู่ตามมุมห้อง ร้องไห้สะอื้นเวลากินอาหาร ไม่ยอมเล่นกับหนูดำ และถลึงตาใส่ฝ้ายเมื่อหล่อนพยายามเย้าให้เขาอารมณ์ดีขึ้น

"แกรู้สึกเหมือนถูกทิ้ง" ไมเคิลพูด จำได้ว่าเมื่อตอนที่ดาเลียน้องสาวของเขาเกิด เขารู้สึกราวกับว่าโลกทั้งโลกจบสิ้นแล้ว

เขาเกิดความคิดหนึ่งขึ้นมา บางที...เขาบอกเธออย่างใคร่ครวญว่าให้เวลาผมสักสองสามวันนะ

ระหว่างนั้น ไมเคิลใช้เวลาอยู่กับหลุยส์นานขึ้น ผ่าตัดกบและหนอนผีเสื้อและคะยั้นคะยอให้เขาพูดภาษาอังกฤษอย่างไม่เหนื่อยหน่าย

แปลกเหลือเกิน...จากคุณลุงใจดีที่ทำตัวห่างเหิน ไมเคิลกลับกลายเป็นคุณพ่อที่เอาใจใส่ลูก แม้แต่กับหลุยส์ เธอนึกขอบคุณที่เขาใช้เวลาอยู่กับลูกชายของเธอ เวลาที่เขาควรจะทุ่มเทเพื่อรายงานสรุปเรื่องต่างๆให้มอริซ เดอ บันเซน กงสุลใหญ่และอุปทูตคนใหม่ที่มาแทนเจมส์ สกอตต์ ผู้ซึ่งในที่สุดลอนดอนก็ยอมรับแล้วว่าเป็น "ตัวถ่วง" ของสถานทูต

"เขาเป็นอย่างไรคะ"

ก็...สะอาดเรี่ยม อายุราวประมาณสี่สิบกว่าๆ ยังโสด จบจากโรงเรียนรักบี้และมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ไม่ใช่คนที่เข้ากับคนง่ายเสียทีเดียว เป็นนักการทูตมืออาชีพ เพราะฉะนั้นจึงระมัดระวังตัวมากกว่าโจนส์ และแน่นอน ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นแบบไม่อยู่กับร่องกับรอยหรือไม่คิดหน้าคิดหลังแบบสกอตต์

“ส่วนที่ว่าเขาจะรับมือปาวีได้ไหม...ต้องคอยดูกันต่อไป”

เงามืดในห้องเธอทอดยาวขึ้นเมื่อมองผ่านหน้าต่างที่เปิดอยู่ ยามสนธยาได้เปลี่ยนท้องฟ้าให้กลายเป็นสีม่วง

“คุณแม่ลุกไปกินข้าวไหม” หลุยส์ถามเสียงเล็กๆ หวังว่าชีวิตจะกลับคืนสู่ปกติ หญิงสาวพยักหน้า เธอจะพยายาม

“ฟังสิ ได้ยินเสียงประตูหรือเปล่า ไมเคิลกลับบ้านแล้ว”

เด็กชายกระโดดลงบันไดไป เธอได้ยินเสียงเขาตะโกนด้วยความดีใจแกมประหลาดใจลอยขึ้นมาถึงข้างบน “คุณแม่ มาดู มาดู!” เขาตะโกนภาษาไทยพร้อมกับเสียงฝ้ายประท้วงเรื่องอะไรสักอย่างดังลั่น และเสียงไมเคิลหัวเราะเบาๆ “ไม่เอา หลุยส์ จำได้ไหม ต้องพูดภาษาอังกฤษ บอกคุณแม่ว่า come see สิ ไม่ๆ เราพามันขึ้นไปไม่ได้”

พา*มัน*ขึ้นมาหรือ

เธอสวมเสื้อคลุม ค่อยๆเดินลงมาข้างล่าง รู้สึกเวียนหัวนิดๆ

“Mama, look!”

เธอเห็นชะนีตัวเล็กที่มือจิ๋วๆไม่อยู่นิ่ง ขนสีทองยาวรุงรัง รอบคอมีปลอกหนัง มันเกาะอยู่บนบ่าของหลุยส์ ดวงตากลมมองหวาดๆไปรอบๆ ชะนีตัวน้อยทั้งดูน่าสงสารและดูทะนงอย่างประหลาด ราวกับว่าพยายามซ่อนเร้นความกลัวและทำตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ให้ได้

“คุณแม่ ไมเคิลบอกว่าเอามาให้หนู!”

เธอทรุดตัวนั่งลงบนเก้าอี้หวายอย่างอ่อนแรง จริงหรือคะ

ฝ้ายบ่นงึมงำอยู่ห่างๆ พึมพำเตือนว่าลิงกัดแล้วแผลจะเป็นพิษ ทั้งยังทำลายข้าวของเสียหาย

ไม่หรอก ไมเคิลยืนยัน เจ้าสัตว์ตัวนี้สะอาด เชื่องและเป็นมิตรด้วย อันที่จริงมันชื่อว่า “เพื่อน”

“คุณแม่ ลิงตัวเล็กนี่อยู่ที่นี่ได้ไหม” หลุยส์ถามเป็นภาษาไทย

ทั้งไมเคิลและหลุยส์มองเธอด้วยสายตาวิงวอน จูลี่จะปฏิเสธทั้งคู่ได้อย่างไร หลังจากที่ทำให้ทั้งสองคนเป็นทุกข์ใจหลายเดือนที่ผ่านมา เธอหัวเราะอย่างยอมแพ้

ได้สิถ้าหลุยส์จะพูดว่า “Can the little monkey stay?” แต่ต้องไม่เอาไว้บนบ้านนะ

“ที่ไหนดี...” เธอเอ่ยถาม ไมเคิลทรุดตัวลงนั่งข้างๆ และอธิบายด้วยน้ำเสียงกลั้วหัวเราะอย่างโล่งใจ

ชะนีตัวนี้เป็นของครอบครัวชาวดัตช์ที่ต้องเดินทางไปจากบางกอก พวกเขาไม่อาจพามันกลับไปด้วยได้จึงหาใครสักคนที่ช่วยเลี้ยง เขาเจอมันที่บ้านของครอบครัวนั้นและเห็นว่ามันมีท่าทางเป็นมิตร เขาเลยคิดว่าเพื่อนเป็นสิ่งที่หลุยส์ต้องการเพื่อให้รู้สึกว่าชีวิตนี้ดีขึ้น

เพื่อนเชื่องและเป็นมิตรจริงอย่างว่า แต่ก็เป็นหัวขโมยชั้นหนึ่งด้วย มันคว้าผลไม้จากในครัว เอาขนมปังจากโต๊ะอาหารเช้าที่ระเบียง รวมทั้งเสื้อผ้าที่ตากแดดไว้บนราว นอกจากนั้นมันยังชอบยั่วดึงหางแมว กระโดดลงไปบนหลังของคนสวน หรือไม่ก็กระตุกผ้าโพกหัวของสมบุญ ไม่นานมันก็ครองใจคนทั้งบ้านแม้แต่ฝ้าย มันไม่เคยอยู่ห่างจากแขนของหลุยส์ จูลี่สงสัยว่าตอนกลางคืนมันก็คงปีนเข้าหน้าต่างห้องนอนของเด็กน้อยแทนที่จะนอนบนคอนของตัวเองที่โคนต้นมะม่วงใหญ่

เมื่อวิกเตอร์มาพบหลานสาวคนใหม่ เขาก็พลอยหลงเสน่ห์เจ้าชะนีตัวนี้ถึงขั้นอยากมีเลี้ยงไว้สักตัว

“จะได้เป็นเพื่อนแก้เบื่อให้ฉันที่จันทบูรไง เธอนึกไม่ออกหรอกว่าชีวิตที่นั่นน่ะน่าเบื่อแค่ไหน”

อ้าว แต่ตอนนี้การยึดครองก็จวนเจียนจะจบลงแล้วไม่ใช่หรือ ไมเคิลถามอย่างมีเหตุผล ในเมื่อเดอแวลรับคำกับลอร์ดโรสเบอรีและเขียนยืนยันด้วยว่าจะยึดครองอยู่ไม่กี่สัปดาห์หรือไม่กี่เดือนเป็นอย่างมาก

“ใช่ ผมรู้ว่าคุณเคยบอกเราแล้วว่าปาวีกับเลอ มีร์ไม่เคยคิดว่าจะเลิกยึดครองจันทบูร แต่ทั้งสองคนนี้ไม่น่าจะบีบบังคับรัฐมนตรีให้เห็นคล้อยตามความคิดของพวกเขาได้นะ แน่นอน ในเมื่อตอนนี้รื้อฟื้นคดีพระยอดกันใหม่อีกครั้ง ทำกันอย่างกับละครตลก แม้แต่พวกหัวรุนแรงชาตินิยมสุดโต่งในพรรคอาณานิคมก็ต้องพอใจแล้วสิ คุณคิดอย่างนั้นไม่ใช่หรือ”

วิกเตอร์เลิกคิ้ว เห็นชัดว่าชายหนุ่มสงสัยว่าไมเคิลน่าจะซ่อนคำหมิ่นประมาทไว้ในคำถาม แต่แล้วก็ลงความเห็นว่าคงไม่ได้ตั้งใจ

แต่เวลานี้เดอแวลไม่ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแล้ว เขาตอบด้วยเสียงราบรื่น และลอร์ดคิมเบอร์ลีย์ก็มาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษแทนลอร์ดโรสเบอรี ส่วนเรื่องการตัดสินคดีพระยอดใหม่นั้น ไมเคิลอาจจะเรียกว่าเป็นละครตลก แต่ในทัศนะของคนฝรั่งเศส นี่แหละคือความยุติธรรม

จูลี่ถอนใจอย่างหัวเสีย

ไมเคิลใช้คำว่า ละครตลก มันเป็นละครตลกจริงๆ อย่างที่เขาว่า...เธอคิดหาคำที่ถูกใจ...เป็นละครที่น่าอับอายมาก ผู้พิพากษาฝรั่งเศสที่มาจากไซ่ง่อนตัดสินมาก่อนหน้าแล้วว่าคำพิพากษาจะต้องเป็นอย่างไร ตั้งแต่ก่อนที่จะได้ฟังการแก้ต่างของฝ่ายจำเลย ปฏิเสธไม่ยอมให้พยานฝ่ายจำเลยให้การในศาล รังควานกลั่นแกล้งพระยอด แล้วยังท้าทายล่ามอีก นี่น่ะหรือที่เรียกว่าความยุติธรรม ตัดสินให้พระยอดต้องโทษจำคุกยี่สิบปี ทำงานหนัก ใส่โซ่ใส่ตรวนเขาก่อนจะลากตัวไปด้วย

“แน่นอน ฉันไม่ได้อยู่ในศาล” เธอเสริมต่ออย่างหงุดหงิด “พี่ก็รู้ดีว่าสองเดือนก่อนที่จะคลอดลูกฉันจะออกไปให้คนเห็นไม่ได้ แต่ฉันได้ยินเรื่องทั้งหมด ไม่ใช่แค่จากไมเคิลนะ อีกอย่างหนึ่ง ฉันคงไม่ได้รับตั๋วให้เข้าไปในศาล เพราะอะไรพี่รู้ไหม สถานทูตฝรั่งเศสบังคับว่าต้องมีตั๋วถึงจะเข้าไปฟังคดีได้ ราวกับว่าศาลนี้เป็นโรงละครสุขนาฏกรรมอย่างงั้นแหละ เหมือนพวกโรมันตอน

ที่ประหารชาวคริสเตียน นั่นแหละที่พี่เรียกว่าความยุติธรรม มันก็แค่การแสดงอย่างหนึ่งให้คนชม!"

"ขอที อย่าเอาคนที่มีโทษฐานฆ่าเจ้าพนักงานฝรั่งเศสมาเปรียบกับผู้ยอมพลีชีพเพื่อศาสนาคริสต์หน่อยเลย" พี่ชายของเธอตอบอย่างเผ็ดร้อน "จะบอกให้ คำพิพากษาอาจจะถึงประหารเลยก็ได้ เขาโชคดีแล้วที่ถูกลงโทษแค่ให้ทำงานหนักและติดคุกสยาม ไม่ใช่บนเกาะปูโลกงดอร์ในอินโดจีน"

ไมเคิลลุกขึ้นมารินไวน์เติมให้ และพยายามหาทางไกล่เกลี่ยบทสนทนากลับคืนสู่สันติ แน่นอน ต้องโทษใช้แรงในสยามน่าจะดีกว่าต้องไปติดคุกฝรั่งเศสที่บนเกาะปูโลกงดอร์ เขายกมือขึ้น ใช่แล้ว คุกของอังกฤษในอินเดียก็เลวร้ายพอๆกัน เขารู้ กระนั้นทำไมฝรั่งเศสยังคงยึดครองจันทบูรอยู่อีก วิกเตอร์คิดว่าจะอีกนานเท่าไร...

"ฟังนะ" พี่ชายของภริยาพูดขึ้นในที่สุดอย่างไม่เต็มใจ "ผมไม่รู้นะ พูดกันเฉพาะเราสามคนตรงนี้ ผมบอกไม่ได้หรอกว่าสบายใจกับเรื่องนี้ มันไม่ใช่การปกครองที่โหดร้าย แต่จงใจทำเพื่อให้อัปยศ รู้ไหม ผมจะยกตัวอย่างให้ฟัง..." เขาสั่นศีรษะแล้วถอนใจยาว "ยกตัวอย่างเรื่องคุกที่เพิ่งสร้างขึ้นเมื่อเร็วๆนี้ มีอยู่หนหนึ่ง ผมไม่ได้ตั้งใจจะให้เกิดเรื่องร้ายเลย แค่จะอธิบายว่าทำไมข้าราชการสยามถึงต้องนั่งสูงกว่าลูกน้อง ผมก็บอกเพื่อนทหารนายหนึ่งว่าสำหรับพวกคนสยาม หัวเป็นอวัยวะในร่างกายที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ที่สุด จำได้ไหม เธอสองคนบอกผมเรื่องนี้ ตอนที่ผมมาเยี่ยมครั้งก่อนๆ นายคนนี้ก็เลยออกแบบคุกที่เป็นเหมือนป้อมสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กๆ เพราะเราไม่มีนักโทษมากนัก แทนที่จะมีเพดาน ก็ใช้ลวดตาข่ายขึงไว้ แล้วเลี้ยงไก่ข้างบน บรรดาไก่ก็ขี้รดลงไปบนหัวพวกนักโทษ จะเรียกว่าทำทารุณก็ไม่ได้จริงไหม ผมมั่นใจว่าพวกผู้ดูแลที่คุกปูโลกงดอร์คงจะบอกว่าเราเมตตาพวกนักโทษของเราแล้ว แต่ถึงอย่างนั้น..."

จูลี่กัดปาก

นี่ถ้าเธอไม่เล่าให้วิกเตอร์ฟังเรื่องความเชื่อนี้ของชาวสยาม ทหารนายนั้น

คงจะไม่เกิดความคิดอุบาทว์เช่นนี้ เธอนึกภาพออกว่าพวกนักโทษเหล่านั้นจะรู้สึกว่าถูกเหยียดหยามเพียงใด ถูกทรมานเสียอาจจะยอมรับได้มากกว่า

"คนอื่นอาจจะบอกเขาก็ได้ อย่ารู้สึกผิดเลยจูลี่ ผมแค่พยายามอธิบายว่าเราทำลายความรู้สึกดีๆหลังจากเราสร้างโรงเรียนและคลินิกหมอได้อย่างไร แต่ดูเหมือนไม่มีใครอยากจะเข้าใจ ดูราวกับว่าผมทรยศฝรั่งเศสเวลาพูดอะไรแบบนี้"

ไมเคิลง่วนบิขนมปังของเขา

อันที่จริง...เขาเอ่ยขึ้น ในแง่มุมของสยามก็คงจะอยากให้ชาวเมืองไม่พอใจการยึดครองนี้มากกว่าที่จะให้เห็นว่าได้ประโยชน์จากฝรั่งเศส...เพราะฉะนั้นไม่ว่าการทรมานจะเป็นรูปแบบไหน ใช่แล้ว เขาคิดว่าการจำขังแบบพิสดารใต้เล้าไก่นี่เป็นการทรมานอย่างหนึ่ง นายทหารที่คิดทำเรื่องนี้เท่ากับทิ้งไพ่ให้พวกสยาม

วิกเตอร์เอียงคอ ไม่เข้าใจ แต่ฝ้ายเข้ามาในห้องอาหารพอดี อุ้มหนูลิลลีในห่อผ้าคลุมไหล่ลายลูกไม้ ลุงของแม่หนูจึงยื่นมือออกไปรับตัวเธอ ชื่นชมมือที่คล้ายปลาดาวบอบบางและปากจีบแสนน่ารัก "รู้ไหม ถึงยายหนูจะตาเหมือนจูลี่" เขาเอ่ยขึ้น "แต่ผมว่าแกเหมือนคุณนะ"

ไมเคิลยิ้มแต้ เขาก็คิดเช่นนั้นเหมือนกัน

เมื่อฤดูมรสุมสิ้นสุดลงก็ถึงคราวลมเย็นแห้งๆพัดมา กำลังตำรวจสยามกับกองทหารฝรั่งเศสปะทะกันยกใหม่ที่หลวงพระบาง พระตะบอง และเสียมราฐ โรลัง-ยัคมินส์ไม่ย่อท้อ เผชิญหน้ากับการประท้วงครั้งแล้วครั้งเล่าที่รัฐบาลไซ่ง่อนส่งมาถึง เขากล่าวย้ำแล้วย้ำอีกว่ากำลังตำรวจท้องถิ่นนั้นหมายถึงกำลังตำรวจของสยาม ไม่ใช่ของลาวหรือเขมร ในขณะที่สื่อมวลชนฝรั่งเศสไม่ว่าจะที่ปารีสหรือที่อินโดจีนก็เรียกร้องไม่รู้กี่ครั้ง บอกให้จัดการผนวกสยามเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิให้สิ้นเรื่องสิ้นราว อ้างว่าเพราะสยามละเมิดสนธิสัญญา

พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ซึ่งทรงได้รับแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตประจำกรุงปารีสเพราะพระอุปนิสัยช่างต่อกรของพระองค์ ทรง

รายงานถึงความไม่พอใจที่เกิดขึ้นเมื่ออาโนโตยับยั้งพรรคอาณานิคมและความกราดเกรี้ยวของประชาชนต่อท่าทีของอังกฤษเรื่องมองสิง

"กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการรับสั่งถามผมว่าพวกเขายังไม่พอใจอีกหรือ" ที่ปรึกษาชาวเบลเยียมบ่นกับมอริซ เดอ บันเซนและไมเคิลในเช้าวันหนึ่งของเดือนธันวาคม "เราได้จัดการให้ผู้ที่เรียกว่า 'คนในบังคับฝรั่งเศส' มาอยู่ในสยามโดยไม่ต้องเสียภาษีและไม่ต้องอยู่ใต้กฎหมายของเรา พวกเขายังต้องการจะครอบครองการค้าของเรา เหมืองแร่ของเรา เส้นเลือดหล่อเลี้ยงชีพของเราด้วยหรือ ผมอยากจะกราบทูลตอบเหลือเกินว่า ใช่แล้ว แต่แน่ละ ผมจะทำให้พระองค์ตึงเครียดไปกว่านี้อีกไม่ได้

"เรื่องนี้ทำให้ผมอ่อนเพลีย สุขภาพทรุดโทรม ก็องคมนตรีสภาประชุมกันตั้งแต่เที่ยงคืนถึงรุ่งเช้า และยังมีภาระงานต่างๆที่หนักหนาอยู่แล้วแม้ไม่ต้องเถียงกับปาวีทุกๆครั้งที่พลตระเวนตำรวจไปประจันหน้ากับทหารญวนที่ไหนสักแห่งริมแม่น้ำโขง ผมรู้แต่ว่าต้องเดินทางกลับไปพักผ่อนที่บ้านเท่านั้นแหละถึงจะมีเรี่ยวมีแรงฟื้นกลับมารับภาระหน้าที่ที่ผมกำหนดให้ตัวเองได้ หน้าที่ผมคือทำให้พระราชอาณาจักรนี้ดีไม่มีที่ติในสายตาของชาวยุโรป

"พระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นพ้อง รับสั่งว่าพระองค์จะทรงประกอบพระราชกิจต่างๆได้โดยไม่ต้องมีผมสักสองสามเดือน และถ้าไม่มีใครอยู่คอยรับคำฟ้องร้องของปาวีก็ยิ่งดี รับสั่งว่าพระองค์ทรงอยากให้ผมมีสุขภาพดี จะได้มาช่วยกันสืบสานงานของเราต่อไป"

ใช่แล้วๆ เดอ บันเซนย้ำอย่างเอาใจ

ครอว์เฟิร์ดเคยบอกเขาแล้วเรื่องการจัดระเบียบการปกครองใหม่ของรัฐบาลที่นี่ เป็นภาระหนักหน่วงซึ่งเริ่มจะบรรลุผล เวลานี้องคมนตรีสภาเหลือหน้าที่เป็นเพียงคณะที่ปรึกษาเท่านั้น ส่วนการจัดแบ่งเขตกลุ่มหัวเมืองขึ้นใหม่ที่เรียกว่ามณฑลนั้น กรมหลวงดำรงราชานุภาพทรงเป็นผู้ดูแล ถือว่าเป็นความสำเร็จที่น่าทึ่งมาก ไม่มีใครจะดูแลเรื่องนี้ได้ดีเท่าพระองค์อีก

ส่วนข่าวดีนั้น เขาได้ยินว่าเมอซีเยอร์ปาวีกำลังจะจากสยามไป นี่ยืนยันได้ใช่ไหม

ใช่ โรลัง-ยัคมินส์ยิ้มออก อารมณ์ดีขึ้น ประกาศออกมาแล้วด้วยว่าคนที่จะมาแทนเขาอีกไม่นานนักในปีนี้คือเมอซีเยอร์เดอฟรองซ์ ไม่ว่าเขาจะเป็นอย่างไร คงจะไม่มีทางเลวร้ายไปกว่าปาวี

น่าขอบใจนัก อาร์ดูแองก็ถูกย้ายไปเป็นกงสุลประจำเมืองน่าน ไม่ต้องสงสัยเลยว่าเขาคงจะหาทางก่อเหตุวุ่นวายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่อย่างน้อยก็ไม่ได้มาเดินเกะกะอยู่ในบางกอก คอยลดเลี้ยวไปหาพวกหัวหน้าอั้งยี่ เป่าหูพวกนั้นว่าถ้ายอมเป็นคนในบังคับฝรั่งเศสจะทำให้ดำเนินชีวิตนอกกฎหมายต่อไปได้

ระหว่างนี้ อุปทูตรักษาการแทนคือปีแลงสกีจากปัตตาเวีย ไม่ใช่คนร้ายกาจ จริงๆนะจากที่ได้ยินมา เขากับปาวีนี่เกลียดกันมาก คนที่ช่วยปีแลงสกีตอนนี้คือเจ้าเด็กอ่อนหัดที่ชอบวางโต ชื่ออะไรหนอ

เรโอ...ใช่แล้ว

ที่จริงแล้วเด็กนี่เป็นคนฉลาด ฉลาดมากทีเดียว แต่ยังเด็กและหุนหันพลันแล่น

เขาอายุเท่าไรนะ อย่างมากก็ยี่สิบสามหรือยี่สิบสี่ แต่ชอบทำตัวเหมือนอายุสิบสี่ เห็นว่าเรื่องทั้งหมดนี่เป็นเกมสนุก

ไมเคิลหัวเราะในคออย่างเห็นด้วย

นักการทูตฝรั่งเศสคนใหม่ไม่ต่างจากลูกหมาที่กระดิกหางเป็นมิตรไม่เลือกหน้า

พวกเขาพบหนุ่มคนนี้ในงานเลี้ยงอาหารค่ำที่บ้านของครอบครัวมัลแลร์บ-เบอะ เด็กหนุ่มคนนั้น ใช่แล้ว...ไม่อาจจะเรียกเป็นอย่างอื่นได้เลย เด็กหนุ่มคนนั้นนั่งข้างๆจูลี่ และเผยความลับทุกอย่างให้เธอฟัง ตั้งแต่ราคาชุดเสื้อนอกรองเท้า รวมทั้งความทะเยอทะยานของเขาที่จะยึดครองสยามมาให้ฝรั่งเศสให้ได้

“ทำตามแผนอันยิ่งใหญ่ของปาวี วีรบุรุษของเขานั่นแหละ”

หลังจากนั้นเขาถึงได้ถามเธอว่าสามีเป็นใคร เมื่อรู้ว่าเป็นนักการทูตอังกฤษ เขาก็ยังไม่รู้สึกขวยเขินแม้สักนิด

“เขาแค่บอกว่า ไม่ได้ยินชื่อเธอชัดๆ ตอนที่แนะนำตัวกัน คิดว่าเธอเป็น ‘ฝรั่งเศสแท้ๆ’ เพราะเธอดูหรูหราและเข้าสมาคมได้อย่างกลมกลืน เขาคิดจริงๆ จังๆ ว่าพูดแบบนี้เท่ากับกำลังยกยอเธอเชียวละ!” ไมเคิลเล่าพลางหัวเราะ “จริงใจและไร้ประสบการณ์เสียจนจับใจ”

มอริซ เดอ บันเซนลุกขึ้นจะลากลับ “น่าเสียดายที่อีกหน่อยเขาก็จะเรียนรู้ เราได้แต่หวังว่านั่นจะเกิดขึ้นช้าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ขอให้พ่อหนุ่มเรโอนี่ยังคงซื่อๆ และช่างพูดแบบนี้ต่อไปอีกนานๆ”

วิกเตอร์กลับมาบางกอกเพื่อฉลองคริสต์มาส และไปงานปาร์ตี้และงานลีลาศต่างๆ ถึงแม้จะมีความขัดแย้งกันในหมู่นักการทูต แต่สมาชิกของสถานทูตนานาชาติก็มาพบปะ เต้นรำ และดื่มด้วยกันในเทศกาลนี้

ราฟาเอล เรโอ เอาอกเอาใจออง รีแยต โรลัง-ยัคมินส์มาก ทำให้ผู้คนเลิกคิ้วและกระซิบกระซาบกันข้างหลังพัดขนนก ว่ากันว่าบิดาของเธอไม่ชอบใจเลย แถมลือกันว่าเมอซีเยอร์ปีแลงสกีอุปทูตฝรั่งเศสคนนี้มีสายตาเจ้าชู้ และภริยาของเขาก็ไม่พอใจอย่างยิ่ง

ในงานลีลาศแต่งชุดแฟนซีที่สถานทูตอังกฤษจัดขึ้นที่ศุลกสถาน แฟนนีหายใจหอบๆ เข้ามานั่งข้างจูลี่หลังจากเต้นรำเพลงมาซูร์กาที่เร้าใจกับวิกเตอร์จบลง เธอลูบกระโปรงผ้าฝ้ายสีขาวที่แต่งด้วยลูกไหมกลมๆ สีดำให้เรียบ

“มางานแฟนซีแต่งตัวเป็นโกลอมบีนานี่ง่ายดี” เธอบอกเมื่อมาถึงงาน หมุนตัวอวดชุดที่สวม “และยังราคาถูก ฉันชอบงานเต้นรำแฟนซีจริงๆ ส่วนชุดที่เธอให้ฉันเป็นของขวัญวันแต่งงานของเธอ ฉันเกรงว่าจะใส่ให้ใครๆ เห็นบ่อยไปหน่อยแล้ว อย่า...อย่า” เธอยกมือขึ้นเป็นเชิงห้าม “ฉันห้ามเด็ดขาดไม่ให้

เธอซื้อชุดใหม่ให้อีก ไม่ว่าจะมีข้ออ้างอะไรอย่างในพิธีตั้งชื่อรับศีลเป็นครั้งแรกให้แม่หนูลิลลี"

เธอพินิจดูชุดของจูลี่อย่างไม่ชอบใจ ยิปซีอีกแล้วหรือนี่

อย่างน้อยวิกเตอร์ก็แสดงความตั้งใจแต่งตัวแฟนซี มางานในชุดเจ้าชายฮินดู ดูหล่อเหลาทีเดียวเมื่อมีผ้าโพกหัวสีเขียวขนนกยูง ส่วนไมเคิลแต่งชุดนักล่อวัวกระทิง...ซึ่งไม่สมจริงเอาเสียเลย

"นั่นละถูกต้องแล้ว" ไมเคิลตอบโต้ สะบัดผ้าคลุม "เราต้องแต่งชุดแฟนซีที่ตรงข้ามกับอุปนิสัยของเราสิ ยกตัวอย่าง ผมนี่เป็นคนขี้ขลาด แล้ว..." เขาหรี่ตามองไปทางมาดามปีแลงสกีที่แต่งชุดสาวอียิปต์ "คุณคิดว่านั่นมีความหมายทางการเมืองอะไรแฝงอยู่หรือเปล่า เพราะเรากำลังขัดแย้งกับฝรั่งเศสเรื่องอียิปต์"

แฟนนีโบกพัดให้ตัวเอง ยังคงหายใจหอบเมื่อใช้คางบุ้ยใบ้ไร้คำพูดไปทางเมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ ซึ่งทำหน้านิ่วอยู่ใต้หมวกขนนกแบบอินเดียนแดงขณะที่มองดูลูกสาวในอ้อมแขนที่คล้องแนบเกินไปของหนุ่มนักการทูตฝรั่งเศสคนใหม่ เขาโฉบฉายมางานในชุดนายพันเอกสมัยจักรวรรดิ ใส่หมวกสามเหลี่ยมประดับขนนก ชุดแฟนซีของเขามีราคารวมแล้วแค่สิบบาทเท่านั้น เขาบอกข้อนี้แก่แฟนนีซึ่งตอบกลับอย่างมีชัยชนะว่าชุดของเธอยิ่งถูกกว่า

"เฮ้อ เป็นสาวๆมีคนตามติดนี่ช่างดีจริงๆ" เธอเอ่ยขึ้นเสียงละห้อย "ฉันคิดถึงวันเก่าๆนะ...เธอล่ะ"

จูลี่หัวเราะ ไม่เลย จริงๆนะ นี่แน่ะ..."คุณรู้ไหม ฉันไม่เคยมีคนติดกันเกรียวๆหรอกนะ หลุยส์เป็นผู้ชายคนแรกที่สนใจฉันจริงจัง บอกตรงๆ ฉันบอกปัดผู้ชายทุกคนที่เหมาะสมที่จะมา..."

เธอหยุดชะงัก ขมวดคิ้วมองเลยไปสุดห้อง

"เกิดอะไรขึ้น" จู่ๆดนตรีก็หยุดลง ผู้คนเริ่มไปออกันอยู่ที่ประตู ขณะที่ทหารยามสวมเครื่องแบบทหารรักษาพระราชวังกระซิบกระซาบกับโรลัง-ยัคมินส์

ที่ใบหน้าเผือดซีด และถอดหมวกขนนกออกจากศีรษะ

เขาพูดอะไรเบาๆกับภริยาที่ทำมือเป็นรูปไม้กางเขนตรงหน้า จากนั้นก็ตรงไปหามอริซ เดอ บันเซนก่อนรีบรุดออกจากห้องไป

หนุ่มน้อยเรโอทิ้งอองรีแยตที่ตกตะลึงไว้กลางฟลอร์เต้นรำ รีบวิ่งไปหาเมอซีเยอร์ปีแลงสกีที่กำลังยืนคุยอยู่กับเมอซีเยอร์มัลแลร์บเบอะ และพร่ำพูดอย่างตื่นเต้นโดยไม่สนใจลดเสียงลง ทึกทักเอาว่าคนที่อยู่ใกล้ๆไม่เข้าใจภาษาฝรั่งเศส เขาไม่เห็นว่าแฟนนีและจูลี่นั่งอยู่ที่ม้านั่งตรงหน้าต่างด้านหลังที่เว้าเข้าไป ทั้งสองคนได้ยินชัดเจน ต่างตะลึงมองกันด้วยความตกใจยิ่ง

“สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช...สิ้นพระชนม์...ใช่แล้ว...เดี๋ยวนี้เอง...แน่นอนต้องเป็นแผนการ...ไม่ต้องสงสัยเลยว่าเป็นพระอนุชาละสิ ตำแหน่งสืบราชบัลลังก์ถูกข้ามไปใช่ไหม บางทีอาจจะมีโอกาส...น่าจะเข้าไปประชุมหารือเรื่องรัชทายาทองค์ใหม่ ท่านรู้ไหมว่าจะเป็นใคร”

ในขณะที่ชายสูงวัยกวาดมองไปรอบๆอย่างกระดาก เมอซีเยอร์มัลแลร์บเบอะจับแขนเรโอ เขย่าตัวเขาเบาๆ “สำรวมหน่อย มีมารยาทบ้างเถอะ” เขาพูดเสียงเขียว แฟนนีกัดริมฝีปาก แล้วปาดน้ำตา

“ฉันสงสารพระเจ้าอยู่หัวจริงๆ...ทุกข์ใหญ่หลวงเกินกว่าใครจะแบกรับไว้ได้ ต่อให้เป็นพระเจ้าแผ่นดินก็เถอะ แล้วนี่...สมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ...ทรงมือนาคตไกลแท้ๆ...”

แฟนนีรู้จักพระองค์ด้วยหรือ จูลี่ถามด้วยความประหลาดใจ

รู้จักสิ เธอเคยเห็นตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์เมื่อพระชนมายุราวๆสิบหรือสิบสองพรรษา บางครั้งบางคราวเธอได้รับเชิญให้เข้าไปในพระบรมมหาราชวังใช่แล้วละ อย่างลับๆ “จริงๆแล้วพระเจ้าอยู่หัวกับฉันเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันนะ เธอรู้ไหม พระองค์ยังทรงช่วยฉันเท่าที่จะทำได้เสมอ”

ไมเคิลมายืนอยู่ข้างภรรยา วิกเตอร์ตามมาติดๆ เขาวางมือบนบ่าของเธอ แขกทุกคนต่างยืนตกตะลึงตัวแข็งกันเป็นกลุ่มๆ เสื้อผ้าชุดต่างๆไม่ว่าจะเป็น

อาหรับ ยิปซี ชุดนายพลหรูหรา และชุดสาวเลี้ยงแกะที่เคยดูรื่นเริงสดชื่นเมื่อไม่กี่นาทีก่อน บัดนี้กลับกลายเป็นน่าขบขัน และเกือบจะเป็นเหมือนการลบหลู่ดูหมิ่นเมื่อมีข่าวสิ้นพระชนม์ของรัชทายาทพระชนมายุสิบหกพรรษา

มอริซ เดอ บันเซนซึ่งแต่งชุดเสื้อคลุมปักลายมังกรแบบจีนถอดหมวกจีนที่ติดผมเปียออก แล้วก้าวไปยืนอยู่กลางห้องเต้นรำ ประกาศข้อความเศร้าสลดสองสามคำ นักดนตรีบางคนร้องไห้อย่างไม่ปิดบัง พวกผู้หญิงเดินไปหยิบผ้าคลุมไหล่กลับมาห่ม

“ผมต้องกลับไปออฟฟิศ” ไมเคิลพึมพำ ใช้มือถูหนวดทาสีให้เลือนไป “แต่ผมต้องไปเปลี่ยนไอ้ชุดนี่ก่อน ไปกันเถอะ”

“อาหารว่างยังไม่ได้เสิร์ฟเลย ยังหัวค่ำอยู่แท้ๆ ยังไม่ถึงเที่ยงคืนเลย” เรโอพูดกับวิกเตอร์อย่างมีความหวัง “คุณจะไม่อยู่ต่อหรือ ผมน่ะอยู่แน่ ได้ยินว่าอาหารว่างที่นี่ดีมากๆ สถานทูตอังกฤษไม่เคยตระหนี่เรื่องค่าใช้จ่ายนี่ อ้าว ไม่อยู่หรือ”

เขายืนอยู่เดียวดายกลางห้องที่ว่างเปล่า ขนนกสีแดงบนหมวกที่ถืออยู่นั้นห้อยต่องแต่งดูเศร้าสร้อย สายตาละห้อยชำเลืองมองไปทางโต๊ะอาหารอย่างเสียดาย

บางกอก วันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1895

ราชสำนักโศกเศร้ากับการจากไปของเจ้าชายหนุ่ม แต่การสืบราชสมบัติเป็นเรื่องสำคัญยิ่งยวด พระเจ้าอยู่หัวเพิ่งสถาปนาสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ พระราชโอรสอีกพระองค์ขึ้นเป็นรัชทายาทสืบราชบัลลังก์ มีการประกาศในงานพระราชพิธีที่วัดราชบพิธฯ ท่ามกลางพระบรมวงศานุวงศ์ คณะสงฆ์ และคณะทูต เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือข้อแคลงใจใดๆ ไมเคิลเล่าว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระพักตร์ซีดเผือดและไม่ทรงแข็งแรงนัก แต่

ทรงยืนอยู่หน้าผู้เข้าเฝ้าฯ ทั้งหลายอย่างงามสง่าเด็ดเดี่ยว เมื่อมีพระราชดำรัสและสดับฟังคำกราบบังคมทูลต่างๆ และฟังเทศน์ก็ประทับมั่นคง พระวรกายไม่โอนเอนแม้แต่น้อย

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชพระองค์ใหม่กำลังทรงศึกษาอยู่ที่ประเทศอังกฤษเวลานี้ น่าสงสัยจริงๆ ว่าทรงรู้สึกอย่างไรที่ได้ข่าวพระเชษฐาต่างพระมารดาสิ้นพระชนม์ และในขณะเดียวกันก็พบว่าภาระหนักหน่วงยิ่งนักย้ายมาวางอยู่บนบ่าของพระองค์แทนแล้วในบัดนี้

คุณหญิงแก้วน้ำตาไหลรินอาบสองแก้ม ใช้ผ้าซับน้ำตาพลางอธิบายว่า "ฉันไม่ได้ร้องไห้ให้เจ้าฟ้าที่เสด็จขึ้นไปประทับบนสวรรค์เพื่อรอมาประสูติอีกครั้ง แต่ฉันร้องไห้แทนพวกเราทุกคนที่คิดถึงพระองค์เหลือเกิน โดยเฉพาะร้องถวายพระเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระนางเจ้าที่ทรงสูญเสียพระราชโอรสไป"

หลังจากนั้นคุณหญิงก็กลับมาเป็นงานเป็นการเหมือนเดิม หารือเรื่องพระราชพิธีโสกันต์เจ้าฟ้าหญิงน้อยๆ อีกพระองค์ที่วางแผนว่าจะมีขึ้นในสัปดาห์หน้า แม้ว่าจะยังทรงพระประชวรอยู่เราทั้งคู่หวังแต่ว่าพระองค์คงไม่ได้เป็นโรคไข้รากสาดน้อยอย่างที่คร่าชีวิตเจ้าฟ้าหนุ่มไปแล้ว

โรคระบาดนี้แพร่ไปทั่วเหมือนเช่นทุกๆ ปีเมื่อถึงหน้าแล้งและน้ำขังนิ่ง แต่ฉันอดรู้สึกไม่ได้ว่าหนนี้เลวร้ายยิ่งกว่าทุกปี อาจจะเป็นเพราะพระราชวงศ์เองก็ไม่รอดพ้นจากโรคนี้กระมัง

ฉันเป็นห่วงหลุยส์เหลือเกิน เพราะเขาเป็นคนโปรดของเหล่าพ่อค้าแม่ค้าที่ขายอาหารในซอยบ้านเรา พวกนั้นชอบให้เขากินผลไม้หรือเนื้อสัตว์นิดๆ หน่อยๆ ทุกครั้งที่ผ่านไป ฉันกับฝ้ายบังคับเขาให้เอาไปให้เพื่อนกินแทน แต่ฉันรู้ว่าหลุยส์ชอบไปแบ่ง

ของกินจากคนสวนเสมอ ไม่ต้องพูดถึงของกินจุบจิบที่มีคนให้ในพระบรมมหาราชวัง ตอนนี้เขาไม่ยอมอยู่แต่ในโรงเรียน ให้เจ้าหญิงเล็กๆ ทั้งหลายเล่นจั๊กจี้ แต่ออกไปวิ่งเล่นข้างนอกกับพวกเจ้าชายเล็กๆ ที่ยังประทับอยู่กับพระมารดาในพระราชฐานชั้นในได้ มีแต่สวรรค์เท่านั้นที่รู้ว่าพวกโขลนและข้าหลวงให้อะไรเขากินบ้าง

แน่นอน แม้ว่าลิลลีจะไม่สามารถแทนที่เขาได้ในหัวใจของแม่สาวชาววัง ก็หลุยส์เป็นเด็กผู้ชายนี่ แต่เมื่อใดที่ลิลลีเข้าไปในพระราชฐานชั้นใน เธอก็มีคนคอยอุ้มเป็นขบวนยาวทีเดียว ตั้งแต่อ้อมแขนแข็งแรงของพวกโขลนและพระกรที่ประดับเพชรพลอยแพรวพราวของหม่อมเจ้าทั้งหลาย ลิลลีส่งเสียงอ้อแอ้จากเปลขณะที่ผู้เฒ่าผู้แก่ในวังนั่งพัดให้แล้วทำเสียงจุๆ ปรามเมื่อเราคุยกันเสียงดังเกินไป

คุณหญิงแก้วบ่นเสียดายที่จะไม่มีโอกาสอบรมลิลลีเรื่องศิลปะต่างๆ ของกุลสตรีที่บรรดาลูกศิษย์ของเธอแสดงฝีมือกันอย่างงดงาม อีกหน่อยแกจะเดินเหมือนสาวฝรั่ง คุณหญิงคร่ำ-ครวญ ทำท่าเลียนแบบผู้หญิงยุโรปที่ลงส้นเท้าหนักๆ ขณะที่พวกเราหัวเราะกันท้องคัดท้องแข็ง ฉันเองฝืนหัวเราะแล้วรีบจดจำไว้ในใจว่าจะต้องระมัดระวังกิริยาท่าเดินให้มากขึ้น

เมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ ภรรยาของเขา และลูกสาวเดินทางไปยุโรป เมื่อปลายเดือนมีนาคม พร้อมกับพระเจ้าลูกยาเธออีกหลายพระองค์ที่จะเสด็จฯ ไปทรงศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยในอังกฤษ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปส่งที่ท่าเรือด้วยพระองค์เอง ดูเหมือนว่าพระองค์ทรงฟื้นจากพระอาการประชวรครั้งล่าสุดแล้ว

“ดีละ เมื่อนายเบลเยียมจอมอวดดีนั่นไปเสียได้ เราก็จะตั้งต้นผลักดันความเห็นฝ่ายเราเสียที” มอริซ เดอ บันเซนประกาศ ถูมือไปมา คาดหวังว่าจะได้ทำอะไรมากมายในภายหน้า “กราบทูลขอเฝ้ากรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการให้ทีเถอะ”

อัครราชทูตอังกฤษกราบทูลเสด็จในกรมว่า ไวต์ฮอลล์คิดว่าสยามจำเป็นต้องแสดงความเข้มแข็งมากขึ้นเพื่อตอบโต้ท่าทีของฝรั่งเศส ไม่ใช่แต่ในด้านกฎหมายดังที่อาร์เจสนับสนุน แม้ว่าการท้าทายทางกฎหมายจะสำคัญและจำเป็นยิ่งยวดก็ตาม

“ไม่เช่นนั้นแล้ว” เขากราบทูลเตือนให้เห็นลางร้าย “สยามจะถูกกินไปทีละกลีบๆ เหมือนผลอาร์ติโชก”

อาร์ติโชกรึ จริงแท้ เสด็จในกรมเคยทอดพระเนตรเห็นแต่ไม่เคยเสวย อย่างไรก็ตาม การเปรียบเปรยนั้นช่างเหมาะเจาะถูกพระทัย ถ้าเช่นนั้น ท่านอัครราชทูตจะเห็นว่าควรทำประการใด

“อย่างแรก ใต้ฝ่าพระบาททรงเป็นพระองค์แรกที่รู้เรื่องนี้ ลอร์ดคิมเบอร์-ลีย์เพิ่งสั่งให้ส่งกองกำลังจากค่ายสเตดแมนในรัฐฉานไปยึดครองมองสิงแล้ว ทรงรู้อยู่แล้วว่าฝรั่งเศสตั้งกองกำลังขนาดใหญ่ประจำการอยู่ใกล้ๆที่เมืองเชียงของ เรื่องนี้อังกฤษจะยอมไม่ได้”

ไมเคิลแอบถอนใจอย่างไร้เสียง มองสิงอีกแล้ว...ทำไมมหาอำนาจยุโรปถึงหมกมุ่นอยู่กับพื้นที่ไร้ประโยชน์แค่หยิบมือนี้

แต่เดอ บันเซนยังข่มขวัญเสนาบดีสยามต่อไป “ที่เราจำต้องมีก็คือหลักฐานแย้งกับที่ปาวีอ้างไว้ หลักฐานที่แสดงว่ามองสิงนี้ทั้งในอดีตและปัจจุบันไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของน่านเลย”

เสด็จในกรมยกพระหัตถ์ทั้งสองขึ้น หัวเมืองเล็กๆทั้งหมดนี่ก็เป็นเมืองขึ้นของเมืองใหญ่พร้อมกันหลายเมืองทั้งนั้นแหละ ในที่นี้รวมถึงเมืองน่านและเมืองหลวงพระบางด้วย เมืองเล็กๆเหล่านี้ล้วนส่งบรรณาการให้เมืองใหญ่ทั้งนั้น

จริงๆแล้วเรื่องนี้จะมีความหมายอะไรกัน

“มีความหมายพระเจ้าข้า ใต้ฝ่าพระบาททรงอยากให้ฝรั่งเศสเข้ามามีฐานมั่นอยู่ในดินแดนของพระองค์ คอยควบคุมเส้นทางติดต่อระหว่างสยามกับประเทศจีนได้เช่นนั้นหรือ กระหม่อมขอบังอาจกราบทูลเตือนด้วยว่า ตอนนี้ฝรั่งเศสเป็นพันธมิตรกับรัสเซียแล้ว เมื่อมีรัสเซียถือหางอยู่แบบนี้ ก็อาจตัดสินใจรุกเข้ามาทั้งในสยามและพม่าของอังกฤษ ใช่แล้วพระเจ้าข้า ใต้ฝ่าพระบาทจะบอกกระหม่อมว่าพระเจ้าซาร์ของรัสเซียทรงเป็นสหายของสยาม แต่ขอกราบทูลถามสักนิด ถึงเดี๋ยวนี้พระเจ้าซาร์ทรงแสดงหลักฐานอะไรมาพิสูจน์บ้าง ได้แต่ตรัสโน่นตรัสนี่เท่านั้น”

กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงตรึกตรองเรื่องนี้อยู่อึดใจหนึ่ง

“ปาวีเป็นคนเหลี่ยมจัดที่สุดคนหนึ่ง คุณก็รู้”

ถ้าเขาพบหลักฐานที่สนับสนุนข้ออ้างของฝรั่งเศส เชื่อได้แน่ว่าต้องเป็นของปลอม ระบบบรรณาการนั้นขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมและแสนยานุภาพ ไม่ใช่เรื่องมาเซ็นสัญญากันบนแผ่นกระดาษ

มอริซ เดอ บันเซนยิ้มพอใจ นี่คือประโยคที่เขาต้องการจะได้ยิน เขาหยิบหมวกขึ้นมา พนมมือไหว้อย่างนอบน้อม ก่อนจะเปิดประตูเขาเสริมอย่างกระฉับกระเฉงว่า ถ้ากองทัพเรือสยามจะแสดงกำลังในอ่าวไทยบ้างคงจะไม่เสียหายอะไร ไม่มีประโยชน์อันใดที่จะปล่อยให้ฝรั่งเศสเชื่อว่าพวกเขาคุมอ่าวได้ทั้งอ่าวและรังควานเรือสินค้าของอังกฤษได้ตามชอบใจ ในเมื่อเรือสินค้าของอังกฤษก็ทำกำไรให้กับสยามแท้ๆ

เสด็จในกรมทรงพยักพระพักตร์เห็นด้วย

พระองค์ยังรับสั่งอีกว่าพระเจ้าอยู่หัวไม่พอพระราชหฤทัยอย่างยิ่งที่กองกำลังยึดครองของฝรั่งเศสใช้เกาะสีชังเป็นที่พักผ่อนส่วนตัว จึงทรงตัดสินพระราชหฤทัยโปรดเกล้าฯ ให้รื้อถอนพระราชวังที่เกาะสีชัง นำไม้สักทุกแผ่นมาประกอบและสร้างใหม่ในบางกอก

"ยอดเยี่ยมมากพระเจ้าข้า เราไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการกระทำที่เป็นสัญลักษณ์แบบนี้ ขอพระองค์นำความกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวด้วยว่าพวกเราขอแสดงความยินดีด้วย"

นักการทูตอังกฤษพนมมือไหว้อีกครั้ง แล้วจากไป

ในอินโดจีน ปฏิกิริยาต่อต้านการยึดครองมองสิงนั้นล่อแหลมมาก ปาวีซึ่งยังคงประจำอยู่ที่เมืองน่าน และอาร์มอง รูโซ ข้าหลวงใหญ่คนใหม่เรียกร้องให้มีการตอบโต้ทางเรือ และให้ประกาศยึดประเทศสยามเป็นรัฐในอารักขาทันที อย่างไรก็ตาม ปารีสยังคงจำกัดบทบาทเพียงแค่กล่าวปรามาสเพียงเล็กน้อยต่อพฤติกรรมโอหังอีกครั้งของอังกฤษ

แม้แต่ที่ลอนดอนก็มีความเห็นแตกแยกกันว่าเป็นการฉลาดหรือไม่ที่ดำเนินนโยบายตัดไฟแต่ต้นลมเช่นนั้น ลอร์ดเอลกิน อุปราชประจำอินเดียรำพันถึงค่าใช้จ่ายที่จ่ายเพื่อดูแลควบคุมชายแดนไม่ให้ฝรั่งเศสแทรกแซง ไมเคิลซึ่งกำลังถอดรหัสโทรเลขก็ไม่อาจห้ามใจได้ ต้องรำพึงออกมาดังๆ ว่า การแสดงแสนยานุภาพแบบนี้อาจจะเป็นอันตรายมากกว่าได้ประโยชน์

"แล้วถ้าในกรณีที่ฝรั่งเศสกับอังกฤษไม่อาจตกลงกันได้ว่าอะไรคือเขตแดนแบบนี้ แผนการเรื่องรัฐกันชนก็เป็นอันยุติ" เดอ บันเซนตอบอย่างไม่ใส่ใจ "ถ้าเรายังอยากจะรักษาสถานะที่ได้เปรียบในสยาม เราก็ต้องหาทางออกอย่างอื่นให้ได้"

บทที่ 15

บางกอก วันที่ 26 พฤษภาคม ค.ศ. 1895

ลิลลีเริ่มเดินก้าวแรกวันนี้ เดินหย่งๆ อย่างไม่ถนัดนัก แกเดินได้ไว เร็วกว่าตอนหลุยส์แสดงอาการอยากเดินถึงสามเดือน แกอารมณ์ดีทั้งวัน คุยอ้อแอ้ ชอบหัวเราะ เหมือนดอกไม้บานดอกเล็กๆ คว้าหัวใจของพวกเราทุกคนไว้ในกำมือ ใช่แล้ว ฝ้ายและคนใช้ทุกคนเรียกแกว่า "ดอกไม้"

ที่ฉันประหลาดใจไม่หายคือเมื่อหวนคิดถึงปีแรกที่หลุยส์เติบโต ฉันมองหาแต่อะไรที่เหมือนพ่อในตัวเขา ดวงตา รอยยิ้ม ท่าที่เขาหันหน้าหรือเชิดคาง แต่กับลิลลี แกเป็นตัวของตัวเอง จะว่าไป ทั้งในใจฉันและในใจของไมเคิลด้วยเห็นแกเป็นลูกสาวของไมเคิลแท้ๆ เท้าเปล่าป้อมๆ เดินเตาะแตะไปทั่วบ้าน พอได้ยินเสียงไมเคิลกลับมาตอนค่ำก็จะยื่นแขนออกมา ส่งเสียงอ้อแอ้ร้องหาอย่างเป็นสุข แม้แต่หลุยส์ก็ทำใจยอมรับแกแล้ว ยอมให้แกลูบขนเพื่อน และยอมให้แกป้อนมะละกอชิ้นเล็กๆ แก่เจ้าชะนีด้วย

นึกไม่ออกเลยว่าแต่ก่อนนี้เราอยู่กันมาได้อย่างไรเมื่อยัง

ไม่มีลิลลี

เมื่อวานมีงานเลี้ยงในสวนที่สถานทูตเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย เป็นงานเลี้ยงที่หรูหราฟุ่มเฟือยที่สุด "คนทั้งบางกอก" ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือฝรั่งมาชุมนุมกันพร้อมหน้า ปิดท้ายงานด้วยการจุดดอกไม้ไฟที่งดงามยิ่ง

เมื่อคิดถึงงานเลี้ยงรับรองกระเหม็ดกระแหม่น่าขันที่กัปตันและมิสซิสโจนส์เคยจัด ก็อดเสียใจแทนสามีภริยาคู่นั้นไม่ได้ ทั้งคู่ตั้งใจดี เป็นมิตร แต่ประหยัดเคร่งครัดมากเกินไป ไมเคิลบอกว่าเวลานี้พวกเขาอยู่ที่เปรู ตอนที่สองคนนั้นอยู่ ยังรู้สึกว่ามีมิตรที่แท้จริง ในขณะที่เมื่อเข้าไปในงานเมื่อวานและพบกับมอริซ เดอ บันเซนยืนต้อนรับ เขารู้สึกเหมือนว่าถูกวางบนตาชั่งวัดว่าแต่ละคนจะช่วยให้อาชีพเขาก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงไร ในขณะที่พูดจาสุภาพอย่างยิ่ง เขาก็มองดูฉันราวกับกำลังคิดว่า "อืม...ทายาทเศรษฐี ฉันต้องทำอย่างไรจึงจะได้มาสักคน"

เลโอนีมาเล่าให้ฉันฟังว่าเมอซีเยอร์เรโอบอกสามีเธอเรื่องแผนการล่าสุดที่จะยึดสยามมาเป็นของฝรั่งเศส ทั้งนี้ต้องอาศัยการสนับสนุนจากอาชญากรชาวจีนจำนวนมากที่เป็นคนในบังคับฝรั่งเศสอยู่แล้ว พวกนี้แต่ละคนมีลูกน้องหลายพันคนที่คอยรับคำสั่งเพื่อไปยึดพระบรมมหาราชวังและล้มอำนาจกษัตริย์ "เมื่อถึงเวลาอันสมควร"

เนื่องจากเมอซีเยอร์มัลแลร์บเบอะต้องสาบานว่าจะเก็บเรื่องนี้เป็นความลับ เขาจึงไม่อาจบอกไมเคิลได้โดยตรง แต่เขารู้ว่าในที่สุดข้อมูลนี้จะถึงไมเคิลได้ เพราะย่อมไม่มีความลับระหว่างสามีภรรยา ดังที่เลโอนีพูดอยู่เสมอๆ ใช่ไหมล่ะ เรโอเองก็ควรจะ

ตระหนักถึงเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าแผนการไร้สตินี้ถูกเปิดเผยแล้ว รัฐบาลสยามมีวิธีการสืบรู้ทุกเรื่อง อีกทั้งคนจีนเหล่านั้นไม่โง่เขลาถึงขนาดที่จะเชื่อใจฝรั่งเศสด้วย ตอนนี้พ่อหนุ่มเรโอจึงถูกใครๆ รวมทั้งเมอซีเยอร์ปีแลงสกี ผู้บังคับบัญชาของเขา มองว่าเป็นคนใจร้อน หุนหันพลันแล่น ช่างเหมือนปาวีไม่มีผิด

ตลอดเวลาหลายเดือนที่เดินทางไปในยุโรป เมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์ส่งรายงานมาถึงราชสำนักที่บางกอกเรื่องการติดต่อทางการทูตต่างๆ รวมถึงสภาพความคิดเห็นของประชาชนทั้งในกรุงปารีสและลอนดอน ในเดือนกรกฎาคม เขาสลดใจมากเมื่ออ่านข่าวหนังสือพิมพ์จากอาณานิคมฝรั่งเศสรายงานว่าที่เขาเดินทางไปอังกฤษนั้นเพื่อลงนามในสนธิสัญญายกสยามให้เป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ

"ข่าวลือทั้งนั้นแหละ เดี๋ยวก็ลืมกันง่ายๆ" กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการรับสั่งกับอัครราชทูตอังกฤษ และยกพระอังสะอย่างไม่ใส่พระทัย

อย่างไรก็ตาม ที่ปรึกษาทั่วไปเห็นว่าเวลานี้ปาวีกลับมาอยู่ที่บางกอกแล้ว แม้ว่าจะเป็นเพียงช่วงสั้นๆ เพราะเขามีกำหนดต้องออกเดินทางจากบางกอกในไม่ช้า แต่ปาวีก็อาจหาเรื่องก่อกวนได้ตามถนัด น่าจะดีที่สุดถ้าได้ดำเนินการปรับปรุงการป้องกันพระนครซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นเสีย เขาได้จ้างนายพลบริยาลมงวิศวกรชาวเบลเยียมผู้เชี่ยวชาญทางการทหารมาออกแบบแผนการต่างๆ นอกจากนี้เขายังแจ้งมาด้วยว่ามีการแต่งตั้งบารอนเดอ กูร์แซล เป็นเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำอังกฤษคนใหม่ ซึ่งเขารู้จักดี เป็นคนที่มีเหตุมีผล

และหลังมีการเลือกตั้งทั่วไปในอังกฤษ พรรคทอรีได้เป็นรัฐบาล ลอร์ดซอลส์เบอรีกลับมาควบตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีกครั้ง อีกทั้งมิสเตอร์เคอร์ซันที่เป็นเพื่อนกับเขาก็ได้รับตำแหน่ง

ปลัดกระทรวง เมอซีเยอร์โรลัง-ยัคมินส์จึงหวังว่าในที่สุดจะสามารถตกลงเรื่องปัญหาแนวเขตแดนและความเป็นกลางของสยามได้

"ให้เหมือนสวิตเซอร์แลนด์หรือเบลเยียม" เสด็จในกรมทรงเสริมอย่างมีความหวัง "คงจะต้องเจรจากันหลายรอบ"

บางกอก วันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1895

ดูเหมือนว่าสุดท้ายแล้ว หลังต้องเผชิญกับกบฏที่มาดากัสการ์ ฝรั่งเศสไม่มีกำลังเพียงพอหรือไม่มีแก่ใจพอที่จะผนวกสยามเข้าเป็นอาณานิคม และยิ่งไปกว่านั้น ก็เลือกไม่ปะทะกับอังกฤษในขณะที่ทั้งสองชาติกำลังพยายามหาหนทางตกลงกันเรื่องสิทธิเหนือประเทศอียิปต์ และแน่นอนว่าครอบคลุมไปถึงเรื่องคลองสุเอซซึ่งเป็นประตูสู่ดินแดนตะวันออกด้วย

ในที่สุดก็มีการรับประกันความมั่นคงของเขตแดนสยาม

โลกที่เราอยู่เดี๋ยวนี้ช่างแปลกประหลาดเหลือเกิน ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของเกาะเล็กๆ แห่งหนึ่งที่อยู่ไกลโพ้นช่วยกำหนดให้อาณาจักรแห่งหนึ่งในเอเชียมีอิสรภาพ ทั้งๆ ที่คนในอาณาจักรแทบจะไม่รู้เลยว่ามีเกาะนี้อยู่ด้วย นอกจากนั้นการเดินหมากในกรณีคลองสุเอซนำไปสู่การยึดเมืองตานานารีฟซึ่งเปรียบเสมือนการสละตัวเบี้ย สุดท้ายจึงมีการลงนามในสนธิสัญญาจัดการปัญหาเกี่ยวกับประเทศต่างๆ และแบ่งโลกออกเป็นส่วนๆ...

ไมเคิลเล่าให้ฟังเรื่องการเจรจาเงื่อนไขต่างๆ ที่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ปารีสว่าอย่างนี้ ไซ่ง่อนว่าอย่างนั้น ลอนดอนว่าอย่างโน้น เดินหน้าไปได้สักหน่อย ต้องถอยหลังกลับอีกนิด แต่ฉันเลิกสนใจเสียแล้ว การเจรจากินเวลามานาน ซ้ำๆ ซากๆ

แม้แต่แผนการของเมอซีเยอร์เรโอที่ครั้งหนึ่งเคยเห็นว่าร้ายกาจเหลือเชื่อจนน่าขัน เดี๋ยวนี้กลับดูเหมือนเป็นเรื่องเด็กเล่นไปแล้วสำหรับฉัน เป็นเพราะท้ายที่สุดปาวีก็ถูกเรียกตัวกลับปารีสไป ตามที่ฉันเข้าใจ เขาถูกเรียกตัวกลับไปลงโทษฐานที่ก่อเหตุอันเป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษ ดังนั้นฉันก็เลยถูกทอดทิ้ง ไม่เหลือใครให้เกลียดชังแล้วใช่ไหม

คนที่มาเป็นกงสุลแทนปาวีเป็นชายหนุ่มที่ค่อนข้างหลงตัว มีภรรยาหน้าตาสะสวยเหมือนสาวเมดิเตอร์เรเนียนคอยเคียงข้าง ทำให้แค่รู้สึกน่าเบื่อเล็กน้อย ทั้งเขาและภรรยามีไมตรีจิตดีเยี่ยม โก้หรูมาก และมีความคิดตื้นเขินที่สุด

ไมเคิลแนะนำว่าบางทีถึงเวลาที่ฉันควรไปเที่ยวพักผ่อนได้แล้ว แต่ลิลลีและฝ้ายไม่สบายทั้งคู่ ฝ้ายไอไม่หยุด มีไข้ตลอดเวลา ส่วนลิลลีก็ปวดท้องอยู่เรื่อย ฉันจึงไม่กล้าพาพวกเขาไปไหนๆ เมื่อทั้งสองคนอาการดีขึ้น เราคงจะเดินทางไปสิงคโปร์ หรือบางทีอาจไปปีนัง

บางกอก วันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1895

คุณแม่สุดที่รัก

ผมจนปัญญา ไม่รู้จะเขียนว่าอย่างไร หนูลิลลีจากไปเสียแล้วเมื่อวานนี้เพราะโรคท้องร่วง อยากให้เป็นผมเองเหลือเกินที่นอนตัวเย็นแข็งที่ออยู่บนเตียงแทนแก ลิลลีไม่สบายมาหลายสัปดาห์แล้ว แกไม่ยอมกินอาหารหรือน้ำเลย หมอก็ไม่รู้ว่าจะช่วยได้อย่างไร เขาบอกว่าเด็กเล็กๆที่นี่ตายกันมาก

จูลี่โศกเศร้าจนร่างกายทรุดโทรม แต่ผมเองก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะตัวเองก็หัวใจแตกสลายด้วยเช่นกัน

ผมจะเขียนมาอีกครั้งในสัปดาห์นี้ ถ้าเขียนไหว

รักแม่มาก
ไมเคิล ครอว์เฟิร์ด

พิธีที่โบสถ์สิ้นสุดลงแล้ว ร่างน้อยๆของลิลลีนอนพักอยู่ใต้เนินดอกไม้สีขาวที่สุสานคริสเตียนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในบางกอก จูลี่และไมเคิลยืนหยัดเคียงกันอยู่ข้างหลุมศพ แต่ไม่มีแรงแม้แต่จะกุมมือกัน ได้แต่จ้องมองด้วยดวงตาพร่ามัวไปที่พวงหรีดดอกกล้วยไม้ขนาดใหญ่ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน แฟนนียืนเมียงมองอยู่ใกล้ๆ น้ำตาไหลโชกเปียกผ้าเช็ดหน้าพร้อมจะช่วยพยุงเพื่อนเสมอถ้าเธอมีทีท่าว่าจะล้ม แต่ดูเหมือนจูลี่จะกลายเป็นแท่งหินไปแล้ว เย็นเยือกไม่ไหวติง ไม่ส่งเสียงสักนิด

ในที่สุดเพื่อนฝูงทั้งหลายที่มาชุมนุมกันที่บ้านหลังพิธีฝังศพก็กลับกันไปหมด ทิ้งจูลี่และไมเคิลไว้ตามลำพัง เสียงหลุยส์พูดจ้อเบาๆลอยมาจากในสวน และเสียงไอไม่ได้หยุดของฝ้ายดังมาจากชั้นบน ขณะที่หล่อนพยายามปลอบโยนพิม แม่นมของลิลลี ซึ่งหลังจากเสียลูกของตนไปก็ทุ่มเทความรักและน้ำนมทั้งหมดให้เด็กฝรั่งตัวน้อยๆที่แสนน่ารักที่เพิ่งจากไป ทั้งคู่รู้ว่าสมบุญไปนั่งร้องไห้อยู่ในห้องนอนของไมเคิล คอยเวลาที่จะได้ช่วยปลอบใจเขาให้ลืมความทุกข์ไปชั่วขณะ

นายเล็กและนายผลยกมื้อเย็นมาตั้ง หากทั้งคู่ได้แต่เขี่ยอาหารในจานไปมา

“คุณอยากจะ...” ไมเคิลเอ่ยขึ้นมาในที่สุด ผายมือไปทางเหล้าไวน์หญิงสาวสั่นศีรษะ

“นี่แน่ะ” เขารีบพูดต่อ “เราจะไปที่อื่นกันสักพัก ไปไซ่ง่อนก็ได้ถ้าคุณอยากไป หรือบางทีไปที่สวยๆอย่างปีนัง ให้เวลาผมอีกหนึ่งเดือน หรือจนกว่าจะเซ็นสนธิสัญญาบ้าๆนี่เสร็จ”

จูลี่แค่ยักไหล่ เธอไม่สนใจ
เธอไม่ไยดีอะไรอีกแล้ว

ฝ้ายตายในวันคริสต์มาสด้วยโรคปอดบวมที่ทรุดหนักลงเพราะหลอดลมอักเสบ ทำให้ร่างกายอ่อนเปลี้ยมาหลายเดือน จูลี่นั่งคุกเข่าอยู่ข้างเตียง ซับหน้าผาก จ้องมองหมอแฮทซ์ฟังเสียงหายใจหอบเป็นห้วงๆของฝ้าย เขาส่ายหน้า

"หัวใจอ่อนแรงเต็มทีแล้ว" เขาพึมพำ เก็บหูฟัง หล่อนมีอาการโคม่าแล้วและคงไม่ฟื้นอีกต่อไป "คุณไม่รู้ใช่ไหมว่าเขาหัวใจไม่ดี" คุณหมอถามเสียงอ่อนโยน

จูลี่ใช้ศอกดันตัวขึ้นยืน กัดริมฝีปากเพื่อจะได้ไม่กรีดร้องออกมาด้วยความหมดหวัง แล้วน้ำตาที่เธอไม่ยอมให้ไหลรินยามสูญเสียลิลลีก็ไหลพราก

เธอไม่รู้เลยสักนิด ในที่สุดหญิงสาวก็ตอบออกมา ไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่าหญิงที่น่าสงสารผู้นี้อายุเท่าไร และหล่อนเองก็ไม่รู้เช่นกัน

"อุ๊ย แก่เจ้าค่ะ แก่มาก ฝ้ายแก่มากๆ" หล่อนมักตอบกลั้วเสียงหัวเราะเมื่อมีคนถามเรื่องอายุ หล่อนจำครอบครัวไม่ได้ ดูเหมือนจะมีป้าอยู่คนหนึ่งหรืออาจจะเป็นเพื่อนบ้าน ป้าขายหล่อนให้เป็นคนรับใช้ตั้งแต่ยังเด็ก หล่อนถูกตีถูกทิ้งให้หิวโหย แต่นั่นแหละ "แหม โชคดีมาก ทีแรกเป็นครอบครัวอังกฤษ อยู่ตั้งสิบปีได้กระมัง แล้วก็มาอยู่นี่ กับแหม่มชุลี กับหนูทอง และหนูดอกไม้ ทุกวันมีข้าวกินเหลือเฟือ มีแต่คนใจดี...ฝ้ายได้เข้าวัง ได้ข้ามน้ำข้ามทะเลไปเมืองนอกด้วย นึกไม่ถึง! ฝ้ายโชคดีตลอดชีวิต" หล่อนหน้าชื่นเป็นนิตย์

จูลี่จับมือเย็นชืดกร้านงานมากุมไว้ในมือ ลูบเบาๆขณะที่ไมเคิลบอกขอบคุณหมอและพาเดินไปส่งถึงประตูใหญ่

"พามิสซิสครอว์เฟิร์ดไปที่ไหนสักพักเถอะครับ" นายแพทย์ชาวเยอรมันผู้สูงวัยรีบกระซิบบอก "ผมเป็นห่วงเธอมากนะครับ ไม่ปกติแล้วละที่เธอเศร้าสร้อยถึงคนรับใช้ขนาดนี้ และเธอก็เพิ่งเสียลูกสาวไปด้วย..."

ไมเคิลเม้มปาก บอกขอบคุณหมออีกครั้ง แล้วแทบจะผลักคุณหมอให้ออกไปพ้นประตู หลังจากนั้นเขาก็เดินลากเท้าหนักๆ กลับเข้าบ้าน ไปปรึกษาสมบุญและนายผลเรื่องจัดงานศพ

จูลี่ยืนกรานให้พาหลุยส์ไปร่วมงานพิธีอลังการที่วัดหลายครั้งหลายครา เด็กน้อยคิดถึงฝ้ายมากและจำเป็นต้องได้อำลากัน เมื่อใดที่ฝ้ายไปวัดยานนาวาเพื่อทำบุญหรือไปสวดมนต์ หล่อนก็มักพาหลุยส์ไปด้วย หลุยส์คุ้นเคยกับพระสงฆ์ที่ห่มจีวรสีแสด พระพุทธรูปต่างๆ และเสียงสวดมนต์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เตือนใจพ่อหนูถึงวันเวลาแห่งความสุขที่ได้อยู่กับฝ้าย สมควรที่เด็กน้อยจะได้เคารพวิญญาณของหล่อนและสวดภาวนาให้หล่อนได้ไปเกิดใหม่ ดูเหมือนว่าจูลี่จะคิดถูก เด็กชายเลิกร้องไห้สะอึกสะอื้น ทั้งที่ก่อนหน้านั้นไม่ว่าจะปลอบโยนอย่างไรก็ไม่อาจหยุดน้ำตาได้ หลุยส์จุดเทียนและธูปด้วยมือที่มั่นคง

"ฝ้ายจะเกิดใหม่ มีชีวิตที่ดีกว่านี้ หนูรู้" หลุยส์ประกาศอย่างร่าเริง หลังจากงานเผา "แล้วเราจะได้พบกันอีก ไปตกปูที่ทะเล ฝ้ายอยากไปทะเลอยู่เสมอเลย"

บางกอก วันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1896

เราอยู่กันมาได้อย่างไร

ตลอดทั้งวันฉันเหมือนจมอยู่ใต้น้ำ ตกกลางคืนฉันสะดุ้งตื่นเพราะคิดว่าได้ยินเสียงลิลลีร้องไห้และได้ยินเสียงฝีเท้าหนักๆ ของฝ้ายเดินข้ามห้องไปปลอบแก และแล้วฉันก็นึกขึ้นมาได้ จากนั้นวันแห่งความทุกข์ระทมอีกวันก็เริ่มต้นขึ้น

ฉันพยายามดูแลหลุยส์ให้เหมือนฝ้ายแต่ก็รู้ว่าทดแทนกันไม่ได้

ขอบคุณสวรรค์ที่เขามีหนูดำเป็นเพื่อนเล่น มะลิก็ช่วยดูแลเขาด้วย นอกจากนี้ยังมีเจ้าชะนีเพื่อนอีกตัว

ฉันเดินไปเดินมาในบ้าน เดินไปวัด ไปทำบุญ พระที่นั่นรู้จักฉันดี บางครั้งฉันก็มีแรงไปหาแฟนนี แต่ละวันดูยาวนานไม่มีสิ้นสุด

เมื่อไมเคิลกลับมาตอนค่ำ เขาเล่าให้ฟังเรื่องต่างๆเกี่ยวกับปฏิญญาที่อังกฤษและฝรั่งเศสลงนามกันเมื่อต้นเดือน รับประกันว่าฝรั่งเศสและอังกฤษจะไม่ยึดครองที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา นี่ไม่ใช่อาณาบริเวณทั้งหมดของสยาม แต่ก็เป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ทว่านี่ไม่ใช่สนธิสัญญา เพราะสนธิสัญญาจะต้องผ่านให้รัฐสภาลงมติรับรอง ถ้าทำเช่นนั้นพรรคอาณานิคมก็คงจะผลักดันให้ตกไปเป็นแน่

แน่นอนว่าพ่อหนวดงามเมอซีเยอร์เดอฟรองซ์ผู้มีภริยาที่เหลาะแหละ และเมอซีเยอร์เรโอต่างโกรธหัวฟัดหัวเหวี่ยง ทึกทักว่าทั้งหมดเป็นแผนการของอังกฤษที่จะกีดกันไม่ให้สาธารณรัฐได้ครอบครองดินแดนที่พวกเขามีสิทธิชอบธรรม เมอซีเยอร์เดอ-ฟรองซ์ถึงกับพูดว่าเขาสะอิดสะเอียนใจเหลือเกินที่ฝรั่งเศสยอมลงให้ลอนดอนอย่างราบคาบแบบนี้ เขาจึงขอให้ทางกระทรวงเรียกตัวเขากลับไป เขาว่าเขาไม่ได้มารับตำแหน่งที่นี่เพื่อจะเห็นจักรวรรดิฝรั่งเศสถูกตัดแบ่งไปเช่นนี้ เห็นได้ชัดว่าเขายังไม่ตระหนักเลยว่าสยามไม่ใช่และไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิฝรั่งเศส

นั่นสินะ แน่นอน ทุกคนเลิกสนใจมองสิ่งที่ตอนนี้ยกให้ฝรั่งเศสไปแล้ว และฝรั่งเศสก็ดูจะไม่แยแสเมืองนั้นอีกต่อไป

พระเจ้าอยู่หัวทรงปลอดโปร่งพระราชหฤทัยยิ่ง ส่วนอาร์เจก็พึงพอใจ แต่เขาเตือนว่าดินแดนสยามส่วนที่อยู่ในคาบสมุทรมลายูและหัวเมืองเขมรและลาวที่สยามยังคงครอบครองอยู่นั้นยังไม่ปลอดภัยเสียทีเดียวจากเงื้อมมือของทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส

เขาเสริมด้วยสีหน้ากังวล แต่ในเวลานี้ได้เท่านี้ก็ต้องพอใจแล้ว

ฉันพยายามตั้งใจฟัง พยายามสนใจ บางช่วงบางนาทีที่แสนวิเศษฉันก็สนใจจริงๆ...แต่จากนั้น อะไรบางอย่างก็ทำให้ใจตระหนักว่าเรื่องเหล่านี้ไม่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับฉันเลย ฉันได้แต่สงสัยว่าไมเคิลสามารถเผชิญเรื่องพวกนี้ได้อย่างไรทุกวันทั้งวัน

กระนั้นฉันก็ยอมไปงานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการที่มิสเตอร์เดอ บันเซน จัดเมื่อคืนวานนี้เพื่อฉลองการลงนามในสนธิสัญญา ไมเคิลแทบว่าจะคุกเข่าอ้อนวอนให้ฉันไปกับเขาและวิกเตอร์ซึ่งขึ้นมาจากจันทบูรเพื่องานนี้โดยเฉพาะ ไมเคิลกระซิบบอกฉันโดยไม่ให้พี่ชายฉันได้ยินว่า ฉันจะยอมพลาดหน้าบูดเบี้ยวของตัวแทนฝรั่งเศสทั้งหมดได้อย่างไร เขาบอกเสียงละห้อยว่าเดี๋ยวนี้ไม่มีอะไรมากนักที่จะชวนให้ยิ้ม น่าเสียดายถ้าจะไม่ได้เห็นหน้าของพวกนั้นหลังพ่ายแพ้สงครามครั้งนี้

เอมีลีและอาร์เจก็มาด้วย สองคนกอดฉันแนบอก ฉันไม่ได้พบทั้งสองคนตั้งแต่พวกเขากลับมาเมื่อต้นเดือน กรมหลวงดำรงราชานุภาพและกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการทรงแสดงความเสียพระทัยและทรงห่วงใย กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการรับสั่งว่าคุณหญิงแก้วอยากให้ฉันกลับเข้าไปในวังโดยเร็ว ทว่าฉันไม่แน่ใจเลย

ฉันกลัวความทรงจำที่มีมากมาย ฉันคงจะเห็นภาพฝ้ายนั่งอยู่ในร่มเงา ซุบซิบนินทาและคอยชำเลืองไปรอบๆ ตัวราวกับว่าไม่อยากเชื่อว่าจะมีบุญได้เข้าไปในวัง อีกใจหนึ่งฉันก็โหยหาอยากฟังถ้อยคำเถรตรงของคุณหญิงแก้วและความมีสติมั่นคงในปัจจุบันขณะของเธอ ฉันคิดว่าเธอเป็นคนเดียวเท่านั้นที่ฉันจะ

เปิดอกได้เรื่องความรู้สึกผิดที่กัดกร่อนจิตใจ รวมทั้งที่รู้อยู่แก่ใจว่าบัดนี้ฉันเองนั้นถูกลงโทษเพราะเคยนึกอยากให้ลิลลีตายก่อนแกจะเกิด

อุปราชอินเดียส่งผู้แทนที่สง่างามมาร่วมพร้อมกับกองอารักขา ได้แก่ กองทหารม้าถือทวนเบงกอลสังกัดดุ๊กออฟยอร์ก กองทหารแซกซิกข์ และกองทหารราบบอมเบย์ ทั้งหมดส่งมาจากนิวเดลี อ้างว่าเพื่อให้พิธีการเอิกเกริกสมเกียรติ แต่เรารู้กันอยู่ว่าจุดประสงค์หลักคือเพื่อตอกย้ำฝรั่งเศสว่าต้องทำตามข้อตกลงในสนธิสัญญา แสดงให้เห็นว่าแม้ฝรั่งเศสจะมีกองกำลังแข็งกล้าเพียงใดในอินโดจีน แต่กองทัพอังกฤษจากอินเดียนั้นแข็งแกร่งกว่ามาก ต้องยอมรับว่าหน่วยทหารแม่นปืนอันนัมนั้นดูตัวเล็กอ่อนแอเมื่อเทียบกับทหารแซกตัวสูงใหญ่ไว้หนวดน่าเกรงขามที่เดินสวนสนามเข้ากับเสียงกลองและปี่สกอต

นายทหารนายหนึ่งในคณะผู้แทนขอให้มีคนแนะนำตัวเขากับฉันและวิกเตอร์ เขาชื่อร้อยเอก ปีเตอร์ อาร์นีส์ แม่ของเขาเป็นเพื่อนกับคุณแม่

แน่นอน เรารู้จักชื่อนี้ดี แกยังจำเสียงคุณแม่พูดว่า “เพื่อนของฉันชื่อโซฟี เมโดวส์ เออ เดี๋ยวนี้คือ เลดี้อาร์นีส์...” ได้หรือเปล่าล่ะ วิกเตอร์พึมพำ

เขาบอกว่าคุณแม่ของเขาฝากแสดงความเสียใจต่อการสูญเสียของเราด้วย และบอกว่านี่เป็นภารกิจทางทหารครั้งสุดท้ายของเขาแล้ว เขาจะลาออกจากกองทัพเดือนหน้าเพื่อกลับลอนดอนคุณพ่อของเขาถึงแก่กรรมเมื่อต้นปีนี้ เขาได้รับมรดกทั้งหมดรวมทั้งฐานันดรด้วย วิกเตอร์ครุ่นคิดเมื่อได้ยินเรื่องนี้ บางทีโรงหล่อเหล็กอาจดูน่าสนใจขึ้นเมื่อมองจากเมืองจันทบูรในยามนี้

ไมเคิลเชิญร้อยเอก อาร์นีส์ไปกินอาหารค่ำคืนนี้ที่โรงแรมโอเรียนเต็ล

ฉันคงต้องฝืนใจไป แค่คิดว่าจะต้องอยู่บ้านคนเดียว ฟังเสียงแห่งความเงียบ ก็เหลือที่จะทนได้

บางกอก วันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1896

ในที่สุดฉันก็รวบรวมความกล้ากลับเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง ง่ายกว่าที่ฉันคิดไว้มาก ฉันลืมความทุกข์ไปได้เมื่ออยู่ท่ามกลางเสียงคุยจ้อกแจ้กอารมณ์ดีของเหล่าเจ้าหญิงทั้งหลายที่ร่วมทุกข์โศกไปกับฉันด้วย แต่ก็เพียงอึดใจหนึ่งแล้วก็กลับไปสนใจเรื่องที่สำคัญกว่า เช่น เรื่องเสื้อผ้า เครื่องเพชรพลอย และข่าวซุบซิบ

เจ้าจอมเอิบผู้เป็นพระสนมคนหนึ่งของพระเจ้าอยู่หัวได้ทดลองถ่ายภาพด้วยกล้องซึ่งญาติผู้มั่งคั่งคนหนึ่งมอบให้เป็นของขวัญท่ามกลางสายตาชื่นชมแกมทึ่งของคนรอบข้าง เธอเกิดในตระกูลของอดีตผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน จึงมีสถานภาพสูงและมีอิทธิพลมากพอตัว ทว่าคุณหญิงแก้วทำเสียงขึ้นจมูกติงว่าเจ้าจอมยังไม่มีพระโอรสพระธิดาเลยสักองค์ และนอกจากเรื่องค่อนขอดคนที่กำลังตื่นกล้องถ่ายรูปแล้ว ก็เหมือนที่ฉันคาดไว้ คือพูดจาปลอบโยนแกมเด็ดขาดไปพร้อมๆกัน

“ความตายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีชีวิตก็ต้องมีความตาย ไม่เป็นไร นี่เป็นเรื่องของคน”

คุณหญิงรู้สึกว่าฉันต้องปรึกษาหมอดู เธอบอกว่า “จะได้รู้ว่าชีวิตจะไปทางไหนตอนนี้ ชีวิตต้องมีที่ไป”

บางกอก วันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1896

หมอดูเป็นผู้หญิงวัยกลางคนที่เข้ามาในพระราชฐานชั้นในเป็นประจำ ใครๆก็ต้องการตัวหล่อน สาวๆชาววังอยากรู้ว่าชีวิตสมรสที่ผู้ใหญ่จะจัดการให้นั้นจะสุขสมบูรณ์หรือไม่ หรือในกรณีของบรรดานางในทั้งหลาย ก็อยากรู้ว่าบางทีพระเจ้าอยู่หัวอาจทอดพระเนตรเห็นตนบ้างก็เป็นได้

ที่คุณหญิงแก้วกระตือรือร้นอยากรู้คือสยามจะปลอดภัยหรือไม่ระหว่างที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปในปีหน้า หมอดูบอกว่าจะไม่มีอันตรายใดๆ เธอพยากรณ์ว่าพระอนามัยของพระเจ้าอยู่หัว ชะตาบ้านเมือง และชะตาชีวิตของผู้หญิงในพระราชอาณาจักรกลับจะเข้มแข็งขึ้นด้วยซ้ำ

สำหรับตัวฉัน หล่อนเห็นความเปลี่ยนแปลง หล่อนจ้องมือฉันเป็นเวลานานทีเดียว แล้วพูดว่า ใจฉันรู้ดีว่าควรเปลี่ยนแปลงอะไร ส่วนความคิดฉันก็จะค้นพบเรื่องนี้เองในไม่ช้า หล่อนหัวเราะและพูดว่า ถามฉันทำไม ถามตัวเองสิ

แน่นอน ฉันก็รู้ ฉันเพียงแต่ต้องการความกล้าที่จะทำให้ลุล่วงไปได้

ในที่สุดเวลาผ่านไปหลายสัปดาห์กว่าหญิงสาวจะรวบรวมความกล้าพอที่จะยอมรับเรื่องนี้กับตัวเองและกับไมเคิลด้วย

หลุยส์เข้านอนแล้วหลังเถียงกับมะลิอยู่เป็นนาน มะลิไม่เหมือนฝ้ายเลย ไม่มีท่าทีหนักแน่นแบบฝ้ายแม้แต่น้อย ส่วนนายผลกำลังเสิร์ฟข้าวกับกุ้ง มีเล็กเฝ้ากำกับจากช่องประตู

ไมเคิลเพิ่งเล่าเรื่องการพบปะครั้งล่าสุดของเขากับอาร์เจ คุยเรื่องฝรั่งเศสลงทะเบียนคนในบังคับเพิ่มอีกถึงสองหมื่นคน ซึ่งคนพวกนี้ก็จะยึดครองสยาม

ในไม่ช้าโดยไม่ต้องเสียเลือดเนื้อสักหยดเดียว “ในนามของฝรั่งเศส แต่ไม่ใช่โดยฝรั่งเศส”

“เมื่อไรพวกนี้ถึงจะยอมรับเสียทีนะว่าเรื่องจบไปแล้ว ใช่ พวกเขาคงจะจัดการยึดครองเสียมราฐและพระตะบองไปได้ ไม่ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ผมว่าแม้แต่คนสยามเองก็ทำใจยอมรับเรื่องนี้แล้ว แต่เดอฟรองซ์กับเรโอก็ยังหวังลมๆแล้งๆ คิดหาแผนยึดสยามอยู่นั่นแหละ”

จูลี่นิ่งเงียบ จ้องดูจานตรงหน้า ขณะที่เขากำลังจะเริ่มต้นเล่าให้เธอฟังเรื่องพิธีการอันซับซ้อนในการเตรียมการเสด็จประพาสอังกฤษของพระเจ้าอยู่หัว หญิงสาววางส้อมลง แล้วเงยหน้าขึ้นมอง สีหน้าเคร่งขรึม

“ไมเคิล ฉันต้องการหย่าค่ะ”

บางกอก วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1896

ฉันทำไปแล้ว แม้ว่าเขาจะอ้อนวอนและยกเหตุผลนานา แต่ฉันคิดว่าไมเคิลเองก็โล่งอกพอๆกับฉัน

คุณมีสมบุญ ฉันบอกเขา ฉันมีแต่หลุยส์ และเขาจำเป็นจะต้องกลับไปอยู่กับคนพวกเดียวกันด้วย

ในที่สุดไมเคิลก็ยอมรับว่าฉันทำถูก แต่เสริมอย่างขมขื่นว่า “ผมว่าอีกหน่อยคุณคงจะแต่งงานกับใครสักคนแบบปีเตอร์ อาร์นีส์ ดูเขาชื่นชมคุณมากนะ”

จูลี่หัวเราะอย่างประหลาดใจ

“ไมเคิล คุณอิจฉาหรือคะ”

เขาพูดโดยไม่มองหน้าเธอ แน่ละ เขาหึง เธอไม่รู้เลยหรือว่าถึงเขาจะ... อืม เป็นแบบที่เป็นอยู่นี่ เธอก็เป็นภริยาของเขา ภริยาที่เขารัก เธอกับหลุยส์เป็นครอบครัวของเขาไม่ใช่หรือ

ใช่ ฉันยอมรับเรื่องนี้ ถ้าฉันทำได้ ฉันคงจะแต่งงานอีกหน

ฉันเพิ่งอายุแค่สามสิบเท่านั้นเองนี่

เราตกลงกันว่าฉันจะเดินทางไปลอนดอนเดือนหน้า อีกไม่นาน เราจะทำเรื่องขอหย่าขาดจากกัน

สาเหตุการหย่าคือการทอดทิ้งโดยฝ่ายเขา ไม่ใช่ฝ่ายฉัน

ฉันไม่รู้เลยว่าจะโศกเศร้าได้มากกว่านี้อีก แต่ฉันเศร้าโศกจริงๆ

ฉันคิดว่าหัวใจแตกสลายไปชั่วกาลแล้ว

บทที่ 16

ลอนดอน วันที่ 7 กันยายน ค.ศ. 1897

ไมเคิลยืนอยู่หน้าประตูแฟลตของจูลี่ในลอนดอน รู้สึกลังเล

"เป็นแฟลตที่มีเครื่องเรือนให้พร้อมสรรพ ดูหดหู่แต่จริงๆ แล้วอยู่สบาย ก็เพียงแค่ชั่วคราวเท่านั้น" เธอเขียนมาบอกเขา *"คุณพูดถูกอีกแล้ว แน่นอน คุณพูดถูกเสมอ ฉันจะแต่งงานกับปีเตอร์ อาร์นีส์ เมื่อเราหย่ากันเรียบร้อย"*

เขามาถึงลอนดอนเมื่อวานนี้เพื่อช่วยเหลือในการเตรียมรับเสด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม และเพื่อลงชื่อในเอกสารฉบับสุดท้ายที่จะตัดขาดจูลี่ไปจากชีวิตของเขา

คนใช้ผู้ชายเปิดประตูพาเขาเข้าไปในบ้านเพื่อนั่งคอย ระหว่างที่รอ เขาหมุนห่อของขวัญที่ห่อด้วยผ้าไหมไปมาในมือ คนจากพระราชฐานชั้นในนำมาให้ที่สถานทูต ฝากมาให้เธอ เขามองดูผ้าม่านหนาหนักและเครื่องเรือนไม้มะฮอกกานีชิ้นมโหฬาร พยายามนึกภาพเธอในห้องที่ตกแต่งอย่างน่าอึดอัดนี้ แต่ก็นึกไม่ออก

ทว่าผู้หญิงสุภาพ มีเสน่ห์ และวางตัวห่างเหินที่เดินเข้ามาในห้องนั่งเล่นอับๆ สีแดงๆ นี้ไม่ใช่จูลี่ที่เขาคิดถึง เมื่อเขาฟังเธอถามไถ่เยี่ยงสาวที่ผ่านการ

อบรมมาอย่างดีเรื่องสุขภาพของเขาและครอบครัว ไมเคิลก็รู้สึกว่าเขากำลังหย่าขาดจากคนแปลกหน้า

นี่ไม่ใช่ผู้หญิงที่กล้าเดินฝ่าฝูงชนบ้าคลั่งกลางถนนเจริญกรุง ไม่ใช่คนที่ผ่าตัดกบ เอาถั่วให้ชะนีที่เลี้ยงกิน และไม่ใช่คนที่พูดจ้อคุยกับเจ้าหญิงสยามในเขตพระราชฐานชั้นใน แน่นอน ไม่ใช่คนที่คลั่งรักจนปล่อยตัว ไม่สนใจเรื่องชื่อเสียง ไปพบปะนักหนังสือพิมพ์ถึงห้องเช่าเล็กซอมซ่อของหมอนั่นที่ถนนวิทยุ

อึดใจหนึ่งกว่าเขาจะตระหนักว่าเธอเองก็ตื่นเต้นหวาดหวั่นเช่นเดียวกับเขา

เพราะไม่รู้ว่าจะพูดอะไร เขาจึงยื่นห่อของใส่มือเธอ หญิงสาวแกะผ้าไหมออก เมื่อนั้นเอง ภาพลักษณ์สาวสังคมก็ละลายหายไป กลายเป็นจูลี่คนที่เขารู้จักดีที่บางกอก

น้ำตาไหลลงมาเป็นสาย หญิงสาวจ้องมองรูปภาพในกรอบ รูปถ่ายนักเรียนของเธอชุมนุมกันอยู่หน้ากล้องถ่ายภาพของเจ้าหญิงองค์หนึ่งซึ่งชื่นชอบการถ่ายรูป ปลายนิ้วของหญิงสาวแตะไปบนใบหน้าที่เคลือบด้วยสีน้ำตาลอ่อนออกชื่อแต่ละคน

“ฉันฝันแทบทุกคืนว่าฉันได้กลับไป” เธอพึมพำ เงยหน้าขึ้นมองด้วยดวงตาอันกระตือรือร้นแบบจูลี่คนเดิม ไม่ใช่สายตาห่างเหินไร้ความรู้สึกของหญิงชั้นสูงที่ผ่านการอบรมมาอย่างดี “บอกฉันที...”

เขาตอบคำถามเธอทุกข้อเรื่องเพื่อนฝูง แฟนนีฝากความคิดถึงมา เอมีลีและอาร์เจก็ด้วย ใช่แล้ว สมบุญยังอยู่ดี ผลก็ไม่แน่ไม่นอน แต่กระตือรือร้นตามปกติ ส่วนเพื่อน เจ้าชะนีนั่น ให้ตายเถอะ ซนตลอดเวลา

“หมอดูพูดถูกนะ” เขาบอกเธอ “เท่าที่ผ่านมา การเสด็จประพาสของพระเจ้าอยู่หัวประสบความสำเร็จมาก สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีทรงได้รับแต่งตั้งเป็นสมเด็จรีเยนต์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ระหว่างที่ไม่ได้ประทับอยู่ในสยาม เป็นความก้าวหน้าที่สำคัญมากของผู้หญิงไทยนะ”

เมื่อหลุยส์ซึ่งสวมชุดกะลาสีมาร่วมรับประทานน้ำชาได้โผเข้าสู่อ้อมแขน

ของไมเคิลและคุยจ้อเป็นภาษาไทย หญิงสาวเกร็งตัวเล็กน้อย พ่อหนูปฏิเสธเสมอไม่ยอมพูดภาษาไทยกับเธอ และกรีดร้องเมื่อเธอพยายามพูดไทยด้วย เธอได้แต่หวังว่าพฤติกรรมช่วงนี้จะผ่านไปในไม่ช้า

"ปีเตอร์รักแกมาก และคงจะเป็นพ่อที่ดีให้แกได้" เธอบอก น้ำเสียงค่อนข้างท้าทาย

จากนั้นไม่นาน ไมเคิลก็ลากลับ เขารู้สึกมั่นใจขึ้นแต่ก็เศร้าเหลือประมาณ

หญิงสาวเขียนจดหมายมาหาเรื่อยๆ ตลอดเวลาที่ผ่านไป แสดงความยินดีเมื่อเขาได้รับตำแหน่งอุปทูตที่โรม เขียนมาให้กำลังใจและร่วมแสดงความขุ่นเคืองเมื่อบาทหลวงหนุ่มตำแหน่งมงซินญอร์ที่ขี้อิจฉาและยุ่งไม่เข้าเรื่องคนหนึ่งแอบส่งสายลับมาอยู่ในบ้านเขาแล้วเปิดโปงความสัมพันธ์ระหว่างเขากับสมบุญ ไมเคิลต้องส่งสมบุญที่น้ำตานองหน้ากลับสยาม พร้อมให้เงินไปซื้อบ้าน และสัญญาว่าจะกลับไปอยู่ด้วยเมื่อทำได้

"แน่นอน ผมถูกเรียกตัวกลับ และเรื่องนี้ก็ถูกกลบฝังไป สวรรค์ทรงโปรดผมไม่ใช่นักการทูตคนเดียวที่มีแนวโน้มแบบนี้! เขาบอกเธออย่างละเหี่ยใจเมื่อพบกันอีกครั้งตอนที่เขาเดินทางมาลอนดอนเพื่อไปรับตำแหน่งใหม่ที่กรุงปักกิ่ง "แต่ความใฝ่ฝันว่าจะได้เป็นเอกอัครราชทูตก็หายวับไป"

รวมทั้งความสะดวกสบายและความสุขทุกๆ วันของเขาด้วย หญิงสาวเสริม น้ำตาคลอตาเมื่อเธอบีบมือเขา ใช่ เขาได้แต่ตอบเพียงนี้ ความสุขของเขาก็หายวับไปเช่นกัน

เมื่อฝรั่งเศสยอมคืนเมืองจันทบูรให้แก่สยามในที่สุด กลับขอแลกเปลี่ยนกับการยึดครองเมืองท่าตราดแทน เวลานั้นเซอร์ปีเตอร์ อาร์นีส์ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคทอรี ตัวแทนจากเขตเดวอน หลุยส์เรียนอยู่ที่โรงเรียนประจำวินเชสเตอร์ สมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียเสด็จสวรรคตแล้ว

พระเจ้าเอดเวิร์ดที่เจ็ดขึ้นครองราชย์สืบต่อมา มีการลงนามในข้อตกลงฉันมิตรระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษ เท่ากับยุติการแข่งขันแสวงหาอาณานิคมระหว่างชาติทั้งสอง ในขณะเดียวกันก็ดับความฝันของสยามที่จะได้ดินแดนที่สูญเสียไปกลับคืนมา อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงนี้ช่วยให้การยอมรับเขตพรมแดนใหม่ในดินแดนบริเวณนี้มั่นคงมากขึ้น ในจดหมายที่จูลี่เขียนถึงเขานั้นนานๆ ครั้งไมเคิลก็เห็นจูลี่คนเดิมที่เขารู้จัก คนที่ไม่ยำเกรงอำนาจใดๆ และอารมณ์เต็มเปี่ยม

“ฉันใจหายเมื่อได้อ่านเรื่องนี้ที่เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความหน้าไหว้หลังหลอกของฝรั่งเศสอีกแล้ว ฉันดีใจจริงๆ ที่อาร์เจไม่ต้องอยู่เจอเรื่องแบบนี้” เธอเขียนมาบอกตอนนั้น

“แต่นั่นแหละ ฉันว่าสันติภาพก็เหมือนของทุกๆ อย่าง ต้องเสียอะไรไปเพื่อแลกเอามา คุณคงนึกออกว่าวิกเตอร์สองจิตสองใจเรื่องนี้ แต่ก็อย่างเคยเขาสองจิตสองใจเสียทุกเรื่องเลย ในที่สุดเขาก็แต่งงานตามใจคุณแม่ และพอคุณพ่อเสียเมื่อปีที่แล้ว เขาก็ขายโรงหล่อ ขายได้ไม่ทันไรก็เสียใจ เหมือนเรื่องแต่งงานนั่นแหละ โลกเปลี่ยนไปจริงๆ”

“ปีเตอร์ไม่พอใจโลกที่เปลี่ยนไปสักเท่าไร แต่ฉันเองกลับรู้สึกว่าตัวเองไม่แยแสเรื่องนี้”

“หลุยส์เป็นเด็กเรียนดี กำลังคิดว่าจะเรียนต่อเป็นหมอ”

“ตอนนี้ข้างนอกฝนตก หนาว ทึมๆ...เฮ้อ ฉันคิดถึงสยามเหลือเกิน”

บริการไปรษณีย์ที่ปักกิ่งนั้นลุ่มๆ ดอนๆ แต่กระนั้นเขาก็เฝ้าคอยข่าวจากเธอเกือบทุกเดือน

“หลุยส์กำลังจะแต่งงาน เจ้าสาวเป็นสาวรุ่นๆ ที่เหมาะสมที่สุดแต่ไม่น่าสนใจเลย ชอบใส่กระโปรงเรียบร้อยมากๆ แถมด้วยกระเป๋าใบโตหลายๆ ใบ ฉันคิดว่าหล่อนไม่ชอบฉันสักเท่าไรหรอก เพราะฉันเคยหย่าร้างและเคยอยู่ในดินแดนตะวันออก ถึงแม้ว่าหล่อนจะยอมรับว่าผู้หญิงบางคนก็จำเป็นต้องไปอยู่

แถวนั้น แต่พวกเขาต้องอยู่แบบทนทุกข์ทรมาน ไม่ใช่ชอบใจ ทั้งหมดนี้ฉันอาจจะคิดไปเองก็ได้ เนื่องจากไม่ค่อยจะชอบเจ้าหล่อนเหมือนกัน

"ฉันกับปีเตอร์คิดว่าหลุยส์ยังอายุน้อยเกินไปที่จะแต่งงาน แค่ยี่สิบสามปีเอง แต่เขาไม่ยอมฟังเลยเมื่อเราขอให้คอยไปก่อน เวลานี้เยอรมนีกำลังส่งเสียงขู่ฟ่อเรื่องสงคราม และแน่นอนว่าเขาคงจะถูกเรียกตัวไปรบ เพราะอายุกำลังเหมาะเจาะที่จะเป็นอาหารให้ปืนใหญ่

"ได้โปรดเถิด ไมเคิล ถ้าเธอยังรักพวกเราอยู่ ถ้ามีวัดพุทธอยู่ที่ไหนใกล้ๆ เธอ ช่วยไปทำบุญที่วัดให้เขาด้วย"

หลังจากนั้นหลายปีต่อมา เธอก็เขียนมาราวกับว่ากำลังคุยต่อเรื่องที่คุยค้างไว้ แทบจะไม่มีการคั่นจังหวะ

"เธอเชื่อเหมือนคนสยามหรือเปล่าว่าวิญญาณนั้นจะเกิดใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่า ชีวิตและความตายเป็นแค่ทางผ่าน หลังจากที่ผู้คนล้มตายกันมากมายในสงครามครั้งนี้ ฉันเองอยากจะยึดความคิดนี้ไว้ โดยเฉพาะเมื่อฉันเห็นว่าหลุยส์กลายเป็นอะไรไปหลังจากที่ทำหน้าที่เป็นหมอผ่าตัดทหารบกในสนามเพลาะ ฉันเชื่อว่าลอว์เรนซ์ ลูกชายเล็กๆของเขาเท่านั้นที่ช่วยเขาไว้ไม่ให้สิ้นหวังเสียทีเดียว

"ฉันคิดถึงคุณหญิงแก้วและความคิดของเธอบ่อยขึ้นทุกที คุณหญิงคงจากไปนานแล้ว และตอนนี้คงจะไปเกิดใหม่อย่างมีความสุขแล้วแน่นอน ฉันแน่ใจ

"คุณช่วยทำอะไรให้ฉันหน่อยได้ไหมคะ ไมเคิล อย่าคิดว่าฉันฟูมฟายเลยนะ ฉันไม่ได้สังหรณ์ใจว่าจะตายหรอก แต่คุณเป็นคนเดียวที่เข้าใจและจะทำได้ด้วย ขอให้ช่วยจัดงานศพให้ฉันที่วัดพุทธที่ไหนสักแห่ง ฉันจะได้ไปเกิดใหม่ คุณช่วยสวดภาวนาให้ฉันไปเกิดใหม่ในสยามด้วยได้ไหมคะ"

อีกสองสามปีต่อมา เมื่อจูลี่เสียชีวิตด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ระบาดรุนแรงที่พรากชีวิตผู้คนนับล้าน หลุยส์เขียนมาว่าเธอเพ้อเป็นภาษาไทย

“แม่พนมมือไว้ ภริยาผมซึ่งเป็นคนเคร่งศาสนาประหลาดใจมาก แต่ก็พอใจด้วยเพราะคิดว่าแม่กำลังสวดมนต์ ผมไม่ได้บอกเธอหรอกว่าแม่กำลังคุยกับคุณหญิงแก้ว และพนมมือไหว้คุณหญิงเป็นครั้งสุดท้าย”

เชียงใหม่ ค.ศ. 1938

ฉันปิดสมุดของพ่อหนุ่มลอว์เรนซ์ ปล่อยให้น้ำตาของคนแก่ไหลพราก ใช่แล้ว ลอว์เรนซ์เขียนถึงพวกเราตรงกับที่เราเป็นตรงมากเสียจนฉันสงสัยว่าหลุยส์จะรู้สึกอย่างไรเมื่ออ่านเรื่องแม่ของเขาเมื่อครั้งที่เป็นสาวหัวแข็งและหุนหันพลันแล่นแบบนี้ แต่เขาจะประหลาดใจจริงๆ หรือ ฉันเชื่อเหมือนจูลี่เลยว่าเขาแต่งงานก็เพื่อแสวงหาความมั่นคง ความมั่นคงที่จูลี่ไม่เคยให้เขา แต่เขาจำบางกอกที่เขารู้จักได้หรือเปล่า

ฉันเองจำได้ และพบว่าแปลกมากที่ถ้อยคำของลอว์เรนซ์สามารถพาฉันกลับไปสู่โลกที่ไม่ได้คงอยู่ต่อไปอีกแล้วนอกจากในใจฉันเท่านั้น บ้านของจูลี่ถูกรื้อทิ้งเพื่อสร้างอาคารใหม่ที่น่าเกลียด คลองเหม็นๆ ข้างหลังสวนนั้นถูกถมไปแล้ว ถนนเจริญกรุงและถนนวิทยุเต็มไปด้วยแสงไฟฟ้าและวุ่นวายจากการจราจร

นานๆ ทีฉันจึงจะลงไปบางกอกสักครั้ง และเวลานี้ก็จำอะไรไม่ได้ ฉันรู้สึกดีใจมากเมื่อได้กลับคืนสู่สวรรค์ของคนกินบัวที่เชียงใหม่

ฉันทำตามที่จูลี่ขอ จัดงานศพให้เธอที่วัดยานนาวา งานศพของฝ้ายก็เคยจัดที่นี่ด้วย

ปรากฏว่ามีพระชราสองสามรูปจำผู้หญิงฝรั่งที่มาร้องไห้คิดถึงลูกสาวและคนใช้ของเธอได้

ฉันจึงนึกภาพว่าบริเวณไหนสักแห่งในพระบรมมหาราชวังหรือตำหนักใหญ่สักแห่งในบางกอกอาจจะมีเจ้าหญิงวัยกลางคนสองสามองค์ที่ยังคงพูดฝรั่งเศสได้สองสามคำแล้วยิ้มเมื่อคิดถึงครูที่รื่นเริงน่ารัก

เป็นอนุสรณ์ที่ดีกว่าอะไรทั้งหมด

ทุก ๆ ปีเมื่อครบรอบวันตายของเธอ ฉันทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้

สมบุญเชื่อว่าเธอต้องกลับมาเกิดที่นี่ บอกด้วยว่า อันที่จริงชาติก่อน ๆ เธอคงเคยเกิดเป็นคนไทยด้วย

เขาบอกอยู่เรื่อยว่าวิญญาณของเธอยังวนเวียนอยู่แถวนี้ เขาว่าฉันไม่ต้องไปวัดพระสิงห์เพื่อไปหาเธอ ฉันตอบว่าฉันอยากไปน่ะ ไม่ต้องห่วงหรอก

เพราะฉะนั้น เมื่อฉันบอกว่าฉันคุยกับตัวเอง ฉันได้คุยกับจูลี่ไปด้วย

ขณะที่ฉันนั่งบนพื้นในโบสถ์ ฉันบอกเธอเรื่องอาณาจักรที่เธอรักแนบแน่นนี้ มันเปลี่ยนไปจนจำเสียไม่ได้แล้ว แต่เพราะรู้จักเธอดี ฉันรู้ว่าเธอคงจะยังรักทุก ๆ อย่างที่เปลี่ยนไป ฉันบอกเธอว่าพวกเราผู้ซึ่งเป็นพยานรับรู้สิ่งที่เคยเกิดขึ้นและสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไปจะค่อย ๆ ล้มหายตายจากไปอย่างที่คุณหญิงแก้วสอนเธอไว้ ความตายคือชีวิตและชีวิตคือความตาย จะไม่มีใครจำเราได้

นั่นแหละ จริง ๆ แล้วไม่มีความหมายอะไรเลย ไม่มีความหมายแม้แต่น้อย

ขณะที่ฉันนั่งบนพื้นโบสถ์
ฉันจะบอกเธอเรื่องอาณาจักรที่เธอรักแนบแน่น มันเปลี่ยนไปจนจำเสียไม่ได้แล้ว
แต่เพราะรู้จักเธอดี ฉันรู้ว่าเธอจะยังคงรักทุก ๆ อย่างที่เปลี่ยนไป
ฉันจะบอกเธอว่าพวกเราผู้ซึ่งเป็นพยานรับรู้สิ่งที่เคยเกิดขึ้นและสิ่งที่อาจเกิดขึ้นต่อไป
คงจะค่อย ๆ ล้มหายตายจาก อย่างที่คุณหญิงแก้วสอนเธอไว้
ความตายก็คือชีวิต และชีวิตก็คือความตาย

ISBN 978-616-04-2951-6

9 786160 429516

295 บาท

cover : rabbithood studio